مقباسُ المصابیح

در تعقیبات نماز و آثار آن

علامه محمدباقر مجلسی

تصحیح و تحقیق:

قاسم ترکی

سید مصطفی موسوی

مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان

مقباس المصابیح در تعقیبات نماز و آثار آن

مشخصات کتاب

سرشناسه : مجلسی، محمد باقربن محمدتقی، 1037 - 1111ق.

عنوان و نام پدیدآور : مقباس المصابیح در تعقیبات نماز و آثار آن/ محمدباقر مجلسی؛ تحقیق و تصحیح قاسم ترکی ، مصطفی موسوی بخش.

مشخصات نشر : اصفهان : حوزه علمیه اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه ای، 1390.

مشخصات ظاهری : [338] ص.

فروست : مجموعه منشورات؛ 27.

شابک : 50000 ریال 978-600-6146-07-2 :

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه: ص.[303] - 305 ؛ همچنین به صورت زیرنویس.

یادداشت : نمایه.

موضوع : نماز -- تعقیبات

موضوع : دعاها

شناسه افزوده : ترکی هرچگانی، قاسم، 1353 -

شناسه افزوده : موسوی بخش، سیدمصطفی، 1359 -

شناسه افزوده : حوزه علمیه اصفهان. مرکز تحقیقات رایانه ای

رده بندی کنگره : BP186/85/م27م7 1390

رده بندی دیویی : 297/353

شماره کتابشناسی ملی : 2243172

اشاره

بسم الله الرحمن الرحيم

ص : 4

تصوير

ص : 7

تصوير

ص : 8

تصوير

ص : 9

تصوير

ص : 10

تصوير

ص : 11

تصوير

ص : 12

تصوير

ص : 13

تصوير

ص : 14

تصوير

ص : 15

تصوير

ص : 16

تصوير

ص : 17

تصوير

تصوير

ص : 19

تصوير

ص : 20

مقدمه:

حمد و سپاس مخصوص حقیقتی است که انسان را آفرید و در وجودش جذبه اُنس و نیاز با معبود را قرار داد. چرا که مخلوق در ذاتش فقیر و نیازمند به مبدأ و مرکز عالم است و به حکم آیه شریفه: «یآا أَیُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَآءُ إِلَی اللّه ِ وَ اللّه ُ هُوَ الْغَنِیُّ الْحَمِیدُ(1)» در ذات بشر نیاز به حرکت به سوی خالق هستی به ودیعه سپرده شده است، زیرا که انسان بالفطره و بالوجدان کمال طلب می باشد؛ و با توجه به این حقیقت ظرف وجود خویش را با اظهار نیاز در مقابل معبود تکمیل می کند و خود را به قرب حق _ جل جلاله _ که همرنگ شدن با صفات پروردگار است نزدیک می کند، چرا که انسان در هر عملِ جوارحی و جوانحی بی نیاز از حول و قوه خداوند نیست و در هر لحظه تمام هستی اش ندای «إِیَّاکَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاکَ نَسْتَعِینُ(2)» سر می دهد، اگرچه که انسان با پرده های غفلت که بر روی گوش جان خویش کشیده است این صدای وجدانی را درک نکند؛ ولی به فرمایش آیه کریمه: «و إذا مَسَّکُمُ الضُّرُّ فِی الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلاّ إیّاهُ فَلَمّا نَجّاکُم إِلَی البَرِّ أعْرَضْتُمْ وَ کَانَ الإنسانُ کَفوراً(3)» انسان در مواقع خطر و حسّاس زندگی و آنجایی که اضطراراً و حتّی اختیاراً از تعلّقات وهمی آزاد و حجابهای غفلت از جانش زدوده می شود تکیه گاه حقیقی خویش را می یابد و به این نکته اساسی واقف می گردد که حول

1- 1_ سوره مبارکه فاطر، آیه 15.

2- 2_ سوره مبارکه حمد، آیه 5.

3- 3_ سوره مبارکه اسراء، آیه 67.

و قوّه و تأثیرگذارنده ای در عالم به جز حقیقت عالم _ جل جلاله _ نیست، در نتیجه همه موجودات، فقیر رحمت و الطاف و عنایات و حول و قوه خداوند هستند و بدون قدرت او، و حول و قوه اش نمی توانند حرکتی داشته باشند. یکی از این حرکاتِ در جهت حق، دعا است؛ و دعایی که خود مظهر عجز و فقر و نیاز در برابر پروردگار است تا توجهی از مبدأ هستی به او نشود و تا إذنی از محضر او به بنده نرسد و تا کششی از جانب معشوق نباشد، عاشق و داعی بیچاره نمی تواند او را بخواند و لحظه ای در مقام مناجات با او بنشیند. و این مفهوم همان کلام دلنشینی است که در آیه شریفه فرمود: «أُدْعُونی أَسْتَجِبْ لَکُمْ(1)»؛ یعنی در ابتدا او به ما توجه می کند و ما را صدا می زند که ای بنده! خدای خویش را بخوان و صدا بزن و الاّ انسان عاجزتر از آن است که خود به تنهایی بتواند خدای سبحان را بخواند و با او اُنس بگیرد. و چه زیبا سرود «ای دعا از تو اجابت هم ز تو».

از جناب حضرت صادق آل محمّد _ صلوات اللّه علیهم _ منقول است که: «هیچ بنده ای دست به درگاه خدای عزیز جبّار نگشاید، جز اینکه خدای شرم کند که آن را تهی بازگرداند تا اینکه از فضل و رحمت خود در آن بنهد، پس هرگاه یکی از شماها دعا کرد دستش را برنگرداند تا آن را به سر و روی خود بکشد». (2) یعنی طبق فرمایش حضرت، پروردگار، عزیز است؛ یعنی اثرپذیر نیست و نفوذناپذیر است و گریه و اشک و دعا و... در او اثری نمی گذارد و اگر صدای بنده را می شنود و عنایتی می نماید از فضل دریای رحمت اوست و هرچه به بنده اش عطا می کند استحقاق و شایستگی مخلوق نیست، بلکه کرم و جود و عطا و رحمت حق است. و اگر مخلوقی خواست از این شاهراه دعا و اظهار نیاز، خارج شود و ترک سنت دعا نماید، نزد پروردگار هیچ جایگاهی ندارد که فرمود: «قُلْ ما یَعْبَؤُا بِکُمْ رَبّی لَوْلا دُعاؤُکُمْ(3)» پس هرکه در قلب و عمل و ظاهر و باطن، لحظه به لحظه خود را فقیر حق و محتاج عنایات خداوند جلیل می داند حقیقتاً

1- 1_ سوره مبارکه غافر، آیه 60.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 471.
3- 3_ سوره مبارکه فرقان، آیه 77.

در حال دعاست و سلولهای وجودش عاجزانه با همه وجود او را می خوانند. باشد که حضرتش با نظر رحمت، ما را بندگان دعاگو و ثناخوانش قرار دهد و از جامی که بندگان خاصش را سیراب می نماید؛ همه ما را از صفات و مرامش سیراب نماید.

تفصیل آنچه که به نگارش درآمد در صحیفه نورانی پروردگار و کلمات حیات بخش اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام شواهدی دل انگیز و ترنّم بخش دارد؛ که این مقال را فرصت پرداختن به همه آن نیست.

مقباس المصابیح نیز جرعه ای شیرین از شهد معارف اهل بیت علیهم السلام در اظهار نیاز به محضر محبوب است. این اثر به خامه قلم محدث بزرگ و فرهیخته دوران، مدافع عالیقدر مکتب اهل بیت علیهم السلام علامه مولی محمدباقر مجلسی در آداب دعا و شرایط آن و نیز دعاهای برگزیده شیعه در تعقیبات نماز و سجده شکر و دعاهای مربوط به ساعات روز است و شایسته بود که به صورت مناسب تحقیق شود. که این افتخار نصیب گردید تا آن را به عاشقان معارف مکتب اهل بیت علیهم السلام تقدیم کنیم.

شیوه تصحیح و تحقیق:

مقباس المصابیح از زمان تألیف تاکنون، مورد توجه فراوان عالمان شیعه قرار گرفته و در طی این مدت، نمونه های زیادی از آن استنساخ شده است به طوری که هم اکنون بیش از 80 نسخه از این کتاب شریف در کتابخانه های کشور موجود است و این فراوانی نسخ خطی، بیانگر اهتمام دانشمندان به آن در طول زمان بوده است. از جمله این نسخه ها به موارد زیر می توان اشاره کرد:

1_ فهرست کتابخانه مکتب امیرالمؤمنین علیه السلام ، ج 2، ص 685، نسخه شماره 4/973.

2_ فهرست کتابخانه ملی ایران، ج 4، ص 314، نسخه شماره 41854/ف .

3_ فهرست کتابخانه آیت اللّه مرعشی، ج 24، ص 330، نسخه شماره 9599.

4_ فهرست مشترک پاکستان، نسخه های خطی فارسی، ج 14، ص 874.

5 _ نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ج 12_11، ص 933، نسخه شماره 6/246.

6_ فهرست کتابخانه گوهرشاد، ج 3، ص 1363، نسخه شماره 997.

7_ فهرست کتابخانه گوهرشاد، ج 4، ص 2121، نسخه شماره 1568.

8 _ فهرست کتابخانه آستان قدس رضوی، ج 15، ص 491، نسخه شماره 9930.

9 _ فهرست کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ج 14، ص 3816، نسخه شماره 3769.

10_ فهرست سپهسالار، ج 5، ص 640، نسخه شماره 5747.

11_ فهرست مجلس، ج 35، ص 269، نسخه شماره 12304.

12_ فهرست کتابخانه ملک، ج 4، ص 776، نسخه شماره 773.

13_ فهرست اهدایی رهبری به کتابخانه آستان قدس، ص 352، نسخه شماره 1162.

14_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه عمومی آیت اللّه گلپایگانی، ص 688.

15_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه سریزدی، دفتر اول، ص 88، نسخه شماره 108.

16_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه تخصصی مرکز تحقیقات دارالحدیث، ج 1، ص 89.

17_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه ارگانی بهبهانی، ص 117، نسخه شماره 153.

18_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه حضرت عبدالعظیم حسنی، ج 42، ص 616 ، نسخه شماره 1/729.

19_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه حوزه علمیه امام صادق علیه السلام ، ص 12، نسخه شماره 260.

20_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه ممتاز العلماء، ص 114، نسخه شماره 2/1022.

21_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه سید احمد روضاتی، 34، ص 99، نسخه شماره 1020.

22_ فهرست نسخه های خطی کتابخانه مفتی الشیعه ، ص 83، نسخه شماره 1019.

ص : 24

23_ فهرست نسخه های خطی مدرسه نمازی، ص 178، نسخه شماره 355.

24_ فهرست وزیری، ج 5، ص 1575.

25_ فهرست وزیری، ج 3، ص 1064، نسخه شماره 1821.

26_ فهرست وزیری، ج 5، ص 1720، نسخه شماره 3613.

27_ فهرست کتابخانه آیت اللّه مرعشی، ج 26، ص 303، نسخه شماره 10362.

تصحیح و تحقیق حاضر از کتاب مقباس المصابیح براساس سه نسخه خطی معمارباشی تهران و نسخه خطی آستانه مقدسه حضرت معصومه علیهاالسلام و نسخه خطی مرکز احیاء میراث اسلامی انجام شده است. در میان این نسخه ها نسخه مرکز احیاء میراث اسلامی اغلب متن اصلی و نسخه اساس قرار گرفته و نسخه های معمارباشی و آستانه مقدسه حضرت معصومه علیهاالسلام با آن تطبیق داده شده است.

در اینجا تذکر چند نکته ضروری است:

1_ این اثر در سال 1383 ش براساس نسخه چاپ سنگی مقباس المصابیح و موجود در کتابخانه مرکز تحقیقات رایانه ای به شماره 8954 تایپ و غلط گیری ابتدایی شده بود و تصحیح و تحقیق آن به عهده جناب آقای رحیم قاسمی قرار گرفت امّا این تحقیق در همین مرحله باقی ماند و کار به دلائل مختلف متوقف شد. پس از آن به ناچار در سال 1388 ش انجام این تحقیق به عهده این جانبان قرار داده شد.

ابتدا در میان نسخه های موجود بهترین ها انتخاب شد و متن براساس آنها تصحیح و تحقیق گردید. سابقه کار این تصحیح و تحقیق در سال 1383 ش در مرکز موجود است و تحقیق و تصحیحی نیز که ما بر این کار اعمال کرده ایم نگهداری شده است. امیدواریم در این تصحیح توانسته باشیم اثری شایسته ارائه نموده و برگی برای روز واپسین فراهم آورده باشیم.

2_ اختلاف نسخه هایی که (ع) و علیه السلام یا (ص) و صلی الله علیه و آله می باشد، صورت علیه السلام یا صلی الله علیه و آله را غلبه داده و

اگر در هیچ نسخه ای نیامده باشد و یا در هر سه نسخه بصورت (ع) یا (ص) آمده باشد، بخاطر ادب و احترام به ساحت نورانی ائمه علیهم السلام تبدیل به علیه السلام و در یادکرد نام مقدس رسول خاتم صلی الله علیه و آله گردیده است.

ص : 25

3_ در پاورقی متن، نسخه معمارباشی با علامت «ع» و نسخه آستانه مقدسه حضرت معصومه علیهاالسلام با علامت «آ» آمده است.

4_ در مواردی که بین نسخه ها اختلاف بوده، یکی از آن ها را در متن آورده و اختلاف آن را در پاورقی تذکر داده ایم.

5 _ اگر در نسخه ای، کلمه ای سر هم بوده مانند «منقولست» و در دیگری جدا، جهت مطابقت با ویرایش روز، نسخه ای که بصورت جدا بوده را، گزینش کرده ایم.

6 _ سه صفحه آخر از نسخه آستانه مقدسه حضرت معصومه علیهاالسلام یافت نشد. بنابراین تطبیقی در این سه صفحه با این نسخه، صورت نگرفته است.

در پایان از دوستانی که ما را در به ثمر رسانیدن این اثر یاری نمودند مخصوصاً استاد عزیز جناب حجه الاسلام والمسلمین محمّدجواد نورمحمّدی و محققین بخش احیاء تراث حجج اسلام سید محمود نریمانی و مصطفی صادقی و محمد بیدقی و خواهران حروف نگار سرکار خانم صدری و پوری تقدیر و تشکر می نمائیم.

والسلام

دفتر احیاء تراث

مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان

قاسم ترکی هرچگانی _ سید مصطفی موسوی بخش

13 جمادی الاول 1432

مطابق با شهادت حضرت زهرای مرضیه علیهاالسلام

زندگینامه علامه مجلسی

اشاره

نگاهی به حیات پرخیر و برکت علامه مجلسی رحمه الله

تولد:

رئیس محدّثان و افتخار مجتهدان، علاّمه محمّدباقر مجلسی در سال 1037 (یا بقولی 1038) قمری در اصفهان در خانواده علمی و روحانی متولد گردیده و پدرش، مولی محمدتقی، معروف به مجلسی اوّل، از فقیهان و بزرگان نام ور آن زمان و از شاگردان دانشمندان نامی شیعه همچون شیخ بهاءالدین عاملی (م 1030 ق) و ملا عبداللّه شوشتری (م 1021 ق) و میرداماد (1041 ق) و...بوده و نسبش به حافظ ابونعیم اصفهانی، از حافظان و بزرگان حدیث می رسد. در وجه انتساب این خاندان جلیل به «مجلسی» اقوال گوناگونی وجود دارد که صحیح ترین آنها این است که: «مجلسی»، تخلص شعری مولی مقصود علی، پدر محمدتقی که پدربزرگ مجلسی اول می باشد، بوده و این خاندان به همین مناسبت به «مجلسی» شهرت یافتند. چنانکه آقا احمد بن محمد بن علی بهبهانی می گوید:

«مولی مقصود علی، عارف صاحب کمال، و مقدّس نیکو مقال است و اشعار بسیار رنگین از کلک بدایع افکارش به ظهور رسیده و در مجلس آرایی، ثانی خود نداشته، و تخلص به مجلسی می فرموده است و لهذا این سلسله به مجلسی مشهور شده اند».(1)

به هرحال؛ تولد وی هم زمان با مرگ شاه عباس اول بوده، چنانکه محدث قمی در ذیل بیان احوال محمدتقی مجلسی می گوید: «مجلسی در نجف خواب دید و به او

1- 1_ مرآت الأصول جهان نما، بخش 1، ص 100.

دستور دادند که به اصفهان حرکت کند که قریباً شاه عباس وفات خواهد یافت... مجلسی به اصفهان آمد و در مدرسه صفویه خواب خود را برای برخی از خواص خویش بیان داشت و آن خواب را جهت صفی میرزا (شاه صفی) که در آن ایّام در مدرسه صفویه سکونت داشت، نقل کردند و پس از چند مدّتی خبر وفات شاه عباس (جمادی الاولی 1038) به اصفهان رسید و صفی میرزا به جای او به مقام سلطنت برگزیده شد».

پادشاهان معاصر وی:

هم چنین زندگانی ایشان، با چهار تن از پادشاهان صفوی معاصر است: چهارده سال اوّل با شاه صفی یا سام میرزا، نوه شاه عباس که بعد از او به سلطنت می رسد؛ بیست و شش سال دوران رشد و شکوفایی اش با شاه عباس ثانی؛ بیست و هشت سال از سال های پربار زندگی و مرجعیتش با شاه صفی دوم یا شاه سلیمان و چهار سال آخر عمر با سلطنت سلطان حسین صفوی هم زمان بوده است. بزرگترین و مهم ترین نقطه اوج تاریخ طولانی و غنی اصفهان هم بی شک از زمان تولد این بزرگوار یا اندکی قبل از آن آغاز می شود. این دوران از زمان شاه عباس اوّل که این شهر به پایتختی می رسد، تا سال 1135 هجری، یعنی سقوط صفویان به دست افغانها، به طول می انجامد. دوره ای که نهادهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور در اصفهان شکل و بالندگی تازه ای می یابد و علوم، معارف، میراث جاودان و خدمات بی اندازه ایران و ایرانیان به بشر، یک بار دیگر بر دامن دایه ای چون اصفهان نهاده می شود. در این میان، مردان بزرگ علمی و ادبی و دینی یکی پس از دیگری ظهور می کنند که علاّمه مجلسی یکی از آنهاست.(1)

ایام جوانی:

علاّمه محمدباقر مجلسی از همان اوان کودکی با هوشی سرشار و استعداد خدادادی

1- 1_ یادنامه علامه مجلسی، ج 3، ص 349.

و پشت کاری مخصوص، به تحصیل علوم متداوله عصر پرداخت. چون در سایه تعلیمات و مراقبات پدر علاّمه اش که خود نمونه کامل یک فقیه بزرگ و عالم پارسا بود، شروع به کار نمود. در اندک زمانی مراحل مختلفه علمی را یکی پس از دیگری طی کرد. از همان سنین جوانی، آثار بلوغ از سیمای جالبش آشکار بود، و هرکس او را می دید، آینده درخشانی را برایش پیش بینی می کرد.(1) چنانچه خود فرموده است: «الحمدللّه رب العالمین که بنده در چهارسالگی همه این ها را می دانستم؛ یعنی خدا و نماز و بهشت و دوزخ. و نماز شب می کردم در مسجد صفا، و نماز صبح را به جماعت می کردم. و اطفال را نصیحت می کردم به آیت و حدیث، به تعلیم پدرم رحمه الله ».(2)

به طوری که از تألیفات انبوهش مخصوصاً دایره المعارف «بحارالأنوار» و «مرآت العقول» و «شرح اصول کافی» آن علاّمه روزگار استفاده می شود و از اشاره و تصریحی که خود در خلال بعضی از بیان ها و توضیحات بحار می کند، و از مجموع آنچه استادان و شاگردان و معاصرانش درباره او گفته اند، و آنچه خود در دیباچه جلد اول بحار نوشته است، به خوبی استفاده می شود که آن مرد فزون مایه بعد از تکمیل تحصیلات خود در فنون و علوم فقه، حدیث، رجال، درایه، ادبیات عرب، کلام، حکمت، فلسفه، ریاضی، طب و غیره با واقع بینی مخصوصی به تحقیق در اخبار اهل بیت عصمت و طهارت پرداخت، و با استفاده از شرایط مساعد و قدرت سلطان وقت شاه سلیمان صفوی، به جمع آوری کتابهای مربوطه و مدارک لایحه، از هر مرز و بومی که بود، همت گماشت.

وی از بیست و پنج سالگی شروع به تألیف و تصنیف نمود و در ابتدای ربیع الأوّل سال 1063 ه_ .ق اولین کتاب خود را به نام «میزان المقادیر» یا «رساله الاوزان» به پایان رسانید.

1- 1_ شناخت نامه علامه مجلسی، ج 1، ص 22.
2- 2_ زندگینامه علامه مجلسی، سید مصلح الدین مهدوی، ج 1، ص 55.

و از اینجا روشن می گردد که در ابتدا گرایش و توجه وی به مسائل فقهی بوده و خواسته است مسائل مهمّی که مبتنی بر شناخت وزن و مقدار هستند _ با توجه به مباحثی که والد علاّمه اش در کتاب «روضه المتقین» بیان فرموده است _ در این کتاب بیان نماید. و این شروعی بود برای تألیف کتابهای بسیار ارزنده ای که در طول عمر خود به عنوان مهم ترین دستاورد حیاتش جمع آوری و برای ابدیّت تاریخ به یادگار گذارد. تنها هفت سال پس از پایان اوّلین تألیف خود، یعنی در سال 1070 ه_ .ق کتاب «فهرست اخبار کتب عشره» را تألیف کرد.(1)

همت بلند و شهرت وی:

سپس در زمانی که درست وارد چهل سالگی عمر گرانبهایش شده و به کمال عقل رسیده بود، با بنیه ای سالم و نشاطی عجیب و دانشی پرمایه و اطلاعی وسیع، دست به یک اقدام دامنه دار و اساسی زده، شالوده بنای عظیمی را که می باید تا ظهور قرین السرور امام زمان ارواحنا فداه باقی و برقرار بماند، پی ریزی کرد و با تکمیل این بنای محکم و تأمین آن منظور ضروری که همانا تألیف کتاب بزرگ «بحارالأنوار» است، نام نامیش در همه جا پیچید و آوازه فضل و علم و همت بلندش در سراسر دنیای اسلام به گوش دوست و دشمن و عالی و دانی رسید؛ به طوری که در حیات خودش آثار قلمی و فکریش در اقصی نقاط دنیای اسلام و بلاد کفر منتشر گشت.

شهرت علاّمه مجلسی گذشته از مقام علمی و جامعیّت و مرجعیّتی که در دولت صفویه داشته است، اصولاً مرهون تألیفات بسیار اوست که همه مفید و قابل استفاده عموم و در نهایت سلاست نوشته است. مخصوصاً کتابهای فارسی آن مرد بزرگ همه سودمند و از زمان تألیف و در عصر حیات مؤلف تاکنون مورد استفاده تمام شیعیان فارسی دان بوده و می باشد.

1- 1_ آشنایی با بحارالأنوار، احمد عابدی.

کتابهای حیات القلوب، حلیه المتّقین، حقّ الیقین، عین الحیاه، جلاء العیون، توحید مفضل، زادالمعاد آن علاّمه جلیل القدر از کتبی است که هنوز هم در اغلب خانه های مردم ایران و افغانستان و پاکستان و هندوستان و عراق و غیره موجود و مرد و زن شیعه با رغبت تمام و میل فراوان آنها را می خوانند، و از آثار فکری و راهنماییهای آن رهبر عالی قدر استفاده می نمایند. اغلب آنها به چاپ رسیده و به زبانهای عربی و فارسی و اردو ترجمه شده.(1)

علاّمه مجلسی و پدرش مجلسی اول نخستین دانشمندانی هستند که احادیث شیعه را به فارسی قابل استفاده و سلیس و ساده ترجمه کردند. چه پیش از آنها هرچند کتبی از طرف علمای دینی به فارسی ترجمه می شد، ولی قلم آنها، روانی قلم این دو بزرگوار را نداشت و اغلب هم موضوعات غیر اخبار و روایات بود، مانند «النقض» عبدالجلیل قزوینی، «تفسیر ابوالفتوح رازی»، «گوهر مراد» و «سرمایه ایمان» ملاّ عبدالرزاق لاهیجی و «جامع عباسی» شیخ بهایی.

محدث نوری در «فیض القدسی» می نویسد: یکی از اساتید بزرگ ما به یک واسطه از علاّمه بحرالعلوم نقل می کرد که وی آرزو داشت تمام تصنیفات او را در نامه عمل مجلسی بنویسند، و در عوض یکی از کتب فارسی مجلسی که ترجمه متون اخبار و مانند قرآن مجید، در تمام اقطار شایع است، در نامه عمل او نوشته شود. سپس محدث عالیقدر مزبور می گوید: چرا علاّمه بحرالعلوم این آرزو را نداشته باشد، با اینکه روزی و ساعتی از اوقات شبانه روزی مخصوصاً در ایام متبرکّه و اماکن مشرّفه نمی گذرد، مگر اینکه هزاران نفر از عباد و صلحا و زهّاد چنگ به ریسمان تألیف وی زده و متوسّل به تصنیفات او می گردند. یکی از روی کتاب او دعا می خواند، و دیگری با نوشته های وی مناجات می کند، سومی زیارت می نماید، و چهارمی ناله و گریه سر می دهد...

هم چنین آقا احمد کرمانشاهی در ضمن شرح حال دایی خود علاّمه مجلسی می نویسد:

1- 1_ شناخت نامه علامه مجلسی، ج 1، ص 31.

«مصنفات آن عالی درجات به حدّی مقبول طباع شده و به درجه اشتهار رسیده که از بلاد کفر و اسلام جایی نخواهد بود که از آنها خالی باشد. از جمعی ثقات شنیدم که در ازمنه سابقات یکی کشتی ، طوفانی شد و مردمان کشتی بعد از رنج و محنت بسیار در جزیره ای فرود آمدند که اصلاً از اسلام اثری نبود، و در خانه شخصی مهمان شدند. هنگام صحبت معلوم شد که آن شخص مسلمان است. به او گفتند با وجود آنکه این قریه دارالکفر است و از اسلام در آن نشانی نیست و تو نیز به شهر مسلمانان نرفته ای، باعث بر اسلام تو چیست؟ آن شخص به درون خانه رفته کتاب حق الیقین مرحوم مجلسی را آورد و گفت: من و قبیله من به شرافت و ارشاد این کتاب به درجه اسلام رسیده ایم».

تألیفات:

گرچه تألیفات علاّمه مجلسی نوعاً در اخبار ائمه طاهرین است، ولی از موضوعاتی که وی به مناسبت اخبار وارده در تألیفات و تصنیفات خود مورد بحث قرار داده، پیداست که شخصاً در تمام علوم وارد بوده و از هر علمی بهره ای وافر داشته است. علاّمه مجلسی از معدود عالمانی است که تنها برای دانشمندان کتاب ننوشت، بلکه عموم مردم را نیز مخاطب و مورد نظر خود قرار داد و برخلاف بسیاری از همگنان خویش، به زبان فارسی نوشت تا به گفته خودش: «جمیع طوائف الأنام، سیّما جمعی که از فهم لغت عربی عاجزند از آن بهره مند گردند».

از تألیفات فارسی وی به عنوان نمونه می توان اشاره نمود به:

حیات القلوب 3 جلد؛ حلیه المتقین؛ عین الحیات؛ زادالمعاد؛ تحفه الزائر؛ جلاء العیون؛ ربیع الأسابیع؛ مقباس المصابیح (کتاب حاضر)؛ رساله اختیارات؛ رساله دیات؛ مفاتیح الغیب در استخاره؛ مناجات نامه؛ ترجمه زیارت جامعه؛ ترجمه نماز و...

و از تألیفات عربی وی نیز می توان به عنوان نمونه اشاره نمود به:

بحارالأنوار؛ مرآه العقول؛ شرح اربعین؛ رساله اذان؛ حواشی متفرقه بر کتب اربعه.

کلیه تألیفات عربی و فارسی علاّمه مجلسی را می توان بالغ بر دویست جلد به قطع

وزیری در چهارصد صفحه تخمین زد. و اگر این تألیفات را با گرفتاریها، درس و بحث ها، و صدور فتوی، اجرای حدود، و کارهای بسیار، و مسؤولیتهای مهم مرجعیّت و مسافرتهای مکرّر آن رادمرد عالَمِ علم و دین مقایسه کنیم، اعتراف خواهیم کرد که جز توفیق الهی، عامل دیگری نمی تواند منشأ این همه کارهای طاقت فرسا باشد.(1)

چنانچه آقا احمد کرمانشاهی در «مرآت الأحوال» پس از نقل مکاشفه مولانا محمدتقی مجلسی و دعای او در حقّ فرزندش می نویسد:

علاّمه مجلسی در شهری چون اصفهان از طرف سلاطین صفوی شیخ الاسلام بود و جمیع مرافعات و دعاوی مردم را خود شخصاً رسیدگی می فرمود و فوت نمی شد از او نماز بر اموات و جماعات و ضیافات و عبادات و کثرت ضیافت، و مهمان شدن آن جناب به مرتبه ای بود که اسامی میزبان ها و ترتیب دعوت ها را می نوشتند و چون از نماز عشا فارغ می شد عرض می کردند که امشب فلان جا مهمان هستند و آن جناب را حرکت می دادند به جایی که میهمان بود... و به امور معاش خویش توجّهی خاص داشت و حوایج دنیای او در نهایت انضباط بود. از این بیان روشن می شود که ساعات روز علاّمه مجلسی منحصراً صرف تدریس و مباحثه و رسیدگی به کار مردم می شد. و شب هنگام جهت رفع خستگی از کارهای روزانه و آماده شدن جهت مطالعه و تهجّد به میهمانی اشخاص و حضور در مجالس و معاشرت با مردم می پرداخته است.

حالات روحی وی:

سید نعمت اللّه جزائری در مدّت چهار سال که در خانه علاّمه مجلسی ساکن بوده، بهتر از هرکس دیگر به وضع روحی استاد و مربّی خود واقف بوده است. وی در مقدّمه شرح استبصار در جوهره نهم نام بحارالأنوار را برده و درباره استادش علاّمه مجلسی می نویسد:

چندین سال با وی معاشرت کردم و شب و روز با او بودم، هیچ عمل مباحی از او

1- 1_ شناخت نامه علامه مجلسی، ج 1.

ندیدم تا چه رسد به مکروهات، زیرا وی از فرمایش رسول اکرم صلی الله علیه و آله پیروی می کرد که فرمودند: «وَلْیَکُنْ فی کُلِّ شَیْ ءٍ نِیَّهٌ حَتی النَّوْمِ وَ الاْءَکْلِ»(1)، بلکه تمام اعمال و افعالش طاعت و عبادت بود. با وجودی که جوان بود، تتبع علوم کرده بود، بدان گونه که احدی از علمای زمانش بدان پایه نبودند، به خصوص در علم حدیث، حلّ هیچ حدیثی را از وی نپرسیدم مگر آن که به حدیثی مفصّل که حلّ آن حدیث مجمل بود، مرا جواب فرمود.

در مسجد جامع اصفهان مردم را موعظه می فرمود، هیچ کس را فصیح تر و خوشکلام تر از او ندیدم. حدیثی که شب مطالعه می کردیم چون روز از او می شنیدیم چنان بود که هرگز از او نشنیده ایم (یعنی به بیان دیگر می فرمود و گفته هایش تکرار نمی شد) از حسن تقریر و عذوبت منطقش.(2)

فوت علاّمه:

سرانجام علاّمه بزرگوار، این دانشمند عالیقدر عالم تشیع، پس از عمری سراسر کوشش و تلاش برای شکل دادن به فرهنگ غنی و پربار آل محمد صلی الله علیه و آله که در اثر سخت گیری و مخالفتهای پی گیرانه دشمنان اهل بیت در گوشه انزوا خزیده و تنها صورت درهم و برهمی از آن در اینجا و آنجا به چشم می خورد و پس از عمری مجاهده، تألیف، وعظ و ارشاد و هزاران اقدام گرانبهای دینی در شب 27 رمضان سال 1110 یا 1111 در سن هفتاد و سه سالگی دار فانی را وداع گفته و روح پر فتوحش به موالیان طاهرین خود پیوست. میر محمدصالح خاتون آبادی داماد علاّمه در «حدائق المقربین» تاریخ فوت او را چنین آورده است: «آن بزرگوار در سال هزار و صد و ده، در شب بیست و هفتم ماه مبارک رمضان به اعلا درجات جنان شتافت و ولادت او نیز در ماه مبارک رمضان و مدت عمر شریفش هفتاد و سه سال بی کم و زیاد بود». بر مبنای

1- 1_ وسایل الشیعه، ج 1، ص 48، باب وجوب النیه فی العبادات الواجبه.
2- 2_ زندگینامه علامه مجلسی، ج 1، ص 152.

سال 1110 ماده تاریخ هایی ساخته شده و بهترین آنها که به روز و ماه این حادثه غم انگیز نیز اشارتی کرده این است:

ماه رمضان چو بیست و هفتش کم شد تاریخ وفات باقر اعلم شد

1110 = 27 - 1137 = ماه رمضان

و بر مبنای سال 1111 ماده تاریخ وفات او جمله «حزن و غم» می باشد.

مرقد علاّمه مجلسی اینک مزار مردم بوده و حوائج خویش را در آنجا از خداوند طلب می نمایند، چرا که وی با زندگانی سراسر برکت خویش، برای خدا قدم زد و قلم زد و زندگی کرد و خدمت نمود.(1)

ص : 35

1- 1_ برای دست یافتن به ابعاد شخصیتی این رادمرد حدیث شیعه بنگرید به:1_ زندگینامه علاّمه مجلسی، سید مصلح الدین مهدوی.

صفحه اول نسخه خطی معمارباشی

ص : 36

صفحه آخر نسخه خطی معمارباشی

ص : 37

صفحه اول نسخه خطی آستانه مقدسه حضرت معصومه علیهاالسلام

ص : 38

صفحه آخر نسخه خطی آستانه مقدسه حضرت معصومه علیهاالسلام

ص : 39

صفحه اول نسخه خطی مرکز احیاء میراث اسلامی

ص : 40

صفحه آخر نسخه خطی مرکز احیاء میراث اسلامی

ص : 41

بسم اللّه الرحمن الرحيم

الْحَمْدُللّهِ الّذى جَعَلَ الصَّلاةَ للمؤمِنينَ مِعْراجاً، و التَعْقيب لِصُعُودها عَلى مَدارِجِ الْقَبُول منهاجاً، و الصلاه على مَن أَسْرَجَ اللّه به مصباح الدين إسراجاً محمّدٍ المصطفى و أهل بيته الّذين جعلهم اللّه لسماء الدين أبراجاً.

أمّا بعد، خامه تقصير آثار(1) خادم اخبار ائمّه اخيار محمّد باقر بن محمّد تقى _ حشرهما اللّه مع مواليهما الاطهار _ بر الواح قلوب صافيه، و عقول زاكيه سالكان مسالک عبادت و دعا، و طالبان قرب جناب حقّ جلّ و علا مى نگارد كه چون اشرف عبادات بدنيّه نماز است، و تعقيبات مأثوره را در تكميل صلوات مدخليّتى عظيم هست؛ و ايضاً موجب رفع درجات، و حطّ سيّئات، و حصول مطالب و حاجات مى گردند، و هيچ راه از طُرُقِ قربِ رافع الدرجات به دعا و مناجات نمى رسد؛ و كتب و رسايل كه در اين مطلب تدوين شده محيط به همه آنها نيست، و بسيارى از آنها كه به اسانيد صحيحه منقول گرديده ايراد ننموده اند و بعضى از آنها كه ايراد نموده اند خصوصيّتى به تعقيب ندارد، و بعضى كه مخصوص به نماز خاصّى وارد شده در تعقيب مطلق صلوات ايراد نموده اند؛ و چون اين قاصر جميع آنها را در كتاب بحارالانوار به طرق متعدّده ايراد كرده ام به خاطر فاتر رسيد اكثر آنها را در رساله اى جدا جمع كنم، و به فارسى احاديث آنها را ترجمه نمايم تا عامّه خلق از آن بهره مند توانند شد، و در ضمن نقل هر يک اشاره به صحّت و قوّت هر يک به حسب سند بشود كه اگر ناقد بصير خواهد كه بعضى را اختيار نمايد راه امتياز را داند؛

1- 1_ ع: بخاطر اين بنده، به جاى: خامه تقصير آثار.

و دعاهای صبح و شام و سایر ساعات لیل و نهار را اضافه نمودم، و بر ده فصل مرتّب گردانیدم، و چون ادعیه را از کتب معتبره علمای سلف _ رضوان اللّه علیهم _ و مصباحها که در دعا تألیف نموده اند اقتباس نموده به مقباس المصابیح مسمّی ساختم(1).

و چون در اثنای تألیف به خدمت نوّابِ کامیابِ فلک جنابِ انجم سپاهِ گردون بارگاه، سیّد سلاطین دوران، و افخم خواقین زمان، آب و رنگ گلستانِ مصطفوی، چشم و چراغ دودمانِ مرتضوی، نهال برومند گلشن اقبال، کوکب سعادتمند آسمان حشمت و جلال، سلیمان شأنی که هدهد صیت معدلتش نامه محبّتش به دلهای اهل جهان رسانیده، قلوب ارباب دانش که عرش بلقیس ناطقه است به صرح ممرّدِ ساحتِ عزّتش کشانیده؛ سرهای دشمنان حبابِ نهرِ(2) تیغِ آبدارش؛ دلهای مخالفان میوه صنوبر سنان جان گدارش؛ کشتزارِ آمالِ همگنان از جداولِ اناملِ سخایش سیراب؛ و از صریرِ دلپذیرِ خامه عدالت نگارش، غم در خاطرها نایاب؛ هر که تیغِ خلاف از نیام کین کشید از صرصر صیتِ جلالش چون بید بر خود لرزید؛ و هر که چهار آئینه خلاف و نفاق در برکشید، صورتِ مرگ خود در آن دید؛ آستان جلالش بوسه گاه خسروان جهان، ساحتِ عزّتش مخیَّم سرادق سلاطینِ زمان، أعنی السلطان الأعظم، و الخاقان الأعدل الأکرم، ملجأ الأکاسره، و ملاذ القیاصره، ناصب رایات العدل و الإحسان، ماحی آثارِ الجور و الاعتساف، محیی مراسم الشریعه الغرّاء، مشیّد قواعد الملّه البیضاء، السلطان بن السلطان، الخاقان بن الخاقان، السلطان سُلیمن الموسوی الحسینی بهادر خان _ شدّ اللّه أطناب دولته بأوتاد الخلود، و زیّن سریر سلطنته بدرر العزّ و السعود_ عرض شد، و به توقیع رفیع آن اعلی حضرت، موشّح گردید؛ لهذا به اسم سامی و القاب گرامی آن سلطانِ سریرِ فتوّت، مفتَتح ساخت، تا ثواب حاملان و عاملان به روزگار فرخنده آثار عاید گردد. و علی اللّه التوکّل فی جمیع الأمور، و هو حسبی و نعم الوکیل.

1- 1_ آ: + که از این رساله عجاله منتفع گردند [و] بر سهو و خطا که از لوازم اکثر بشر است مؤاخذه ننمایند.
2- 2_ ع: بهر (به هر).

اوقات استجابت دعا

حق تعالی خطاب فرمود به حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله : «فَإذا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَ إلی رَبِّکَ فَارْغَبْ(1).»

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمود که: یعنی چون فارغ شوی از نماز، خود را به تَعَب انداز در دعا، و به سوی پروردگارِ خود رغبت کن، و حاجات خود را از او طلب کن(2)، و امید خود را از غیر او قطع کن(3).(4)

و از امام محمّد باقر علیه السلام مرویست که: یعنی بعد از سلامِ نماز، حاجات آخرت و دنیای خود را از خدا طلب کن، و بعد از دعا سؤال کن که خدا از تو قبول کند.(5)

و از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام منقولست که: هر که از شما فارغ گردد از نماز پس باید دستهای خود را بلند کند به سوی آسمان، و خود را به تَعَب افکند در دعا.(6)

و از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله منقولست که حق تعالی می فرماید که: ای فرزندِ آدم!

1- 1_ سوره مبارکه شرح، آیه 7.
2- 2_ ع: و حاجات خود را از غیر او قطع کن.
3- 3_ ع: _ و امید خود را از غیر او قطع کن.
4- 4_ بحارالأنوار، ج 82، ص 313، باب 36، فضل التعقیب و شرائطه و آدابه.
5- 5_ مفتاح الفلاح، ص 64 ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 431، باب استحبابه و تأکده بعد الصبح و... .
6- 6_ خصال، ج 2، ص 628، علم امیرالمؤمنین علیه السلام أصحابه فی مجلس؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 318، باب 36، فضل التعقیب و شرائطه و آدابه.

یاد کن مرا بعد از نماز بامداد یک ساعت و بعد از عصر یک ساعت، تا من کارهای تو را بسازم، و غمِ هر چیز را از تو بردارم.(1)

و از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: حق تعالی نمازها را در بهترین ساعتها بر شما واجب گردانیده است؛ پس بر شما باد به دعا کردن بعد از نمازها.(2)

و از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام مروی است که: تعقیب بعد از نمازِ بامداد و نمازِ عصر، روزی را زیاد می گرداند.(3)

و از حضرت امام رضا علیه السلام منقولست که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: بعد از هر نماز واجب، بنده را نزد خدا دعای مستجابی هست.(4)

و از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: سه وقت است که در آنها دعا مستجابست: بعد از هر نماز واجب، و نزدِ آمدن باران، و در هنگام ظاهر شدن معجزه پیغمبری یا امامی.(5)

و در احادیث معتبره منقولست که: هر که بعد از نماز، انتظارِ نمازِ دیگر برد در مسجد، و تعقیب خوانَد مهمان خداست، و بر خدا لازم است که گرامی دارد مهمان خود را.(6)

1- 1_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 138، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 429، باب استحبابه و تأکده بعد الصبح... .
2- 2_ خصال، ج 2، ص 488، ساعات اللیل اثنتا عشره ساعه و... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 66، باب استحباب الدعاء عنه... .
3- 3_ خصال، ج 2، ص 504، ست عشره خصله تورث الفقر و... ؛ وسایل الشیعه، ج 15، ص 347، باب جمله مما ینبغی ترکه من... .
4- 4_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 432، باب استحبابه و تأکده بعد الصبح و... ؛ جامع الأخبار، ص 73، فصل الثالث والثلاثون فی فضل الصلاه.
5- 5_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 66، باب استحباب الدعاء عنه... ؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 321، باب 36، فضل التعقیب و شرایطه و آدابه.

6- 6_ وسایل الشیعه، ج 4، ص 116، باب استحباب الجلوس فی المسجد؛ بحارالأنوار،Â ج 82، ص 323، باب 36، فضل التعقیب و شرایطه.

طلب حاجت بعد از نماز

و از حضرت صادق علیه السلام مرویست که: چون بنده از نماز فارغ شود، و زود پی کارِ خود رود، حق تعالی می فرماید که: مگر این بنده نمی داند که برآوردن حاجتها به دست قدرت منست.(1)

و در حدیث معتبر دیگر از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که در جایِ نمازِ خود بنشیند به نحوی که در نماز نشسته بود و مشغول یاد خدا باشد، خدا ملکی را بر او موکّل می گرداند که او را ندا می کند که زیاده گردان شرف خود را، تا نشسته ای برای تو حسنات نوشته می شود، و گناهان از نامه عمل تو محو می شود، و درجات تو در بهشت بلند می شود.(2)

و از حضرت صادق علیه السلام مرویست که: دعا در چهار ساعت مستجاب است: در نماز وتر، و بعد از نماز صبح، و بعد از نماز ظهر، و بعد از نماز شام.(3)

و از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقولست که: دعا بعد از نماز واجب بهتر است از نماز نافله.(4)

مؤلف گوید که: شاید مراد، غیرِ نافله شبانه روز باشد.

و به سند صحیح از امام محمّد باقر علیه السلام مرویست که: پیوسته مؤمن در نماز است،

1- 1_ محاسن، ج 1، ص 252، باب الإخلاص... ؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 322، باب 36، فضل التعقیب و شرایطه و آدابه.
2- 2_ فلاح السائل، ص 163، فصل التاسع عشر فیما نذکره من فضل؛ دعائم الإسلام، ج 1، ص 165، ذکر الدعاء بعد الصلاه... .
3- 3_ کافی، ج 2، ص 477، باب الأوقات و الحالات التی ترجی فیه؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 114، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .
4- 4_ کافی، ج 3، ص 342، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 103، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .

و ثوابِ نماز دارد، مادام که به ذکرِ حق تعالی مشغول است؛ خواه ایستاده، و خواه نشسته، و خواه بر پهلو خوابیده.(1)

و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقولست که: هر گاه بنده از نماز فارغ شود و از خداوند خود حاجتی سوال نکند، حق تعالی با ملائکه می گوید که نظر کنید به سوی این بنده من که فریضه مرا ادا کرد، و حاجت خود را از من سؤال نکرد، گویا او بی نیاز است از من، بگیرید نمازِ او را، و بزنید بر روی او.(2)

و در حدیث معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقولست که: دعا بعد از نمازِ واجب بهتر است از دعا بعد از نمازِ سنّت، به قدرِ فضیلتِ نماز واجب بر نمازِ سنّت.(3)

و امّا حقیقت تعقیب؛ ظاهرش آنست که قرآن و دعا و ذکر که متّصل به نماز واقع شود، عرفاً داخل تعقیب باشد، ولیکن افضل آنست که با وضو باشد، و نشسته باشد رو به قبله، و بهتر آنست که بر هیئتِ تشهّد نشسته باشد، و سخن نگوید در اثنای تعقیب، خصوصاً در تعقیبِ نماز شام.

و بعضی گفته اند که: بهتر آنست که جمیع شرایط نماز را در تعقیب رعایت کند؛ و ظاهر آنست که بر هر حالی که بعد از نماز مشغول قرآن و دعا و ذکر باشد ثواب تعقیب فی الجمله داشته باشد، اگر چه در راه رفتن باشد.

و در روایتی وارد شده که: تا وضو داری ثواب تعقیب داری.(4)

1- 1_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 150، باب استحباب ذکر اللّه علی کل حال؛ أمالی، شیخ مفید، ص 310، مجلس السابع و الثلاثون.
2- 2_ بحارالأنوار، ج 82، ص 325، باب 36، فضل التعقیب و شرایطه و آدابه؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 29، باب استحبابه و تأکده فی الصبح.
3- 3_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 104، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 436، باب استحباب اختیار الدعاء... .
4- 4_ من لایحضره الفقیه، ج 1، ص 329، باب التعقیب... ؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 320، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .

فصل دوم: در بیان تعقیباتی است که مستحب است که بعد از هر نماز خوانده شود

اشاره

و آن بسیار است:

1- تسبیحات حضرت زهرا سلام اللّه علیها

اوّل: تسبیح حضرت سیّده النساء فاطمه زهراء _ صلوات اللّه علیها _ است، و احادیث در فضیلتِ آن زیاده از حدّ احصا است. از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: ما امر می کنیم کودکان خود را به تسبیح فاطمه چنانچه امر می کنیم ایشان را به نماز؛ پس آن را ترک مکن که هر که مداومت نماید بر آن شقی و بدبخت نمی شود.(1)

و در روایات معتبره وارد شده(2) که: ذکر کثیر که خدای تعالی در قرآن مجید به آن امر فرموده تسبیح حضرت فاطمه است؛ و هر که بعد از هر نماز بر آن مداومت نماید خدا را بسیار یاد کرده، و به آیه کریمه «وَ اذْکُرُوا اللّهَ ذِکْراً کَثیراً(3)» عمل نموده.(4)

و به سند معتبر از امام محمّد باقر علیه السلام مرویست که: هر که تسبیح فاطمه علیهاالسلام بگوید

ص : 49

1- 1_ کافی، ج 3، ص 343، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 105، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .
2- 2_ ع: + است.
3- 3_ سوره مبارکه احزاب، آیه 41.
4- 4_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 443، باب استحباب ملازمه تسبیح الزهراء علیهاالسلام ؛ معانی الأخبار، ص 193، باب معنی ذکر اللّه کثیرا.

و بعد از آن استغفار کند خدا او را بیامرزد، و آن بر زبان صد است، و در میزانِ عمل هزار است، و شیطان را دور می کند، و خدا را خوشنود(1) می گرداند.(2)

و به سندهای صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: هر که تسبیحِ آن حضرت را بعد از نماز بگوید _ پیش از آن که پاها را از هیأتِ نماز بگرداند _ آمرزیده شود، و بهشت او را واجب گردد.(3)

و در حدیث معتبر دیگر فرمود که: تسبیح فاطمه را بعد از هر نماز خواندن بهتر است از آن که هر روز هزار رکعت نماز بگذارد.(4)

و در روایت معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام مرویست که: عبادتِ الهی کرده نشده است به چیزی از تمجید و تعظیم که بهتر از تسبیح حضرت فاطمه علیهاالسلام بوده باشد، و اگر از آن چیزی بهتر می بود حضرت رسول صلی الله علیه و آله آن را به حضرت فاطمه عطا می نمود.(5)

و احادیث در فضل آن زیاده از آنست که در این رساله ایراد توان نمود.

و در کیفیّت آن اختلافی در احادیث هست، و اشهر و اظهر آنست که: سی و چهار مرتبه «أللّه ُأکْبَر»، پس سی و سه مرتبه «اَلْحَمْدُللّهِ»، پس سی و سه مرتبه «سُبْحانَ اللّه ِ» بگوید. و در بعضی از روایات «سُبْحانِ اللّه ِ» پیش از «اَلْحَمْدُللّه ِ» وارد شده.

و بعضی از علماء جمع به این نحو کرده اند که: بعد از نماز به طریق اوّل بخواند، و در

ص : 50

1- 1_ آ: خشنود.
2- 2_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 442، باب استحباب ملازمه تسبیح الزهرا علیهاالسلام ؛ ثواب الأعمال، ص 163، ثواب تسبیح فاطمه الزهراء علیهاالسلام .
3- 3_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 320، باب وصف الصلاه من... ؛ فلاح السائل، ص 165، فصل التاسع عشر فیما نذکره من فضل.

4- 4_ کافی، ج 3، ص 343، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 105، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .
5- 5_ همان.

هنگام خواب رفتن به طریق ثانی. و ظاهراً مطلقاً به طریق اوّل که مشهور است اولی باشد.

و سنّت است که بعد از تمام کردن تسبیح یک نوبت «لا إِلهَ إِلاّ اللّه» بگوید؛ چنانچه از حضرت صادق علیه السلام مرویست که: هر که بعد از نماز فریضه تسبیح فاطمه علیهاالسلام را بگوید و از عقب آن یک مرتبه «لا إِلهَ إِلاّ اللّه» بگوید خدا او را بیامرزد.(1)

و بهتر آنست که به تربت حضرت امام حسین علیه السلام حساب آن را نگاه دارد، و(2) در جمیع اذکار سنّت است.

و پیوسته تسبیح تربتِ آن حضرت را با خود داشتن مستحب است(3)، و حرز از بلاهاست، و مورِث ثوابِ بی انتهاست.(4)

و منقولست که: در ابتدا حضرت فاطمه _ صلوات اللّه علیها _ رشته[ای] از پشم تابیده بودند، و بر آن گره ها زده بودند و به آن تسبیح می گفتند، تا آن که حمزه بن عبدالمطّلب رضی الله عنه شهید شدند، پس حضرت فاطمه از تربت قبر آن شهید بزرگوار خاک برگرفت، و تسبیح ساخت، و به آن تسبیح می کرد. مردم نیز چنان کردند، و چون سیّد شهدا حسین بن علی علیه السلام شهید شد سنّت شد که از تربتِ آن امام مظلوم، تسبیح سازند و به آن ذکر گویند.(5)

از حضرت صاحب الامر علیه السلام مرویست که: هر که تسبیح تربت امام حسین علیه السلام در دست داشته باشد و ذکر را فراموش کند، ثواب ذکر برای او نوشته می شود.(6)

1- 1_ کافی، ج 3، ص 343، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 105، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .
2- 2_ ع: + همچنین.
3- 3_ بلدالأمین، ص 310 ؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 340، توفیق و تحقیق... .
4- 4_ وسایل الشیعه، ج 11، ص 428، باب استحباب استصحاب التربه الحسین علیه السلام .

5- 5_ مکارم الأخلاق، ص 281، فی الأدعیه المخصوصه بأعقاب الفرائض؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 333، باب 37، تسبیح فاطمه علیهاالسلام .
6- 6_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 456، باب استحباب اتخاذ سبحه من طین... ؛ بحارالانوار،Ä آج 82، ص 327، باب 37، تسبیح فاطمه علیهاالسلام .

و از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: تسبیح تربت آن حضرت ذکر می گوید، و تسبیح می گوید بی آنکه آدمی ذکر کند.(1)

و فرمود که: یک ذکر یا استغفار که به آن گفته شود برابر است با هفتاد ذکر که با چیز دیگر گفته شود؛ و اگر بی ذکر بگرداند به هر دانه ای هفت تسبیح برای او نوشته می شود(2) . و به روایت دیگر: اگر با ذکر بگرداند به هر دانه ای چهل حسنه برای او نوشته شود(3).(4)

و مرویست که: حوریان بهشت چون ملکی را می بینند که به زمین می آید از او التماس می کنند که تسبیح و تربت آن حضرت را برای ما بیاور.(5)

و در حدیث صحیح از حضرت امام موسی علیه السلام منقولست که: مؤمن می باید که خالی نباشد از پنج چیز: مسواک، و شانه، و سجّاده ای که به روی آن نماز کنند، و تسبیحی که در آن سی و چهار دانه باشد، و انگشتر عقیق.(6)

و ظاهر آنست که خام و پخته هر دو خوبست، و خام بهتر است.

و از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: هر که با تسبیح تربت امام حسین علیه السلام تسبیح

1- 1_ وسایل الشیعه، ج 5، ص 365، باب استحباب السجود علی تربه الحسین علیه السلام ؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 340، توفیق و تحقیق... .
2- 2_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 456، باب استحباب اتخاذ سبحه من طین... ؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 735، فصل فی تمام الصلاه فی... .
3- 3_ ع: + و اگر ذکر را فراموش کند و بگرداند به هر دانه بیست حسنه برای او نوشته شود.
4- 4_ وسایل الشیعه، ج 14، ص 536، باب استحباب اتخاذ سبحه من تربه؛ تهذیب الأحکام، ج 6، ص 75، باب حد حرم الحسین علیه السلام و فضل کربلا.
5- 5_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 456، باب استحباب اتخاذ سبحه من طین... ؛ مکارم الأخلاق، ص 281، فی الأدعیه المخصوصه بأعقاب الفرایض.

6- 6_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 456، باب استحباب اتخاذ سبحه من طین... ؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 735، فصل فی تمام الصلاه فی مسجد الکوفه.

کند(1) حق تعالی برای او چهار صد حسنه بنویسد، و چهار صد گناه از او محو کند، و چهار صد حاجت او را برآورد، و چهار صد درجه برای او بلند گرداند.(2)

و مرویست که: مستحب است که رشته اش کبود باشد به رنگ آسمان.(3) و از بعضی روایات مستفاد می شود که: زنان را به انگشتان شمردن افضل است؛(4) ولیکن احادیث فضیلتِ تربت(5) مطلقاً اکثر و اقوی است.

2- تکبیر

دویّم: مستحب است که بعد از سلام نماز فریضه سه مرتبه دست بردارد تا محاذی رو، و برگرداند تا به زانو یا نزدیک به آن، و با هر مرتبه یک «اَللّه ُاَکبَر» بگوید؛ چنانچه علیّ بن ابراهیم و سیّد بن طاوس و ابن بابویه _ رضی اللّه عنهم _ به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: مفضّل بن عمر از آن حضرت پرسید که به چه علّت نماز گذارنده بعد از سلام، سه مرتبه تکبیر می گوید، و دست برمی دارد؟

فرمود: برای آن که چون حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله ، فتحِ مکّه نمود، نزد حجرالاسود نماز ظهر با اصحاب خود ادا کرد، و سه نوبت تکبیر گفت، و با هر نوبت دست برداشت؛ پس گفت: «لا إلهَ إلاّ اللّه ُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ وَحْدَهُ أنْجَزَ وَعْدَهُ وَ نَصَرَ عَبْدَهُ وَ أعَزَّ جُنْدَهُ وَ غَلَبَ الاْءحْزابَ وَحْدَهُ فَلَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْییْ وَ یُمیتُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ»، پس رو به جانب اصحاب گردانید و گفت: ترک مکنید این تکبیر و این دعا را بعد از هر نماز فریضه؛ زیرا که هر که بعد از سلام چنین کند ادا کرده است شکر نعمت خدا را بر تقویتِ اسلام و لشکر اسلام.(6)

1- 1_ ع: به تسبیح تربت حسین علیه السلام یک تسبیح بگوید.
2- 2_ بحارالأنوار، ج 82، ص 341، توفیق و تحقیق... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 56، باب استحباب اتخاذ سبحه من طین... .
3- 3_ همان.
4- 4_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 374، باب أدب المرأه فی الصلاه... ؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 328، باب 37، تسبیح فاطمه علیهاالسلام . (عن

الباقر علیه السلام : إذا سَبّحت المرأه عقدتْ علی الأنامل لأ نّهنَّ مسئولاتٌ).

5- 5_ آ: امام حسین علیه السلام .

6- 6_ علل الشرایع، ج 2، ص 360، باب 78، باب العلّه التی مِنْ أجلها یکبّر المصلی؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 452، باب استحباب رفع الیدین فوق الرأس.

و در حدیث صحیح منقولست که: چون حضرت صادق علیه السلام از نماز فارغ می شدند دستها را بالای سر مبارک خود بلند می کردند، و دعا می کردند.(1)

و از امام محمّد باقر علیه السلام مرویست که: هر بنده ای که دستها به سوی خدا بلند کند، خدا شرم می کند که دستهای او را خالی برگرداند؛ پس چون دعا کنید دستها را فرو میارید مگر آن که بر سر و(2) رو بکشید.(3)

3- خواندن «أستغفر الله الذی لا إله إلا هوی...»

سیّم: کلینی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز فریضه پیش از آن که پاهای خود را بگرداند سه مرتبه این دعا بخواند، خدا گناهان او را بیامرزد اگر چه مانند کف دریا باشد در بسیاری:

«اَسْتَغْفِرُاللّه َ الّذی لا إلهَ إلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ ذُوالْجَلالِ وَ الاْءِكْرامِ وَ أَتُوبُ إلَیْهِ».

و در روایت دیگر وارد شده که: هر که این استغفار را هر روز بخواند حق تعالی چهل کبیره او را بیامرزد.(4)

4- دعای «أعیذ نفسی و ما رزقنی ربی...»

چهارم: کلینی به سند(5) حسن از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: ترک مکن بعد از هر نماز این دعا را:

«أُعیذُ نَفْسی وَ ما رَزَقَنی رَبّی بِاللّه ِ الْوَاحِدِ(6) الصَّمَدِ لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَد وَ لَمْ یَكُن لَهُ كُفُواً اَحَدٌ وَ اُعیذُ نَفْسی وَ ما رَزَقَنی رَبّی بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ وَ مِنْ شَرِّ غاسِقٍ اِذا وَقَبَ وَ مِنْ شَرِّ النَّفَاثَاتِ فِی الْعُقَدِ وَ مِنْ شَرِّ حاسِدٍ اِذا حَسَدَ وَ اُعیذُ نَفْسی وَ ما رَزَقَنی(7) بِرَبِّ

1- 1_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 452، باب استحباب رفع الیدین فوق الرأس.
2- 2_ آ: _ سر و .

3- 3_ من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 325، باب التعقيب... ؛ وسايل الشيعه، ج 7، ص 51، باب استحباب مسح الوجه و الرأس.
4- 4_ كافى، ج 2، ص 521، باب من قال أستغفر اللّه الذى... ؛ مكارم الاخلاق، ص 315، فى الاستغفار و البكاء.
5- 5_ آ: + صحيح .
6- 6_ حاشيه متن و متن آ: الواحد الأحد الصمد.
7- 7_ ع و آ: + رَبِّى .

النّاسِ مَلِکِ النّاس اِلهِ النّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْواسِ الْخَنّاسِ الَّذی یُوَسْوِسُ فی صُدُورِ النّاسِ مِنَ الجِنَّهِ وَالنّاسِ».(1)

و ایضاً به سند معتبر از آن حضرت روایت کرده است که: هر که این دعا را بعد از هر نماز واجب بخواند جانش و خانه اش و مالش و فرزندانش از بلاها محفوظ گردد:

«اُجیرُ نَفْسی وَ مالی وَ وُلْدی وَ اَهْلی وَ دَاری وَ کُلَّ ما هُوَ مِنّی بِاللّه ِ الْواحِدِ الأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذی لَمْ یَلِدْ (تا آخر سوره) وَ اُجیرُ نَفْسی وَ مالی وَ وُلْدی وَ کُلَّ ما هُوَ مِنّی بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ (تا آخر سوره) وَ اُجیرُ نَفْسی وَ مالی وَ وُلْدی وَ کُلَّ ما هُوَ مِنّی بِرَبِّ النّاسِ مَلِکِ النّاسِ (تا آخر سوره) وَ اُجیرُ نَفْسی وَ مالی وَ وُلْدی وَ کُلَّ ما هُوَ مِنَّی بِاللّه ِ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ، تا العَلِیُّ الْعَظیمُ».(2)

5- دعای «أعوذ بوجهک الکریم...»

پنجم: کلینی به سند معتبر از علیّ بن مهزیار روایت کرده است: محمّد بن ابراهیم به خدمت حضرت امام علی نقی _ صلوات اللّه علیه _ نوشت که اگر مصلحت دانی _ ای سیّدِ من!_ تعلیم نما مرا دعایی که بعد از نمازها بخوانم تا حق تعالی جمع نماید برای من، خیر دنیا و آخرت را.

پس آن حضرت علیه السلام نوشت که می گویی بعد از نماز: «أعُوذُ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ وَ عِزَّتِکَ الّتی لا تُرامُ وَ قُدْرَتِکَ الّتی لا یَمْتَنَعُ مِنها شَیْ ءٌ مِنْ شَرِّ الدُّنْیا وَ الآخِرَهِ وَ مِنْ شَرِّ الأَوْجاعِ کُلِّها».(3)

و در بعضی روایات این تتمّه دارد: «وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ».

6- دعای «اللهم إنی أسئلک من کل خیر...»

ششم: کلینی و ابن بابویه به سندهای صحیح و غیر صحیح از حضرت امام محمّد باقر

1- 1_ کافی، ج 3، ص 343، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء... ؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 108، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .
2- 2_ کافی، ج 2، ص 549 ؛ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 328، باب التعقیب... .
3- 3_ کافی، ج 3، ص 346، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعا؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 471، باب نبذه مما یقال... .

و امام جعفر صادق علیهماالسلام روایت کرده اند که: کمتر چیزی که تو را مجزیست از دعا بعد از نماز واجب آنست که بگویی: «أللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ اَحاطَ بِه عِلْمُکَ وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ کُلِّ شَرٍّ اَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ أللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ عافِیَتَکَ فی اُمُوری کُلِّها وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ الدُّنْیا وَ عَذابِ الاْخِرَهِ».(1)

و در روایات ابن بابویه چنین است: «أللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أللّهُمَّ إنّی أسْئَلُکَ» تا آخر دعا.(2)

7- خواندن «اللهم صل علی محمد و آل محمد و أجرنی...»

هفتم: سنّت است که چون از نماز فارغ شود بگوید: «أللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أجِرْنی مِنَ النّارِ وَ ارْزُقْنی الْجَنَّهَ(3) وَ زَوِّجْنی الْحُورَ الْعینَ».(4)

چنانچه در حدیث معتبر از حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ منقولست که: باید که بنده از نماز فارغ نشود تا آن که از حق تعالی سؤال کند بهشت را، و پناه برد به خدا از آتش جهنّم و سؤال کند که تزویج کند به او حورالعین را.(5)

و ایضاً فرمود که: چهار چیزند که حق تعالی شنیدنِ سخنِ خلایق، به ایشان عطا کرده است: حضرت رسول صلی الله علیه و آله و بهشت، و دوزخ، و حورالعین. پس هر گاه فارغ شود بنده از نمازش باید که صلوات فرستد بر حضرت رسالت پناه، و سؤال کند از خدا بهشت را، و پناه برد به او از جهنّم، و سؤال کند از او که تزویج نماید او را به حورالعین؛ زیرا که

1- 1_ کافی، ج 3، ص 346، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعا؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 107، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .
2- 2_ معانی الاخبار، ص 394، باب نوادر المعانی.
3- 3_ ع: وَ أدْخلنِی الجنَّه .
4- 4_ کافی، ج 3، ص 344، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 465، باب استحباب المواظبه بعد کل صلاه.
5- 5_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 467، باب استحباب المواظبه بعد کل صلاه؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 19، باب 38، سایر ما یستحب عقیب کل

صلاه.

هر که صلوات فرستد بر آن حضرت، دعای او مستجاب می گردد؛ و هر که بهشت را از خدا سؤال کند، بهشت گوید که(1): پروردگارا به بنده خود عطا کن آنچه سؤال کرد؛ و هر که امان خواهد از خدا از جهنّم، جهنّم می گوید: پروردگارا بنده خود را امان ده از آنچه امان طلبید از آن؛ و هر که از خدا حورالعین سؤال کند، حوریان گویند: پروردگارا عطا کن به بنده خود آنچه از تو طلبید.(2)

و به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام قریب به این مضمون روایت شده، و در آخرش مذکور است که: چون بنده از جایِ نماز خود برخیزد، و از خدا، بهشت و حور العین و خلاصی از جهنّم را سؤال نکند، حوریان بهشت گویند: این بنده مرا نمی خواهد، و بهشت گوید: این بنده به من رغبت ندارد، و جهنّم گوید: این بنده مرا نمی شناسد، و شدّت عذاب مرا نمی داند.(3)

و فرمود که: هر بنده ای که صلوات یا سلام بر حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرستد، البتّه به آن حضرت می رسد و می شنود.(4)

و به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: فراموش مکنید دو چیز را که بر شما واجبست: اوّل آن که: سؤال کنید بهشت را، دویّم آن که: سؤال کنید خلاصی از جهنم را.(5)

و به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: اگر یکی از حوریان(6) بر اهل دنیا

1- 1_ آ: را سوال کند بهشت می گوید، به جای: را از خدا سؤال کند، بهشت گوید که: .
2- 2_ خصال، ج 1، ص 202، أربعه اشیاء... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 466، باب استحباب المواظبه بعد کل صلاه.
3- 3_ کافی، ج 3، ص 344. باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 465، باب استحباب المواظبه بعد کل صلاه.
4- 4_ خصال، ج 1، ص 203، أربعه اشیاء... .
5- 5_ کافی، ج 3، ص 343، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 108، باب کیفیه الصلاه و... .

6- 6_ ع و آ: + بهشت.

مشرف گردد و یک گیسوی خود را به ایشان بنماید، هر آینه اهل دنیا همه(1) عاشق و مفتون او گردند؛ و چون کسی از نماز فارغ شود، و حورالعین را از خدا نطلبد، ایشان می گویند که: این بنده چه بی رغبتست به ما.(2)

و در تفسیر حضرت امام حسن عسکری علیه السلام مذکور است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: در شب معراج قصرهای بهشت را به من نمودند، دیدم که به خشت طلا و نقره ساخته اند؛ و به جای گل، مُشک و عنبر(3) بکار برده اند؛ ولیکن بعضی کنگرهای رفیع داشت، و بعضی نداشت؛ چون از جبرئیل سؤال کردم از سبب آن، گفت: آن قصرها که کنگره نداشت قصر جماعتیست که بعد از نماز بر تو و آل تو صلوات نمی فرستند، تا نمایان باشد که اینها قصر جماعتی است که صلوات نفرستاده اند.(4)

8- خواندن سوره فاتحه، آیه الکرسی و ....

هشتم: به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام مرویست که: چون حق تعالی امر کرد که این آیات را به زمین آورند چنگ درزدند در عرش الهی و گفتند: پروردگارا ما را به سوی اهل خطا(5) و گناهان می فرستی؟ پس حق تعالی وحی کرد به سوی ایشان که: بروید به سوی زمین؛ به عزّت و جلال خود سوگند یاد می کنم که تلاوت نکند شما را احدی از آل محمّد و شیعیان ایشان مگر آن که نظر رحمت کنم به سوی او از رحمت های پنهان خود، هر روز هفتاد نظر و در هر نظری هفتاد حاجت او را برآورم، و او را قبول کنم هر چند معصیت بسیار کرده باشد.(6)

و به روایت دیگر: هر که این آیات را بعد از هر نماز بخواند او را ساکن گردانم در حظیره قدس با هر گناهی که داشته باشد؛ و اگر نکنم، نظر کنم به سوی او به نظر رحمتِ

1- 1_ ع: همه دنیا، به جای: اهل دنیا همه.
2- 2_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 466، باب استحباب المواظبه بعد کل صلاه؛ بحارالأنوار، ج 8، ص 199، باب 23.
3- 3_ ع: + و زعفران.

4- 4_ تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام ، ص 365؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 66، باب استحباب المواظبه بعد کل صلاه.

5- 5_ ع و آ: خطاها .

6- 6_ کافی، ج 2، ص 620، باب فضل القرآن؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 467، باب استحباب قراءه... .

خاصّ خود در هر روز هفتاد نظر کردن؛ و اگر نکنم، هر روز هفتاد حاجت او را برآورم که کمترِ آنها آمرزیدن گناهان باشد؛ و اگر نکنم، او را پناه دهم از شرّ هر دشمنی، و یاری دهم او را بر ایشان، و مانع نشود او را از داخل شدن بهشت غیر از مرگ.(1)

و آن آیات اینهاست: سوره «فاتحه» تا آخر، و «آیه الکرسی» تا «وَ هُوَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ» و اگر تا «هُمْ فیها خالِدُونَ» بخواند بهتر است(2)، و آیه شهادت یعنی: «شَهِدَ اللّه ُ أَنَّهُ لا إلهَ إلاَّ هُوَ وَ الْمَلائِکَهُ وَ اُولُوالْعِلْمِ قائِماً بِالْقِسْطِ لا إلهَ إلاّ هُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ * إنَّ الدّینَ عِنْدَاللّه ِ الاْءسْلامُ وَ مَا اخْتَلَفَ الَّذینَ اُوتُوا الْکِتابَ إلاَّ مِنْ بَعْدِ ما جائَهُمُ الْعِلْمُ بَغْیاً بَیْنَهُمْ وَ مَنْ یَکْفُرْ بِآیاتِ اللّه ِ فَإنَّ اللّه َ سَریعُ الْحِسابِ(3).»

و آیه ملک یعنی: «قُلِ اللّهُمَّ مالِکَ الْمُلْکِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشاءُ بِیَدِکَ الْخَیْرُ إنَّکَ عَلی کُلِّ شَیءٍ قَدیرٌ * تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَ تُولِجُ النَّهارَ فی اللَّیْلِ وَ تُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ تُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیّ وَ تَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ(4).»

و به سند معتبر از حضرت موسی بن جعفر علیهماالسلام منقولست که: هر که آیه الکرسی را بعد از هر نماز فریضه بخواند او را گزنده ضرر نرساند.(5)

و در حدیث معتبر دیگر فرمود که: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که: یا علی! بر تو باد به تلاوت آیه الکرسی بعد از هر نماز فریضه؛ به درستی که محافظت نمی کند بر آن مگر پیغمبری، یا صدّیقی، یا شهیدی.(6)

1- 1_ بحارالانوار، ج 89 ، ص 261، باب 29، فضل سوره الفاتحه و تفسیرها؛ عدّه الداعی، ص 296.
2- 2_ سوره مبارکه بقره، آیه 255 _ 257.
3- 3_ سوره مبارکه آل عمران، آیه 18 _ 19.
4- 4_ سوره مبارکه آل عمران، آیه 26 _ 27.
5- 5_ الدعوات، ص 217، فصل فیما یجب أن یکون... ؛ ثواب الأعمال، ص 104، ثواب من قراء آیه الکرسی.

6- 6_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 473، باب نبذه مما یستحب... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 68، باب استحباب قراءه... .

و از حضرت رسالت(1) صلی الله علیه و آله منقولست که: هر که آیه الکرسی بعد از هر نماز بخواند مانعی نباشد او را از داخل شدن بهشت به غیر از مرگ.(2)

و به روایت دیگر: هر که آیه الکرسی بعد از هر نماز فریضه بخواند نمازش مقبول گردد، و در امان خدا باشد، و خدا او را از بلاها و گناهان نگاه دارد.(3)

9- خوان «سبحان الله العظیم و بحمده و ...»

نهم: کلینی و ابن بابویه و دیگران به سندهای معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده اند که: شیبه هذلی به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا رسول اللّه! من پیر شده ام، و قوّتم وفا نمی کند به اعمالی که قبل از این خود را به آن عادت داده بودم از نماز و روزه و حج و جهاد؛ پس تعلیم کن مرا کلامی که خدا مرا به آن نفع بخشد، و بر من سبک و آسان باشد.

حضرت فرمود که: بار دیگر بگو. او سه مرتبه این سخن را اعاده کرد. پس حضرت فرمود که: نماند بر دور تو درختی و کلوخی مگر آن که گریست بر تو برای ترحّم بر تو.

هر گاه از نماز صبح فارغ شوی ده مرتبه بگو: «سُبْحانَ اللّه ِ الْعَظیمِ وَ بِحَمْدِهِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إلاّ بِاللّه ِ الْعَلیّ الْعَظیمِ» تا خدا تو را عافیت دهد به برکت این دعا از کوری و دیوانگی و خوره(4) و پیسی و پریشانی و خرف شدن.

شیبه گفت: یا رسول اللّه! این برای دنیای منست، برای آخرت من چیزی بفرمای.

فرمود که: می گویی بعد از هر نماز: «أللّهُمَّ اهْدِنی مِنْ عِنْدِکَ وَ أفِضْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ وَ انْشُرْ عَلَیَّ مِنْ رَحْمَتِکَ وَ أنْزِلْ عَلَیَّ مِنْ بَرَکاتِکَ».

پس حضرت فرمود که: اگر بر این دعا مواظبت نماید و عمداً ترک نکند تا وقت

1- 1_ آ: + پناه .
2- 2_ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 66، باب استحباب قراءه.... ؛ جامع الأخبار، ص 45، فصل الثانی و العشرون.
3- 3_ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 68، باب استحباب قراءه... ؛ الدعوات، ج 84، فصل فی صحه البدن و العافیه بالصلاه.
4- 4_ آ: خُره.

مردن، چون به صحرای محشر درآید هشت در بهشت برای او گشوده شود که از هر دری که خواهد داخل شود.(1)

و دعای اخیر به اسانید معتبره دیگر وارد شده.

10- تسبیحات أربع

دهم: خواندن تسبیحات اربع است.

چنانچه شیخ طوسی و ابن بابویه و حِمیَری به سندهای(2) صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: «روزی حضرت رسالت صلی الله علیه و آله به اصحاب خود گفت که: اگر جمع کنید آنچه دارید از جامها و ظرفها و بر روی هم گذارید آیا به آسمان می رسد(3)؟ گفتند: نه یارسول اللّه! فرمود که: می خواهید تعلیم کنم شما را چیزی که اصلش در زمین است و شاخش در آسمانست؟ گفتند: بلی یا رسول اللّه! فرمود که: بعد از هر نماز سی نوبت(4) بگوئید: «سُبْحانَ اللّهِ وَ الْحَمْدُ للّهِ وَ لا إلهَ إلاّ اللّهُ وَ اللّهُ أکْبَرُ» که اصل اینها در زمین است و فرعشان در آسمان؛ و رفع می کنند(5) از آدمی، خانه فرود آمدن، و غرق شدن، و سوختن، و در چاه افتادن، و دریدن درندگان، و به مرگهای بد مردن، و هر بلائی که در آن روز از آسمان نازل می گردد(6)، و اینهایند باقیات صالحات که حق تعالی در قرآن(7) فرموده است».(8)

و به سندهای صحیح دیگر منقولست که: «ذکر کثیر که خدا در قرآن(9) به آن امر فرموده است اینست».(10)

1- 1_ امالی، شیخ صدوق، ص 55، مجلس الثالث عشر؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 473، باب نبذه مما یستحب... .
2- 2_ ع: + معتبر و .
3- 3_ ع: می رسید.
4- 4_ آ: مرتبه.
5- 5_ ع: و دفع می کند.
6- 6_ آ: می شود.
7- 7_ سوره مبارکه کهف، آیه 46؛ مریم، آیه 76. «وَ الْباقِیاتُ الصّالِحاتُ خَیرٌ عِنْدَ ربِّک ثَواباً و....»

8- 8 _ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 107، باب کیفیه الصلاه و... ؛ ثواب الأعمال، ص 11، ثواب من قال: سبحان اللّه و الحمد للّه... .
9- 9_ سوره مبارکه احزاب، آیه 41. «یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُواْ اذْکُرُواْ اللّهَ ذِکْراً کَثِیراً.»
10- 10_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 454، باب استحباب التسبیحات الأربع.

و در حدیث صحیح دیگر از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: هر که این تسبیحات را بعد از هر نماز فریضه چهل نوبت بخواند _ پیش از آن که از جای نماز حرکت کند _ هر حاجت که از خدا سؤال کند روا گردد.(1)

و به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: هر که بعد از نماز فریضه سی مرتبه «سُبحانَ اللّهِ» بگوید بر بدنش گناهی نماند مگر آن که بریزد.(2)

و در حدیث صحیح دیگر از آن حضرت منقولست که: ذکر بسیار که حق تعالی مدح کرده است در کلام مجید اینست که سی مرتبه «سُبْحانَ اللّهِ» بعد از هر نماز فریضه بگوید.(3)

و قطب راوندی روایت کرده است که حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام با براء بن عاذب گفت که: می خواهی تو را دلالت کنم بر امری که چون به جا آوری به حق و راستی دوست خدا باشی؟ گفت: بلی. فرمود که: بعد از هر نماز هر یک از تسبیحات اربع را ده مرتبه بگو؛ چون چنین کنی هزار بلیّه در دنیا از تو دور گردد که یکی از آنها مرتد شدن باشد؛ و هزار مرتبه در آخرت برای تو ذخیره کنند که یکی آن باشد که در جوار حضرت رسول صلی الله علیه و آله باشی.(4)

11- خواندن «یا من یفعل ما یشاء و ...»

یازدهم: کلینی به سند حسن از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از

1- 1_ امالی، شیخ صدوق، ص 182، مجلس الرابع و الثلاثون؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 455، باب استحباب التسبیحات الأربع.
2- 2_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 454، باب استحباب التسبیحات الأربع؛ أمالی، شیخ صدوق، ص 271، مجلس السادس و الأربعون.
3- 3_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 107، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، باب استحباب التسبیحات الأربع.
4- 4_ الدعوات، ص 49، فصل فی ألح الدعا و... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 82، باب نبذ مما یستحب... .

هر نماز فریضه سه مرتبه بگوید: «یا مَنْ یَفْعَلُ ما یَشاءُ وَ لا یَفْعَلُ ما یَشاءُ أَحَدٌ غَیْرُهُ» هر حاجت که سؤال کند روا شود.(1)

12- لعن

دوازدهم: کلینی و شیخ طوسی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: آن حضرت بعد از هر نماز فریضه چهار مرد و چهار زن را لعنت می کردند، و ایشان را نام می بردند: «أللّهُمَّ الْعَنْ فلاناً و فلاناً و فلاناً و معاویه و فلانه و فلانه و هند و أمّ الحکم».

و أمّ الحکم خواهر معاویه است.(2)

شیخ طوسی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: از جای بر نخیز(3) تا لعن کنی بنی امیّه را(4)، پس باید بگوید «أللّهُمَّ الْعَنْ بَنِیأُمَیّه».

13- دعای «الله اکبر لا إله الا الله...»

سیزدهم: شیخ طوسی به سند موثق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: بخوان بعد از سلام نماز این دعا را: «اَللّهُ اَکْبَرُ، لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ، لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ، یُحْیی وَ یُمیتُ وَ هُوَ حَیٌّ لا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ، لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ، صَدَقَ وَعْدَهُ وَ نَصَرَ عَبْدَهُ وَ هَزَمَ الأَحْزابَ وَحْدَهُ، أللّهُمَّ اهْدِنی لِمَا اخْتُلِفَ فیهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِکَ اِنَّکَ تَهْدی مَنْ تَشاءُ اِلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ».(5)

14- تحلیل

چهاردهم: برقی به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از فارغ شدن از نماز _ پیش از آن که زانوها را از جای خود حرکت دهد _ ده مرتبه این

1- 1_ کافی، ج 2، ص 549، باب الدعاء فی ادبار الصلوات؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 469، باب نبذه مما یستحب... .
2- 2_ کافی، ج 3، ص 342 ، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء... ؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 321، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .

3- 3_ آ: روایت کرده که: از جای نماز برمخیز.
4- 4_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 109، باب کیفیه الصلاه و صفتها؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 462، باب استحباب لعن اعداء الدین... .
5- 5_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 106، باب کیفیه الصلاه و صفتها؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 472، باب نبذه مما یستحب... .

تهلیل را بخواند حق تعالی(1) چهل هزار هزار گناه او را محو کند، و چهل هزار هزار حسنه برای او بنویسد، و چنان باشد که دوازده مرتبه قرآن را ختم کرده باشد؛ و فرمود که من صد مرتبه می خوانم، و شما را ده مرتبه کافیست.

تهلیل اینست: «أشْهَدُ أَنْ لا إلهَ إلاّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ إلهاً واحِداً أحَداً صَمَداً لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَ لا وَلَداً».(2)

و فضیلت این تهلیل بسیار وارد شده خصوصاً در تعقیب نماز صبح و شام، و هنگام طلوع و غروب آفتاب.

15- دعای «اللهم إلیک رفعت الأصوات...»

پانزدهم: ابن بابویه و شیخ طوسی و غیر ایشان به سندهای معتبر از حضرت صاحب الأمر علیه السلام روایت کرده اند که: حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام بعد از هر نماز فریضه این دعا می خواندند:

«أللّهُمَّ اِلَیْکَ رُفِعَتِ الاَصْواتُ وَ لَکَ عَنَتِ الْوُجُوهُ وَ لَکَ خَضَعَتِ الرِّقابُ وَ اِلَیْکَ التَّحاکُمُ فِی الأَعْمالِ یا خَیْرَ مَنْ سُئِلَ وَ یا خَیْرَ مَنْ اَعْطی یا صادِقُ یا بارُّ یا مَنْ «لا یُخْلِفُ الْمیعادَ(3)» یا مَنْ اَمَرَ بِالدُّعاءِ وَ تَکَفَّلَ(4) بِالْاِجابَهِ یا مَنْ قالَ: «ادْعُونی اَسْتَجِبْ لَکُمْ اِنَّ الَّذینَ یَسْتَکْبِرُونَ عَنْ عِبادَتی سَیَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ داخِرینَ(5)» یا مَنْ قالَ: «وَ اِذا سَئَلَکَ عِبادی عَنّی فَاِنّی قَریبٌ اُجیبُ دَعْوَهَ الدّاعِ اِذا دَعانِ فَلْیَسْتَجیبُوا لی وَلْیُؤْمِنُوا بی لَعَلَّهُم یَرْشُدُونَ(6)» وَ یا مَنْ قالَ: «یا عِبادِیَ الَّذینَ اَسْرَفُوا عَلی اَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللّه ِ اِنَّ اللّه َ یَغْفِرُ

1- 1_ آ: + چهل هزار هزار حسنه برای او بنویسد و .
2- 2_ محاسن، ج 1، ص 51، ثواب الدعاء بعد الفریضه... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 473، باب نبذه مما یستحب... .
3- 3_ سوره مبارکه آل عمران، آیه 9.
4- 4_ ع: + وَ وَعَدَ الاجابهَ .
5- 5_ سوره مبارکه غافر، آیه 60.
6- 6_ سوره مبارکه بقره، آیه 186.

الذُّنُوبَ جَمیعاً اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ(1)» لَبَّیْکَ وَ سَعْدَیْکَ ها أنا ذا بَیْنَ یَدَیْکَ الْمُسْرِفُ عَلی نَفْسی وَ اَنْتَ الْقائِلُ: «لاتَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللّهِ اِنَّ اللّهَ یَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمیعاً اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ»».(2)

16- خواندن «اللهم اجعل لی فرجاً و مخرجاً و ...»

شانزدهم: کلینی و ابن بابویه و دیگران به سندهای صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: جبرئیل به نزد حضرت یوسف علیه السلام آمد در زندان، و گفت: بعد از هر نماز بگو: «(3)أللّهُمَّ اجْعَلْ لی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ ارْزُقْنی مِنْ حَیْثُ أحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ لا أحْتَسِبُ».(4)

و در بعضی روایات: بعد از هر نماز فریضه سه مرتبه بگو.(5)

17- دعای «إلی و إله إبراهیم و ...»

هفدهم: قطب راوندی از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که بعد از نماز دستها را بردارد و این دعا بخواند، دستهایش ناامید برنگردد: «إلهی وَ إلهَ إبْراهیمَ وَ إسْحقَ وَ یَعْقُوبَ وَ إلهَ جَبْرَئیلَ وَ میکائیلَ وَ إسْرافیلَ أسْئَلُکَ أنْ تَسْتَجیبَ دَعْوَتی فَإنّی مُضْطَرٌّ وَ تَعْصِمُنی فی دینی فَإنّی مُبْتَلی وَ تَنالَنی بِرَحْمَتِکَ فَإِنّی مُذْنِبٌ وَ تَنْفِیَ عَنّی الْفَقْرَ فَإنّی مِسْکینٌ».(6)

18- دعای «یا أجود من أعطی و ...»

هجدهم: قطب راوندی روایت کرده است که: مردی به(7) حضرت صادق علیه السلام شکایت کرد از درد زانو. حضرت فرمود که: بعد از نماز این دعا بخوان، راوی گفت: خواندم

1- 1_ سوره مبارکه زمر، آیه 53 .
2- 2_ کمال الدین، ج 2، ص 470، باب ذکر من شاهد القائم علیه السلام ؛ الغیبه، ص 260.
3- 3_ ع: + اللّهم صلّ علی محمد و آل محمد.
4- 4_ کافی، ج 2، ص 549، باب الدعاء فی أدبار الصلوات؛ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 324، باب التعقیب.

5- 5_ أمالی، شیخ صدوق، ص 576، مجلس الخامس و الثمانون.
6- 6_ الدعوات، ص 50، فصل فی ألح الدعاء و... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 82، باب نبذ مما یستحب... .
7- 7_ آ: + خدمت .

و عافیت یافتم. دعا اینست: «یا أجْوَدَ مَنْ أعْطی وَ خَیْرَ مَنْ سُئِلَ یا أرْحَمَ مَنِ اسْتُرْحِمَ إرْحَمْ ضَعْفی وَ قِلَّهَ حیلَتی وَ عافِنی مِنْ وَجَعی».(1)

19- خواندن «اللهم إن مغفر تک أرجی من عملی ...»

نوزدهم: در بلدالأمین از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که خواهد که خدا او را در قیامت بر اعمال بدِ او مطّلع نگرداند و دیوان گناهان او را نگشاید باید که بعد از هر نماز این دعا بخواند:

«أللّهُمَّ اِنَّ مَغْفِرَتَکَ اَرْجی مِنْ عَمَلی وَ اِنَّ رَحْمَتَکَ اَوْسَعُ مِنْ ذَنْبی أللّهُمَّ اِنْ کانَ ذَنْبی(2) عَظیماً فَعَفْوُکَ اَعْظَمُ مِنْ ذَنْبی أللّهُمَّ اِنْ لَمْ اَکُنْ اَهْلاً اَنْ(3) تَرْحَمَنی فَرَحْمَتُکَ اَهْلٌ اَنْ تَبْلُغَنی وَ تَسَعَنی لاِ َنَّها وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ بِرَحْمَتِکَ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(4)

20- خواندن «اللهم أنت السلام و منک السلام و ...»

بیستم: ابن بابویه _ رحمه اللّه علیه _ گفته است که: چون از تسبیح فاطمه _ صلوات اللّه علیها _ فارغ شوی بگو:

«أللّهُمَّ اَ نْتَ السَّلامُ وَ مِنْکَ السَّلامُ وَ لَکَ السَّلامُ وَ إلَیْکَ السَّلامُ(5) وَ اِلَیْکَ یَعُودُ السَّلامُ سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ العِزَّهِ عَمّا یَصِفُونَ وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرسَلینَ وَ الْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ السَّلامُ عَلَیْکَ اَیُّهَا النَّبِیُّ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ السَّلامُ عَلَی الْاَئِمَهِ الْهادینَ الْمَهْدیینَ السَّلامُ عَلی جَمیعِ اَنْبِیاءِ اللّه ِ وَ رُسُلِه وَ مَلائِکَتِه السَّلامُ عَلَیْنا وَ عَلی عِبادِ اللّه ِ الصّالِحینَ السَّلامُ عَلی عَلیٍّ اَمیرِ الْمُؤْمِنینَ(6) السَّلامُ عَلَی الْحَسَنِ وَالْحُسَیْنِ سَیّدَی شَبابِ اَهْلِ الْجَنَّهِ اَجْمَعینَ السَّلامُ عَلی عَلیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ زَیْنِ الْعابِدینَ السَّلامُ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ باقِرِ عِلْمِ

1- 1_ الدعوات، ص 198، فصل فی ذکر أدعیه مفرده لأوجاع معینه؛ کافی، ج 2، ص 568، باب الدعاء للعلل و الأمراض.
2- 2_ ع و آ: + عِنْدَکَ.
3- 3_ ع: + أبْلُغَ رحمهً .

4- 4_ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 84، باب نبذ مما یستحب... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 37، سایر ما یستحب عقیب کل صلاه.
5- 5_ ع و آ: - و إلَیکَ السَّلام.
6- 6_ آ: _ امیرالمؤمنین .

النَبِیّینَ السَّلامُ عَلی جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصّادِقِ السَّلامُ عَلی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ الْکاظِمِ السَّلامُ عَلی عَلیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضا السَّلامُ عَلی مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ الْجَوادِ السَّلامُ عَلی عَلیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْهادی السَّلامُ عَلَی الْحَسَنِ بْنِ عَلیٍّ الزَّکیِّ الْعَسْکَریّ السَّلامُ عَلَی حُجَّهِ ابْنِ الْحَسَنِ الْقائِمِ الْمَهْدِیّ» پس هر حاجت که داری از خدا بطلب.(1)

21- دعای «اللهم اجعلنی مع محمد و آل محمد ...»

بیست و یکم: کلینی به سند معتبر از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: چون از نماز فارغ شوی بگو: «أللّهُمَّ اجْعَلْنی مَعَ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فی کُلِّ عافِیَهٍ وَ بَلاءٍ و اجْعَلْنی مَعَ مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ فی کُلِّ مَثْویً وَ مُنْقَلَبٍ أللّهُمَّ اجْعَلْ مَحْیایَ مَحْیاهُمْ وَ مَماتی مَماتَهُمْ وَ اجْعَلْنی مَعَهُمْ فِی الْمَواطِنِ کُلِّها وَ لا تُفَرِّقْ بَیْنی وَ بَیْنَهُمْ اِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ». (2)

22- دای «أستودع الله العظیم الجلیل...»

بیست و دویّم: کلینی و دیگران به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: هر که بعد از نماز فریضه این دعا بخواند بالی از بالهای جبرئیل به او احاطه کند، و محفوظ باشد جان و اهل و مالش:

«اَسْتَوْدِعُ اللّه َ الْعَظیمَ الْجَلیلَ(3) نَفْسی وَ اَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ مَنْ یَعْنینی اَمْرُهُ وَ اَسْتَوْدِعُ اللّه َ الْمَرْهُوبَ الْمَخُوفَ الْمُتَضَعْضِعَ بِعَظَمَتِه کُلُّ شَیْ ءٍ نَفْسی وَ اَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ مَنْ یَعْنینی اَمْرُهُ».(4)

23- خواندن «توکلت علی الحی الذی لا یموت و...»

بیست و سیّم: کفعمی از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله روایت کرده است که:(5) به آن حضرت شکایت کرد بیماری و تنگدستی را، فرمود که: بعد از هر نماز فریضه بگو:

1- 1_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 322، باب وصف الصلاه... ؛ بحارالأنوار، ج 82، ص 312، فائده... .

2- 2_ کافی، ج 2، ص 544، باب الدعاء قبل الصلاه؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 43، سائر ما يستحب عقيب كل صلاه.
3- 3_ آ: الخليل.
4- 4_ کافی، ج 2، ص 573، باب الحرز و العوذه...؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 85، باب نبذ مما يستحب... .
5- 5_ ع و آ: + مردی.

«تَوَكَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَ لا وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِ وَ کَبِّرْهُ تَکْبیراً».(1)

و به روایت دیگر فرمود که: هیچ شدّتی مرا روی نداد مگر آن که جبرئیل علیه السلام برای من ممثّل(2) شده و گفت که: این دعا بخوان.(3)

و در احادیث معتبره بسیار وارد شده است که: برای وسواس سینه و قرض و پریشانی و بیماری، مکرّر این دعا را باید خواند.(4) و در بعضی روایات اوّلش: «لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إلاّ بِاللّه ِ» هست.

24- خواندن «سبحان الله کلما سبح الله...»

بیست و چهارم: کفعمی روایت کرده است که: حضرت رسالت صلی الله علیه و آله در شب معراج ملکی را دید که هزار هزار سر داشت، و در هر سری هزار هزار رو، و در هر رویی هزار هزار دهان، و در هر دهانی هزار هزار زبان، و در هر زبانی هزار هزار لغت. روزی از خدا سؤال کرد که آیا تو را بنده ای هست که عبادتش مانند عبادت من باشد؟ حق تعالی وحی کرد به او که مرا در زمین بنده ای هست که عبادتش از تو افزون تر و تسبیحش از تو بیشتر است. پس ملک از حق تعالی رخصت طلبید که به زیارت او رود؛ چون رخصت یافت و به زمین آمد، ندید از عبادت(5) او مگر آن که بعد از هر نماز این تسبیحات می خواند:

«سُبْحانَ اللّه ِ کُلَّما سَبَّحَ اللّه َ شَیْ ءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّه ُ اَنْ یُسَبَّحَ وَ کَمَا هُوَ اَهْلُهُ وَ کَمَا یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَ عِزِّ جَلالِه وَ الْحَمْدُ للّه ِ کُلَّما حَمِدَ اللّه َ شَیْ ءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّه ُ اَنْ یُحْمَدَ وَ کَما هُوَ

1- 1_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 174، فصل الحادی والعشرون فی أدعیه... .
2- 2_ ع و آ: متمثّل.
3- 3_ بحارالأنوار، ج 83، ص 49، تفصیل و تبیین.
4- 4_ مکارم الاخلاق، ص 328، صلاه لحدیث النفس... .
5- 5_ ع: + کننده.

اَهْلُهُ وَ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَ عِزِّ جَلالِهِ وَ لا إلهَ اِلاّ اللّه ُ کلَّما هَلَّلَ اللّه َ شَیْ ءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّه ُ اَنْ یُهَلَّلَ وَ کَما هُوَ أَهْلُهُ وَ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِهِ وَ عِزِّ جَلالِه وَاللّه ُ اَکْبَرُ کُلَّما کَبَّرَ اللّه ُ شَیْ ءٌ وَ کَما یُحِبُّ اللّه ُ اَنْ یُکَبَّرَ وَ کَما هُوَ اَهْلُهُ وَ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَ عِزِّ جَلالِه وَ سُبْحانَ اللّهِ وَالْحَمْدُ للّه ِ وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ واللّه ُ اَکْبَرُ عَلی عَدَدِ(1) کُلِّ نِعْمَهٍ اَنْعَمَ بِها عَلَیَّ وَ عَلی کُلِّ اَحَدٍ مِنْ خَلْقِه مِمَّنْ کانَ اَوْ یَکُونُ اِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ أللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ اَسْئَلُکَ خَیْرَ ما اَرْجُوا وَ خَیْرَ ما لا اَرْجُوا وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ ما اَحْذَرُ وَ مِنْ شَرِّ ما لا اَحْذَرُ».(2)

و این دعا اگرچه در سند شرحش ضعفی هست امّا در جمیع کتب دعا مذکور است.

25-دعای «اللهم انفعنا بالعلم و زینا...»

بیست و پنجم: شیخ مفید رحمه الله در مقنعه در تعقیب هر نماز این دعا را آورده است: «أللّهُمَّ انْفَعْنا بِالْعِلْمِ وَ زَیِّنّا بِالْحِلْمِ وَ جَمِّلْنا بِالْعافِیَهِ وَ کَرِّمْنا بِالتَّقْوی إنَّ وَلیّی اللّه ُ الَّذی نَزَّلَ الْکِتابَ وَ هُوَ یَتَوَلَّی الصّالِحینَ».(3)

26-دعای «اللهم اغفر لی ما قدمت و ما أخرت...»

بیست و ششم: کلینی و غیر او به سند معتبر از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام روایت کرده اند که: هر که این دعا را بعد از هر نماز فریضه بخواند جان او و مال او و(4) فرزندان او از بلاها محفوظ مانند. و عامّه و خاصّه این دعا را به سندهای دیگر از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله نیز روایت کرده اند. دعا اینست:

«أللّهُمَّ اغْفِرْ لی ما قَدَّمْتُ وَ ما اَخَّرْتُ وَ ما اَعْلَنْتُ وَ ما اَسْرَرْتُ وَ اِسْرافی عَلی نَفْسی وَ ما اَنْتَ أَعْلَمُ بِه مِنّی أللّهُمَّ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَ أَنْتَ الْمُوءَخِّرُ لا إلهَ إلاّ أَنْتَ بِعِلْمِکَ الْغَیْب وَ بِقُدْرَتِکَ عَلی الْخَلْقِ أَجْمَعینَ ما عَلِمْتَ الْحَیاهَ خَیْراً لی فَاَحْیِنی وَ تَوَفَّنی إذا عَلِمْتَ الْوَفاهَ خَیْراً لی أللّهُمَّ إنّی أَسْئَلُکَ خَشْیَتَکَ فِی السِّرِ وَ الْعَلانِیَهِ وَ کَلِمَهَ الْحَقِّ فِی الْغَضَبِ وَ الرِّضا

1- 1_ آ: _ عدد .

2- 2_ بلدالأمین، ص 9، فی التعقیب... ؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 51، فصل فی سیاقه الصلوات... .
3- 3_ مقنعه، ص 114، باب کیفیه الصلاه... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 51، تفصیل و تبیین... .
4- 4_ ع و آ: + خانه او و .

وَالْقَصْدَ فِی الْفَقْرِ وَ الْغِنی وَ أَسْئَلُکَ نَعیماً لا یَنْفَدُ وَ قُرَّهَ عَیْنٍ لا یَنْقَطِعُ وَ اَسْئَلُکَ(1) الرِّضا بِالْقَضاءِ وَ(2) بَرْدَ الْعَیْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ وَ لَذَّهَ النَّظَرِ إِلی وَجْهِکَ وَ شَوْقاً(3) إِلی لِقائِکَ مِنْ غَیرِ ضَرّاءَ مُضِرَّهٍ وَ لا فِتْنَهٍ مُضِلَّهٍ. أَللّهُمَّ زَیِّنّا بِزینَهِ الإیمانِ و اجْعَلْنا هُداهً مُهْتَدینَ أَللّهُمَّ اهْدِنا فیمَنْ هَدَیْتَ أَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ عَزیمَهَ الرَّشادِ وَ الثَّباتَ فِی الأَمِرْ وَالرُّشْدِ وَ أَسْئَلُکَ شُکْرَ نِعْمَتِکَ وَ حُسْنَ عافِیَتِکَ وَ أَداءَ حَقِّکَ وَ أَسْئَلُکَ یا رَبِّ قَلْباً سَلیماً وَ لِساناً صادِقاً وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِما تَعْلَمُ وَ أَسْئَلُکَ خَیْرَ ما تَعْلَمُ وَ أعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ ما تَعْلَمُ فَإِنَّکَ تَعْلَمُ(4) وَ لا نَعْلَمُ وَ أَنْتَ عَلاّمُ الْغُیُوبِ».(5)

27- دعای «لا إله إلا الله إن الله و ملائکته...»

بیست و هفتم: سیّد بن طاوس رضی الله عنه به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که تسبیح فاطمه زهراء _ صلوات اللّه علیها _ را بخواند و بعد از آن این دعا بخواند، حق تعالی جمیع گناهان او را بیامرزد، و از ساعتی که این دعا را می خواند تا یک سال عافیت یابد از پریشانی و تنگدستی و دیوانگی و خوره(6) و پیسی و مرگهای بد، و از هر بلایی که نازل گردد به سوی زمین؛ و نوشته شود برای او به سبب این دعا شهادت اخلاص با ثواب آن تا روز قیامت و ثواب آن بهشت است البتّه.

راوی گفت که: این ثواب از برای او خواهد بود هر گاه در عرض یک سال هر روز این دعا را بخواند؟ حضرت فرمود که: بلکه اگر سالی یک مرتبه این دعا بخواند این ثواب از برای او خواهد بود.

و دعا اینست:

«لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ ُ إِنَّ اللّهَ َ وَ مَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبِیِّ یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ

1- 1_ حاشیه آ: أسئلک.
2- 2_ آ: + برکه الموت بعد العیش و .
3- 3_ حاشیه آ: إلی رؤیت لقائک.
4- 4_ حاشیه ع: تَعَلَّمُ.

5- 5_ کافی ج 2، ص 547، باب الدعاء فی ادبار الصلوات... ؛ مکارم الاخلاق، ص 282، دعا آخر عن النبی صلی الله علیه و آله .

6- 6_ آ: خُره.

وَ سَلِّمُوا تَسْلِيماً أَللّهُمَّ(1) لَبَّيْکَ رَبَّنا لَبَّيْکَ وَ سَعْدَيْکَ أَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَلی أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ وَ عَلی ذُرِيَّهِ مُحَمَّدٍ وَالسَّلامُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ التَّسْلِيمَ مِنّا لَهُمْ وَ الْاءِئْتِمامَ بِهِمْ وَ التَّصْديقَ لَهُمْ رَبَّنا آمَنّا بِکَ(2) وَ صَدَّقْنا رَسُولَکَ وَ سَلَّمْنا تَسْليماً رَبَّنا امَنَّا بِما اَنْزَلْتَ وَ اتَّبَعْنَا الرَّسُولَ(3) فَاکْتُبْنا مَعَ الشّاهِدينَ أَللّهُمَّ صُبَّ الرِّزْقَ عَلَيْنا صَبّاً صَبّاً بَلاغاً لِلْآخِرَهِ وَ الدُّنْيا مِنْ غَيْرِ کَدٍّ وَ لا نَکَدٍ وَ لا مَنٍّ مِنْ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ إِلاّ سَعَهً مِنْ رِزْقِکَ وَ طَيِّباً مِنْ وُسْعِکَ مِنْ يَدِکَ الْمَلْاٰءی عَفَافاً لا مِنْ أَيْدی لِئامِ خَلْقِکَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَديرٌ أَللّهُمَّ اجْعَلِ النُّورَ فی بَصَری وَ الْبَصيرَهَ فی دينی وَ الْيَقينَ فی قَلْبی وَ الْاءِخْلاصَ فی عَمَلی وَ السَّعَهَ فی رِزْقی وَ ذِکْرَکَ بِاللَّيْلِ وَ النَّهارِ عَلی لِسانی وَ الشُّکْرَ لَکَ أَبَداً ما أَبْقَيْتَنی أَللّهُمَّ لَا تَجِدْنی حَيْثُ نَهَيْتَنی وَ بارِکْ لی فيما أَعْطَيْتَنی وَ ارْحَمْنی إِذا تَوَفَّيْتَنی إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَديرٌ».(4)

28- دعای «اللهم إنی أدينک بطاعتک و ولايتک و...»

بيست و هشتم: سيّد بن طاوس به سند معتبر از حضرت صادق عليه السلام روايت کرده است که: هر گاه از نماز فارغ شوی اين دعا بخوان:

«أللّهُمَّ إنّی أَدينُکَ بِطاعَتِکَ وَ وِلايَتِکَ وَ وِلايَهِ رَسُولِکَ صلی الله عليه و آله وَ وِلايَهِ عَلیٍّ اَميرِالْمُؤْمِنينَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَ عَلیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَ عَلیِّ بْنِ مُوسی وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ عَلیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلیٍّ وَالْحُجَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عليهم السلام اَللّهُمَّ اِنّی اَدينُکَ بِطاعَتِهِمْ وَ وِلايَتِهِمْ وَالرِّضا بِما فَضَّلْتَهُم بِه غَيْرُ مُتَکَبِّرٍ وَ لا مُسْتَکْبِرٍ عَلی مَعْنی ما أَنْزَلْتَ فی کِتابِکَ عَلی حُدُودِ ما أَتانا فِيهِ وَ ما لَمْ يَأْتِنا مُوءْمِنٌ مُعْتَرِفٌ مُسَلِّمٌ(5) بِذلِکَ راضٍ بِما رَضيتَ بِه يا رَبِّ أُريدُ بِه وَجْهَکَ وَ الدّارَ الْآخِرَهَ مَرْهُوباً

1- 1_ ع و آ: _ اللّهُمَّ.
2- 2_ ع و آ: _ بک .
3- 3_ ع و آ: وَ اتَّبَعْنا الرَّسُولَ وَ آلَ الرَّسُولِ، به جای: رَسُولَکَ وَ سَلَّمْنا... و اتَّبَعْنا الرَّسُولَ .
4- 4_ فلاح السائل، ص 135، صفه نوافل و الزوال؛ مستدرک الوسايل، ج 5، ص 75، باب نبذ مما يستحب... .

5- 5_ حاشیه هر سه نسخه: مُقِرٌّ.

وَ مَرْغُوباً إِلَيْکَ فیهِ فَأَحْیِنی ما اَحْیَیْتَنی(1) عَلی ذلِکَ وَ أَمِتْنی إِذا أَمَتَّنی عَلی ذلِکَ وَ ابْعَثْنی إِذا بَعَثْتَنی(2) عَلی ذلِکَ وَ إِنْ کانَ مِنّی تَقْصیرٌ فیما مَضی فَإِنّی أَتُوبُ إِلَیْکَ مِنْهُ وَ أَرْغَبُ إِلَیْکَ فیما عِنْدَکَ وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تَعْصِمَنی بِوِلایَتِکَ عَنْ مَعْصِیَتِکَ وَ لا تَکِلْنی إِلی نَفْسی طَرْفَةَ عَیْن(3) وَ لا أَقَلَّ مِنْ ذلِکَ وَ لا أَکْثَرَ إِنَّ النَّفْسَ لاَءَمّارَةٌ بِالسُّوءِ إلاّ ما رَحِمْتَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تَعْصِمَنی بِطاعَتِکَ حَتّی تَتَوفَّانی عَلَیْها وَ أَنْتَ عَنّی راضٍ وَ أَنْ تَخْتِمَ لی بِالسَّعادَهِ وَ لا تُحَوِّلْنی عَنْها أَبَداً وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِکَ أَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِحُرْمَهِ وَجْهِکَ الْکَریمِ وَ بِحُرْمَهِ اسْمِکَ الْعَظیمِ وَ بِحُرْمَهِ رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِه وَ بِحُرْمَهِ أَهْلِ بَیْتِ رَسُولِکَ عَلیٍّ وَ فاطِمَةَ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ عَلیٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ جَعْفَرٍ وَ مُوسی وَ عَلیٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ عَلیٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُجَّهِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ».

و بعد از آن حاجات(4) خود را از حق تعالی طلب کند.(5)

29- دعای «أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شریک له...»

بیست و نهم: به سند دیگر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: روزی نزد پدر خود امام محمّد باقر علیه السلام رفتم و آن حضرت تصدّق می فرمودند بر فقیران اهل مدینه و هشتاد هزار دینار طلا به ایشان عطا کردند، و یازده بنده آزاد کردند. من از وفور تصدّقات ایشان متعجّب شدم؛ پس نظر کردند به سوی من و فرمودند که: آیا می خواهی تو را دلالت کنم به امری که هر گاه آن را بجای آوری بعد از هر نماز واجبی یک مرتبه، بهتر باشد از برای تو از آنچه من کرده ام به جای آوری، هر چند عمر نوح بیابی و هر روز این کار را بکنی؟ راوی گفت: آن عمل کدامست؟ فرمود که: بعد از نماز بخوان این دعا را:

«اَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیی وَ یُمیتُ وَ یُمیتُ

1- 1_ حاشیه آ: ما أَحْیَیْتَنی.
2- 2_ حاشیه آ: اذا بَعَثْتَنی.
3- 3_ آ: + أبداً.
4- 4_ ع: حاجت.

5- 5_ فلاح السائل، ص 168، فصل التاسع عشر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 9، سائر ما يستحب عقيب كل صلاه.

وَ يُحْيى(1) وَ هُوَ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إلاّ بِاللّه ِ العَلىِّ العَظيمِ سُبْحانَ(2) ذِى الْمُلْكِ وَ الْمَلَكُوتِ سُبْحانَ ذِى الْعِزَّهِ وَ الْجَبَرُوتِ سُبْحانَ ذِى الْكِبْرِياءِ وَ الْعَظَمَهِ سُبْحانَ الحَىِّ الَّذى لايَمُوتُ سُبْحانَ رَبِّىَ الْأَعْلى سُبْحانَ رَبِّىَ الْعَظيمِ سُبْحانَ اللّه ِ وَ بِحَمْدِه كُلُّ هَذا قَليلٌ يا رَبِّ وَ عَدَدَ خَلْقِكَ وَ مِلْ ءَ عَرشِكَ وَ رِضا نَفْسِكَ وَ مَبْلَغَ مَشِيَّتِكَ وَ عَدَدَ ما أَحْصى كِتابُكَ وَ مِلْ ءَ ما أَحصى كِتابُكَ وَ زِنَةَ ما أَحْصى كِتابُكَ وَ مِثْلَ ذلِكَ أَضْعافاً لاتُحْصى وَ عَدَدَ خَلْقِكَ وَ مِلْ ءَ خَلْقِكَ وَ زِنَةَ خَلْقِكَ وَ مِثْلَ ذلِكَ وَ أَضْعافاً لاتُحْصى وَ عَدَدَ بَرِيَّتِكَ(3) وَ زِنَةَ بَرِيَّتِكَ وَ مِثْلَ ذلِكَ أَضعافاً لا تُحْصى وَ عَدَدَ ماتَعْلَمُ وَ زِنَةَ ماتَعْلَمُ وَ مِلْ ءَ ماتَعْلَمُ وَ مِثْلَ ذلِكَ أَضْعافاً لا تُحْصى وَ مِنَ التَّحْميدِ وَ التَّعْظيمِ وَ التَّقْديسِ وَ الثَّناءِ وَ الشُّكْرِ وَ الْخَيْرِ وَالْمَدْحِ وَ الصَّلَوهِ عَلَى النَّبىِّ وَ أَهْلِ بَيْتِه صلّى اللّه ُ عليه وَ عَلَيْهِمْ مِثْلَ ذلِكَ وَ أَضْعافَ ذلِكَ وَ عَدَدَ ما خَلَقْتَ وَ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ وَ عَدَدَ ما أَنْتَ خالِقُهُ مِنْ شَىْ ءٍ وَ مِلْ ءَ ذلِكَ كُلِّه وَ أَضْعافَ ذلِكَ كُلِّه أَضْعافاً لَوْ خَلَقْتَهُمْ فَنَطَقُوا بِذلِكَ مُنْذُ قَطُّ إِلى الْأَبَدِ لاَ انْقِطاعَ لَهُ يَقُولُونَ كَذلِكَ لا يَسْأَمُونَ وَ لا يَفْتُرُونَ أَسْرَعُ مِنْ لَحْظِ الْبَصَرِ وَ كَما يَنْبَغى لَكَ وَ كَما أَنْتَ لَهُ أَهْلٌ وَ أَضْعافُ ما ذَكَرْتَ(4) وَ عَدَدَ ما ذَكَرْتَ وَ مِثْلَ جَميعِ ذلِكَ كُلُّ هَذا قَليلٌ يا اِلهى تَبارَكْتَ وَ تَقَدَّسْتَ وَ تَعالَيْتَ عُلُوّاً كَبيراً يا ذَا الْجَلالِ وَالاِكْرَامِ اَسْئَلُكَ عَلَى اَ ثَرِ هَذَا الدُّعاءِ بِاَسْمائِكَ الْحُسْنى وَ اَمْثالِكَ الْعُلْيا وَ كَلِماتِكَ التّامّاتِ اَنْ تُعافِيَنى فِى الدُّنْيا وَالآخِرَهِ».(5)

30- دعای «اللهم إنی أسئلک بحق محمد و آل محمد...»

سی ام: به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: بعد از نمازهای فریضه این دعا را باید خواند:

«أللّهُمَّ إنّى أَسْئَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بَراءَةً مِنَ النّارِ فَاكْتُبْ لَنا بَراءَتَنا وَ فِى جَهَنَّمَ

1- 1_ ع و آ: + بِيَدِهِ الخير.
2- 2_ آ: + اللّه.
3- 3_ ع و آ: + وَ مِثْلَ ذلك وَ مِلاْءَ بَرِيّتِك.
4- 4_ ع و آ: + وَ زِنَةَ ما ذَكَرْتَ .
5- 5_ فلاح السائل، ص 169، فصل التاسع عشر؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 79، باب نبذ مما یستحب... .

فَلاتَجْعَلَنا وَ فی عَذابِکَ وَ هَوانِکَ فَلاتَبْتَلِنا وَ مِنَ الضَّریعِ وَ الزَّقُّومِ فَلاتُطْعِمْنا وَ مَعَ الشَّیاطینِ فی النّارِ فَلاتَجْمَعْنا وَ عَلی وُجُوهِنا فِی النّارِ فَلا تَکُبَّنا(1) وَ مِنْ ثِیابِ النّارِ وَ سَرابیلِ الْقَطِرانِ فَلاتُلْبِسْنا وَ مِنْ کُلِّ سُوءٍ بِلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یَوْمَ الْقِیامَهِ فَنَجِّنا وَ بِرَحْمَتِکَ فی الصّالِحینَ فَأَدْخِلْنا وَ فی عِلِّیّینَ فَارْفَعْنا وَ مِنْ کَأْسٍ(2) مَعینٍ وَ سَلْسَبیلٍ فَاسْقِنا وَ مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِرَحْمَتِکَ فَزَوِّجْنا وَ مِنَ الْوِلْدانِ الْمُخَلَّدینَ کَأَ نَّهُم لُؤلُوءٌ مَنْثُورٌ(3) فَأَخْدِمْنا وَ مِنْ ثِمارِ الْجَنَّهِ وَ لُحُومِ الطَّیْرِ فَأَطْعِمْنا وَ مِنْ ثِیابِ الْحَریرِ وَ السُّنْدُسِ وَ الْاءِسْتَبْرَقِ فَاکْسُنا(4) وَ لَیْلَهَ الْقَدْرِ وَ حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ فَارْزُقْنا وَ سَدِّدْنا وَ قَرِّبْنا إِلَیْکَ زُلْفی وَ صالِحَ الدُّعاءِ وَ الْمَسْأَلَهِ فَاسْتَجِبْ لَنا یا خالِقَنا اِسْمَعْ لَنا وَ اسْتَجِبْ لَنا وَ إِذا جَمَعْتَ الأَوَّلینَ وَ الآخِرینَ یَوْمَ الْقِیامَهِ فَارْحَمْنا یا رَبِّ عَزَّ جارُکَ وَ جَلَّ ثَناوءُکَ وَ لا إِلهَ غَیْرُکَ».(5)

31- خواندن «السلام علیک یا رسول الله و رحمه الله و برکاته...»

سی و یکم: به سند صحیح در قرب الاسناد و غیر آن از کتب معتبره روایت کرده اند: بزنطی به حضرت امام رضا علیه السلام عرض کرد که: ما دانستیم صلوات بر حضرت رسالت صلی الله علیه و آله را بعد از هر نماز؛ پس بفرمائید که: سلام بر آن حضرت چگونه باید کرد؟ حضرت فرمود: چنین بگو:

«السَّلامُ عَلَیْکَ یا رَسُولَ اللّهِ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکاتُهُ السَّلامُ عَلَیْکَ یا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِاللّهِ السَّلامُ عَلَیْکَ یا خِیَرَهَ اللّهِ السَّلامُ عَلَیْکَ یا حَبیبَ اللّهِ السَّلامُ عَلَیْکَ یا صَفْوَهَ اللّهِ السَّلامُ عَلَیْکَ یا أَمینَ اللّهِ أَشْهَدُ أَ نَّکَ رَسُولُ اللّهِ وَ أَشْهَدُ أَ نَّکَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِاللّهِ وَ أَشْهَدُ أَ نَّکَ قَدْ نَصَحْتَ لاِءُمَّتِکَ وَ جاهَدْتَ فی سَبیلِ اللّهِ(6) وَ عَبَدْتَهُ حَتّی أَتاکَ الْیَقینُ فَجَزاکَ اللّهُ یا رَسُولَ اللّهِ

1- 1_ حاشیه هر سه نسخه: تَکُبَّنا.
2- 2_ حاشیه متن و آ: مِنْ معینٍ مِن عینٍ سَلْسَبیلٍ.
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: مکْنونٌ.
4- 4_ حاشیه متن و آ: فَالْبِسْنا.
5- 5_ فلاح السائل، ص 176، فصل التاسع عشر؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 79، باب نبذ مما یستحب... .
6- 6_ متن ع و آ و حاشیه متن: رَبِّکَ.

أَفْضَلَ ما جَزی نَبِیّاً عَنْ أُمَّتِهِ اللّهُمَّ صَلِّ(1) عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَفْضَلَ ما صَلَّیْتَ عَلی إِبْراهیمَ وَ آلِ إِبْراهیمَ إِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ».(2)

32- خواندن سوره «قل هوالله أحد» و دعای «اللهم إنی أسئلک باسمک...»

سی و دویم: ابن بابویه و شیخ طوسی و غیر ایشان به سندهای معتبر از حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ روایت کرده اند که: هر که خواهد که بیرون رود از دنیا و حال آن که پاک شده باشد از گناهان، چنانچه پاک می شود طلا از غش؛ و از او احدی بازخواست مظلمه ننماید در قیامت، پس بخواند بعد از نمازهای پنجگانه نسبتِ پروردگار را یعنی سوره «قُلْ هُوَ اللّه ُ أَحَد» دوازده مرتبه، پس دستها را به سوی آسمان بگشاید و این دعا بخواند.

پس حضرت فرمود که: این از رازهای مکنونست که تعلیم کرد مرا رسول خدا صلی الله علیه و آله و امر کرد مرا که تعلیم نمایم به حسن و حسین _ صلوات اللّه علیهما _ و دعا اینست:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ الطّاهِرِ الطُّهْرِ الْمُبارَکِ وَ أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ(3) العَظیمِ وَ سُلْطانِکَ الْقَدیمِ یا واهِبَ الْعَطایا یا مُطْلِقَ الأُسارى یا فَکّاکَ الرِّقابِ مِنَ النّارِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَفُکَّ رَقَبَتی مِنَ النّارِ وَ أَخْرِجْنی مِنَ الدُّنْیا آمِناً وَ أَدْخِلْنی الجَنَّةَ سالِماً وَاجْعَلْ دُعائی أَوَّلَهُ فَلاحاً وَ أَوْسَطَهُ نَجاحاً وَ آخِرَهُ صَلاحاً إِنَّکَ أَنْتَ عَلاّمُ الْغُیُوبِ».(4)

و در بعضی از نسخ معتبره دعا چنین است:

«یا فَکّاکَ الرِّقابِ مِنَ النّارِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعْتِقَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ

1- 1_ حاشیه متن: فَصَلِّ.
2- 2_ قرب الاسناد، ص 118، جزء الثالث من قرب الإسناد عن الرضا؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 474، باب نبذه مما یستحب... .
3- 3_ ع: + المکنون.
4- 4_ معانی الاخبار، ص 139، باب معنی المخبیات... ؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 108، باب کیفیه الصلاه و... .

وَ أَنْ تُخْرِجَنی مِنَ الدُّنْیا سالِماً وَ تُدْخِلَنِی الجَنَّةَ آمِناً وَ أَنْ تَجْعَلَ دُعائی أَوَّلَهُ صَلاحاً(1) وَ أَوْسَطَهُ نَجاحاً وَ آخِرَهُ فَلاحاً(2) إِنَّکَ أَنْتَ عَلاّمُ الْغُیُوبِ».(3)

کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که ایمان دارد به خدا و روز قیامت، باید که ترک نکند بعد از هر نماز فریضه، خواندنِ سوره «قل هو اللّه» را. به درستی که هر که بخواند، خدا جمع می کند برای او خیر دنیا و آخرت را و می آمرزد او را و پدر و مادر او را و هر که از(4) پدر و مادر او به هم رسیده اند.(5)

و در حدیث دیگر وارد شده که: هر که بعد از هر نماز فریضه ده مرتبه سوره «قُلْ هُوَ اللّهُ» بخواند، حق تعالی از حورالعین به او تزویج نماید.(6)

و سیّد بن طاوس از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده که: هر که بعد از هر نماز سوره «قُلْ هُوَ اللّهُ أَحَد» بخواند رحمت از آسمان بر سرش فرو ریزد و سکینه بر او نازل گردد و خدا نظر رحمت به سوی او افکند و گناهانش را بریزد(7) و هر حاجت که سوال کند برآید و در امان خدا باشد.(8)

33- دعای «یا شارعاً لملائکته الدین القیم...»

سی و سیّم: شیخ طوسی و کفعمی و علامه حلی و غیر ایشان _ رحمه اللّه علیهم _ در ادعیه سرّ از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله روایت کرده اند که: حق تعالی وحی کرد به آن حضرت

1- 1_ آ: فلاحاً.
2- 2_ آ: صَلاحاً.
3- 3_ بلدالأمین، ص 12، فی التعقیب... .
4- 4_ ع: + نسل .
5- 5_ کافی، ج 2، ص 622، باب فضل القرآن... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 486، باب استحباب قراءه الإخلاص... .
6- 6_ بحارالأنوار، ج 83، ص 38، باب 38، سائر ما یستحب عقیب کل صلاه؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 105، باب استحباب قراءه الإخلاص.
7- 7_ ع و آ: بیامرزد.

8- 8 _ المجتنی، ص 25، فصل فی زیاده السعاده بقراءه قل هو اللّه... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 60، تفصیل و تبیین.

که ای محمد! هر که خواهد از امّت تو که قبول کنم نمازهای فریضه و نافله او را، پس بگوید بعد از هر نماز فریضه یا نافله:

«یا شارِعاً لِمَلائِکَتِهِ الدّینَ الْقَیِّمَ دیناً راضِیاً بِه مِنْهُمْ لِنَفْسِه وَ یا خالِقَ مَنْ سِوَی(1) الْمَلائِکَهِ مِنْ خَلْقِه لِلاِبْتِلاءِ بِدینِه وَ یا مُسْتَخِصّاً مِنْ خَلْقِه لِدینِه رُسُلاً بِدینِه إِلی مَنْ دُونَهُمْ وَ یا مُجازی أَهْلِ الدّینِ بِما عَمِلُوا فِی الدّینِ اجْعَلْنی بِحَقِّ اسْمِکَ الَّذی کُلُّ شَیْءٍ مِنَ الْخَیْراتِ مَنْسُوبٌ إِلَیْهِ مِنْ أَهْلِ دینِکَ الْمُوءْثِرِ بِه بِإِلْزامِکَهُم حَقَّهُ وَ تَفْریغِکَ قُلُوبَهُم لِلرَّغْبَهِ فی أَداءِ حَقِّکَ فیهِ إِلَیْکَ لا تَجْعَلْ بِحَقِّ اسْمِکَ الَّذی فیهِ تَفْصیلُ الأُمُورِ کُلِّها شَیْئاً سِوی دینِکَ عِنْدی اَبْیَنَ فَضْلاً وَ لا إِلَیَّ أَشَدَّ تَحَبُّباً وَ لا بی لاصِقاً وَ لا أَنَا إِلَیْهِ مُنْقَطِعاً وَ اَغْلِبْ بالی وَ هَوایَ وَ سَریرَتی وَ عَلانِیَتی وَ اسْفَعْ(2) بِناصِیَتی إِلی کُلِّ ما تَراهُ لَکَ مِنّی رِضیً مِنْ طاعَتِکَ فِی الدّینِ».(3)

34-گرفتن محاسن به دست راست و خواندن دعای «یا ذالجلال والإکرام...»

سی و چهارم: کلینی و دیگران به سند معتبر از اهل بیت علیهم السلام روایت کرده اند که: هر که بعد از هر نماز، ریش خود را به دست راست بگیرد، و دست چپ را به سوی آسمان بگشاید، و سه مرتبه بگوید: «یا ذَاالْجَلالِ وَ الاْءِکْرامِ ارْحَمْنی مِنَ النّارِ» پس سه مرتبه بگوید: «أَجِرْنی مِنَ الْعَذابِ الاْءَلیمِ» پس دست راست را از ریش بردارد، و هر دو دست را به سوی آسمان بگشاید، و سه مرتبه بگوید: «یا عَزیزُ یا کَریمُ یا رَحْمنُ(4) یا رَحیمُ» پس دستها را بگرداند، و پشت دستها را به جانب آسمان کند و سه مرتبه بگوید: «أَجِرْنی مِنَ الْعَذابِ الاْءَلیمِ» پس بگوید: «وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحمّدٍ وَ آلِهِ وَ الْمَلائِکَهُ وَ الرُّوحُ».

پس حضرت فرمود که: هر که این دعا را بخواند خدا گناهان او را بیامرزد، و از او راضی شود، و استغفار کنند برای او جمیع خلایق به غیر از جنّ و انس، تا هنگام مردن او.(5)

ص : 77

1- 1_ حاشیه ع و آ: وَ یا خالِقاً سَوِیَّ الْخَلیقَهَ.
2- 2_ حاشیه ع و متن آ: وَاشْفَعْ.
3- 3_ مصباح، شیخ طوسی، ص 235، صلاه الصبح؛ بلدالأمین، ص 64، دعاء السّرّ... .

4- 4_ حاشيه ع: يا رحمنُ يا غفورُ يا رحيمُ.
5- 5_ كافى، ج 2، ص 546، باب الدعاء فى أدبار الصلوات... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 40،Ä آسائر مما يستحب عقيب كل صلاه.

35- خواندن «اللهم اغفر لی مغفره عزماً...»

سی و پنجم: کلینی به سند معتبر از ائمّه هدی علیهم السلام روایت کرده است که: چون از تشهّد فارغ شوی بلند کن دستها را و بگو:

«اَللّهُمَّ اغْفِرْ لی مَغْفِرَةً عَزْماً(1) لا نُغادِرُ ذَنْباً وَ لا أَرْتَکِبُ بَعدَها مُحَرَّماً أَبَداً وَ عافِنی مُعافاةً لا بَلْوی بَعْدَها أَبَداً وَ اهْدِنی هُدیً لا أَضِلُّ بَعْدَهُ أَبَداً وَ انْفَعْنی یا رَبِّ بِما عَلَّمْتَنی وَ اجْعَلْهُ لی وَ لاتَجْعَلْهُ عَلَیَّ وَارْزُقْنی کَفافاً وَ بِه یا رَبّاهُ وَ تُبْ عَلَیَّ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ یا رَحیمُ یا رَحیمُ اِرْحَمْنی مِنَ النّارِ ذاتِ السَّعیرِ وَ ابْسُطْ عَلَیَّ مِنْ سَعَهِ رِزْقِکَ وَ اهْدِنی لِمَا اخْتُلِفَ فیهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِکَ وَ اعْصِمْنی مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ وَ أَبْلِغْ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله عَنّی تَحِیَّةً کَثیرَةً وَ سَلاماً وَ اهْدِنی بِهُداکَ وَ أَغْنِنی بِغِناکَ وَ اجْعَلْنی مِنْ أَوْلِیائِکَ الْمُخْلِصینَ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ امینَ».(2)

36-دعای «اللهم صل علی محمد المصطفی...»

سی و ششم: شیخ طوسی و کفعمی و دیگران گفته اند که: سنّت است که بعد از فارغ شدن از نماز این دعا بخواند:

«اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی خاتَمِ النَّبیّینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی عَلیٍّ أَمیرِالْمُوءمِنینَ وَ عادِ مَنْ عاداهُ وَالْعَنْ مَنْ ظَلَمَهُ وَ اقْتُلْ مَنْ قَتَلَ الْحَسَنَ وَالْحُسَیْنَ وَالْعَنْ مَنْ شَرِکَ مِنْ(3) دِمائِهِما وَ صَلِّ عَلی فاطِمَهَ بِنْتِ رَسُولِ(4)اللّه ِ صلی الله علیه و آله وَالْعَنْ مَنْ آذی نَبِیَّکَ فیها وَ صَلِّ عَلی رُقِیَّهَ وَ زَیْنَبَ وَالْعَنْ مَنْ آذی نَبِیَّکَ فیهِما وَ صَلِّ عَلی إِبْراهیمَ وَ الْقاسِمِ ابْنَیْ نَبِیِّکَ وَ صَلِّ عَلی الْاءَئِمَهِ مِن أَهْلِ بَیْتِ نبیِّکَ أَئِمَهِ الْهُدی وَ اَعْلامِ الدّینِ اَئِمَهِ الْمُوءْمِنینَ وَ صَلِّ عَلی ذُرِّیَهِ نَبِیِّکَ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِم(5) وَ علیهم السلام وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ».(6)

1- 1_ حاشیه ع و آ: عزماً جزماً.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 546، باب الدعاء فی أدبار الصلوات... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 40، سائر مما یستحب عقیب کل صلاه.
3- 3_ ع: فی.
4- 4_ حاشیه آ: رَسُولِکَ.

5- 5_ حاشيه آ: عَلَيْهِمْ.
6- 6_ مصباح، شيخ طوسى، ص 79، فصل فى سياقه الصلوات... ؛ بلدالأمين، ص 21، ثم قل ما يختص العصر... .

37- خواندن «رضیت بالله رباً و بمحمد نبیاً و...»

سی و هفتم: شیخ طوسی به سند معتبر از محمّد بن سلیمان دیلمی روایت کرده است که: به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم که شیعیان تو می گویند که: ایمان بر دو قسم است: یکی آن که مستقر و ثابت است، و دیگری آن که به امانت سپرده شده و زایل می گردد؛ پس به من بیاموز دعایی که هر گاه بخوانم ایمان من کامل گردد و زایل نشود. فرمود که: بگو بعد از هر نماز واجب:

«رَضیتُ بِاللّه ِ رَبّاً وَ بِمُحَمَّدٍ نَبِیّاً وَ بِالإسْلامِ دیناً وَ بِالْقُرانِ کِتاباً وَ بِالْکَعْبَهِ قِبْلَهً وَ بِعَلیٍّ وَلِیّاً وَ إماماً وَ بِالْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ عَلیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَ عَلیِّ بْنِ مُوْسی وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ عَلیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلیٍّ وَالْحُجَهِ بْنِ الْحَسَنِ صَلَواتُ اللّه ِ عَلَیْهِمْ اَئِمَّهً اَللّهُمَّ إنّی رَضیتُ بِهِمْ أئِمَّهً فَارْضَنی(1) لَهُمْ إنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».(2)

38- دعای «رضیت بالله ربا ... و بعلی والحسن و...»

سی و هشتم: کلینی به سند معتبر از امام محمّد تقی علیه السلام روایت کرده است که: هر گاه فارغ شوی از نماز فریضه این دعا بخوان:

«رَضیتُ بِاللّه ِ رَبّاً وَ بِمُحَمَّدٍ نَبِیّاً وَ بِالإسْلامِ دیناً وَ بِالْقُرانِ کِتاباً وَ بِعَلیٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ عَلیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَ عَلیِّ بْنِ مُوْسی وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ عَلیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلیٍّ وَالْحُجَهِ بْنِ الْحَسَنِ اَئِمَّهً اَللّهُمَّ وَلِیُّکَ الْقائِمُ الحُجَّهُ فَاحْفَظْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَ مِنْ خَلْفِه وَ عَنْ یَمینِه وَ عَنْ شِمالِه وَ مِنْ فَوْقِه وَ مِنْ تَحْتِه وَ امْدُدْ لَهُ فی عُمْرِه وَاجْعَلْهُ الْقائِمَ بِأَمْرِکَ وَ الْمُنْتَصِرَ لِدینِکَ وَ اَرِه ما یُحِبُّ وَ تَقَرُّ بِه عَیْنُهُ فی نَفْسِه وَ ذُرِیَّتِه وَ فی أَهْلِه وَ مالِه وَ فی شیعَتِه وَ فی عَدُوِّه وَ أَرِهِمْ مِنْهُ مایَحْذَرُونَ وَ اَرِه فیهِمْ ما یُحِبُّ وَ تَقَرُّ بِه عَیْنُهُ وَ اشْفِ بِه صُدُورَنا وَ صُدُورَ قَوْمٍ مُوءْمِنِینَ».(3)

1- 1_ آ: فَرَضِّنی و ع: فَارْضِنی.

2- 2_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 209، باب کیفیه الصلاه و... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 463، باب استحباب شهادتین و الإقرار.

3- 3_ كافى، ج 2، ص 547، باب الدعاء فى ادبار الصلوات... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 42،Ä آسائر ما يستحب عقيب كل صلاه.

39-خواندن «اللهم ببرک القدیم و رأفتک...»

سی و نهم: شیخ طوسی و شیخ طبرسی و کفعمی _ رحمه اللّه علیهم _ و دیگران به سندهای معتبر از حضرت امام موسی بن جعفر علیهماالسلام روایت کرده اند که: از جمله حق واجب ما بر شیعیان آنست که پاهای خود را نگردانند از نماز فریضه تا آن که بگویند:

«اَللّهُمَّ بِبِرِّکَ الْقَدیمِ وَ رَأْفَتِکَ بِبَرِیَّتِکَ اللَّطیفَهِ وَ شَفَقَتِکَ بِصَنْعَتِکَ الْمُحْکَمَهِ وَ قُدْرَتِکَ بِسَتْرِکَ الْجَمیلِ وَ عِلْمِکَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أحْیِ قُلُوبَنا بِذِکْرِکَ وَ اجْعَلْ ذُنُوبَنا مَغْفُورَهً وَ عُیُوبَنا مَسْتُورَهً وَ فَرائِضَنا مَشْکُورَهً وَ نَوافِلَنا مَبْرُورَهً وَ قُلُوبَنا بِذِکْرِکَ مَعْمُورَهً وَ نُفُوسَنا بِطاعَتِکَ مَسْرُورَهً وَ عُقُولَنا عَلی توحیدِکَ مَجْبُورَهً وَ أرْواحَنا عَلی دینِکَ مَفْطُورَهً وَ جَوارِحَنا عَلی خِدْمَتِکَ مَقْهُورَهً وَ أسْماءَنا فی خَواصِّکَ مَشْهُورَهً وَ حَوائِجَنا لَدَیْکَ مَیْسُورَهً وَ أرْزاقَنا مِنْ خَزائِنِکَ مَدْرُورَهً أنْتَ اللّه ُ الَّذی لا اِلهَ إلاّ أنْتَ لَقَدْ فازَ مَنْ والاکَ وَ سَعِدَ مَنْ ناجاکَ وَ عَزَّ مَنْ ناداکَ وَ ظَفِرَ مَنْ رَجاکَ وَ غَنِمَ مَنْ قَصَدَکَ وَ رَبِحَ مَنْ تاجَرَکَ». (1)

و در بعضی از روایات این زیادتی هست: «وَ اَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَاسْمَعْ دُعائی کَما تَعْلَمُ فَقْری إلَیْکَ إنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ». (2)

40- دعای «یامن یملک حوائج السائلین و...»

چهلم: کفعمی در کتاب بلدالأمین از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که: بخوان برای طلب روزی بعد از هر نماز فریضه این دعا را:

«یا مَنْ یَمْلِکُ حَوائِجَ السّائِلینَ یا مَنْ لِکُلِّ مَسْألَهٍ مِنْکَ سَمْعٌ حاضِرٌ وَ جَوابٌ عَتیدٌ وَ لِکُلِّ صامِتٍ مِنْکَ عِلْمٌ باطِنٌ مُحیطٌ أسْئَلُکَ بِمَواعیدِکَ الصّادِقَهِ وَ اَیادیکَ الْفاضِلَهِ وَ رَحْمَتِکَ الْواسِعَهِ وَ سُلْطانِکَ الْقاهِرِ وَ مُلْکِکَ الدّائِمِ وَ کَلِماتِکَ التّامّاتِ یا مَنْ لا تَنْفَعُهُ

1- 1_ مصباح، شیخ طوسی، ص 59، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 13، فی التعقیب... .

2- 2_ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 72، باب نبذ مما یستحب... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 53، تفصیل و تبیین... .

طاعَهُ الْمُطیعینَ وَ لا تَضُرُّهُ مَعْصِیَهُ الْعاصینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ(1) وَ أَعْطِنی فیما تَرْزُقَنی الْعافِیَهَ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(2)

41- دعای «یا من یملک حوائج السائلین و...»

چهل و یکم: شیخ مفید _ علیه الرّحمه _ در کتاب مجالس از محمّد بن الحنفیّه رضی الله عنه روایت کرده است که روزی حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ در دور کعبه طواف می کرد؛ ناگاه مردی را دید که چنگ در پرده های کعبه زده و این دعا می خواند؛ پس حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام گفت: این است دعای تو؟ گفت: بلی مگر شنیدی؟ حضرت فرمود که: بلی شنیدم. گفت: پس بخوان این دعا را بعد از هر نماز؛ به خدا سوگند که هر مؤمنی که این دعا را بخواند بعد از نمازها البتّه حق تعالی می آمرزد گناهان او را، هر چند به عدد ستاره های آسمان، و قطره های باران، و ریگ زمین، و ذرّه های خاک آن باشد. پس حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود که: من می دانم این را، و حق تعالی واسع العطا(3) و کریم است. آن مرد گفت: راست گفتی یا أمیرالمؤمنین! و بالاىِ هر دانایی، داناتری هست. و آن مرد خضر علیه السلام بود.

و کفعمی نیز این دعا را در کتاب بلدالأمین روایت کرده است. و دعا اینست:

«یا مَنْ لایَشْغَلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ یا مَنْ لا یُغَلِّطُهُ السّائِلُونَ یا مَنْ لا یُبْرِمُهُ اِلْحاحُ الْمُلِحّینَ اَذِقْنی بَرْدَ عَفْوِکَ وَ مَغْفِرَتِکَ وَ حَلاوَهَ رَحْمَتِکَ».(4)

42- دعای «اللهم إنی أسئلک باسمک الذی...»

چهل و دویم: در کتب غیبت به سندهای معتبر از حضرت صاحب الأمر علیه السلام روایت کرده اند که: حضرت امام زین العابدین علیه السلام بعد از نماز این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ إنّی أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذی بِهِ تَقُومُ السَّماءُ وَ الْاَرْضُ وَ بِاسْمِکَ الَّذی بِهِ تَجْمَعُ

1- 1_ ع: بِفَضْلِکَ و حاشیه آن: مِنْ فَضْلِکَ.
2- 2_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 168، فصل العشرون... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 58، تفصیل و تبیین... .
3- 3_ ع و آ: العطایا.
4- 4_ أمالی، شیخ مفید، ص 91، مجلس العاشر... .

الْمُتَفَرِّقَ وَ بِه تُفَرِّقُ الْمُجْتَمِعَ وَ بِاسْمِکَ الَّذی تَفْرُقُ بِه بَیْنَ الْحَقِّ وَ الْباطِلِ وَ بِاسْمِکَ الَّذی تَعْلَمُ بِه کَیْلَ الْبِحارِ وَ عَدَدَ الرِّمالِ وَ وَزْنَ الْجِبالِ». (1) پس حاجت خود را طلب نماید.

43- دعای «اللهم إنی أسئلک بحقک العظیم...»

چهل و سیم: سیّد بن طاوس و دیگران به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: از جمله حقِّ لازمِ ما بر دوستان ما و شیعیان ما آنست که از جای نماز برنخیزند تا این دعا بخوانند:

«اَللّهُمَّ إنّی أسْئَلُکَ بِحَقِّکَ الْعَظیمِ الْعَظیمِ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه الطّاهِرینَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلَیْهِمْ صَلاةً تامَّةً دائِمَةً وَ أَنْ تُدْخِلَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مُحِبّیهِمْ وَ أَوْلِیائِهِمْ حَیْثُ کانُوا وَ أَیْنَ کانُوا فی سَهْلٍ أَوْ جَبَلٍ أَوْ بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ مِنْ بَرَکَهِ دُعائی ما تَقَرُّ بِه عُیُونُهُمْ اِحْفَظْ (2) یا مَوْلایَ الْغائِبینَ مِنْهُمْ وَ ارْدُدْهُمْ إِلی أَهالیهِمْ سالِمینَ وَ نَفِّسْ عَنِ الْمَهْمُومینَ وَ فَرِّجْ عَنِ الْمَکْرُوبینَ وَاکْسُ الْعارینَ وَ أَشْبِعِ الْجائِعینَ وَ أَرْوِ الظّامِئِینَ وَاقْضِ دَیْنَ الْغارِمینَ وَ زَوِّجِ الْعازِبینَ وَاشْفِ مَرْضی الْمُسْلِمینَ وَ أَدْخِلْ عَلَی الاْءَمْواتِ ما تَقَرُّ بِه عُیُونُهُمْ (3) وَانْصُرِ الْمَظْلُومینَ مِنْ أَوْلِیاءِ آلِ مُحَمَّدٍ علیهم السلام وَاَطْفِ نائِرَةَ الْمُخالِفینَ اَللّهُمَّ وَ ضاعِفْ لَعْنَتَکَ (4) وَ بَأْسَکَ وَ نَکالَکَ وَ عَذابَکَ عَلی اللَّذَیْنَ کَفَرَا نِعْمَتَکَ وَ خَوَّنا رَسُولَکَ وَ اتَّهَما نَبِیَّکَ وَ بایَناهُ وَ حَلاّ عَقْدَهُ فی وَصِیِّه وَ نَبَذا عَهْدَهُ فی خَلیفَتِه مِنْ بَعْدِه وَادَّعَیا مَقامَهُ وَ غَیَّرا أَحْکامَهُ وَ بَدَّلا سُنَّتَهُ وَ قَلَّبا دینَهُ وَ صَغَّرا قَدْرَ حُجَجِکَ وَ بَدا بِظُلْمِهِمْ وَ طَرَقا طَریقَ الْغَدْرِ عَلَیْهِم وَالْخِلافَ عَنْ أَمْرِهِمْ وَ الْقَتْلِ لَهُمْ وَ إِرْهاجِ الْحُرُوبِ عَلَیْهِمْ وَ مَنْعِ خَلیفَتِکَ مِنْ سَدِّ الثُّلَمِ وَ تَقْویمِ الْعِوَجِ وَ تَثْقیفِ الاْوَدِ وَ إِمْضاءِ الاْءَحْکامِ وَ إِظْهارِ دینِ الاْءِسْلامِ وَ إِقامَهِ حُدُودِ الْقُرْانِ اَللّهُمَّ الْعَنْهُما وَ ابْنَتَیْهِما وَ کُلَّ مَنْ مالَ مَیْلَهُمْ وَ حَذا حَذْوَهُمْ وَ سَلَکَ طَریقَتَهُمْ وَ تَصَدَّرَ (5) بِبِدْعَتِهِمْ لَعْناً لا

1- 1_ دلایل الإمامه، ص 294، معرفه من شاهد صاحب الزمان علیه السلام فی حال؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 59، تفصیل و تبیین... .

2- 2_ ع: اَحفِظْ.

3- 3_ آ: عَیْنُهُم، و حاشیه آن: عُیُونُهم.

4- 4_ حاشیه متن و آ: لَعَناتِک.

5- 5_ حاشیه متن: تَصَدّی.

یَخْطُرُ عَلی بالٍ وَ یَسْتَعیذُ مِنْهُ أَهْلُ النّارِ الْعَنِ اللّهُمَّ مَنْ دانَ بِقولِهِمْ وَاتَّبَعَ أَمْرَهُمْ وَ دَعا إِلی وَلایَتِهِمْ وَ شَکَّ فی کُفْرِهِمْ مِنَ الأَوَّلینَ وَالآخِرینَ(1)». (2)

44- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم اللهم بلغ مولانا...»

چهل و چهارم: سیّد بن باقی در کتاب اختیار از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از هر نماز فریضه این دعا بخواند نمیرد تا آن که حضرت صاحب الأمر علیه السلام را در بیداری یا خواب ببیند:(3)

«بِسْمِ اللّه ِ الرّحمنِ الرّحیم اللّهُمَّ بَلِّغْ مولانا صاحِبَ الزَّمانِ أَیْنَما کانَ وَ حَیْثُما کانَ مِنْ مَشارِقِ الاْءَرْضِ وَ مَغارِبِها سَهْلِها وَ جَبَلِها عَنّی وَ عَنْ والِدَیَّ وَ عَنْ وُلْدی وَ إِخْوانی التَّحِیَّةَ وَ السَّلامَ عَدَدَ خَلْقِ اللّه ِ وَ زِنَةَ عَرْشِ اللّه ِ وَ ما أَحْصاهُ کِتابُهُ وَ أَحاطَ بِهِ عِلْمُهُ اللّهُمَّ إِنّی أُجَدِّدُ لَهُ فی صَبیحَةِ هذا الْیَوْمِ وَ ما عِشْتُ فیهِ مِنْ أَیّامِ حَیاتی عَهْداً وَ عَقْداً وَ بَیْعَةً لَهُ فی عُنُقی لا أَحُوْلُ عَنْها وَ لاأَزُوْلُ اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مِنْ أَنْصارِهِ وَ نُصّارِهِ الذّابّینَ عَنْهُ وَ الْمُتَمَثِّلینَ لِاَوامِرِهِ وَ نَواهیهِ فی أَیّامِه وَ الْمُسْتَشْهَدینَ بَیْنَ یَدَیْهِ اللّهُمَّ فَإِنْ حالَ بَیْنی وَ بَیْنَهُ الْمَوْتُ الَّذی جَعَلْتَهُ عَلی عِبادِکَ حَتْماً مَقْضِیّاً فَأَخْرِجْنی مِنْ قَبْری مُوءْتَزِراً کَفَنی شاهِراً سَیْفی مُجَرِّداً قَناتی مُلَبِّیاً دَعْوَةَ الدّاعی فِی الْحاضِرِ وَ الْبادی اَللّهُمَّ أَرِنی الطَّلْعَةَ الرَّشیدَةَ وَ الْغُرَّةَ الْحَمیدَةَ وَ اکْحُلْ بَصَری بِنَظْرَةٍ مِنّی إِلَیْهِ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ سَهِّلْ مَخْرَجَهُ اللّهُمَّ اشْدُدْ أَزْرَهُ وَ قَوِّ ظَهْرَهُ وَ طَوِّلْ عُمْرَهُ اللّهُمَّ اعْمُرْ بِهِ بِلادَکَ وَ أَحْیِ بِهِ عِبادَکَ فَإِنَّکَ قُلْتَ وَ قَوْلُکَ الْحَقُّ ظَهَرَ الْفَسادُ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ بِما کَسَبَتْ أَیْدِی النّاسِ فَأَظْهِرِ اللّهُمَّ لَنا وَلِیَّکَ وَ ابْنَ بِنْتِ نَبِیِّکَ الْمُسَمَّی بِاسْمِ رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِه حَتّی لا یَظْهَرَ(4) بِشَیْ ءٍ مِنَ الْباطِلِ إِلاّ مَزَّقَهُ

1- 1_ ع و آ: + پس هر دعا که خواهی بکن.

2- 2_ مهج الدعوات، ص 333؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 59، تفصیل و تبیین... .

3- 3_ آ: + اینست دعا.

4- 4_ ع و آ: لا یَظْفَرَ.

وَ يُحِقُّ اللّهُ (1) الْحَقَّ بِكَلِماتِهِ وَ يُحَقِّقَهُ اللّهُمَّ اِكْشِفْ هذِهِ الْغُمَّةَ عَنْ هذِهِ الأُمَّةِ بِظُهُورِه إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيداً وَ نَراهُ قَرِيباً وَ صَلَّى اللّهُ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه». (2)

45- دعای «یا مبدئ الأسرار و یا مبین الکتمان...»

چهل و پنجم: شیخ طوسی و کفعمی و دیگران در دعاهای سرّ روایت کرده اند که: حق تعالی وحی نمود به حضرت رسول صلی الله علیه و آله که یا محمّد! هر که خواهد از امّت تو که بالا برم نماز او را، و ثوابش را مضاعف گردانم، پس بعد از هر نماز فریضه دست بردارد و این دعا بخواند که به درستی (3) که اگر این دعا بخواند نمازش (4) به آسمان بالا می رود با ثوابِ مضاعف که در لوح محفوظ ثبت شده. و دعا اینست:

«یا مُبْدِئَ الاَسْرارِ وَ یا مُبَیِّنَ الْکِتْمانِ وَ یا شارِعَ الاَحْکامِ وَ یا ذارِئَ الاَنْعامِ وَ یا خالِقَ الأَنامِ وَ یا فارِضَ الطّاعَهِ وَ مُلْزِمَ الدّینِ وَ یا مُوجِبَ التَعَبُّدِ أَسْئَلُکَ بِحَقِّ تَزْکِیَهِ کُلِّ صَلاهٍ زَکَّیْتَها وَ بِحَقِّ مَنْ زَکَّیتَها لَهُ (5) وَ بِحَقِّ مَن زَکَّیْتَنا أَنْ تَجْعَلَ صَلَواتِی هذِهِ زاکِیَهً مُتَقَبَّلَهً بِتَقَبُّلِکَها وَ رَفْعِکَها وَ تَصییرِکَ دینی بها زاکِیَهً وَ إِلْهامِکَ قَلْبی حُسْنَ الْمُحافِظَهِ عَلَیْها حَتّی تَجْعَلَنی مِنْ أَهْلِها الَّذینَ ذَکَرْتَهُمْ بِالْخُشُوعِ (6) فیها أَنْتَ وَلِیُّ الْحَمْدِ کُلِّه فَلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ بِکُلِّ حَمْدٍ أَنْتَ لَهُ وَلیٌّ وَ أَنْتَ وَلیُّ التَوْحیدِ کُلِّهِ فَلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ فَلَکَ التَّوحیدُ کُلُّهُ بِکُلِّ تَوْحیدٍ أَنْتَ لَهُ وَلیٌّ وَ أَنْتَ وَلیُّ التَّهْلیلِ کُلِّه فَلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ فَلَکَ التَّهْلیلُ کُلُّهُ بِکُلِّ تَهْلیلٍ أَنْتَ لَهُ وَلِیٌّ وَ أَنْتَ وَلیُّ التَّسْبیحِ کُلِّه فَلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ فَلَکَ التَّسْبیحُ کُلُّهُ بِکُلِّ تَسْبیحٍ أَنْتَ لَهُ وَلیُّ (7) التَّکْبیرِ کُلِّه فَلا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ فَلَکَ التَّکْبیرُ کُلُّهُ بِکُلِّ تَکْبیرٍ أَنْتَ لَهُ وَلِیٌّ رَبِّ عُدْ عَلَیَّ فی صَلاتی هذِهِ بِرَفْعِکَها زاکِیَهً مُتَقَبَّلَهً إِنَّکَ أَنْتَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ». (8)

1- 1_ ع: _ اللّه .
2- 2_ بحارالأنوار، ج 83، ص 61، به نقل از اختیار سیّد بن باقی رحمه اللّه.
3- 3_ ع و آ: بخواند بعد از سایر تعقیبات به درستی.
4- 4_ آ: _ نمازش.
5- 5_ حاشیه آ: لَهُ وَ بِحَقِّ مَنْ زَکَّیْتَها.
6- 6_ ع: بِالْخُضُوعِ.
7- 7_ ع و آ: + وَ أَنْتَ وَلِیُّ .

8- 8 _ مصباح، شيخ طوسى، ص 236، صلاه الصبح... ؛ بلدالأمين، ص 65، دعاء السرّ... .

46- خواندن «سبحان ربک رب العزه...»

چهل و ششم: ابن بابویه و شیخ طوسی و کفعمی و غیر ایشان از حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ روایت کرده اند که: هر که خواهد که ثواب داده شود به مکیالی که وافی ترین مکیال هاست پس بگوید بعد از تعقیب نماز: «سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمّایَصِفُونَ * وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلینَ * وَ الْحَمْدُللّهِ رَبِّ الْعالَمینَ(1).(2)»

و شیخ طوسی _ رحمه اللّه _ گفته است که: سه مرتبه این آیات را بخوانند. و در روایت دیگر وارد شده که: در آخر هر مجلس این آیات را بخوانند که کفّاره آن مجلس است.(3)

47- دعای «اللهم إنی أعوذ بک من علم لا ینفع و...»

چهل و هفتم: شیخ کراجکی روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله بعد از نمازها این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ عِلْمٍ لا یَنْفَعُ وَ قَلْبٍ لایَخْشَعُ وَ نَفْسٍ لا تَشْبَعُ وَ دُعاءٍ لا یُسْمَعُ اَللّهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِکَ مِنْ هؤُلاءِ الاْرْبَعِ».(4)

48- خواندن آیه «فسبحان الله حین تمسون و حین تصبحون...»

چهل و هشتم: دیلمی در اعلام الدّین از ابن عبّاس روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که سه مرتبه این آیات را بعد از نماز مغرب بخواند آنچه از ثواب در روز گذشته از او فوت شده باشد دریابد، و نمازش مقبول گردد؛ و اگر بعد از هر نماز فریضه و سنّت بخواند نوشته شود برای او حسنات به عدد ستارگان آسمان، و قطرات باران، و برگ درختان، و ذرّات خاک زمین، و چون بمیرد، به هر حسنه، ده حسنه در قبر به او داده شود.(5)

1- 2_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 325، باب التعقیب... ؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 51، فصل فی سیاق الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 10، فی التعقیب... .
2- 1_ سوره مبارکه صافات، آیه 180 _ 182 .
3- 3_ من لا یحضره الفقیه، ج 3، ص 379، باب الأیمان؛ و النذور و... .

4- 4_ کنزالفوائد، ج 1، ص 385 ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 69، باب نبذ مما يستحب... .

5- 5_ أعلام الدين، ص 352، باب عدد أسماء اللّه تعالی.

اینست آیات:

«فَسُبْحانَ اللّهِ حینَ تُمْسُونَ وَ حینَ تُصْبِحُونَ * وَ لَهُ الْحَمْدُ فِی السَّمواتِ وَالأَرْضِ وَ عَشِیّاً وَ حینَ تُظْهِرُونَ * یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ یُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَ یُحْیِ الاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَ کَذلِکَ تُخْرَجُونَ(1).»

«سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمّا یَصِفُونَ * وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلینَ * وَ الْحَمْدُللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ(2).»

49- خواندن «اللهم صل علی محمد و آل محمد اللهم إن رسولک...»

چهل و نهم: سید بن طاوس به سند معتبر از جمیل بن درّاج روایت کرده است که مردی به خدمت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام آمد و گفت: ای مولای من ! سنّم بالا رفته است، و خویشان من مردند، و مونسی ندارم، و می ترسم که مرا نیز مرگ دریابد. حضرت فرمود که: برادرانِ مؤمنِ صالح برای انس گرفتن بهترند از اقارب، و اگر درازیِ عمر خود و خویشان و دوستان(3) را خواهی این دعا را بعد از هر نماز بخوان:

«اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ اللّهُمَّ اِنَّ رَسُولَکَ الصّادِقَ الْمُصَدَّقَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِه قالَ: اِنَّکَ قُلْتَ ما تَرَدَّدْتُ فی شَیْ ءٍ اَ نَا فاعِلُهُ کَتَرَدُّدی فی قَبْضِ روحِ عَبْدِیَ الْمُؤْمِنِ یَکْرَهُ الْمَوْتَ وَ اَکْرَهُ مَساءَتَهُ اللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ لِوَلِیِّکَ الْفَرَجَ وَ الْعافِیَهَ وَ النَّصْرَ وَ لا تَسُؤْنی فی نَفْسی وَ لا فی اَحَدٍ مِنْ اَحِبَّتی».

و اگر خواهی یک یک از دوستان خود را نام ببر(4): «وَ لا فی فلان وَ لا فی فلان».

راوی گفت: چون بر این دعا مداومت کردم چندان عمر یافتم که از زندگانی ملول شدم.(5)

1- 1_ سوره مبارکه روم، آیه 17 _ 19 .
2- 2_ سوره مبارکه صافات، آیه 180 _ 182.
3- 3_ آ: + خود.
4- 4_ ع و آ: + و بگو.

5- 5_ فلاح السائل، ص 167، فصل التاسع عشر فيما نذكره... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 7، باب 38، سائر ما يستحب عقيب كل صلاه.

و این دعا بسیار معتبر است، و در جمیع کتب دعا نقل شده است.(1)

50-دعای «اللهم لک صلیت و إیاک دعوت و...»

پنجاهم: سیّد بن طاوس رضی الله عنه به سند صحیح از امام حسن عسکری علیه السلام روایت کرده است که: بعد از فارغ شدن از نماز و تعقیب باید که این دعا بخواند:

«اَللّٰهُمَّ لَکَ صَلَّیْتُ وَ إِیّاکَ دَعَوْتُ وَ فی صَلاتی وَ دُعائی ما قَدْ عَلِمْتَ مِنَ النُّقْصانِ وَ الْعَجَلَهِ وَ السَّهْوِ وَالْغَفْلَهِ وَالْکَسَلِ وَ الْفَتْرَهِ وَ النِّسْیانِ وَ الْمُدافَعَهِ وَ الرِّیاءِ وَ السُّمْعَهِ وَ الرَّیْبِ وَ الْفِکْرَهِ وَ الشَّکِّ وَ الْمَشْغَلَهِ(2) وَ اللَّحْظَهِ الْمُلْهِیَهِ عَنْ إِقامَهِ فَرائِضِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَاجْعَلْ مَکانَ نُقْصانِها تَماماً وَ عَجَلَتی تَثَبُّتاً(3) وَ تَمَکُّناً(4) وَ سَهْوی تَیَقُّظاً وَ غَفْلَتی تَذَکُّراً وَ کَسَلی اَنْشاطاً وَ فَتْرَتی قُوَّهً وَ نِسْیانی مُحافَظَهً وَ مُدافَعَتی مُواظَبَهً وَ رِیائی إِخْلاصاً وَ سُمْعَتی تَسَتُّراً وَ رَیْبی بَیاناً وَ فِکْری خُشُوعاً وَ شَکّی یَقیناً وَ تَشاغُلی فَراغاً وَ لِحاظی خُشُوعاً فَإِنّی لَکَ صَلَّیْتُ وَ إِیّاکَ دَعَوْتُ وَ وَجْهَکَ أَرَدْتُ وَ إِلَیْکَ تَوَجَّهْتُ وَ بِکَ آمَنْتُ وَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ وَ ما عِنْدَکَ طَلَبْتُ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ لی فی صَلاتی وَ دُعائی رَحْمَهً وَ بَرَکَهً تُکَفِّرُ بِها سَیِّئاتی وَ تُضاعِفُ بِها حَسَناتی وَ تَرْفَعُ بِها دَرَجَتی وَ تُکْرِمُ بِها مَقامی وَ تُبَیِّضُ بِها وَجْهی وَ تَحُطُّ بِها وِزْری وَ تَقْبَلُ بِها فَرْضی وَ نَفْلی اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه(5) وَاحْطُطْ بِها وِزْری وَاجْعَلْ ما عِنْدَکَ خَیْراً لی مِمّا یَنْقَطِعُ عَنّی اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذی قَضی عَنّی صَلاتی إِنَّ(6) الصَّلاهَ کانَتْ عَلَی الْمُوْمِنینَ کِتاباً مَوْقُوتاً یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذی هَدانا لِهذا وَ ما کُنّا لِنَهْتَدِیَ لَوْلا أَنْ هَدانَا اللّٰه ُ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذی أَکْرَمَ وَجْهی عَنِ السُّجُودِ إِلاّ لَهُ اللّٰهُمَّ کَما أَکْرَمْتَ وَجْهی عَنِ السُّجُودِ إِلاّ لَکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ صُنْهُ عَنِ الْمَسْئَلَهِ إِلاّ مِنْکَ(7) اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ تَقَبَّلْها مِنّی

1- 1_ بلدالأمین، ص 12، فی التعقیب... ؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 57، فصل فی سیاقه الصلوات... .
2- 2_ آ: وَالرَّیبِ والشَّک وَالشَّنْعَهِ والمَشْغَلَهِ.
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: تثبیتاً.
4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: تَمَسُّکاً.
5- 5_ آ: + وَاجْعَلْ ما عِنْدَکَ.

6- 6_ حاشيه ع: فَإِنَّ.
7- 7_ حاشيه ع و آ: لَکَ.

بِأحْسَنِ قَبُولِکَ وَ لا تُوءاخِذْنى بِنُقْصانِها وَ ما سَها عَنْهُ قَلْبى مِنْها فَتَمِّمْهُ لى بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أُولى الأَمْرِ الَّذینَ أَمَرْتَ بِطاعَتِهِمْ وَ أُولِى الأَرْحامِ الّذینَ أَمَرْتَ بِصِلَتِهِمْ وَ ذَوِى الْقُرْبى الَّذینَ أَمَرْتَ بِمَوَدَّتِهِمْ وَ أَهْلِ الذِّکْرِ الَّذینَ أَمَرْتَ بِمَسْئَلَتِهِمْ وَ الْمَوالِىَ الَّذینَ أَمَرْتَ بِمُوالاتِهِمْ وَ مَعْرِفَهِ حَقِّهِمْ وَ أهْلِ الْبَیْتِ الَّذینَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَهُمْ تَطْهیراً اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ ثَوابَ صَلاتى وَ ثَوابَ دُعایى وَ ثَوابَ مَنْطِقى وَ ثَوابَ مَجْلِسى رِضاکَ وَ الْجَنَّهَ وَ اجْعَلْ ذلِکَ کُلَّهُ خالِصاً مُخْلِصاً یُوافِقُ مِنْکَ رَحْمَهً وَ إِجابَهً وَافْعَلْ بى جَمیعَ ما سَأَلْتُکَ مِنْ خَیْرٍ وَ زِدْنى مِنْ فَضْلِکَ وَ سِعَهِ ما عِندَکَ اِنّکَ واسِعٌ کَریمٌ وَصِلْ ذلِکَ بِخَیْرِ الاخِرَهِ وَ نَعیمِها إِنّى إِلَیْکَ مِنَ الرّاغِبینَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ یا ذَا الْمَنِّ الَّذى لا یَنْقَطِعُ أَبَداً وَ یا ذَا الْمَعْرُوفِ الَّذى لا یَنْفَدُ أَبَداً وَ یا ذَا النَّعْماءِ الَّتى لا تُحْصى عَدَداً یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنى مِمَّنْ آمَنَ بِکَ فَهَدَیْتَهُ وَ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ فَکَفَیْتَهُ وَ سَأَلَکَ فَأَعْطَیْتَهُ وَ رَغِبَ إِلَیْکَ فَأَرْضَیْتَهُ وَ أَخْلَصَ لَکَ فَأَنْجَیْتَهُ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ(1) مُحَمَّدٍ وَ أَحْلِلْنا دارَ الْمُقامَهِ مِنْ فَضْلِکَ لا یَمَسُّنا فیها نَصَبٌ وَ لا یَمَسُّنا فیها لُغُوبٌ اَللّهُمَّ إِنّى أَسْئَلُکَ مَسْئَلَهَ الذَّلیلِ الْفَقیرِ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أَنْ تَغْفِرَ لى جَمیعَ ذُنُوبى وَ اَنْ تَقْلِبَنى بِقَضاءِ جَمیعِ حَوائِجى إِلَیْکَ إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْ ءٍ قَدیرٌ اَللّهُمَّ ما قَصُرَتْ عَنْهُ(2) مَسْئَلَتى وَ عَجَزَتْ عَنْهُ قُوَّتى وَ لَمْ تَبْلُغْهُ فِطْنَتى مِنْ أَمْرٍ تَعْلَمُ فیهِ صَلاحَ أَمْرِ دُنْیاىَ وَ آخِرَتى فَصَلِّ عَلى(3) مُحَمَّدٍ(4) وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ افْعَلْهُ بى یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ بِحَقِّ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ بِرَحْمَتِکَ فى عافِیَهٍ ما شاءَ اللّهُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ ».(5)

1- 1_ حاشیه متن: آلِهِ.
2- 2_ آ: + مِن أمرٍ.
3- 3_ آ: وَ أَسْئلُکَ وَ أَرْغَبُ إلَیْکَ أنْ تُصَلِّىَ عَلى، به جاى: فَصَلِّ عَلى، و حاشیه آن: وافعل بى ذلک بلا إله... .
4- 4_ ع: و آله، و حاشیه آن: آل محمد.
5- 5_ فلاح السائل، ص 183، فصل التاسع عشر... ؛ مصباح، شیخ طوسى، ص 79، فصل فىÂ اسیاقه الصلوات... .

51- دعای «یا الله المانع قدرته خلقه و...»

پنجاه و یکم: شیخ طوسی و کفعمی به سند معتبر در دعاهای سرّ روایت کرده اند که: حق تعالی وحی کرد به حضرت رسالت صلی الله علیه و آله که یا محمّد! هر که از امّت تو خواهد که میان دعای او و میان من حایلی نباشد و مستجاب گردانم دعای او را برای هر امری که باشد، خواه کوچک باشد و خواه بزرگ، و خواه آشکار و خواه پنهان پس باید که این دعا بخواند بعد از دعاهای خود:

«یا اَللّه ُ الْمانِعُ قُدْرَتُهُ خَلْقَهُ وَ الْمالِکُ بِها سُلْطانَهُ وَالْمُتَسَلِّطُ بِما فی یَدَیْهِ کُلُّ مَرْجُوٍّ دُونَکَ یَخیبُ رَجاءَ راجیهِ وَ راجیکَ مَسْرُورٌ لا یَخیبُ أَسْئَلُکَ بِکُلِّ رِضاً لَکَ مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ أَنْتَ فیهِ وَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ تُحِبُّ أَنْ تَذْکُرَ بِهِ وَ بِکَ یا اَللّه ُ فَلَیْسَ یَعْدِلُکَ شَیْ ءٌ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَحُوطَنی وَ إِخْوانی(1) وَ وُلْدی(2) وَ تَحْفَظَنی بِحِفْظِکَ وَ أَنْ تَقْضِیَ حاجَتی(3)».(4)

52- دعای «اللهم إنی وجهت وجهی إلیک و...»

پنجاه و دویم: سیّد بن طاوس به سند معتبر روایت کرده است که: واجب و لازم است که در آخر دعاها که در تعقیب نمازها می خوانند این دعا بخواند:

«اَللّهُمَّ إِنّی وَجَّهْتُ وَجْهی إِلَیْکَ وَ أَقْبَلْتُ بِدُعائی عَلَیْکَ راجِیاً إِجابَتَکَ طامِعاً فی مَغْفِرَتِکَ طالِباً ما وَأَیْتَ بِه عَلی نَفْسِکَ مُتُنَجِّزاً وَعْدَکَ إِذْ تَقُولُ: «اُدْعُونی أَسْتَجِبْ لَکُمْ(5)» فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أَقْبِلْ إِلَیَّ بِوَجْهِکَ وَ اغْفِرْلی وَ ارْحَمْنی وَ اسْتَجِبْ دُعائی یا إِلهَ الْعالَمینَ».(6)

1- 1_ حاشیه متن و آ: وَ أَهْلی.
2- 2_ حاشیه متن و آ: وَ مالی.
3- 3_ آ: + پس حاجت خود را از قاضی الحاجات سؤال کند.
4- 4_ مصباح، شیخ طوسی، ص 244، صلاه الصبح... ؛ بلدالأمین، ص 23، ثمّ قل ما یختص العصر... .
5- 5_ سوره مبارکه غافر، آیه 60.
6- 6_ فلاح السائل، ص 185، فصل التاسع عشر... . بحارالأنوار، ج 83، ص 17، باب 38، سائر ما یستحب عقیب کل صلاه.

مؤلف گوید که: چون وقت، غالباً به خواندن جمیع ادعیه وفا نمی کند هر چه را تواند بخواند، و اگر گاهی بعضی و گاهی بعضی دیگر را بخواند نیز خوبست؛ و اگر انتخاب کند نزد فقیر بعد از تسبیح حضرت فاطمه _ صلوات اللّٰه علیها _ که بر همه مقدّم است، و از امور لازمه است.

دویم تا شانزدهم، و بیست ویکم تا بیست و هشتم، و سی ام، و سی و یکم، و سی و دویم، و سی و چهارم، و سی و پنجم، و سی و هفتم، و سی و نهم، و چهلم، و چهل و دویم، و چهل و سیم، و چهل و چهارم، و چهل و ششم، و چهل و نهم، و پنجاهم، و پنجاه و دویم به حسب سند قوی ترند؛ و در میان اینها آن چه سندش(1) قوی ترند و به صحّت موسوم شده، یا از شرحش مزیدِ فضلی ظاهر شود، به رعایت، احقّ خواهد بود. واللّٰه تعالی یعلم.

ص : 90

1- 1_ ع و آ: + به صحّت.

فصل سوم: در تعقیب مخصوص فریضه ظهر است

اشاره

و آن بسیار است:

1- دعای «أی سامع کل صوت أی جامع کل فوت...»

اوّل: سیّد ابن طاوس رضی الله عنه به سند معتبر از عباد مدائنی(1) روایت کرده است که گفت: روزی به خدمت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام رفتم در مدینه، در هنگامی که آن حضرت از نماز ظهر فارغ شده بود؛ دیدم که دستها به سوی آسمان بلند کردند و این دعا خواندند:

«أَیْ سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ أَیْ جامِعَ کُلِّ فَوْتٍ أَیْ بارِئَ کُلِّ نَفْسٍ بَعْدَ الْمَوْتِ أَیْ باعِثُ أَیْ وارِثُ أَیْ سَیِّدَ السّادَهِ(2) أَیْ إِلهَ الْآلِهَهِ أَیْ جَبّارَ الْجَبابِرَهِ أَیْ مَلِکَ الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ أَیْ رَبَّ الْأَرْبابِ أَیْ مَلِکَ الْمُلُوکِ أَیْ بَطّاشُ أَیْ ذا الْبَطْشِ الشَّدیدْ أَیْ فَعّالاً لِما یُریدُ أَیْ مُحْصِیَ عَدَدِ الْأَنْفاسِ وَ نَقْلِ الْأَقْدامِ أَیْ مَنِ السِّرُ عِنْدَهُ عَلانِیَهٌ أَیْ مُبْدِئُ أَیْ مُعیدُ أَسْئَلُکَ بِحَقِّکَ عَلی خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ بِحَقِّهِمُ الَّذی أَوْجَبْتَ لَهُمْ عَلی نَفْسِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ(3) وَ أَهْلِ بَیْتِهِ وَ أَنْ تَمُنَّ عَلَیَّ السّاعَهَ بِفَکاکِ رَقَبَتی مِنَ النّارِ وَ أَنْجِزْ لِوَلِیِّکَ وَ ابْنِ وَلِیِّکَ(4) الدّاعی إِلَیْکَ بِإِذْنِکَ وَ أَمینِکَ فی خَلْقِکَ وَ عَیْنِکَ فی عِبادِکَ وَ حُجَّتِکَ عَلی خَلْقِکَ عَلَیْهِ

ص : 91

1- 1_ ع: مدنی.
2- 2_ حاشیه هر سه نسخه: السّادات.
3- 3_ ع: + و آلِهِ .
4- 4_ حاشیه متن: نَبیّک، و در ع و آ: برعکس.

صَلَواتُکَ وَ بَرَکاتُکَ وَعْدَهُ اَللّهُمَّ أَیِّدهُ بِنَصْرِکَ وَ انْصُرْ عَبْدَکَ وَ قَوِّ أَصْحابَهُ(1) وَ صَبِّرْهُمْ وَ افْتَحْ لَهُم مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصیراً وَ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ أَمْکِنْهُ مِنْ أَعدائِکَ وَ أَعْداءِ رَسُولِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(2)

و شیخ طوسی و دیگران در کتب دعا ذکر کرده اند: و به جای «أیْ» همه جا «یا» است.(3)

2- دعای «لا إله إلا الله العظیم الحلیم و...»

دویم: سیّد ابن طاوس رحمه الله به سند معتبر از حضرت امام علیّ نقی علیه السلام روایت کرده است که: از دعاهایی که حضرت رسول صلی الله علیه و آله بعد از نماز ظهر می خواندند این دعا بود:

«لا إِلهَ إِلاّ اللّهُ الْعَظیمُ الْحَلیمُ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْکَریمِ وَالْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ مُوجِباتِ رَحْمَتِکَ وَ عَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ وَ الْغَنیمَةَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ وَ السَّلامَةَ مِنْ کُلِّ إِثْمٍ اَللّهُمَّ لا تَدَعْ لی(4) ذَنْباً إِلاّ غَفَرْتَهُ وَ لا هَمّاً إِلاّ فَرَّجْتَهُ(5) وَ لا سُقْماً إِلاّ شَفَیْتَهُ وَ لا عَیْباً إِلاّ سَتَرْتَهُ وَ لا رِزْقاً إِلاّ بَسَطْتَهُ(6) وَ لا خَوْفاً إِلاّ امَنْتَهُ وَ لا سَوْءاً إِلاّ صَرفْتَهُ وَ لا حاجَةً هِیَ لَکَ رِضاً وَ لیَ فیها صَلاحٌ إِلاّ قَضَیْتَها یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ آمینَ رَبَّ الْعالَمینَ».(7)

و این دعا نیز در رساله کتب دعا مذکور است.(8)

ص : 92

1- 1_ حاشیه هر سه نسخه: وَ وَفِقْ لِإصحابِهِ.
2- 2_ فلاح السائل، ص 170، فصل التاسع عشر فیما نذکره... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 62، باب 39، ما یختص بتعقیب فریضه الظهر.
3- 3_ مصباح، شیخ طوسی، ص 60، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 13، و مما یختص عقیب الظهر... .
4- 4_ حاشیه متن و ع: لنا، و در آ: برعکس.
5- 5_ حاشیه متن و ع و متن آ: وَ لا کَرْباً إِلاّ کَشَفْتَه.
6- 6_ حاشیه متن و متن ع و آ: وَ لا دَیْناً إِلاّ قَضَیْتَهُ.
7- 7_ فلاح السائل، ص 172، فصل التاسع عشر فیما نذکره... ؛ بلدالأمین، ص 13، و مما یختص عقیب الظهر... .
8- 8 _ مصباح، شیخ طوسی، ص 61، فصل فی سیاقه الصلوات... .

3- دعای «اللهم لک الحمد کله و بیدک الخیر کله...»

سیّم: سیّد ابن طاوس رضی الله عنه روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ عقیب فریضه ظهر این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کُلُّهُ وَ بِیَدِکَ الْخَیْرُ کُلُّهُ وَ إِلَیْکَ یَرْجِعُ الأَمْرُ کُلُّهُ عَلاْنِیَتُهُ وَ سِرُّهُ وَ أنْتَ مُنْتَهی الشَّأنِ کُلِّه اللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلی عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلی غُفْرانِکَ بَعْدَ غَضَبِکَ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ رَفیعَ الدَّرَجاتِ مُجیبَ الدَّعَواتِ مُنْزِلَ الْبَرَکاتِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَماواتٍ مُعْطِیَ السُوءلاتِ وَ مُبَدِّلَ السَّیِئاتِ حَسَناتٍ وَ جاعِلَ الْحَسَناتِ دَرَجاتٍ وَ الْمُخْرِجَ إِلَی النُّورِ مِنَ الظُّلُماتِ اللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ غافِرَ الذَّنْبِ وَ قابِلَ التَّوْبِ شَدیدَ الْعِقابِ ذَا الطَّولِ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ وَ إِلَیْکَ الْمَصیرُ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی النَّهارِ إِذا تَجَلّی وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الآخِرَهِ وَالأُولی اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ فِی اللَّیْلِ إِذا عَسْعَسَ وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الصُّبْحِ إِذا تَنَفَّسَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ عِنْدَ غُروبِها وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلی نِعَمِکَ الَّتی لاتُحْصی عَدَداً وَ لا تَنْقَضی مَدَداً سَرْمَداً اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ فیما مَضی وَ لَکَ الْحَمْدُ فیما بَقِیَ اَللّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتی فِی کُلِّ أَمْرٍ وَ عُدَّتی فی کُلِّ حاجَهٍ وَ صاحِبی فی کُلِّ طَلِبَهٍ وَ أُنْسی فی کُلِّ وَحْشَهٍ وَ عِصْمَتی عِنْدَ کُلِّ هَلَکَهٍ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ وَسِّعْ لی فی رِزْقی وَ بارِکْ لی فیما آتَیْتَنی وَ اقْضِ عَنّی دَیْنی وَ أَصْلِحْ لی شَأنی إِنَّکَ رَؤُفٌ رَحیمٌ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ الْحَلیمُ الْکَریمُ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ رَبُّ الْعالَمینَ لا إِلَهَ إِلاَّ اللّه ُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ مُوجِباتِ رَحْمَتِکَ وَ عَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ وَ الْغَنیمَهَ مِنْ کُلِّ خَیْرٍ وَ السَّلامَهَ مِنْ کُلِّ إِثْمٍ وَ الْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ وَ النَّجاهَ مِنَ النّارِ اَللّهُمَّ لا تَدَعْ لی ذَنْباً إِلاّ غَفَرْتَهُ وَ لا هَمّاً إِلاّ فَرَّجْتَهُ وَ لا غَمّاً إِلاّ کَشَفْتَهُ وَ لا سُقْماً إِلاّ شَفَیْتَهُ وَ لا دَیْناً إِلاّ قَضَیْتَهُ وَ لا خَوْفاً إِلاّ آمَنْتَهُ وَ لا حاجَهً إِلاّ قَضَیْتَها بِمَنِّکَ وَ لُطْفِکَ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(1)

1- 1_ فلاح السائل، ص 172، فصل التاسع عشر... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 64، باب 39، ما یختص بتعقیب فریضه الظهر.

4- دعای «سبحان ذی العز الشامخ المنیف...»

چهارم: سیّد رضی الله عنه روایت کرده است که: حضرت فاطمه زهرا _ صلوات اللّه علیها _ بعد از فریضه ظهر این دعا می خواندند:

«سُبْحانَ ذِی الْعِزِّ الشّامِخِ الْمُنیفِ سُبْحانَ ذِی الْجَلالِ الْباذِخِ الْعَظیمْ سُبْحانَ ذِی الْمُلْکِ الْفاخِرِ الْقَدیمْ وَالْحَمْدُ للّهِ الَّذی بِنِعْمَتِهِ بَلَغْتُ ما بَلَغْتُ مِنَ الْعِلْمِ بِه وَ الْعَمَلِ لَهُ وَ الرَّغْبَهِ إِلَیْهِ وَ الطّاعَهِ لاِءَمْرِه وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی لَمْ یَجْعَلْنی جاحِداً لِشَیْ ءٍ مِنْ کِتابِه وَ لا مُتَحَیِّراً فی شَیْ ءٍ مِنْ أَمْرِه وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی هَدانی لِدینِه وَ لَمْ یَجْعَلْنی اَعْبُدُ شَیْئاً غَیْرَهُ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ قَوْلَ التَّوّابینَ وَ عَمَلَهُم وَ نَجاهَ الْمُجاهِدینَ وَ ثَوابَهُم وَ تَصْدیقَ الْمُوءْمِنینَ وَ تَوَکُّلَهُم وَ الرّاحَهَ عِنْدَ الْمَوْتِ وَ الاْءَمْنَ عِنْدَ الْحِسابِ وَ اجْعَلِ الْمَوْتَ خَیْرَ غائِبٍ أَنْتَظِرُهُ وَ خَیْرَ مُطَّلَعٍ یَطَّلِعُ عَلَیَّ وَ ارْزُقْنی عِنْدَ حُضُورِ الْمَوْتِ وَ عِنْدَ نُزُولِه وَ فی غَمَراتِه وَ حینَ تَنْزِلُ النَّفْسُ مِنْ بَیْنِ التَّراقی وَ حینَ تَبْلُغُ الْحُلْقُومَ وَ فی حالِ خُرُوجی مِنَ الدُّنْیا وَ تِلْکَ السّاعَهُ الَّتی لا أَمْلِکُ لِنَفْسی فیها ضَرّاً وَ لا نَفْعاً وَ لا شِدَّهً وَ لا رَخاءً رَوْحاً مِنْ رَحْمَتِکَ وَ حَظّاً مِنْ رِضْوانِکَ وَ بُشْری مِنْ کَرامَتِکَ قَبْلَ أَنْ تَتَوَفّی نَفْسی وَ تَقْبِضَ رُوحی وَ تُسَلِّطَ مَلَکَ الْمَوْتِ عَلی إِخْراجِ نَفْسی(1) بِبُشْری مِنْکَ یا رَبِّ لَیْسَتْ مِنْ أَحَدٍ غَیْرِکَ تُثْلِجُ بِها صَدْری وَ تَسُرُّ بِها نَفْسی وَ تَقَرُّ بِها عَیْنی وَ یَتَهَلَّلُ بِها وَجْهی وَ یَسْفِرُ بِها لَوْنی وَ یَطْمَئِنُ اِلَیْها قَلْبی وَ یَتَباشِرُ بِها سائِرُ جَسَدی یَغْبِطُنی بِها مَنْ حَضَرَنی مِنْ خَلْقِکَ وَ مَنْ سَمِعَ بی مِنْ عِبادِکَ تُهَوِّنُ عَلَیَّ بِها سَکَراتِ الْمَوْتِ وَ تُفَرِّجُ بِها عَنّی کُرْبَتَهُ وَ تُخَفِّفُ بِها عَنّی شِدَّتَهُ وَ تَکْشِفُ عَنّی بِها سُقْمَهُ وَ تَذْهَبُ عَنّی بِها هَمَّهُ وَ حَسْرَتَهُ وَ تَعْصِمُنی بِها مِنْ أَسَفِه وَ فِتَنِه وَ تُجیرُنی بِها مِنْ شَرِّه وَ شَرِّ ما یَحْضُرُ أَهْلَهُ وَ تَرْزُقَنی بِها خَیْرَهُ وَ خَیْرَ ما یَحْضُرُ عِنْدَهُ وَ خَیْرَ ما هُوَ کائِنٌ بَعْدَهُ ثُمَّ إِذا تَوَفَّیْتَ نَفْسی وَ قَبَضْتَ رُوحی فَاجْعَلْ رُوحی فی الأَرْواحِ الرّائِحَهِ(2) وَ اجْعَلْ نَفْسی فی الأَنْفُسِ الصّالِحَهِ وَ اجْعَلْ جَسَدی فی الأَجْسادِ الْمُطَهَّرَهِ وَ اجْعَلْ عَمَلی فی الاْءعْمالِ الْمُتَقَبَّلَهِ ثُمَّ ارْزُقْنی فی خِطَّتی مِنَ الأَرْضِ وَ مَوْضِعِ جَنبْی حَیْثُ یُرْفَتُ لَحْمی وَ یُدْفَنُ

1- 1_ آ: روُحی.
2- 2_ ع و آ: الرّابِحَهِ.

عَظْمی وَ أتْرَکُ وَحیداً لا حیلَهَ لی قَدْ لَفَظَتْنی الْبِلادُ وَ تَخَلاّ مِنّی الْعِبادُ وَ افْتَقَرْتُ إِلی رَحْمَتِکَ وَ احْتَجَبْتُ إِلی صالِحِ عَمَلی وَ أَلْقی ما مَهَّدْتُ لِنَفْسی قَدَّمْتُ لآخِرَتی وَ عَمِلْتُ فی أَیّامِ حَیاتی فَوْزًا مِنْ رَحْمَتِکَ وَ ضِیاءً مِنْ نُورِکَ وَ تَثْبیتاً مِنْ کَرامَتِکَ بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فِی الْحَیاهِ الدُّنْیا وَ فِی الآخِرَهِ إِنَّکَ تُضِلُّ الظّالِمینَ وَ تَفْعَلُ ما تَشاءُ ثُمَّ بارِکْ لی فی الْبَعْثِ وَ الْحِسابِ إِذَا انْشَقَّتِ الأَرْضُ عَنّی وَ تَخَلاَّ الْعِبادُ مِنّی وَ غَشِیَتْنی(1) الصَّیْحَهُ وَ أَفْزَعَتْنی النَّفْخَهُ وَ نَشَرْتَنی بَعْدَ الْمَوْتِ وَ بَعَثْتَنی لِلْحِسابِ فَابْعَثْ مَعی یا رَبِّ نُوراً مِنْ رَحْمَتِکَ یَسْعی بَیْنَ یَدَیَّ وَ عَنْ یَمینی تُؤْمِنّی بِه وَ تَرْبِطُ بِه عَلی قَلْبی وَ تُظْهِرُ بِه عُذْری وَ تُبَیِّضُ بِه وَجْهی وَ تُصَدِّقُ بِه حَدیثی وَ تُفْلِجُ بِه حُجَّتی وَ تُبَلِّغُنی بِه الْعُرْوَهُ(2) الْقُصْوی(3) مِنْ رَحْمَتِکَ وَ تُحِلُّنی(4) الدَّرَجَهُ الْعُلْیا مِنْ جَنَّتِکَ وَ تَرْزُقُنی بِه مُرافِقَهَ مُحَمَّدٍ النّبِیّ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ صلی الله علیه و آله فی أَعْلَی الْجَنَّهَ دَرَجَهً وَ أَبْلِغْها فَضیلَهً وَ أَبَرِّها عَطِیَّهً وَ أَرْفَعِها(5) نَفْسَهً مَعَ الَّذینَ أنْعَمْتَ عَلَیْهِم مِنَ النَّبِیّینَ وَ الصِّدِّیقِینَ وَ الشُّهَداءِ وَ الصّالِحِینَ وَ حَسُنَ أُولئِکَ رَفِیقاً اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیّینَ وَ عَلی جَمیعِ الأَنْبِیاءِ وَ الْمُرْسَلینَ وَ عَلَی الْمَلائِکَهِ أَجْمَعینَ وَ عَلی آلِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ وَ عَلی أَئِمَهِ الْهُدی أَجْمَعینَ آمینَ رَبَّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ(6) کَما هَدَیْتَنا بِه وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ کَما رَحِمْتَنا بِه وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ کَما عَزَّزْتَنا بِه وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ کَما فَضَّلْتَنا بِه وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ کَما شَرَّفْتَنا بِه وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ کَما نَصَرْتَنا بِه وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ کَما أَنْقَذْتَنا بِه مِنْ شَفا حُفْرَهِ مِنَ النّارِ اَللّهُمَّ بَیِّضْ وَجْهَهُ وَ أَعْلِ کَعْبَهُ وَ اَفْلِجْ حُجَّتَهُ وَ أَتْمِمْ نُورَهُ وَ ثَقِّلْ میزانَهُ وَ عَظِّمْ بُرْهانَهُ وَ افْسَحْ لَهُ حَتّی یَرْضی وَ بَلِّغْهُ

1- 1_ حاشیه ع: خَشِیَتْنی.
2- 2_ حاشیه آ: المَنْزِلَهَ.
3- 3_ ع: الوثقی، و حاشیه آن: والْقُصوی.
4- 4_ حاشیه متن: بِهِ.
5- 5_ حاشیه هر سه نسخه: وَ اَرْفَقِها.
6- 6_ حاشیه ع و آ، هم چنین در تمامی موارد مشابه در ادامه روایت: وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

الدَّرَجَهَ وَ الْوَسیلَهَ مِنَ الْجَنَّهِ(1) وَ ابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذی وَعَدْتَهُ وَ اجْعَلْهُ أَفْضَلَ النَبِیّینَ وَ الْمُرْسَلینَ عِنْدَکَ مَنْزِلَهً وَ وَسیلَهً وَ اقْصُصْ بِنا أَثَرَهُ وَ اسْقِنا بِکَأْسِه وَ أَوْرِدْنا حَوْضَهُ وَ احْشُرْنا فی زُمْرَتِه وَ تَوَّفَنا عَلی(2) مِلَّتِه وَ اسْلُکْ بِنا سُبُلَهُ وَ اسْتَعْمِلْنا بِسُنَّتِه غَیْرَ خَزایا وَ لا نادِمینَ وَ لا شاکّینَ وَ لا مُضِلّینَ یا مَنْ بابُهُ مَفْتُوحٌ لِداعیهِ وَ حِجابُهُ مَرْفُوعٌ لِراجیهِ یا ساتِرَ الْاَءَمْرِ الْقَبیحِ وَ مُداوِیَ الْقَلْبِ الْجَریحِ لا تَفْضَحْنی فی مَشْهَدِ الْقِیامَهِ بِمُوبِقاتِ الْآثامِ وَ لا تُعْرِضْ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ عَنّی مِنْ بَیْنِ الْاَءَنامِ یا غایَهَ الْمُضْطَرِّ الْفَقیرِ وَ یا جابِرَ الْعَظِمِ الْکَسیرِ هَبْ لی مُوبِقاتِ الْجَرائِرِ وَ اعْفُ عَنْ(3) فاضِحاتِ السَّرائِرِ وَ اغْسِلْ قَلْبی مِنْ وِزْرِ(4) الْخَطایا وَ ارْزُقْنی حُسْنَ الْاِسْتِعْدادِ لِنُزُولِ الْمَنایا یا أَکْرَمَ الْاَءَکْرَمینَ وَ مُنْتَهی أُمنِیَّهِ السّائِلینَ أَنْتَ مَوْلایَ فَتَحْتَ لی بابَ الدُّعاءِ وَ الْاءِنابَهِ فَلا تُغْلِقْ عَنّی بابَ الْقَبُولِ وَ الْاءِجابَهِ وَ نَجِّنی بِرَحْمَتِکَ مِنَ النّارِ وَ بَوِّأْنی غُرُفاتِ الْجِنانِ وَ اجْعَلْنی مُتَمسِّکاً بِالْعُرْوَهِ الْوُثْقی وَ اخْتِمْ لی بِالسَّعادَهِ وَ أَحْیِنی بِالسَّلامَهِ یا ذَا الْفَضْلِ وَ الْکَمالِ وَ الْعِزَّهِ وَ الْجَلالِ لا تُشْمِتْ بی عَدُوّاً وَ لا حاسِداً وَ لا تُسَلِّطْ عَلَیَّ سُلْطاناً عَنیداً وَ لا شَیْطاناً مَریداً بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ سَلَّمَ تَسْلیماً».(5)

5- دعای «یا أسمع السامعین و یا أبصر الناظرین...»

پنجم: شیخ طوسی و سیّد بن طاوس و کفعمی و علاّمه حلّی و دیگران _ رضوان اللّه علیهم _ به سندهای معتبر و صحیح از معاویه بن عمّار روایت کرده اند که: حضرت صادق علیه السلام بعد از نماز ظهر این دعا می خواندند:

«یا أَسْمَعَ السّامِعینَ وَ یا أَبْصَرَ النّاظِرینَ وَ یا أَسْرَعَ الْحاسِبینَ وَ یا أَجْوَدَ الْاَءَجْوَدینَ وَ یا أَکْرَمَ الْاَءَکْرَمینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ کَأَفْضَلِ وَ أَجْزَلِ وَ أَوْفی وَ أَکْمَلِ وَ أَحْسَنِ

1- 1_ آ: _ مِنَ الْجَنَّهِ.
2- 2_ حاشیه ع: فی.
3- 3_ ع: عنّی.
4- 4_ حاشیه متن و ع: دَرَنِ.

5- 5_ فلاح السائل، ص 173، فصل التاسع عشر... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 66، باب 39، ما يختص بتعقيب فريضه الظهر.

وَ أَجْمَلِ وَ أَكْثَرِ وَ أَطْهَرِ وَ أَزْكى وَ أَنْوَرِ وَ أَعْلى وَ أَبْهى وَ أَسْنى وَ أَنْمى وَ أَدْوَمِ وَ أَعَمِّ(1) وَ أَبْقى ما صَلَّيْتَ وَ بارَكْتَ وَ مَنَنْتَ(2) وَ سَلَّمْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلى إبْراهيمَ وَ(3) آلِ إبْراهيمَ إِنَّکَ حَميدٌ مجَيدٌ اَللّهُمَّ امْنُنْ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَما مَنَنْتَ عَلى مُوسى وَ هارُونَ وَ سَلِّمْ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَما سَلَّمْتَ عَلى نُوْحٍ فِى الْعالَمينَ اَللّهُمَّ وَ أَوْرِدْ عَلَيْهِ مِنْ ذُرِّيَّتِه وَ أَزْواجِه وَ أَهْلِ بَيْتِه وَ أَصْحابِه وَ أَتْباعِه مَنْ تَقَرُّ بِهِمْ عَيْنُهُ وَاجْعَلْنا مِنْهُمْ وَ مِمَّنْ تَسْقيهِ بِكَأْسِه وَ تُورِدُهُ حَوْضَهُ وَ احْشُرْنا فى زُمْرَتِه وَ اجْعَلْنا تَحْتَ لِوائِه وَ أَدْخِلْنا فى كُلِّ خَيْرٍ أَدْخَلْتَ فيهِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ أَخْرِجْنا مِنْ كُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ لا تُفَرِّقْ بَيْنَنا وَ بَيْنَ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَداً وَ لا أَقَلَّ مِنْ ذلِکَ وَ لا أَكْثَرَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنى مَعَهُمْ فى كُلِّ عافِيَةٍ وَ بَلاءٍ وَ اجْعَلْنى مَعَهُمْ فى كُلِّ شِدَّةٍ وَ رَخاءٍ وَ اجْعَلْنى مَعَهُمْ فى كُلِّ أَمْنٍ وَ خَوْفٍ وَ اجْعَلْنى مَعَهُمْ فى كُلِّ مَثْوىً وَ مُنْقَلَبٍ اَللّهُمَّ أحْيِنى مَحْياهُمْ وَ أَمِتْنى مَماتَهُمْ وَاجْعَلْنى مَعَهُمْ فى الْمَواقِفِ كُلِّها وَ اجْعَلْنى بِهِمْ عِنْدَکَ وَجيهاً فِى الدُّنْيا وَ الاْآخِرَهِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ(4) آلِ مُحَمَّدٍ وَ اكْشِفْ عَنّى بِهِمْ كُلَّ كَرْبٍ وَ نَفِّسْ عَنّى بِهِمْ كُلَّ هَمٍّ وَ فَرِّجْ عَنّى بِهِمْ كُلَّ غَمٍّ وَ اكْفِنى بِهِمْ كُلَّ خَوْفٍ وَ اصْرِفْ عَنّى بِهِمْ مَقاديرَ(5) الْبَلاءِ وَ سُوءَ الْقَضاءِ وَ دَرَکَ الشَّقاءِ وَ شَماتَهَ الاْعْداءِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ(6) مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ لى ذَنْبى وَ طَيِّبْ لى كَسْبى وَ قَنِّعْنى بِما رَزَقْتَنى وَ بارِکْ لى فيهِ وَ لا تَذْهَبْ بِنَفْسى إلى شَىْ ءٍ صَرَفْتَهُ عَنّى اَللّهُمَّ إِنّى أَعُوذُ بِکَ مِنْ دُنْيا تَمْنَعُ خَيْرَ الآخِرَهِ وَ مِنْ عاجِلٍ يَمْنَعُ خَيْرَ الاْآجِلِ وَ حَياهٍ تَمْنَعُ خَيْرَ الْمَماتِ وَ أَمَلٍ يَمْنَعُ خَيْرَ الْعَمَلِ اَللّهُمَّ إِنّى أَسْئَلُکَ الصَّبْرَ عَلى طاعَتِکَ وَ الصَّبْرَ عَنْ مَعْصِيَتِکَ وَ الْقِيامَ بِحَقِّکَ وَ أَسْئَلُکَ حَقائِقَ الاْءيمانِ وَ صِدْقَ الْيَقينِ فِى الْمَواطِنِ كُلِّها وَ أَسْئَلُکَ الْعَفْوَ وَ الْعافِيَهَ وَ الْمُعافاهَ فِى الدُّنْيا

1- 1_ حاشيه ع: أَعَمّ.
2- 2_ ع: + وَ سَنَنْتَ.
3- 3_ حاشيه هر سه نسخه: عَلى.
4- 4_ متن ع و آ و حاشيه متن: عَلى.
5- 5_ حاشيه هر سه نسخه: كُلِّ بلاءٍ.
6- 6_ حاشيه هر سه نسخه: وَ آلِهِ.

وَ الآخِرَهِ(1) عافِيَهَ الدُّنْيا مِنَ الْبَلاءِ وَ عافِيَهَ الآخِرَهِ مِنَ الشَّقاءِ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ الْعافِیَهَ وَ تَمامَ الْعافِیَهِ وَ دَوامَ الْعافِیَهِ وَ الشُّکْرَ عَلَی الْعافِیَهِ یا وَلیَّ الْعافِیَهِ وَ أَسْئَلُکَ الظَّفَرَ وَ السَّلامَهَ وَ حُلُولَ دارِ الْکَرامَهِ اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی فی صَلاتی وَ دُعائی رَهْبَهً مِنْکَ وَ رَغْبَهً إِلَیْکَ وَ راحَهً تَمُنُّ بِها عَلَیَّ اَللّهُمَّ لا تَحْرِمْنی سَعَهَ رَحْمَتِکَ وَ سُبُوغَ نِعْمَتِکَ وَ شُمُولَ عافِیَتِکَ وَ جَزیلَ عَطایاکَ وَ مِنَحَ مَواهِبِکَ لِسُوءِ ما عِنْدی وَ لا تُجازِنی بِقَبیحِ عَمَلی وَ لاتَصْرِفْ وَجْهَکَ الْکَریمَ عَنّی اَللّهُمَّ لا تَحْرِمْنی وَ أَ نَا أَدْعُوکَ وَ لا تُخَیِّبْنی(2) وَ أَ نَا أَرْجُوکَ وَ لا تَکِلْنی إِلی نَفْسی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً وَ لا إِلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فَیَحْرِمْنی وَ یَسْتَأْثِرَ عَلَیَّ اَللّهُمَّ إِنَّکَ تَمْحُو ما تَشاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ أَسْئَلُکَ بالِ یآس خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ صَفْوَتِکَ مِنْ بَرِیَّتِکَ وَ اُقَدِّمُهُمْ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی وَ رَغْبَتی إِلَیْکَ اَللّهُمَّ إِنْ کُنْتَ کَتَبْتَنی عِنْدَکَ فی أُمِ الْکِتابِ شَقِیّاً مَحْرُوماً مُقَتَّراً(3) عَلَیَّ فِی الرِّزْقِ فَامْحُ مِنْ أُمِّ الْکِتابِ شِقائی وَ حِرْمانی وَ أَثْبِتْنی عِنْدَکَ سَعیداً مَرْزُوقاً فَإِنَّکَ تَمْحُو ما تَشاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ اَللّهُمَّ إِنّی لِما أَنْزَلْتَ إِلَیَّ مِنْ خَیْرٍ فَقیرٌ و أَنَا مِنْکَ خائِفٌ وَ بِکَ مُسْتَجیرٌ وَ أَنَا حَقیرٌ مِسْکینٌ أَدْعُوکَ کَما أَمَرْتَنی فَاسْتَجِبْ لی کَما وَعَدْتَنی إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمیعادَ یا مَنْ قالَ: «ادْعُونی أَسْتَجِبْ لَکُمْ(4).» نِعْمَ الْمُجیبُ أَنْتَ یا سَیِّدی وَ نِعْمَ الْوَکیلُ وَ نِعْمَ الرَّبُ وَ نِعْمَ الْمَولی وَ بِئْسَ الْعَبْدُ أَنَا وَ هذا مَقامُ الْعائِذِ بِکَ مِنَ النّارِ یا فارِجَ الْهَمِّ وَ یا کاشِفَ الْغَمِّ وَ یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضطَرِّینَ وَ یا رَحْمانَ الدُّنْیا وَ الآخِرَهِ وَ رَحیمَهُما ارْحَمْنی رَحْمَهً تُغْنینی بِها عَنْ رَحْمَهِ مَنْ سِواکَ وَ أَدْخِلْنی بِرَحْمَتِکَ فی عِبادِکَ الصّالِحینَ الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی قَضی عَنّی صَلاهً کانَتْ عَلَی الْمُوءْمِنینَ کِتاباً مَوْقُوتاً بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(5)

1- 1_ حاشیه آ: فِی الدُّنْیا وَالدِّیْنِ وَ عافِیَهَ.
2- 2_ ع: وَ لا تُجَنِّبْنی.
3- 3_ ع و آ: مُقْتَرّاً.
4- 4_ سوره مبارکه غافر، آیه 60.
5- 5_ مصباح، شیخ طوسی، ص 63، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ فلاح السائل، ص 177، فصل التاسع عشر... ؛ بلدالأمین، ص 15، و مما یختص عقیب الظهر... .

6- گرفتن محاسن به دست راست و خواندن دعای «یا رب محمد و آل محمد...»

ششم: در جامع الأخبار روایت کرده است که: بعد از نماز ظهر به دست راست محاسن خود را بگیرد، و دست چپ به سوی آسمان بردارد، و هفت مرتبه بگوید:

«یا رَبَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْتِقْ رَقَبَتی مِنَ النّارِ».(1)

7- دعای «بالل اعتصمت و بالله أثق و...»

هفتم: سیّد بن طاوس رضی الله عنه به سند معتبر از خادم امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده است که: گفت آن حضرت بعد از هر نماز، دعای بسیار می خواندند؛ من گفتم: ای مولای من! مرا بعضی از دعاها که می خوانی تعلیم نما. فرمود که: چون نماز ظهر را به جای آوردی ده مرتبه بگو:

«بِاللّهِ اعْتَصَمْتُ وَ بِاللّهِ أَثِقُ وَ عَلَیْهِ(2) أَتَوَکَّلُ»

پس بگو: «اَللّهُمَّ إِنْ عَظُمَتْ ذُنُوبی فَأَنْتَ أَعْظَمُ وَ إِنْ کَبُرَ تَفْریطی فَأَنْتَ أَکْبَرُ وَ إِنْ دامَ بُخْلی فَأَنْتَ أَجْوَدُ اَللّهُمَّ اغْفِرْلی عَظیمَ ذُنُوبی بِعَظیمِ عَفْوِکَ وَ کَبیرَ تَفْریطی بِظاهِرِ کَرَمِکَ وَ اقْمَعْ بُخْلی بِفَضْلِ جُودِکَ اَللّهُمَّ ما بِنا مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنْکَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَ أَتُوبُ إِلَیْکَ».(3)

8- دعای «اللهم إنی أتقرب إلیک بجودک و کرمک و...»

هشتم: در فقه الرضا علیه السلام مذکور است که: بعد از نماز زوال دستها به سوی آسمان بردار، و این دعا بخوان:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِجُودِکَ(4) وَ کَرَمِکَ وَ أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمُحَمَدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِمَلائِکَتِکَ وَ أَنْبِیائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُقیلَ عَثْرَتی وَ تَسْتُرَ عَوْرَتی وَ تَغْفِرَ ذُنُوبی وَ تَقْضِیَ حَوائِجی وَ لا تُعَذِّبْنی بِقَبیحِ فِعالی فَإِنَّ جُودَکَ وَ عَفْوَکَ یَسَعُنی». پس به سجده رو و در سجده بگو:

«یا أَهْلَ التَّقْوی وَ الْمَغْفِرَهِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ أَنْتَ مَوْلایَ وَ سَیِّدی وَ رازِقی أَنْتَ خَیْرٌ لی

1- 1_ جامع الأخبار، ص 131، فصل التسعون فى الدعاء... ؛ بلدالأمين، ص 10، فى التعقيب... .
2- 2_ حاشيه آ: و على اللّه.
3- 3_ فلاح السائل، ص 176، فصل التاسع عشر...؛ مستدرک الوسائل، ج 5، ص 95، باب استحباب الدعاء بعد صلاه الظهر.
4- 4_ ع: بِنُورِکَ.

مِنْ أَبی وَ أُمّی وَ مِنَ النّاسِ أَجْمَعینَ بی إِلَیْکَ فَقْرٌ وَ فاقَهٌ وَ أَنْتَ غَنِیٌّ عَنّی أَسْئَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَریم وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی إِخْوانِهِ النَبِیّینَ وَ الْاَءَئِمَهِ الطّاهِرینَ وَ تَسْتَجیبَ دُعائی وَ تَرَحَّمْ تَضَرُّعی وَاصْرِفْ(1) عَنّی أَنْواعَ الْبَلاءِ یا رَحْمانُ».(2)

مؤلف گوید که: محتملست که این دعا را بعد از نافله های زوال باید خواند، چنانچه شبیه این در آنجا منقولست.

9- صلوات

نهم: ابن ادریس به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: صلوات بر محمّد و آل محمّد در میان نماز ظهر و عصر ثوابش برابر است با ثواب هفتاد رکعت نماز.(3)

و کفعمی از آن حضرت علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز صبح و بعد از نماز ظهر بگوید: «اللّهمَّ صَلِّ عَلی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ» نمیرد تا قائم آل محمّد علیه السلام را ملازمت کند.(4)

10- دعای «یا من أظهر الجمیل و ستر القبیح...»

دهم: کفعمی و دیگران در تعقیب نماز ظهر این دعا را ایراد نموده اند:

«یا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمیلَ وَ سَتَرَ الْقَبیحَ یا مَنْ لَمْ یُوءاخِذْ بِالْجَریرَهِ وَ لَمْ یَهْتِکِ السِّتْرَ یا عَظیمَ الْعَفْوِ یا حَسَنَ التَّجاوُزِ یا باسِطَ الْیَدَیْنِ بِالرَّحْمَهِ یا صاحِبَ کُلِّ حاجَهٍ(5) یا واسِعَ الْمَغْفِرَهِ یا مُفَرِّجَ(6) کُلِّ کُرْبَهٍ یا مُقیلَ الْعَثَراتِ یا کَریمَ الصَّفْحِ یا عَظیمَ الْمَنِّ یا مُبْتَدِئاً بِالنِّعَمِ قَبْلَ

1- 1_ حاشیه ع و آ: تَصْرِفْ.
2- 2_ فقه الرضا، ص 109، باب الصلوات المفروضه... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 95، باب استحباب الدعاء بعد صلاه الظهر.
3- 3_ مستطرفات السرائر، ص 577، و من ذلک... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 75، باب 39، ما یختص بتعقیب فریضه الظهر.
4- 4_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 132، عوذه أخری... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 96، باب استحباب الدعاء بعد صلاه الظهر.

5- 5_ حاشیه ع: نجِوی.
6- 6_ حاشیه ع و آ: فارِج.

اسْتِحْقاقِها یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ یا غایَهَ رَغْبَتاهُ أَسْئَلُکَ بِکَ وَ بِمُحَمَّدٍ وَ عَلیٍّ وَ فاطِمَهَ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ عَلیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَ عَلیِّ بْنِ مُوسی وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ وَ عَلیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلیٍّ وَ الْقائِمِ الْمَهْدِیِّ الأَئِمَهِ الْهادِیَهِ علیهم السلام اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْئَلُکَ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ(1) اَنْ لا تُشَوِّهَ خَلْقی بِالنّارِ وَ أَنْ تَفْعَلَ بی ما أَنْتَ أَهْلُهُ».(2)

شیخ کفعمی و شیخ ابن فهد حلّی روایتی برای این دعا ذکر کرده اند که: مشتمل است بر فضیلت و ثواب بسیار؛ امّا از روایت، اختصاص به تعقیب ظهر ظاهر نمی شود، لهذا در اینجا ایراد نشد، و انشاء اللّه در کتاب دعا مذکور شود؛ و شیخ طوسی در تعقیب نوافل عصر ایراد نموده.(3)

1- 1_ آ: + یا اللّه.
2- 2_ بلدالأمین، ص 18، و مما یختص عقیب الظهر... ؛ فلاح السائل، ص 195، فصل العشرون فیما نذکره من النوافل.
3- 3_ مصباح، شیخ طوسی، ص 68، فصل فی سیاقه الصلوات... .

فصل چهارم: در تعقیبات مخصوص نماز عصر است

اشاره

و آن نیز بسیار است:

اوّل: استغفار است.

1- إستعفار

شیخ طوسی و دیگران به سند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده اند که: مردی به نزد حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا رسول اللّه! مرا تعلیم کن عملی که چون به جا آورم میان من و بهشت حایلی نباشد. فرمود که: غضب مکن بر کسی، و از مردم چیزی(1) سؤال مکن، و از برای مردم بپسند آنچه برای خود می پسندی. گفت: یا رسول اللّه! زیاده بفرمای. فرمود که: چون نماز عصر را ادا کنی هفتاد و هفت مرتبه(2) استغفار کن تا گناه هفتاد و هفت سال تو آمرزیده شود. گفت: من هفتاد و هفت سال ندارم. فرمود که: برای پدر و مادر خود و خویشان خود قرار ده.(3)

و ابن بابویه به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از عصر هفتاد مرتبه استغفار کند حق تعالی در آن روز هفتصد گناه او را بیامرزد، و اگر

1- 1_ ع: مطلب، و حاشیه آن: چیزی.
2- 2_ آ: بار.
3- 3_ امالی، شیخ طوسی، ص 507، مجلس الثامن عشر فیه من الأخبار؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 78، باب 40، تعقیب العصر المختص بها... .

هفتصد گناه نداشته باشد از گناه پدر او می آمرزد، و الاّ از گناه مادر او، و الاّ از گناه برادر او(1)، و الاّ از گناه خواهر او، و الاّ از گناه خویشان او.(2)

و به روایت دیگر: هر که بعد از عصر هفتاد مرتبه استغفار کند گناه هفتاد ساله او آمرزیده شود.(3)

و به روایت دیگر: گناه پنجاه ساله او آمرزیده شود.(4)

مجملاً احادیث در فضیلت استغفار بعد از عصر بسیار است؛ و باید که هفتاد مرتبه، یا هفتاد و هفت مرتبه «أَسْتَغْفِرُ اللّه َ رَبّی وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ» بگوید، و «أَسْتَغْفِرُ اللّه َ» نیز کافیست.

2- خواندن «أستغفر الله الذی لا إله إلا هو...»

دویم: شیخ طوسی و سیّد ابن طاوس و دیگران به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که هر روز بعد از نماز عصر یک مرتبه این استغفار بخواند حق تعالی دو ملک او را بفرماید که: صحیفه گناهان او را بدرند هر چند بسیار باشد.

استغفار اینست:

«أَسْتَغْفِرُ اللّه َ الَّذی لا إِلهَ إِلاّ هُوَ الْحَیُّ القَیُّومُ ذُوالْجَلالِ وَ الاْءِکْرامِ وَ أَسْئَلُهُ أَنْ یَتُوبَ عَلَیَّ تَوْبَهَ عَبْدٍ ذَلیلٍ خاضِعٍ فَقیرٍ بائِسٍ مِسْکینٍ مُسْتَکینٍ مُسْتَجیرٍ لا یَمْلِکُ لِنَفْسِه نَفْعاً وَ لا ضَرّاً وَ لا مَوْتاً وَ لا حَیاهً وَ لا نُشُوراً».(5)

3- خواندن سوره «إنا أنزلناه فی لیله القدر...»

سیّم: شیخ طوسی و سیّد و دیگران به اسانید معتبره از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام

1- 1_ آ: _ و إلاّ از گناه برادر او.
2- 2_ امالی، شیخ صدوق، ص 255، مجلس الرابع و الأربعون... ؛ مکارم الاخلاق، ص 313، فی الإستغفار و البکاء... .

3- 3_ جامع الأخبار، ص 57، فصل السادس و العشرون فی الاستغفار؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 97، باب استحباب الإستغفار بعد العصر.
4- 4_ فلاح السائل، ص 198، فصل الحادی و العشرون فی صلاه العصر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 79، باب 40، تعقیب العصر المختص بها.
5- 5_ مصباح، شیخ طوسی، ص 73، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ فلاح السائل، ص 201، فصل الحادی و العشرون فی صلاه العصر.

روایت کرده اند که: هر که بعد از نماز عصر ده نوبت سوره «إنّا أَنْزَلْناهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدر» بخواند ثواب(1) اعمال خلایق در آن روز به او کرامت فرماید.(2)

4- صلوات

چهارم: صلوات فرستادن بر محمّد و آل محمّد علیهم السلام است، خصوصاً بعد از عصر روز جمعه؛ چنانچه در محاسن برقی به سند صحیح منقولست که: از حضرت صادق علیه السلام سؤال کردند که بهترین اعمال چیست؟ فرمود که بعد از عصر صد مرتبه می گویی: «اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ» و آنچه زیاده گویی بهتر است.(3)

و به سندهای صحیح از آن حضرت منقولست که: هر که بعد از عصر روز جمعه هفت مرتبه بگوید:

«اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ الأَوْصِیاءِ المَرْضیّینَ بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ وَ بارِکْ عَلَیْهِم بِأَفْضَلِ بَرَکاتِکَ وَالسَّلامُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ وَ عَلی أَرْواحِهِمْ وَ أَجْسادِهِمْ وَ رَحْمَهُ اللّٰهِ وَ بَرَکاتُهُ»

حق تعالی در آن روز مانند ثواب جنّ و انس به او کرامت فرماید.(4)

و از بعضی روایات معلوم می شود که یک مرتبه نیز کافیست.(5)

5- دعای «سبحان ذی الطول والنعم...»

پنجم: به سند معتبر منقولست که: حضرت امیرالمومنین _ صلوات اللّه علیه _ بعد از نماز عصر این دعا خواندند:

1- 1_ ع: + مثل، و آ: مثل اعمال و در حاشیه آن: ثواب.
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 73، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ فلاح السائل، ص 199، فصل الحادی و العشرون فی صلاه العصر.
3- 3_ محاسن، ج 1، ص 59، باب ثواب العمل یوم الجمعه... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 399، باب ما یستحب أن یقرأ... .

4- 4_ مصباح، شيخ كفعمى، ص 422، فصل الثامن والثلاثون فى فضل يوم... .
5- 5_ وسايل الشيعه، ج 7، ص 400، باب ما يستحب أن يقرأ... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 79، باب 40، تعقيب العصر المختص بها... .

«سُبْحانَ ذِی الطَّوْلِ وَ النِّعَمِ سُبْحانَ ذِی الْقُدْرَهِ وَ الْاِفْضالِ اَسْاَلُ اللّه َ الرِّضا بِقَضائِه وَ الْعَمَلَ بِطاعَتِه وَ الْاِنابَهَ اِلی اَمْرِه فَاِنَّهُ سَمیعُ الدُّعاءِ».(1)

6- دعای «أنت الله لا إله إلا أنت...»

ششم: سیّد ابن طاوس و شیخ طوسی و کفعمی _ رحمه اللّه علیهم _ روایت کرده اند که: حضرت موسی بن جعفر _ صلوات اللّه علیه _ بعد از نماز عصر دست به سوی آسمان بلند کرد و این دعا خواند:

«أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الاْءَوَّلُ وَ الآْخِرُ وَ الظّاهِرُ وَ الْباطِنُ وَ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ إِلَیْکَ زِیادَهُ الاْءَشْیاءِ وَ نُقْصانُها وَ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ خَلَقْتَ خَلْقَکَ بِغَیْرِ مَعُونَهٍ مِنْ غَیْرِکَ وَ لا حاجَهَ إِلَیْهِمْ وَ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مِنْکَ الْمَشِیّهُ وَ إِلَیْکَ الْبَدَاءُ(2) أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ قَبْلَ الْقَبْلِ وَ خالِقُ الْقَبْلِ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ بَعْدَ الْبَعْدِ وَ خالِقُ الْبَعْدِ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ تَمْحُو ما تَشاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ أُمُ الْکِتابِ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ غایَهُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ وارِثُهُ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ لا یَعْزُبُ عَنْکَ الدَّقیقُ وَ لا الْجَلیلُ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ لا تَخْفی(3) عَلَیْکَ اللُّغاتُ وَ لا تَتَشابَهُ عَلَیْکَ الاْءَصْواتُ کُلَّ یَوْمٍ أَنْتَ فی شَأنٍ لا یَشْغَلُکَ شَأنٌ عَنْ شَأنٍ عالِمُ الْغَیْبِ وَ أَخْفی دَیّانُ یَوْمِ الدّینِ مُدَبِّرُ الاْءُمُورِ باعِثُ مَنْ فی الْقُبُورِ مُحْیِیِ الْعِظامَ وَ هِیَ رَمیمٌ أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ الْحَیِّ الْقَیُّومِ الَّذی لا یَخیبُ مَنْ سَئَلَکَ بِه أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ(4) مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ الْمُنْتَقِمِ لَکَ مِنْ أَعْدائِکَ وَ أَنْجِزْ لَهُ ما وَعَدْتَهُ یا ذَا الْجَلالِ وَ الإِکْرامِ».(5)

7- دعای «سبحان الله والحمد لله و لا إله إلا الله...»

هفتم: سیّد ابن طاوس رضی الله عنه روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _

1- 1_ وقعه صفین، ص 134، طریق الجیش إلی صفین... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 121، باب نوادر... .
2- 2_ حاشیه متن و آ: الْبَدْؤُ، ولی در ع: برعکس.
3- 3_ آ: یَخْفی.
4- 4_ ع و آ: وَ آله.

5- 5_ فلاح السائل، ص 200، فصل الحادى و العشرون فى صلاه العصر؛ مصباح، شيخ طوسى، ص 73، فصل فى سياقه الصلوات... ؛ بلدالأمين، ص 91، ثم قل ما يختص العصر... .

بعد از نماز عصر این دعا می خواندند:

«سُبْحانَ اللّه ِ وَ الْحَمْدُ للّه ِ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَ اللّه ُ أكْبَرُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلىِّ الْعَظيمِ سُبْحانَ اللّه ِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصالِ سُبْحانَ اللّه ِ بِالْعَشِىِّ وَ الْاءِبْكارِ فَسُبْحانَ اللّه ِ حينَ تُمْسُونَ وَ حينَ تُصْبِحُونَ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِى السَّماواتِ وَ الْاءَرْضِ وَ عَشِيًّا وَ حينَ تُظْهِرُونَ سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمّا يَصِفُونَ وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَ الْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمِينَ سُبْحانَ ذِى الْمُلْكِ وَ الْمَلَكُوتِ سُبْحانَ ذِى الْعِزَّهِ وَ الْجَبَرُوتِ سُبْحانَ الْحَىِّ الَّذى لا يَمُوتُ سُبْحانَ الْقائِمِ الدّائِمِ سُبْحانَ الْحَىِّ الْقَيُّومِ سُبْحانَ الْعَلىِّ الْاءَعْلى سُبْحانَهُ وَ تَعالى سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ(1) رَبُّ الْمَلائِكَهِ وَ الرُّوحِ اَللّهُمَّ إِنَّ ذَنْبى أَمْسى مُسْتَجيراً بِعَفْوِكَ وَ خَوْفى أَمْسى مُسْتَجيراً بِأَمْنِكَ وَ فَقْرى أَمْسى مُسْتَجيراً بِغِناكَ وَ ذُلّى أَمْسى مُسْتَجيراً بِعِزِّكَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ(2) آلِ مُحَمَّدٍ وَاغْفِرْلى وَ ارْحَمْنى إِنَّكَ حَميدٌ مَجيدٌ اَللّهُمَّ تَمَّ نُورُكَ فَهَدَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَ عَظُمَ حِلْمُكَ فَعَفَوْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَجْهُكَ رَبَّنا أَكْرَمُ الْوُجُوهِ وَ جاهُكَ أَعْظَمُ الْجاهِ وَ عَطِيَّتُكَ أَفْضَلُ الْعَطاءِ تُطاعُ رَبَّنا فَتَشْكُرُ وَ تُعْصى فَتَغْفِرُ وَ تُجيبُ الْمُضطَرَّ وَ تَكْشِفُ الضُرَّ وَ تُنْجى مِنَ الْكَرْبِ وَ تُغْنِى الْفَقيرَ وَ تَشْفِى السَّقيمَ وَ لا يُجازى آلاءَكَ أَحَدٌ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمينَ».(3)

8- دعای «سبحان من يعلم جوارح القلوب...»

هشتم: سيّد ابن طاوس رضى الله عنه روايت كرده است كه: حضرت فاطمه زهرا_ صلوات اللّه عليها _ بعد از نماز عصر اين دعا را مى خواندند:

«سُبْحانَ مَنْ يَعْلَمُ خَواطِرَ(4) الْقُلُوبِ سُبْحانَ مَنْ يُحْصى عَدَدَ الذُّنُوبِ سُبْحانَ مَنْ لا تَخْفى(5) عَلَيْهِ خافِيَهٌ فِى الْاءَرْضِ وَ لا فِى السَّماءِ وَ الْحَمْدُ للّه ِ الَّذى لَمْ يَجْعَلْنى كافِراً لِاءَنْعُمِه

1- 1_ آ: _ قُدُّوسٌ.
2- 2_ ع و آ: + عَلى .
3- 3_ فلاح السائل، ص 202، فصل الحادى والعشرون فى صلاه العصر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 83، باب 40، تعقيب العصر المختص بها.
4- 4_ ع: جَوارِحَ.
5- 5_ آ: لايَخفى.

وَ لا جاحِداً لِفَضْلِه فَالْخَيْرُ فيهِ وَ هُوَ أَهْلُهُ وَ الْحَمْدُ للّهِ عَلى حُجَّتِهِ الْبالِغَهِ عَلى جَميعِ مَنْ خَلَقَ مِمَّنْ أَطاعَهُ وَ مِمَّنْ عَصاهُ فَإِنْ رَحِمَ فَمِنْ مَنِّه وَ إِنْ عاقَبَ فَبِما قَدَّمَتْ أَيْديهِمْ وَ ما اللّه ُ بِظَلّامٍ لِلْعَبيدِ وَ الْحَمْدُ للّهِ الْعَلِيِّ الْمَكانِ وَ الرَّفيعِ الْبُنْيانِ الشَّديدِ الأَرْكانِ الْعَزيزِ السُّلْطانِ الْعَظيمِ الشَّأْنِ الْواضِحِ الْبُرْهانِ الرَّحيمِ الرَّحْمنِ الْمُنْعِمِ الْمَنّانِ الْحَمدُ للّهِ الَّذى احْتَجَبَ عَنْ كُلِّ مَخْلُوقٍ يَراهُ بِحَقيقَهِ الرُّبُوبِيَّهِ وَ قُدْرَهِ الْوَحْدانِيَّهِ فَلَمْ تُدْرِكْهُ الأَبْصارُ وَ لَمْ تُحِطْ بِه الأَخْبارُ وَ لَمْ يُعَيِّنْهُ مِقْدارٌ وَ لَمْ يَتَوَهَّمْهُ اِعْتِبارٌ لاَِنَّهُ الْمَلِكُ الجَبّارُ اَللّهُمَّ قَدْ تَرى مَكانى وَ تَسْمَعُ كَلامى وَ تَطَّلِعُ عَلى أَمْرى وَ تَعْلَمُ ما فى نَفْسى وَ لَيْسَ يَخْفى عَلَيْكَ شَىْ ءٌ مِنْ أمْرى وَ قَدْ سَعَيْتُ إِلَيْكَ فى طَلِبَتى وَ طَلَبْتُ إِلَيْكَ فى حاجَتى وَ تَضَرَّعْتُ إِلَيْكَ فى مَسْئَلَتى وَ سَئَلْتُكَ لِفَقْرٍ وَ حاجَهٍ وَ ذِلَّهٍ وَ ضيقَهٍ(1) وَ بُوْسٍ وَ مَسْكَنَهٍ وَ أَنْتَ الرَّبُ الْجَوادُ بِالْمَغْفِرَهِ تَجِدُ مَنْ تُعَذِّبُ غَيْرى وَ لا أَجِدُ مَنْ يَغْفِرُ لى غَيْرَكَ وَ أَنْتَ غَنىٌّ عَنْ عَذابى وَ أَ نَا فَقيرٌ إِلى رَحْمَتِكَ فَأَسْئَلُكَ بِفَقْرى إِلَيْكَ وَ غِناكَ عَنّى وَ بِقُدْرَتِكَ عَلَىَّ وَ قِلَّهِ امْتِناعى مِنْكَ أَنْ تَجْعَلَ دُعائى هذا دُعاءً وافَقَ مِنْكَ إِجابَهً وَ مَجْلِسى هذا مَجْلِساً وافَقَ مِنْكَ رَحْمَهً وَ طَلِبَتى هذِه طَلِبَهً وافَقَتْ(2) نَجاحاً وَ ما خِفْتُ عُسْرَتَهُ مِنَ الأُمُورِ فَيَسِّرْهُ وَ ما خِفْتُ عَجْزَهُ مِنَ الأَشْياءِ فَوَسِّعْهُ وَ مَنْ أَرادَنى بِسُوءٍ مِنَ الْخَلائِقِ كُلِّهِمْ فَاَغْلِبْهُ آمينَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ وَ هَوِّنْ عَلَىَّ ما خَشيتُ شِدَّتَهُ وَ اكْشِفْ عَنّى ما خَشيتُ كُرْبَتَهُ وَ يَسِّرْ لى ما خَشيتُ عُسْرَتَهُ آمينَ رَبَّ الْعالَمينَ اَللّهُمَّ انْزِعِ الْعُجْبَ وَ الرِّياءَ وَ الْكِبْرَ وَ الْبَغْىَ وَ الْحَسَدَ وَ الضَّعْفَ وَ الشَّكَّ وَ الْوَهْنَ وَ الضُّرَّ وَ الأَسْقامَ وَ الْخِذْلانَ وَ الْمَكْرَ وَ الْخَديعَهَ وَ الْبَلِيَّهَ وَ الْفَسادَ مِنْ سَمْعى وَ بَصَرى وَ جَميعِ جَوارِحى وَ خُذْ بِناصِيَتى إِلى ما تُحِبُّ وَ تَرْضى يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْ ذَنْبى وَ اسْتُرْ عَوْرَتى وَ آمِنْ رَوْعَتى وَ اجْبُرْ مُصيبَتى وَ أَغْنِ فَقْرى وَ يَسِّرْ حاجَتى وَ أَقِلْنى عَثْرَتى وَ اجْمَعْ شَمْلى وَ اكْفِنى ما أَهَمَّنى وَ ما غابَ عَنّى وَ ما

1- 1_ حاشيه ع: ضَيْعَهٍ.
2- 2_ ع و آ: + مِنْكَ .

حَضَرَنى وَ ما أتَخَوَّفُهُ مِنْکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اَللّهُمَّ فَوَّضَتُ أَمْری إِلَیْکَ وَ أَلْجَأْتُ ظَهْری إِلَیْکَ وَ أَسْلَمْتُ نَفْسی إِلَیْکَ بِما جَنَیْتُ عَلَیْها فَرْقاً مِنْکَ وَ خَوْفاً وَ طَمَعاً وَ أَنْتَ الْکَریمُ الَّذی لا یَقْطَعُ الرَّجاءَ وَ لا یُخَیِّبُ الدُّعاءَ فَأَسْئَلُکَ بِحَقِّ إبْراهیمَ خَلیلِکَ وَ مُوسی کَلیمِکَ وَ عیسی رُوحِکَ وَ مُحَمَّدٍ صَفِیِّکَ وَ نَبِیِّکَ صَلَواتُکَ علیه و الِهِ أن لا تَصْرِفَ وَجْهَکَ الْکَریمَ عَنّی حَتّی تَقْبَلَ تَوْبَتی وَ تَرْحَمَ عَبْرَتی وَ تَغْفِرَ لی خَطیئَتی یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ یا أَحْکَمَ الْحاکِمینَ اَللّهُمَّ اجْعَلْ ثاری عَلی مَنْ ظَلَمَنی وَ انْصُرْنی عَلی مَنْ عادانی اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْ مُصیبَتی فی دینی وَ لا تَجْعَلِ الدُّنْیا أَکْبَرَ هَمّی وَ لا مَبْلَغَ عِلْمی إِلهی اَصْلِحْ لی دینِیَ الَّذی هُوَ عِصْمَةُ أمْری وَ أَصْلِحْ لی دُنْیایَ الَّتی فیها مَعاشی وَ أَصْلِحْ لی آخِرَتِیَ الَّتی إِلَیها(1) مَعادی وَ اجْعَلِ الْحَیاةَ زِیادَةً لی مِنْ کُلِّ خَیْرٍ وَ اجْعَلِ الْمَوْتَ راحَةً لی مِنْ کُلِّ شَرٍّ اَللّهُمَّ إِنَّکَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنّی اَللّهُمَّ أَحْیِنی ما عَلِمْتَ الْحَیاةَ خَیْراً لی وَ تَوَفَّنی إِذا کانَتِ الوَفاةُ خَیْراً لی وَ أَسْئَلُکَ خَشْیَتَکَ فی الْغَیْبِ وَ الشَّهادَةِ وَ الْعَدْلَ فِی الْغَضَبِ وَ الرِّضا وَ أَسْئَلُکَ الْقَصْدَ فِی الْفَقْرِ وَ الْغِنی وَ أَسْئَلُکَ نَعیماً لا یَبیدُ(2) وَ قُرَّةَ عَیْنٍ لا یَنْقَطِعُ وَ أَسْئَلُکَ الرِّضا بَعْدَ الْقَضاءِ وَ أَسْئَلُکَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلی وَجْهِکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَهْدیکَ لاِرْشادِ أَمْری وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ نَفْسی اَللّهُمَّ عَمِلْتُ سُوءً وَ ظَلَمْتُ نَفْسی فَاغْفِرْ لی إِنّهُ لا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاّ أَنْتَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ تَعْجیلَ عافِیَتِکَ وَ صَبْراً عَلی بَلِیَّتِکَ وَ خُرُوجاً مِنَ الدُّنْیا إِلی رَحْمَتِکَ اَللّهُمَّ إِنّی أُشْهِدُکَ وَ أُشْهِدُ مَلائِکَتَکَ وَ حَمَلَةَ عَرْشِکَ وَ أُشْهِدُ مَنْ فِی السَّماواتِ وَ مَنْ فِی الأَرْضِ أَ نَّکَ(3) أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ صلی الله علیه و آله وَ أَسْئَلُکَ بِأَنَّ لَکَ الْحَمْدُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ بَدیعُ السَّماواتِ وَ الأَرْضِ یا کائِنُ قَبْلَ أَنْ یَکُونَ شَیْ ءٌ وَ الْمُکَوِّنُ لِکُلِّ شَیْ ءٍ وَ الْکائِنُ بَعْدَ ما لا یَکُونُ شَیْ ءٌ اَللّهُمَّ إِلی رَحْمَتِکَ رَفَعْتُ بَصَری وَ إِلی جُودِکَ بَسَطْتُ کَفّی

1- 1_ ع: فیها .
2- 2_ حاشیه متن و آ: لایَنْفَدُ، ولی در ع: برعکس.
3- 3_ آ: إِنَّکَ.

فَلا تَحْرِمْنی وَ أَنَا أَسْئَلُکَ وَ لا تُعَذِّبْنی وَ أَنَا أَسْتَغْفِرُکَ اَللّهُمَّ فَاغْفِرْ لی فَإِنَّکَ بی عالِمٌ وَ لا تُعَذِّبْنی فَإِنَّکَ عَلَیَّ قادِرٌ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اَللّهُمَّ ذَا الرَّحْمَهِ الْواسِعَهِ وَ الصَّلاهِ النّافِعَهِ الرّافِعَهِ صَلِّ عَلی أَکْرَم خَلْقِکَ عَلَیْکَ وَ أَحَبِّهِمْ إِلَیْکَ وَ أَوْجَهِهِمْ لَدَیْکَ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ الْمَخْصُوصِ بِفَضائِلِ الْوَسائِلِ أَشْرَفَ وَ أَکْرَمَ وَ أَرْفَعَ وَ أَعْظَمَ وَ اَکْمَلَ ما صَلَّیْتَ عَلی مُبَلِّغٍ عَنْکَ مُوءْتَمَنٍ عَلی وَحْیِکَ اَللّهُمَّ کَما سَدَدْتَ بِهِ الْعَمی وَ فَتَحْتَ بِهِ الْهُدی فَاجْعَلْ مَناهِجَ سُبُلِه لَنا سُنَناً وَ حُجَجَ بُرْهانِه لَنا سَبَباً نَأْتَمُّ بِه إلی الْقُدُومِ عَلَیْکَ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ مِلْاءَ السّماواتِ السَّبْعِ وَ مِلْاءَ طِباقِهِنَّ وَ مِلْاءَ الاْءَرَضینَ السَّبْعِ وَ مِلْاءَ ما بَیْنَهُما وَ مِلْاءَ عَرْشِ رَبِّنا الْکَریمِ وَ میزانَ رَبِّنَا الْغَفّارِ وَ مِدادَ کَلِماتِ رَبِّنَا الْقَهّارِ وَ مَلاِءَ الْجَنَّهِ وَ مِلْاءَ النّارِ وَ عَدَدَ الثَّری والماء(1) وَ عَدَدَ ما یُری وَ ما لا یُری اَللّهُمَّ وَ اجْعَلْ صَلَواتَکَ وَ بَرَکاتَکَ وَ مَنَّکَ وَ مَغْفِرَتَکَ وَ رَحْمَتَکَ وَ رِضْوانَکَ وَ فَضْلَکَ وَ سَلامَتَکَ وَ ذِکْرَکَ وَ نُورَکَ وَ شَرَفَکَ وَ نِعْمَتَکَ وَ خِیَرَتَکَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی آلِ مُحَمَّدٍ کَما صَلَّیْتَ وَ بارَکْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلی إِبْراهیمَ وَ آلِ إِبْراهیمَ إِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ اَللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسیلَهَ الْعُظْمی وَ کَریمَ جَزائِکَ فِی الْعُقْبی حَتّی تُشَرِّفَهُ یَوْمَ الْقِیامَهِ یا إِلهَ الْهُدی اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَلی جَمیعِ مَلائِکَتِکَ وَ أَنْبیائِکَ وَ رُسُلِکَ سَلامٌ عَلی جَبْرَئیلَ وَ میکائیلَ وَ إِسْرافیلَ وَ حَمَلَهِ الْعَرْشِ وَ مَلائِکَتِکَ الْمُقَرَّبینَ وَ الْکِرامَ الْکاتِبینَ وَ الْکَرُّوبینَ وَ سَلامٌ عَلی مَلائِکَتِکَ أَجْمَعینَ وَ سَلامٌ عَلی أَبینا آدَمَ وَ عَلی أُمِّنا حَوّاءَ وَ سَلامٌ عَلَی النَّبِیّینَ أَجْمَعینَ وَ الصِّدّیقینَ وَ الشُّهَداءِ وَ الصّالِحینَ وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلینَ أَجْمَعینَ وَ الْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ وَ حَسْبِیَ اللّه ُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ سَلَّمَ(2) کَثیراً».(3)

1- 1_ ع و آ: الماءِ وَ الثَّری.
2- 2_ ع: + تَسْلیماً .
3- 3_ فلاح السائل، ص 202، فصل الحادی والعشرون فی صلاه العصر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 85، باب 40، تعقیب العصر المختص بها... .

9- خواندن «الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد...»

نهم: سیّد ابن طاوس و شیخ طوسی و دیگران به سند صحیح از معاویه بن عمّار روایت کرده اند که: حضرت امام جعفر صادق علیه السلام بعد از نماز عصر این دعا می خواندند:

«اَلْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیینَ وَ عَلی آلِهِ الطّاهِرینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه فِی النَّهارِ إِذا تَجَلّی وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه فِی الآخِرَهِ وَ الأُولی وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه ما لاحَ الْجَدیدانِ وَ ما اطَّرَدَ الخافِقانِ وَ ما حَدا الْحادِیانِ وَ ما عَسْعَسَ لَیْلٌ وَ ما اَدْلَهَمَّ ظَلامٌ وَ ما تَنَفَّسَ صُبْحٌ وَ ما أَضاءَ فَجْرٌ اَللّهُمَّ اجْعَلْ مُحَمَّداً خَطیبَ وَفْدِ الْمُوءْمِنینَ إِلَیْکَ وَ الْمَکْسُوَّ حُلَلَ الأَمانِ إِذا وَقَفَ بَیْنَ یَدَیْکَ وَ النّاطِقَ إِذا خَرَسَتِ الاْءَلْسُنُ بِالثَّناءِ عَلَیْکَ اَللّهُمَّ أَعْلِ مَنْزِلَتَهُ وَ ارْفَعْ دَرَجَتَهُ وَ أَظْهِرْ حُجَّتَهُ وَ تَقَبَّلْ شَفاعَتَهُ وَ ابْعَثْهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ الَّذی وَعَدْتَهُ وَاغْفِر لَهُ ما أَحْدَثَ الْمُحْدِثُونَ مِنْ أُمَّتِه بَعْدَهُ اَللّهُمَّ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ مِنّی(1) التَّحِیَّهَ وَ السَّلامَ وَ ارْدُدْ عَلَیَّ مِنْهُمْ تَحِیَّةً کَثیرَةً وَ سَلاماً یا ذَا الْجَلالِ وَ الاْءِکْرامِ وَ الْفَضْلِ وَ الاْءِنْعامِ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ مَضَلاّتِ الْفِتَنِ ما ظَهَرَ مِنْها وَ ما بَطَنَ وَ الاْءِثْمَ وَ الْبَغْیَ بِغَیْرِ الْحَقِّ وَ أَنْ أُشْرِکَ بِکَ ما لَمْ تُنَزِّلْ بِه سُلْطاناً أَوْ(2) أَقُولَ عَلَیْکَ ما لا أَعْلَمُ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ مُوجِباتِ رَحْمَتِکَ وَ عَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ وَ الْغَنیمَةَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ وَ السَّلامَةَ مِنْ کُلِّ إِثْمٍ وَ أَسْئَلُکَ الْفَوْزَ بِالْجَنَّهِ(3) وَ النَّجاةَ مِنَ النّارِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْ لی فی صَلاتی وَ دُعائی بَرَکَةً تُطَهِّرُ بِها قَلْبی وَ تُؤمِنُ بِها رَوْعَتی وَ تَکْشِفُ بِها کَرْبی(4) وَ تَغْفِرُ بِها ذَنْبی وَ تُصْلِحُ بِها أَمْری وَ تُغْنی بِها فَقْری وَ تُذْهِبُ بِها ضُرّی وَ تُفَرِّجُ بِها هَمّی وَ تُسلّی بِها غَمّی وَ تَشْفی بِها سُقْمی وَ تُوءْمِنُ بِها خَوْفی وَ تَجْلُو بِها حُزْنی وَ تَقْضی بِها دَیْنی وَ تَجْمَعُ بِها شَمْلی وَ تُبَیِّضُ بِها وَجْهی وَ اجْعَلْ ما عِنْدَکَ خَیْراً لی اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ

1- 1_ حاشیه متن و ع: عنّی.
2- 2_ متن ع و حاشیه آ: أن أقول.
3- 3_ حاشیه ع: بالخیر.
4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: کُرْبَتی.

وَ لا تَدَعْ لى(1) ذَنْباً إِلاّ غَفَرْتَهُ وَ لا كَرْباً إِلاّ كَشَفْتَهُ وَ لا خَوْفاً إِلاّ آمَنْتَهُ وَ لا سُقْماً إِلاّ شَفَيْتَهُ وَ لا هَمّاً إِلاّ فَرَّجْتَهُ وَ لا غَمّاً إِلاّ أَذْهَبْتَهُ وَ لا حُزْناً إِلاّ سَلَّيْتَهُ(2) وَ لا دَيْناً إِلاّ قَضَيْتَهُ وَ لا عَدُوّاً إِلاّ كَفَيْتَهُ وَ لا حاجَةً إِلاّ قَضَيْتَها وَ لا دَعْوَةً إِلاّ أَجَبْتَها وَ لا مَسْئَلَةً إِلاّ أَعْطَيْتَها وَ لا أَمانَةً إِلاّ أَدَّيْتَها وَ لا فِتْنَةً إِلاّ صَرَفْتَها اَللّهُمَّ اصْرِفْ عَنّى مِنَ الْعاهاتِ وَ الْآفاتِ(3) وَ الْبَلِيّاتِ ما أُطيقُ وَ ما لا أُطيقُ صَرْفَهُ إِلاّ بِكَ اَللّهُمَّ أَمْسى ظُلْمى مُسْتَجيراً بِعَفْوِكَ وَ أَمْسَتْ ذُنُوبى مُسْتَجيرَةً بِمَغْفِرَتِكَ وَ أَمْسى خَوْفى مُسْتَجيراً بِأَمانِكَ وَ أَمْسى فَقْرى مُسْتَجيراً بِغِناكَ وَ أَمْسى ذُلّى مُسْتَجيراً بِعِزِّكَ وَ أَمْسى ضَعْفى مُسْتَجيراً بِقُوَّتِكَ وَ أَمْسى وَجْهِى الْبالِى الْفانى مُسْتَجيراً بِوَجْهِكَ الدّائِمِ الْباقى يا كائِناً قَبْلَ كُلِّ شَىْ ءٍ يا كائِناً بَعْدَ كُلِّ شىْ ءٍ وَ يا مُكَوِّنَ كُلِّ شَىْ ءٍ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اصْرِفْ عَنّى وَ عَنْ أَهْلى وَ مالى وَ وُلْدى(4) وَ أَهْلِ حُزانَتى وَ إِخْوانى فيكَ شَرَّ كُلِّ ذى شَرٍّ وَ شَرَّ كُلِّ جَبّارٍ عَنيدٍ وَ شَيْطانٍ مَريدٍ وَ سُلْطانٍ جائِرٍ وَ عَدُوٍّ قاهِرٍ وَ حاسِدٍ مُعانِدٍ وَ باغٍ مُراصِدٍ وَ شَرَّ السّامَّةِ وَ الْهامَّةِ وَ ما دَبَّ فِى اللَّيْلِ وَ النَّهارِ وَ مِنْ(5) شَرِّ فُسّاقِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ فَسَقَةِ الْجِنِّ وَ الْاِءنْسِ وَ أَعُوذُ بِدِرْعِكَ الْحَصينَةِ الَّتى لا تُرامُ وَ أَسْئَلُكَ أَنْ لا تُميتَنى غَمّاً وَ لا هَمّاً وَ لا مُتَرَدِّياً(6) وَ لا رَدْماً وَ لا غَرْقاً وَ لا حَرْقاً وَ لا جَرْقاً وَ لا عَطَشاً وَ لا صَبْراً وَ لا قَوَداً وَ لا أَكيلَ السَّبُعِ وَ أَمِتْنى عَلى فِراشى فى عافِيَةٍ أَوْ فِى الصَّفِ الَّذى نَعَتَّ أَهْلَهُ فى كِتابِكَ فَقُلْتَ: «كَأَنَّهُمْ بُنْيانٌ مَرْصُوصٌ(7)» مُقْبِلينَ غَيْرَ مُدْبِرينَ عَلى طاعَتِكَ وَ طاعَةِ رَسُولِكَ صلى الله عليه و آله قائِماً بِحَقِّكَ غَيْرَ جاحِدٍ لِآلائِكَ وَ لامُعانِداً لِاَءوْلِيائِكَ وَ لا مُوالِياً لِاَءعْدائِكَ يا كَريمُ اَللّهُمَّ اجْعَلْ دُعائى فِى الْمَرْفُوعِ الْمُسْتَجابِ وَاجْعَلْنى عِنْدَكَ وَجيهاً فِى

1- 1_ حاشيه ع و آ: لنا.
2- 2_ ع و آ: سَلَّبْتَهُ.
3- 3_ ع: مِنَ الآفات والعاهات، و حاشيه آن: و مِنَ العاهات.
4- 4_ حاشيه ع: جيرانى.
5- 5_ ع و آ: _ من.
6- 6_ حاشيه ع: وَ لا تَرَدِّيا.
7- 7_ سوره مباركه صف، آيه 4.

الدُّنْيا وَ الْآخِرَهِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ الَّذينَ لا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لا هُمْ يَحْزَنُونَ وَ اغْفِرْ لی وَ لِوالِدَیَّ وَ ما وَلَدا وَ ما وَلَدْتُ وَ ما تَوالَدُوا مِنَ الْمُوءْمِنينَ وَ الْمُوءْمِناتِ يا خَيْرَ الْغافِرينَ الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی قَضی عَنّی صَلاهً كانَتْ عَلَی الْمُوءْمِنِينَ كِتاباً مَوْقُوتاً».(1)

10- دعای «تم نورک فهديت فلک الحمد و...»

دهم: شيخ طوسی _ ره _ و غير او در تعقيب عصر اين دعا را ايراد کرده اند(2):

«تَمَّ نُورُكَ فَهَدَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَ عَظُمَ حِلْمُكَ فَغَفَرْتَ(3) فَلَكَ الْحَمْدُ وَ بَسَطْتَ يَدَكَ فَأَعْطَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ وَجْهُكَ أَكْرَمُ الْوُجُوهِ وَ جاهُكَ خَيْرُ الْجاهِ وَ عَطِيَّتُكَ أَعْظَمُ(4) الْعَطايا وَ أَهْنَأُها يُطاعُ رَبُّنا فَيَشْكُرُ وَ يُعْصی فَيَغْفِرُ يُجيبُ الْمُضْطَرَّ وَ يَكْشِفُ الشَّرَّ(5) وَ يُنْجی مِنَ الْكَرْبِ وَ يَغْفِرُ مِنَ الذَّنْبِ وَ يُغْنی الْفَقيرَ وَ يَشْكُرُ الْيَسيرَ لا يُجازی بِآلائِكَ أَحَدٌ وَ لا يَبْلُغُ مِدْحَتَكَ قَوْلُ قائِلٍ».(6)

11- دعای «اللهم مد لی أيسر العافيه و...»

يازدهم: اين دعا را نيز ذکر کرده اند:

«اَللّهُمَّ مُدَّ لی أَيْسَرَ الْعافِيَهِ وَ اجْعَلْنی فی زُمْرَهِ النَّبِیَ صلی الله عليه و آله فِی الْعاجِلَهِ وَ الآجِلَهِ وَ بَلِّغْ بِیَ الْغايَهَ(7) وَ اصْرِفْ عَنِّی الْعاهاتِ وَ الْآفاتِ وَ اقْضِ لِی بِالْحُسْنی فی أُمُوری كُلِّها وَ اَعْزِمْ لی بِالرَّشادِ وَ لا تَكِلْنی إِلی نَفْسی أَبَداً يا ذَا الْجَلالِ وَ الْإِكْرامِ اَللّهُمَّ مُدَّ لی فِی السَّعَهِ وَ الدَّعَهِ وَ جَنِّبْنی ما حَرَّمتَهُ عَلَیَّ وَ وَجِّهْ لی(8) بِالْعافِيَهِ وَ السَّلامَهِ وَ الْبَرَكَهِ وَ لا تُشْمِتْ بِیَ الْأَعْداءَ وَ فَرِّجْ عَنّی الْكُرُوبَ(9) وَ أَتْمِمْ عَلَیَّ نِعْمَتَكَ وَ أَصْلِحْ لِیَ الْحَرْثَ فِی الْإِصْلاحِ لِإَمْرِ

1- 1_ فلاح السائل، ص 206، فصل الحادی و العشرون فی صلاه العصر؛ مصباح، شيخ طوسی، ص 75، فصل فی سياقه الصلوات... .
2- 2_ آ: نموده اند.
3- 3_ حاشيه هر سه نسخه: فَعَفَوْتَ.
4- 4_ حاشيه ع و آ: أَفْضَل.
5- 5_ حاشيه آ: السّوء.

6- 6_ مصباح، شیخ طوسی، ص 73، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 33، فصل الثامن فی تعقیب صلاه العصر... .
7- 7_ حاشیه هر سه نسخه: العافِیَه.
8- 8_ حاشیه متن: إلیَّ.
9- 9_ ع و آ: الکَرب.

دُنْیایَ وَ آخِرَتی وَ اجْعَلْنی سالِماً مِنْ کُلِّ سُوءٍ مُعافاً مِنَ الضَّرُورَهِ فی مُنْتَهی الشُّکْرِ وَ الْعافِیَهِ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ نَبِیِّه وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ». (1)

12- دعای «اللهم إنی أعوذ بک من نفس لا یقنع...»

دوازدهم: شیخ و دیگران این دعا را نیز در تعقیب عصر آورده اند:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَفْسٍ لا تَقْنَعُ وَ مِنْ بَطنٍ لایَشْبَعُ وَ مِنْ قَلْبٍ لا یَخْشَعُ وَ مِنْ عِلْمٍ (2) لا یَنْفَعُ وَ مِنْ صَلاهٍ لا تُرْفَعُ وَ مِنْ دُعاءٍ لا یُسْمَعُ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ الْیُسْرَ بَعْدَ الْعُسْرِ وَ الْفَرَجَ بَعْدَ الْکَرْبِ وَ الرَّخاءَ بَعْدَ الشِّدَّهِ اَللّهُمَّ ما بِنا مِنْ نِعْمَهٍ فَمِنْکَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَ أَتُوبُ إِلَیْکَ». (3)

ص : 114

1- 1_ مصباح، شیخ طوسی، ص 73، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 33، فصل الثامن فی تعقیب صلاه العصر.
2- 2_ حاشیه متن و ع: عَمَلٍ.
3- 3_ مصباح، شیخ طوسی، ص 73، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 19، ثمّ قل ما یختص العصر... .

فصل پنجم: در تعقیب مخصوص فریضه مغرب است

اشاره

و بعضی مشترک میان نماز مغرب و نماز صبح، و انواع آن بسیار است:

1- خواندن «بسم الله الرحمن الرحیم لا حول...»

اوّل: به اسانید صحیحه از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: هر که بعد از نماز صبح یا نماز مغرب پیش از آن که سخن بگوید هفت مرتبه بگوید:

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ»

حق تعالی دفع کند از او هفتاد نوع از انواع بلا را که آسان ترِ آنها خُره و پیسی باشد.(1)

و ایضاً به سند صحیح از حضرت امام رضا علیه السلام منقولست که: هر که این ذکر را هفت مرتبه بعد از نماز صبح و نماز مغرب بخواند _ پیش از آن که پا را بگرداند و سخن بگوید _ هفتاد نوع بلا از او دور گردد(2) که کمتر آنها خُره و پیسی و ضرر پادشاه جائر(3) و شیطان کافر بوده باشد.(4)

1- 1_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 480، باب نبذه مما یستحب... ؛ جامع الأخبار، ص 55، فصل الخامس و العشرون فی التسبیح.
2- 2_ آ: بلا را از او بگرداند.
3- 3_ ع: جایر، و آ: جابر.
4- 4_ فلاح السائل، ص 230، فصل الثالث و العشرون فی...؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 97، باب 41، تعقیب صلاه المغرب.

و در روایت دیگر: محفوظ گردد از دیوانگی و تسلّط جنّیان، و اگر نامش در دیوان اشقیا باشد خدا از آن دیوان نام او را محو کند(1)، و در دیوان سعدا و نیکان ثبت نماید.(2)

و در روایت دیگر از آن حضرت منقولست که: چون نماز شام کردی برمخیز، و سخن مگو تا صد مرتبه این ذکر را بخوانی تا خدا هفتاد نوع بلا از تو دور گرداند که کمتر آنها خُره و پیسی و شیطان و سلطان باشد.(3)

و در روایت دیگر آن حضرت فرمود که: هر که این ذکر را سه مرتبه در صبح، و سه مرتبه در شام بگوید نترسد از شیطانی و نه پادشاهی و نه خُره و نه پیسی.

پس حضرت فرمود که: من صد مرتبه می گویم.(4)

و در بعضی از روایات: ده مرتبه نیز وارد شده که هر روز بخواند.(5)

2- دعای «الحمد لله الذی یفع ما یشاء...»

دویّم: کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز مغرب سه مرتبه بگوید:

«اَلْحَمْدُللّهِ الَّذی یَفْعَلُ ما یَشاءُ وَ لا یَفْعَلُ ما یَشاءُ غَیْرُهُ»

حق تعالی خیر بسیار به او کرامت فرماید.(6)

1- 1_ ع: گرداند.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 531، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 478،باب نبذه مما یستحب... .
3- 3_ کافی، ج 2، ص 531، باب القول عند الإصباح والإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 479، باب نبذه مما یستحب... .
4- 4_ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 384، باب نبذه مما یقال... ؛ محاسن، ج 1، ص 41، ثواب بسم اللّه الرحمن الرحیم.
5- 5_ وسایل الشیعه، ج 6، ص 475، باب نبذه مما یستحب... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 19، باب 38، سائر ما یستحب عقیب کل صلاه. (البته بجای بسم

اللّه الرحمن الرحیم، جمله سُبحان اللّهِ الّعظیمِ و بِحمدهِ، آمده است).
6- 6_ کافی، ج 2، ص 545، باب الدعاء فی أدبار الصلوات... ؛ تهذیب الأحکام، ج Ä،2 ٱص 115، باب کیفیه الصلاه و... .

-3 دعای «اللهم إنی أسئلک بحق محمد و آل محمد...»

سیّم: کلینی و شیخ طوسی و دیگران به سند صحیح روایت کرده اند که: (1) مردی به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که: درد چشم، بسیار می کشم. حضرت فرمود که: می خواهی تو را دعایی تعلیم کنم که نافع باشد برای دنیا و آخرت تو، و از آزار چشم امان یابی؟ گفت: بلی؛ فرمود که: بعد از نماز صبح و مغرب بگو:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ النُّورَ فی بَصَری وَ الْبَصیرَةَ فی دینی وَ الْیَقینَ فی قَلْبی وَ الْاِخْلاصَ فی عَمَلی وَ السَّلامَةَ فی نَفْسی وَ السَّعَةَ فی رِزْقی وَ الشُّکْرَ لَکَ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنی». (2)

-4 دعای «إن الله و ملائکته یصلون علی النبی...»

چهارم: سیّد بن طاوس و ابن بابویه _ رضی اللّه عنهما _ به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: هر که بعد از نماز صبح و نماز شام _ پیش از آن که پا بگرداند یا با احدی سخن بگوید _ این صلوات را یک مرتبه بخواند حق تعالی صد حاجت او را برآورد، هفتاد از حاجات آخرت، و سی از حاجات دنیا:

«إِنَّ اللّه َ وَ مَلائِکَتَهُ یُصَلُّونَ عَلَی النَّبیِّ یا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَیْهِ وَ سَلِّمُوا تَسْلِیماً اللّهمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبیِّ وَ عَلی ذُرِیَّتِه وَ عَلی اَهْلِ بَیْتِه». (3)

و به روایت ابن بابویه: «اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ ذُرِیَّتِه». (4)

-5 دعای «لا إله إلا الله وحده لا شریک له...»

پنجم: کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز صبح و نماز مغرب _ پیش از آن که زانوهای خود را تغییر دهد(5) _ ده مرتبه این

-1 1_ ع: + روزی.

2- 2_ کافی، ج 2، ص 549، باب الدعاء فی أدبار الصلوات... ؛ أمالی، شیخ طوسی، ص 196، مجلس السابع... .
3- 3_ فلاح السائل، ص 230، فصل الثالث والعشرون... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 100، باب نبذه مما یستحب... .
4- 4_ ثواب الاعمال، ص 156، ثواب من قال... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 95، باب 41، تعقیب صلاه المغرب... .
5- 5_ آ: بگرداند.

تهلیل را بخواند، خدا را ملاقات نکند احدی با عملی بهتر از عمل او، مگر کسی که مثل آنچه او کرده است بکند:

«لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ وَحدَهُ لا شَریکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحیی وَ یُمیتُ وَ یُمیتُ وَ یُحیی وَ هُوَ حَیٌّ لا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».(1)

و این تهلیل در ادعیه صباح و مساء به اسانید بسیار مذکور خواهد شد. انشاءاللّه تعالی.

6- دعای «سبحانک لا إله إلا أنت...»

ششم: سیّد بن طاوس به سند صحیح از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز مغرب و نماز بامداد بگوید:

«سُبْحانَکَ لا إلهَ إِلاّ أَنْتَ اغْفِرْ لی ذُنُوبی کُلَّها جَمیعاً فَإِنَّهُ لا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ کُلَّها جَمیعاً إلاّ أَنْتَ».

حق تعالی وحی کند به ملائکه که بنویسید برای بنده من آمرزش گناهان او را؛ برای آن که دانسته و اقرار دارد که گناهان را کسی به غیر از من نمی آمرزد.(2)

7- دعای «اللهم تقبل منی ما کان صالحاً و...»

هفتم: سیّد بن طاوس رضی الله عنه روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ بعد از نماز مغرب این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنّی ما کانَ صالِحاً وَ أَصْلِحْ مِنّی ما کانَ فاسِداً اَللّهُمَّ لا تُسَلِّطْنی عَلی فِسادِ ما أَصْلَحْتَ مِنّی وَ أَصْلِحْ لی ما أَفْسَدْتُهُ مِنْ نَفْسی اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ قَوِیَ عَلَیْهِ بَدَنی بِعافِیَتِکَ وَ نالَتْهُ یَدی بِفَضْلِ نِعْمَتِکَ وَ بَسَطْتُ إِلَیْهِ یَدی بِسَعَهِ رِزْقِکَ وَ احْتَجَبْتُ فیهِ عَنِ النّاسِ بِسَتْرِکَ وَ اتَّکَلْتُ فیهِ عَلی کَریمِ عَفْوِکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ تُبْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ وَ نَدِمْتُ عَلی فِعلِهِ وَ اسْتَحْیَیْتُ مِنْکَ وَ أَنَا عَلَیْهِ وَ رَهِبْتُکَ وَ أَ نَا فیهِ راجَعْتُهُ وَ عُدْتُ

1- 1_ کافی، ج 2، ص 518، باب من قال: لا اله الاّ اللّه وحده... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 477، باب نبذه مما یستحب... .
2- 2_ فلاح السائل، ص 231، فصل الثالث و العشرون... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 98، باب 41، تعقیب صلاه المغرب.

إِلَيْهِ اَللّهُمَّ إِنّى أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ عَلِمْتُهُ أَوْ جَهِلْتُهُ ذَکَرْتُهُ أَوْ نَسيتُهُ أَخْطَأْتُهُ أَوْ تَعَمَّدْتُهُ هُوَ مِمّا لا أَشُکُّ أَنَّ نَفْسى مُرْتَهَنَهٌ بِهِ وَ إِنْ کُنْتُ أُنْسيتُهُ وَ غَفَلْتُ عَنْهُ اَللّهُمَّ إِنّى أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ جَنَیْتُهُ عَلَىَّ بِیَدى وَ آثَرْتُ فيهِ شَهْوَتى أَوْ سَعَیْتُ فيهِ لِغَیْرى أَو اسْتَغْوَیْتُ فيهِ مَنْ تابَعَنى أَوْ کابَرْتُ فيهِ مَنْ مَنَعَنى أَوْ قَهَرْتُهُ بِجَهْلى أَوْ لَطُفْتُ فيهِ بِحيلَهِ غَیْرى أَو اسْتَزَلَّنى إِلَیْهِ تَیْلى(1) وَ هَواىَ اَللّهُمَّ إِنّى أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ شَىْ ءٍ أَرَدْتُ بِهِ وَجْهَکَ فَخالَطَنى فيهِ ما لَیْسَ لَکَ وَ شارَکَنى فيهِ ما لَمْ یَخْلُص لَکَ وَ أَسْتَغْفِرُکَ مِمّا عَقَدْتُهُ عَلى نَفْسى ثُمَّ خالَفَهُ هَواىَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْتِقْنى مِنَ النّارِ وَ جُدْ عَلَىَّ بِفَضْلِکَ اَللّهُمَّ إِنّى أَسْئَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَريمِ الْباقى الدّائِمِ الَّذى أَشْرَقَتْ بِنُورِهِ السَّماواتُ وَ الْأَرْضُ وَ کَشَفْتَ بِهِ ظُلُماتِ البَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ دَبَّرْتَ بِهِ أُمُورَ الجِنِّ وَ الْإِنْسِ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ عَلى آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُصْلِحَ شَأْنى بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ».(2)

8- خواندن «الحمد لله الذی لا یحصی مدحه القائلون...»

هشتم: ایضاً سیّد بن طاوس روایت کرده است که: حضرت فاطمه زهرا _ صلوات اللّه علیها _ بعد از نماز مغرب این دعا می خواندند:

«اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذى لا یُحْصى مَدْحَهُ الْقائِلُونَ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذى لا یُحْصى نَعْمائَهُ الْعادُّونَ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذى لا یُؤَدّى حَقَّهُ الْمُجْتَهِدُونَ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ الظّاهِرُ وَ الْباطِنُ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ الْمُحْيى الْمُميتُ وَ اللّه ُ أَکْبَرُ ذُو الطَّوْلِ وَ اللّه ُ أَکْبَرُ ذُو الْبَقاءِ الدّائِمِ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذى لا یُدْرِکُ الْعالِمُونَ عِلْمَهُ وَ لا یَسْتَخِفُّ الْجاهِلُونَ حِلْمَهُ وَ لا یَبْلُغُ الْمادِحُونَ مِدْحَتَهُ وَ لا یَصِفُ الْواصِفُونَ صِفَتَهُ وَ لا یُحْسِنُ الْخَلْقُ نَعْتَهُ وَ الْحَمْدُ للّهِ (3) ذِى الْمُلْکِ وَ الْمَلَکُوتِ وَ الْعَظَمَهِ وَ الْجَبَرُوتِ وَ الْعِزِّ وَ الْکِبْرِياءِ وَ الْجَلالِ وَ الْبَهاءِ وَ الْمَهابَهِ وَ الْجَمالِ وَ الْعِزَّهِ وَ الْقُدْرَهِ وَ الْحَوْلِ وَ الْقُوَّهِ وَ المِنَّهِ وَ الْغَلَبَهِ وَ الْفَضْلِ وَ الطَّوْلِ وَ الْعَدْلِ

1- 1_ ع و آ: مَیْلى.
2- 2_ فلاح السائل، ص 237، فصل الرابع و العشرون...؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 101، باب 41، تعقیب صلاه المغرب.
3- 3_ آ: + الَّذى.

وَ الْحَقِّ وَ الْخَلْقِ وَ الْعَلاءِ(1) وَ الرَّفْعَهِ وَ الْمَجْدِ وَ الْفَضيلَهِ وَ الْحِكْمَهِ وَ الْغَناءِ(2) وَ السَّعَهِ وَ الْبَسْطِ وَ الْقَبْضِ وَ الْحِلْمِ وَ الْعِلْمِ وَ الْحُجَّهِ الْبالِغَهِ وَ النِّعْمَهِ السّابِغَهِ وَ الثَّناءِ الْحَسَنِ الْجَميلِ وَ الْآلاءِ الْكَريمَهِ مَلِكِ الدُّنْيا وَ الْآخِرَهِ وَ الْجَنَّهِ وَ النّارِ وَ ما فيهِنَّ تَبارَكَ وَ تَعالى اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذى عَلِمَ أَسْرارَ الْغُيُوبِ وَ اطَّلَعَ عَلى ما تُجِنُّ الْقُلُوبُ فَلَيْسَ عَنْهُ مَذْهَبٌ وَ لا مَهْرَبٌ وَ الْحَمْدُ للّهِ الْمُتَكَبِّرِ فى سُلْطانِه الْعَزيزِ فى مَكانِهِ الْمُتَجَبِّرِ فى مُلْكِه الْقَوِىِّ فى بَطْشِهِ الرَّفيعِ فَوْقَ عَرْشِه الْمُطَّلِعِ عَلى خَلْقِه وَ الْبالِغِ لِما أَرادَ مِنْ عِلْمِه اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذى بِكَلِماتِه قامَتِ السَّماواتُ الشِّدادُ وَ ثَبَتَتِ الْاَءرَضُونَ الْمِهادُ وَ انْتَصَبَتِ الْجِبالُ الرَّواسِى الْاَءوْتادُ وَ جَرَتِ الرِّياحُ اللَّواقِحُ وَ سارَ فى جَوِّ السَّماءِ السَّحابُ وَ وَقَفَتْ عَلى حُدُودِها الْبِحارُ وَ وَجِلَتِ الْقُلُوبُ مِنْ مَخافَتِه وَ انْقَمَعَتِ الْاَءرْبابُ لِرُبُوبِيَّتِهِ تَبارَكْتَ يا مُحْصِىَ قَطْرِ الْمَطَرِ وَ وَرَقِ الشَّجَرِ وَ مُحْيِىَ أَجْسادِ الْمَوْتى لِلْمَحْشَرِ سُبْحانَكَ يا ذَاالْجَلالِ وَ الْاءِكْرامِ ما فَعَلْتَ بِالْغَريبِ الْفَقيرِ إِذا أَتاكَ مُسْتَجيراً مُسْتَغيثاً ما فَعَلْتَ بِمَنْ أَناخَ بِفِنائِكَ وَ تَعَرَّضَ لِرِضاكَ وَ غَدا إِلَيْكَ فَجَثا بَيْنَ يَدَيْكَ يَشْكُو إِلَيْكَ ما لا يَخْفى عَلَيْكَ فَلا يَكُونَنَّ يا رَبِّ حَظِّى مِنْ دُعائِىَ الْحِرمانُ وَ لا نَصيبى مِمّا أَرجُو مِنْكَ الْخِذْلانَ يا مَنْ لَمْ يَزَلْ وَ لايَزالُ وَ لا يَزُولُ كَما لَمْ يَزَلْ قائِماً عَلى كُلِّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ يا مَنْ جَعَلَ أَيّامَ الدُّنْيا تَزُولَ وَ شُهُورَها تَحُولُ وَ سِنينَها(3) تَدُورُ وَ أَنْتَ الدّائِمُ لا تُبْليكَ الْاَءزْمانُ وَ لا تُغَيِّرُكَ الدُّهُورُ يا مَنْ كُلُّ يَوْمٍ عِنْدَهُ جَديدٌ وَ كُلُّ رِزْقٍ عِنْدَهُ عَتيدٌ لِلضَّعيفِ وَ الْقَوِىِّ وَ الشَّديدِ(4) قَسَمْتَ الْاَءرْزاقَ بَيْنَ الْخَلائِقِ فَسَوَّيْتَ بَيْنَ الذَّرَّهِ وَ الْعُصْفُورِ اَللّهُمَّ إِذا ضاقَ الْمَقامُ بِالنّاسِ فَنَعُوذُ بِكَ مِنْ ضيقِ الْمَقامِ اَللّهُمَّ إِذا طالَ يَوْمُ الْقِيامَهِ عَلَى الْمُجْرِمينَ فَقَصِّرْ ذلِكَ الْيَوْمَ عَلَيْنا كَما بَيْنَ الصَّلاهِ إِلَى الصَّلاهِ اَللّهُمَّ إِذا أُدْنِيَتِ الشَّمْسُ مِنَ الْجَماجِمِ فَكانَ بَيْنَها وَ بَيْنَ الْجَماجِمِ مِقْدارَ مَيْلٍ وَ زيدَ فى حَرِّها حَرُّ عَشْرِ سِنينَ فَإِنّا نَسْئَلُكَ أَنْ تُظِلَّنا بِالْغَمامِ وَ تَنْصِبَ لَنَا الْمَنابِرَ وَ الْكَراسِىَّ

1- 1_ حاشيه ع و آ: وَالعُلى.
2- 2_ حاشيه متن: الغِناءِ، و حاشيه ع: أَلْغَنا.
3- 3_ ع: سِنيها.
4- 4_ آ: وَالقَوىِّ التَسْديدِ.

نَجْلِسُ عَلَيْها وَ النّاسُ يَنْطَلِقُونَ فى الْمَقامِ آمينَ رَبَّ الْعالَمينَ أَسْئَلُکَ اللّهُمَّ بِحَقِّ هذِهِ الْمَحامِدِ إِلاّ غَفَرْتَ لى وَ تَجاوَزْتَ عَنّى وَ أَلْبَسْتَنى الْعافِيَهَ فى بَدَنى وَ رَزَقْتَنى السَّلامَهَ فى دينى فَإِنّى أَسْئَلُکَ وَ أَ نَا واثِقٌ بِإِجابَتِکَ إِيّاىَ فى مَسْئَلَتى وَ أَدْعُوکَ وَ أَ نَا عالِمٌ بِاسْتِماعِکَ دَعْوَتى فَاسْتَمِعْ دُعائى وَ لا تَقْطَعْ رَجائى وَ لا تَرُدَّ ثَنائى وَ لا تُخَيِّبْ دُعائى أَ نَا مُحْتاجٌ إِلى رِضْوانِکَ وَ فَقيرٌ إِلى غُفْرانِکَ وَ أَسْئَلُکَ وَ لا آيَسُ مِنْ رَحْمَتِکَ وَ أَدْعُوکَ وَ أَ نَا غَيْرُ مُحْتَرِزٍ مِنْ سَخَطِکَ رَبِّ وَ اسْتَجِبْ لى وَ امْنُنْ عَلَىَّ بِعَفْوِکَ وَ تَوَفَّنى مُسْلِماً وَ أَلْحِقْنى بِالصّالِحينَ رَبِّ لا تَمْنَعْنى فَضْلَکَ يا مَنّانُ وَ لا تَکِلْنى إِلى نَفْسى مَخْذُولاً يا حَنّانُ رَبِّ ارْحَمْ عِنْدَ فِراقِ الاْءَحِبَّهِ صَرْعَتى وَ عِنْدَ سُکُونِ الْقَبْرِ وَحْدَتى وَ فى مَفازَهِ الْقِيامَهِ غُرْبَتى وَ بَيْنَ يَدَيْکَ مَوْقُوفاً لِلْحِسابِ فاقَتِى رَبِّ أَسْتَجيرُ بِکَ مِنَ النّارِ فَأَجِرْنى رَبِّ أَعُوذُ بِکَ مِنَ النّارِ فَأَعِذْنى رَبِّ أَفْزَعُ إِلَيْکَ مِنَ النّارِ فَأَبْعِدْنى رَبِّ أَسْتَرْحِمُکَ مَکْرُوباً فَارْحَمْنى رَبِّ أَسْتَغْفِرُکَ لِما جَهِلْتُ فَاغْفِرْلى رَبِّ قَدْ أَبْرَزَنِى الدُّعاءُ لِلْحاجَهِ إِلَيْکَ فَلا تُوءْيِسْنى يا کَريمُ ذَا الاْآلاءِ وَ الاْءِحْسانِ وَ التَّجاوُزِ سَيِّدى يا بَرُّ يا رَحيمُ اَسْتَجِبْ بَيْنَ الْمُتُضَرِّعينَ إِلَيْکَ دَعْوَتى وَ ارْحَمْ مِنَ الْمُنْتَحِبينَ بِالْعَويلِ عَبْرَتى وَ اجْعَلْ فى لِقائِکَ يَوْمَ الْخُرُوجِ مِنَ الدُّنْيا راحَتى وَ اسْتُرْ بَيْنَ الاْءَمْواتِ يا عَظيمَ الرَّجاءِ عَوْرَتى وَ اعْطِفْ عَلَىَّ عِنْدَ التَّحَوُّلِ وَحيداً إِلى حَفْرَتى إِنَّکَ أَمَلى وَ مَوْضِعُ طَلِبَتى وَ الْعارِفُ بِما أُريدُ فى تَوْجيهِ مَسْئَلَتى فَاقْضِ يا قاضِىَ الْحاجاتِ حاجَتى فَإِلَيْکَ الْمُشْتَکى وَ أَنْتَ الْمُسْتَعانُ وَ الْمُرْتَجى أَفِرُّ إِلَيْکَ هارِباً مِنَ الذُّنُوبِ فَاقْبَلْنى وَ أَلْتَجِئُ مِنْ عَدْلِکَ إِلى مَغْفِرَتِکَ فَأَدْرِکْنى وَ أَلْتاذُ بِعَفْوِکَ مِنْ بَطْشِکَ فَامْنَعْنى وَ أَسْتَرْوِحُ رَحْمَتَکَ مِنْ عِقابِکَ فَنَجِّنى وَ أَطْلُبُ الْقُرْبَهَ مِنْکَ بِالاْءِسْلامِ فَقَرِّبْنى وَ مِنَ الْفَزَعِ الاْءَکْبَرِ فَآمِنّى وَ فى ظِلِّ عَرْشِکَ فَظَلِّلْنى وَ کِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِکَ فَهَبْ لى وَ مِنَ الدُّنْيا سالِماً فَنَجِّنى وَ مِنَ الظُّلُماتِ إِلَى النُّورِ فَأَخْرِجْنى وَ يَوْمَ الْقِيامَهِ فَبَيِّضْ وَجْهى وَ حِساباً يَسيراً فَحاسِبْنى وَ بِسَرائِرى فَلاَ تَفْضَحْنى وَ عَلى بَلائِکَ فَصَبِّرْنى وَ کَما صَرَفْتَ عَنْ يُوسُفَ السُّوءَ وَ الْفَحْشاءَ فَأَصْرِفْهُ عَنّى وَ ما لا طاقَهَ لى بِهِ فَلا تُحَمِّلْنى وَ إِلى دارِ السَّلامِ فَاهْدِنى وَ بِالْقُرْآنِ فَانْفَعْنى وَ بِالْقَوْلِ الثّابِتِ فَثَبِّتْنى وَ مِنَ

الشَّیْطانِ الرَّجیمْ فَاحْفَظْنی وَ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ جَبَرُوتِکَ فَاعْصِمْنی وَ بِحِلْمِکَ وَ عِلْمِکَ وَ سَعَهِ رَحْمَتِکَ مِنْ جَهَنَّمَ فَنَجِّنی وَ جَنَّتَکَ الْفِردَوْسَ فَاَسْکِنّی وَ النَّظَرَ إلی وَجْهِکَ فَارْزُقْنی وَ بِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله فَأَلْحِقْنی وَ مِنَ الشَّیاطینِ وَ أَوْلِیائِهِمْ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ ذی شَرٍّ فَاکْفِنی اَللّهُمَّ وَ أَعْدائی وَ مَنْ کادَنی إِنْ أَتَوا بَرّاً فَجَبِّنْ شَجِعَهُم(1) فُضَّ جُمُوعَهُم کَلِّلْ سِلاْحَهُم(2) عَرْقِبْ دَوابَّهُم سَلِّطْ عَلَیْهِمُ الْعَواصِفَ وَ الْقَواصِفَ أَبَداً حَتّی تُصْلِیَهُمُ النّارَ أَنْزِلْهُمْ مِنْ صَیاصیهِمْ وَ أَمْکِنّا مِنْ نَواصیهِمْ آمینَ رَبَّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ(3) آلِ مُحَمَّدٍ صَلاهً یَشْهَدُ الاْءَوَّلُونَ مَعَ الاْءَبْرارِ وَ سَیِّدِ الْمُتَّقینَ وَ خاتَمِ النَبِیّینَ وَ قائِدِ الْخَیْرِ وَ مِفْتاحِ الرَّحْمَهِ اَللّهُمَّ رَبَّ الْبَیْتِ الْحَرامِ وَ(4) الشَّهْرِ الْحَرامِ وَ رَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرامِ وَ رَبَّ الرُّکْنِ وَ الْمَقامِ وَ رَبَّ الْحِلِّ وَ الاْءِحْرامِ(5) بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ مِنّا التَّحِیَّهَ وَ السَّلامَ سَلامٌ عَلَیْکَ یا رَسُولَ اللّهِ سَلامٌ عَلَیْکَ یا أَمینَ اللّهِ سَلامٌ عَلَیْکَ یا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللّهِ اَلسَّلامُ عَلَیْکَ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکاتُهُ فَهُوَ کَما وَصَفْتَهُ بِالْمُوءْمِنینَ رَءُوفٌ رَحیمٌ اَللّهُمَّ أَعْطِه أَفْضَلَ ما سَأَلَکَ وَ أَفْضَلَ ما سُئِلْتَ(6) لَهُ وَ أَفْضَلَ ما أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ إِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ آمینَ رَبَّ الْعالَمینَ».(7)

9- دعای «اللهم صل علی محمد البشیر النذیر...»

نهم: سیّد بن طاوس و شیخ طوسی و دیگران - رضی اللّه عنهم - به سند صحیح از معاویه بن عمّار روایت کرده اند که: حضرت صادق علیه السلام بعد از نماز مغرب این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ الْبَشیرِ النَّذیرِ السِّراجِ الْمُنیرِ الطّاهِرِ الطُّهْرِ الْخَیِّرِ الْفاضِلِ خاتَمِ أَنْبِیائِکَ وَ سَیِّدِ أَصْفِیائِکَ وَ خالِصِ أَخِلاّئِکَ ذِی الْوَجْهِ الْجَمیلِ وَ الشَّرَفِ الاْءَصیلِ وَ الْمِنْبَرِ

1- 1_ آ: شُجْعَهُم و حاشیه آن: شَجَعِهِمْ.
2- 2_ ع: إسْلاحَهُم.
3- 3_ حاشیه ع و آ: عَلی.
4- 4_ ع: + رَبَّ .
5- 5_ حاشیه متن: الحَرام، ولی در ع و آ: برعکس.
6- 6_ حاشیه متن: سَأَلْتُ، و حاشیه ع و آ: سَأَلَتْ.

7- 7_ فلاح السائل، ص 238، فصل الرابع و العشرون... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 102، باب 41، تعقیب صلاه المغرب.

النَّبيلِ وَ الْمَقامِ الْمَحْمُودِ وَ الْمَنْهَلِ الْمَشْهُودِ وَ الْحَوْضِ الْمَوْرُودِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ الِهِ كَما بَلَّغَ رِسالاتِكَ وَ جاهَدَ فى سَبيلِكَ وَ نَصَحَ لِاُمَّتِه وَ عَبَدَكَ حَتّى أَتاهُ الْيَقينُ وَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه الطّاهِرينَ الْاَخْيارِ الْاَتْقِياءِ الْاَبْرارِ الَّذينَ انْتَجَبْتَهُمْ لِدينِكَ وَ اصْطَفَيْتَهُمْ مِنْ خَلْقِكَ وَ ائْتَمَنْتَهُم عَلى وَحْيِكَ وَ جَعَلْتَهُم خَزائِنَ(1) عِلْمِكَ وَ تَراجِمَةَ كَلِمَتِكَ(2) وَ أَعْلامَ نُورِكَ وَ حَفَظَهِ سِرِّكَ وَ أَذْهَبْتَ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرْتَهُمْ تَطْهيراً اَللّهُمَّ انْفَعْنا بِحُبِّهِمْ وَ احْشُرْنا فى زُمْرَتِهِمْ وَ تَحْتَ لِوائِهِمْ وَ لا تُفَرِّقْ بَيْنَنا وَ بَيْنَهُمْ وَ اجْعَلْنى بِهِمْ عِنْدَكَ وَجيهاً فِى الدُّنْيا وَ الاْآخِرَهِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبينَ الَّذينَ لا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لا هُمْ يَحْزَنُونَ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذى ذَهَبَ(3) بِالنَّهارِ(4) بِقُدْرَتِه وَ جاءَ بِاللَّيْلِ بِرَحْمَتِه خَلْقاً جَديداً وَ جَعَلَهُ لِباساً وَ سَكَناً(5) وَ جَعَلَ اللَّيْلَ وَ النَّهارَ آيَتَيْنِ لِيُعْلَمَ بِهِما عَدَدُ السِّنينَ وَ الْحِسابُ اَلْحَمْدُ لِلّهِ عَلى إِقْبالِ اللَّيْلِ وَ إِدْبارِ النَّهارِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه(6) وَ أَصْلِحْ لى دينِىَ الَّذى هُوَ عِصْمَةُ أَمْرى وَ أَصْلِحْ لى دُنْياىَ الَّتى فيها مَعيشَتى وَ أَصْلِحْ لى آخِرَتِىَ الَّتى إِلَيْها مُنْقَلَبى وَ اجْعَلِ الْحَيْاةَ زِيادَةً لى فى(7) كُلِّ خَيْرٍ وَ اجْعَلِ الْمَوْتَ راحَةً لى مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَ اكْفِنى أَمْرَ دُنْياىَ وَ آخِرَتى بِما كَفَيْتَ بِه أَوْلِيائَكَ وَ خِيَرَتَكَ مِنْ عِبادِكَ الصّالِحينَ وَ اصْرِفْ عَنّى شَرَّهُما وَ وَفِّقْنى لِما يُرْضيكَ عَنّى يا كَريمُ أَمْسَيْتُ(8) وَ الْمُلْكُ لِلّهِ الْواحِدِ الْقَهّارِ وَ ما فِى اللَّيْلِ وَ النَّهارِ اَللّهُمَّ إِنّى وَ هذَا اللَّيْلِ وَ النَّهارِ خَلْقانِ مِنْ خَلْقِكَ اَمْسَى(9) فَاعْصِمْنى(10) فيهِما بِقُوَّتِكَ وَ لا تُرِهِما جُرْاَةً مِنّى عَلى مَعاصيكَ وَ لا رُكُوباً مِنّى لِمَحارِمِكَ وَ اجْعَلْ عَمَلى فيهِما مَقْبُولاً وَ سَعْيى مَشْكُوراً وَ يَسِّرْ(11)لى ما أَخافُ عُسْرَهُ وَ سَهِّلْ لى ما صَعُبَ عَلَىَّ أَمْرُهُ وَ اقْضِ لى فيهِ بِالْحُسْنى

1- 1_ حاشيه ع: خُزّان، و حاشيه آ: خُزّانِ وَحْيِكَ.
2- 2_ حاشيه متن و ع: وَحْيِكَ.
3- 3_ آ: أَذْهَبَ .
4- 4_ حاشيه متن و ع: النَّهارَ.
5- 5_ حاشيه هر سه نسخه: مَسْكَناً.
6- 6_ حاشيه ع: و على آل محمد.
7- 7_ حاشيه متن و ع: مِنْ.
8- 8_ حاشيه متن و آ و متن ع: أَمْسَيْنا.
9- 9_ حاشيه ع و آ: أمسى.
10- 10_ ع: فَأَعْصِمْنا، و حاشيه آن: فَاعْصِمْنى.

11- 11_ حاشیه هر سه نسخه: سَهِّلْ.

وَ آمِنّى مَكْرَكَ وَ لا تَهْتِكْ عَنّى سِتْرَكَ وَ لا تُنْسِنى ذِكْرَكَ وَ لا تَحُلْ بَيْنى وَ بَيْنَ حَوْلِكَ وَ قُوَّتِكَ وَ لا تَكِلْنى(1) إِلى نَفْسى طَرْفَهَ عَيْنٍ أَبَداً وَ لا إِلى أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ يا كَريمُ اَللّهُمَّ(2) صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَافْتَحْ مَسامِعَ قَلْبى لِذِكْرِكَ حَتّى أَعِىَ وَحْيَكَ وَ أَتَّبِعَ كِتابَكَ وَ أُصَدِّقَ رُسُلَكَ وَ أُومِنَ بِوَعْدِكَ وَ أَخافُ وَعيدَكَ وَ أُوفِىَ بِعَهْدِكَ وَأَتَّبِعَ أَمْرَكَ وَ أَجْتَنِبَ نَهْيَكَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ(3) مُحَمَّدٍ وَ لا تَصْرِفْ عَنّى وَجْهَكَ وَ لا تَمْنَعْنى فَضْلَكَ وَ لا تَحْرِمْنى عَفْوَكَ وَ اجْعَلْنى أُوالى أَوْلِياءَكَ وَ أُعادى أَعْدائَكَ وَارْزُقْنِى الرَّهْبَهَ مِنْكَ وَ الرَّغْبَهَ إِلَيْكَ وَ الْخُشُوعَ وَ الْوَقارَ وَ التَّسْليمَ لاِءَمْرِكَ وَ التَّصْديقَ بِكِتابِكَ وَ اتِّباعَ سُنَّهِ نَبِيِّكَ صلى الله عليه و آله اَللّهُمَّ إِنّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ نَفْسٍ لا تَقْنَعُ وَ بَطْنٍ لا يَشْبَعُ وَ عَيْنٍ لا تَدْمَعُ وَ قَلْبٍ لا يَخْشَعُ وَ صَلاهٍ لا تُرْفَعُ وَ عَمَلٍ لا يَنْفَعُ وَ دُعاءٍ لا يُسْمَعُ وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ سُوءِ الْقَضاءِ وَ دَرَكِ الشَّقاءِ وَ جَهْدِ الْبَلاءِ وَ شَماتَهِ الْاَءَعْداءِ وَ مِنْ عَمَلٍ لا تَرْضى(4) وَ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَ الْفَقْرِ وَ الْقَهْرِ(5) وَ الْغَدْرِ وَ مِنْ ضيقِ الصَّدْرِ وَ مِنْ شَتاتِ الاْءَمْرِ(6) وَ مِنَ الدّاءِ الْعُضالِ وَ غَلَبَهِ الرِّجالِ وَ خَيْبَهِ الْمُنْقَلَبِ وَ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِى النَّفْسِ وَ الدّينِ وَ الاْءَهْلِ وَ الْمالِ وَ الْوَلَدِ وَ عِنْدَ مُعايَنَهِ(7) الْمَوْتِ وَ أَعُوذُ بِاللّهِ مِنْ إِنْسانِ سَوْءٍ وَ جارِ سَوْءٍ وَ قَرينِ سَوْءٍ وَ يَوْمِ سَوْءٍ وَ ساعَهِ سَوْءٍ وَ مِنْ شَرِّ ما يَلِجُ فِى الْاَءَرْضِ وَ ما يَخْرُجُ مِنْها و مِنْ شَرِّ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَ ما يَعْرُجُ فِيها وَ مِنْ شَرِّ طَوارِقِ اللَّيْلِ وَ النَّهارِ إِلاّ طارِقاً يَطْرُقُ بِخَيْرٍ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ دابَّهٍ رَبّى آخِذٌ بِناصِيَتِها إِنَّ رَبِّى عَلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللّهُ وَ هُوَ السَّميعُ الْعَليمُ اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذى قَضى عَنّى صَلاهً كانَتْ عَلَى الْمُوءْمِنينَ كِتاباً مَوْقُوتاً».(8)

ص : 124

1- 1_ حاشيه هر سه نسخه: لاتُلْجِئْنى.
2- 2_ حاشيه آ: صل على محمّد و آل محمّد.
3- 3_ حاشيه متن: وَ آلِهِ.
4- 4_ ع: لايَرْضى.
5- 5_ حاشيه هر سه نسخه: وَالْوَقر.
6- 6_ حاشيه ع: و مِنْ سُوءِ الأَمْرِ وَ مِن بَلاءٍ لَيْسَ لى عَلَيْهِ صَبرٌ.
7- 7_ حاشيه هر سه نسخه: مَلَكِ.
8- 8_ فلاح السائل، ص 241، فصل الرابع و العشرون... ؛ مصباح، شيخ طوسى، ص 103،Â ïفصل فى سياقه الصلوات... .

10- دعای «الحمدلله الذی یولج اللیل فی النهار...»

دهم: نصر بن مزاحم در کتاب صفّین روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ بعد از نماز مغرب این دعا خواندند:

«اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی یُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَ یُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ اَلْحَمْدُ للّه ِ کُلَّما وَقَبَ لَیْلٌ وَ غَسَقَ وَ الْحَمْدُ للّه ِ کُلَّما لاحَ نَجْمٌ وَ خَفَقَ».(1)

11- دعای «أستعیذ بالله من الشیطان الرجیم...»

یازدهم: و به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: بعد از نماز صبح و نماز شام ده مرتبه بگو:

«اَسْتَعیذُ بِاللّه ِ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ»

پس بگو:

«اُکْتُبا رَحِمَکُمَا اللّه ُ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ أَمْسَیْتُ وَ أَصْبَحْتُ بِاللّه ِ مُوءْمِناً عَلی دینِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ سُنَّتِه وَ عَلی دینِ عَلیٍّ علیه السلام وَ سُنَّتِه وَ عَلی دینِ فاطِمَهَ علیهاالسلام وَ سُنَّتِها وَ عَلی دینِ الْاَوْصِیاءِ صَلَواتُ اللّه ِ عَلَیْهِمْ وَ سُنَّتِهِمْ آمَنْتُ بِسِرِّهِمْ وَ عَلاْنِیَتِهِمْ وَ بِغَیْبِهِمْ وَ شَهادَتِهِمْ وَأَسْتَعیذُ بِاللّه ِ فی لَیْلَتی هذِه وَ یَوْمی هذا مِمَّا اسْتَعاذَ مِنْهُ مُحَمَّدٌ وَ عَلیٌّ وَ فاطِمَهُ و الْاَوْصِیاءُ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِمْ وَ أَرْغَبُ إِلَی اللّه ِ فیما رَغِبُوا فیهِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاَّ بِاللّهِ».(2)

دوازدهم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: سنّت است بعد از نماز مغرب ده مرتبه بگوید: «ماشاءاللّه لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ اَسْتَغْفِرُاللّه َ».

و بگوید: «اَللّهُمَ اِنّی اَسْئَلُکَ مُوجِباتِ رَحْمَتِکَ وَ عَزائِمَ مَغْفِرَتِکَ وَالسَّلامَهَ مِنْ کُلِّ اِثْمٍ وَالْغَنیمَهَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ وَالنَّجاهَ مِنَ النّارِ وَ مِنْ کُلِّ بَلِیَّهٍ وَالْفَوْزَ بِالجَنَّهِ وَالرِّضْوانِ فی

1- 1_ وقعه صفّین، ص 134، طریق الجیش إلی صفین؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 98، باب نبذه مما یستحب... .

2- 2_ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 99، باب نبذه مما یستحب... ؛ فلاح السائل، ص 229، فصل الثالث و العشرون... .

دارِالسَّلامِ وَ جِوارِ(1) نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ علیهم السلام اَللّهُمَ ما بِنا مِنْ نِعْمَهٍ فَمِنْکَ لا اِلَهَ اِلاّ أَنْتَ اَسْتَغْفِرُکَ وَ أَتُوبُ إِلَیْکَ».(2)

فایده: بدان که اکثر علما گفته اند که: باید اکثر تعقیبات نماز مغرب بعد از نافله ها خوانده شود که وقت نوافل که تا برطرف شدن سرخیِ جانب مغربست بیرون نرود. و بعضی گفته اند که: تسبیح حضرت فاطمه علیهاالسلام را پیش بخواند و باقی را بعد.

و گمان فقیر آنست که: آنچه توان پیش از نوافل خواندن، افضل آنست که پیشتر بخواند؛ خصوصاً تعقیباتی که وارد شده است که پیش از آن که پا را حرکت دهد بخواند؛ و چون خوفِ بیرون رفتنِ وقت نوافل به هم رساند باقی را تأخیر کند؛ چنانچه در حدیث معتبر وارد شده است که: فضیلت تعقیب فریضه بر تعقیب نافله به قدر فضیلت فریضه است بر نافله.(3)

و در سجده شکر خلافی هست، و احادیث نیز اختلافی دارد، و ظاهراً مقدّم داشتن بر نوافل افضل باشد، و اگر تأخیر کند نیز خوبست، و اگر هر دو را به عمل آورد شاید بهتر باشد.

ص : 126

1- 1_ ع و آ: جَوارِ.
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 102، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 28، ما یعقب به صلاه المغرب.
3- 3_ کافی، ج 3، ص 341، باب التعقیب بعد الصلاه والدعاء؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 436، باب استحباب اختیار الدعاء... .

فصل ششم: در بیان تعقیب مخصوص نماز خفتن است

اشاره

(1)

(2)

و انواع آن بسیار است:

1- دعای «اللهم صل علی محمد و آل محمد و احرسنی بعینک...»

اوّل: سیّد ابن طاوس رضی الله عنه در کتاب فلاح السائل روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ بعد از نماز عشاء این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی آلِ مُحَمَّدٍ وَ احْرُسْنی بِعَیْنِکَ الَّتی لا تَنامُ وَ اکْنُفْنی بِرُکْنِکَ الّذی(3) لایُرامُ وَ اغْفِرْ لی بِقُدْرَتِکَ عَلَیَّ یا ذَاالْجَلالِ وَ الاْءکْرامِ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ طَوارِقِ اللَّیْلِ وَ النَّهارِ وَ مِنْ جَورِ کُلِّ جائِرٍ وَ حَسَدِ کُلِّ حاسِدٍ وَ بَغْیِ کُلِّ باغٍ اَللّهُمَّ احْفَظْنی فی نَفْسی وَ أَهْلی وَ مالی وَ جَمیعِ ما خَوَّلْتَنی مِنْ نِعَمِکَ اَللّهُمَّ تَوَلَّنی فیما عِنْدَکَ مِمّا غِبْتُ عَنْهُ وَ لا تَکِلْنی إِلی نَفْسی فیما حَضَرْتُهُ یا مَنْ لا تَضُرُّهُ الذُّنُوبُ وَ لا تَنْقُصُهُ الْمَغْفِرَةُ اِغْفِرْلی ما لا یَضُرُّکَ وَ أَعْطِنی ما لا یَنْقُصُکَ إِنَّکَ أَنْتَ الْوَهّابُ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ فَرَجاً قَریباً وَ صَبْراً جَمیلاً وَ رِزْقاً واسِعاً وَ الْعَفْوَ وَ الْعافِیَةَ فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی(4) آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْلی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِلْمُوءْمِنینَ وَ الْمُوءْمِناتِ الاْءَحْیاءِ مِنْهُمْ وَ الاْءَمْواتِ اَللّهُمَّ اجْعَلْنی مِمَّنْ یُکْثِرُ ذِکْرَکَ وَ یُتابِعُ شُکْرَکَ وَ یَلْزَمُ عِبادَتَکَ وَ یُوءَدّی أَماناتَکَ اَللّهُمَّ طَهِّرْ لِسانی مِنَ

1- 1_ ع: _ بیان .
2- 2_ عشاء.
3- 3_ ع: الّتی.
4- 4_ ع: _ و علی .

الْکِذْبِ وَ قَلْبی مِنَ النِّفاقِ وَ عَمَلی مِنَ الرِّیاءِ وَ بَصَری مِنَ الْخِیانَهِ إِنَّکَ تَعْلَمُ خائِنَهَ الْاَعْیُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ اَللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَ ما أَظَلَّتْ وَ رَبَّ الْاَرَضینَ السَّبْعِ(1) وَ ما أَقَلَّتْ وَ رَبَّ الرِّیاحِ وَ ما ذَرَتْ وَ رَبَّ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ إِلهَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ آخِرَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ رَبَّ جَبْرَئیلَ وَ میکائیلَ وَ إِسْرافیلَ وَ إِلهَ إِبْراهیمَ وَ إِسْماعیلَ وَ إِسْحاقَ وَ یَعْقُوبَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی(2) آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَتَوَلاّنی بِرَحْمَتِکَ وَ تَشْمَلَنی بِعافِیَتِکَ وَ تُسْعِدَنی بِمَغْفِرَتِکَ وَ لا تُسَلِّطْ عَلَیَّ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ اَللّهُمَّ إِلَیْکَ فَقَرِّبْنی وَ عَلی حُسْنِ الْخُلْقِ فَقَوِّمْنی وَ مِنْ شَرِّ شَیاطینِ الْجِنِّ وَ الْاِنْسِ فَسَلِّمْنی وَ فی آناءِ اللَّیْلِ وَ النَّهارِ فَاحْرُسْنی وَ فی أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ إِخْوانی وَ جَمیعِ ما أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیَّ فَاحْفَظْنی وَ اغْفِرْلی وَ لِوالِدَیَّ وَ لِسائِرِ الْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ یا رَبَّ الْباقِیاتِ الصّالِحاتِ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ وَ نِعْمَ الْمَوْلی وَ نِعْمَ النَّصیرُ بِرَحْمَتِکَ یا رَحیمُ اَلْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمینَ وَ صَلَواتُهُ(3) عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ النَّبیِّ وَ الِهِ وَ عِتْرَتِهِ الطّاهِرینَ».(4)

2- دعای «سبحان من تواضع کل شیء لعظمته...»

دویّم: ایضاً سیّد ابن طاوس رحمه الله روایت کرده است که: حضرت فاطمه زهرا _ صلوات اللّه علیها _ بعد از نماز عشاء این دعا می خواندند:

«سُبْحانَ مَنْ تَواضَعَ کُلُّ شَیْ ءٍ لِعَظَمَتِه سُبْحانَ مَنْ ذَلَّ کُلُّ شَیْ ءٍ لِعِزَّتِه سُبْحانَ مَنْ خَضَعَ کُلُّ شَیْ ءٍ لاِءَمْرِه وَ مُلْکِه سُبْحانَ مَنِ انْقادَتْ لَهُ الْاُمُورُ بِأَزِمَّتِها اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی لا یَنْسی مِنْ ذِکْرِه اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی لا یَخیبُ مَنْ دَعاهُ اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْهِ کَفاهُ اَلْحَمْدُ للّه ِ سامِکِ السَّماءِ وَ ساطِحِ الْاَرْضِ وَ حاصِرِ(5) الْبِحارِ وَ ناضِدِ الْجِبالِ وَ بارِئِ الْحَیَوانِ وَ خالِقِ الشَّجَرِ وَ فاتِحِ یَنابیعِ الْاَرْضِ وَ مُدَبِّرِ الْاُمُورِ وَ مُسَیِّرِ السَّحابِ وَ مُجْرِی الرِّیحِ(6) وَ الْماءِ

1- 1_ آ: _ السَّبعِ.
2- 2_ ع و آ: _ و علی.
3- 3_ ع: صَلواتُ اللّه.
4- 4_ فلاح السائل، ص 249، فصل السادس والعشرون... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 113، باب 42، تعقیب صلاه العشاء.
5- 5_ ع و آ: حاضر.

6- 6_ حاشيه ع: الرِيّاح.

وَ النّارِ مِنْ أَعْوادِ(1) الاْءَرْضِ مُتَضارِعاتٍ(2) فِی الْهَواءِ وَ مُهْبِطِ الْحَرِّ وَ الْبَرْدِ الَّذی بِنِعْمَتِه تَتِمُّ الصّالِحاتُ وَ بِشُكْرِه تُسْتَوْجِبُ الزِّیاداتُ وَ بِأَمْرِه قامَتِ السَّماواتُ وَ بِعِزَّتِه اِسْتَقَرَّتِ الرّاسِیاتُ وَ سَبَّحَتِ الْوُحُوشُ فِی الْفَلَواتِ وَ الطَّیْرُ(3) فِی الْوَكَناتِ اَلْحَمْدُ للّه ِ رَفیعِ الدَّرَجاتِ مُنْزِلِ الاْآیاتِ واسِعِ الْبَرَكاتِ ساتِرِ الْعوراتِ قابِلِ الْحَسَناتِ مُقیلِ الْعَثَراتِ مُنَفِّسِ الْكُرُباتِ مُنْزِلِ الْبَرَكاتِ مُجیبِ الدَّعَواتِ مُحْیِیَ الاْءَمْواتِ إِلهَ مَنْ فِی الاْءَرْضِ وَ السَّماواتِ اَلْحَمْدُ للّه ِ عَلی كُلِّ حَمْدٍ وَ ذِكْرٍ وَ شُكْرٍ وَ صَبْرٍ وَ صَلاهٍ وَ زَكاهٍ وَ قِیامٍ وَ عِبادَهٍ وَ سَعادَهٍ وَ بَرَكَهٍ وَ زِیادَهٍ وَ رَحْمَهٍ وَ نِعْمَهٍ وَ كَرامَهٍ وَ فَریضَهٍ وَ سَرّاءَ وَ ضَرّاءَ وَ شِدَّهٍ وَ رَخاءٍ وَ مُصیبَهٍ وَ بَلاءٍ وَ عُسْرٍ وَ یُسْرٍ وَ غِناءٍ وَ فَقْرٍ وَ عَلی كُلِّ حالٍ وَ فِی كُلِّ أَوانٍ وَ زَمانٍ وَ كُلِّ مَثْویً وَ مُنْقَلَبٍ وَ مَقامٍ اَللّهُمَّ إِنّی عائِذٌ بِكَ فَأَعِذْنی وَ مُسْتَجیرٌ بِكَ فَأَجِرْنی وَ مُسْتَعینٌ بِكَ فَأَعِنّی وَ مُسْتَغیثٌ بِكَ فَأَغِثْنی وَ داعیكَ فَأَجِبْنی وَ مُسْتَغْفِرُكَ فَاغْفِرْلی وَ مُسْتَنْصِرُكَ فَانْصُرْنی وَ مُسْتَهْدیكَ فَاهْدِنی وَ مُسْتَكْفیكَ فَاكْفِنی وَ مُلْتَجِأٌ إِلَیْكَ فَاوِنی وَ مُسْتَمْسِكٌ بِحَبْلِكَ فَاعْصِمْنی وَ مُتَوَكِّلٌ عَلَیْكَ فَاكْفِنی وَ اجْعَلْنی فی عِیاذِكَ وَ جِوارِكَ وَ حِرْزِكَ وَ كَهْفِكَ(4) وَ حِیاطَتِكَ وَ حَراسَتِكَ وَ كِلائَتِكَ وَ حُرْمَتِكَ وَ أَمْنِكَ وَ تَحْتَ ظِلِّكَ وَ تَحْتَ جَناحِكَ وَ اجْعَلْ عَلَیَّ واقِیَهً مِنْكَ وَ اجْعَلْ حِفْظَكَ وَ حِیاطَتَكَ وَ حَراسَتَكَ وَ كَلائَتَكَ مِنْ وَرائی وَ أَمامی وَ عَنْ یَمینی وَ عَنْ شِمالی وَ مِنْ فَوْقی وَ مِنْ تَحْتی وَ حَوالِیَّ حَتّی لا یَصِلَ أَحَدٌ مِنَ الْمَخْلُوقینَ إِلی مَكْرُوهی وَ أَذایَ بِحَقِّ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْمَنّانُ بَدیعُ السَّماواتِ وَالاْءَرْضِ ذُوالْجَلالِ وَ الاْءِكْرامِ اَللّهُمَّ اكْفِنی حَسَدَ الْحاسِدینَ وَ بَغْیَ الْباغینَ وَ كَیْدَ الْكائِدینَ وَ مَكْرَ الْماكِرینَ وَ حیلَهَ الْمُحْتالینَ وَ غیلَهَ الْمُغْتالینَ وَ ظُلْمَ الظّالِمینَ وَ جَوْرَ الْجائِرینَ وَاعْتِداءَ الْمُعْتَدینَ وَ سَخَطَ الْمُسْخِطینَ(5) وَ تَشَحُّبَ الْمُتَشَحِّبینَ وَ صَوْلَهَ الصّائِلینَ وَ اقْتِسارَ الْمُقْتَسِرینَ(6) وَ غَشْمَ الْغاشِمینَ وَ خَبْطَ

1- 1_ حاشیه متن: أعوار، و حاشیه ع: أغوار.
2- 2_ ع: مُتَصارِعاً، و حاشیه آن: مُتَساعِداتٍ.
3- 3_ ع: الطّیور.
4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: كَنَفِكَ.
5- 5_ حاشیه ع: تَسَخِّطینَ، و حاشیه آ: المُسْتَخِطّین.
6- 6_ ع: وَاقْتِصارَالْمُقْتَصِرینَ.

الْخابِطینَ وَ سِعایَهَ السّاعینَ وَ نَمیمَهَ النّامّینَ وَ سِحْرَ السَّحَرَهِ وَ الْمَرَدَهِ وَ الشَّیاطینِ وَ جَوْرَ السَّلاطینَ وَ مَکْرُوهَ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَخْزُونِ الطَّیِّبِ الطّاهِرِ الَّذی قامَتْ بِهِ السَّماواتُ وَالْأَرْضُ وَ أَشْرَقَتْ لَهُ الظُّلَمُ وَ سَبَّحَتْ لَهُ الْمَلَائِکَهُ وَ وَجِلَتْ عَنْهُ الْقُلُوبُ وَ خَضَعَتْ لَهُ الرِّقابُ وَ أَحْیَیْتَ بِهِ الْمَوْتی أَنْ تَغْفِرَلی کُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ فی ظُلَمِ اللَّیْلِ وَ ضَوْءِ النَّهارِ عَمْداً أَوْ خَطَأً سِرّاً أَوْ عَلانِیَهً وَ أَنْ تَهَبَ لی یَقیناً وَ هَدْیاً وَ نُوراً وَ عِلْماً وَ فَهْماً حَتّی أُقیمَ کِتابَکَ وَ أُحِلَّ حَلالَکَ وَ أُحَرِّمَ حَرامَکَ وَ أُوءَدِّیَ فَرائِضَکَ وَ أُقیمَ سُنَّهَ نَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله اَللّهُمَّ أَلْحِقْنی بِصالِحِ مَنْ مَضی وَ اجْعَلْنی مِنْ صالِحِ مَنْ بَقِیَ وَ اخْتِمْ لی عَمَلی بِأَحْسَنِه إِنَّکَ غَفُورٌ رَحیمٌ اَللّهُمَّ إِذا فَنِیَ عُمْری وَ تَصَرَّمَتْ أَیّامُ حَیاتی وَ کانَ لابُدَّ لی مِنْ لِقائِکَ فَأَسْئَلُکَ یا لَطیفُ أَنْ تُوجِبَ لی مِنَ الْجَنَّهِ مُنْزِلاً یَغْبِطُنی بِه الْأَوَّلُونَ وَ الْآخِرُونَ اَللّهُمَّ اقْبَلْ مِدْحَتی وَ الْتِهافی وَ ارْحَمْ ضَراعَتی وَ هُتافی وَ إِقْراری عَلی نَفْسی وَ اعْتِرافی فَقَدْ أَسْمَعْتُکَ صَوْتی فِی الدّاعینَ وَ خُشُوعی فِی الضّارِعینَ وَ مِدْحَتی فِی الْقائِلینَ وَ تَسْبیحی فِی الْمادِحینَ وَ أَنْتَ مُجیبُ الْمُضطَرِّینَ وَ مُغیثُ الْمُسْتَغیثینَ وَ غِیاثُ الْمَلْهُوفینَ وَ حِرْزُ الْهارِبینَ وَ صَریخُ الْمُوءْمِنینَ وَ مُقیلُ الْمُذْنِبینَ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلَی الْبَشیرِ النَّذیرِ وَ السِّراجِ الْمُنیرِ وَ عَلَی الْمَلائِکَهِ وَ النَّبِیّینَ اَللّهُمَّ داحِیَ الْمَدْحُوّاتِ وَ بارِئَ الْمَسْمُوکاتِ وَ جَبّالَ الْقُلُوبِ عَلی فِطْرَتِها شَقِیِّها وَ سَعیدِهَا اجْعَلْ شَرائِفَ صَلَواتِکَ وَ نَوامِیَ بَرَکاتِکَ(1) وَ کَرائِمَ تَحِیّاتِکَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ أَمینِکَ عَلی وَحْیِکَ الْقائِمِ بِحُجَّتِکَ وَ الذّابِّ عَنْ حَرَمِکَ وَ الصّادِعِ بِأَمْرِکَ وَ الْمُشَیِّدِ لِآیاتِکَ وَ الْمُوْفی لِنَذْرِکَ اَللّهُمَّ فَأَعْطِه بِکُلِّ فَضیلَهٍ مِنْ فَضائِلِه وَ (2)نَقیبَهٍ مِنْ مَناقِبِه وَ حالٍ مِنْ أَحْوالِه وَ مَنْزِلَهٍ مِنْ مَنازِلِه رَأَیْتَ مُحَمَّداً لَکَ فیها ناصِراً وَ عَلی مَکْرُوهِ بَلائِکَ صابِراً وَ لِمَنْ عاداکَ مُعادِیاً وَ لِمَنْ والاکَ مُوالِیاً وَ عَنْ ما کَرِهْتَ نائِیاً(3) وَ إِلی ما أَجَبْتَ داعِیاً فَضائِلَ مِنْ جَزائِکَ وَ خَصائِصَ مِنْ عَطائِکَ وَ حِبائِکَ تُسْنی بِها

1- 1_ ع: + و رأفَهِ تَحِیَّتِکَ، و حاشیه آن: تحیّاتِکَ. ولی در آ: برعکس.
2- 2_ حاشیه ع و آ: مَنْقَبَهٍ.
3- 3_ حاشیه ع: تائیاً.

أَمْرَهُ وَ تُعْلى بِها دَرَجَتَهُ مَعَ الْقُوّامِ بِقِسْطِکَ وَ الذّابّینَ عَنْ حَرَمِکَ حَتّی لا یَبْقی ثَناءٌ وَ لا بَهاءٌ وَ لا رَحْمَهٌ وَ لا کَرامَهٌ إِلاّ خَصَصْتَ مُحَمَّداً بِذلِکَ وَ آتَیْتَهُ مِنْهُ الذُّری وَ بَلَّغْتَهُ الْمَقاماتِ الْعُلی آمینَ رَبَّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَوْدِعُکَ دینی وَ نَفْسی وَ جَمیعَ نِعْمَتِکَ عَلَیَّ وَاجْعَلْنی فی کَنَفِکَ وَ حِفْظِکَ وَ عِزِّکَ وَ مَنْعِکَ عَزَّ جارُکَ وَ جَلَّ ثَناوءُکَ وَ تَقَدَّسَتْ أَسْماوءُکَ وَ لا إِلهَ غَیْرُکَ حَسْبِی أَنْتَ فِی السَّرّاءِ وَ الضَّرّاءِ وَ الشِّدَّهِ وَ الرَّخاءِ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ رَبَّنا عَلَیْکَ تَوَکَّلْنا وَ إِلَیْکَ أَنَبْنا وَ إِلَیْکَ الْمَصِیرُ رَبَّنا لا تَجْعَلْنا فِتْنَهً لِلَّذِینَ کَفَرُوا وَ اغْفِرْ لَنا رَبَّنا إِنَّکَ أَنْتَ الْعَزِیزُ الْحَکِیمُ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنّا عَذابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذابَها کانَ غَراماً إِنَّها ساءَتْ مُسْتَقَرًّا وَ مُقاماً رَبَّنَا افْتَحْ بَیْنَنا وَ بَیْنَ قَوْمِنا بِالْحَقِّ وَ أَنْتَ خَیْرُ الْفاتِحِینَ رَبَّنا إِنَّنا آمَنّا فَاغْفِرْ لَنا ذُنُوبَنا وَ کَفِّرْ عَنّا سَیِّئاتِنا وَ تَوَفَّنا مَعَ الْاَءبْرارِ رَبَّنا وَ آتِنا ما وَعَدْتَنا عَلی رُسُلِکَ وَ لا تُخْزِنا یَوْمَ الْقِیامَهِ إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمِیعادَ رَبَّنا لا تُوءاخِذْنا إِنْ نَسِینا أَوْ أَخْطَأْنا رَبَّنا وَ لا تَحْمِلْ عَلَیْنا إِصْراً کَما حَمَلْتَهُ عَلَی الَّذِینَ مِنْ قَبْلِنا رَبَّنا وَ لا تُحَمِّلْنا ما لا طاقَهَ لَنا بِهِ وَ اعْفُ عَنّا وَ اغْفِرْ لَنا وَ ارْحَمْنا أَنْتَ مَوْلانا فَانْصُرْنا عَلَی الْقَوْمِ الْکافِرِینَ رَبَّنا آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَهً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنا بِرَحْمَتِکَ عَذابَ النّارِ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطّاهِرینَ و سَلَّمَ تَسْلیماً».(1)

3- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم اللهم صل علی محمد و آل محمد صلاه...»

سیّم: سیّد بن طاوس و شیخ طوسی و دیگران به سندهای صحیح از معاویه بن عمّار روایت کرده اند که: حضرت صادق علیه السلام بعد از نماز عشا این دعا می خواندند:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ(2) مُحَمَّدٍ صَلاهً تُبَلِّغُنا بِها رِضْوانَکَ وَ الْجَنَّهَ وَ تُنَجِّینا بِها مِنْ سَخَطِکَ وَ النّارِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ(3) مُحَمَّدٍ وَ أَرِنی الْحَقَّ حَقّاً حَتّی أَتَّبِعَهُ وَ أَرِنِی الْباطِلَ باطِلاً حَتّی أَجْتَنِبَهُ وَ لا تَجْعَلْهُما(4) عَلَیَّ

1- 1_ فلاح السائل، ص 251، فصل السادس و العشرون... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 115، باب 42، تعقیب صلاه العشاء.
2- 2_ حاشیه ع و آ: وَ آلِهِ.
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: وَ آلِهِ.
4- 4_ حاشیه متن: تَجْعَلْهُ، و حاشیه آ: وَلاَتَجْعَلْهُ عَلَیَّ.

مُتَشابِهَیْنِ(1) فَأَتَّبِعَ هَوایَ بِغَیْرِ هُدیً مِنْکَ وَ اجْعَلْ هَوایَ تَبَعاً لِرِضاکَ وَ طاعَتِکَ وَ خُذْ لِنَفْسِکَ رِضاها مِنْ نَفْسی وَ اهْدِنی لِمَا اخْتُلِفَ فیهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِکَ إِنَّکَ تَهْدی مَنْ تَشاءُ إِلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اهْدِنی فیمَنْ هَدَیْتَ وَ عافِنی فیمَنْ عافَیْتَ وَ تَوَلَّنی فیمَنْ تَوَلَّیْتَ وَ بارِکْ لی فیما أَعْطَیْتَ وَ قِنی شَرَّ ما قَضَیْتَ إِنَّکَ تَقْضی وَ لا یُقْضی عَلَیْکَ وَ تُجیرُ وَ لا یُجارُ عَلَیْکَ تَمَّ نُورُکَ اَللّهُمَّ فَهَدَیْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ وَ عَظُمَ حِلْمُکَ فَعَفَوْتَ(2) فَلَکَ الْحَمْدُ وَ بَسَطْتَ یَدَکَ فَأَعْطَیْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ تُطاعُ رَبَّنا فَتَشْکُرُ وَ تُعْصَی رَبَّنا فَتَسْتُرُ وَ تَغْفِرُ أَنْتَ کَما أَثْنَیْتَ عَلی نَفْسِکَ بِالْکَرَمِ وَ الْجُودِ لَبَّیْکَ وَ سَعْدَیکَ تَبارَکْتَ وَ تَعالَیْتَ لا مَلْجَأَ وَ لا مَنْجا مِنْکَ إِلاّ إِلَیْکَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ سُبْحانَکَ اَللّهُمَّ وَ بِحَمْدِکَ عَمِلْتُ سُوءً وَ ظَلَمْتُ نَفْسی فَارْحَمْنی(3) وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ سُبْحانَکَ إِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ سُبْحانَکَ اَللّهُمَّ وَ بِحَمْدِکَ عَمِلْتُ سُوءً وَ ظَلَمْتُ نَفْسی فَاغْفِرلی یا خَیْرَ الْغافِرینَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ سُبْحانَکَ اَللّهُمَّ وَ بِحَمْدِکَ عَمِلْتُ سُوءً وَ ظَلَمْتُ نَفْسی فَتُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَنْتَ التَوّابُ الرَّحیمُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ سُبْحانَکَ إِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ سُبْحانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمّا یَصِفُونَ وَ سَلامٌ عَلَی الْمُرْسَلِینَ وَ الْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَیِّتْنی مِنْکَ فی عافِیَهٍ وَ صَبِّحْنی مِنْکَ فی عافِیَهٍ وَ اسْتُرْنی مِنْکَ بِالْعافِیَهِ وَ ارْزُقْنی تَمامَ الْعافِیَهِ وَ دَوامَ الْعافِیَهِ وَ الشُّکْرَ عَلَی الْعافِیَهِ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَوْدِعُکَ نَفْسی وَ دینی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ أَهْلَ حُزانَتی وُ کُلَّ نِعْمَهٍ أَنْعَمْتَ بِها عَلَیَّ اَوْ تُنْعِمُ(4) فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اجْعَلْنی فی کَنَفِکَ وَ أَمْنِکَ وَ کَلائَتِکَ وَ حِفْظِکَ وَ حِیاطَتِکَ وَ کِفایَتِکَ وَ سِتْرِکَ وَ ذِمَّتِکَ وَ جَوارِکَ وَ وَدائِعِکَ یا مَنْ لا تَضیعُ وَدائِعُهُ وَ لایَخیبُ سائِلُهُ وَ لا یَنْفَدُ ما عِنْدَهُ اَللّهُمَّ إِنّی أَدْرَءُ بِکَ فی نُحُورِ أَعْدائی وُ کُلِّ(5) مَنْ کادَنی وَ بَغی عَلَیَّ اَللّهُمَّ مَنْ أَرادَنا فَأَرِدْهُ وَ مَنْ کادَنا

1- 1_ حاشیه متن و ع: مُتَشَابِها.
2- 2_ حاشیه هر سه نسخه: فَغَفَرْتَ.
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: فَاغْفِرْ لی وَارْحَمْنی.
4- 4_ حاشیه ع: أوْ تُنعِمُ.
5- 5_ حاشیه هر سه نسخه: وَکِدْ.

فَکِدْهُ وَ مَنْ نَصَبَ لَنا فَخُذْهُ یا رَبِّ أَخْذَ عَزیزٍ مُقْتَدِرٍ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اصْرِفْ عَنّی مِنَ الْبَلِیّاتِ وَالْآفاتِ وَ الْعاهاتِ وَ النِّقَمِ وَ لُزُومِ السَّقَمِ وَ زَوالِ النِّعَمِ وَ عَواقِبِ التَّلَفِ وَ ما طَغی بِهِ الْماءُ لِغَضَبِکَ وَ ما عَتَتْ بِهِ الرّیحُ عَنْ أَمْرِکَ وَ ما أَعْلَمُ وَ ما لا أَعْلَمُ وَ ما أَخافُ وَ ما لا أَخافُ وَ ما أَحْذَرُ وَ ما لا أَحْذَرُ وَ ما أَنْتَ بِهِ أَعْلَمُ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرِّجْ هَمّی وَ نَفِّسْ غَمّی وَ سَلِّ حُزْنی وَ اکْفِنی ما ضاقَ بِه صَدْری وَ ما عیلَ بِه صَبْری وَ قَلَّتْ فیهِ(1) حیلَتی وَ ضَعُفَتْ عَنْهُ قُوَّتی وَ عَجَزَتْ عَنْهُ طاقَتی وَ رَدَّتْنی فیهِ الضَّرُورَةُ عِنْدَ انْقِطاعِ الْآمالِ وَ خَیْبَهِ الرَّجاءِ مِنَ الْمَخْلُوقینَ إِلَیْکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْفِنیهِ یا کافِیاً مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ لا یَکْفی مِنْهُ شَیْ ءٌ اِکْفِنی کُلَّ شَیْ ءٍ حَتّی لا یَبْقی مِنْهُ شَیْ ءٌ یا کَریمُ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ(2) وَ ارْزُقْنی حَجَّ بَیْتِکَ الْحَرامِ وَ زِیارَةَ قَبْرِ نَبِیِّکَ صلی الله علیه و آله (3) مَعَ التَّوْبَهِ وَ النَّدَمِ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَوْدِعُکَ نَفْسی وَ دینی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ إِخْوانی وَ أَسْتَکْفیکَ ما أَهَمَّنی وَ ما لَمْ یُهِمَّنی وَ أَسْئَلُکَ بِخَیرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ اَلَّذی لا یَمُنُّ بِه سِواکَ یا کَریمُ الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی قَضی عَنّی صَلاةً کانَتْ عَلَی الْمُؤْمِنینَ کِتاباً مَوْقُوتاً».(4)

4- دعای «اللهم إنه لیس لی علم بموضع رزقی...»

چهارم: سیّد بن طاوس رضی الله عنه از عبید بن زراره روایت کرده است که: مردی به خدمت حضرت صادق علیه السلام آمد و از تنگدستی شکایت کرد، و گفت: هر چند در طلب روزی به شهرها می گردم تنگی معیشتِ من زیاده می گردد. حضرت فرمود که: چون از نماز خفتن فارغ شوی، با تأنّی این دعا بخوان.

راوی گفت: بعد از اندک مدّتی حال آن مرد نیکو شد، و مال بسیار به هم رسانید. و دعا این است:

1- 1_ حاشیه ع و آ: بِهِ.
2- 2_ حاشیه هر سه نسخه: وَ الأَئمهَ عَلَیه وَ عَلَیهمُ السَّلامُ.
3- 3_ حاشیه متن و ع: علیه السّلام.
4- 4_ فلاح السائل، ص 254، فصل السادس و العشرون... ؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 110، أربع رکعات آخر.

«اَللّهُمَّ إِنَّهُ لَيْسَ لی عِلْمٌ بِمَوْضِعِ رِزْقی وَ إِنَّما أنا أَطْلُبُهُ بِخَطَراتٍ تَخْطُرُ عَلی قَلْبی فَأَجُولُ فی طَلَبِهِ الْبُلْدانَ وَ أَ نَا فیما أَ نَا طالِبٌ کَالْحِیرانِ لا أَدْری أَفی سَهْلٍ هُوَ أَمْ فی جَبَلٍ أَمْ فی أَرْضٍ أَمْ فی سَماءٍ أَمْ فی بَرٍّ أَمْ فی بَحْرٍ وَ عَلی یَدَیْ مَنْ وَ مِنْ قِبَلِ مَنْ وَ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ عِلْمَهُ عِنْدَکَ وَ أَسْبابَهُ بِیَدِکَ وَ أَنْتَ الَّذی تَقْسِمُهُ بِلُطْفِکَ وَ تُسَبِّبُهُ بِرَحْمَتِکَ اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْ یا رَبِّ رِزْقَکَ لی واسِعاً وَ مَطْلَبَهُ سَهْلاً وَ مَأْخَذَهُ قَریباً وَ لا تُعَنِّنی بِطَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرْ لی فیهِ رِزْقاً فَإِنَّکَ غَنیٌّ عَنْ عَذابی وَ أَ نَا فَقیرٌ إِلی رَحْمَتِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَجُدْ عَلی عَبْدِکَ بِفَضْلِکَ إِنَّکَ ذُو فَضْلٍ عَظیمٍ».(1)

5- دعای «اللهم بیدک مقادیر اللیل والنهار و...»

پنجم: کلینی به سند معتبر از اهل بیت علیهم السلام روایت کرده است که: بعد از نماز خفتن این دعا را باید خواند. و دیگران این دعا را بعد از نماز شام ذکر کرده اند:

«اَللّهُمَّ بِیَدِکَ مَقادیرُ اللَّیْلِ وَ مَقادیرُ النَّهارِ وَ مَقادیرُ الدُّنْیا وَ الاْآخِرَهِ وَ مَقادیرُ الْمَوْتِ وَ الْحَیاهِ وَ مَقادیرُ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ وَ مَقادیرُ النَّصْرِ وَ الْخِذْلانِ وَ مَقادیرُ الْغِنی وَ الْفَقْرِ اَللّهُمَّ بارِکْ لی فی دینی وَ دُنْیایَ وَ فی جَسَدی وَ أَهْلی(2) وَ وُلْدی اَللّهُمَّ ادْرَأْ عَنّی فَسَقَهَ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ الْجِنِّ وَ الاْءِنْسِ وَ اجْعَلْ مُنْقَلَبی إِلی خَیْرٍ دائِمٍ وَ نَعیمٍ لا یَزُولُ».(3)

6- دعای «أعوذ بعزه الله و أعوذ بقدره الله و...»

ششم: در کتاب طبّ الأئمّه از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز خفتن این دعا بخواند در آن شب و روزش از ضرر دزدان ایمن گردد:

«أَعُوذُ بِعِزَّهِ اللّهِ وَ أَعُوذُ بِقُدْرَهِ اللّهِ وَ أَعُوذُ بِمَغْفِرَهِ اللّهِ وَ أَعُوذُ بِرَحْمَهِ اللّه وَ أَعُوذُ بِسُلْطانِ اللّهِ الَّذی هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ وَ أَعُوذُ بِکَرَمِ اللّهِ وَ أَعُوذُ بِجَمْعِ اللّهِ مِنْ شَرِّ کُلِّ جَبّارٍ عَنیدٍ وَ شَیْطانٍ مَریدٍ وَ کُلِّ مُغْتالٍ وَ سارِقٍ وَ عارِضٍ وَ مِنْ شَرِّ السّامَّهِ وَ الْهامَّهِ وَ الْعامَّهِ وَ مِنْ شَرِّ

1- 1_ فلاح السائل، ص 256، فصل السادس والعشرون... ؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 168، فصل العشرون فی أدعیه الأرزاق.

2- 2_ ع: + وَ مالى .
3- 3_ کافى، ج 2، ص 545، باب الدعاء فى ادبار الصلوات؛ وسايل الشيعه، ج 6، ص 484، باب نبذه مما يستحب... .

كُلِّ دابَّهٍ صَغیرَهٍ أَوْ کَبیرَهٍ بِلَیْلٍ أَوْ نَهارٍ وَ مِنْ شَرِّ فُسّاقِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ فُجّارِهِمْ وَ مِنْ شَرِّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الْاْءِنْسِ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ رَبّی آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ».(1)

7- خواندن سوره «إنا أنزلناه فی لیله القدر...»

هفتم: سیّد بن طاوس رضی الله عنه به سند معتبر از حضرت امام محمّد تقی علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز خفتن هفت مرتبه سوره «إِنّا أَنْزَلْناه» بخواند در آن شب تا صبح در ضمان حق تعالی باشد از بلاها.(2)

8- دعای «اللهم رب السماوات السب و ما أظلت...»

هشتم: شیخ طوسی و کفعمی و دیگران ذکر کرده اند که: سنّت است بعد از نماز عشاء هفت مرتبه خواندن سوره «إِنّا أَنْزَلْناهُ» و بعد از آن این دعا بخواند:

«اَللّهُمَّ رَبَّ السَّماواتِ السَّبْعِ وَ ما أَظَلَّتْ وَ رَبَّ الاْءَرَضِینَ السَّبْعِ وَ ما أَقَلَّتْ وَ رَبَّ الشَّیاطینِ وَ ما أَضَلَّتْ وَ رَبَّ الرِّیاحِ وَ ما ذَرَتْ اَللّهُمَّ رَبَّ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ إِلهَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ خالِقَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ مَلیکَ کُلِّ شَیْ ءٍ أَنْتَ اللّه ُ الْمُقْتَدِرُ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ أَنْتَ اللّه ُ الاْءَوَّلُ فَلا شَیْ ءَ قَبْلَکَ وَ أَنْتَ الاْآخِرُ فَلا شَیْ ءَ بَعْدَکَ وَ أَنْتَ الظّاهِرُ فَلا شَیْ ءَ فَوْقَکَ وَ أَنْتَ الْباطِنُ فَلا شَیْ ءَ دُونَکَ وَ رَبَّ جَبْرَئیلَ وَ میکائیلَ وَ إِسْرافیلَ وَ إِلهَ إِبْراهیمَ(3) وَ إِسْماعیلَ وَ إِسْحاقَ وَ یَعْقُوبَ وَ الاْءَسْباطَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَوَلاّنی بِرَحْمَتِکَ وَ لا تُسَلِّطْ عَلَیَّ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ مِمَّنْ لا طاقَهَ لی بِه اَللّهُمَّ إِنّی أَتَحَبَّبُ إِلَیْکَ فَحَبِّبْنی(4) وَ فِی النّاسِ فَعَزِّزْنی وَ مِنْ شَرِّ شَیاطینِ الْجِنِّ وَ الاْءِنْسِ فَسَلِّمْنی یا رَبَّ الْعالَمینَ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ» پس هر دعایی که خواهی بکن.(5)

1- 1_ طبّ الأئمه، ص 119، عوذه للسارق؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 127، باب 42، تعقیب صلاه العشاء.
2- 2_ فلاح السائل، ص 257، فصل السادس والعشرون... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 102، باب نبذه مما یستحب... .
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: وَ الأسباط.

4- 4_ حاشیه متن و ع و متن آ: اللّهم إِلَیکَ فَحَبِّبْنی.
5- 5_ مصباح، شیخ طوسی، ص 109، أربع رکعات آخر؛ بلدالأمین، ص 30، ما یختص به صلاه العشاء.

9- دعای «اللهم بحق محمد و آل محمد صل علی محمد...»

نهم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: سنّت است که این دعا نیز بخوانند:

«اَللّهُمَّ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ محمّدٍ وَ لا تُوءْمِنّا مَکْرَکَ وَ لا تُنْسِنا ذِکْرَکَ وَ لاتَکْشِفْ عَنّا سِتْرَکَ وَ لا تَحْرِمْنا فَضْلَکَ وَ لا تُحِلَّ عَلَیْنا غَضَبَکَ وَ لا تُباعِدْنا مِنْ جِوارِکَ وَ لا تَنْقُصْنا مِنْ رَحْمَتِکَ وَ لا تَنْزِعْ مِنّا(1) بَرَکَتَکَ وَ لا تَمْنَعْنا عافِیَتَکَ وَ أَصْلِحْ لَنا ما أَعْطَیْتَنا وَ زِدْنا مِنْ فَضْلِکَ الْمُبارَکِ الطَّیِّبِ الْحَسَنِ الْجَمیلِ وَ لا تُغَیِّرْ ما بِنا مِنْ نِعْمَتِکَ وَ لا تُوءْیِسْنا مِنْ رَوْحِکَ وَ لا تُهِنّا بَعْدَ کَرامَتِکَ وَ لا تُضِلَّنا بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنا وَهَبْ لَنا مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَنْتَ الْوَهّابُ اَللّهُمَّ اجْعَلْ قُلُوبَنا سالِمَةً وَ أَرْواحَنا طَیِّبَةً وَ أَزْواجَنا مُطَهَّرَةً وَ أَلْسِنَتَنا صادِقَةً وَ اَیْمانَنا دائِماً وَ یَقینَنا صادِقاً وَ تِجارَتَنا لا تَبُورُ اَللّهُمَّ آتِنا فِی الدُّنْیا حَسَنَةً وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَةً وَ قِنا بِرَحْمَتِکَ عَذابَ النّارِ».(2)

10- خواندن سوره فاتحه، قل هوالله، معوذتین و دعای «سبحان الله...»

دهم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: مستحب است که بعد از نماز عشاء هر یک از سوره «فاتحه» و «قُلْ هُوَ اللّه ُ أَحَد» و «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَق» و «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النّاس» را ده مرتبه بخواند.

و ده نوبت بگوید: «سُبْحانَ اللّهِ وَ الْحَمْدُ للّهِ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَ اللّه ُ أَکْبَر»

و ده مرتبه بگوید: «اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»

و گفته اند که: سنّت است که این دعا نیز بخواند:

«اَللّهُمَّ افْتَحْ لی أَبْوابَ رَحْمَتِکَ وَ أَسْبِغْ عَلَیَّ مِنْ حَلالِ رِزْقِکَ وَ مَتِّعْنی بِالْعافِیَهِ ما أَبْقَیْتَنی فی سَمْعی وَ بَصَری وَ جَمیعِ جَوارِحِ بَدَنی اَللّهُمَّ ما بِنا مِنْ نِعْمَهٍ فَمِنْکَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَ أَتُوبُ إِلَیْکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(3)

1- 1_ ع و آ: عنّا.
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 110، أربع رکعات آخر؛ بلدالأمین، ص 30، ما یختص به صلاه العشاء.

3- 3ـ همان؛ (در روایت بلدالأمین به جای سُبْحانَ اللّهِ وَ الّحَمْدُ للّهِ وَ لا إِلهَ إِلاّ اللّهُ وَ اللّهُ اَكْبَر، جمله الباقِیاتُ الصالِحات آمده است).

11-دعای «أعیذ نفسی و ذریتی و أهل بیتی و...»

یازدهم: در کتاب طبّ الأئمّه علیهم السلام از حضرت صادق _ صلوات اللّه علیه _ روایت کرده(1) است که: محافظت نمایید زنان و فرزندان و مال های خود را به خواندن این دعا بعد از نماز عشاء:

«أُعیذُ نَفْسی وَ دینی وَ ذُرِیَّتی وَ اَهْلَ بَیْتی وَ مالی بِکَلِماتِ اللّهِ التّامّاتِ مِنْ کُلِّ شَیْطانٍ وَ هامَّهٍ وَ مِنْ کُلِّ عَیْنٍ لامَّهٍ».(2)

12- خواندن آیه الکرسی

دوازدهم: جعفر بن احمد قمی در کتاب مسلسلات از حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: آیه الکرسی را به من عطا کردند از گنجی در زیر عرش، و به هیچ پیغمبری پیش از من داده نشده.

پس حضرت امیر علیه السلام فرمود که: هر شب سه مرتبه این آیه شریفه را می خوانم اوّل: بعد از نماز خفتن پیش از نماز وتیره، دویّم: در هنگام خوابیدن، سیّم: پیش از نماز وتر در سحر.

پس حضرت فرمود که: تا از حضرت رسول صلی الله علیه و آله این حدیث را شنیدم، هیچ شب خواندن این آیه کریمه را در این سه وقت ترک نکردم.(3)

1- 1_ آ: شده.
2- 2_ طب الأئمه، ص 119، عوذه للمال و الولد؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 116، باب کیفیه الصلاه و... .
3- 3_ أمالی، شیخ طوسی، ص 508، مجلس الثامن عشر فیه من الأخبار؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 125، باب 42، تعقیب صلاه العشاء.

فصل هفتم: در بیان تعقیبات مخصوص نماز صبح است

فضیلت بیداری و خواندن دعا و تعقیبات

و آن زیاده از سایر صلوات است، و احادیث در فضیلت خواص(1) این تعقیب بسیار است، چنانچه در روایات بسیار وارد شده است که: ما بین طلوع صبح تا طلوع آفتاب روزیِ فرزندانِ آدم را قسمت می کنند؛ هر که در این وقت مشغول عبادت و دعا و تلاوت باشد روزی او فراخ می شود، و هر که در این وقت به خواب رود از زیادتی روزی محروم می شود؛ و خوابِ اینوقت شوم است، روزی را دور می کند، و رنگ را زرد می کند، و رو(2) را قبیح می کند؛ زینهار که حذر کنید از این خواب.(3)

و به سند معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقولست که: هر روزی که بر فرزندان آدم وارد می شود خطاب می کند به او که من روز تازه ام، و بر تو گواهم(4)؛ پس در من کار نیکویی بکن، و سخن نیکویی بگو تا گواهی دهم برای تو در قیامت، که بعد از این مرا نخواهی دید.(5)

1- 1_ ع و آ: خصوص.
2- 2_ ع: روی.
3- 3_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 502، باب کراهه النوم بعد الغداه؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 496، باب کراهه النوم ما بین طلوع الفجر.
4- 4_ ع: گواهی میدهم.
5- 5_ من لا یحضره الفقیه، ج 4، ص 379، و من الفاظ رسول اللّه... ؛ وسایل الشیعه، ج 16، ص 99، باب وجوب محاسبه النفس.

و از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام منقولست که: ذکر خدا بعد از نماز صبح تا طلوع آفتاب کامل تر است در تحصیل روزی، از سفر کردن در زمین.(1)

و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقولست که: هر که از طلوع صبح تا طلوع آفتاب، در مصلّای خود قرار گیرد و به تعقیب مشغول باشد، خدا او را از آتش جهنّم مستور گرداند.(2)

و از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام منقولست که: شیطان لشکر روز را از طلوع صبح تا طلوع آفتاب پهن می کند، و لشکر شب را از غروب آفتاب تا ذهاب حمره مغربی؛ پس خدا را در این دو ساعت بسیار یاد کنید که در این دو ساعت، شیطان آدمی را از عبادت خدا غافل می سازد.(3)

و به سند صحیح منقولست که: حضرت امام رضا علیه السلام در خراسان چون نماز صبح می کردند تا طلوع آفتاب در مصلّای خود می نشستند، و مشغول تعقیب بودند؛ پس خریطه ای(4) برای آن حضرت می آوردند که مسواکها در آن بود، و به یک یک از آنها مسواک می کردند؛ پس اندک کندر می خواییدند؛ پس قرآن را برمی گرفتند و تلاوت می کردند.(5)

و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقولست که: هر که از طلوع صبح تا طلوع آفتاب مشغول تعقیب باشد ثواب حج برای او نوشته شود.(6)

1- 1_ مکارم الاخلاق، ص 305، فی الرجوع من المصلی؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 58، باب تأکد استحباب الجلوس... .
2- 2_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 139، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 459، باب تأکد استحباب الجلوس بعد الصبح.
3- 3_ مفتاح الفلاح، ص 252 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 129، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
4- 4_ کیسه ای از جنس چرم. (دهخدا)
5- 5_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 504، باب کراهیه النوم بعد الغداه؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 460، باب تأکد استحباب الجلوس بعد الصبح.
6- 6_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 138، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... ؛ وسایل الشیعه، ج 6،Â ص 458، باب تأکد استحباب الجلوس بعد الصبح.

و در حدیث قدسی وارد شده است که حق تعالی می فرماید که: ای فرزند آدم! یاد کن مرا بعد از صبح یک ساعت، و بعد از عصر یک ساعت، تا کفایت کنم جمیع مهمّات تو را.(1)

امّا تعقیبات:

تعقیبات

1- خواندن «أستغفر الله ربی و أتوب إلیه...»

اوّل: ابن بابویه به سند معتبر از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز صبح هفتاد مرتبه «أَسْتَغْفِرُاللّه َ رَبِّی وَ أَتُوبُ إِلَیهِ» بگوید، خدا او را بیامرزد، هر چند در آن روز هفتاد هزار گناه بکند. و به روایت دیگر: هفتصد گناه بکند.(2)

2- خواندن سوره «قل هو الله أحد...»

دویّم: ایضاً ابن بابویه به سند صحیح و سندهای معتبر از حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ روایت کرده است که: هر که بعد از نماز صبح یازده مرتبه سوره «قُلْ هُوَ اللّه ُ أَحَد» بخواند، در آن روز گناهی بر او نوشته نشود به رغم انف شیطان.(3)

و در بلد الأمین از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که سوره «قُلْ هُوَ اللّه ُ أَحَد» را هر روز ده مرتبه بخواند، در آن روز هر چند شیطان سعی کند گناهی بر او نوشته نشود.(4)

3- دعای «اللهم اصلح دینی الذی جعلته لی إلیه...»

سیّم: شیخ طوسی رحمه الله در کتاب مجالس روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله چون از نماز صبح فارغ می شدند، صدا بلند می کردند که صحابه می شنیدند، و سه مرتبه می گفتند:

1- 1_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 329، باب التعقیب... ؛ ثواب الأعمال، ص 45، ثواب التعقیب... .

2- 2_ خصال، ج 2، ص 581، ثواب من استغفر اللّه... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 134، باب 43، التعقيب المختص بصلاه الفجر.
3- 3_ ثواب الأعمال، ص 45، ثواب من صلى الفجر و... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 135، باب 43، التعقيب المختص بصلاه الفجر.
4- 4_ بلدالأمين، ص 175، و اما صلوات رمضان نقلتها من كتاب اللّه؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 160، باب 43، التعقيب المختص بصلاه الفجر.

«اَللّهُمَّ أَصْلِحْ دینِیَ الَّذی جَعَلْتَهُ لی عِصْمَةً»

پس سه مرتبه: «اَللّهُمَّ أَصْلِحْ لی دُنْیایَ الَّتی جَعَلْتَ فیها مَعاشی»

پس سه مرتبه: «اَللّهُمَّ أَصْلِحْ لی آخِرَتی الَّتی جَعَلْتَ إِلَیْها مَرْجِعی»

پس سه مرتبه: «اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِرِضاکَ مِنْ سَخَطِکَ وَ أَعُوذُ بِعَفْوِکَ مِنْ نَقِمَتِکَ»

پس سه مرتبه: «اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْکَ لا مانِعَ لِما أَعْطَیْتَ وَ لا مُعْطِیَ لِما مَنَعْتَ وَ لایَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْکَ الْجَدُّ». (1)

4-خواندن «ماشاء الله کان لا حول و لا قوه...»

چهارم: کلینی به سند صحیح روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که: هر که بعد از نماز صبح صد مرتبه بگوید: «ما شاءَ اللّه ُ کانَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ» در آن روز مکروهی نبیند. (2)

و شیخ طوسی و دیگران نیز در کتب دعا ذکر کرده اند.

5- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله رب العالمین...»

پنجم: در بلدالأمین روایت کرده است که: مردی به دردی مبتلا شد که اطبّا از معالجه او به عجز اعتراف کردند، روزی کتابی از کتب علما را گشود؛ در اوّل صفحه نظرش بر این حدیث افتاد که حضرت صادق علیه السلام فرمود که: هر که علّتی داشته باشد، بعد از نماز صبح چهل مرتبه این دعا بخواند. چون چهل روز بر این دعا مداومت کرد شفا یافت. و بعد از آن تجربه بسیار از این دعا نقل کرده.

و ابن ادریس رحمه الله در کتاب سرایر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که: هر که هر روز این دعا را سی مرتبه بخواند حق تعالی نود و نه نوع بلا را از او دفع کند که کمتر آنها خوره (3) باشد.

و شیخ طوسی رحمه الله گفته است که: در تعقیب صبح سی مرتبه این دعا بخوانند.

1- 1_ امالی، شیخ طوسی، ص 158، مجلس السادس... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 134، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 530، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 208، صلاه الصبح.
3- 3_ آ: خُره، و ع: خُره و پیسی.

و دعا به روایت شیخ و ابن ادریس اینست: «بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیم اَلْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ تَبارَکَ اللّه ُ اَحْسَنُ الْخالِقینَ لا حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ».(1)

و به روایت کفعمی بعد از بسمله: «اَلْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ حَسْبُنَا اللّه ُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ» تا آخر دعا.(2) و هر دو خوبست.

6- خواندن «سوره إنا انزلناه فی لیله القدر...»

ششم: کفعمی و غیر او از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده اند که: هر که سوره «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِی لَیْلَهِ الْقَدرِ» را بعد از نماز صبح ده مرتبه، و نزد زوال شمس ده مرتبه، و بعد از عصر ده مرتبه بخواند هزار کاتب را سی سال به تَعَب اندازد در نوشتنِ ثواب او.(3)

و ایضاً از آن حضرت روایت کرده است که: هر که بعد از طلوع صبح هفت مرتبه بخواند، هفتاد صف از ملائکه هفتاد صلوات بر او می فرستند، و هفتاد مرتبه بر او ترحّم کنند.(4)

و از امام محمّد تقی _ صلوات اللّه علیه _ ثواب بسیار منقولست برای کسی که سوره «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ» را در شبانه روزی هفتاد و شش مرتبه بخواند: بعد از طلوع صبح پیش از نماز صبح، هفت مرتبه؛ و بعد از نماز صبح، ده مرتبه؛ و بعد از زوال شمس پیش از نافله، ده مرتبه؛ و بعد از نوافلِ زوال، بیست و یک مرتبه؛ و بعد از عصر، ده مرتبه؛ و بعد از عشاء، هفت مرتبه؛ و در وقت خواب، یازده مرتبه.

1- 1_ مصباح، شیخ طوسی، ص 213، صلاه الصبح... .
2- 2_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 148، فصل الثامن عشر فی أدعیه الآلام و... .
3- 3_ این روایت از کفعمی یافت نشد؛ ر . ک به: بحارالأنوار، ج 83، ص 161، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر (مصحح بحارالأنوار نیز این روایت را در کتاب کفعمی نیافته است)؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 92، باب نبذه مما یستحب... .
4- 4_ همان.

و از جمله ثوابش آنست که: حق تعالی هزار ملک خلق کند که در سی و شش هزار سال، ثواب آن را برای او بنویسند.(1)

7- خواندن «سبحان الله العظیم و بحمده و...»

هفتم: ابن بابویه و سایر علماء _ رضوان اللّه علیهم _ به سند معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که هر روز عقب نماز صبح، ده مرتبه بگوید: «سُبْحانَ اللّه ِ الْعَظیمِ وَ بِحَمْدِهِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ» حق تعالی او را عافیت دهد از کوری و دیوانگی و خوره(2) و پیسی(3) و پریشانی و خانه بر سرش فرود آمدن یا خرافت در هنگام پیری.(4)

8- دعای «سبحان الله ملأ المیزان و منتهی العلم و...»

هشتم: در بلد الأمین از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که خواهد که خدا در اجل او تأخیر کند، و او را بر دشمنان یاری دهد، و از مرگهای بد او را نگاه دارد، باید که هر بامداد و پسین بر این دعا مداومت نماید:

سه مرتبه بگوید: «سُبْحانَ اللّه ِ مِلاْءَ الْمیزانِ وَ مُنْتَهی الْعِلْمِ وَ مَبْلَغَ الرِّضا وَ زِنَةَ الْعَرْشِ وَ سَعَةَ الْكُرْسیّ»

و سه مرتبه بگوید: «اَلْحَمْدُ للّه ِ مِلاْءَ الْمیزانِ وَ مُنْتَهی الْعِلْمِ وَ مَبْلَغَ الرِّضا وَ زِنَةَ العَرْشِ وَ سَعَةَ الْكُرْسیّ»

و سه مرتبه بگوید: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ مِلاْءَ الْمیزانِ وَ مُنْتَهی الْعِلْمِ وَ مَبْلَغَ الرِّضا وَ زِنَةَ الْعَرْشِ وَ سَعَةَ الْكُرْسیّ»

و سه مرتبه بگوید: «اَللّه ُ اَكْبَرُ مِلاْءَ الْمیزانِ وَ مُنْتَهی الْعِلْمِ وَ مَبْلَغَ الرِّضا وَ زِنَةَ الْعَرْشِ وَ سَعَةَ الْكُرْسیّ».(5)

1- 1_ بحارالأنوار، ج 83، ص 161، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر؛ مستدرک الوسایل، ج 4، ص 171، باب ما یستحب أن یقرأ فی

نوافل... .
2- 2_ ع و آ: خُره.
3- 3_ آ: _ پیسی.
4- 4_ ثواب الأعمال، ص 159، ثواب من قال... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 475، باب نبذه مما یستحب... .
5- 5_ بلدالأمین، ص 51، ما یدعی به بعد صلاه الفجر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 160، بابÄ43 î، التعقیب المختص بصلاه الفجر.

9- خواندن «بسم الله الرحمن الرحيم لا حول و لا قوه...»

نهم: سیّد بن طاوس به سند معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز صبح صد مرتبه بگوید: «بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ الْعَظیم» به اسم اعظَمِ خدا نزدیکتر باشد از سیاهی چشم به سفیدی آن.(1)

و به سندهای معتبر از حضرت صادق و کاظم علیهماالسلام منقولست که: هر که بعد از نماز صبح _ پیش از آن که سخن گوید و حرکت کند _ هفت مرتبه این دعا بخواند، هفتاد نوع بلا از او دور گردد که سهل ترِ آنها خوره و پیسی و شرّ شیاطین و شرّ پادشاهان باشد.(2)

و در بعضی از روایات معتبره سه مرتبه نیز وارد شده است، و بعضی ده مرتبه، و اقّلش سه مرتبه است، و اکثرش صد مرتبه و هر یک که بیشتر است ثوابش بیشتر است، و احادیث در این باب در تعقیب نماز مغرب مذکور شد.

10- خواندن «لا إله إلا الله وحده لا شریک له...»

دهم: کلینی رحمه الله به سند صحیح روایت کرده است که: محمّد بن مسلم از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام پرسید از تسبیح بعد از نماز، فرمود که: چیز مقرّری نمی دانم بغیر تسبیح فاطمه علیهاالسلام بعد از هر نماز، و ده مرتبه این تهلیل بعد از نماز صبح: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».

پس تسبیح تطوّع و سنّت آنچه داند بخواند.(3)

11- خواندن «أصبحنا و أصبح الملک لله...»

یازدهم: در کتاب مَن لایَحضرِ و ذکری و مکارم الأخلاق روایت کرده اند به سند معتبر از(4) مسمع که گفت: چهل صباح با حضرت صادق علیه السلام نماز کردم، چون از نماز فارغ می شد دست مبارک به سوی آسمان بلند می کرد و می گفت:

1- 1_ مهج الدعوات، ص 316، و من ذلک ما نذکره... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 162، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر... .
2- 2_ امالی، شیخ طوسی، ص 415، مجلس الرابع عشر فیه بقیه... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 480، باب نبذه مما یستحب... .
3- 3_ کافی، ج 2، ص 533، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 476، باب نبذه مما یستحب... .
4- 4_ ع: _ معتبر از .

«أَصْبَحْنا وَ أَصْبَحَ الْمُلْکُ للّه ِ اَللّهُمَّ إِنّا عَبیدُکَ وَ أَبْناءُ عَبیدِکَ اَللّهُمَّ احْفَظْنا مِنْ حَیْثُ نَحْتَفِظُ وَ مِنْ حَیْثُ لا نَحْتَفِظُ اَللّهُمَّ احْرُسْنا مِنْ حَیْثُ نَحْتَرِسُ وَ مِنْ حَیْثُ لا نَحْتَرِسُ اَللّهُمَّ اسْتُرْنا مِنْ حَیْثُ نَسْتَتِرُ وَ مِنْ حَیْثُ لا نَسْتَتِرُ اَللّهُمَّ اسْتُرْنا بِالْغِناَ وَ الْعافِیَهِ اَللّهُمَّ ارْزُقْنَا الْعافِیَهَ وَ دَوامَ الْعافِیَهِ وَ ارْزُقْنَا الشُّکْرَ عَلَی الْعافِیَهِ». (1)

12- خواندن «سبحان الله العظیم و بحمده...»

دوازدهم: شیخ کلینی و دیگران روایت کرده اند که: مردی به خدمت حضرت امام موسی علیه السلام (2) شکایت کرد که کار بر من بسته شده است، و به هر کاری که متوجّه می شوم سودی نمی یابم، و به هر حاجت که رو می کنم(3) برآورده نمی شود. حضرت فرمود که بعد از نماز صبح ده نوبت(4) بگو:

«سُبْحانَ اللّه ِ الْعَظیمِ وَ بِحَمْدِهِ اَسْتَغْفِرُاللّه َ(5) وَ اَسْئَلُهُ مِنْ فَضْلِه».

راوی گفت: اندک زمانی که بر این مداومت کردم؛ جمعی از بادیه آمدند، و مرا خبر دادند که مردی از قوم من مرده، و به غیر از من وارثی ندارد. پس مال بسیار(6) به دست من آمد و تا حال بی نیازم.(7)

و در مکارم روایت کرده که: به آن حضرت عرض کرد که دعایی مرا تعلیم کن که جامع باشد برای دنیا و آخرت، و آسان باشد. حضرت این دعا را تعلیم او کرد، و حالش نیکو شد.(8)

13- دعای «اللهم متفنی بسمعی و بصری واجعلهما...»

سیزدهم: قطب راوندی رحمه الله روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله چون از نماز

1- 1_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 338، باب ما یستحب من الدعاء... ؛ مکارم الأخلاق، ص 277، فیما یختص بالصباح والمساء.
2- 2_ آ: + آمد.
3- 3_ آ: می آورم.
4- 4_ ع: _ ده نوبت.

5- 5_ آ: + و أتوب اليه .
6- 6_ آ: + داشت .
7- 7_ كافى، ج 5، ص 315، باب نوادر؛ وسايل الشيعه، ج 6، ص 475، باب نبذه مما يستحب... .
8- 8 _ مكارم الأخلاق، ص 283، دعاء آخر... ؛ من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 328، باب التعقيب... .

بامداد فارغ می شد این دعا می خواند: «اَللّهُمَّ مَتِّعْنی بِسَمْعی وَ بَصَری وَ اجْعَلْهُمَا الْوارِثَیْنِ مِنّی وَ اَرِنی ثاری فی عَدُوّی».(1)

14- خواندن «سبحان الله، أستغفر الله» و آیه «استغفروا ربکم...»

چهاردهم: در کتاب طبّ الأئمّه روایت کرده است که: مردی به خدمت حضرت امام محمّد باقر علیه السلام شکایت کرد که هر چند آزاد و بنده را به حباله نکاح خود به درمی آورم مرا فرزند روزی نمی شود، و عمرم به شصت سال رسیده است. حضرت فرمود که سه روز بعد از نماز خفتن، و بعد از نماز صبح هفتاد مرتبه: «سُبْحَانَ اللّه ِ» و هفتاد مرتبه: «أَسْتَغْفِرُ اللّه َ» بگو، پس این آیه را بخوان: «اِسْتَغْفِرُوا رَبَّکُمْ اِنَّهُ کانَ غَفّاراً * یُرْسِلِ السَّماءَ عَلَیْکُمْ مِدْراراً * وَ یُمْدِدْکُم بِاَمْوالٍ وَ بَنینَ وَ یَجْعَلْ لَکُمْ جَنّاتٍ وَ یَجْعَلْ لَکُمْ اَنْهاراً (2).(3).»

15- صلوات

پانزدهم: در عدّه الداعی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که بعد از نماز صبح بگوید: «رَبِّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی اَهْلِ بَیْتِه» حق تعالی روی او را از زبانه آتش جهنم نگاه دارد.(4)

و ابن بابویه در ثواب الأعمال به سند معتبر روایت کرده است که: بعد از نماز صبح، صد مرتبه بگو: «اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّد» تا حق تعالی روی تو را از حرارت جهنّم نگاه دارد.(5)

و به روایت دیگر صد مرتبه بگوید پیش از سخن گفتن: «یا رَبِّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّل فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْتِقْ رَقَبَتی مِنَ النّارِ».(6)

1- 1_ الدعوات، ص 82، فصل فی صحه البدن... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 91، باب نبذه مما یستحب... .
2- 3_ طب الأئمّه، ص 129، لقله الولد... ؛ مستدرک الوسایل، ج 15، ص 120، باب ما یستحب من الاستغفار.
3- 2_ سوره مبارکه نوح، آیه 10 _ 12.
4- 4_ عدّه الداعی، ص 268 ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 91، باب نبذه مما یستحب... .

5- 5_ ثواب الأعمال، ص 155، ثواب من صلى على محمد و آله مآه مره؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 479، باب نبذه مما یستحب... .
6- 6_ بحارالأنوار، ج 83، ص 133، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.

16- دعای «توکلت علی الحی القیوم الذی لا یموت و...»

شانزدهم: عیّاشی از عبداللّه بن سنان روایت کرده است که(1): به خدمت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام رفتم؛ حضرت فرمود که: می خواهی تو را دعایی تعلیم کنم که چون بخوانی حق تعالی قرض تو را ادا کند، و حال تو نیکو شود؟ گفتم: چه بسیار محتاجم به چنین دعایی. حضرت فرمود که بعد از نماز صبح بگو: «تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ کَبِّرْهُ تَکْبِیراً اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْبُوءْسِ وَ الْفَقْرِ وَ مِنْ غَلَبَهِ الدَّیْنِ وَ السُّقْمِ وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُعینَنی عَلی أداءِ حَقِّکَ إِلَیْکَ وَ إِلَی النّاسِ».(2)

و به روایت شیخ طوسی و دیگران چنین است: «وَ مِنْ غَلَبَهِ الدَّیْنِ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اَعِنّی عَلی اَداءِ حَقِّکَ اِلَیْکَ وَ اِلَی النّاسِ».(3)

17- دعای «الحمد لله الذی لا ینسی من ذکره و...»

هفدهم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: سنّت است که بعد از نماز صبح این دعا بخوانند:

«اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی لا یَنْسی مَنْ ذَکَرَهُ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی لا یَخیبُ مَنْ دَعاهُ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی لا یَقْطَعُ رَجاءَ مَنْ رَجاهُ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی لا یَذِلُّ مَنْ والاهُ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی یَجْزی بِالْاِءحْسانِ إِحْساناً وَ بِالصَّبْرِ نَجاهً وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی هُوَ ثِقَتُنا حینَ تَنْقَطِعُ الْحِیَلُ عَنّا وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی هُوَ رَجاوءُنا حینَ یَسُوءُ ظَنُّنا بِأَعْمالِنا وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْهِ کَفاهُ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی(4) یَغْدُو عَلَیْنا وَ یَرُوحُ بِنِعْمَتِه فَنَظِلُّ فیها وَ نَبیتُ بِرَحْمَتِه ساکِنینَ وَ نُصْبِحُ بِنِعْمَتِه مُعافینَ فَلَکَ الْحَمْدُ کَثیراً وَ لَکَ الْحَمْدُ فاضِلاً اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی خَلَقَنی فَأَحْسَنَ خَلْقی وَ صَوَّرَنی فَأَحْسَنَ صُورَتی وَ أَدَّبَنی فَأَحْسَنَ أَدَبی وَ بَصَّرَنی دینَهُ وَ بَسَطَ عَلَیَّ رِزْقَهُ وَ أَسْبَغَ

1- 1_ ع و آ: + گفت .

2- 2_ تفسیر عیّاشی، ج 2، ص 320، و من سوره بنی اسرائیل؛ بحارالأنوار، ج 92، ص 302، باب 111، الأدعیه للدین.

3- 3_ مصباح، شیخ طوسی، ص 215، صلاه الصبح؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 132، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.

4- 4_ آ: _ الّذی.

عَلَیَّ نِعَمَهُ وَ کَفانی الْهَمَّ(1) اَللّهُمَّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی کُلِّ حالٍ کَثیراً وَ لَکَ الْمَنُّ فاضِلاً وَ بِنِعْمَتِکَ تَتِمُّ الصّالِحاتُ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً خالِداً مَعَ خُلُودِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا نِهایَهَ لَهُ دُونَ عِلْمِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا أَمَدَ لَهُ دُونَ مَشِیَّتِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا أَجْرَ لِقائِلِهِ دُونَ رِضاکَ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ(2) وَ إِلَیْکَ الْمُشْتَکی وَ أَنْتَ الْمُسْتَعانُ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ(3) کَما أَنْتَ أَهْلُهُ وَ الْحَمْدُ لِلّهِ بِمَحامِدِهِ کُلِّها عَلی نَعْمائِهِ(4) کُلِّها حَتّی یَنْتَهِی الْحَمْدُ إِلی ما یُحِبُّ رَبُّنا وَ یَرْضی اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَما نَقُولُ وَ فَوْقَ ما یَقُولُ الْقائِلُونَ وَ کَما یُحِبُّ رَبُّنا أَنْ یُحْمَدَ».(5)

18- دعای «أنت الله لا إله إلا أنت رب العالمین...»

هجدهم: ایضاً گفته اند که این دعا بخواند. و در تهذیب و سایر کتب معتبره این دعا مذکور است به سندهای معتبر؛ امّا اختصاص به تعقیب نماز صبح از آنها ظاهر نمی شود:

«أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ رَبُّ الْعالَمینَ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مَلِکُ(6) یَوْمِ الدّینِ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ مَبْدَأُ(7) کُلِّ شَیْ ءٍ وَ إِلَیْکَ یَعُودُ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ لَمْ تَزَلْ وَ لا تَزالُ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ خالِقُ الْجَنَّهِ وَ النّارِ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ خالِقُ الْخَیْرِ وَ الشَّرِّ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْواحِدُ الاْءَحَدُ الْفَرْدُ الصَّمَدُ لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُوءْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزِیزُ الْجَبّارُ الْمُتَکَبِّرُ سُبْحانَ اللّهِ عَمّا یُشْرِکُونَ وَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْکَبِیرُ الْمُتَعالِ وَ الْکِبْرِیاءُ رِداوءُکَ أَسْئَلُکَ یا اَللّهُ بِجُودِکَ الَّذی أَنْتَ أَهْلُهُ وَ أَسْئَلُکَ یا اَللّهُ بِرَحْمَتِکَ الَّتی أَنْتَ أَهْلُها أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ عَلی آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعْطِیَنی مِنْ جَزیلِ ما

1- 1_ ع و آ: أَلْمُهِمَّ.
2- 2_ ع: + حمداً .
3- 3_ ع: الحمدُ حمداً .
4- 4_ حاشیه ع و آ: لِنِعْمَتِهِ.

5- 5_ مصباح، شیخ طوسی، ص 200، صلاه الصبح؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 138، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
6- 6_ حاشیه هر سه نسخه: مالک.
7- 7_ حاشیه متن: مَنِّکَ بَدَأَ کُلِّ شَیْ ءٍ .

أَعْطَیْتَ أَوْلِیائَکَ ما(1) آمَنُ بِهِ مِنْ عَذابِکَ وَ أَسْتَوْجِبُ بِهِ کَرامَتَکَ فَإِنَّ فی عَطائِکَ خَلَفاً مِنْ مَنْعِ غَیْرِکَ وَ لَیْسَ فی مَنْعِکَ خَلَفٌ مِنْ عَطاءِ غَیْرِکَ یا سامِعَ کُلِّ صَوْتٍ یا جامِعَ کُلِّ فَوْتٍ یا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ یا مَنْ لا تَتَشابَهُ عَلَیْهِ الْاَصْواتُ وَ لا تَغْشاهُ الظُّلُماتُ یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ شَیْ ءٌ عَنْ شَیْ ءٍ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَلی ما سَلَفَ مِنْ ذُنُوبی وَ تُعْطِیَنی سُوءْلی فی دُنْیایَ وَ آخِرَتی یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(2)

19- خواندن «أعیذ نفسی و أهلی و مالی و ولدی...»

نوزدهم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: در تعقیب نماز صبح سه مرتبه بگوید:

«أُعیذُ نَفْسی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ ما رَزَقَنی رَبّی وَ کُلَّ ما یَعْنینی أَمْرُهُ بِعِزَّهِ اللّه ِ وَ عَظَمَهِ اللّه ِ وَ قُدْرَهِ اللّه ِ وَ جَلال(3) اللّه ِ وَ کَمالِ اللّه ِ وَ سُلْطانِ اللّه ِ وَ غُفْرانِ اللّه ِ وَ مَنِّ اللّه ِ وَ عَفْوِ اللّه ِ وَ حِلْمِ اللّه ِ وَ جَمْعِ اللّه ِ وَ رَسُولِ اللّه ِ وَ أَهْلِ بَیْتِ رَسُولِ اللّه ِ _ صَلَّی اللّه ُ عَلَیهِ وَ عَلَیْهِمْ _ مِنْ شَرِّ السّامَّهِ وَ الْهامَّهِ وَ الْعامَهِ وَ اللّاٰمَهِ وَ مِنْ شَرِّ طَوارِقِ اللَّیْلِ وَ النَّهارِ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ رَبّی آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ أُعیذُ نَفْسی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ مَنْ یَعْنینی أَمْرُهُ بِکَلِماتِ اللّه ِ التّامّاتِ مِنْ شَرِّ کُلِّ شَیْطانٍ وَ هامَّهٍ وَ کُلِّ عَیْنٍ لامَّهٍ».(4)

پس سه مرتبه بگوید:

«مَرْحَباً بِالْحافِظَیْنِ وَ حَیّاکُمَا اللّه ُ مِنْ کاتِبَیْنِ اکْتُبا رَحِمَکُمَا اللّه ُ بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکُ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الدّینَ کَما شَرَعَ وَ أَنَّ الْاءِسْلامَ کَما وَصَفَ وَ أَنَّ الْقَوْلَ کَما حَدَّثَ وَ أَنَّ الْکِتابَ کَما أَنْزَلَ وَ أَنَّ اللّه َ هُوَ الْحَقُّ الْمُبینُ اَللّهُمَّ بَلِّغْ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ تَحِیَّهً وَ أَفْضَلَ السَّلامِ أَصْبَحْتُ لِرَبّی حامِداً أَصْبَحْتُ لاأُشْرِکَ بِاللّه ِ شَیْئاً وَ لا أَدْعُوا مَعَ اللّه ِ إِلهاً وَ لا اتَّخِذُ مِنْ دُونِه وَلِیّاً أَصْبَحْتُ مُرْتَهَناً

1- 1_ ع: مَن .
2- 2_ تهذیب الأحکام، ج 83، ص 80، الدعا فی الزیاده... ؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 203، صلاه الصبح.

3- 3_ ع: جَمالِ .
4- 4_ مصباح، شیخ طوسی، ص 203، صلاه الصبح؛ بلدالأمین، ص 50، ما یدعی به بعد صلاه الفجر.

بِعَمَلی أَصْبَحْتُ لا فَقیرَ أَفْقَرُ مِنّی وَ اللّه ُ هُوَ الْغَنِیُّ الْحَمیدُ بِاللّه ِ أُصْبِحُ وَ بِاللّه ِ أُمْسی وَ بِاللّه ِ نُحْیی وَ بِاللّه ِ نَمُوتُ(1) وَ إِلَی اللّه ِ النُّشُورُ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْهَمِّ وَ الْحَزَنِ(2) وَ الْعَجْزِ وَ الْکَسَلِ وَ الْجُبْنِ وَ الْبُخْلِ وَ ضَلَعِ الدَّیْنِ وَ غَلَبَهِ الرِّجالِ أَصْبَحْتُ وَ الْجُودُ وَ الْجَمالُ وَ الْجَلالُ وَ الْبَهاءُ وَ العِزَّهُ وَ الْقُدْرَهُ وَ السُّلْطانُ وَ الْخَلْقُ وَ الاْءَمْرُ وَ الدُّنْیا وَ الاْآخِرَهُ وَ ما سَکَنَ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهارِ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ».

پس سه مرتبه بگوید: «اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی أَذْهَبَ اللَّیْلَ وَ جاءَ بِالنَّهارِ بِرَحْمَتِه خَلْقاً جَدیداً وَ نَحْنُ مِنْهُ فی عافِیَهٍ وَ رَحْمَهٍ سُبْحانَ رَبِّنا إِنْ کانَ وَعْدُ رَبِّنا لَمَفْعُولاً».(3)

20- دعای «اللهم إنی و هذا الیوم المقبل خلقان...»

بیستم: شیخ طوسی و ابن باقی گفته اند که: مستحب است که در تعقیب نماز صبح این دعا بخواند:

«اَللّهُمَّ إِنّی وَ هذا الْیَوْمَ الْمُقْبِلَ خَلْقانِ مِنْ خَلْقِکَ فَلا یُهِمَّنی الْیَوْمَ شَیْ ءٌ مِنْ رُکُوبِ مَحارِمِکَ وَ لا الْجُرْأَهُ عَلی مَعاصیکَ وَ ارْزُقْنی فیهِ عَمَلاً مَقْبُولاً وَ سَعْیاً مَشْکُوراً وَ تِجارَهً لَنْ تَبُورَ اَللّهُمَّ إِنّی أَقدِّمُ بَیْنَ یَدَیْ نِسْیانی وَ عَجَلَتی فی یَوْمی هذا بِسْمِ اللّه ِ ما شاءَ اللّه ُ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاَّ بِاللّه ِ أَصْبَحْتُ بِاللّه ِ مُوءْمِناً(4) مُوْقِناً عَلی دینِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ سُنَّتِه وَ عَلی دینِ عَلِیٍّ علیه السلام وَ سُنَّتِه وَ عَلی دینِ الاْءَوْصیاءِ علیهم السلام وَ سُنَّتِهِمْ آمَنْتُ بِسِرِّهِمْ وَ عَلانِیَتِهِمْ وَ شاهِدِهِمْ وَ غائِبِهِم اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَعیذُ بِکَ مِمّا اسْتَعاذَ مِنْهُ مُحَمَّدٌ وَ عَلِیٌّ وَ الاْءَوْصِیاء علیه و علیهم السَّلامِ وَ أَرْغَبُ إِلَیْکَ فیما رَغِبُوا إِلَیْکَ فیهِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاَّ بِاللّه ِ اَللّهُمَّ تَوَفَّنی عَلَی الاْءیمانِ بِکَ وَ التَّصْدیقِ بِرُسُلِکَ وَ الْوِلایَهِ لِعَلِیِّ بْنِ أَبیطالِبٍ علیه السلام وَ الاْیتِمامِ بِالاْءَئِمَّهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ فَإِنّی قَدْ رَضیتُ بِذلِکَ یا رَبِّ أَصْبَحْتُ عَلی فِطْرَهِ الاْءِسْلامِ وَ کَلِمَهِ الاْءِخْلاصِ وَ مِلَّهِ إِبْراهیمَ وَ دینِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ اَللّهُمَّ أَحْیِنی ما أَحْیَیْتَنی عَلَیْهِ وَ تَوَفَّنی(5) إِذا

1- 1_ ع: نُمیتُ.
2- 2_ ع: وَالحُزْنِ.

3- 3_ مصباح، شيخ طوسى، ص 205، صلاه الصبح؛ بلدالأمين، ص 51، ما يدعى به بعد صلاه الفجر.
4- 4_ حاشيه ع: مُؤْمِناً.
5- 5_ ع و آ: + عَلَيْهِ وَ ابْعَثْنى عَلَيْهِ .

تَوَفَّیْتَنی عَلَیْهِ وَ ابْعَثَنی عَلَیْهِ(1) إذا بَعَثْتَنی وَ اِجْعَلْنی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَه وَ لا تُفَرِّقْ بَیْنی وَ بَیْنَهُم طَرْفَهَ عَیْنٍ وَ لا أَقَلَّ مِنْ ذلِکَ وَ لا أَکْثَرَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ رَضیتُ بِاللّه ِ رَبّاً وَ بِالْاءِسْلامِ دیناً وَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله نَبِیّاً وَ بِالْقُرْآنِ کِتاباً وَ بِعَلِیٍّ إماماً وَ بِالْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ وَ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَ عَلِیِّ بْنِ مُوسی وَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ وَ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ وَ الْحُجَّهِ الْخَلَفِ الصّالِحِ أَئِمَهً وَ سادَهً وَ قادَهً اَللّهُمَّ اجْعَلْهُمْ أَئِمَّتی وَ قادَتی فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ اَللّهُمَّ أَدْخِلْنی فی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فیهِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ أَخْرِجْنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ اجْعَلْنی مَعَهُمْ فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ وَ فی کُلِّ شِدَّهٍ وَ رَخاءٍ وَ فی کُلِّ عافِیَهٍ وَ بَلاءٍ وَ فِی الْمَشاهِدِ کُلِّها وَ لا تُفَرِّقْ بَیْنی وَ بَیْنَهُمْ طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً لا أَقَلَّ مِنْ ذلِکَ وَ لا أَکْثَرَ فَإِنّی بِذلِکَ راضٍ یا رَبِّ».(2)

و سیّد بن باقی از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: هر که هر صبح و شام بگوید: «رَضیتُ بِاللّه ِ رَبّاً» تا آخر دعا؛ بر خداوند(3) جبّار لازم است که در روز قیامت او را راضی گرداند.(4)

21- خواندن «اللهم صل علی محمد و آل محمد الأوصیاء الراضین...»

بیست و یکم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: در تعقیب صبح ده مرتبه بگوید:

«اَللّهُمَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِ مُحَمَّدٍ الْأَوْصِیاءِ الراضینِ الْمَرْضیّینَ بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ وَ بارِکْ عَلَیْهِمْ بِاَفْضَلِ بَرَکاتِکَ وَ السَّلامُ عَلَیْهِمْ وَ عَلی أَرْواحِهِمْ وَ أَجْسادِهِمْ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ»(5)

پس بگوید: «اَللّهُمَّ أَحْیِنی عَلی ما أَحْیَیْتَ عَلَیْهِ عَلِیَّ بْنَ أَبیطالِبٍ علیه السلام وَ أَمِتْنی عَلی ما ماتَ عَلَیْهِ عَلِیُّ بْنُ أَبیطالِبٍ علیه السلام »

1- 1_ ع و آ: _ إذا تَوَفَّیْتَنی عَلَیْهِ وَ ابْعَثْنی علیه .
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 205، صلاه الصبح؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 142، باب 142، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
3- 3_ ع و آ: + عزیز .
4- 4_ بحارالأنوار، ج 83، ص 143. (به نقل از سید بن باقی)

5- 5_ مصباح، شيخ طوسى، ص 205، صلاه الصبح؛ بلدالأمين، ص 51، ما يدعى به بعد صلاه الفجر.

پس بگوید:

«اَللّهُمَّ إِنَّکَ تُنْزِلُ فی هذَا اللَّیْلِ وَ النَّهارِ ما شِئْتَ فَأَنْزِلْ عَلَیَّ وَ عَلی إِخْوانی وَ أَهْلی وَ أَهْلِ حُزانَتی مِنْ رَحْمَتِکَ وَ رِضْوانِکَ وَ مَغْفِرَتِکَ وَ رِزْقِکَ الْواسِعِ ما تَجْعَلُهُ قِواماً لِديني وَ دُنْیایَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ الْفاضِلِ الْمُفْضِلِ رِزْقاً واسِعاً حَلالاً طَیِّباً بَلاغاً لِلْآخِرَهِ وَ الدُّنْیا هَنیئاً مَریئاً صَبّاً صَبّاً مِنْ غَیْرِ مَنٍّ مِنْ أَحَدٍ إِلاّ سَعَهً مِنْ فَضْلِکَ وَ طَیِّباً مِنْ رِزْقِکَ وَ حَلالاً مِنْ واسِعِکَ تُغْنینی بِه مِنْ فَضْلِکَ أَسْئَلُ وَ مِنْ عَطِیَّتِکَ أَسْئَلُ وَ مِنْ یَدِکَ الْمَلأَیٰ أَسْئَلُ وَ مِنْ خَیْرِکَ أَسْئَلُ یا مَنْ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ نَفْحَهً مِنْ نَفَحاتِ رِزْقِکَ تَجْعَلُها عَوْناً(1) عَلی نَفْسی وَ دُنْیایَ وَ آخِرَتی اَللّهُمَّ افْتَحْ لی وَ لِاَهْلِ بَیْتی بابَ رَحْمَتِکَ وَ رِزْقاً مِنْ عِنْدِکَ اَللّهُمَّ لا تَحْظُرْ عَلَیَّ رِزْقی وَ لا تَجْعَلْنی مُحارَفاً وَ اجْعَلْني مِمَّنْ یَخافُ مَقامَکَ وَ یَخافُ وَعیدَکَ وَ یَرْجُو لِقاءَکَ وَ یَرْجُو أَیّامَکَ وَ اجْعَلْنی أَتُوبُ إِلَیْکَ تَوْبَهً نَصُوحاً وَ ارْزُقْنی عَمَلاً مُتَقَبَّلاً وَ عَمَلاً نَجیحاً وَ سَعْیاً مَشْکُوراً وَ تِجارَهً لَنْ تَبُورَ». (2)

22- خواندن «أستغفر الله ربی و أتوب إلیه...»

بیست و دویّم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: بعد از نماز صبح صد مرتبه بگوید: «أَسْتَغْفِرُ اللّه َ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ»

و صد مرتبه بگوید: «أَسْئَلُ اللّه َ الْعافِیَهَ»

و صد مرتبه بگوید: «أَسْتَجیرُ بِاللّهِ مِنَ النّارِ وَ أَسْئَلُهُ الجَنَّهَ»

و صد مرتبه بگوید: «أَسْئَلُ اللّه َ الحُورَالْعینَ»

و صد مرتبه بگوید: «لا إِلهَ إِلاّ اللّه ُ(3) الحَقُّ الْمُبینُ»

1- 1_ ع و آ: + لی .
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 205، صلاه الصبح؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 143، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
3- 3_ حاشیه ع و متن آ: المَلِکُ الْحَقُّ الْمُبینُ.

و صد مرتبه سوره «قُلْ هُوَ اللّهُ أحَد »بخواند

و صد مرتبه بگوید: «صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»

و صد مرتبه بگوید: «سُبْحانَ اللّهِ وَ الْحَمْدُ للّهِ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ وَ اللّهُ أَكْبَرُ»

و صد مرتبه بگوید: «ماشاءَ اللّهُ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ»

و صد مرتبه بگوید: «اَللّهُمَّ قَدْ رَضیتُ بِقَضائِکَ وَ سَلَّمْتُ لِاءَمْرِکَ اَللّهُمَّ اقْضِ لی بِالْحُسْنی وَ اكْفِنی ما أَهَمَّنی»

و صد مرتبه بگوید: «اَللّهُمَّ أَوْسِعْ لی فی رِزْقی وَ امْدُدْ لی فی عُمْری وَ اغْفِرْلی ذَنْبی وَ اجْعَلْنی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِه لِدینِکَ».(1)

23- دعای «لا حول و لا قوه إلا بالله...»

بیست و سیّم: کفعمی رحمه الله روایت کرده است که: مردی به حضرت رسول صلی الله علیه و آله شکایت کرد از تنگدستی و پریشانی و بیماری؛ حضرت فرمود که: هر صبح و شام ده مرتبه این دعا بخوان. او سه روز بر این دعا مداومت کرد، حال او به صحّت و توانگری و رفاهیّت برگشت.(2)

و شیخ طوسی و دیگران در تعقیب نماز صبح ذکر کرده اند؛ و دعا اینست(3):

«لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ وَ الْحَمْدُ للّهِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ یَكُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ یَكُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ كَبِّرْهُ تَكْبِیراً».(4)

24- دعای «اللهم اقذف فی قلوب العباد محبتی و...»

بیست و چهارم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: بعد از نماز صبح ده مرتبه این دعا بخواند:

«اَللّهُمَّ اقْذِفْ فی قُلُوبِ الْعِبادِ مَحَبَّتی وَ ضَمِّنِ السَّماواتِ وَ الْاءَرْضَ رِزْقی وَ أَلْقِ

1- 1_ مصباح، شیخ طوسی، ص 208، صلاه الصبح؛ بلدالأمین، ص 51 ، ما یدعی به بعد صلاه الفجر.
2- 2_ جامع الأخبار، ص 111، فصل السابع و الستون فی الفقراء.
3- 3_ ع : _ و دعا اینست : .
4- 4_ مصباح، شیخ طوسی، ص 208، صلاه الصبح؛ بلدالأمین، ص 51 ، ما یدعی به بعد صلاه الفجر.

الرُّعْبَ فى قُلُوبِ أَعْدائِکَ مِنّى وَ انْشُرْ رَحْمَتَکَ لى وَ أَتْمِمْ نِعْمَتَکَ عَلَىَّ وَ اجْعَلْها مَوصُولَةً بِکَرامَتِکَ إِيّاىَ وَ أَوْزِعْني شُکْرَکَ وَ أَوْجِبْ لِىَ الْمَزيدَ مِنْ لَدُنْکَ وَ لا تُنْسِنى ذِکْرَکَ وَ لا تَجْعَلْنى مِنَ الْغافِلينَ».

و ده مرتبه بگويد:

«اَللّهُمَّ يَسِّرْ لَنا ما نَخافُ عُسْرَتَهُ وَ سَهِّلْ لَنا ما نَخافُ حُزُونَتَهُ وَ نَفِّسْ عَنّا ما نَخافُ كُرْبَتَهُ وَ اكْشِفْ عَنّا ما نَخافُ غَمَّهُ وَ اصْرِفْ عَنّا ما نَخافُ بَلِيَّتَهُ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ».

و ده مرتبه بگويد:

«اَللّهُمَّ لا تَنْزِعْ مِنّى صالِحاً أَعْطَيْتَهُ(1) أَبَداً وَ لا تَرُدَّنى فى سُوْءٍ اسْتَنْقَذْتَنى مِنْهُ أَبَداً وَ لا تُشْمِتْ بى عَدُوّاً وَ لا حاسِداً أَبَداً وَ لا تَكِلْنى إِلى نَفْسى طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَداً».

و ده مرتبه بگويد:

«اَللّهُمَّ بارِكْ لى فيما أَعْطَيْتَنى وَ بارِكْ لى فيما رَزَقْتَنى وَ زِدْنى مِنْ فَضْلِکَ وَ اجْعَلْ لِىَ الْمَزيدَ مِنْ كَرامَتِکَ».

و ده مرتبه بگويد:

«أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إلاّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَريکَ لَهُ إِلهاً واحِداً أَحَداً صَمَداً لَمْ يَتَّخِذْ صاحِبَةً وَ لا وَلَداً».

و ده مرتبه بگويد:

«لا إِلهَ إِلاّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَريکَ لَهُ أَحَداً صَمَداً لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ إِلهاً واحِداً لَمْ يَتَّخِذْ صاحِبَةً وَ لا وَلَداً».

و ده مرتبه بگويد:

«اَللّهُمَّ ما أَصْبَحَتْ(2) بى مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ عافِيَةٍ فى دينٍ أَوْ دُنْياىَ فَمِنْکَ وَحْدَکَ لا شَريکَ لَکَ لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الشُّكْرُ بِها عَلَىَّ يا رَبِّ حَتّى تَرْضى وَ بَعْدَ الرِّضا».

ص : 155

1- 1_ ع و آ: أعْطَيْتَنيه.
2- 2_ آ: أصبحتُ.

و ده مرتبه بگويد:

«لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَريکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيى وَ يُميتُ وَ هُوَ حَىٌّ لا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَ هُوَ عَلى کُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ».(1)

25- دعای «اللهم مقلب القلوب و الأبصار ثبت...»

بيست و پنجم: شيخ و ديگران گفته اند که: اين دعا بخواند:

«اَللّهُمَّ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الاْءَبْصارِ ثَبِّتْ قَلْبى عَلى دينِکَ وَ لا تُزِغْ قَلْبى بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنى وَ هَبْ لى مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً إِنَّکَ أَنْتَ الْوَهّابُ وَ أَجِرْنى مِنَ النّارِ بِرَحْمَتِکَ اَللّهُمَّ امْدُدْ لى فى عُمْرى وَ أَوْسِعْ عَلَىَّ فى رِزْقى وَ انْشُرْ عَلَىَّ رَحْمَتَکَ وَ إِنْ کُنْتُ عِنْدَکَ فى أُمِّ الْکِتابِ شَقِيّاً فَاجْعَلْنى سَعيداً فَإِنَّکَ تَمْحُو ما تَشاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ».(2)

26- خواندن «أحطت على نفسى و أهلى و مالى و ...»

بيست و ششم: گفته اند بگويد:

«أَحَطْتُ عَلى نَفْسى وَ أَهْلى وَ مالى وَ وُلْدى مِنْ شاهِدٍ وَ غائِبٍ بِاللّه ِ الَّذى لا إِلهَ إِلاَّ هُوَ عالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهادَةِ الرَّحْمنُ الرَّحيم الْحَىُّ الْقَيُّومُ لا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَ لا نَوْمٌ لَهُ ما فِى السَّماواتِ وَ ما فِى الاْءَرْضِ مَنْ ذَا الَّذى يَشْفَعُ عِنْدَهُ(3) إِلاّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ ما بَيْنَ أَيْديهِمْ وَ ما خَلْفَهُمْ وَ لا يُحِيطُونَ بِشَىْ ءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاّ بِما شاءَ وَسِعَ کُرْسِيُّهُ السَّماواتِ وَ الاْءَرْضَ وَ لا يَوءُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ».(4)

27-دعای «اللهم إنى أصبحت أستغفرک فى...»

بيست و هفتم: کلينى به سند معتبر از حضرت صادق عليه السلام روايت کرده است که: ترک مکن در هر صبح و شام خواندن اين دعا را. و شيخ و ديگران در تعقيب نماز صبح ايراد نمودند. دعا اينست:

1- 1_ مصباح، شيخ طوسى، ص 208، صلاه الصبح؛ مصباح، شيخ کفعمى، ص 64، فصل الرابع عشر فى تعقيب صلاه الصبح.

2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 211، صلاه الصبح؛ بلدالأمین، ص 23، ثمّ قل صباحا و مساء... .
3- 3_ آ: _ عِنْدَهُ.
4- 4_ مصباح، شیخ طوسی، ص 211، صلاه الصبح... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 146، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.

«اَللّهُمَّ إِنّی أَصْبَحْتُ أَسْتَغْفِرُکَ فی هذَا الصَّباحِ وَ فی هذَا الْیَوْمِ لاِءَهْلِ رَحْمَتِکَ وَ أَبْرَأُ إِلَیْکَ مِنْ أَهْلِ لَعْنَتِکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَصْبَحْتُ أَبْرَأُ إِلَیْکَ فی هذَا الْیَوْمِ وَ فی هذَا الصَّباحِ مِمَّنْ نَحْنُ بَیْنَ ظَهْرَانَیْهِمْ مِنَ الْمُشْرِکینَ وَ ما کانُوا یَعْبُدُونَ إِنَّهُمْ کانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فاسِقِینَ اَللّهُمَّ اجْعَلْ ما أَنْزَلْتَ مِنَ السَّماءِ إِلَی الْاءَرْضِ فی هذا الصَّباحِ وَ فی هذا الْیَوْمِ بَرَکَةً عَلی أَوْلِیائِکَ وَ عَذاباً عَلی أَعْدائِکَ اَللّهُمَّ والِ مَنْ والاکَ وَ عادِ مَنْ عاداکَ اَللّهُمَّ اخْتِمْ لی بِالاْءَمْنِ وَ الاْءیمانِ کُلَّما طَلَعَتْ شَمْسٌ أَوْ غَرَبَتْ اَللّهُمَّ اغْفِرْلی وَ لِوالِدَیَّ وَ ارْحَمْهُما کَما رَبَّیانی صَغیراً اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُوءْمِنینَ وَ الْمُوءْمِناتِ وَالْمُسْلِمینَ وَالْمُسْلِماتِ(1) الاْءَحْیاءِ مِنْهُمْ وَ الاْءَمْواتِ إِنَّکَ تَعْلَمُ مُتَقَلَّبُهُم وَ مَثْواهُمْ اَللّهُمَّ احْفَظْ إِمامَ الْمُسْلِمینَ بِحِفْظِ الاْءیمانِ وَ انْصُرْهُ نَصْراً عَزیزاً وَ افْتَحْ لَهُ فَتْحاً یَسیراً وَ اجْعَلْ لاِءِمامِ الْمُسْلِمینَ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصیراً(2) اَللّهُمَّ الْعَنِ الْفِرَقَ الْمُخالِفَةَ عَلی رَسُولِکَ وَ الْمُتَعَدِّیَةَ لِحُدُودِکَ وَ الْعَنْ أَشْیاعَهُمْ وَ أَتْباعَهُمْ وَ أَسْئَلُکَ الزِّیادَةَ مِنْ فَضْلِکَ وَ الاِقْتِداءَ بِما جاءَ مِنْ عِنْدِکَ وَ التَّسْلیمَ لاِءَمْرِکَ وَ الْمُحافَظَةَ عَلی ما أَمَرْتَ بِه لا أَبْغِی بِه بَدَلاً وَ لا أَشْتَری بِهِ ثَمَناً قَلیلاً اَللّهُمَّ اهْدِنی فیمَنْ هَدَیْتَ وَ قِنی شَرَّ ما قَضَیْتَ إِنَّکَ تَقْضی وَ لا یُقْضی عَلَیْکَ وَ لا یَعزُّ مَنْ عادَیْتَ وَ لا یَذِلُّ مَنْ والَیْتَ تَبارَکْتَ وَ تَعالَیْتَ سُبْحانَکَ رَبَّ الْبَیْتِ الْحَرامِ(3) تَقَبَّلْ مِنّی دُعائی وَ ما تَقَرَّبْتُ بِه إِلَیْکَ مِنْ خَیْرٍ فَضاعِفْهُ لی یا رَبِّ(4) أَضْعافاً کَثیرَةً وَ آتِنی مِنْ لَدُنْکَ أَجْراً عَظیماً رَبِّ ما أَحْسَنَ(5) ما أَبْلَیْتَنی وَ أَعْظَمَ ما آتَیْتَنی وَ أَطْوَلَ ما عافَیْتَنی وَ أَکْثَرَ ما سَتَرْتَ عَلَیَّ فَلَکَ الْحَمْدُ یا إِلهی کَثیراً طَیِّباً مُبارَکاً عَلَیْهِ مِلاْءَ السَّماواتِ وَ مِلاْءَ الاْءَرْضِ وَ مِلاْءَ ما شاءَ رَبّی وَ کَما یُحِبُّ رَبّی وَ یَرْضی وَ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَ عِزِّ جَلالِه ذِی الْجَلالِ وَ الاْءِکْرامِ».(6)

1- 1_ حاشیه متن و ع: وَ الْمُسلِمینَ وَ الْمُسْلِماتِ.
2- 2_ آ: _ نَصیراً .
3- 3_ حاشیه ع: رَبَّ الْبیتِ الحرام.
4- 4_ حاشیه ع: یا ربِّ.
5- 5_ حاشیه ع: وَ أعْظمُ ما أَبْلَیْتَنی.
6- 6_ کافی، ج 2، ص 529، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ مصباح، شیخ طوسی،Ä ص 213، صلاه الصبح... .

28- دعای «اللهم فاطر السماوات والأرض عالم الغیب...»

بیست و هشتم: شیخ طبرسی و کفعمی و دیگران از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده اند که: با اصحاب خود گفت: آیا عاجزید از آن که هر صبح و شام نزد خداوند عالمیان عهدی بگیرید؟ گفتند: چگونه عهد بگیریم؟ فرمود که: این دعا بخوانید؛ هر که این دعا بخواند مُهری بر آن می زنند، و در زیر عرش الهی می گذارند؛ چون روز قیامت شود منادی ندا کند که کجایند آنان که نزد خداوندِ رحمان، عهدی دارند؟ پس آن عهد را به ایشان دهند، و با آن(1) عهد داخل بهشت شوند.

و شیخ طوسی رحمه الله این دعا را در تعقیب صبح ایراد کرده، و دعا اینست(2):

«اَللّهُمَّ فاطِرَ السَّماواتِ وَ الْاَرْضِ عالِمَ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمنَ الرَّحیمَ أَعْهَدُ إِلَیْکَ فی هذِهِ الدُّنْیا اِنَّکَ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ وَ أَنَّ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ(3) اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ لا تَکِلْنی إِلی نَفْسی طَرْفَهَ عَیْنٍ أَبَداً وَ لا إِلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فَإِنَّکَ إِنْ وَکَلْتَنی إِلَیْها تُباعِدْنی مِنَ الْخَیْرِ وَ تُقَرِّبْنی(4) مِنَ الشَّرِّ أَیْ رَبِّ لا أَثِقُ إِلاّ بِرَحْمَتِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِبینَ وَ اجْعَلْ لی عِنْدَکَ عَهْداً تُوءَدّیهِ إِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ إِنَّکَ لا تُخْلِفُ الْمیعادَ».(5)

29- دعای «اللهم إنی أسئلک بحق محمد و آل محمد و...»

بیست و نهم: در تعقیب شام گذشت که این دعا بعد از نماز صبح و شام باید خواند؛ و شیخ در تعقیب صبح ایراد نموده:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ

1- 1_ ع و آ: و بآن .
2- 2_ ع : _ و دعا اینست : .
3- 3_ ع: + وَ أنَّ عَلِیّاً علیه السلام عَبْدُکَ وَ وَلِیُّکَ و وَ وَصِیُّ رَسُولِکَ وَ أنَّ الأَئِمَّهَ المعصومینَ علیهم السلام أصفیاؤُکَ هُمْ أَئِمَّتی وَ سادَتی وَ قادَتی بِهِم أتَوَلّی وَ مِن أعدائهم أتَبَرَّأُ.

4- 4_ ع: تُقَرِّبُنی.
5- 5_ مصباح، شیخ طوسی، ص 213، صلاه الصبح... ؛ بلدالأمین، ص 53، ما یدعی به بعد صلاه الفجر.

تَجْعَلَ النُّورَ فی بَصَری وَ الْبَصیرَهَ فی دینی وَ الْیَقینَ فی قَلْبی وَ الْاءِخْلاصَ فی عَمَلی وَ السَّلامَهَ فی نَفْسی وَ السَّعَهَ فی رِزْقی وَ الشُّکْرَ لَکَ أَبَداً ما أَبْقَیْتَنی». (1)

30- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم و صلی الله علی...»

سی ام: شیخ طوسی و کفعمی و سیّد بن طاوس به سندهای صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند در تعقیب نماز صبح این دعا را:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ(2) أَهْلِ بَیْتِهِ الطّاهِرینَ الْاءَخْیارِ الْاءَتْقِیاءِ الْاءَبْرارِ الَّذینَ أَذْهَبَ اللّه ُ عَنْهُمُ الرِّجْسَ وَ طَهَّرَهُمْ تَطْهیراً وَ أُفَوِّضُ أَمْرِی إِلَی اللّه ِ وَ ما تَوْفیقی إِلاّ بِاللّه ِ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ مَنْ یَتَوَکَّلْ عَلَی اللّه ِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللّه َ بالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللّه ُ لِکُلِّ شَیْءٍ قَدْراً ما شاءَ اللّه ُ کانَ حَسْبُنَا اللّه ُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ وَ أَعُوذُ بِاللّه ِ السَّمیعِ الْعَلیمْ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ وَ مِنْ هَمَزاتِ الشَّیاطینِ وَ أَعُوذُ بِکَ رَبِّ أَنْ یَحْضُرُونَ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ اَلْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ کَثیراً کَما هُوَ أَهْلُهُ وَ مُسْتَحِقُّهُ وَ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِه وَ عِزِّ جَلالِه عَلی إِدْبارِ اللَّیْلِ وَ إِقْبالِ النَّهارِ اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی ذَهَبَ بِاللَّیْلِ مُظْلِماً بِقُدْرَتِه وَ جاءَ بِالنَّهارِ مُبْصِراً بِرَحْمَتِه خَلْقاً جَدیداً وَ نَحْنُ فی عافِیَتِه وَ سَلامَتِه وَ سِتْرِهِ وَ کِفایَتِه وَ جَمیلِ صُنْعِه مَرْحَباً بِخَلْقِ اللّه ِ الْجَدیدِ وَ الْیَوْمِ الْعَتیدِ وَ الْمَلَکِ الشَّهیدِ مَرْحَباً بِکُما مِنْ مَلَکَیْنِ کَریمَیْنِ وَ حَیّاکُما اللّه ُ مِنْ کاتِبَیْنِ حافِظَیْنِ أُشْهِدُکُما فَاشْهَدا لی وَ اکْتُبا شَهادَتی هذِهِ مَعَکُما حَتّی أَلْقا بِها رَبّی اَنّی أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ أَرْسَلَهُ بِالْهُدی وَ دینِ الْحَقِّ لِیُظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کُلِّهِ وَ لَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ وَ أَنَّ الدّینَ کَما شَرَعَ وَ أَنَّ الْاءِسْلاَمَ کَما وَصَفَ وَ الْقَوْلَ کَما حَدَّثَ وَ أَنَّ اللّه َ هُوَ الْحَقُّ الْمُبینُ وَ أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَ الْقُرآنَ حَقٌّ وَ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ مُسَائَلَهَ مُنْکَرٍ وَ نَکیرٍ فِی الْقَبْرِ حَقٌّ وَ الْبَعْثَ حَقٌّ وَ الصِّراطَ حَقٌّ وَ الْمیزانَ حَقٌّ وَ الْجَنَّهَ حَقٌّ وَ النّارَ حَقٌّ وَ السّاعَهَ آتِیَهٌ لا

1- 1_ مصباح، شیخ طوسی، ص 213، صلاه الصبح... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 153، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
2- 2_ حاشیه ع و متن آ: وَ علی أهلِ.

رَیْبَ فِیها وَ أَنَّ اللّهَ یَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْتُبْ اللّهُمَّ شَهادَتی عِنْدَکَ مَعَ شَهادَهِ أُولِی الْعِلْمِ بِکَ یا رَبِّ وَ مَنْ أَبی أَنْ یَشْهَدَ لَکَ بِهذِهِ الشَّهادَهِ وَ زَعَمَ أَنَّ لَکَ نِدّاً أَوْ لَکَ وَلَداً أَوْ لَکَ صاحِبَهً أَوْ لَکَ شَریکاً أَوْ مَعَکَ خالِقاً أَوْ رازِقاً لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ تَبارَکْتَ(1) وَ تَعالَیْتَ عَمّا یَقُولُ الظّالِمُونَ عُلُوّاً کَبیراً فَاکْتُبْ اللّهُمَّ شَهادَتی مَکانَ شَهادَتِهِمْ وَ أَحْیِنی عَلی ذلِکَ وَ أَمِتْنی عَلَیْهِ وَ ابْعَثْنی عَلَیْهِ(2) وَ أَدْخِلْنی بِرَحْمَتِکَ فی عِبادِکَ الصّالِحِینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ صَبِّحْنی مِنْکَ صَباحاً صالِحاً مُبارَکاً مَیْمُوناً لا خازِیاً وَ لا فاضِحاً اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْ أَوَّلَ یَوْمی هذا صَلاحاً وَ أَوْسَطَهُ فَلاحاً وَ آخِرَهُ نَجاحاً وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ یَوْمٍ أَوَّلُهُ فَزَعٌ وَ أَوَسْطُهُ جَزَعٌ وَ آخِرُهُ وَجَعٌ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ارْزُقْنی خَیْرَ یَوْمی هذا وَ خَیْرَ ما فیهِ وَ خَیْرَ ما قَبْلَهُ وَ خَیْرَ ما بَعْدَهُ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّه وَ شَرِّ ما فیهِ وَ شَرِّ ما قَبْلَهُ وَ شَرِّ ما بَعْدَهُ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ افْتَحْ لی بابَ کُلِّ خَیْرٍ فَتَحْتَهُ عَلی أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْخَیْرِ وَ لا تُغْلِقْهُ عَنّی أَبَداً وَ أَغْلِقْ عَنّی بابَ کُلِّ شَرٍّ فَتَحْتَهُ عَلی أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الشَّرِّ وَ لا تَفْتَحْهُ عَلَیَّ أَبَداً اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْنی مَعَ(3) مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فی کُلِّ مَوْطِنٍ وَ مَشْهَدٍ وَ مَقامٍ وَ مَحَلٍّ وَ مُرْتَحَلٍ وَ فی کُلِّ شِدَّهٍ وَ رَخاءٍ وَ عافِیَهٍ وَ بَلاءٍ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ(4) وَ اغْفِرْلی مَغْفِرَهً عَزْماً جَزْماً لا تُغادِرُ لی ذَنْباً وَ لا خَطیئَهً وَ لا إِثْماً اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَغْفِرُکَ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ تُبْتُ إِلَیْکَ مِنْهُ ثُمَّ عُدْتُ فیهِ وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِما أَعْطَیْتُکَ(5) مِنْ نَفْسی ثُمَّ لَمْ أَفِ لَکَ بِه وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِما أَرَدْتُ بِه وَجْهَکَ فَخالَطَهُ ما لَیْسَ لَکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اغْفِرْلی یا رَبِّ وَ لِوالِدَیَّ وَ ما وَلَدا وَ ما وَلَدْتُ وَ ما تَوالَدُوا مِنَ الْمُوءْمِنینَ وَ الْمُوءْمِناتِ الْاَءَحْیاءِ مِنْهُمْ وَ الْاَءَمْواتِ وَ لاِءِخْوانِنَا الَّذینَ

1- 1_ حاشیه ع: تَبارَکْتَ.
2- 2_ حاشیه ع: وَابْعَثَنِی عَلَیْهِ.
3- 3_ حاشیه متن و ع: مَعَهُمْ.
4- 4_ حاشیه ع: و آلِ محمّدٍ.
5- 5_ حاشیه متن و ع: أعْطَیْتُ.

سَبَقُونا بِالْاءیمانِ وَ لا تَجْعَلْ فی قُلُوبِنا غِلاًّ لِلَّذینَ آمَنُوا رَبَّنا إِنَّکَ رَوءُفٌ رَحِیمٌ اَلْحَمْدُ للّٰه ِ الَّذی قَضی عَنّی صَلاةً کانَتْ عَلَی الْمُوءْمِنینَ کِتاباً مَوْقُوتاً وَ لَمْ یَجْعَلْنی مِنَ الْغافِلینَ». (1)

31- دعای «اللهم إنی أصبحت أشهدک و کفی...»

سی و یکم: شیخ طوسی و کفعمی و علاّمه حلّی _ رضی اللّه عنهم _ این دعا را در تعقیب نماز صبح ایراد نموده اند، و مسمّی است به دعای حریق؛ و سبب این تسمیه آنست که: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده اند که گفت: شنیدم از پدرم (2) امام محمّد باقر علیه السلام که گفت: روزی با پدرم امام زین العابدین علیه السلام رفتیم به عیادت مرد پیری از انصار؛ ناگاه مردی آمد و گفت: با پدرم که زود برگردید که آتش در خانه شما افتاد و سوخت. پدرم گفت: واللّه که نسوخته است. آن مرد رفت و به زودی معاودت کرد و گفت: خانه شما سوخت. پدرم سوگند یاد کرد که نسوخته (3). باز جمعی از یاران و خویشان آمدند و خبر سوختن را گفتند و حضرت انکار کرد؛ تا آن که ظاهر شد که خانه های اطراف خانه آن حضرت سوخته بود و آن خانه مقدّسه سالم مانده بود.

من از پدرم پرسیدم که سبب این امر غریب چه بود که جمیع خانه های اطراف سوخت و خانه شما محفوظ ماند؟ حضرت فرمود که: این به سبب میراثی است که از علوم حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله به ما رسیده است، و ما آن را دوست تر می داریم از دنیا و آنچه در آن هست از مال و جواهر و املاک و لشکر و حربه (4) و سلاح؛ و آن سرّی است که حضرت جبرئیل علیه السلام برای حضرت رسول صلی الله علیه و آله آورد، و آن حضرت به حضرت امیرالمؤمنین و حضرت فاطمه علیهماالسلام تعلیم نمود، و به ما میراث رسیده؛ و این دعای کامل است، هر که این دعا را در اوّلِ روز بخواند در هر روز، حق تعالی موکّل گرداند بر او هزار ملک که حفظ نمایند جان و اهل و فرزندان و مال و حشم و خدم او را و هر چه اعتنا به

1- 1_ مصباح، شیخ طوسی، ص 217، صلاه الصبح... ؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 68، فصل الرابع عشر فی تعقیب صلاه الصبح.
2- 2_ ع: از پدرم شنیدم.

3- 3_ آ: پدرم گفت واللّه نسوخته است.
4- 4_ ع: + و خزینه .

شأن او دارد، از سوختن، و غرق شدن، و لقمه در گلو ماندن، و خانه انبوه شدن، و به زمین فرو رفتن، و عذابهای آسمانی، و ایمن گرداند خدا او را از شرّ شیطان، و شرّ پادشاهان، و شرّ هر صاحب شرّی، و در امان و ضمان خدا باشد و اگر با اخلاص و یقین(1) بخواند خدا ثواب صد صدّیق او را کرامت فرماید، و اگر در آن روز بمیرد داخل بهشت شود. پس ای فرزند! این دعا را حفظ کن، و تعلیم مکن مگر(2) به کسی که اعتماد بر او داشته باشی؛ زیرا که برای هر حاجت که خوانده شود برآورده می شود.

اینست دعا:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَصْبَحْتُ أُشْهِدُکَ وَ کَفی بِکَ شَهیداً وَ أُشْهِدُ مَلائِکَتَکَ وَ حَمَلَةَ عَرْشِکَ وَ سُکّانَ سَبْعِ سَماواتِکَ وَ أَرَضیکَ وَ أَنْبِیائَکَ وَ رُسُلَکَ وَ وَرَثَةَ أَنْبِیائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ الصّالِحینَ مِنْ عِبادِکَ وَ جَمیعَ خَلْقِکَ فَاشْهَدْ لی وَ کَفی بِکَ شَهیداً إِلهی إِنّی أَشْهَدُ أَ نَّکَ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْمَعْبُودُ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ وَ أَنَّ مُحَمَّداً(3) عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ وَ أَنَّ کُلَّ مَعْبُودٍ مِمّا دُونَ عَرْشِکَ إِلی قَرارِ أَرْضِکَ السّابِعَهِ السُّفْلی باطِلٌ مُضْمَحِلٌّ ما خَلا وَجْهَکَ الْکَریمَ فَإِنَّهُ أَعَزُّ وَ أَکْرَمُ وَ أَجَلُّ وَ أَعْظَمُ مِنْ أَنْ یَصِفَ الْواصِفُونَ کُنْهَ جَلالِه أَوْ تَهْتَدِیَ الْقُلُوبُ إِلی کُنْهِ عَظَمَتِه یا مَنْ فاقَ مَدْحَ الْمادِحینَ فَخْرُ مَدْحِه وَ عَدا وَصْفَ الْواصِفینَ مَاثِرُ حَمْدِهِ وَ جَلَّ عَنْ مَقالَهِ النّاطِقینَ تَعْظیمُ شَأْنِه صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ افْعَلْ بِنا ما أَنْتَ أَهْلُهُ یا أَهْلَ التَّقْوی وَ أَهْلَ الْمَغْفِرَهِ».

سه مرتبه این(4) را بخواند. پس یازده مرتبه بگوید:

«لا إِلهَ إِلاّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ سُبْحانَ اللّه ِ وَ بِحَمْدِه أَسْتَغْفِرُ اللّه َ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ ما شاءَ اللّه ُ(5) وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّه ِ هُوَ الْاَوَّلُ وَ الْآخِرُ وَ الظّاهِرُ وَ الْباطِنُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیی وَ یُمیتُ وَ یُمیتُ وَ یُحْیی وَ هُوَ حَیٌّ لا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».

1- 1_ آ: _ یقین.
2- 2_ ع: اِلاّ.
3- 3_ حاشیه متن و ع: صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ.
4- 4_ ع: + دعا .
5- 5_ آ: + لاحَوْلَ .

پس یازده مرتبه بگوید:

«سُبْحانَ اللّه َ وَ الْحَمْدُ للّه ِ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَ اللّه ُ أَكْبَرُ أَسْتَغْفِرُ اللّه َ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ ما شاءَ اللّه ُ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّه ِ الْحَليمِ الْكَريمِ الْعَلِيِّ الْعَظيمِ الرَّحْمنِ الرَّحيمِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الحَقِّ الْمُبينِ عَدَدَ خَلْقِه وَ زِنَةَ عَرْشِه وَ مِلاْءَ سَماواتِه وَ أَرَضيهِ وَ عَدَدَ ما جَرى بِه قَلَمُهُ وَ أَحْصاهُ كِتابُهُ وَ مِدادَ كَلِماتِه وَ رِضا نَفْسِه».

پس بگوید:

«اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ الْمُبارَكينَ وَ صَلِّ عَلى جَبْرَئيلَ وَ ميكائيلَ وَ حَمَلَهِ عَرْشِكَ أَجْمَعينَ وَ الْمَلائِكَهِ الْمُقَرَّبينَ اللّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ جَميعاً(1) حَتّى تُبَلِّغَهُمُ الرِّضا وَ تَزيدَهُمْ بَعْدَ الرِّضا ما أَنْتَ أَهْلُهُ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ صَلِّ عَلى مَلَكِ الْمَوْتِ وَ أَعْوانِه وَ صَلِّ عَلى رِضْوانَ وَ خَزَنَهِ الْجِنانِ وَ صَلِّ عَلى مالِكٍ وَ خَزَنَهِ النّيرانِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ جَميعاً(2) حَتّى تُبَلِّغَهُمُ الرِّضا وَ تَزيدَهُمْ بَعْدَ الرِّضا(3) مِمّا أَنْتَ أَهْلُهُ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْكِرامِ الْكاتِبينَ وَ السَّفَرَهِ الْكِرامِ الْبَرَرَهِ وَ الْحَفَظَهِ لِبَنى آدَمَ وَ صَلِّ عَلى مَلائِكَهِ الْهَواءِ وَ السَّماواتِ الْعُلى وَ مَلائِكَهِ الاْءَرَضينَ السُّفْلى وَ مَلائِكَهِ اللَّيْلِ وَ النَّهارِ وَ الاْءَرْضِ وَ الاْءَقْطارِ وَ الْبِحارِ وَ الاْءَنْهارِ وَ الْبَرارى وَ الْفَلَواتِ وَ الْقِفارِ وَ الاْءَشْجارِ(4) وَ صَلِّ عَلَى الْمَلائِكَتِكَ الَّذينَ أَغْنَيْتَهُمْ عَنِ الطَّعامِ وَ الشَّرابِ بِتَسْبيحِكَ وَ تَقْديسِكَ(5) وَ عِبادَتِكَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ حَتّى تُبَلِّغَهُمُ الرِّضا وَ تَزيدَهُمْ بَعْدَ الرِّضا مِمّا أَنْتَ أَهْلُهُ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ صَلِّ عَلى أَبينا آدَمَ وَ أُمِّنا حَوّاءَ وَ ما وَلَدا مِنَ النَّبِيينَ وَ الصِّدّيقينَ وَ الشُّهَداءِ وَ الصّالِحينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِمْ حَتّى تُبَلِّغَهُمُ الرِّضا وَ تَزيدَهُمْ بَعْدَ الرِّضا مِمّا أَنْتَ أَهْلُهُ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ

1- 1_ حاشيه ع: جَميِعاً.
2- 2_ حاشيه ع: جَميِعاً.
3- 3_ حاشيه ع: ما.
4- 4_ حاشيه ع: الأَشْجار.
5- 5_ حاشيه متن و ع: تَقْدِيسِكَ.

عَلی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ وَ عَلی أَصْحابِهِ الْمُنْتَجَبینَ وَ عَلی أَزْواجِهِ الْمُطَهَّراتِ وَ عَلی ذُرِّیَّهِ مُحَمَّدٍ وَ عَلی کُلِّ نَبِیٍّ بَشَّرَ بِمُحَمَّدٍ وَ عَلی کُلِّ نَبِیٍّ وَلَدَ مُحَمَّداً وَ عَلی کُلِّ اِمْرَأهٍ صالِحَهٍ کَفَّلَتْ مُحَمَّداً وَ عَلی کُلِّ مَلَکٍ هَبَطَ إِلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی کُلِّ مَنْ فی صَلاتِکَ عَلَیْهِ وَ رِضاً لَکَ وَ رِضاً لِنَبِیِّکَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَیْهِمْ حَتّی تُبَلِّغَهُمُ الرِّضا وَ تَزیدَهُمْ بَعْدَ الرِّضا مِمّا أَنْتَ أَهْلُهُ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بارِکْ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْحَمْ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ کَأَفْضَلِ ما صَلَّیْتَ وَ بارَکْتَ وَ تَرَحَّمْتَ عَلی إِبْراهیمَ وَ آلِ إِبْراهیمَ إِنَّکَ حَمیدٌ مَجیدٌ اَللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسیلَهَ وَ الْفَضْلَ وَ الْفَضیلَهَ وَ الدَّرَجَهَ الرَّفیعَهَ وَ أَعْطِهِ حَتّی یَرْضی وَ زِدْهُ بَعْدَ الرِّضا مِمّا أَنْتَ أَهْلُهُ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ کَما أَمَرْتَنا أَنْ نُصَلِّیَ عَلَیْهِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ کَما یَنْبَغی لَنا أَنْ نُصَلِّیَ عَلَیْهِ(1) اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ کُلِّ حَرْفٍ فی صَلاهٍ صَلَّیْتَ عَلَیْهِ اَللّهُمَّ(2) صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ مَنْ صَلّی عَلَیْهِ وَ مَنْ لَمْ یُصَلِّ عَلَیْهِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ کُلِّ شَعْرَهٍ وَ لَفْظَهٍ وَ لَحْظَهٍ وَ نَفْسٍ وَ صِفَهٍ وَ سُکُونٍ وَ حَرَکَهٍ مِمَّنْ صَلّی عَلَیْهِ وَ مِمَّنْ لَمْ یُصَلِّ عَلَیْهِ وَ بِعَدَدِ ساعاتِهِمْ وَ دَقائِقِهِمْ وَ سُکُونِهِمْ وَ حَرَکاتِهِمْ وَ حَقائِقِهِمْ وَ میقاتِهِمْ وَ صِفاتِهِمْ وَ أَیّامِهِمْ وَ شُهُورِهِمْ وَ سِنینِهِمْ(3) وَ أَشْعارِهِمْ وَ أَبْشارِهِمْ وَ بِعَدَدِ زِنَهِ ذَرِّ ما عَمِلُوا أَوْ یَعْمَلُونَ أَوْ بَلَغَهُمْ أَوْ رَأَوْا أَوْ ظَنُّوا(4) أَوْ کانَ مِنْهُمْ أَوْ یَکُونُ إِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ وَ کَأَضْعافِ ذلِکَ أَضْعافاً مُضاعَفَهً إِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ ما خَلَقْتَ وَ ما أَنْتَ خالِقُهُ إِلی یَوْمِ

1- 1_ ع و آ: + اللّهمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ مَن صَلّی عَلَیْهِ اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ مَن لَمْ یُصَلِّ عَلَیْهِ.

2- 2_ حاشیه متن: اللّهمَّ صَلِّ عَلی مُحمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ کُلِّ شَعْرَهِ مَنْ صَلّی عَلَیهِ وَ مَنْ یُصَلِّ عَلَیه.

3- 3_ ع: سِنیهِم.

4- 4_ حاشیه ع: أَوْ فُطِنُوا.

الْقِیامَهِ صَلاهً تُرْضیهِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ ما ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ الثَّناءُ وَ الشُّکْرُ وَ الْمَنُّ وَ الْفَضْلُ وَ الطَّوْلُ وَ الْخَیْرُ وَ الْحُسْنی وَ النِّعْمَهُ وَ الْعَظَمَهُ وَ الْجَبَرُوتُ وَ الْمُلْکُ وَ الْمَلَکُوتُ وَ الْقَهْرُ وَ السُّلْطانُ وَ الْفَخْرُ وَ السُّوءْدَدُ وَ الاِمْتِنانُ وَ الْکَرَمُ وَ الْجَلالُ وَ الاْءِکْرامُ وَ الْجَمالُ وَ الْکَمالُ وَ الْخَیْرُ وَ التَوْحیدُ وَ التَّمْجیدُ وَالتَّحْمیدُ وَ التَّهْلیلُ وَ التَّکْبیرُ وَ التَّقْدیسُ وَ الرَّحْمَهُ وَ الْمَغْفِرَهُ وَ الْکِبْرِیاءُ وَ الْعَظَمَهُ وَ لَکَ ما زَکی وَ طابَ وَ طَهُرَ مِنَ الثَّناءِ الطَّیِّبِ وَ الْمَدیحِ الْفاخِرِ وَ الْقولِ الْحَسَنِ الجَمیلِ الَّذی تَرْضی بِه عَنْ قائِلِه وَ تُرْضی بِه قائِلَهُ وَ هُوَ رِضیً لَکَ حَتّی یَتَّصِلَ حَمْدی بِحَمْدِ أَوَّلِ الْحامِدینَ وَ ثَنائی(1) بِأَوَّلِ ثَناءِ الْمُثْنینَ عَلی رَبِّ الْعالَمینَ مُتَّصِلاً ذلِکَ بِذلِکَ وَ تَهْلیلی بِتَهْلیلِ أَوَّلِ الْمُهَلِّلینَ وَ تَکْبیری بِتَکْبیرِ أَوَّلِ الْمُکَبِّرینَ وَ قَوْلِی الْحَسَنُ الْجَمیلُ بِقَوْلِ أَوَّلِ الْقائِلینَ الْمُجْمِلینَ الْمُثْنینَ عَلی رَبِّ الْعالَمینَ مُتَّصِلاً ذلِکَ بِذلِکَ مِنْ أَوَّلِ الدَّهْرِ إِلی آخِرِه وَ بِعَدَدِ زِنَهِ ذَرِّ السَّماواتِ وَ الاْءَرَضینَ وَ الرِّمالِ وَ التِّلالِ(2) وَ الْجِبالِ وَ عَدَدِ جُرَعِ ماءِ الْبِحارِ وَ عَدَدِ قَطْرِ الاْءَمْطارِ وَ وَرَقِ الاْءَشْجارِ وَ عَدَدِ النُّجُومِ وَ عَدَدِ الثَّری وَ الْحَصی وَ النَّوی وَ الْمَدَرِ وَ عَدَدِ زِنَهِ ذلِکَ کُلِّه وَ عَدَدِ زِنَهِ ذَرِّ السَّماواتِ وَ الاْءَرَضینِ وَ ما فیهِنَّ وَ ما بَیْنَهُنَّ وَ ما تَحْتَهُنَّ وَ ما بَیْنَ ذلِکَ وَ ما فَوْقَهُنَّ إِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ مِنْ لَدُنِ الْعَرْشِ(3) إِلی قَرارِ أَرْضِکَ السّابِعَهِ السُّفْلی وَ بِعَدَدِ حُرُوفِ أَلْفاظِ أَهْلِهِنَّ وَ عَدَدِ أَزْماقِهِمْ(4) وَ دَقائِقِهِمْ وَ شَعائِرِهِمْ وَ ساعاتِهِمْ وَ أَیّامِهِمْ وَ شُهُورِهِمْ وَ سِنینِهِمْ(5) وَ سُکُونِهِمْ وَ حَرَکاتِهِمْ وَ أَشْعارِهِمْ وَ أَبْشارِهِمْ وَ أَنْفاسِهِمْ وَ بِعَدَدِ(6) زِنَهِ ما عَمِلُوا أَوْ یَعْمَلُونَ بِه أَوْ بَلَغَهُم أَوْ رَأَوْا أَوْ ظَنُّوا اَوْ فَطِنُوا أَوْ کانَ مِنْهُمْ أَوْ یَکُونَ ذلِکَ إِلی یَوْمِ الْقِیامَهِ وَ عَدَدِ زِنَهِ ذَرِّ ذلِکَ وَ أَضْعافِ ذلِکَ وَ کَأَضْعافِ ذلِکَ أَضْعافاً مُضاعَفَهً لا یَعْلَمُها

1- 1_ حاشیه ع و آ: بثناءِ اوّلِ.
2- 2_ حاشیه ع: القلال، و حاشیه آ: الفلال.
3- 3_ آ: عرشک.
4- 4_ حاشیه ع: أزمانهم.
5- 5_ ع: سِنیهِم.
6- 6_ حاشیه متن: وَ عَدَدِ ذرّ.

وَ لا يُحْصيها غَيْرُکَ يا ذَا الْجَلالِ وَ الْاِكْرامِ وَ أَهْلُ ذلِکَ أَنْتَ وَ مُسْتَحِقُّهُ وَ مُسْتَوْجِبُهُ مِنّی وَ مِنْ جَميعِ خَلْقِکَ يا بَديعَ السَّماواتِ وَ الْاَرْضِ اَللّهُمَّ إِنَّکَ لَسْتَ بِرَبٍّ اسْتَحْدَثْناکَ وَ لا مَعَکَ إِلهٌ فَيُشْرِکَکَ فی رُبُوبِيَّتِکَ وَ لا مَعَکَ إِلهٌ أَعانَکَ عَلی خَلْقِنا أَنْتَ رَبُّنا کَما تَقُولُ وَ فَوْقَ ما يَقُولُ الْقائِلُونَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعطِیَ مُحَمَّداً أَفْضَلَ ما سَئَلَکَ وَ أَفْضَلَ ما سُئِلْتَ لَهُ وَ أَفْضَلَ ما أَنْتَ مَسْئُولٌ لَهُ إِلی يَوْمِ الْقِيامَهِ أُعيذُ أَهْلَ بَيْتِ النَّبِیِّ مُحَمَّدٍ صلی الله عليه و آله وَ نَفْسی وَ دينی وَ مالی وَ وُلْدی وَ أَهْلی وَ قَراباتی وَ أَهْلَ بَيْتی وَ کُلَّ ذی رَحِمٍ لی دَخَلَ فِی الْاِسْلامِ أَوْ يَدْخُلُ إِلی يَوْمِ الْقِيامَهِ وَ حُزانَتی وَ خاصَّتی وَ مَنْ قَلَّدَنی دُعاءً أَوْ أَسْدی إِلَیَّ يَداً أَوْ رَدَّ عَنّی غَيْبَهً أَوْ قالَ فِیَّ خَيْراً أَوِ اتَّخَذْتُ عِنْدَهُ يَداً أَوْ صَنيعَهً وَ جيرانی وَ إِخْوانی مِنَ الْمُوءْمِنينَ وَ الْمُوءْمِناتِ بِاللّهِ وَ بِأَسْمائِهِ التّامَّهِ الْعامَّهِ الشّامِلَهِ الْکامِلَهِ الطّاهِرَهِ الْفاضِلَهِ الْمُبارَکَهِ الْمُتَعالِيَهِ الزّاکِيَهِ الشَّريفَهِ الْمَنيعَهِ الْکَريمَهِ الْعَظيمَهِ الْمَخْزُونَهِ الْمَکْنُونَهِ الَّتی لا يُجاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَ لا فاجِرٌ وَ بِأُمِّ الْکِتابِ وَ خاتِمَتِه وَ ما بَيْنَهُما مِنْ سُورَهٍ شَريفَهٍ وَ آيَهٍ مُحْکَمَهٍ وَ شِفاءٍ وَ رَحْمَهٍ وَ عَوْذَهٍ وَ بَرَکَهٍ وَ بِالتَّوراهِ وَ الْاِنْجيلِ وَ الزَّبُورِ وَ الْفُرْقانِ وَ صُحُفِ إِبْراهيمَ وَ مُوسی وَ بِکُلِّ کِتابٍ أَنْزَلَهُ اللّهُ وَ بِکُلِّ رَسُولٍ أَرْسَلَهُ اللّهُ وَ بِکُلِّ حُجَّهٍ أَقامَها اللّهُ وَ بِکُلِّ بُرْهانٍ أَظْهَرَهُ اللّهُ وَ بِکُلِّ نُورٍ أَنارَهُ اللّهُ وَ بِکُلِّ آلاءِ اللّهِ وَ عَظَمَتِه أُعيذُ نَفْسی وَ أَسْتَعيذُ مِنْ شَرِّ کُلِّ ذی شَرٍّ وَ مِنْ شَرِّ ما أَخافُ وَ أَحْذَرُ وَ مِنْ شَرِّ ما رَبّی مِنْهُ أَکْبَرُ وَ مِنْ شَرِّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ مِنْ شَرِّ فَسَقَهِ الجِنِّ وَ الْاِنْسِ وَ الشَّياطينِ وَالسَّلاطينِ وَ إِبْليسَ وَ جُنُودِه وَ أَشْياعِه وَ أَتْباعِه وَ مِنْ شَرِّ ما فِی النُّورِ وَ الظُّلْمَهِ وَ مِنْ شَرِّ ما دَهَمَ أَوْ هَجَمَ أَوْ أَلَمَّ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ غَمٍّ وَ هَمٍّ وَ آفَهٍ وَ نَدَمٍ وَ نازِلَهٍ وَ سَقَمٍ وَ مِنْ شَرِّ ما يَحْدُثُ فِی اللَّيْلِ وَ النَّهارِ وَ تَأْتی بِهِ الْاَقْدارُ وَ مِنْ شَرِّ ما فِی النّارِ وَ مِنْ شَرِّ ما فِی الْاَرْضِ وَ الْاَقْطارِ وَ الْفَلَواتِ وَ الْقِفارِ وَ الْبِحارِ وَ الْاَنْهارِ وَ مِنْ شَرِّ الْفُسّاقِ وَ الْفُجّارِ وَ الْکُهّانِ وَ السُّحّارِ وَ الْحُسّادِ وَ الذُّعّارِ وَ الْاَشْرارِ وَ مِنْ شَرِّ ما يَلِجُ فِی الْاَرْضِ وَ ما يَخْرُجُ مِنْها وَ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَ ما يَعْرُجُ فِيها وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ ذی شَرٍّ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ رَبّی آخِذٌ بِناصِيَتِها إِنَّ رَبّی

عَلى صِراطٍ مُسْتَقِيمٍ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِىَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَ أَعُوذُ بِکَ اَللّهُمَّ مِنَ الْهَمِّ وَ الْغَمِّ وَ الْحُزْنِ وَ الْعَجْزِ وَ الْكَسَلِ وَ الْجُبْنِ وَ الْبُخْلِ وَ مِنْ ضَلَعِ الدَّيْنِ وَ غَلَبَهِ الرِّجالِ(1) وَ مِنْ عَمَلٍ لا يَنْفَعُ وَ مِنْ عَيْنٍ لا تَدْمَعُ وَ مِنْ قَلْبٍ لايَخْشَعُ وَ مِنْ دُعاءٍ لا يُسْمَعُ وَ مِنْ نَصيحَهٍ لا تَنْجَعُ وَ مِنْ صَحابَهٍ لا تَرْدَعُ وَ مِنْ اِجْماعٍ عَلى نُكْرٍ وَ تَوَدُّدٍ عَلى خُسْرٍ أَوْ تُوءاخِذٍ(2) عَلى خُبْثٍ وَ مِمَّا اسْتَعاذَ مِنْهُ(3) مَلائِكَتُکَ الْمُقَرَّبُونَ وَ الاْءَنْبِياءُ الْمُرْسَلُونَ وَ الاْءَئِمَهُ الْمُطَهَّرُونَ الطّاهِرُونَ وَ الشُّهَداءُ وَ الصّالِحُونَ وَ عِبادُکَ الْمُتَّقُونَ وَ أَسْئَلُکَ اللّهُمَّ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُعْطِيَنى مِنَ الْخَيْرِ ما سَأَلُوا وَ أَنْ تُعيذَنى مِنْ شَرِّ مَا اِسْتَعاذُوا وَ أَسْئَلُکَ اللّهُمَّ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّه عاجِلِه وَ آجِلِه ما عَلِمْتُ مِنْهُ وَ ما لَمْ أَعْلَمْ وَ أَعُوذُ بِکَ يا رَبِّ مِنْ هَمَزاتِ الشَّياطِينَ وَ أَعُوذُ بِکَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ بِسْمِ اللّه ِ عَلى أَهْلِ بَيْتِ النَّبِىِّ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه و آله بِسْمِ اللّه ِ عَلى نَفْسى وَ دينى بِسْمِ اللّه ِ عَلى أَهْلى وَ مالى بِسْمِ اللّه ِ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ أَعْطانى رَبّى بِسْمِ اللّه ِ عَلى أَحِبَّتى وَ وُلْدى وَ قَراباتى بِسْمِ اللّه ِ عَلى جيرانِىَ الْمُوءْمِنينَ وَ إِخْوانى وَ مَنْ قَلَّدَنى دُعاءً أَوِ اتَّخَذَ عِنْدى(4) يَداً أَوْ أَسْدى إِلَىَّ بِرّاً مِنَ الْمُوءْمِنينَ وَ الْمُوءْمِناتِ بِسْمِ اللّه ِ عَلى ما رَزَقَنى رَبّى وَ يَرْزُقُنى بِسْمِ اللّه ِ الَّذى لا يَضُرُّ مَعَ اسْمِه شَىْ ءٌ فِى الاْءَرْضِ وَ لا فِى السَّماءِ وَ هُوَ السَّميعُ الْعَليمُ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ صِلْنى بِجَميعِ ما سَأَلَکَ عِبادُکَ الْمُوءْمِنُونَ أَنْ تَصِلَهُمْ بِه مِنَ الْخَيْرِ وَ اصْرِفْ عَنّى جَميعَ ما سَأَلَکَ عِبادُکَ الْمُوءْمِنُونَ أَنْ تَصْرِفَهُ عَنْهُمْ مِنَ السُّوءِ وَ الرَّدَى وَ زِدْنى مِنْ فَضْلِکَ ما أَنْتَ أَهْلُهُ وَ وَلِيُّهُ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ(5) وَ أَهْلِ بَيْتِه الطَّيِّبينَ الطّاهِرينَ(6) وَ عَجِّلِ اللّهُمَّ فَرَجَهُمْ وَ فَرَجى وَ فَرِّجْ(7) عَنْ كُلِّ مَهْمُومٍ مِنَ الْمُوءْمِنينَ

1- 1_ حاشيه متن و ع: الرِّجّال.
2- 2_ حاشيه متن و ع: و تُواجِدُ.
3- 3_ حاشيه ع: مِنْهُ مُحَمَّدٌ وَ آلُهُ وَالمَلائِكَهُ الْمُقَرَّبُونَ .
4- 4_ حاشيه ع و متن آ: صَنيعَهً.
5- 5_ حاشيه ع: وَ آلِ مُحَمَّدٍ.
6- 6_ حاشيه ع: الطّاهِرينْ.
7- 7_ حاشيه آ: فَرِّج كُلَّ.

وَ الْمُوءْمِناتِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنی نَصْرَهُمْ وَ أَشْهِدْنی أَیّامَهُمْ وَ اجْمَعْ بَیْنی وَ بَیْنَهُمْ فِی الدُّنْیا وَ الاْآخِرَهِ وَ اجْعَلْ مِنْکَ عَلَیْهِم واقِیَهً حَتّی لا یَخْلُصَ إِلَیْهِمْ إِلاّ بِسَبیلِ خَیْرٍ وَ عَلَیَّ مَعَهُمْ(1) وَ عَلی شیعَتِهِمْ وَ مُحِبّیهِمْ وَ عَلی أَوْلِیائِهِمْ وَ عَلی جَمیعِ الْمُوءْمِنینَ وَ الْمُوءْمِناتِ فَإِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ بِسْمِ اللّهِ وَ بِاللّهِ وَ مِنَ اللّهِ وَ إِلَی اللّهِ وَ لا غالِبَ إِلاّ اللّهُ ما شاءَ اللّهُ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ حَسْبِیَ اللّهُ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّهِ وَ أُفَوِّضُ أَمْری إِلَی اللّهِ وَ أَلْتَجِأُ إِلَی اللّهِ وَ بِاللّهِ أُحاوِلُ وَ أُصاوِلُ وَ أُکاثِرُ وَ أُفاخِرُ وَ أَعْتَزُّ وَ أَعْتَصِمُ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ إِلَیْهِ مَتابِ لا إِلهَ إِلاّ اللّهُ الْحَیُّ الْقَیُّومُ عَدَدَ الثَّری وَ الْحَصی وَ النُّجُومِ وَ الْمَلائِکَهِ الصُّفُوفِ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ العَلِیُّ الْعَظیمُ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ سُبْحانَکَ إِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ».(2)

و از حضرت صاحب الامر علیه السلام نیز دعای سابق مرویست با این زیادتی:

«اَللّهمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظیمِ وَ رَبَّ الْکُرْسِیِّ الرَّفیعِ وَ رَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ وَ مُنْزِلَ التَّوراهِ وَ الاْءِنْجیلِ وَ الزَّبُورِ وَ رَبَّ الظِّلِّ وَ الْحَرُورِ وَ مُنْزِلَ الزَّبُورِ وَ الْفُرْقانِ(3) الْعَظیمِ وَ رَبَّ الْمَلائِکَهِ الْمُقَرَّبینَ وَالاْءَنْبِیاءِ وَ الْمُرْسَلینَ أَنْتَ إِلهُ مَنْ فِی السَّماءِ وَ إِلَهُ مَنْ فِی الاْءَرْضِ لا إِلهَ فیهِما غَیْرُکَ وَ أَنْتَ جَبّارُ مَنْ فِی السَّماءِ وَ جَبّارُ مَنْ فِی الاْءَرْضِ لا جَبّارَ فیهِما غَیْرُکَ وَ أَنْتَ خالِقُ مَنْ فِی السَّماءِ وَ خالِقُ مَنْ فِی الاْءَرْضِ لا خالِقَ فیهِما غَیْرُکَ وَ أَنْتَ حَکَمُ مَنْ فِی السَّماءِ وَ حَکَمُ مَنْ فِی الاْءَرْضِ لا حَکَمَ فیها غَیْرُکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِوَجْهِکَ الْکَریمِ وَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْمُشْرِقِ الْمُنیرِ(4) وَ مُلْکِکَ الْقَدیمِ یا حَیُّ یا قَیُّومُ أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذی أَشْرَقَتْ بِهِ السَّماواتُ وَ الاْءَرَضُونَ وَ بِاسْمِکَ الَّذی یَصْلُحُ عَلَیْهِ الاْءَوَّلُونَ وَ الاْآخِرُونَ یا حَیّاً قَبْلَ کُلِّ حَیٍّ وَ یا حَیّاً بَعْدَ کُلِّ حَیٍّ وَ یا حَیّاً حینَ لا حَیَّ وَ یا حَیُّ یا مُحْیِیَ الْمَوْتی وَ یا حَیُّ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ یا حَیُّ یا قَیُّومُ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنی مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ لا

1- 1_ حاشیه هر سه نسخه: وَ عَلی مَنْ مَعَهُمْ.
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 220، صلاه الصبح... ؛ بلدالأمین، ص 55، الدعاء فی الصباح... .
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: القُرآن.
4- 4_ حاشیه ع و آ: المُبین.

أَحْتَسِبُ رِزْقاً واسِعاً حَلالاً طَيِّباً وَ أَنْ تُفَرِّجَ عَنّى كُلَّ غَمٍّ وَ(1) هَمٍّ وَ أَنْ تُعْطِيَنى ما أَرْجُوهُ وَ آمُلُهُ إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ».(2)

32- دعای «یا کبیر کل کبیر یا من لا شریک له و لا وزیر...»

سی و دویّم: شیخ طوسی و دیگران در تعقیب نماز صبح این دعا را روایت کرده اند از حضرت امام علیّ نقی علیه السلام ؛ و ظاهراً از دعاهای صباح است.

و کفعمی(3) و شیخ طبرسی روایت کرده اند که: هر که این دعا را در هر صباح بخواند حق تعالی هفتاد حاجت از حاجات دنیا و آخرت او را برآورد. اینست دعا:

«یا کَبیرَ کُلِّ کَبیرٍ یا مَنْ لا شَریکَ لَهُ وَ لا وَزیرَ یا خالِقَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ الْمُنیرِ یا عِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجیرِ یا مُطْلِقَ الْمُکَبَّلِ الْاَسیرِ یا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغیرِ یا جابِرَ الْعَظْمِ الْکَسیرِ یا راحِمَ الشَّیْخِ الْکَبیرِ یا نُورَ النُّورِ یا مُدَبِّرَ الْاُمُورِ یا باعِثَ مَنْ فِى الْقُبُورِ یا شافِىَ الصُّدُورِ یا جاعِلَ الظِّلِّ وَ الْحَرُورِ یا عالِماً بِذاتِ الصُّدُورِ یا مُنْزِلَ الْکِتابِ وَ النُّورِ وَ الْفُرْقانِ الْعَظیمِ وَ الزَّبُورِ وَ یا مَنْ یُسَبِّحُ لَهُ الْمَلائِکَةُ بِالْاِبْکارِ وَ الظُّهُورِ یا دائِمَ الثَّباتِ یا مُخْرِجَ النَّباتِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصالِ یا مُحْیِىَ الْاَمْواتِ یا مُنْشِئَ الْعِظامِ الدّارِساتِ یا سامِعَ الصَّوْتِ یا سابِقَ الْفَوْتِ یا کاسِىَ الْعِظامِ الْبالِیَهِ بَعْدَ الْمَوْتِ یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ شُغْلٌ عَنْ شُغْلٍ یا مَنْ لا یَتَغَیَّرُ مِنْ حالٍ إِلى حالٍ یا مَنْ لا یَحْتاجُ إِلى تَجَشُّمِ حَرَکَهٍ وَ لا اِنْتِقالٍ یا مَنْ لا یَمْنَعُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ یا مَنْ لا یَرُدُّ بِأَلْطَفِ الصَّدَقَهِ وَ الدُّعاءِ عَنْ أَعْنانِ السَّماءِ ما حَتَمَ وَ أَبْرَمَ مِنْ سُوءِ الْقَضاءِ یا مَنْ لا یُحیطُ بِهِ مَوْضِعٌ وَ مَکانٌ یا مَنْ یَجْعَلُ الشِّفاءَ فیما یَشاءُ مِنَ الْاَشْیاءِ یا مَنْ یُمْسِکُ الرَّمَقَ مِنَ الدَّنَفِ الْعَمیدِ بِما قَلَّ(4) مِنَ الْغَداءِ(5) یا مَنْ یُزیلَ بِأَدْنى الدَّواءِ(6) ما غَلُظَ مِنَ الدّاءِ یا مَنْ

1- 1_ حاشیه آ: کُلِّ.
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 227، صلاه الصبح... ؛ بلدالأمین، ص 59، الدعاء فی الصباح... .
3- 3_ ع و آ: کفعمی از شیخ طبرسی رحمه الله روایت کرده است.
4- 4_ حاشیه ع و آ: بِأَقَلَّ.

5- 5_ ع و آ: الغذاء.
6- 6_ آ: يَزيل مِن الدواء .

إِذا وَعَدَ وَفى وَ إِذا تَوَعَّدَ عَفى يا مَنْ يَمْلِكُ حَوائِجَ السّائِلينَ يا مَنْ يَعْلَمُ ما فِى ضَميرِ الصّامِتينَ يا عَظيمَ الْخَطَرِ يا كَريمَ الظَّفَرِ يا مَنْ لَهُ وَجْهٌ لا يَبْلى يا مَنْ لَهُ مُلْكٌ لا يَفْنى يا مَنْ لَهُ نُورٌ لا يُطْفَأُ يا مَنْ فَوْقَ كُلِّ شَىْ ءٍ عَرْشُهُ يا مَنْ فِى الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ سُلْطانُهُ يا مَنْ فى جَهَّنَمَ سَخَطُهُ يا مَنْ فِى الْجَنَّهِ رَحْمَتُهُ يا مَنْ مَواعيدُهُ صادِقَهٌ يا مَنْ أَياديهِ فاضِلَهٌ يا مَنْ رَحْمَتُهُ واسِعَهٌ يا غِياثَ الْمُسْتَغيثينَ يا مُجيبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّينَ يا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الاْءَعْلى وَ خَلْقُهُ بِالْمَنْزِلِ الاْءَدْنى يا رَبَّ الاْءَرْواحِ الْفانِيَهِ يا رَبَّ الاْءَجْسادِ الْبالِيَهِ يا أَبْصَرَ النّاظِرينَ يا أَسْمَعَ السّامِعينَ يا أَسْرَعَ الْحاسِبينَ يا أَحْكَمَ الْحاكِمينَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ يا وَهّابَ الْعَطايا يا مُطْلِقَ الاْءُسارى يا رَبَّ الْعِزَّهِ يا أَهْلَ التَّقْوى وَ أَهْلَ الْمَغْفِرَهِ يا مَنْ لا يُدْرَكُ أَمَدُهُ يا مَنْ لا يُحْصى عَدَدُهُ يا مَنْ لا يَنْقَطِعُ مَدَدُهُ أَشْهَدُ وَ الشَّهادَهُ لى رِفْعَهٌ وَ عُدَّهٌ وَ هِىَ مِنّى سَمْعٌ وَ طاعَهٌ وَ بِها أَرْجُو النَّجاهَ يَوْمَ الْحَسْرَهِ وَ النَّدامَهِ إِنَّكَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ وَحْدَكَ لا شَريكَ لَكَ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِه وَ أَ نَّهُ قَدْ بَلَّغَ عَنْكَ وَ أَدّى ما كانَ واجِباً عَلَيْهِ لَكَ وَ أَنَّكَ تَخْلُقُ دائِماً وَ تَرْزُقُ وَ تُعْطى وَ تَمْنَعُ وَ تَرْفَعُ وَ تَضَعُ وَ تُغْنى وَ تُفْقِرُ وَ تَخْذُلُ وَ تَنْصُرُ وَ تَعْفُو وَ تَرْحَمُ وَ تَصْفَحُ وَ تَجاوَزُ عَمّا تَعْلَمُ وَ لا تَجُورُ وَ لا تَظْلِمُ وَ أَ نَّكَ تَقْبِضُ وَ تَبْسُطُ وَ تَمْحُو وَ تُثْبِتُ وَ تُبْدِئُ وَ تُعيدُ وَ تُحْيى وَ تُميتُ وَ أَنْتَ حَىٌّ لا تَمُوتُ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ محمّد وَ اهْدِنى مِنْ عِنْدِكَ وَ أَفِضْ عَلَىَّ مِنْ فَضْلِكَ وَ انْشُرْ عَلَىَّ مِنْ رَحْمَتِكَ وَ أَنْزِلْ عَلَىَّ مِنْ بَرَكاتِكَ فَطالَ ما عَوَّدْتَنِى الْحَسَنَ الْجَميلَ وَ أَعْطَيْتَنِى الْكَثيرَ الْجَزيلَ وَ سَتَرْتَ عَلَىَّ الْقَبيحَ اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ عَجِّلْ فَرَجى وَ أَقِلْنى عَثْرَتى وَ ارْحَمْ عَبْرَتى وَ ارْدُدْنى إِلى أَفْضَلِ عادَتِكَ عِنْدى وَ اسْتَقْبِلَ بى صِحَّهً مِنْ سُقْمى وَ سِعَهً مِنْ عُدْمى وَ سَلامَهً شامِلَهً فى بَدَنى وَ بَصيرَهً(1) نافِذَهً فى دينى وَ مَهِّدْنى وَ أَعِنّى عَلَى اسْتِغْفارِكَ وَ اسْتِقالَتِكَ قَبْلَ أَنْ يَفْنَى الاْءَجَلُ وَ يَنْقَطِعُ الْعَمَلُ وَ أَعِنّى عَلَى الْمَوْتِ وَ كُرْبَتِه وَ عَلَى الْقَبْرِ وَ وَحْشَتِه وَ عَلَى الْميزانِ وَ خِفَّتِه وَ عَلَى الصِّراطِ وَ زِلَّتِه وَ عَلى يَوْمِ الْقِيامَهِ

1- 1_ آ: و نَظَرهً.

وَ رَوْعَتِه وَ أَسْئَلُکَ نَجاحَ الْعَمَلِ قَبْلَ انْقِطاعِ الْاَءَجَلِ وَ قُوَّةً فی سَمْعی وَ بَصَری وَ اسْتِعْمالاً لِصالِحِ ما عَلَّمْتَنی وَ فَهَّمْتَنی إِنَّکَ أَنْتَ الرَّبُ الجَلیلُ وَ أَنَا الْعَبْدُ الذَّلیلُ وَ شَتّانَ ما بَیْنَنا یا حَنّانُ یا مَنّانُ یا ذَاالْجَلالِ وَ الْإِکْرامِ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ صَلِّ عَلی(1) مَنْ بِه فَهَّمْتَنا وَ هُوَ أَقْرَبُ وَسائِلِنا إِلَیْکَ رَبَّنا مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ عِتْرَتِهِ الطّاهِرینَ».(2)

33- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم أصبحت بالله ممتنعاً...»

سی و سیّم: ایضاً شیخ و دیگران از حضرت صادق علیه السلام این دعا را روایت کرده اند که: در صباح خوانده شود:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ أَصْبَحْتُ بِاللّه ِ مُمْتَنِعاً وَ بِعِزَّتِه مُحْتَجِباً وَ بِأَسْمائِه عائِذاً مِنْ شَرِّ الشَّیْطانِ وَ السُّلْطانِ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّةٍ رَبّی آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ فَسَیَکْفیکَهُمُ اللّه ُ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ فَاللّه ُ خَیْرٌ حافِظاً وَ هُوَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ إِنَّ اللّه َ یُمْسِکُ السَّماواتِ وَ الْاَءَرْضَ أَنْ تَزُولا وَ لَئِنْ زالَتا إِنْ أَمْسَکَهُما مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِه إِنَّهُ کانَ حَلیماً غَفُوراً اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی ذَهَبَ بِاللَّیْلِ بِقُدْرَتِه وَ جاءَ بِالنَّهارِ مُبْصِراً بِرَحْمَتِه خَلْقاً جَدیداً وَ نَحْنُ فی عافِیَةٍ مِنْهُ بِمَنِّه وَ جُودِه وَ کَرَمِه»

پس رو به جانب راست بگرداند و بگوید: «مَرْحَباً بِالْحافِظَیْنِ»

پس رو به جانب چپ بگرداند و بگوید: «وَ حَیّاکُمَا اللّه ُ مِنْ کاتِبَیْنِ»

پس بگوید: «اُکْتُبا رَحِمَکُمَا اللّه ُ بِسْمِ اللّه ِ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ السّاعَةَ آتِیَةٌ(3) لا رَیْبَ فِیها وَ أَنَّ اللّه َ یَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ عَلی ذلِکَ أَحْیا وَ عَلَیْهِ أَمُوتُ وَ عَلَیْهِ أُبْعَثُ إِنْ شاءَ اللّه ُ اِقْرَأ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله مِنِّی السَّلامَ أَصْبَحْتُ فی جَوارِ اللّه ِ الَّذی لا یُضامُ وَ فی کَنَفِ اللّه ِ(4) الَّذی لا یُرامُ وَ فی سُلْطانِهِ

1- 1_ ع: _ مُحُمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ صَلِّ عَلی .
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 228، صلاه الصبح... ؛ بلدالأمین، ص 61، الدعاء فی الصباح... .
3- 3_ حاشیه ع: حَقٌّ.

4- 4_ ع: كَتفه.

الَّذى لا يُسْتَطاعُ وَ فى ذِمَّهِ اللّهِ الَّتى لا تُخْفَرُ وَ فى عِزَّهِ اللّهِ الَّتى لا يُقْهَرُ وَ فى حَرَمِ اللّهِ الْمَنيعِ وَ فى وِدائِعِ اللّهِ الَّتى لا تَضيعُ وَ مَنْ أَصْبَحَ للّهِ جاراً فَهُوَ آمِنٌ مَحْفُوظٌ أَصْبَحْتُ وَ الْمُلْکُ وَ الْمَلَکُوتُ وَ الْعَظَمَهُ وَ الْجَبَرُوتُ وَ الْجَلالُ وَ الْاِکْرامُ وَ النَّقْضُ وَ الاْءِبْرامُ وَ الْعِزَّهُ وَ السُّلْطانُ وَ الْحُجَّهُ وَ الْبُرْهانُ وَ الْکِبْرِياءُ وَ الرُّبُوبِيَّهُ وَ الْقُدْرَهُ وَ الْهَيْبَهُ وَ الْمَنَعَهُ وَ السَّطْوَهُ وَ الرَّأْفَهُ وَ الرَّحْمَهُ وَ الْعَفْوُ وَ الْعافِيَهُ وَ السَّلامَهُ وَ الطَّوْلُ وَ الْآلاءُ وَ الْفَضْلُ وَ النَّعْماءُ وَ النُّورُ وَ الضِّياءُ وَ الاْءَمْنُ وَ خَزائِنُ الدُّنْيا وَ الْآخِرَهِ للّهِ رَبِّ الْعالَمينَ الْواحِدِ الْقَهّارِ الْمَلِکِ الْجَبّارِ الْعَزيزِ الْغَفّارِ أَصْبَحْتُ لا أُشْرِکُ بِاللّهِ شَيْئاً وَ لا أَدْعُو مَعَهُ إِلهاً وَ لا اتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ وَلِيّاً وَ لا نَصيراً إِنّي لَنْ يُجيرَنى مِنَ اللّهِ أَحَدٌ وَ لَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَداً اَللّهُ اَللّهُ (1) رَبّى حَقّاً لا أُشْرِکُ بِاللّهِ (2) شَيْئاً اَللّهُ أَعَزُّ وَ أَکْبَرُ وَ أَعْلى وَ أَقْدَرُ مِمّا اَخافُ وَ اَحْذَرُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلِيِّ الْعَظيمِ اَللّهُمَّ کَما ذَهَبْتَ بِاللَّيْلِ وَ أَقْبَلْتَ بِالنَّهارِ خَلْقاً جَديداً مِنْ خَلْقِکَ وَ آيَهً بَيِّنَهً مِنْ آياتِکَ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ اَذْهِبْ عَنّى فيهِ کُلَّ غَمٍّ وَ هَمٍّ وَ حُزْنٍ وَ مَکْرُوهٍ وَ بَلِيَّهٍ وَ مِحْنَهٍ وَ مُلِمَّهٍ وَ أَقْبِلْ إِلَيَّ بِالْعافِيَهِ وَ امْنُنْ عَلَيَّ بِالرَّحْمَهِ وَ الْعَفْوِ وَ الْعافِيَهِ وَ التَّوْبَهِ وَ ادْفَعْ عَنّى کُلَّ مَعَرَّهٍ وَ مَضَرَّهٍ وَ امْنُنْ عَلَيَّ بِالرَّحْمَهِ وَ الْعَفْوِ وَ التَّوْبَهِ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ وَ جُودِکَ وَ کَرَمِکَ أَعُوذُ بِاللّهِ وَ بِما عاذَتْ (3) بِه مَلائِکَتُهُ وَ رُسُلُهُ وَ مِنْ شَرِّ هذَا الْيَوْمِ وَ ما يَأْتى بَعْدَهُ وَ مِنَ الشَّيْطانِ وَ السُّلْطانِ وَ رُکُوبِ الْحَرامِ وَ الْآثامِ وَ مِنْ شَرِّ السّامَّهِ وَ الْهامَّهِ وَ الْعَيْنِ اللاّمَّهِ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ رَبّى آخِذٌ بِناصِيَتِها إِنَّ رَبّى عَلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ وَ أَعُوذُ بِاللّهِ وَ بِکَلِماتِه وَ عَظَمَتِه وَ حَوْلِه وَ قُوَّتِه وَ قُدْرَتِه (4) مِنْ غَضَبِه وَ سَخَطِه وَ عِقابِه وَ أَخْذِه وَ بَأْسِه وَ سَطْوَتِه وَ نِقْمَتِه وَ مِنْ جَميعِ مَکارِهِ الدُّنْيا وَ الْآخِرَهِ وَ امْتَنَعْتُ بِحَوْلِ اللّهِ وَ قُوَّتِه مِنْ حَوْلِ خَلْقِه جَميعاً وَ قُوَّتِهِمْ وَ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ وَ مِنْ شَرِّ غاسِقٍ إِذا وَقَبَ وَ مِنْ شَرِّ النَّفّاثاتِ فِى الْعُقَدِ وَ مِنْ شَرِّ حاسِدٍ إِذا حَسَدَ و بِرَبِّ النّاسِ مَلِکِ النّاسِ إِلهِ النّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْواسِ الْخَنّاسِ

1- 1_ ع و آ: اللّه اللّه اللّه.
2- 2_ ع و آ: بِهِ.
3- 3_ آ: عادَتْ.
4- 4_ آ: + وَ قُوَّتِهِ .

الَّذی یُوَسْوِسُ فِی صُدُورِ النّاسِ مِنَ الْجِنَّهِ وَ النّاسِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ بِاللّه ِ أَسْتَفْتِحُ وَ بِاللّه ِ اَسْتَنْجِحُ وَ عَلَی اللّه ِ أَتَوَکَّلُ وَ بِاللّه ِ أَعْتَصِمُ وَ أَسْتَعینُ وَ أَسْتَجیرُ بِسْمِ اللّه ِ خَیْرِ الاْءَسْماءِ بِسْمِ اللّه ِ الَّذی لا یَضُرُّ مَعَ اِسْمِهِ شَیْ ءٌ فِی الاْءَرْضِ وَ لا فِی السَّماءِ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ رَبِّ إِنّی تَوَکَّلْتُ عَلَیْکَ رَبِّ إِنّی فَوَّضْتُ أَمْری إِلَیْکَ رَبِّ إِنّی أَلْجَأْتُ ظَهْری إِلَیْکَ(1) رَبِّ إِنّی أَلْجَأْتُ ضَعْفَ رُکْنی إِلی قُوَّهِ رُکْنِکَ مُسْتَعیناً بِکَ عَلی ذَوِی التَّعَزُّزِ عَلَیَّ وَ الْقَهْرِ لی وَ الْقُدْرَهِ عَلی ضَیْمی وَ الاْءِقْدامِ عَلی ظُلْمی وَ أَ نَا وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی فی جَوارِکَ وَ کَنَفِکَ رَبِّ لا ضَعْفَ مَعَکَ وَ لا ضَیْمَ عَلی جارِکَ رَبِّ فَاقْهَرْ قاهِری بِعَزَّتِکَ وَ أَوْهِنْ مُسْتَوْهِنی بِقُدْرَتِکَ وَ اقْصِمْ ضائِمی بِبَطْشِکَ وَ خُذْ لی(2) مِنْ ظالِمی بَعَدْلِکَ وَ أَعِذْنی مِنْهُ بِعِیاذِکَ وَ اَسْبِلْ عَلَیَّ سِتْرَکَ فَاِنَّ مَنْ سَتَرْتَهُ فَهُوَ آمِنٌ مَحْفُوظٌ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ یا حَسَنَ الْبَلاءِ یا إِلهَ مَنْ فِی الاْءَرْضِ وَ مَنْ فِی السَّماءِ یا مَنْ لا غِنی لِشَیْ ءٍ عَنْهُ وَ لا بُدَّ لِشَیْ ءٍ مِنْهُ یا مَنْ مَصیرُ کُلِّ شَیْ ءٍ إِلَیْهِ وَ وُرُودُهُ إِلَیْهِ(3) وَ رِزْقُهُ عَلَیْهِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ تَوَلَّنی وَ لا تُوَلِّنی(4) أَحَداً مِنْ شَرارِ خَلْقِکَ کَما خَلَقْتَنی وَ غَذَوْتَنی وَ رَزَقْتَنی وَ رَحِمْتَنی فَلا تُضَیِّعْنی یا مَنْ جُودُهُ وَسیلَهُ کُلِّ سائِلٍ وَ کَرَمُهُ شَفیعُ کُلِّ آمِلٍ یا مَنْ هُوَ بِالْجُودِ مَوْصُوفٌ اِرْحَمْ مَنْ هُوَ بِالاِْساءَهِ مَعْرُوفٌ یا کَنْزَ الْفُقَراءِ یا عَظیمَ الرَّجاءِ وَ یا مُعینَ الضُّعَفاءِ اَللّهُمَّ إِنّی اَدْعُوکَ لِهَمٍّ لا یُفَرِّجُهُ غَیْرُکَ وَ لِرَحْمَهٍ لا تُنالُ إِلاّ بِکَ وَ لِحاجَهٍ لا یَقْضیها إِلاّ أَنْتَ اَللّهُمَّ کَما کانَ مِنْ شَأْنِکَ ما أَرَدْتَنی بِه مِنْ ذِکْرِکَ وَ اَلْهَمْتَنیهِ مِنْ شُکْرِکَ وَ دُعائِکَ فَلْیَکُنْ مِنْ شَأنِکَ الاْءِجابَهَ لی فیما(5) دَعَوْتُکَ وَ النَّجاهُ فیما(6) فَزِعْتُ إِلَیْکَ

1- 1_ حاشیه متن: رَبِّ إِنّی أَلْجَأتُ ظَهْری إِلَیکَ.
2- 2_ حاشیه ع: مَن.
3- 3_ حاشیه متن و ع: عَلَیه.
4- 4_ حاشیه متن و ع: وَ لا تُوَلِّیَ أَمْری، و حاشیه آ: تُوَلِّ.
5- 5_ حاشیه ع: مِمّا.
6- 6_ حاشیه آ: ممّا.

مِنْهُ فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلاً أَنْ أَبْلُغَ رَحْمَتَکَ فَإِنَّ رَحْمَتَکَ(1) أَهْلٌ أَنْ تَبْلُغَنی وَ تَسَعَنی لِاءَنَّها وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ أَنَا شَیْ ءٌ فَلْتَسَعَنی رَحْمَتُکَ یا مَوْلایَ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ امْنُنْ عَلَیَّ وَ أَعْطِنی فَکاکَ رَقَبَتی مِنَ النّارِ وَ اَوْجِبْ لِیَ الجَنَّهَ بِرَحْمَتِکَ وَ زَوِّجْنی مِنَ الْحُورِ الْعینِ بِفَضْلِکَ وَ اَجِرْنی مِنْ غَضَبِکَ وَ وَفِّقْنی لِما یُرْضیکَ عَنّی وَ اعْصِمْنی مِمّا یُسْخِطُکَ عَلَیَّ وَ رَضِّنی بِما قَسَمْتَ لی وَ بارِکْ لی فیما أَعْطَیْتَنی وَ اجْعَلْنی شاکِراً لِنِعْمَتِکَ وَ ارْزُقْنی حُبَّکَ وَ حُبَّ کُلِّ مَنْ أَحَبَّکَ وَ حُبَّ کُلِّ عَمَلٍ یُقَرِّبُنی إِلی حُبِّکَ وَ امْنُنْ عَلَیَّ بِالتَّوَکُّلِ عَلَیْکَ وَ التَّفْویضِ إِلَیْکَ وَ الرِّضا بِقَضائِکَ وَ التَّسْلیمِ لِاءَمْرِکَ حَتّی لا أُحِبَّ تَعْجیلَ ما أَخَّرْتَ وَ لا تَأْخیرَ ما عَجَّلْتَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ محمّد آمینَ رَبَّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ أَنْتَ لِکُلِّ عَظیمَهٍ وَ أَنْتَ لِکُلِّ نازِلَهٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْفِنی کُلَّ مَؤُنَهٍ وَ بَلاءٍ یا حَسَنَ الْبَلاءِ عِنْدی یا قَدیمَ الْعَفْوِ عَنّی یا مَنْ لا غِنی(2) لِشَیْ ءٍ عَنْهُ یا مَنْ رِزْقُ کُلِّ شَیْءٍ عَلَیْهِ».

پس اشاره می کنی به جانب آن کسی که می خواهی شرّ او از تو دور گردد و می گویی: «إِنّا جَعَلْنا فی أَعْناقِهِمْ أَغْلالاً فَهِیَ إِلَی الاْءَذْقانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ وَ جَعَلْنا مِنْ بَیْنِ أَیْدِیهِمْ سَدّاً وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدّاً فَأَغْشَیْناهُمْ فَهُمْ لا یُبْصِرُونَ إِنّا جَعَلْنا عَلی قُلُوبِهِمْ أَکِنَّهً أَنْ یَفْقَهُوهُ وَ فی آذانِهِمْ وَقْراً وَ إِنْ تَدْعُهُمْ إِلَی الْهُدی فَلَنْ یَهْتَدُوا إِذاً أَبَداً أُولئِکَ الَّذینَ طَبَعَ اللّه ُ عَلی قُلُوبِهِمْ وَ سَمْعِهِمْ وَ أَبْصارِهِمْ وَ أُولئِکَ هُمُ الْغافِلُونَ أَ فَرَأَیْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلهَهُ هَواهُ وَ أَضَلَّهُ اللّه ُ عَلی عِلْمٍ وَ خَتَمَ عَلی سَمْعِهِ وَ قَلْبِهِ وَ جَعَلَ عَلی بَصَرِه غِشاوَهً فَمَنْ یَهْدِیهِ مِنْ بَعْدِ اللّه ِ أَفَلا تَذَکَّرُونَ وَ إِذا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنا بَیْنَکَ وَ بَیْنَ الَّذِینَ لا یُوءْمِنُونَ بِالاْآخِرَهِ حِجاباً مَسْتُوراً وَ جَعَلْنا عَلی قُلُوبِهِمْ أَکِنَّهً أَنْ یَفْقَهُوهُ وَ فی آذانِهِمْ وَقْراً وَ إِذا ذَکَرْتَ رَبَّکَ فِی الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلی أَدْبارِهِمْ نُفُوراً الْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ الَّذی بِهِ تَقُومُ السَّماءُ وَ بِه تَقُومُ الاْءَرْضُ وَ بِه تُفَرِّقُ بَیْنَ الْحَقِّ وَ الْباطِلِ وَ بِه تَجْمَعُ بَیْنَ الْمُتَفَرِّقِ وَ بِه تُفَرِّقُ

1- 1_ حاشیه آ: فَإِنَّ رَحْمَتَکَ.
2- 2_ حاشیه آ: لایَخْفی.

بَیْنَ الْمُجْتَمِعِ وَ بِه أَحْصَیْتَ عَدَدَ الرِّمالِ وَ زِنَهَ الْجِبالِ وَ کَیْلَ الْبِحارِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أَنْ تَجْعَلَ لی مِنْ أَمْری فَرَجاً وَ مَخْرَجاً إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».(1)

و کفعمی در کتاب بلدالأمین از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است: هر که خواهد که از هر دَرِ بهشت که خواهد داخل شود، و در قیامت در صحیفه عمل او: «لا اله إلاّ اللّه، محمّد رسول اللّه» نوشته باشد، باید که هر روز بعد از نماز صبح بگوید: «اَلْحَمْدُللّه ِ الَّذی ذَهَبَ بِاللَّیْلِ بِقُدْرَتِه» تا: «اِقْرَأْ مُحَمَّداً مِنِّی السَّلامُ».(2)

پس اگر اکتفا به همان جزو دعا بکند نیز خوبست. .

34- دعای «بسم الله و صلی الله علی محمد و آله و...»

سی و چهارم: کلینی و ابن بابویه به سند معتبر از امام محمّد تقی علیه السلام روایت کرده اند که: هر که این دعا را بعد از نماز صبح بخواند هر حاجت که طلب نماید میسّر گردد، و مهمّات او کفایت شود:

«بِسْمِ اللّه ِ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أُفَوِّضُ أَمْری إِلَی اللّه ِ إِنَّ اللّهَ بَصِیرٌ بِالْعِبادِ فَوَقاهُ اللّه ُ سَیِّئاتِ ما مَکَرُوا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ سُبْحانَکَ إِنّی کُنْتُ مِنَ الظّالِمینَ فَاسْتَجَبْنا لَهُ وَ نَجَّیْناهُ مِنَ الْغَمِّ وَ کَذلِکَ نُنْجِی الْمُوءْمِنینَ حَسْبُنَا اللّه ُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَهٍ مِنَ اللّه ِ وَ فَضْلٍ لَمْ یَمْسَسْهُمْ سُوءٌ ما شاءَ اللّه ُ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ(3) ما شاءَ اللّه ُ لا ما شاءَ النّاسُ ما شاءَ اللّه ُ وَ إِنْ کَرِهَ النّاسُ حَسْبِیَ الرَّبُ مِنَ الْمَرْبُوبینَ حَسْبِیَ الْخالِقُ مِنَ الْمَخْلُوقینَ حَسْبِیَ الرّازِقُ مِنَ الْمَرْزُوقینَ حَسْبِیَ الَّذی لَمْ یَزَلْ حَسْبی حَسْبی مَنْ کانَ(4) مُنْذُ کُنْتُ حَسْبی لَمْ یَزَل حَسْبی حَسْبِیَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیمِ».(5)

1- 1_ مصباح، شیخ طوسی، ص 233، صلاه الصبح... ؛ بلدالأمین، ص 64، الدعاء فی الصباح... .
2- 2_ این روایت در بلدالأمین یافت نشد؛ ر . ک به: بحارالأنوار، ج 83، ص 183، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
3- 3_ حاشیه آ: العَلیِّ العَظیم.
4- 4_ حاشیه ع: منذُ کُنتُ حَسبی.

5- 5_ کافی، ج 2، ص 547، باب الدعاء فی ادبارالصلوات؛ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 326، باب التعقیب... .

35- دعای «اللهم إنی أعوذ بک من الهم والحزن و...»

سی و پنجم: ابن بابویه به سند صحیح روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله بعد از نماز صبح این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْهَمِّ وَ الْحُزْنِ وَ الْعَجْزِ وَ الْکَسَلِ وَ الْبُخْلِ وَ الْجُبْنِ وَ ضَلَعِ الدَّیْنِ وَ غَلَبَهِ الرِّجالِ وَ بَوارِ الاْءَیِّمِ وَ الْغَفْلَهِ وَ الزَّلَّهِ وَ الْقَسْوَهِ وَ الْعَیْلَهِ وَ الْمَسْکَنَهِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَفْسٍ لا تَشْبَعُ وَ مِنْ قَلْبٍ لا یَخْشَعُ وَ مِنْ عَیْنٍ لا تَدْمَعُ وَ مِنْ دُعاءٍ لا یُسْمَعُ وَ مِنْ صَلاهٍ لا تَنْفَعُ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنِ امْرَأَهٍ تُشَیِّبُنی قَبْلَ أَوانِ مَشیبی وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ وَلَدٍ یَکُونُ عَلَیَّ رَبّاً(1) وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ مالٍ یَکُونُ عَلَیَّ عَذاباً وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ صاحِبِ خَدیعَهٍ إِنْ رَأی حَسَنَهً دَفَنَها(2) وَ إِنْ رَأی سَیِّئَهً أَفْشاها اَللّهُمَّ لا تَجْعَلْ لِفاجِرٍ عَلَیَّ یَداً وَ لا مِنَّهً».(3)

36- دعای «یا من أقرب إلی من حبل الورید...»

سی و ششم: ایضاً ابن بابویه به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت امام محمّد باقر علیه السلام بعد از نماز صبح این دعا می خواندند:

«یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَریدِ یا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِه یا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الاْءَعْلی یا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْ ءٌ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ یا أَجْوَدَ مَنْ سُئِلَ وَ یا أَوْسَعَ مَنْ أَعْطی وَ یا خَیْرَ مَدْعُوٍّ وَ یا أَفْضَلَ مُرْتَجی وَ یا أَسْمَعَ السّامِعینَ وَ یا أَبْصَرَ النّاظِرینَ وَ یا خَیْرَ النّاصِرینَ وَ یا أَسْرَعَ الْحاسِبینَ وَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ یا أَحْکَمَ الْحاکِمینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ فی رِزْقی وَ امْدُدْ لی فی عُمْری وَ انْشُرْ عَلَیَّ مِنْ رَحْمَتِکَ وَ اجْعَلْنی مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِه لِدینِکَ وَ لا تَسْتَبْدِلْ بی غَیْری اَللّهُمَّ إِنَّکَ تَکَفَّلْتَ بِرِزْقی وَ رِزْقِ کُلِّ دابَّهٍ فَأَوْسِعْ عَلَیَّ وَ عَلی عِیالی مِنْ رِزْقِکَ الْواسِعِ الْحَلالِ وَ اکْفِنا مِنَ الْفَقْرِ»

پس می گفت:

ص : 176

1- 1_ ع: + أَعُوذُ بِکَ مِنْ مالٍ یَکُونُ عَلَیَّ رَبّا .
2- 2_ ع: وَقَیها، و حاشیه آن: دَفَنَها.

3- 3_ من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 335، باب ما يستحب من الدعا... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 186، باب 43، التعقيب المختص بصلاه الفجر.

«مَرْحَباً بِالْحافِظَيْنِ وَ حَيّاكُمَا اللّه ُ مِنْ كاتِبَيْنِ اكْتُبا رَحِمَكُمَا اللّه ُ أَ نّی أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ الدّینَ کَما شَرَعَ وَ أَنَّ الاْءِسْلامَ کَما وَصَفَ وَ أَنَّ الْکِتابَ کَما أَنْزَلَ وَ أَنَّ الْقَوْلَ کَما حَدَّثَ وَ أَنَّ اللّه َ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِینُ اَللّهُمَّ بَلِّغْ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ أَفْضَلَ التَّحِیَّهِ وَ أَفْضَلَ الصَّلاهِ أَصْبَحْتُ وَ رَبّی مَحْمُودٌ أَصْبَحْتُ لا أُشْرِکُ بِاللّه ِ شَیْئاً وَ لا أَدْعُو مَعَ اللّه ِ اِلهاً(1) وَ لا اتَّخِذُ مِنْ دُونِه وَلِیّاً أَصْبَحْتُ عَبْداً مَمْلُوکاً لا أَمْلِکُ إِلاّ ما مَلَّکَنی رَبّی أَصْبَحْتُ لا أَسْتَطیعُ أَنْ أَسُوقَ إِلی نَفْسی خَیْرَ ما أَرْجُو وَ لا أَصْرِفُ عَنْها شَرَّ ما أَحْذَرُ أَصْبَحْتُ مُرْتَهَناً بِعَمَلی وَ أَصْبَحْتُ فَقیراً لا أَجِدُ(2) أَفْقَرُ مِنّی بِاللّه ِ أُصْبِحُ وَ بِاللّه ِ أُمْسی وَ بِاللّه ِ أَحْیی وَ بِاللّه ِ أَمُوتُ وَ إِلَی اللّه ِ النُّشُورُ».(3)

37- دعای «اللهم لک الحمد حمداً خالداً مع خلودک و...»

سی و هفتم: کلینی به سند معتبر روایت کرده است که: بعد از نماز صبح این دعا بخوان:

«اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً خالِداً مَعَ خُلُودِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا مُنْتَهی لَهُ دُونَ رِضاکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا أَمَدَ لَهُ دُونَ مَشِیَّتِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا جَزاءَ لِقائِلِهِ إِلاّ رِضاکَ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ إِلَیْکَ الْمُشْتَکی وَ أَنْتَ الْمُسْتَعانُ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ کَما أَنْتَ أَهْلُهُ اَلْحَمْدُ للّه ِ بِمَحامِدِه کُلِّها عَلی نَعْمائِه کُلِّها حَتّی یَنْتَهِیَ الْحَمْدُ إِلی حَیْثُ ما یُحِبُّ رَبّی وَ یَرْضی».(4)

و ایضاً بعد از نماز صبح _ پیش از آن که سخن بگویی _ چهار مرتبه این دعا بخوان:

«اَلْحَمْدُ للّه ِ مِلْاءَ الْمیزانِ وَ مُنْتَهَی الرِّضا وَ زِنَهَ الْعَرْشِ وَ سُبْحانَ اللّه ِ مِلْاءَ الْمیزانِ وَ مُنْتَهَی الرِّضا وَ زِنَهَ الْعَرْشِ وَ اللّه ُ أَکْبَرُ مِلْاءَ الْمیزانِ وَ مُنْتَهی الرِّضا وَ زِنَهَ الْعَرْشِ وَ لا اِلَهَ اِلاَّ اللّه مِلْاءَ الْمیزانِ و مُنْتَهی الرِّضا وَ زِنَهَ الْعَرشِ»

1- 1_ ع و آ: أحَدَاً.
2- 2_ حاشیه متن و ع: أَحَدَ.
3- 3_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 336، باب ما یستحب من الدعاء... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 188، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.

4- 4_ کافی، ج 2، ص 547، باب الدعاء فی ادبار الصلوات... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 191، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.

پس بگو: «أَسْئَلُکَ مَسْئَلَهَ الْعَبْدِ الذَّلیلِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لَنا ذَنْبَنا وَ تَقْضِیَ لَنا حَوائِجَنا فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ فی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عافِیَهٍ».(1)

38- دعا «اللهم إنی أسئلک یا عالماً بکل خفیه...»

سی و هشتم: سیّد بن باقی از سلمان فارسی رضی الله عنه روایت کرده است که: گفت بر حمایل شمشیر حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام نوشته ای دیدم. پرسیدم یا امیرالمؤمنین! این نوشته چیست؟ فرمود که: یازده کلمه است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله مرا تعلیم کرده است؛ می خواهی تو را تعلیم کنم، که به سبب آن در سفر و حضر و شب و روز، جان و مال و فرزندان تو از بلاها محفوظ باشند؟ گفتم: بلی. فرمود که: چون از نماز صبح فارغ شوی این دعا بخوان:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ یا عالِماً بِکُلِّ خَفِیَّهٍ یا مَنِ السَّماءُ بِقُدْرَتِه مَبْنِیَّهٌ یا مَنِ الْاَءَرْضُ بِقُدْرَتِه مَدْحِیَّهٌ یا مَنِ الشَّمْسُ وَ الْقَمَرُ بِنُورِ جَلالِه مُضیئَهٌ یا مَنِ الْبِحارُ بِقُدْرَتِه مَجْرِیَّهٌ یا مُنْجِیَ یُوسُفَ مِنْ رِقِّ الْعُبُودِیَّهِ یا مَنْ یَصْرِفُ کُلَّ نِقْمَهٍ(2) وَ بَلِیَّهٍ یا مَنْ حَوائِجُ السّائِلینَ عِنْدَهُ مَقْضِیَّهٌ یا مَنْ لَیْسَ لَهُ حاجِبٌ یُغْشی وَ لا وَزیرٌ یُرْشی صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ احْفَظْنی فی سَفَری وَ حَضَری وَ لَیْلی وَ نَهاری وَ یَقَظَتی وَ مَنامی وَ نَفْسی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ الْحَمْدُ(3) للّهِ وَحْدَهُ».(4)

مؤلّف گوید که: چون وقت، وفا به خواندن همه نمی کند، به هر قدر که فرصت و وقت وفا کند بخواند؛ و اگر گاهی بعضی و گاهی بعضی دیگر را بخواند خوبست؛ و بعضی از علما تجویز کرده اند که در عددها تخفیف دهد؛ و اگر انتخاب کند نزد فقیر: دعای اوّل،

1- 1_ کافی، ج 2، ص 547، باب الدعاء فی ادبار الصلوات... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 191، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر.
2- 2_ آ: نَقِمَهٍ.
3- 3_ حاشیه ع: وَ الْحَمْدُ للّهِ وَحْدَهُ.
4- 4_ بحارالأنوار، ج 83، ص 192، باب 43، التعقیب المختص بصلاه الفجر؛ مستدرک الوسایل، ج 5 ، ص 90، باب نبذه مما یستحب... .

و دویّم، و چهارم، و پنجم، و ششم، و هفتم، و نهم، و دهم، و یازدهم، و دوازدهم، و پانزدهم، و شانزدهم، و بیست و سیّم، و بیست و هفتم، و بیست هشتم، و بیست و نهم، و سی ام، و سی و یکم، و سی و دویّم، و سی و سیّم، و سی و چهارم، و سی و پنجم، و سی و ششم، و سی و هفتم بیشتر محلّ اعتمادند؛ و در میان اینها نیز از آنچه مذکور شده است از تصریح به صحّت سند یا مزید فضل، اختیار می توان کرد؛ واللّه یعلم.

ص : 179

فصل هشتم: در بیان فضیلت و کیفیّت سجده شکر است

فضیلت سجده

بدان که اجماعیِ علماء شیعه است که سجده شکر، سنّت است در وقتِ متجدّد شدن نعمتی، یا دفع شدن بلایی؛ و بهترین افرادش سجده بعد از نماز است برای شکر توفیق ادای نماز؛ چنانچه ابن بابویه به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: روزی حضرت رسول صلی الله علیه و آله در بعضی از کوچه های مدینه سواره می رفت، ناگاه پا را گردانید، و فرود آمد، و به سجده افتاد، و بسیار طول داد سجود را. پس(1) سر برداشت و باز سوار شد. اصحاب از سبب این حال سؤال کردند؛ فرمود که جبرئیل نازل شد و سلام پروردگار مرا رسانید، و بشارت داد مرا که خدا(2) تو را در میان امّت خود خوار نخواهد کرد. مالی نداشتم که تصدّق کنم، مملوکی نداشتم که آزاد کنم؛ پس سجده شکر پروردگار خود کردم.(3)

نامگذاری امام زین العابدین علیه السلام به «سجاد»

و ایضاً به سند معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: پدرم امام زین العابدین علیه السلام هیچ نعمتی از خدا یاد نکرد مگر آن که به شکر آن سجده کرد؛ و هیچ آیه نخواند که در آن سجده باشد مگر آن که سجده می کرد؛ و دفع نکرد خدا از او بدی را

1- 1_ ع: + آن گاه.
2- 2_ ع: خدای تعالی.
3- 3_ امالی، شیخ صدوق، ص 509، مجلس السادس و السبعون؛ بحارالأنوار، ج 68، ص 41، باب 61، الشکر... .

که از آن می ترسید، مگر آن که سجده کرد؛ و از هر نماز واجب که فارغ شد بعد از آن سجده کرد؛ و هر وقت که توفیق می یافت که میان دو کس اصلاح کند البتّه برای شکر آن سجده می کرد؛ و در جمیعِ مواضعِ سجودِ آن حضرت، اثر سجود بود و به این سبب آن حضرت را سجّاد می نامیدند.(1)

و ایضاً به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر مؤمن که از برای خدا سجده کند برای شکر نعمتی در غیر نماز، حق تعالی برای او ده حسنه بنویسد، و ده گناه محو کند، و ده درجه در بهشت بلند گرداند.(2)

و به سندهای معتبر بسیار از آن حضرت منقول است که: نزدیکترین احوالِ بنده به خدا، در حالتی است که در سجده باشد و گریان باشد.(3)

و در حدیث صحیح دیگر فرمود که: سجده شکر واجب است بر هر مسلمانی؛ تمام می کنی به آن نماز خود را، و خوشنود می گردانی به آن پروردگار خود را، و ملائکه را از خود به عَجَب می آوری؛ به درستی که هر گاه که بنده نماز کند، و بعد از آن به سجده شکر رود، پروردگارِ عالمیان حجاب را از میان بنده و ملائکه بگشاید(4)، پس گوید: ای ملائکه من! نظر کنید به سوی بنده من که ادا کرد فرضِ مرا، و تمام کرد عهدِ مرا، پس سجده کرد نزد من برای شکر آنچه من برِ او انعام کرده ام؛ ای ملائکه من! او را چه باید داد؟ گویند: پروردگارا! رحمتِ تو. پس فرماید که: دیگر چه باید داد؟ گویند: پروردگارا! بهشتِ تو. باز فرماید که: دیگر چه باید داد؟(5) گویند: کفایتِ مهمّات او،

1- 1_ علل الشرایع، ج 1، ص 232، باب العلّه الّتی من أجلها... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 20، باب استحباب السجود للشکر و إطالته.
2- 2_ ثواب الأعمال، ص 35، ثواب سجده الشکر.
3- 3_ وسایل الشیعه، ج 14، ص 499، باب استحباب اختیار زیاره الحسین علیه السلام ؛ کامل الزیارات، ص 146، باب الثامن والخمسون... .
4- 4_ ع: برمی دارد.
5- 5_ آ: _ باید داد؟ .

و برآوردن حاجتهای او. پس حق تعالی مکرّر سؤال نماید، و ملائکه جواب گویند، تا آن که ملائکه گویند: پروردگارا! دیگر ما چیزی نمی دانیم. آن گاه خداوند کریم فرماید که: من او را شکر کنم چنانچه او مرا شکر کرد؛ و اقبال کنم به سوی او به فضل خود، و رحمت عظیم خود را در قیامت به او بنمایم.(1)

و در حدیث دیگر فرمود که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله در سفری بر ناقه سوار بود، ناگاه فرود آمد و پنج سجده بجای آورد؛ چون سوار شد پرسیدند که: یا رسول اللّه! کاری کردی که پیش تر نمی کردی؟ فرمود که: در این وقت جبرئیل بر من نازل شد، و مرا پنج بشارت داد؛ برای هر بشارتی سجده کردم.(2)

و در حدیث معتبر از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که: چون بنده ای در سجده ثانی باشد و خواب او را برباید، حق تعالی فرماید که: قبض روح بنده ی خود کردم در هنگامی که مشغول طاعت من بود.(3)

نامگذاری حضرت ابراهیم علیه السلام به «خلیل الله»

و به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام مرویست که: خداوندِ عالمیان، ابراهیم علیه السلام را برای آن خلیل خود گردانید که سجده بر زمین بسیار می کرد.(4)

و در حدیث معتبر دیگر فرمود که: چون نعمتی از نعمتهای خدا را بر خود به یادآوری و در موضعی باشی که کسی از مخالفان تو را نبیند پهلویِ رویِ(5) خود را بر زمین گذار، و اگر در جایی باشی که ایشان باشند و نتوانی سجده کرد، دست بر پائین

1- 1_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 110، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 6، باب استحبابهما بعد الصلاه فریضه.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 98، باب الشکر... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 18، باب استحباب السجود للشکر و إطالته.
3- 3_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 8، باب استحباب إطاله سجده الشکر و...؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 230، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .

4- 4_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 10، باب استحباب إطاله سجده الشکر؛ علل الشرایع، ج 1، ص 34، باب العله التی من أجلها... .
5- 5_ ع : _ روی .

شکم گذار و خم شو برای تواضع و شکستگی نزد خدا؛ و دست بر شکم گذاشتن برای آنست که مخالفان گمان کنند که پیچی در شکم تو به هم رسیده است.(1)

نامگذاری حضرت موسی علیه السلام به «کلیم الله»

و در روایات بسیار وارد شده است که: حق تعالی به حضرت موسی علیه السلام خطاب کرد که: میدانی که چرا تو را برگزیدم از میان خلق و کلیمِ خود گردانیدم(2)؟ موسی گفت: نمی دانم ای پروردگار من ! فرمود: برایِ آن که بر احوالِ بندگانِ خود مطّلع شدم و در میان ایشان کسی را ندیدم که نزد من نفسش از تو ذلیل تر باشد، چون از نماز فارغ می شوی دو طرفِ رویِ خود را بر خاک می گذاری.(3)

و به سند موثّق از حضرت رضا علیه السلام منقولست که: سجده بعد از نماز واجب، شکر خداست بر آن که توفیق داده بنده خود را بر آن که ادا کرد فرضِ او را؛ و کمتر آن چه در این سجده گویند آنست که: سه مرتبه بگوید: «شُکْراً للّهِ».

راوی پرسید: چه معنی دارد «شُکْراً للّهِ»؟

حضرت فرمود که: معنیش آن است که این سجده از من شکر خداست و(4) آن که مرا توفیق داد که به خدمت او قیام نمودم، و فرضِ او را ادا کردم؛ و شکر خدا موجب مزیدِ نعمت، و توفیقِ طاعت است؛ و اگر در نماز تقصیری مانده باشد که به نافله ها تمام نشده باشد، به این سجده تمام می شود.(5)

و امّا کیفیّت این سجده: به هر نحو که واقع شود به عمل می آید، و احوط آنست که اگر

1- 1_ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 112، باب کیفیه الصلاه و صفتها... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 19، باب استحباب السجود للشکر و إطالته.
2- 2_ آ: خواندم.
3- 3_ کافی، ج 2، ص 123، باب تواضع؛ علل الشرایع، ج 1، ص 56، باب العلّه التی من أجلها... .

4- 4_ ع: + برای .
5- 5_ علل الشرایع، ج 2، ص 360، باب علّه سجده الشکر؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 5، باب استحبابهما بعد الصلاه فریضه.

بر زمین باشد و تواند، مانند سجده نماز بر هفت عضو، سجده کند و پیشانی را بر چیزی گذارد که در نماز بر آن می گذارد(1)؛ و افضل آنست که بر خلاف سجده نماز دست ها را بر زمین بخواباند، و سینه و شکم را بر زمین برساند.

و سنّت است که اوّل پیشانی را بر زمین(2)، پس طرف راست رو را، پس طرف چپ رو را، پس باز پیشانی را بر زمین گذارد؛ و به این سبب دو سجده شکر می گویند. و ظاهراً بدون ذکر نیز به عمل می آید، و سنّت است که ذکری بکند، و بهتر آنست که یکی از اذکار و ادعیه باشد که مذکور خواهد شد.

کیفیت سجده

و مستحب است که این سجده را طول دهد؛ چنانچه منقولست که: حضرت امام موسی کاظم علیه السلام بعد از طلوع صبح سجده می کرد تا وقت زوال و بعد از عصر تا شام.(3)

و در حدیث دیگر وارد شده که: آن حضرت زیاده از ده سال هر روز بعد از طلوع آفتاب تا وقت زوال در سجده بودند.(4)

و به سند صحیح منقولست که: حضرت امام رضا علیه السلام آنقدر در سجود می ماندند که سنگریزه مسجد از عرقِ او تر می شد، و دو طرف روی خود را به زمین مسجد می چسبانیدند.(5)

و در رجال کشی مذکور است که: فضل بن شاذان به نزد ابن ابی عمیر آمد، و او در سجده بود، و سجده را بسیار طول داد، چون سر برداشت و طول سجده او را مذکور ساختند، گفتند: اگر سجود جمیل بن درّاج را می دیدی سجودِ مرا طویل نمی شمردی.

1- 1_ ع: + بکند و.
2- 2_ ع: + گذارد .
3- 3_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 10، باب استحباب إطاله سجده الشکر؛ إرشاد مفید، ج 2، ص 231، باب ذکر طرف من فضائله و... .

4- 4_ عیون اخبار الرضا علیه السلام ، ج 1، ص 95، باب جمل من اخبار موسی بن جعفر علیه السلام .
5- 5_ عیون أخبار الرضا علیه السلام ، ج 2، ص 17، باب فیما جاء عن الرضا علیه السلام ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 9، باب استحباب إطاله سجده الشکر و... .

و گفت: روزی به نزد جمیل رفتم و او سجده را بسیار طول داد، چون سر برداشت گفت: اگر سجده محمد بن ابی عمیر را می دیدی از سجده من تعجب نمی کردی؛ و ابن ابی عمیر گفت که: اگر طول سجده معروف بن خَرَّبوذ را می دیدی سجده مرا سهل می شمردی.(1)

و ایضاً از فضل بن شاذان روایت کرده است که: حسن بن علیّ بن فضّال به صحرا می رفت برای عبادت، و سجده(2) را چندان طول می داد که مرغ می آمد و بر پشتش می نشست؛ به گمان آن که جامه ایست که افتاده است، و وحشیان بر دور او چرا می کردند و از او وحشت نمی کردند.(3)

و ایضاً روایت کرده است که: علیّ بن مهزیار چون آفتاب طلوع می کرد به سجده می رفت و سر برنمی داشت تا برای هزار نفر از برادرانِ خود دعا می کرد، مثل آن چه از برای خود دعا کرده بود؛ و بر پیشانی او پینه ای بود مانند زانوی شتر؛ از بسیاریِ طول سجود.(4)

و ایضا روایت کرده است که: ابن ابی عمیر بعد از نماز صبح به سجده شکر سر می گذاشت، و سر برنمی داشت مگر وقت ظهر.(5)

و افضل آنست که: سجده شکر بعد از جمیع تعقیبات باشد، و پیش از نوافل؛ و در نماز مغرب اکثر گفته اند که بعد از نوافل به عمل آورد، و بعضی پیش از نوافل گفته اند؛ و ظاهراً هر دو خوب است، و پیش از نوافل بجا آوردن افضل است، چنانچه حمیری از

1- 1_ رجال کشی، ص 211، فی معروف بن خربوذ... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 207، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .
2- 2_ آ: + شکر .
3- 3_ رجال کشی، ص 515، فی الحسن بن علی بن فضال؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 207، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .
4- 4_ رجال کشی، ص 548، فی علی بن مهزیار... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 129، باب استحباب إطاله سجده الشکر... .
5- 5_ رجال کشی، ص 591، فی محمد بن أبی عمیر الأزدی.

حضرت صاحب الزمان علیه السلام روایت کرده است؛(1) و اگر هر دو را به عمل آورد شاید بهتر باشد.

دعاهای سجده

اشاره

امّا دعاهای این سجده بسیار است:

1- خواندن «شکراً شکراً و....»

اوّل: به سند معتبر از حضرت رضا علیه السلام منقول است که: اگر خواهی صد مرتبه: «شُکْراً شُکْراً» بگو، و اگر خواهی صد مرتبه: «عَفْواً عَفْواً».(2)

و در عیون أخبار الرضا علیه السلام از رجاء بن ابی الضحّاک روایت کرده است که: حضرت امام رضا علیه السلام در راه خراسان هر گاه از تعقیب نماز ظهر فارغ می شد به سجده شکر می رفت، و صد مرتبه می گفت: «شُکْراً لِلّٰهِ»، و چون از تعقیب عصر فارغ می شد صد مرتبه در سجده می گفت: «حَمْداً لِلّٰهِ».(3)

2- خواندن «رب عصیتک بلسانی و لو شئت و...»

دویّم: کلینی به سند معتبر از سلیمان دیلمی روایت کرده است که: با حضرت موسی بن جعفر علیهماالسلام به مزرعه ای از مزارع آن حضرت رفتم چون از نماز ظهر فارغ شد به سجده رفت و گریه بر آن حضرت مستولی شد، و با صدای حزین می گفت:

«رَبِّ عَصَیْتُکَ بِلِسانی وَ لَوْ شِئْتَ وَ عِزَّتِکَ لاَخْرَسْتَنی وَ عَصَیْتُکَ بِبَصَری وَ لَوْ شِئْتَ وَ عِزَّتِکَ لَکَمَهْتَنی(4) وَ عَصَیْتُکَ بِسَمْعی وَ لَوْ شِئْتَ وَ عِزَّتِکَ لاَءَصْمَمْتَنی وَ عَصَیْتُکَ بِسَمْعی(5) وَ لَوْ شِئْتَ وَ عِزَّتِکَ لَکَنَعْتَنی وَ عَصَیْتُکَ بِرِجْلی وَ لَوْ شِئْتَ وَ عِزَّتِکَ لَجَذَمْتَنی وَ عَصَیْتُکَ بِفَرْجی وَ لَوْ شِئْتَ وَ عِزَّتِکَ لَعَقَمْتَنی وَ عَصَیْتُکَ بِجَمیعِ جَوارِحِی(6) الَّتی أَنْعَمْتَ بِها عَلَیَّ وَ لَیْسَ هذا جَزاوءَکَ مِنّی»

1- 1_ بحارالأنوار، ج 83، ص 194، باب 44، سجده الشكر و فضلها و... .
2- 2_ عيون اخبار الرضا عليه السلام ، ج 1، ص 280، باب فيما جاء عن الإمام... ؛ كافى، ج 3، ص 326، باب السجود و التسبيح و... .
3- 3_ عيون أخبار الرضا عليه السلام ، ج 2، ص 180، باب فى ذكر أخلاق الرضا عليه السلام .
4- 4_ حاشيه هر سه نسخه: أَكْمَهْتَنى.
5- 5_ حاشيه متن: بيدى، ولى در ع و آ: برعكس.
6- 6_ ع: بِجَوارِحى.

پس شمردم، هزار مرتبه گفتند: «اَلْعَفْوَ اَلْعَفْوَ»؛

پس جانب راست روی مبارک را بر زمین گذاشتند و سه مرتبه گفتند: «بُوءْتُ إِلَیْکَ بِذَنْبی عَمِلْتُ سُوءً وَ ظَلَمْتُ نَفْسی فَاغْفِرْلی فَإِنَّهُ لا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ(1) غَیْرُکَ یا مَوْلایَ»؛

پس جانب چپ رو را بر زمین گذاشتند و سه مرتبه گفتند: «اِرْحَمْ مَنْ أَساءَ وَ اقْتَرَفَ وَ اسْتَکانَ وَ اعْتَرَفَ(2)».(3)

3- خواندن «اللهم إنی أشهدک و کفی بک شهیداً و...»

سیّم: کلینی و ابن بابویه و شیخ و دیگران به سندهای حسن کالصحیح از عبداللّه بن جندب روایت کرده اند که: به خدمت حضرت امام موسی علیه السلام عرض کردم که چه بگویم در سجده شکر؟ به درستی که اصحاب ما اختلاف کرده اند در این باب. حضرت فرمود که چون به سجده روی بگو:

«اَللّهُمَّ إِنّی أُشْهِدُکَ وَ کَفی بِکَ شَهیداً وَ أُشْهِدُ مَلائِکَتَکَ وَ أَنْبِیائَکَ وَ رُسُلَکَ وَ جَمیعَ خَلْقِکَ بِأَنَّکَ أَنْتَ اللّهُ رَبّی وَ الْإِسْلامُ دینی وَ مُحَمَّدٌ نَبِیّی وَ عَلِیٌّ(4) وَلِیّی وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَیْنُ وَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ وَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنُ جَعْفَرٍ وَ عَلِیُّ بْنُ مُوسی وَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ وَ عَلِیُّ بْنُ مُحَمَّدٍ وَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِیٍّ وَ الْخَلَفُ الصّالِحُ صَلَواتُکَ عَلَیْهِمْ أَجْمَعینَ أَئِمَّتی بِهِمْ(5) أَتَوَلاّ وَ مِنْ أعدائهم(6) أَتَبَرّأُ»

پس سه مرتبه بگو: «اَللّهُمَّ إِنّی أُنْشِدُکَ دَمَ الْمَظْلُومِ»

و سه مرتبه:

«اَللّهُمَّ إِنّی أُنْشِدُکَ بِوَأْیِکَ(7) عَلی نَفْسِکَ لِاَءَوْلِیائِکَ لِتُظْفِرَنَّهُم عَلی عَدُوِّکَ(8) وَ عَدُوِّهِمْ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی الْمُسْتَحْفِظینَ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ»

1- 1_ آ: الذّنب.
2- 2_ ع و آ: + پس سر برداشتند.

3- 3_ کافی، ج 3، ص 326، باب السجود و التسبیح و الدعاء فیه... ؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 111، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .
4- 4_ حاشیه متن و ع: عَلیّاً.
5- 5_ حاشیه ع: لَهُم و حاشیه متن: لَهُمْ أتَوالا .
6- 6_ حاشیه هر سه نسخه: عَدُوِّهِم.
7- 7_ حاشیه ع و آ: بإیوائِکَ.
8- 8_ حاشیه هر سه نسخه: بِعَدُوِّک.

و سه مرتبه:

«اَللّهُمَّ إِنّی أُنْشِدُکَ بِوَأْیِکَ(1) عَلی نَفْسِکَ لاِءَعْدائِکَ لَتُهْلِکَنَّهُمْ(2) بِاَیْدینا(3) وَ أَیْدِی الْمُوءْمِنینَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلَی الْمُسْتَحْفِظینَ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ»

و سه مرتبه: «اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ الْیُسْرَ بَعْدَ الْعُسْرِ»

پس جانب راست رو را بر زمین می گذاری و سه مرتبه می گویی:

«یا کَهْفی حینَ تُعْیینِی الْمَذاهِبُ وَ تَضیقُ عَلَیَّ الاْءَرْضُ بِما رَحُبَتْ وَ یا بارِئَ خَلْقی رَحْمَةً لی(4) وَ کُنْتَ عَنْ خَلْقی غَنِیّاً صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَلَی الْمُسْتَحْفِظینَ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ

پس جانب چپ رو را بر زمین می گذاری و می گویی:

«یا مُذِلَّ کُلِّ جَبّارٍ وَ یا مُعِزَّ کُلِّ ذَلیلٍ قَدْ وَ عِزَّتِکَ بَلَغَ بِی مَجْهُودی»(5)

پس سه مرتبه می گویی: «یا حَنّانُ یا مَنّانَ یا کاشِفَ الْکَرْبِ الْعِظامِ»

پس باز پیشانی را بر زمین می گذاری و صد مرتبه می گویی: «شُکْراً شُکْراً»

و شیخ ذکر کرده است که بعد از آن این دعا بخواند:

«یا سامِعَ الصَّوْتِ یا سابِقَ الْفَوْتِ یا بارِئَ النُّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»

4- دعای «یا ماجد یا جواد یا حیاً حین لا حی...»

چهارم: شیخ طوسی در مصباح و کفعمی در بلدالأمین ذکر کرده اند که: در سجده شکر نماز صبح سنّت است که این دعا بخواند:

«یا ماجِدُ یا جَوادُ یا حَیّاً حینَ لا حَیَّ یا فَرْدُ یا مُنْفَرِداً بِالْوَحْدانِیَّهِ یا مَنْ لایَشْتَبِهُ عَلَیْهِ الاْءَصْواتُ یا مَنْ لا یَخْفی عَلَیْهِ اللُّغاتُ یا مَنْ یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ أُنْثی وَ ما تَغِیضُ الاْءَرْحامُ وَ ما تَزْدادُ یا مَنْ یَعْلَمُ خائِنَهَ الاْءَعْیُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ یا مَنْ هُوَ أَعْلَمُ بِسَریرَتی مِنّی بِها یا

1- 1_ حاشيه ع و آ: بإيوائِکَ.
2- 2_ حاشيه ع: لَتُخْزِيَنَّهُم.
3- 3_ حاشيه ع: بِأيدينا.
4- 4_ حاشيه آ: لی .
5- 5_ حاشيه متن و ع و متن آ: فَفَرِّجْ عَنّی.

مالِکَ الاْءَشْیاءِ قَبْلَ تَکْوینِها أَسْئَلُکَ بِاسْمِکَ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ الحَیِّ الْقَیُّومِ الَّذی هُوَ نُورٌ(1) وَ أَسْئَلُکَ بِنُورِکَ السّاطِعِ فِی الظُّلُماتِ وَ سُلْطانِکَ الْغالِبِ وَ مُلْکِکَ الْقاهِرِ لِمَنْ دُونَکَ وَ بِقُدْرَتِکَ الَّتی بِها تُذِلُّ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِه وَ أَنْ تُعیذَنی مِنْ جَمیعِ مُضِلاّتِ الْفِتَنِ وَ مِنْ شَرِّ جَمیعِ ما یَخافُ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ إِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ».(2)

5- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم اللهم مالک الملک...»

پنجم: در مجموع الدعوات محمّد بن هارون تَلِّعُکْبَری از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: در سجده این دعا بخوان:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَللّهُمَّ مالِکَ الْمُلْکِ تُوءْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشاءُ(3) بِیَدِکَ الْخَیْرُ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ تُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَ تُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ وَ تُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ تُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَ تَرْزُقُ مَنْ تَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ أَنْتَ الْمَرْهُوبُ مِنْکَ جَمیعُ خَلْقِکَ یا نُورَ النُّورِ فَلا یُدْرِکُکَ نُورٌ کَنُورِکَ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ أَنْتَ الرَّفیعُ فَوْقَ عَرْشِکَ مِنْ فَوْقِ سَماواتِکَ فَلا یَصِفُ عَظَمَتَکَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ یا نُورَ النُّورِ أَنْتَ الَّذی قَدِ اسْتَنارَ بِنُورِکَ أَهْلُ سَماواتِکَ وَ اسْتَضاءَ بِنُورِکَ أَهْلُ أَرْضِکَ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ أَنْتَ الَّذی لا إِلهَ غَیْرُکَ تَعالَیْتَ عَنْ أَنْ یَکُونَ لَکَ وَلَدٌ وَ تَعَظَّمْتَ(4) أَنْ یَکُونَ لَکَ نِدٌّ یا نُورَ النُّورِ تَکَرَّمْتَ عَنْ أَنْ یَکُونَ لَکَ شَبیهٌ وَ تَجَبَّرْتَ(5) أَنْ یَکُونَ لَکَ ضِدٌّ أَوْ شَریکٌ یا نُورَ النُّورِ کُلُّ نُورٍ خامِدٌ لِنُورِکَ یا مَلیکَ کُلِّ مَلیکٍ یَفْنی غَیْرُکَ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ أَنْتَ الرَّحیمُ وَ أَنْتَ الْباقِی الدّائِمُ مَلاَءَتْ عَظَمَتُکَ السَّماواتِ وَ الاْءَرْضَ یا دائِمُ کُلُّ حَیٍّ یَمُوتُ غَیْرُکَ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ ارْحَمْنا رَحْمَةً تُطْفِئُ بِها سَخَطَکَ عَلَیْنا وَ تَکُفُّ عَذابَکَ عَنّا وَ تَرْزُقُنا بِها

1- 1_ ع و آ. + مِنْ نُورٍ.
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 238، صلاه الصبح... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 220، باب 44، سجده شکر و فضلها... .
3- 3_ ع و آ: وَ تُعِزُّ مَنْ تَشاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشاءُ.
4- 4_ ع: + عَنْ .
5- 5_ ع: + عَنْ .

سَعادَةً مِنْ عِنْدِکَ وَ تُحِلَّنا بِها دارَکَ الَّتی یَسْکُنُها خِیَرَتُکَ مِنْ عِبادِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه»

پس حاجات خود را سؤال کن.(1)

6- خواندن «اللهم إن كنت قد عصيتك فقد أطعتك...»

ششم: ابن بابویه و(2) دیگران روایت کرده اند که: حضرت امام زین العابدین _ صلوات اللّه علیه _ در مسجد کوفه بعد از نماز، در سجود این دعا خواندند:

«اَللّهُمَّ إِنْ کُنْتُ قَدْ عَصَیْتُکَ فَقَدْ أَطَعْتُکَ فی أَحَبِّ الْاَءَشْیاءِ إِلَیْکَ وَ هُوَ الْاءیمانُ بِکَ مَنّاً مِنْکَ بِه عَلَیَّ لا مَنَّ(3) بِه مِنّی عَلَیْکَ وَ لَمْ أَعْصِکَ فی أَبْغَضِ الْاَءَشْیاءِ إِلَیْکَ لَمْ أَدَعْ لَکَ وَلَداً وَ لَمْ أَتَّخِذْ لَکَ شَریکاً مَنّاً مِنْکَ عَلَیَّ لا مَنَّ(4) مِنّی عَلَیْکَ وَ عَصَیْتُکَ فی أَشْیاءَ عَلی غَیْرِ مُکاثِرَةٍ مِنّی وَ لا مُکابَرَةٍ وَ لا اسْتِکْبارٍ عَنْ عِبادَتِکَ وَ لا جُحُودٍ لِرُبُوبِیَّتِکَ وَ لکِنِ اتَّبَعْتُ هَوایَ وَ أَزَلَّنی الشَّیْطانُ بَعْدَ الْحُجَّهِ وَ الْبَیانِ فَإِنْ تُعَذِّبْنی فَبِذَنْبی غَیْرَ ظالِمٍ وَ إِنْ تَرْحَمْنی فَبِجُودِکَ وَ رَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(5)

7- دعای «يا من لا يزيده إلحاح الملحين إلا جوداً و...»

هفتم: به سندهای معتبر از حضرت صاحب الزمان علیه السلام منقولست که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ در سجود شکر این دعا می خواندند:

«یا مَنْ لا یَزیدُهُ إِلْحاحُ الْمُلِحّینَ إِلاّ جُوداً وَ کَرَماً یا مَنْ لَهُ خَزائِنُ السَّماواتِ وَ الْاَءَرْضِ یا مَنْ لَهُ ما دَقَّ وَ جَلَّ لا یَمْنَعُکَ إِساءَتی مِنْ إِحْسانِکَ إِنّی أَسْئَلُکَ أَنْ تَفْعَلَ بی ما أَنْتَ أَهْلُهُ وَ أَنْتَ أَهْلُ الْجُودِ وَ الْکَرَمِ وَ الْعَفْوِ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ افْعَلْ بی ما أَنْتَ أَهْلُهُ وَ أَنْتَ قادِرٌ عَلَی الْعُقُوبَهِ وَ قَدِ اسْتَحْقَقْتُها لا حُجَّهَ لی وَ لا عُذْرَ لی عِنْدَکَ أَبُوءُ إِلَیْکَ بِذُنُوبی کُلِّها أَعْتَرِفُ بِها

1- 1_ بحارالانوار، ج 83، ص 221، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .
2- 2_ ع و آ: + کلینی و .
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: مَنّاً.

4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: مَنّاً.

5- 5_ أمالی، شیخ صدوق، ص 312، مجلس الحادی و الخمسون؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 195، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .

کَیْ تَعْفُوَ عَنّی وَ أَنْتَ أَعْلَمُ بِها مِنّی بُوءْتُ إِلَیْکَ بِکُلِّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ وَ بِکُلِّ خَطِیئَةٍ أَخْطَأْتُها وَ بِکُلِّ سَیِّئَةٍ عَمِلْتُها یا رَبِّ اغْفِرْ وَ ارْحَمْ وَ تَجاوَزْ عَمّا تَعْلَمُ إِنَّکَ أَنْتَ الْاٴَعَزُّ الْاٴَکْرَمُ». (1)

8- خواندن «الحمد لله شکراً...»

هشتم: شیخ طوسی و دیگران روایت کرده اند که: حضرت امام زین العابدین علیه السلام در سجده می گفت «اَلْحَمْدُ للّه ِ شُکْراً»، و هر ده مرتبه که تمام می شد می گفت: «شُکْراً لِلْمُجیبِ»؛

پس می گفت: «یا ذَا الْمَنِّ الدّائِمِ الَّذی لا یَنْقَطِعُ أَبَداً وَ لا یُحْصیهِ غَیْرُهُ وَ یا ذَا الْمَعْرُوفِ الَّذی لا یَنْفَدُ أَبَداً یا کَریمُ یا کَریمُ یا کَریمُ».

پس دعا و تضرّع بسیار می کرد، و حاجات خود را یاد می کرد؛

پس می گفت: «اَللّهُمَّ(2) لَکَ الْحَمْدُ(3) إِنْ أَطَعْتُکَ وَ لَکَ الْحُجَّةُ(4) إِنْ عَصَیْتُکَ لا صُنْعَ لی وَ لا لِغَیْری فی إِحْسانٍ مِنْکَ(5) فی حالِ(6) الْحَسَنَةِ یا کَریمُ یا کَریمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِه وَ صَلِّ بِجَمیعِ ما سَأَلْتُکَ وَ أَسْئَلُکَ مَنْ فی مَشارِقِ الْاٴَرْضِ وَ مَغارِبِها مِنَ الْمُوءْمِنینَ وَ الْمُوءْمِناتِ وَ ابْدَأْ بِهِمْ وَ ثَنِّ بی بِرَحْمَتِکَ».

پس جانب راستِ رویِ مبارک را بر زمین می گذاشت و می گفت: «اَللّهُمَّ لا تَسْلُبْنی ما أَنْعَمْتَ بِه عَلَیَّ مِنْ وَلایَتِکَ وَ وَلایَةِ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ».

پس جانب چپِ رو را بر زمین می گذاشت و همان دعا می خواند. (7)

1- 1_ کمال الدین، ج 2، ص 470، باب ذکر من شاهد القائم علیه السلام و رآه؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 132، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
2- 2_ حاشیه متن: اللَّهُمَّ.
3- 3_ حاشیه آ: لِی .
4- 4_ حاشیه متن و ع و متن آ: عَلَیَّ.
5- 5_ ع: + إلَیَّ .

6- 6_ حاشیه ع: حالی.
7- 7_ مصباح، شیخ طوسی، ص 78، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ فلاح السائل، ص 208، فصل الحادی و العشرون... .

9- دعای «یا من لا تزید ملکه حسناتی و...»

نهم: در مجموع الدعوات گفته است که: در سجده شکر این دعا را برای طلب روزی باید خواند:

«(1)یا مَنْ لا تَزیدُ مُلْکَهُ حَسَناتی وَ لا تَشینُهُ سَیِّئاتی وَ لا یَنْقُصُ خَزائِنُهُ غِنایَ وَ لا یَزیدُ فیها فَقْری صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَثْبِتْ رَجاءَکَ فی قَلْبی وَ اقْطَعْ رَجائی عَمَّنْ سِواکَ حَتّی لا أَرْجُو إِلاّ إِیّاکَ وَ لا أَخافُ إِلاّ مِنْکَ وَ لا أَثِقُ إِلاّ بِکَ وَ لا أَتَّکِلُ إِلاّ عَلَیْکَ وَ أَجِرْنی مِنْ تَحْویلِ ما أَنْعَمْتَ بِه عَلَیَّ فِی الدّینِ وَ الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ أَیّامَ الدُّنْیا بِرَحْمَتِکَ(2)».(3)

10- خواندن «اللهم العن الذین بدلا دینک و...»

دهم: سیّد بن طاوس از کتاب سعد بن عبداللّه روایت کرده است به سندهای صحیح از سلیمان جعفری و محمد بن اسماعیل بن بزیع که گفت: روزی به خدمت حضرت امام رضا علیه السلام رفتم، حضرت را در سجده شکر یافتم و بسیار طول داد؛ چون سر برداشت فرمود که: هر که این دعا را در سجده شکر بخواند چنانست که در جنگ بدر در خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله با کافران جنگ کرده باشد و تیر بر لشکر ایشان انداخته باشد. گفتم: رخصت می فرمایی که بنویسم؟ فرمود که بنویسید(4)، چون به سجده شکر روی بگو:

«اَللّهُمَّ الْعَنِ الَّذَیْنِ بَدَّلا دینَکَ وَ غَیَّرا نِعْمَتَکَ وَ اتَّهَما رَسُولَکَ صلی الله علیه و آله وَ خالَفا مِلَّتَکَ وَ صَدّا عَنْ سَبیلِکَ وَ کَفَرا آلائَکَ وَ رَدّا عَلَیْکَ کَلامَکَ وَ اسْتَهْزا بِرَسُولِکَ وَ قَتَلا اِبْنَ نَبِیِّکَ وَ حَرَّفا کِتابَکَ وَ جَحَدا آیاتِکَ وَ سَخِرا بِإِمامِکَ(5) وَ اسْتَکْبَرا عَنْ عِبادَتِکَ وَ قَتَلا أَوْلِیائَکَ وَ جَلَسا فی مَجْلِسٍ لَمْ یَکُنْ لَهُما بِحَقٍّ وَ حَمَلا النّاسَ عَلی أَکْتافِ آلِ مُحَمَّدٍ اَللّهُمَّ الْعَنْهُما لَعْناً یَتْلُو بَعْضُهُ بَعْضاً وَ احْشُرْهُما وَ أَتْباعَهُما إِلی جَهَنَّمَ زُرْقاً اَللّهُمَّ إِنّا نَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ بِاللَّعْنَهِ عَلَیْهِما

1- 1_ ع و آ: + اللّهمَّ کما صُنْتَ وَجْهی عَنِ السُّجودِ اِلاّ لَکَ فَصُنْهُ عَنْ طَلَبِ الرِّزقِ اِلاّ مِنکَ اللّهمَّ قَوِّنی عَلی ما خَلَقْتَنی لَهُ وَ لا تَشْغَلْنی بِما تَکَفَّلْتَ لی بِهِ وَ أَعْصِمْنی مِمّا تُعاقِبُنی عَلَیْهِ .
2- 2_ ع و آ: یَا کَریم.

3- 3_ بحارالأنوار، ج 83، ص 216، باب 44، سجده الشکر و فضلها... .
4- 4_ حاشیه آ: بنویس.
5- 5_ حاشیه هر سه نسخه: بِآیاتِکَ.

وَ الْبَراءَهِ مِنْهُما فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ اَللّهُمَّ الْعَنْ قَتَلَهَ أَمیرِ الْمُوءْمِنینَ وَ قَتَلَهَ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ ابْنِ بِنْتِ رَسُولِ اللّه ِ صلی الله علیه و آله وسلم اَللّهُمَّ زِدْهُما عَذاباً فَوْقَ الْعَذاب(1) وَ هَواناً فَوْقَ هَوانٍ وَ ذُلاًّ فَوْقَ ذُلٍّ وَ خِزْیاً فَوْقَ خِزْیٍ اَللّهُمَّ دُعَّهُما فِی النّارِ دَعّاً وَ ارْکُسْهُما فی أَلیمِ عَذابِکَ رَکْساً اَللّهُمَّ احْشُرْهُما وَ أَتْباعَهُما إِلی جَهَنَّمَ زُمَراً اَللّهُمَّ فَرِّقْ جَمْعَهُمْ وَ شَتِّتْ أَمْرَهُمْ وَ خالِفْ بَیْنَ کَلِمَتِهِمْ وَ بَدِّدْ جَماعَتَهُمْ وَالْعَنْ أَئِمَّتَهُمْ وَ اقْتُلْ قادَتَهُمْ وَ سادَتَهُمْ وَ کُبَرائَهُمْ وَ الْعَنْ رُوءَسائَهُم وَ اکْسِرْ رایَتَهُمْ(2) وَ أَلْقِ الْبَأْسَ بَیْنَهُم وَ لا تُبْقِ مِنْهُمْ دَیّاراً اَللّهُمَّ الْعَنْ أَبا جَهْلٍ(3) وَ الْوَلیدَ لَعْناً یَتْلُو بَعْضُهُ بَعْضاً وَ یَتْبَعُ بَعْضُهُ بَعْضاً اَللّهُمَّ الْعَنْهُما لَعْناً یَلْعَنُهُما بِه کُلُّ مَلَکٍ مُقَرَّبٍ وَ کُلُّ نَبِیٍّ مُرْسَلٍ وَ کُلُّ مُوءْمِنٍ امْتَحَنْتَ قَلْبَهُ لِلْاءیمانِ اَللّهُمَّ الْعَنْهُما لَعْناً یَتَعَوَّذُ مِنْهُ أَهْلُ النّارِ وَ مِنْ عَذابِهِما اَللّهُمَّ الْعَنْهُما لَعْناً لا یَخْطُرُ(4) لِاَحَدٍ بِبالٍ اَللّهُمَّ الْعَنْهُما فی مُسْتَسِرِّ سِرِّکَ وَ ظاهِرِ عَلانِیَتِکَ وَ عَذِّبْهُما عَذاباً فِی التَّقْدیرِ وَ فَوْقَ التَّقْدیرِ وَ شارِکْ مَعَهُما اِبْنَتَیْهِما وَ أَشْیاعَهُما وَ مُحِبّیهِما وَ مَنْ شایَعَهُما إِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ».(5)

11- دعای «لا إله إلا الله حقاً حقاً...»

یازدهم: محمّد بن هارون در مجموع الدعوات از عدیّ بن حاتم روایت کرده است که: روزی به خدمت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام رفتم، حضرت را در نماز یافتم با رنگ متغیّر، و کسی را بعد از حضرت رسول صلی الله علیه و آله ندیده بودم که رکوع و سجودش از آن حضرت تمام تر باشد؛ چون صدای پای مرا شنید اشاره نمود به دست مبارک که باش. پس دو رکعت نماز کرد و بعد از سلام به سجده رفت، و بسیار طول داد تا آن که گمان کردم که به خواب رفته است. پس سر از سجده برداشت و این دعا خواند؛ پس رو به

1- 1_ حاشیه ع: عَذابٍ.
2- 2_ آ: رایاتَهُمْ.
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: اللّهُمَّ الْعَنْ فلاناً و فلاناً.
4- 4_ حاشیه متن: لایَخْطُرْ.
5- 5_ مهج الدعوات، ص 258، و من ذلک دعاء آخر لمولانا الرضا علیه السلام ؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 553، فصل الرابع و الأربعون... .

جانب من گردانید و فرمود که: به حقّ آن خداوندی که دانه را شکافته، و خلایق را آفریده سوگند که هر غمگینی یا کار بسته ای یا غارت زده ای که این دعا را بخواند البتّه حق تعالی بندش را بگشاید، و غمش را زایل گرداند، و مهمّاتش را برآورد، و سزاوار است که هر که این دعا را بشنود حفظ کند.

راوی گفت: که تا این حدیث را از حضرت شنیده ام این دعا را ترک نکرده ام. اینست دعا:

«لا إِلهَ إِلاّ اَللّه ُ حَقّاً حَقّاً لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ إِيماناً وَ صِدْقاً لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ تَعَبُّداً وَ رِقّاً يا مُعِزَّ الْمُوءْمِنينَ بِسُلْطانِه يا مُذِلَّ الْجَبّارينَ بِعَظَمَتِه أَنْتَ كَهْفى حينَ تُعْيِينِى الْمَذاهِبُ عِنْدَ حُلُولِ النَّوائِبِ فَتَضيقُ عَلَىَّ الاْءَرْضُ بِرُحْبِها أَنْتَ خَلَقْتَنى يا سَيّدى رَحْمَةً مِنْكَ لى وَ لَوْ لا رَحْمَتُكَ لَكُنْتُ مِنَ الْهالِكينَ وَ أَنْتَ مُوءَيِّدى بِالنَّصْرِ عَلى أَعْدائى وَ لَوْ لا نَصْرُكَ لَكُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبينَ يا مُنْشِئَ الْبَرَكاتِ مِنْ مَواضِعِها وَ مُرْسِلَ الرَّحْمَهِ مِنْ مَعادِنِها وَ يا(1) مَنْ خَصَّ نَفْسَهُ بِالعِزِّ وَ الرِّفْعَهِ فَأَوْلِياوءُهُ بِعِزِّه يَعْتَزُّونَ وَ يا مَنْ وَضَعَ لَهُ الْمُلُوكُ نيرَ المَذَلَّهِ عَلى أَعْناقِهِمْ فَهُمْ مِنْ سَطَواتِه خائِفُونَ أَسْئَلُكَ بِكِبْريائِكَ الَّتى شَقَقْتَها مِنْ عَظَمَتِكَ وَ بِعَظَمَتِكَ الَّتِى اسْتَوَيْتَ بِها عَلى عَرْشِكَ وَ عَلَوْتَ بِها فى خَلْقِكَ فَكُلُّهُم خاضِعٌ ذَليلٌ لِعِزَّتِكَ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ افْعَلْ(2) أَوْلَى الاْءَمْرَيْنِ بِكَ(3) تَبارَكْتَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ».(4)

12- دعای «سبحانک اللهم و حنانیک سبحانک اللهم و تعالیت...»

دوازدهم: شیخ کشّی از سعید بن مسیّب روایت کرده است که: قاریان قرآن تا حضرت امام زین العابدین علیه السلام متوجّه مکّه نمی شد بیرون نمی رفتند؛ در یکی از سفرهای حج با حضرت بیرون رفتیم و هزار نفس(5) بودیم، چون به منزل سقیا رسیدیم حضرت فرود آمد و نماز گذارد(6) و بعد از نماز سجده شکر به جای آورد، و در سجده این دعا

1- 1_ ع و آ: فَيا.
2- 2_ ع و آ: + بِى.
3- 3_ حاشیه آ: بِكَ.
4- 4_ بحارالأنوار، ج 83، ص 225، باب 44، سجده الشكر و فضلها و... .

5- 5_ ع و آ: نفر .
6- 6_ ع و آ: کرد.

خواند. پس شنیدم که هر درخت و سنگ و کلوخی که در آن موضع بود همه با حضرت در این تسبیح موافقت کردند؛ من از مشاهده این حال غریب، بسیار ترسیدم.

چون حضرت سر برداشت فرمود که: این تسبیحِ اعظم(1) خداست، و با این تسبیح هیچ گناه نمی ماند؛ و چون حق تعالی جبرئیل را آفرید این تسبیح را الهام کرد، چون این تسبیح را خواند جمیع آسمانها و آنچه در آنها بود همه با او خواندند و این نام بزرگ خداست. اینست تسبیح(2):

«سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَ حَنانَیْکَ سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَ تَعالَیْتَ(3) سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَ العِزُّ إِزارُکَ سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَ الْعَظَمَهُ رِداؤُکَ(4) سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَ الْکِبْرِیاءُ سُلْطانُکَ سُبْحانَکَ مِنْ عَظیمٍ ما أَعْظَمَکَ سُبْحانَکَ سُبِّحْتَ فِی الْأَعْلی سُبْحانَکَ تَسْمَعُ وَ تَری ما تَحْتَ الثَّری سُبْحانَکَ أَنْتَ شاهِدُ کُلِّ نَجْوی(5) سُبْحانَکَ مَوْضِعُ کُلِّ شَکْوی سُبْحانَکَ حاضِرُ کُلِّ مَلاَءٍ سُبْحانَکَ عَظیمَ الرَّجاءِ سُبْحانَکَ تَری ما فی قَعْرِ الْماءِ سُبْحانَکَ تَسْمَعُ أَنْفاسَ الْحیتانِ فی قُعُورِ الْبِحارِ سُبْحَانَکَ تَعْلَمُ وَزْنَ السَّمواتِ سُبْحَانَکَ تَعْلَمُ وَزْنَ الْأَرَضینَ سُبْحانَکَ تَعْلَمُ وَزْنَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ سُبْحانَکَ تَعْلَمُ وَزْنَ الظُّلْمَهِ وَ النُّورِ سُبْحانَکَ تَعْلَمُ وَزْنَ الْفَیْ ءِ وَ الْهَواءِ سُبْحانَکَ تَعْلَمُ وَزْنَ الرّیحِ کَمْ هِیَ مِنْ مِثْقالِ ذَرَّهٍ سُبْحانَکَ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ قُدُّوسٌ سُبْحانَکَ عَجَباً لِمَنْ عَرَفَکَ کَیْفَ لا یَخافُکَ سُبْحانَکَ اللّهُمَّ وَ بِحَمْدِکَ سُبْحانَ اللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ».(6)

13- دعای «أناجیک یا سیدی کما یناجی...»

سیزدهم: ابن بابویه به سند معتبر از اصبغ بن نباته روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ در سجود این دعا می خواندند:

1- 1_ ع: عظیم.
2- 2_ حاشیه آ: تسبیح اینست.
3- 3_ ع: وَ تَعالی سِرْ بَالُکَ.
4- 4_ حاشیه متن: وَ تَعالی سِرْ بَالُکَ.
5- 5_ حاشیه متن: شَکْوی.
6- 6_ رجال کشّی، ص 117، سعید بن مسیب... ؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 82 ، فصل الخامس عشر فیما یقال کل یوم.

«أُناجیکَ یا سَیِّدی کَما یُناجی الْعَبْدُ الذَّلیلُ مَوْلاهُ وَ أَطْلُبُ إِلَیْکَ طَلَبَ مَنْ یَعْلَمُ أَ نَّکَ تُعْطی وَ لا یَنْقُصُ ما(1) عِنْدَکَ شَیْ ءٌ وَ أَسْتَغْفِرُکَ اسْتِغْفارَ مَنْ یَعْلَمُ أَنَّهُ لا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاّ أَنْتَ وَ أَتَوَکَّلُ عَلَیْکَ تَوَکُّلَ مَنْ یَعْلَمُ أَ نَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».(2)

14- دعای «اللهم إنی أعوذ بک أن تبتلینی...»

چهاردهم: عبداللّه بن جعفر حمیری در قرب الاسناد به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در سجده این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ تَبْتَلِیَنی بِبَلِیَّةٍ تَدْعُونی ضَرُورَتُها عَلَی أَنْ أَتَغَوَّثَ بِشَیْ ءٍ مِنْ مَعاصیکَ اَللّهُمَّ وَ لا تَجْعَلْ بی(3) حاجَةً إِلی أَحَدٍ مِنْ شِرارِ خَلْقِکَ وَ لِئامِهِمْ فَإِنْ جَعَلْتَ بی حاجَةً إِلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فَاجْعَلْها إِلی أَحْسَنِهِمْ وَجْهاً وَ خَلْقاً وَ خُلْقاً وَ أَسْخاهُمْ بِها نَفْساً وَ أَطْلَقِهِمْ بِها لِساناً وَ أَسْمَحِهِمْ بِها کَفّاً وَ أَقَلِّهِم بِها عَلَیَّ اِمْتِناناً».(4)

15- دعای «اللهم إن ظن الناس بی حسن...»

پانزدهم: ایضاً حمیری از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: پدرم در سجده این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ إِنَّ ظَنَّ النّاسِ بی حَسَنٌ فَاغْفِرْلی ما لایَعْلَمُونَ وَ لا تُوءاخِذْنی بِما یَقُولُونَ وَ أَنْتَ عَلاّمُ الْغُیُوبِ»

و فرمود که این دعا نیز می خواندند:

«یا ثِقَتی وَ رَجائی فی شِدَّتی وَ رَخائی صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ الْطُفْ(5) بی فی

1- 1_ ع و آ: ممّا.

2- 2_ أمالی، شیخ صدوق، ص 255، مجلس الرابع و الأربعون... ؛ روضه الواعظین، ج 2، ص 326، مجلس فی ذکر الدعاء فی حوائج المؤمنین.

3- 3_ حاشیه متن و آ: لِی.

4- 4_ قرب الأسناد، ص 2، جزء الأول... ؛ مستدرک الوسایل، ج 4، ص 449، باب استحباب الدعاء بالمأثور.
5- 5_ حاشیه متن: لِی.

جَميعِ أَحْوالی فَإِنَّکَ تَلْطُفُ لِمَنْ تَشاءُ وَ الْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمِینَ وَ صَلّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِ وَ عَلی أَهْلِ بَیْتِهِ(1) الطّاهِرینَ وَ سَلَّمَ کَثیراً».(2)

16- دعای «اللهم لک الحمد إن أطعتک و لا حجه لی...»

شانزدهم: در عیون أخبارالرضا علیه السلام به سند معتبر روایت کرده است که: حضرت امام رضا علیه السلام در سجده این دعا می خواندند:

«(3)لَکَ الْحَمْدُ إِنْ أَطَعْتُکَ وَ لا حُجَّهَ لی إِنْ عَصَیْتُکَ وَ لا صُنْعَ لی وَ لا لِغَیْری فی إِحْسانِکَ وَ لا عُذْرَ لی إِنْ أَسَأْتُ ما أَصابَنی مِنْ حَسَنَهٍ فَمِنْکَ یا کَریمُ اغْفِرْ لِمَنْ فی مَشارِقِ الاْءَرْضِ وَ مَغارِبِها مِنَ الْمُوءْمِنینَ وَ الْمُوءْمِناتِ».(4)

17- دعای «اللهم ارحم ذلی بین یدیک و...»

هفدهم: در فقه الرضا علیه السلام مذکور است که: حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در سجده این دعا می خواند:

«اَللّهُمَّ ارْحَمْ ذُلّی بَیْنَ یَدَیْکَ وَ تَضَرُّعی إِلَیْکَ وَ وَحْشَتی مِنَ النّاسِ وَ أُنْسی إِلَیْکَ یا کَریمُ فَإِنّی عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدَیْکَ أَتَقَلَّبُ فی قَبْضَتِکَ یا ذَا الْمَنِّ وَ الْفَضْلِ وَ الْجُودِ وَ الْغِنی وَ الْکَرَمِ وَارْحَمْ ضَعْفی وَ شَیْبَتی مِنَ النّارِ یا کَریمُ».(5)

18- دعای «لا إله إلا الله حقاً حقاً سجدت لک...»

هجدهم: ایضاً در فقه الرضا علیه السلام مذکور است که: حضرت امام محمّد باقر علیه السلام در سجده این دعا می خواندند:

«لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ حَقّاً حَقّاً سَجَدْتُ لَکَ یا رَبِّ تَعَبُّداً وَ رِقّاً وَ إیماناً وَ تَصْدیقاً یا عَظیمُ إِنَّ عَمَلی ضَعیفٌ فَضاعِفْهُ لی یا کَریمُ یا جَبّارُ اغْفِرلی ذُنُوبی وَ جُرْمی وَ تَقَبَّلْ عَمَلی یا کَریمُ یا جَبّارُ».(6)

1- 1_ حاشیه متن و آ و متن ع: الطَّیِّبِینَ.
2- 2_ قرب الأسناد، ص 5، جزء الأول... ؛ مستدرک الوسایل، ج 4، ص 450، باب استحباب الدعاء بالمأثور.
3- 3_ حاشیه متن: اللَّهُمَّ.

4- 4_ عیون اخبارالرضا علیه السلام ، ج 2، ص 205، دلاله أخری... ؛ مستدرک الوسایل، ج 4، ص 451، باب استحباب الدعاء بالمأثور.
5- 5_ فقه الرضا علیه السلام ، ص 141، باب صلاه اللّیل... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 142، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
6- 6_ همان.

19- دعای «یا کائن قبل کل شیء و...»

نوزدهم: ایضاً در فقه الرضا علیه السلام مذکور است که: حضرت امام جعفر صادق علیه السلام در سجود این دعا می خواندند:

«یا کائِنُ قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ یا مُکَوِّنُ قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ لا تَفْضَحْنی فَإِنَّکَ بِی عَالِمٌ وَ لاتُعَذِّبْنی فَإِنَّکَ عَلَیَّ قادِرٌ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْعَدیلَهِ عِنْدَ الْمَوْتِ وَ مِنْ شَرِّ المَرْجِعِ فِی الْقَبْرِ وَ مِنَ النَّدامَهِ یَوْمَ الْقِیامَهِ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ عیشَهً نَقِیَّهً وَ مَیْتَهً سَوِیَّهً وَ مُنْقَلَباً کَریماً غَیْرَ مُخْزٍ وَ لا فاضِحٍ»

و این دعا نیز می خواند:

«اَللّهُمَّ إِنَّ مَغْفِرَتَکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبی وَ رَحْمَتَکَ أَرْجَی عِنْدی مِنْ عَمَلی فَاغْفِرْلی(1)».(2)

20- دعای «لک الحمد إن أطعتک و لک الحجه...»

بیستم: ایضاً در فقه الرضا علیه السلام مذکور است که: حضرت امام موسی علیه السلام در سجود این دعا می خواندند:

«لَکَ الْحَمْدُ إِنْ أَطَعْتُکَ وَ لَکَ الْحُجَّهُ إِنْ عَصَیْتُکَ لا صُنْعَ لی وَ لا لِغَیْری فی إِحْسانٍ کانَ مِنّی حالَ الْحَسَنَهِ یا کَریمُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ بِما(3) سَأَلْتُکَ فی مَشارِقِ الْاَرْضِ وَ مَغارِبِها مِنَ الْمُوءْمِنینَ وَ ذُرِّیَّتی(4) اَللّهُمَّ أَعِنّی عَلی دینی بِدُنْیایَ وَ عَلی آخِرَتی بِتَقْوایَ اَللّهُمَّ احْفَظْنی فیما غِبْتُ عَنْهُ وَ لا تَکِلْنی إِلی نَفْسی فیما قَصَّرْتُ(5) یا مَنْ لا تَنْقُصُهُ الْمَغْفِرَهُ وَ لا تَضُرُّهُ الذُّنُوبُ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ عَلی آلِ مُحَمَّدٍ وَ اغْفِرْلی ما لا یَضُرُّکَ وَ أَعْطِنی ما لا یَنْقُصُکَ وَ بِاللّه التَّوْفیقُ».(6)

1- 1_ حاشیه متن: یَا مَنْ حَیٌّ لاَیَمُوت، و حاشیه آ: وَ مَنْ.
2- 2_ فقه الرضا علیه السلام ، ص 141، باب صلاه اللیل... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 142، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
3- 3_ ع و آ: صِلْ بِمَا، به جای: صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ بِما .
4- 4_ حاشیه متن و آ: زِدْنی.
5- 5_ حاشیه آ: حَضَرْتُ.

6- 6_ فقه الرضا علیه السلام ، ص 142، باب صلاه الیل... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 143، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.

21- دعای «یا خیر من رفعت إلیه أیدی السائلین...»

بیست و یکم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: سنّت است در سجود شکر نماز ظهر، این دعا بخواند:

«یا خَیْرَ مَنْ رُفِعَتْ إِلَیْهِ أَیْدِی السّائِلینَ وَ یا أَکْرَمَ مَنْ مُدَّتْ إِلَیْهِ أَعْناقُ الرّاغِبینَ وَ یا أَکْرَمَ الاْءَکْرَمینَ وَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه الطَّیِّبینَ وَالْطُفْ لی(1) بِلُطْفِکَ الْخَفِیِّ فی شَأْنی کُلِّه».(2)

22- دعای «اللهم أنت أنت انقطع الرجاء إلا منک...»

بیست و دویّم: شیخ و دیگران در سجده شکرِ نمازِ خفتن گفته اند که: سنّت است این دعا بخواند:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ أَنْتَ انْقَطَعَ الرَّجاءُ إِلاّ مِنْکَ مِنْکَ یا أَحَدَ مَنْ لا أَحَدَ لَهُ یا أَحَدَ مَنْ لا أَحَدَ لَهُ یا أَحَدَ مَنْ لا أَحَدَ لَهُ غَیْرُکَ یا مَنْ لا یَزیدُهُ کَثْرَةُ الدُّعاءِ إِلاّ کَرَماً وَ جُوداً یا مَنْ لا یَزْدادُ(3) عَلی کَثْرَهِ الدُّعاءِ إِلاّ کَرَماً وَ جُوداً یا مَنْ لا یَزیدُهُ کَثْرَةُ الدُّعاءِ إِلاّ کَرَماً وَ جُوداً صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِه صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِه صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِه».

پس حاجت خود را می طلبی؛ پس گونه راست را بر زمین می گذاری و همین دعا می خوانی(4)؛ پس باز پیشانی را بر زمین می گذاری و همین دعا می خوانی.(5)

23- خواندن «یا رب الأرباب و یا مالک الملوک و...»

بیست و سیّم: کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: نزدیک ترین احوال بنده به سوی خدا وقتی است که بنده در سجده باشد؛ چون به سجده روی بگو:

1- 1_ حاشیه متن و آ: بِی.
2- 2_ مصباح، شیخ طوسی، ص 67، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 17، و مما یختص عقیب الظهر.
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: یَزیدُهُ کثرةُ.

4- 4_ ع و آ: + پس گونه چپ را بر زمین می گذاری و همین دعا می خوانی.
5- 5_ مصباح، شیخ طوسی، ص 112، أربع رکعات أخر... ؛ فلاح السائل، ص 256، فصل السادس والعشرون.

«یا رَبَّ الْاَرْبابِ وَ یا مالِکَ(1) الْمُلُوکِ وَ یا سَیِّدَ السّاداتِ وَ یا جَبّارَ الْجَبابِرَهِ وَ یا إِلهَ الآلِهَهِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»

پس حاجات خود را بطلب؛ پس بگو: «فَإِنّی عَبْدُکَ ناصِیَتی فی قَبْضَتِکَ»

پس هر دعایی که خواهی بکن که خدا بخشنده است، و برآوردن هیچ حاجت بر او دشوار نیست.(2)

24- دعای «اللهم أنت ربی حقاً حقاً سجدت...»

بیست و چهارم: ایضاً کلینی به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: شنیدم شبی پدرم در مسجد به سجود رفته(3)، می گریست و این دعا می خواند:

«(4)اَللّهُمَّ أَنْتَ رَبّی حَقّاً حَقّاً سَجَدْتُ لَکَ یا رَبِّ تَعَبُّداً وَ رِقّاً اَللّهُمَّ إِنَّ عَمَلی ضَعیفٌ فَضاعِفْهُ لی اَللّهُمَّ قِنی عَذابَکَ یَوْمَ تَبْعَثُ عِبادَکَ وَ تُبْ عَلَیَّ إِنَّکَ أَنْتَ التَّوابُ الرَّحیمُ».(5)

25- خواندن «سجد وجهی البالی لوجهک الباقی الدائم العظیم...»

بیست و پنجم: ایضاً کلینی روایت کرده است که: حضرت صادق علیه السلام در سجده این دعا می خواندند:

«سَجَدَ وَجْهِیَ الْبالی لِوَجْهِکَ الْباقی الدّائِمِ الْعَظیمِ سَجَدَ وَجْهِیَ الذَّلیلِ لِوَجْهِکَ الْعَزیزِ سَجَدَ وَجْهِیَ الْفَقیرِ لِوَجْهِ رَبّیَ الغَنِیِّ الْکَریمِ العَلِیِّ الْعَظیمِ رَبِّ أَسْتَغْفِرُکَ مِمّا کانَ وَ أَسْتَغْفِرُکَ مِمّا یَکُونُ رَبِّ لا تُجْهِدْ(6) بَلائی رَبِّ لا تُشْمِتْ بی أَعْدائی رَبِّ لا تُسِئْ قَضائی رَبِّ إِنَّهُ لا دافِعَ وَ لا مانِعَ إِلاّ أَنْتَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِأَفْضَلِ صَلَواتِکَ وَ بارِکْ

1- 1_ آ: مَلِک.
2- 2_ کافی، ج 3، ص 323، باب السجود و التسبیح والدعاء... ؛ وسایل الشیعه، ج 6، ص 340، باب استحباب الدعاء بالمأثور.
3- 3_ آ: + بود.
4- 4_ ع و آ: + سُبحَانَکَ .

5- 5_ كافى، ج 3، ص 323، باب السجود والتسبيح والدعاء... ؛ وسايل الشيعه، ج 6، ص 340، باب استحباب الدعاء بالمأثور.
6- 6_ ع: لاتُجْهِلْ.

عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ بِأَفْضَلِ بَرَکاتِکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ سَطَواتِکَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ جَمیعِ غَضَبِکَ وَ سَخَطِکَ سُبْحانَکَ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ رَبُّ الْعالَمینَ». (1)

26- خواندن «ارحم ذلی بین یدیک و تضرعی إلیک...»

بیست و ششم: ایضاً کلینی رحمه الله روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ در سجده این دعا می خواندند:

«اِرْحَمْ ذُلّی بَیْنَ یَدَیْکَ وَ تَضَرُّعی إِلَیْکَ وَ وَحْشَتی مِنَ النّاسِ وَ أُنْسی بِکَ یا کَریمُ»

و این دعا نیز می خواندند:

«وَعَظْتَنی فَلَمْ أَتَّعِظْ وَ زَجَرْتَنی عَنْ مَحارِمِکَ فَلَمْ أَنْزَجِرْ وَ عَمَّرْتَنی أَیادیکَ(2) فَما شَکَرْتُ عَفْوَکَ عَفْوَکَ یا کَریمُ أَسْئَلُکَ الرّاحَةَ عِنْدَ الْمَوْتِ وَ أَسْئَلُکَ الْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسابِ».(3)

27- خواندن «لا إله إلا أنت حقاً حقاً سجدت...»

بیست و هفتم: ایضاً کلینی روایت کرده است که: حضرت امام محمّد باقر علیه السلام در سجده این دعا می خواندند:

«لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ حَقّاً حَقّاً سَجَدْتُ لَکَ یا رَبِّ تَعَبُّداً وَ رِقّاً یا عَظیمُ إِنَّ عَمَلی ضَعیفٌ فَضاعِفْهُ لی یا کَریمُ یا حَنّانُ(4) اِغْفِرْ لی ذُنُوبی وَ جُرْمی وَ تَقَبَّلْ عَمَلی یا کَریمُ یا حَنّانُ(5) أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَخیبَ أَوْ أَحْمِلَ ظُلْماً اَللّهُمَّ مِنْکَ النِّعْمَةُ وَ أَنْتَ تَرْزُقُ شُکْرَها وَ عَلَیْکَ یَکُونُ ثَوابَ ما تَفَضَّلْتَ بِه مِنْ ثَوابِها بِفَضْلِ طَوْلِکَ وَ بِکَریمِ عائِدَتِکَ».(6)

1- 1_ کافی، ج 3، ص 327، باب السجود و التسبیح و الدعاء... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 145، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
2- 2_ حاشیه ع و آ: وَ غَمَّرتَنی آیاتِکَ.
3- 3_ کافی، ج 3، ص 327، باب السجود و التسبیح و الدعاء... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 145، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.

4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: جبّار.
5- 5_ حاشیه هر سه نسخه: جبّار.
6- 6_ کافی، ج 3، ص 327، باب السجود و التسبیح و الدعاء... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 146، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.

28- دعای «أعوذ بک من نار حرها لا یطفی و...»

بیست و هشتم: ایضاً کلینی رحمه الله به سند معتبر روایت کرده است که: حضرت امام موسی علیه السلام در سجده این دعا می خواند: «أَعُوذُ بِکَ مِنْ نارٍ حَرُّها لا یُطْفی وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ نارٍ جَدیدُها لا یَبْلی وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ نارٍ عَطْشانُها لا یَرْوی وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ نارٍ مَسْلُوبُها لا یُکْسی».(1)

29- خواندن «یا رؤف یا رحیم یا ربی یا سیدی...»

بیست و نهم: ایضاً کلینی به سند معتبر روایت کرده است که: شکایت کرد مردی به حضرت صادق علیه السلام که امّ ولدی دارم و او علیل است. حضرت فرمود که: بگو بعد از هر نماز واجب در سجده شکر بگوید: «یا رَؤُفُ یا رَحیمُ یا رَبّی یا سَیِّدی» پس حاجت خود را بطلبد.(2)

30- دعای «اللهم لک قصدت و إلیک اعتمدت و...»

سی ام: سیّد بن طاوس روایت کرده است که: هر که در سجده شکر این دعا را بخواند، پیش از آن که سر بردارد حاجتش برآورده شود: «اَللّهُمَّ لَکَ قَصَدْتُ وَ إِلَیْکَ اعْتَمَدْتُ وَ أَرَدْتُ وَ بِکَ وَثِقْتُ وَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ وَ أَنْتَ عالِمٌ بِما أَرَدْتُ».(3)

31- خواندن «اللهم إنی أسئلک الراحه عند الموت و...»

سی و یکم: در روایات معتبره بسیار منقولست که: حضرت صادق و کاظم _ صلوات اللّه علیهما _ در سجده شکر(4) بسیار می فرمودند:

«أَسْئَلُکَ الرّاحَهَ عِنْدَ الْمَوْتِ وَ الْعَفْوَ عِنْدَ الْحِسابِ».

و در بعضی از روایات: «وَالْاَمْنَ عِنْدَ الْحِسابِ(5)».(6)

1- 1_ کافی، ج 3، ص 328، باب السجود و التسبیح و الدعاء... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 144، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
2- 2_ همان.
3- 3_ فلاح السائل، ص 209، فصل الحادی و العشرون فی صلاه العصر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 215، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .

4- 4_ ع: _ شكر .
5- 5_ ع: + و ظاهر آنست كه سجده شكر باشد.
6- 6_ كافى، ج 3، ص 323، باب السجود و التسبيح و الدعاء... ؛ تهذيب الأحكام، ج 2، ص 300، باب كيفيه الصلاه و صفتها... .

32- خواندن «سجد وجهی اللئیم لوجه ربی الکریم...»

سی و دویّم: به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام مرویست که در سجده می گفتند:

«سَجَدَ وَجْهِیَ اللَّئیمُ لِوَجْهِ رَبِّیَ الْکَریمِ».(1)

33- خواندن «رب انی ظلمت نفسی فاغفر لی...»

سی و سیّم: در بعضی از کتب معتبره از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت شده که: بهترین سخنان نزد حق تعالی آنست که بنده در سجده بگوید: «رَبِّ(2) اِنّی ظَلَمْتُ نَفْسی فَاغْفِرْلی».(3)

34- دعای «اللهم مغفر تک و أوسع من ذنوبی و...»

سی و چهارم: در جعفریّات به سند صحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله چون سر به سجده می گذاشت این دعا می خواند:

«اَللّهُمَّ مَغْفِرَتُکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبی وَ رَحْمَتُکَ أَرْجی عِنْدی مِنْ عَمَلی فَاغْفِرْ لی ذُنُوبی یا حَیُّ لا یَمُوتُ».(4)

35- خواندن «یا مذل کل جبار یا معز کلی ذلیل...»

سی و پنجم: قطب راوندی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر گاه تو را شدّتی و غمی عارض شود و به نهایت برسد، سجده کن بر زمین و بگو:

«یا مُذِلَّ کُلِّ جَبّارٍ یا مُعِزَّ کُلِّ ذَلیلٍ قَدْ وَ حَقِّکَ بَلَغَ مَجْهُودی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ فَرِّجْ عَنّی».(5)

و در عدّه الداعی از آن حضرت روایت کرده است که: هر گاه به مردی نازله یا امری شدیدی یا کربی(6) و غمی نازل شود زانوها و دستهای خود را تا به مرفق برهنه کند و بر زمین بچسباند، و سینه خود را به زمین برساند، و حاجت خود را طلب کند.(7)

ص : 204

1- 1_ بحارالأنوار، ج 83، ص 216، باب 44، سجده الشکر و فضلها و...؛ مستدرک الوسایل، ج 4، ص 463، باب جواز الدعاء فی... .
2- 2_ ع و آ: _ رَبِّ .
3- 3_ بحارالأنوار، ج 83، ص 217، باب 44، سجده الشکر و فضلها و...؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 135، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
4- 4_ بحارالأنوار، ج 83، ص 217، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... . (به نقل از جعفریات)
5- 5_ الدعوات، ص 51، فصل فی ألح الدعاء و أوجزه؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 218، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .
6- 6_ ع: کرب عظیمی.
7- 7_ عدّه الداعی، ص 276 ؛ کافی، ج 2، ص 556، باب الدعاء للکرب و الهمّ و الحزن و... .

36- خواندن «یا الله یا رباه یا سیداه....»

سی و ششم: ابن بابویه به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر گاه بنده ای در سجده سه مرتبه بگوید: «یا اَللّهُ یا رَبّاهُ یا سَیِّداهُ» خداوند کریم جواب او گوید: لبّیک بنده من چه حاجت داری؟(1) حاجت خود را بطلب(2).(3)

و در مکارم الأخلاق روایت کرده است که: هر که در سجده: «یا ربّاه یا سیّداه» آنقدر بگوید که یک نفس تمام شود، حق تعالی فرماید که: حاجت خود را سؤال کن.(4)

و ایضاً روایت کرده است که: بعضی از ائمه علیهم السلام در سجده می گفتند:

«سَجَدَ لَکَ یا رَبِّ طالِبٌ مِنْ ثَوابِکَ سَجَدَ لَکَ یا رَبِّ هارِبٌ مِنْ عِقابِکَ سَجَدَ لَکَ یا رَبِّ خائِفٌ مِنْ سَخَطِک»؛ پس می گفت: «یا اَللّهُ یا رَبّاهُ» تا نفس وفا می کرد؛ پس حاجت خود را طلب می نمود.(5)

و ابن بابویه رضی الله عنه روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که: هر گاه بنده ای در سجده بگوید: «یا رَبِّ یا رَبِّ» تا نفسش وفا کند، پروردگار عالم فرماید که: لبّیک، چه حاجت داری؟(6)

37- دعای «یا من علا فلاشیء فوقه و...»

سی و هفتم: ابن بابویه به سند موثّق روایت کرده است که: حضرت امام موسی علیه السلام در سجده این دعا می خواندند: «یا مَنْ عَلا فَلا شَیْ ءَ فَوْقَهُ وَ یا مَنْ دَنی فَلا شَیْ ءَ دُونَهُ اغْفِرْلی وَ لِاَصْحابی».(7)

1- 1_ آ: _ چه حاجتی داری؟ .
2- 2_ ع: حاجت خود را از من بطلب، به جای: چه حاجتی داری؟ حاجت خود را بطلب .
3- 3_ أمالی، شیخ صدوق، ص 411، مجلس الرابع والستون؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 86، باب أ نّه یستحب أن یقال فی الدعاء.

4- 4_ مکارم الأخلاق، ص 287، فی سجده الشکر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 206، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .
5- 5_ بحارالأنوار، ج 83، ص 206، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 146، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
6- 6_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 333، باب سجده الشکر و القول فیها؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 16، باب استحباب الدعاء فی سجدتی الشکر.
7- 7_ توحید، ص 67، باب التوحید و نفی التشبیه؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 228، باب 44،Ä آسجده الشکر و فضلها و... .

38- خواندن «یا أحد من لا أحد له...»

سی و هشتم: کلینی به سند معتبر از زیاد قندی روایت کرده است که: چون در بغداد به حبس و زندان مبتلا شدم، به خدمت حضرت امام موسی علیه السلام نوشتم که: دعایی مرا تعلیم فرما که از این بلیّه نجات یابم. حضرت در جواب نوشتند که: چون از نماز فارغ شوی به سجده رو، و سجده را طول بده و بگو:

«یا أَحَدَ مَنْ لا أَحَدَ لَهُ» تا نفست منقطع شود؛

پس بگو: «یا مَنْ لا یَزیدُهُ کَثْرَةُ الدُّعاءِ إِلاّ کَرَماً وَ جُوداً(1)» تا نفست منقطع شود؛

پس بگو: «یا رَبَّ الْاءَرْبابِ أَنْتَ أَنْتَ الَّذِی انْقَطَعَ الرَّجاءُ إِلاّ مِنْکَ یا عَلِیُّ یا عَظیمُ».

راوی گفت که چون این دعا خواندم نجات یافتم.(2)

39- خواندن «یا رب ما ذا علیک أن ترضی کل...»

سی و نهم: در مکارم الأخلاق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله به مردی گذشت و او در سجده می گفت:

«یا رَبِّ ماذا عَلَیْکَ أَنْ تُرْضِیَ کُلَّ مَنْ کانَ لَهُ عِنْدی تَبِعَةٌ وَ أَنْ تَغْفِرَ لی ذُنُوبی وَ أَنْ تُدْخِلَنِی الجَنَّةَ بِرَحْمَتِکَ فَإِنَّما(3) عَفْوُکَ عَنِ الظّالِمینَ وَ أَنَا مِنَ الظّالِمینَ فَلْتَسَعَنی رَحْمَتُکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».

پس حضرت فرمود که: سر بردار که دعایت مستجاب شد؛ به درستی که دعای پیغمبری را خواندی که در زمان قوم عاد بود.(4)

40- خواندن «بسم الله الذی لا إله إلا هو عالم الغیب...»

چهلم: ابن ادریس و دیگران به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند

1- 1_ ع: جُوداً وَ كَرَماً.
2- 2_ کافی، ج 3، ص 328، باب السجود و التسبیح و الدعاء...؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 232، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .
3- 3_ ع: فَاِنَّها.
4- 4_ مکارم الأخلاق، ص 287، فی سجده الشکر؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 206، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .

که: هر گاه تو را همّی عارض شود، دست را بر جای سجود خود بکش و(1) تا جانب راست رو، سه مرتبه در هر مرتبه بگو:

«بِسْمِ اللّه ِ الَّذی لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمنِ الرَّحیم اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْهَمِّ وَ الْحُزْنِ وَ السُّقْمِ وَ الْعُدْمِ وَ الصَّغارِ(2) وَ الذُّلِّ وَ الْفَواحِشِ ما ظَهَرَ مِنْها وَ ما بَطَنَ».(3)

و بعضی گفته اند که دست را نیز بر سینه بمالد.

و در روایت معتبر دیگر دعا چنین وارد شده، بعد از الرحیم: «اَللّهُمَّ اذْهَبْ عَنّی الْهَمَّ وَ الْحُزْنَ».(4)

و به روایت شیخ: «اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ عالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمنُ الرَّحیمُ اَللّهُمَّ اذْهَبْ عَنِّی الْهَمَّ وَ الْحُزْنَ وَ الْفِتَنَ ما ظَهَرَ مِنْها وَ ما بَطَنَ».(5)

و در حدیث معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: حق تعالی به حضرت موسی علیه السلام وحی کرد که تو را برای این برگزیدم و کلیم خود گردانیدم که نفس تو را نزد خود از همه کس ذلیل تر یافتم. چون این خطاب به موسی رسید به سجده شکر رفت، و از روی شکستگی و تذلّل، پهلوهای روی خود را بر خاک گذاشت. حق تعالی وحی کرد که: سر بردار ای موسی ! و دست بر موضع سجود خود بمال؛ پس دست خود را بمال

1- 1_ ع + آ: و از جانب چپ روی خود دست بمال و بر پیشانی .
2- 2_ ع: والصّغاد.
3- 3_ بحارالأنوار، ج 83، ص 323، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... ؛
4- 4_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 31، باب سجده الشکر و القول فیها؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 13، باب استحباب مسح الید علی... .
5- 5_ مصباح، شیخ طوسی، ص 243، صلاه الصبح؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 231، باب 44، سجده الشکر و فضلها و... .

بر روی و بر هر جای بدنت که دست تو به آن می رسد، که امان خواهد گردید برای تو از هر دردی و آفتی و بلایی.(1)

41- دعای «یا من کبس الأرض علی الماء...»

چهل و یکم: کلینی و دیگران به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: هر گاه دردی و بیماری و آزاری داشته باشی، بعد از نماز دست بمال بر موضع سجود خود از زمین و این دعا بخوان؛ پس دست بر موضع درد بمال و هفت مرتبه چنین کن. اینست دعا:

«یا مَنْ کَبَسَ الْاَرْضَ عَلَی الْماءِ وَ سَدَّ الْهَواءَ بِالسَّماءِ وَاخْتارَ لِنَفْسِهِ اَحْسَنَ الْاَسْماءِ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عافِنی مِنْ کُلِّ سُقْمٍ وَداءٍ وَاقْضِ حَوائِجی کُلِّها» پس حوائج خود را طلب کن.(2)

1- 1_ أمالی، شیخ طوسی، ص 165، مجلس السادس... ؛ الدعوات، ص 78، فصل فی خصال مستغنی بها عن الطب.
2- 2_ کافی، ج 3، ص 344، باب التعقیب بعد الصلاه و الدعاء... ؛ تهذیب الأحکام، ج 2، ص 112، باب کیفیه الصلاه و صفتها و... .

فصل نهم: در بیان دعاها که در صباح و مسا باید خواند

اشاره

بدان که چون صباح ابتدای روز است، برای تهیه روز آینده و استمداد توفیق از جناب مقدّس الهی در تحصیلِ سعادات دنیویّه و اخرویّه، و استعاذه از شرور اعادی ظاهره و باطنه، و طوارقِ آفات و عاهات و بلیّات که در عرض روز عروضِ آنها محتمل است، باید به قدری از اذکار و ادعیه که وسایل رحمت سبحانی است متوسل گردد.

و ایضاً شبی را به انواع نعمتها گذارنیده، و از انواع بلایا به فضل حق تعالی نجات یافته، باید که از آنها غافل نباشد، و شکر برخی از(1) آنها به عمل آورد.

و همچنین در هنگام مسا که نزدیک به شبست باید که(2) برای شب تهیّه بگیرد؛ و از جناب اقدس سبحانی بر تحصیل سعادات و دفع بلیّات استعانت نماید؛ و شکر نعمت های نامتناهی الهی که در عرض روز بر او وارد شده قدری به عمل آورد.

و ایضاً چون ملائکه کاتبانِ اعمال، در اوّل روز و اوّل شب برای نوشتن اعمال خلایق نازل می شوند(3)، مناسب آنست که در اوّلِ هر صحیفه، حمد و ثنا و دعا و استغفار بوده باشد.

آیات وارده بر محافظت این دو وقت

و ایضاً چون در این دو وقت آثار قدرت حق تعالی زیاده از اوقات دیگر ظاهر می گردد، از تبدیل لیل به نهار، و نهار به لیل، و ظلمت به ضیاء، و نور به ظلمت، پس در

1- 1_ ع: _ برخی از .
2- 2_ ع: + حیّ .
3- 3_ ع: می شدند.

این دو وقت، جلالت معبود خود را به یاد آوردن، و متوجّه ثناىِ او شدن انسب است؛ لهذا در این دو وقت، ادعیه و اذکار بسیار از رسول خدا و ائمه اطهار علیهم السلام مأثور گردیده و تحریص(1) و ترغیبِ بی شمار(2) بر محافظت این دو وقت در آیات و اخبار وارد شده است؛ چنانچه حق تعالی می فرماید که: «وَ سَبِّحْ بِالعَشِیِّ وَ الإبْکارِ(3)» یعنی تنزیه(4) کن خدا را در پسین و بامداد.

و ایضاً فرموده است که: «وَ اذْکُرْ رَبَّکَ فِی نَفْسِکَ تَضَرُّعاً وَ خِیفَةً وَ دُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصالِ وَ لا تَکُنْ مِنَ الْغافِلِینَ(5)»

یعنی: یاد کن پروردگار خود را در خاطرِ خود با تضرّع و خوف، و کمتر از بلند گفتن از گفتار، در بامداد و پسین ها، و مباش از غافلان.

و ایضاً فرموده است که: «وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ قَبْلَ غُرُوبِها وَ مِنْ آناءِ اللَّیْلِ فَسَبِّحْ وَ أَطْرافَ النَّهارِ لَعَلَّکَ تَرْضی(6)»

یعنی: و تنزیه کن با حمد، پروردگار خود را پیش از برآمدن آفتاب، و پیش از فرورفتن آفتاب، و از ساعات شب، پس تنزیه کن پروردگار خود را در اطراف روز؛ شاید که راضی شوی در آخرت.

و آیات در این باب بسیار است. و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقولست که: هر دو حافظِ اعمال که صحیفه بنده را بالا برند و در اوّل و آخر آن صحیفه، کلام نیکی باشد حق تعالی به ملائکه می گوید که گواه باشید که من آمرزیدم برای این بنده آنچه در میان و اوّل و آخرِ(7) این صحیفه است.(8)

1- 1_ ع: تحفیص.
2- 2_ ع: بسیار.
3- 3_ سوره مبارکه آل عمران، آیه 41.
4- 4_ آ: تزکیه.
5- 5_ سوره مبارکه أعراف، آیه 205.
6- 6_ سوره مبارکه طه، آیه 130.
7- 7_ ع: آخرت.

8- 8_ جامع الأخبار، ص 100، فصل السادس و الخمسون فى الإخلاص؛ بحارالأنوار، ج 83،Ä ٱص 244، باب 45، الأدعيه والأذكار عند الصباح.

و به سند معتبر از امام محمّد باقر علیه السلام منقولست که: شیطان _ لعنه اللّه _ لشکر خود را پهن می کند در هنگام فرو رفتن(1) و بر آمدن آفتاب؛ پس بسیار یاد کنید خدا را در این دو ساعت، و پناه برید به خدا(2) از شرّ شیطان و لشکرهای او(3)؛ و کودکان خود را تعویذ کنید و پناه دهید به خدا در این دو ساعت، که در این دو ساعت شیطان(4) غافل می گرداند مردم را(5).(6)

و در حدیث دیگر فرمود که: ملک در اوّلِ روز و اوّل شب، صحیفه ای می آورد برای نوشتن(7) اعمال فرزند آدم؛ پس در اوّل و آخرِ نامه، کلام خیری بگویید که نوشته شود تا آنچه در میان نوشته شده، آمرزیده شود.(8)

و به سند معتبر از حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ منقولست که: طلب کنید روزی را در ما بین طلوع فجر تا طلوع آفتاب که زودتر می رساند روزی را به آدمی از آن که سفر کند در زمین؛ و این ساعتی است که حق تعالی قسمت می کند روزی را در میان بندگان خود.(9)

و از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله منقولست که: حق تعالی می فرماید که: ای فرزند آدم یاد کن مرا بعد از صبح یک ساعت و بعد از عصر یک ساعت تا جمیع مهمّات تو را کفایت کنم.(10)

1- 1_ آ: + آفتاب.

2- 2_ آ: + در این دو ساعت.

3- 3_ ع: + و تبعه او.

4- 4_ ع: + ملعون علیه و العذاب.

5- 5_ ع : + از ذکر الهی.

6- 6_ کافی، ج 2، ص 522، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 501، باب کراهیه النوم بعد الغداه.

7- 7_ ع: _ نوشتن .

8- 8_ فلاح السائل، ص 215، فصل الثانی و العشرون فیما نذکره؛ أمالی، شیخ مفید، ص 1، مجلس الأول مجلس یوم السبت.

9- 9_ خصال، ج 2، ص 616، علم امیرالمؤمنین علیه السلام أصحابه فی مجلس؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 67، باب استحباب الدعاء فی السحر.

10- 10_ من لا يحضره الفقيه، ج 1، ص 329، باب التعقيب؛ تهذيب الأحكام، ج 2، ص 138،Â أباب كيفيه الصلاه و صفتها و... .

و به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: چون آفتاب متغیّر و زرد شود در آخر روز، خدا را یاد کن، و اگر با جمعی نشسته باشی که تو را مشغول کنند برخیز از میان ایشان، و مشغول دعا شو.(1)

و از حضرت رسول صلی الله علیه و آله مرویست که: در بامداد و پسین ذکر خدا کردن بهتر است از شمشیر زدن در راه خدا.(2)

و بدان که ظاهرِ فحاوی اخبار آنست که: دعاهای صبح را باید بعد از طلوع صبح تا طلوع آفتاب خواند، و اگر بعضی را بعد از طلوع آفتاب نیز بخواند شاید بد نباشد، خصوصاً هر گاه متّصل به تعقیب باشد؛ و دعاهای مسا اکثر نزدیک به غروب آفتاب خوانده می شود، و بعضی بعد از شام، و اکثر را شاید بعد از عصر تا شام توان خواند، و بعضی مخصوص به وقتی چندند که در احادیث ایما(3) به آنها شده(4)، خواهد شد. إنشاءاللّه تعالی. امّا دعاها(5):

دعاها

1- خواندن سوره «قل هوالله أحد...»، «إنا أنزلناه...» و...

اوّل: ابن بابویه به سند معتبر از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: هر که پیش از طلوع آفتاب یازده مرتبه «قُلْ هُوَ اللّه ُ أَحَد» و «إِنّا أَنْزَلْناهُ» و «آیه الکرسی» بخواند خدا منع کند مال او را از آنچه ترسد.

و فرمود که: هر که «قُلْ هُوَ اللّه» و «إِنّا أَنْزَلْناهُ» پیش از طلوع آفتاب بخواند در آن روز گناهی به او نرسد، هر چند شیطان جهد کند.(6)

1- 1_ کافی، ج 2، ص 524، باب القول عند الاصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 71، باب استحباب الدعاء و الذکر... .
2- 2_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 150، باب استحباب ذکر اللّه علی کل حال؛ معانی الأخبار، ص 411، باب نوادر المعانی... .
3- 3_ اشاره.
4- 4_ ع و آ: _ شده .
5- 5_ ع: امّا دعاهایی که در صباح و مسا باید خواند.

6- 6_ خصال، ج 2، ص 622، علم اميرالمؤمنين عليه السلام أصحابه فى مجلس؛ مستدرک الوسايل،Ä ٱج 5، ص 382، باب نبذه مما يقال فى الصباح... .

2- دعای «لا إله إلا الله وحده لا شریک له...»

دویّم: کلینی و ابن بابویه و شیخ طوسی و دیگران به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: فریضه و واجب است بر هر مسلمان که ده مرتبه پیش از طلوع آفتاب، و ده مرتبه پیش از غروب آفتاب این دعا بخواند: «لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لاشَریکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیی وَ یُمیتُ وَ هُوَ حَیٌّ لَا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».

و در بعضی از روایات چنین است: «یُحْیی وَ یُمیتُ وَ یُمیتُ وَ یُحْیی».

و در چند روایت: «وَ هُوَ حَیٌّ لا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ» نیست، و در بعضی هست، و ظاهراً همه خوب است، و اگر همه قسم را بگوید بهتر است.

و در بعضی از روایات وارد شده است که: اگر ترک شود قضا کنید که لازم است.(1) و در بعضی از روایات: کفّاره گناهان اوست در آن روز.(2)

3- تکبیر

سیّم: ابن بابویه و دیگران به سندهای معتبر بسیار از حضرت امام زین العابدین و حضرت صادق علیهماالسلام روایت کرده اند که: هر که در شام صد مرتبه «اَللّه ُ أکْبَر» بگوید، چنانست که صد بنده آزاد کرده باشد.(3)

و به سند صحیح دیگر از امام محمّد باقر علیه السلام منقول است که: هر که صد مرتبه پیش از طلوع آفتاب، و صد مرتبه پیش از غروب آفتاب «اَللّه ُ أکْبَر» بگوید خداوند کریم برای او

1- 1_ کافی، ج 2، ص 532، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 119، باب تأکد استحباب التهلیل.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 518، باب من قال لا إله إلاّ اللّه... ؛ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 335، باب ما یستحب من الدعاء... .
3- 3_ أمالی، شیخ صدوق، ص 55، مجلس الثالث عشر؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 223، باب نبذه مما یستحب أن یقال... .

مثل ثواب صد بنده آزاد کردن بنویسد؛ و هر که ده مرتبه «سُبْحانَ اللّهِ وَ بِحَمْدِهِ» بگوید خدا ده حسنه برای او بنویسید، و هر که زیاده بگوید زیاده برای او نوشته شود.(1)

4- خواندن «سبحان الله والحمد لله و...»

چهارم: ایضاً ابن بابویه به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: در بهشت غرفه ای چند هست که از اندرون آنها بیرون(2) نمایانست(3)، و از امّت من کسی در آنها ساکن می شود که سخن نیک گوید، و طعام به مردم بخوراند، و به هر که رسد سلام کند، و در شب نماز کند در هنگامی که مردم در خواب باشند. پس گفت: کلام نیک آنست که: در صبح و شام ده مرتبه بگوید: «سُبْحانَ اللّهِ وَالْحَمْدُ للّهِ وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَ اللّه اَکْبَرُ».(4)

و در محاسن برقی به سند صحیح منقولست از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله به مردی گذشت که باغی برای خود غرس می کرد؛ ایستاد و فرمود که: می خواهی تو را دلالت کنم بر باغی که اصلش از این باغ ثابت تر و میوه اش زودرس تر باشد و نیکوتر و باقی تر باشد؟ گفت: بلی یا رسول اللّه! فرمود که: در صبح و شام بگو: «سُبْحانَ اللّهِ وَالْحَمْدُللّهِ وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَ اللّهُ اَکْبَرُ» که به عدد هر تسبیحی، در بهشت درختها برای تو غرس می نمایند از انواع میوه ها، و اینهاست باقیات صالحات که خدا در قرآن فرموده است که نیکوتر و باقی ترند از مال دنیا.(5)

5- خواندن آیه «فسبحان الله حین تمسون و حین تصبحون...»

پنجم: ابن بابویه به سند معتبر از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: هر

1- 1_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 229، باب نبذه مما یقال فی الإصباح و... ؛ محاسن، ج 1، ص 36، ثواب من کبر اللّه مائه تکبیره.
2- 2_ ع: + و از بیرون آنها اندرون او.
3- 3_ آ: + و از بیرون آنها اندرون نمایان است.

4- 4_ أمالى، شيخ صدوق، ص 328، مجلس الثالث والخمسون؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 252، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.

5- 5_ محاسن، ج 1، ص 37، ثواب ما جاء فى التسبيح؛ أمالى، شيخ صدوق، ص 202، مجلس السادس و الثلاثون.

که نزدیک به شام یا بعد از شام سه مرتبه این آیه را بخواند در آن شب چیزی(1) از او فوت نشود، و جمیع بدیها(2) از او دور گردد و همچنین اگر در صبح سه مرتبه بخواند در آن روز چیزی(3) از او فوت نشود و جمیع شرور از او دور گردد(4). آیه این است: «فَسُبْحانَ اللّه ِ حینَ تُمْسُونَ وَ حینَ تُصْبِحُونَ * وَ لَهُ الْحَمْدُ فِی السَّماواتِ وَ الْاءَرْضِ وَ عَشِیّاً وَ حینَ تُظْهِرُونَ(5).(6)»

6- دعای «أصبحت و ربی محمود أصبحت...»

ششم: کلینی و ابن بابویه به سند صحیح و معتبر از امام محمّد باقر و امام جعفر صادق علیهماالسلام روایت کرده اند که: حضرت ابراهیم علیه السلام در هر صباح و مسا سه نوبت(7) این دعا می خواند؛ برای این حق تعالی او را در قرآن ثنا گفت که: «وَ إِبْراهیمَ الَّذی وَفّی(8)» یعنی: حقوق ما را کامل و تمام ادا کرد.

دعا این است: «أَصْبَحْتُ وَ رَبّی مَحْمُودٌ أَصْبَحْتُ لا أُشْرِکُ بِاللّه ِ شَیْئاً وَ لا أَدْعُو مَعَ اللّه ِ إِلهاً آخَرَ وَ لا أَتَّخِذُ مِنْ دُونِه وَلِیّاً».(9)

7- خواندن «الحمد لله رب العالمین کثیراً...»

هفتم: کلینی و ابن بابویه به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: در فرزند آدم سیصد و شصت رگ هست که صد و هشتاد متحرّک، و صد و هشتاد ساکن؛ اگر یکی از رگهای متحرّک ساکن شود، یا یکی از رگهای ساکن متحرک گردد، آدمی را خواب نمی برد؛ لهذا حضرت رسول صلی الله علیه و آله هر صبح

1- 1_ ع: خیری.
2- 2_ آ: شرور.
3- 3_ ع: خیری.
4- 4_ ع: شود.
5- 6_ أمالی، شیخ صدوق، ص 578، مجلس الخامس و الثمانون؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 221، باب نبذه مما یستحب أن یقال... .
6- 5_ سوره مبارکه روم، آیه 17 _ 18.

7- 7_ آ: مرتبه.
8- 8_ سوره مباركه نجم، آيه 37.
9- 9_ كافى، ج 2، ص 534 ، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ علل الشرايع، ج 1، ص 37، باب العلّه التى من أجلها... .

و شام سیصد و شصت مرتبه می گفت: «اَلْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ كَثیراً عَلی كُلِّ حالٍ».(1) و در بعضی روایات: «حَمْداً كَثیراً طَیِّباً عَلی كُلِّ حالٍ».(2)

و به سند معتبر دیگر از حضرت صادق علیه السلام منقول است كه: هر كه در صبح چهار مرتبه بگوید: «اَلْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ» شكر نعمتهای آن روز را به جای آورده است. و هركه در شام چهار مرتبه بگوید، شكر نعمتهای آن شب را به جای آورده است.(3)

8- خواندن «بسم الله الرحمن الرحیم لا حول و...»

هشتم: برقی در محاسن به سند موثّق از حضرت امام رضا علیه السلام روایت كرده است كه: هر كه در صبح سه مرتبه، و در شام سه مرتبه بگوید: «بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ» نترسد از شیطانی، و نه از پادشاهی، و نه از خوره، و نه از پیسی.

و حضرت فرمود كه: من صد مرتبه می گویم.(4) و در تعقیب نماز صبح و نماز شام هفت مرتبه نیز گذشت.

9- دعای «لا حول و لا قوه إلا بالله توكلت...»

نهم: به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است كه: مردی از انصار چند روز به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله نرسید. حضرت از او پرسید كه به چه سبب در این چند روز از ما غایب بودی(5)؟ گفت به سبب تنگدستی و بیماری. فرمود كه: می خواهی تو را دعایی تعلیم نمایم كه چون بخوانی فقر و بیماری از تو زایل گردد؟ گفت: بلی یا

1- 1_ كافی، ج 2، ص 503، باب التحمید و التمجید؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 171، باب استحباب التحمید كل یوم... .
2- 2_ أمالی، شیخ طوسی، ص 597، مجلس یوم الجمعه الثالث والعشر؛ بحارالأنوار، ج 90، ص 215، باب 7، التحمید و انواع المحامد.
3- 3_ كافی، ج 2، ص 503 باب التحمید و التمجید؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 172، باب استحباب التحمید... .

4- 4_ محاسن، ج 1، ص 41، ثواب بسم اللّه الرحمن الرحيم... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 257، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.
5- 5_ ع: + و به نزد ما نمی آمدی.

رسول اللّه! فرمود که در صبح و شام این دعا بخوان: «لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إلاّ بِاللّه ِ تَوَکَّلْتُ عَلَی الْحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ وَ الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ کَبِّرْهُ تَکْبیراً».(1)

10- خواندن «أعوذ بالله السمیع العلیم من...»

دهم: در روایات معتبره بسیار از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: پیش از طلوع و غروب آفتاب ده مرتبه بگو: «أَعُوذُ بِاللّه ِ السَّمیعِ الْعَلیمِ مِنْ هَمَزاتِ الشَّیاطینِ وَ أَعُوذُ بِاللّه ِ أَنْ یَحْضُرُونِ إنَّ اللّه َ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ».(2)

و در بعضی از روایات چنین است: «وَ اَعُوذُ بِکَ رَبِّ اَنْ یَحْضُرُونِ».

و در بعضی روایات: «اَسْتَعیذُ بِاللّه ِ السَّمیعِ الْعَلیمِ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیمِ وَ اَعُوذُ بِاللّه ِ اَنْ یَحْضُرُونِ» تا آخر.(3)

11- دعای «أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شریک له...»

یازدهم: شیخ مفید به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که پیش از طلوع آفتاب و پیش از غروب آفتاب این دعا بخواند، حق تعالی روز(4) قیامت هشت دَرِ بهشت را برای او بگشاید که از هر دَری که خواهد داخل شود.

«أَشْهَدُ أَنْ لا إلهَ إلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَنَّ الدّینَ کَما شَرَعَ وَ الاْءِسْلامَ کَما وَصَفَ وَ الْقَوْلَ کَما حَدَّثَ وَ الْکِتابَ کَما أَنْزَلَ أَنَّ اللّه َ هُوَ الْحَقُّ الْمُبینُ ذَکَرَ اللّه ُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ بِالسَّلامِ».(5)

1- 1_ محاسن، ج 1، ص 42، ثواب قول الحمد للّه و استغفر اللّه؛ أمالی، شیخ مفید، ص 228، مجلس السابع و العشرون... .
2- 2_ کافی، ج 2، ص 532، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 119، باب تأکد استحباب التهلیل... .
3- 3_ کافی، ج 2، ص 533، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 120، باب تأکد استحباب التهلیل... .

4- 4_ ع و آ: در .
5- 5_ أمالى، شيخ مفيد، ص 84، مجلس التاسع مجلس يوم السبت التاسع؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 263، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.

12- خواندن «اللهم صل علی محمد و آل محمد فی الأولین...»

دوازدهم: در بعضی از کتب معتبره مرویست که: هر که سه مرتبه در بامداد، و سه مرتبه در آخر روز این صلوات را بخواند گناهانش آمرزیده شود؛ و شادی او دایم باشد؛ و دعایش مستجاب گردد؛ و روزیش فراخ شود؛ و بر دشمنش ظفر(1) یابد؛ و در بهشت از رفیقان محمّد صلی الله علیه و آله باشد. این است صلوات:

«اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی الْاَوَّلینَ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی الْآخِرینَ وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی الْمَلاَءِ الْاَعْلی وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فِی الْمُرْسَلینَ اَللّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّداً الْوَسیلَهَ وَ الشَّرَفَ وَ الْفَضیلَهَ وَ الدَّرَجَهَ الْکَبیرَهَ اَللّهُمَّ إِنّی آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ لَمْ أَرَهُ فَلا تَحْرِمْنی یَوْمَ الْقِیامَهِ رُوءْیَتَهُ وَ ارْزُقْنی صُحْبَتَهُ وَ تَوَفَّنی عَلی مِلَّتِه وَ اسْقِنی مِنْ حَوْضِه مَشْرَباً رَوِیّاً سائِغاً هَنیئاً لا أَظْمأُ بَعْدَهُ أَبَداً إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ اَللّهُمَّ کَما آمَنْتُ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ لَمْ أَرَهُ فَأَرِنی(2) فِی الْجِنانِ وَجْهَهُ اَللّهُمَّ بَلِّغْ رُوْحَ مُحَمَّدٍ عَنّی تَحِیَّهً کَثیرَهً وَ سَلاماً».(3)

13- دعای «اللهم إن ظلمی أصبح مستجیراً یعفوک...»

سیزدهم: سیّد بن طاوس رضی الله عنه در فلاح السائل و محاسبه النفس روایت کرده است به سند معتبر از امام محمّد باقر علیه السلام که: چون نزدیک به غروب(4)، رنگ آفتاب بر در و دیوار و کوه متغیّر می شد، از دیده مبارک حضرت رسول صلی الله علیه و آله آب جاری می شد، و این دعا می خواند:

«أَمْسی ظُلْمی مُسْتَجیراً بِعَفْوِکَ وَ أَمْسَتْ ذُنُوبی مُسْتَجیرَهً بِمَغْفِرَتِکَ وَ أَمْسی خَوْفی مُسْتَجیراً بِأَمْنِکَ(5) وَ أَمْسی ذُلّی مُسْتَجیراً بِعِزِّکَ وَ أَمْسی فَقْری مُسْتَجیراً بِغِناکَ وَ أَمْسی

1- 1_ ع و آ: یاری.
2- 2_ حاشیه متن و آ و متن ع: فَعَرِّفْنی.
3- 3_ ثواب الأعمال، ص 156، ثواب من قال فی دبر الصلاه الصبح و... ؛ جامع الأخبار، ص 62، فصل الثامن والعشرون... .
4- 4_ حاشیه ع: می شد و.

5- 5_ حاشیه هر سه نسخه: بِکَنَفِکَ.

وَجْهِی الْفانی الْبالی(1) مُسْتَجیراً بِوَجْهِکَ الْباقی(2) الْکَریمِ أَلْبِسْنی عافِیَتَکَ وَ جِلِّلْنی کَرامَتَکَ وَ غَشِّنی رَحْمَتَکَ وَ قِنی شَرَّ خَلْقِکَ مِنَ الْجِنِّ وَ الْاءِنْسِ یا اَللّهُ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ». (3)

و به سند حسن کالصحیح از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله فرمود که: در شب معراج، ملائکه مرا تعلیم کردند که در هر صبح و شام این دعا بخوانم:

«اَللّهُمَّ إِنَّ ظُلْمی أَصْبَحَ مُسْتَجیراً بِعَفْوِکَ وَ ذَنْبی أَصْبَحَ مُسْتَجیراً بِمَغْفِرَتِکَ وَ ذُلّی أَصْبَحَ مُسْتَجیراً بِعِزَّتِکَ(4) وَ فَقْری أَصْبَحَ مُسْتَجیراً بِغِناکَ وَ وَجْهِیَ الْفانی الْبالی أَصْبَحَ مُسْتَجیراً بِوَجْهِکَ الدّائِمِ الْباقی الَّذی لا یَفْنی». (5)

14- دعای «مرحباً بکما من ملکین حفیظین کریمین...»

چهاردهم: ایضاً در فلاح السائل به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ بعد از(6) صبح و بعد از شام این دعا می خواندند: «مَرْحَباً بِکُما مِنْ مَلَکَیْنِ حَفیظَیْنِ کَریمَیْنِ أُمْلی عَلَیْکُما ما تُحِبّانِ إِنْشاءَ اللّهُ».

پس مشغول «سُبْحانَ اللّهِ» و «لا إلهَ إلاَّ اللّهُ» و سایر ذکرها می شدند تا طلوع آفتاب و غروب آفتاب. (7)

15- خواندن «یا من ختم النبوه بحمد صلی الله علیه و آله...»

پانزدهم: ایضاً به سند معتبر در فلاح السائل از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که هر روز نزد غروب آفتاب این دعا بخواند اگر در آن شب(8) یا در آن هفته یا در آن ماه یا در آن سال بمیرد داخل بهشت شود:

1- 1_ آ: الْبالِی الْفانِی.
2- 2_ حاشیه متن: الدائِمِ الْباقِی اللّهُمَّ.
3- 3_ فلاح السائل، ص 207، فصل الحادی والعشرون فی صلاه العصر؛ محاسبه النفس، ص 30، فصل فی دعوات رویت... .
4- 4_ حاشیه متن و آ: بِعِزِّک.

5- 5_ تفسیر قمی، ج 2، ص 10، معراج رسول اللّه صلی الله علیه و آله ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 248، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
6- 6_ ع: بعد از نماز.
7- 7_ بحارالأنوار، ج 83، ص 267، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
8- 8 _ ع: + یا در آن روز .

«یا مَنْ خَتَمَ النُّبُوَّهَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله إِخْتِمْ لی فی یَوْمی هذا بِخَیْرٍ وَ شَهْری بِخَیْرٍ وَ سَنَتی بِخَیْرٍ وَ عُمْری بِخَیْرٍ».(1)

16- خواندن «أحطت علی نفسی و أهلی و مالی و....»

شانزدهم(2): ایضاً در فلاح السائل به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: در هر صبح و شام دست بر سر بگذار، و بر روی خود بکش، پس جمیع ریش خود را به دست بگیر و بگو:

«أَحَطْتُ عَلی نَفْسی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی مِنْ غائِبٍ وَ شاهِدٍ بِاللّه ِ الَّذی لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ الرَّحْمنُ الرَّحیمُ اَلْحَیُّ الْقَیُّومُ لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لا نَوْمٌ لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَ ما فِی الْاَءَرْضِ مَنْ ذَا الَّذی یَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاّ بِإِذْنِهِ یَعْلَمُ ما بَیْنَ أَیْدیهِمْ وَ ما خَلْفَهُمْ وَ لا یُحیطُونَ بِشَیْ ءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاّ بِما شاءَ وَسِعَ کُرْسِیُّهُ السَّماواتِ وَ الْاَءَرْضَ وَ لا یَوءُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ».

اگر در صبح بخوانی جان و اهل و مال و فرزندان تو تا شام از بلاها محفوظ باشد(3)، و اگر در شام خوانی تا صبح محفوظ ماند(4).(5)

17- دعای «اللهم یا مقلب القلوب و الأبصار...»

هفدهم: ایضاً در فلاح السائل به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: چه مانع است شما را که در هر صبح و شام سه مرتبه این دعا را بخوانید:

«اَللّهُمَّ یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الْاَءَبْصارِ ثَبِّتْ قَلْبی عَلی دینِکَ وَ لا تُزِغْ قَلْبی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنی وَ هَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً إِنَّکَ أَنْتَ الْوَهّابُ وَ أَجِرْنی مِنَ النّارِ بِرَحْمَتِکَ اَللّهُمَّ امْدُدْ لی فی عُمْری وَ أَوْسِعْ عَلَیَّ فی رِزْقی وَ انْشُرْ عَلَیَّ رَحْمَتَکَ وَ إِنْ کُنْتُ عِنْدَکَ فی أُمِّ الْکِتابِ شَقِیّاً فَاجْعَلْنی سَعیداً فَإِنَّکَ تَمْحُو ما تَشاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ أُمُّ الْکِتابِ».(6)

1- 1_ فلاح السائل، ص 221 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 267، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ ع و آ: شماره شانزدهم و هفدهم جابجا است.

3- 3_ ع و آ: ماند.
4- 4_ آ: باشند.
5- 5_ فلاح السائل، ص 222 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 269، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.
6- 6_ فلاح السائل، ص 222 ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 267، باب 45، الأدعيه والأذكار عند الصباح.

18- خواندن «سبحان الله و بحمده سبحان الله العظیم...»

هجدهم: شیخ طوسی و سیّد ابن طاوس از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده اند که: هر که در صبح و شام یک مرتبه بگوید: «سُبْحانَ اللّه ِ وَ بِحَمْدِهِ سُبْحانَ اللّه ِ الْعَظیم» (1) حق تعالی ملکی بفرستد به سوی بهشت که برای او در زمین بهشت که از مشک ناب است درختان غرس کند، و دیوار بر دیوار (2) آنها بکشد و دَری بر آن نصب کند، و بر آن در بنویسد که این بستان فلان پسر فلان است. (3)

و سیّد به روایت معتبر دیگر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که این تسبیح را بگوید در غیر مقام تعجّب، حق تعالی هزار گناه او را محو کند؛ و هزار حسنه برای او ثبت نماید؛ و هزار شفاعت برای او بنویسد؛ و هزار درجه برای او بلند کند؛ و برای او از این کلمه، مرغ سفیدی خلق کند که تا روز قیامت این تسبیح را گوید و ثوابش برای او نوشته شود. (4)

19- دعای «لا إله إلا الله والله اکبر سبحان الله...»

نوزدهم: در بلدالأمین از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: پرسیدم از حضرت رسول صلی الله علیه و آله از تفسیرِ مقالید یعنی کلیدهای حاجات و سعادات؟ فرمود که: ده مرتبه در صبح، و ده مرتبه در شام این دعا بخوان که هر که بخواند خدا شش خصلت او را عطا کند:

اوّل: آن که شیطان و لشکر او بر او دست نیابند.

دویّم: آن که قنطاری از ثواب به او عطا کنند که در میزان عمل او از کوه اُحُد سنگین تر باشد.

سیّم: آن که او را درجه ای بدهند که به غیر نیکوکاران به آن نرسند.

چهارم: خدا حوریان را به او تزویج نماید.

1- 1_ آ: سبحان اللّه العظیم سبحان اللّه و بحمده.
2- 2_ آ: دیواری بر دور.

3- 3_ فلاح السائل ، ص 223 .
4- 4_ فلاح السائل، ص 224 ؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 322، باب استحباب التسبیح... .

پنجم: دوازده ملک در وقت خواندن(1) حاضر شوند، و در نامه ای(2) بنویسند، و در روز قیامت برای او شهادت بدهند.

ششم: چنان باشد که توارت و انجیل و قرآن را تلاوت کرده باشد؛ و چنان باشد که حج و عمره ای مقبول کرده باشد؛ و اگر در آن شب یا در آن روز بمیرد(3) او را در زمره شهدا بنویسند.

اینست دعا: «لا إِلهَ إِلاّ اللّه ُ وَ اللّه ُ أَکْبَرُ سُبْحانَ اللّهِ وَ الْحَمْدُ للّه ِ أَسْتَغْفِرُ اللّه َ(4) لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ هُوَ الاْءَوَّلُ وَ الاْآخِرُ وَ الظّاهِرُ وَ الْباطِنُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیی وَ یُمِیتُ وَ هُوَ حَیٌّ لا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».(5)

20- خواندن «سبحان الله و بحمده...»

بیستم: شیخ شهید رحمه الله به سندی از ابن عباس روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که بعد از صبح هزار مرتبه بگوید: «سُبْحانَ اللّهِ وَ بِحَمْدِه» خود را از خدا خریده است، و در آخر آن روز از آتش جهنم آزاد می شود.(6)

21- خواندن «الحمدلله الذی عرفنی نفسه و لم یترکنی...»

بیست و یکم: قطب راوندی _ ره _ از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که(7) صبح کند و چهار نعمتِ خدا را یاد نکند، می ترسم که نعمت خدا از او زایل گردد.

«اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی عَرَّفَنی نَفْسَهُ وَ لَمْ یَتْرُکْنی عُمْیانَ الْقَلْبِ.

اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی جَعَلَنی مِنْ أُمَّهِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله .

اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی جَعَلَ رِزْقی فی یَدَیْهِ وَ لَمْ یَجْعَلْ رِزْقی فی أَیْدِی النّاسِ.

1- 1_ ع و آ: + دعا.

2- 2_ ع: نامه او.

3- 3_ آ: در آن روز و آن شب بمیرد.
4- 4_ آ: + و .
5- 5_ در آن منبع یافت نشد؛ ر . ک به: بحارالأنوار، ج 83، ص 281، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح. مستدرک الوسایل، ج 5، ص 391، باب نبذه مما یقال فی الإصباح... .
6- 6_ بحارالأنوار، ج 83، ص 281، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
7- 7_ آ: + شب را .

اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی سَتَرَ ذُنُوبی وَ لَمْ یَفْضَحْنی بَیْنَ الْخَلائِقِ».(1)

یعنی: سپاس خداوندی را سزاست که خود را به من شناسانید، و مرا کوردل نگذاشت.

سپاس خداوندی را رواست که مرا از امّت محمّد(2) صلی الله علیه و آله گردانید.

حمد می کنم خداوندی را که روزیِ مرا خود، متکفّل شد و به دست مردم نگذاشت.

ستایش می کنم خداوندی را که گناهان مرا پوشانید و مرا میان خلایق رسوا نگردانید.

22- دعای «أقدم بین یدی نسیانی و عجلتی بسم الله و...»

بیست و دویّم: ایضاً راوندی _ ره _ روایت کرده است که: حضرت امام زین العابدین علیه السلام هر صبح و شام ده مرتبه این دعا می خواندند: «أُقَدِّمُ بَیْنَ یَدَیْ نِسْیانی وَ عَجَلَتی بِسْمِ اللّهِ وَ ما شاءَ اللّهُ عَلی ما أَسْتَقْبِلُ فی یَوْمی هذا ذَکَرْتُهُ أَوْ نَسیتُهُ» و اگر در شب خواند: «فی لَیْلَتی هذِه» بگوید.(3)

و کلینی _ ره _ به سند صحیح روایت کرده است از حضرت صادق علیه السلام که: حضرت امام زین العابدین علیه السلام چون صبح می شد می گفتند: «اَبْتَدِئُ یَوْمی هذا بَیْنَ یَدَیْ نِسْیانی وَ عَجَلَتی بِسْمِ اللّهِ وَ ما شاءَ اللّهُ».

پس حضرت صادق علیه السلام فرمود که: هر که این دعا را در صبح بخواند، مجزیست او را از آن چه در آن روز فراموش کند و «بِسْمِ اللّهِ» در اوّلِ آن نگوید، و در آنچه او را خوش آید و «مَاشَاءَاللّهُ» نگوید.(4)

23- دعای «اللهم إنی أصبحت فی نعمه منک و...»

بیست و سیّم: ایضاً راوندی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: در هر صبح

1- 1_ الدعوات، ص 81، فصل فی صحه البدن و العافیه بالصلاه؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 282، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ ع: + مصطفی.
3- 3_ الدعوات، ص 288، مستدرکات الدعوات من نسخه کتابی... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 282، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
4- 4_ کافی، ج 2، ص 523، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 288، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

و شام سه مرتبه این دعا بخواند: «اَللّٰهُمَّ إِنّی أَصْبَحْتُ فی نِعْمَهٍ مِنْکَ وَ عافِیَهٍ وَ سَتْرٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَتْمِمْ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ وَ عافِیَتَکَ وَ سِتْرَکَ». (1)

24- خواندن «الحمدلله رب العالمین الحمدلله...»

بیست و چهارم: در کتاب بلدالأمین از سلمان فارسی رضی الله عنه روایت کرده است: هر بنده ای که بعد از (2) صبح سه مرتبه بگوید: «اَلْحَمْدُ للّٰه (3) رَبِّ الْعالَمینَ اَلْحَمْدُ للّٰه ِ حَمْداً کَثیراً طَیِّباً مُبارَکاً فیهِ» حق تعالی هفتاد نوع بلا از او دفع کند که کمتر آنها اندوه باشد. (4)

25- خواندن «سبحان الله الملک القدوس...»

بیست و پنجم: کلینی به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ چون صبح می کرد سه مرتبه می گفت: «سُبْحانَ الْمَلِکِ الْقُدُّوسِ»

پس می گفت: «اَللّٰهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ زَوالِ نِعْمَتِکَ وَ مِنْ تَحْویلِ عافِیَتِکَ وَ مِنْ فُجْأَهِ نِقْمَتِکَ وَ مِنْ دَرَکِ الشَّقاءِ وَ مِنْ شَرِّ ما سَبَقَ فِی الْکِتابِ (5) اَللّٰهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِعِزَّهِ مُلْکِکَ وَ شِدَّهِ قُوَّتِکَ وَ بِعِظَمِ سُلْطانِکَ وَ بِقُدْرَتِکَ عَلی خَلْقِکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ».

و فرمود که: بعد از خواندن دعا هر حاجت که خواهی (6) بطلب که برآورده است. (7)

26- خواندن «أصبحت بالله مؤمناً علی دین محمد و سنته...»

بیست و ششم: (8) کلینی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: چون صبح کنی بگو: «أَصْبَحْتُ بِاللّٰهِ مُؤْمِناً عَلی دینِ مُحَمَّدٍ وَ سُنَّتِه وَ دینِ عَلِیٍّ وَ سُنَّتِهِ وَ دینِ

1- 1_ الدعوات، ص 85، فصل فی صحه البدن و العافیه بالصلاه؛ مستدرک الوسایل، ج 5، ص 393، باب نبذه مما یقال فی الإصباح.
2- 2_ ع: + نماز .
3- 3_ ع: _ للّه .

4- 4_ در آن منبع یافت نشد؛ ر . ک به: بحارالأنوار، ج 83، ص 283، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
5- 5_ حاشیه هر سه نسخه: اللّیل.
6- 6_ آ: داری.
7- 7_ کافی، ج 2، ص 527، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 227، باب نبذه مما یقال فی الصباح... .
8- 8_ آ: + ایضاً .

الْاَوْصِیاءِ وَ سُنَّتِهِمْ آمَنْتُ بِسِرِّهِمْ وَ عَلاٰنِیَتِهِمْ وَ شاهِدِهِمْ وَ غائِبِهِمْ أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِمَّا اسْتَعاذَ مِنْهُ رَسُولُ اللّٰهِ صلی الله علیه و آله وَ عَلِیٌّ وَ الْاَوْصِیاءُ وَ أَرْغَبُ إِلَی اللّٰهِ فیما رَغِبُوا إِلَیْهِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّٰهِ».(1)

27- دعای «اللهم إنی أسئلک إیماناً تباشر به قلبی و...»

بیست و هفتم: کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: این دعا را پیغمبران از یکدیگر یاد(2) گرفته اند و نوشته اند تا [به] پیغمبر ما صلی الله علیه و آله رسیده است، و آن حضرت در صبح این دعا می خواندند:

«اَللّٰهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ إیماناً تُباشِرُ بِه قَلْبی وَ یَقیناً حَتّی أَعْلَمَ أَنَّهُ لا یُصیبُنی إِلاّ ما کَتَبْتَ لی وَ رِضاً بِما قَسَمْتَ لی حَتّی لا أُحِبَّ تَعْجیلَ ما أَخَّرْتَ وَ لا تَأْخیرَ ما عَجَّلْتَ یا حَیُّ یا قَیُّومُ بِرَحْمَتِکَ أَسْتَغیثُ أَصْلِحْ لی شَأْنی کُلَّهُ وَ لا تَکِلْنی إِلی نَفْسی طَرْفَةَ عَیْنٍ أَبَداً وَ صَلَّی اللّٰهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه(3)».(4)

28- دعای «الله اکبر الله اکبر کبیراً و سبحان الله...»

بیست و هشتم: ایضاً کلینی به سند صحیح از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر بنده ای که بعد از صبح پیش از طلوع آفتاب این دعا بخواند، ملکی مبادرت کند و آن را در میان بال خود بگذارد و به آسمان برد؛ چون به آسمان اول رسد ملائکه پرسند که با خود چه داری؟ گوید: کلمه ای چند است که مردی از مؤمنان خوانده است. پس دعا را می خواند؛ ملائکه می گویند: خدا رحمت کند گوینده این کلمات را و او را بیامرزد؛ و همچنین به هر آسمانی که می گذرد، ملائکه می پرسند که با خود چه داری(5)؟ و او می گوید، و ایشان طلب رحمت و(6) آمرزش برای او می کنند تا به عرش

1- 1_ کافی، ج 2، ص 522، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 288، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ ع: فرا.
3- 3_ حاشیه متن: و آل محمّد.
4- 4_ کافی، ج 2، ص 524، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 289، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

5- 5_ ع و آ: _ که با خود چه داری؟ .
6- 6_ آ: _ رحمت و .

می رسد، و حاملان عرش می پرسند، و او را دعا می کنند، و می گویند: بِبَر این کلمات را و بسپار به حافظان گنجهای گفتارِ مؤمنان، که اینها کلمات خزانه ایست؛ پس می برند و در دیوانِ کنوز ثبت می کنند. اینست دعا:

«اَللّه ُأَکْبَرِ اَللّه ُأَکْبَرُ کَبیراً وَ سُبْحانَ اللّه ِ بُکْرَةً وَ أَصیلاً وَ الْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ کَثیراً لا شَریکَ لَهُ وَ صَلَّی اللّه عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه». (1)

29- خواندن «لا إله إلا الله وحده لا شریک له...»

بیست و نهم: ایضاً کلینی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر که در هنگام طلوع صبح (2) این اذکار را بخواند او را در آن صبح از غافلان ننویسند، و هر که در شام بخواند در آن شب او را از غافلان ننویسند. اینست اذکار:

ده مرتبه بگوید: «لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیی وَ یُمیتُ وَ یُمیتُ وَ یُحْیی وَ هُوَ حَیٌّ لا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرُ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ»؛

و ده مرتبه: «اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»؛ و سی و پنج (3) مرتبه: «سُبْحانَ اللّهِ»؛ و سی و پنج (4) مرتبه: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ»؛ و سی و پنج (5) مرتبه: «اَلْحَمْدُ للّه ِ». (6)

30- خواندن «أستغفر الله، أتوب إلی الله...»

سی ام: کلینی و دیگران به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله در هر بامداد هفتاد مرتبه می گفت: «أسْتَغْفِرُ اللّه َ»، و هفتاد مرتبه: «أتُوبُ إلَی اللّه ِ». (7)

1- 1_ کافی، ج 2، ص 526، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 292، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ آ: آفتاب.
3- 3_ آ: _ و پنج .
4- 4_ آ: _ و پنج .

5- 5_ آ: _ و پنج .
6- 6_ كافى، ج 2، ص 534، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسايل الشيعه، ج 7، ص 228، باب نبذه مما يقال فى الإصباح و... .
7- 7_ كافى، ج 2، ص 504، باب الإستغفار؛ وسايل الشيعه، ج 7، ص 179، باب استحباب الإستغفار فى كل يوم.

31- خواندن «بسم الله الذی لا یضر مع اسمه شیء...»

سی و یکم: در بلدالأمین از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر که در صبح، سه مرتبه این دعا بخواند تا شام به او بلایی نرسد، و اگر در شام بخواند(1) تا صبح به او بلایی نرسد: «بِسْمِ اللّه(2) الَّذی لا یَضُرُّ مَعَ اسْمِه شَیْ ءٌ فِی الْأَرْضِ وَ لا فِی السَّماءِ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ».(3)

32- خواندن «الحمد لله الذی ذهب باللیل بقدرته و...»

سی و دویّم: به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام منقول است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که خواهد که چون در قیامت حاضر شود در نامه عمل او شهادت به وحدانیّت خدا و رسالت من بوده باشد، گشوده شود برای او هشت درِ بهشت، و ندا کنند او را که ای دوست خدا! از هر یک که خواهی داخل شو، پس بگوید چون داخل صباح شود: «اَلْحَمْدُ للّه الَّذی ذَهَبَ بِاللَّیْلِ بِقُدْرَتِه وَ جاءَ بِالنَّهارِ بِرَحْمَتِه خَلْقاً جَدیداً مَرْحَباً بِالْحافِظَیْنِ وَ حَیّاکُمَا اللّهُ مِنْ کاتِبَیْنِ» پس رو به جانب راست و چپ بگرداند و بگوید: «اُکْتُبا بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ إِنّی أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ السّاعَةَ آتِیَةٌ لا رَیْبَ فِیها وَ أَنَّ اللّهَ یَبْعَثُ مَنْ فِی الْقُبُورِ عَلی ذلِکَ أَحْیا وَ عَلَیْهِ أَمُوتُ وَ عَلی ذلِکَ أُبْعَثُ(4) إِنْ شاءَ اللّهُ اَللّهُمَّ أَقْرِأْ مُحَمَّداً وَ آله مِنّی(5) السَّلامَ».(6)

33- خواندن «الحمد لله المحسن المجمل المنعم المفضل...»

سی و سیّم: از حضرت صادق علیه السلام مرویست که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله نزد هر طلوع صبح بر در خانه امیرالمؤمنین و فاطمه علیهماالسلام می ایستاد و می گفت:

«اَلْحَمْدُ للّهِ الْمُحْسِنِ الْمُجْمِلِ الْمُنْعِمِ الْمُفْضِلِ الَّذی بِنِعْمَتِه تَتِمُّ الصّالِحاتُ سَمِعَ سامِعٌ

1- 1_ ع و آ: بگوید.
2- 2_ ع و آ: _ اللّه .

3- 3_ بلدالأمين، ص 59، الدعاء فی الصباح؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 298، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.
4- 4_ حاشيه ع: أحيى.
5- 5_ ع: منّا.
6- 6_ أمالی، شيخ صدوق، ص 17، مجلس الخامس؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 246، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.

بِحَمْدِ اللّه ِ وَ نِعْمَتِه وَ حُسْنِ بَلائِهِ عِنْدَنا نَعُوذُ بِاللّه ِ مِنَ النّارِ نَعُوذُ بِاللّه ِ مِنْ صَباحِ النّارِ نَعُوذُ بِاللّه ِ مِنْ مَساءِ النّارِ الصَّلاةَ یا أَهْلَ الْبَیْتِ إِنَّما یُرِیدُ اللّهُ لِیُذْهِبَ عَنْکُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَیْتِ وَ یُطَهِّرَکُمْ تَطْهِیراً».(1)

اگر دیگران خوانند تا: «مِنْ مَساءِ النّارِ» باید خواند.

34- خواندن «اللهم أنت ربی لا شریک لک أصبحنا...»

سی و چهارم: شیخ مفید از حضرت سلمان رضی الله عنه روایت کرده است که: حضرت رسالت صلی الله علیه و آله فرمود که هر صبح و شام سه مرتبه بگو:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ رَبّی لا شَریکَ لَکَ أَصْبَحْنا وَ أَصْبَحَ الْمُلْکُ للّه ِ» که کفّاره گناهانیست که در مابین این دو وقت کرده.(2)

35- خواندن «اللهم افعل لی سهماً وافراً فی کل...»

سی و پنجم: شیخ طوسی به سند معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: در صبح سه مرتبه بگو: «اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی سَهْماً وافِراً فی کُلِّ حَسَنَةٍ أَنْزَلْتَها مِنَ السَّماءِ إِلَی الاْءَرْضِ فی هذَا الْیَوْمِ وَ اصْرِفْ عَنّی کُلَّ مُصیبَةٍ أَنْزَلْتَها مِنَ السَّماءِ إِلَی الاْءَرْضِ فی هذَا الْیَوْمِ وَ عافِنی مِنْ طَلَبِ ما لَمْ تُقَدِّرْ لی مِنْ رِزْقٍ وَ ما قَدَّرْتَ لی مِنْ رِزْقٍ فَسُقْهُ إِلَیَّ فی یُسْرٍ مِنْکَ وَ عافِیَةٍ آمینَ».(3)

36- دعای «أمسینا و أمسی الملک لله الواحد القهار و...»

سی و ششم: ایضاً شیخ طوسی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: آن حضرت در شام این دعا می خواندند:

«أَمْسَیْنا وَ أَمْسَی الْمُلْکُ للّه ِ الْواحِدِ الْقَهّارِ وَ الْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ الَّذی ذَهَبَ بِالنَّهارِ

1- 1_ أمالی، شیخ صدوق، ص 144، مجلس التاسع و العشرون؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 246، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

2- 2_ أمالی، شیخ مفید، ص 228، مجلس السابع و العشرون؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 248، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
3- 3_ أمالی، شیخ طوسی، ص 371، مجلس الثالث عشر فیه... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 249، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

وَ جاءَ بِاللَّیْلِ وَ نَحْنُ فی عافِیَهٍ مِنْهُ اَللّهُمَّ هذا خَلْقٌ جَدیدٌ قَدْ غَشّانا فَما عَلِمْتَ لِی فیهِ مِنْ خَیْرٍ فَسَهِّلْهُ وَ قَیِّضْهُ وَ اکْتُبْهُ أَضْعافاً مُضاعَفَهً وَ ما عَلِمْتَ فیهِ مِنْ شَرٍّ فَتَجاوَزْ عَنْهُ بِرَحْمَتِکَ أَمْسَیْتُ لا أَمْلِکُ ما أَرْجُو وَ لا أَدْفَعُ شَرَّ ما أَخْشی أَمْسَی الْاءَمْرُ لِغَیْری وَ أَمْسَیْتُ مُرْتَهَناً بِکَسْبی وَ أَمْسَیْتُ لا فَقیرَ أَفْقَرُ مِنّی فَسَعْ لِفَقْری مِنْ سَعَتِکَ مِمّا کَتَبْتَ عَلی نَفْسِکَ التَّقْوی ما أَبْقَیْتَنی وَ الْکَرامَهَ إِذا تَوَفَّیْتَنی وَ الصَّبر عَلی ما أَبْلَیْتَنی وَ الْبَرکَهَ فِیما رَزَقْتَنی وَ الْعَزْمَ عَلی طاعَتِکَ فیما بَقِیَ مِنْ عُمْری وَ الشُّکْرَ لَکَ فیما أَنْعَمْتَ بِه عَلَیَّ».(1)

37- دعای «اللهم إنی أشهدک أنه ما أمسی و...»

سی و هفتم: کلینی و ابن بابویه و دیگران به سندهای موثّق و معتبر از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده اند که: حق تعالی نوح علیه السلام را بنده بسیار شکرکننده نامید برای آن که هر صبح و شام این دعا می خواند: «اَللّهُمَّ إِنّی أُشْهِدُکَ أَ نَّهُ ما أَمْسی وَ أَصْبَحَ بی مِنْ نِعْمَهٍ أَوْ عافِیَهٍ فی دینٍ أَوْ دُنْیا فَمِنْکَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الشُّکْرُ بِها عَلَیَّ حَتّی تَرْضی إِلهَنا».(2)

و در بعضی از روایات چنین است:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَصْبَحْتُ أُشْهِدُکَ أَ نَّهُ ما أَصْبَحَ بی مِنْ نِعْمَهٍ(3) فی دینٍ أَوْ دُنْیا فَإِنَّها مِنْکَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلی ذلِکَ وَ لَکَ الشُّکْرُ کَثیراً».(4)

و در بعضی از روایات: «اَللّهُمَّ إِنَّهُ ما أَصْبَحَ بی مِنْ نِعْمَهٍ أَوْ عافِیَهٍ فی دینٍ أَوْ دُنْیاً فمِنْکَ

1- 1_ أمالی، شیخ طوسی، ص 371، مجلس الثالث عشر فیه... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 249، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ علل الشرایع، ج 1، ص 29، باب العلّه التی من أجلها سمی نوح؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 251، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
3- 3_ ع و آ: + أو عافیهٍ.
4- 4_ کافی، ج 2، ص 534، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 253، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الشُّکْرُ بِها عَلَیَّ حَتّی تَرْضی وَ بَعْدَ الرِّضا» ده مرتبه می خواند،(1) و همه خوبست.

38- دعای «اللهم إنی أشهدک و أشهد ملائکتک المقربین و...»

سی و هشتم: کلینی و برقی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: هر که صبح این دعا بخواند، اگر در آن روز بمیرد داخل بهشت شود؛ و هر که در شام این دعا بخواند، اگر در آن شب بمیرد داخل بهشت شود: «اَللّهُمَّ إنّی أُشْهِدُکَ وَ أُشْهِدُ مَلائِکَتَکَ الْمُقَرّبینَ وَ حَمَلَةَ الْعَرْشِ(2) الْمُصْطَفینَ اَ نَّکَ أَنْتَ اللّهُ لا إِلَهَ إِلاّ أَنْتَ الرَّحْمنُ الرَّحیمُ وَ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ صلی الله علیه و آله وَ اَنَّ اَمیرَالْمُؤْمِنینَ عَلِیّاً وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَیْنَ وَ عَلِیَّ بْنَ الْحُسَیْنِ وَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ وَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ وَ مُوسَی بْنَ جَعْفَرٍ وَ عَلِیَّ بْنَ مُوسی وَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ وَ عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ وَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ وَ الْحُجَّةَ بْنَ الْحَسَنِ علیهم السلام أَئِمَّتی وَ أَوْلِیائی عَلی ذلِکَ أَحْیا وَ عَلَیْهِ أَمُوتُ وَ عَلَیْهِ أُبْعَثُ یَوْمَ الْقِیامَهِ وَ أَبْرَءُ(3) اللّهَ عَلَیْهِمْ وَ عَلی اَوْلِیائِهِمْ».(4)

39- خواندن «بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی...»

سی و نهم: کلینی و برقی _ رحمه اللّه علیهما _ به سندهای معتبر از حضرت صادق و کاظم علیهماالسلام روایت کرده اند که: چون نزدیک شود به غروب آفتاب این دعا بخوان تا ایمن گردی از شرّ هر درنده، و از شرّ شیطان لعین و فرزندان او، و از هر گزنده(5) و صاحب زهری، و از دزدان و غولان.

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ وَ اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی یَصِفُ وَ لا یُوصَفُ وَ یَعْلَمُ وَ لا یُعْلَمُ یَعْلَمُ خائِنَهَ الاْءَعْیُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ وَ أَعُوذُ بِوَجْهِ اللّهِ الْکَریمِ وَ بِسْمِ اللّهِ الْعَظیم مِنْ شَرِّ ما ذَرَأَ وَ بَرَأَ وَ مِنْ شَرِّ ما تَحْتَ

1- 1_ تفسیر عیاشی، ج 2، ص 280، من سوره بنی إسرائیل... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 262، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ حاشیه هر سه نسخه: عَرْشِکَ.
3- 3_ ع و آ: + مِن فُلانٍ و فُلانٍ وَ فلانٍ و مُعوِیَهَ لَعْنَهُ .

4- 4_ کافی، ج 2، ص 522، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ محاسن، ج 1، ص 44، ثواب القول فی الإصباح و الإمساء.

5- 5_ آ: از شرّ شیطان لعین و فرزندان او و از شرّ هر درنده و از هر گزنده.

الثَّری وَ مِنْ شَرِّ ما ظَهَرَ وَ ما بَطَنَ وَ مِنْ شَرِّ ما کانَ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهارِ وَ مِنْ شَرِّ أبی قِتْرَهَ(1) وَ ما وَلَدَ وَ مِنْ شَرِّ الرَّسیسِ وَ مِنْ شَرِّ ما وَصَفْتُ وَ ما لَمْ أَصِفْ وَ الْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمینَ».(2)

40- خواندن «أعوذ بالله من الشیطان الرجیم، بسم الله ماشاءالله...»

چهلم: از حضرت امام حسن عسکری علیه السلام منقول است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله به مردی از اصحاب خود گفت که: اگر خواهی شرّ دشمنان به تو نرسد در صبح بگو: «اَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الشَّیْطانِ الرَّجیم» و اگر خواهی خدا تو را ایمن گرداند از غرق شدن و سوختن و لقمه در گلو ماندن، در هر صبح سه مرتبه این دعا بخوان تا ایمن گردی از این بلاها تا شام، و در شام سه مرتبه بخوان تا ایمن گردی از این بلاها تا صبح.

پس فرمود که: خضر و الیاس علیهماالسلام در هر موسم حج یکدیگر را ملاقات می کنند، و چون از یکدیگر جدا می شوند این دعا را می خوانند؛ و این دعا از شعار شیعیان ماست روزی که حضرت قائم علیه السلام ظاهر می شود، به این دعا دوستان ما از دشمنان ما ممتاز(3) می شوند. اینست دعا:

«بِسْمِ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ لا یَصْرِفُ السُّوءَ إِلاّ اللّهُ بِسْمِ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ لا یَسُوقُ الْخَیْرَ إِلاَّ اللّهُ بِسْمِ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ ما یَکُونُ مِنْ نِعْمَهٍ فَمِنَ اللّهِ بِسْمِ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ بِسْمِ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبینَ».(4)

و در مهج الدعوات دعا را چنین روایت کرده است:

«بِسْمِ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ ما شاءَ اللّهُ کُلُّ نِعْمَهٍ مِنَ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ الْخَیْرُ کُلُّهُ بِیَدِ اللّهِ ما شاءَ اللّهُ لا یَصْرِفُ السُّوءَ إِلاَّ اللّهُ».(5)

1- 1_ حاشیه هر سه نسخه: مُرَّهَ.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 532، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ محاسن، ج 2، ص 368، باب التحرز.
3- 3_ ع: تمییز.

4- 4_ تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام ، ص 19، سد الأبواب عن المسجد دون باب علی علیه السلام ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 260، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

5- 5_ مهج الدعوات، ص 310، و من ذلک دعاء الخضر و إلیاس علیهماالسلام .

41- دعای «بسم الله و بالله و إلی الله و من الله...»

چهل و یکم: کلینی و شیخ طوسی و صاحب مکارم به سندهای معتبر روایت کرده اند که: حضرت امام محمّد باقر یا امام جعفر صادق علیهاالسلام در هر بامداد این دعا می خواندند. و بعضی از دعاهای صبح و شام نقل کرده اند:

«بِسْمِ اللّه ِ وَ بِاللّه ِ وَ إِلَی اللّه ِ وَ مِنَ اللّه ِ وَ فی سَبیلِ اللّه ِ وَ عَلی مِلَّهِ رَسُولِ اللّه ِ صلی الله علیه و آله اَللّهُمَّ إِلَیْکَ أَسْلَمْتُ نَفْسی وَ إِلَیْکَ فَوَّضْتُ أَمْری وَ إِلَیْکَ وَجَّهْتُ وَجْهی وَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ یا رَبَّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ احْفَظْنی بِحِفْظِ الْأیمانِ مِنْ بَیْنِ یَدَیَّ وَ مِنْ خَلْفی وَ عَنْ یَمینی وَ عَنْ شِمالی وَ مِنْ فَوْقی وَ مِنْ تَحْتی(1) لا إِلهَ إِلاَّ أَنْتَ لا قُوَّهَ إِلاَّ بِاللّه ِ أَسْئَلُ اللّه َ الْعَفْوَ وَ الْعافِیَهَ مِنْ کُلِّ سُوءٍ فِی الدُّنْیا وَالْآخِرَهِ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ عَذابِ الْقَبْرِ وَ مِنْ ضیقِ الْقَبْرِ وَ مِنْ ضِغْطَهِ الْقَبْرِ وَ أَعُوذُ بِکَ(2) مِنْ سَطَواتِ(3) اَللَّیْلِ وَ النَّهارِ اَللّهُمَّ رَبَّ الشَّهْرِ الْحَرامِ وَ رَبَّ الْبَیْتِ الْحَرامِ وَ رَبَّ الْبَلَدِ الْحَرامِ وَ رَبَّ الْحِلِّ وَ الْحَرامِ(4) أَبْلِغْ مُحَمَّداً وَ آلَهُ عَنِّی السَّلامَ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ(5) بِدِرْعِکَ الْحَصینَهِ وَ أَعُوذُ بِجَمْعِکَ أَنْ لا تُمیتَنی غَرَقاً أَوْ حَرَقاً أَوْ شَرَقاً أو قَوَداً أَوْ صَبْراً أَوْ هَضْماً أَوْ تَرَدّیاً فِی بِئْرٍ أَوْ أَکیلَ السَّبُعِ أَوْ مَوْتَ الْفُجْأَهِ أَوْ بِشَیْ ءٍ(6) مِنْ مَیْتَهِ السُّوءِ وَ لکِنْ أَمِتْنی عَلی فِراشی فی طاعَتِکَ وَ طاعَهِ رَسُولِکَ صَلَواتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ مُصیباً لِلْحَقِّ غَیْرَ مُخْطِئٍ(7) أَوْ فِی الصَّفِّ الَّذی نَعَتَّ أَهْلَهُ فی کِتابِکَ فَقُلْتَ «کَأَ نَّهُمْ بُنْیانٌ مَرْصُوصٌ» أُعیذُ نَفْسی وَ دینی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ ما رَزَقَنی رَبّی بِاللّه ِ الْواحِدِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ أُعیذُ نَفْسی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ ما رَزَقَنی رَبّی بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ وَ مِنْ شَرِّ غاسِقٍ اِذا وَقَبَ وَ مِنْ شَرِّ النَّفاثاتِ فِی الْعُقَدِ وَ مِنْ شَرِّ

1- 1_ حاشیه متن و آ: وَ مِن قَبْلی.
2- 2_ حاشیه متن: باللّه ِ.
3- 3_ حاشیه متن و آ: سَطَوات الأشرارِ فی.
4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: الإحرامِ.
5- 5_ ع و آ: + بِکَ .
6- 6_ حاشیه ع: لاشیئاً مِن میتاتٍ، و حاشیه آ: لاشیئاً.
7- 7_ حاشیه متن و ع: بُنیانٌ مرصوص مُصیباً لِلْحَقِ غَیْرَ مُخطی ءٍ.

حاسِدٍ اِذا حَسَدَ اُعیذُ نَفْسی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ ما رَزَقَنی رَبّی(1) بِرَبِّ النّاسِ مَلِکِ النّاسِ اِلهِ النّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْواسِ الْخَنّاسِ الَّذی یُوَسْوِسُ فی صُدُورِ النّاسِ مِنَ الْجِنَّهِ والنّاسِ اَلْحَمْدُ للّه ِ عَدَدَ ما خَلَقَ اللّه ُ والْحَمْدُ للّه ِ مِثْلَ ما خَلَقَ اللّه وَ الْحَمْدُ للّه ِ مِلْاءَ ما خَلَقَ اللّه ُ وَ الْحَمْدُ للّه ِ مِدادَ کَلِماتِه وَ الْحَمْدُ للّه ِ زِنَهَ عَرْشِه وَ الْحَمْدُ للّه ِ رِضا نَفْسِه لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ الْحَلیمُ الْکَریمُ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ العَلِیُّ الْعَظیمُ سُبْحانَ اللّه ِ رَبِّ السَّمواتِ وَالْأَرَضینَ وَ ما بَیْنَهُما وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ دَرَکِ الشَّقاءِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَماتَهِ الْاَعْداءِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الْفَقْرِ وَ الْوَقْرِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِی الْاَهْلِ وَ الْمالِ وَ الْوَلَدِ».

و در بعضی روایات: پس ده مرتبه صلوات فرستد بر محمّد و آل محمّد.(2)

42- دعای عشرات

چهل و دویّم: سیّد بن طاوس و دیگران به سندهای معتبر از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده اند که: روزی حضرت امیرالمؤمنین با حضرت امام حسین _ صلوات اللّه علیهما_ گفت که: ای فرزند! البتّه تقدیرات خدا در حقّ تو جاری خواهد شد به هر نحوی که مصلحت داند؛ عهد کن با من رازی که با تو می گویم با کسی نگوئی تا دوازده ماه از شهادت من بگذرد، و تو را خبری می دهم که اصلش از خداوند عالمیان است، و آن دعاییست که تو را تعلیم می نمایم که هر بامداد و پسین بخوانی، تا مشغول نوشتن ثواب آن گردند هزار هزار ملک، که هر یک را خدا قوّت هزار هزار کاتب عطا کند در سرعت کتابت، و موکّل گرداند به استغفار از برای تو هزار هزار ملک را که هر یک را قوّت هزار هزار استغفار کننده بدهد، و بنا کنند برای تو هزار هزار قصر که در هر قصری هزار هزار خانه باشد؛ و همسایه جدّت رسول اللّه صلی الله علیه و آله باشی؛ و در دارالسلام برای تو خانه بنا کنند

1- 1_ حاشیه متن و ع: بِقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 525، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ مصباح، شیخ طوسی، ص 94، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ مکارم الاخلاق، ص 279، دعاء فی کل صباح و مساء.

که همسایه اهل خود باشی؛ و در جنّت عدن برای تو هزار(1) شهر بنا کنند؛ و با تو از قبرِ تو نامه ای محشور شود سخن گو که به راستی سخن گوید، که بر صاحب من هیچ فزع و خوف نیست، و بر صراط نلغزد، و عذاب را بر او راهی نیست؛ و به شهادت از دنیا مفارقت کنی،(2) و هرگز تو را درنیابد(3) فقر و پریشانی و تنگدستی و دیوانگی و بلاهای بد؛ و در آن روز هر حاجت از حاجتهای دنیا و آخرت که بطلبی برآورده شود، و پیِ هر کاری که بروی تو را میسّر گردد، و به عدد هر نفسی از نفسهای جنّ و انس برای تو هزار هزار حسنه نوشته شود(4)، و هزار هزار گناه محو شود، و هزار هزار درجه بلند شود، و موکّل گرداند برای استغفار کردن از برایِ تو، عرش و کرسی و فردوس را، تا روزی که محشور شوی، و نزد عرش الهی بایستی.

پس عهد کن با من که این دعا را تعلیم نکنی تا وقت وفات خود، و چون نزدیک وفات تو شود تعلیم نکنی مگر اهل بیت و شیعیان خود را، زیرا که اگر به دیگران تعلیم نمایی حاجت های بد از خدا طلبند و روا شود(5)، و چون محشور شوید خوفی و اندوهی بر شما نباشد، و باید که در هنگام خواندنِ دعا با وضو باشی و روی تو به جانب قبله باشد، و اگر روز جمعه بعد از نماز عصر بخوانی بهتر است.

اینست دعای عشرات:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیم سُبْحانَ اللّه ِ وَ الْحَمْدُ للّه ِ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَ اللّه ُ أَکْبَرُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ سُبْحانَ اللّه ِ آناءِ اللَّیْلِ وَ أَطْرافَ النَّهارِ سُبْحانَ اللّه ِ بِالْغُدُوِّ وَ الْآصالِ سُبْحانَ اللّه ِ بِالْعَشِیِّ وَ الْاءِبْکارِ سُبْحانَ اللّه ِ حینَ تُمْسُونَ وَ حینَ تُصْبِحُونَ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِی السَّماواتِ وَ الْاءَرْضِ وَ عَشِیّاً وَ حینَ تُظْهِرُونَ یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ یُخْرِجُ

1- 1_ ع و آ: + هزار.
2- 2_ ع و آ: + و سعادتمند زندگانی کنی.
3- 3_ آ: نیاید.
4- 4_ آ: + و هزار هزار درجه بلند شود.
5- 5_ ع و آ: + و می خواهم که این فضیلت، مخصوص شما باشد .

الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ وَ يُحْىِ الاْءَرْضَ بَعْدَ مَوْتِها وَ كَذلِكَ تُخْرَجُونَ سُبْحانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّهِ عَمّا يَصِفُونَ وَ سَلامٌ عَلَى الْمُرْسَلينَ وَ الْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعالَمينَ سُبْحانَ ذِى الْمُلْكِ وَ الْمَلَكُوتِ سُبْحانَ ذِى الْعِزَّهِ وَ الْجَبَرُوتِ سُبْحانَ ذِى الْكِبْرِياءِ وَ الْعَظَمَهِ (1) الْمَلِكِ الْحَقِّ الْمُبينِ الْمُهَيْمِنِ الْقُدُّوسِ (2) سُبْحانَ الْقائِمِ الدّائِمِ سُبْحانَ الدّائِمِ الْقائِمِ سُبْحانَ رَبِّىَ الْعَظيمِ سُبْحانَ رَبِّىَ الاْعْلى (3) سُبْحانَ الحَىِّ الْقَيُّومِ سُبْحانَ الْعَلِىِّ الاْءَعْلى سُبْحانَهُ وَ تَعالى سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنا وَ رَبُّ الْمَلائِكَهِ وَ الرُّوحِ سُبْحانَ الدّائِمِ غَيْرِ الْغافِلِ سُبْحانَ الْعالِمِ بِغَيْرِ تَعْليمٍ سُبْحانَ خالِقِ ما يُرى وَ ما لا يُرى سُبْحانَ الَّذى يُدْرِكُ الاْءَبْصارَ وَ لا تُدْرِكُهُ الاْءَبْصارُ وَ هُوَ اللَّطيفُ الْخَبيرُ اَللّهُمَّ إِنّى أَصْبَحْتُ (4) مِنْكَ فى نِعْمَهٍ وَ خَيْرٍ وَ بَرَكَهٍ وَ عافِيَهٍ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أَتْمِمْ عَلَىَّ نِعْمَتَكَ وَ خَيْرَكَ وَ بَرَكاتِكَ وَ عافِيَتَكَ وَ نَجاهً مِنَ النّارِ وَ ارْزُقْنى شُكْرَكَ وَ عافِيَتَكَ وَ فَضْلَكَ وَ كَرامَتَكَ أَبَداً ما أَبْقَيْتَنى اَللّهُمَّ بِنُورِكَ اهْتَدَيْتُ وَ بِفَضْلِكَ اسْتَغْنَيْتُ وَ بِنِعْمَتِكَ أَصْبَحْتُ وَ أَمْسَيْتُ اَللّهُمَّ إِنّى أُشْهِدُكَ وَ كَفى بِكَ شَهيداً وَ أُشْهِدُ مَلائِكَتَكَ وَ أَنْبِيائَكَ وَ رُسُلَكَ وَ حَمَلَهَ عَرْشِكَ وَ سُكّانَ سَماواتِكَ وَ أَرْضِكَ (5) وَ جَميعَ خَلْقِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللّه ُ (6) لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ وَحْدَكَ لا شَريكَ لَكَ وَ أَنَّ مُحَمَّداً صَلَواتُكَ عَلَيهِ وَ آلِهِ عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ وَ أَ نَّكَ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ تُحْيى وَ تُميتُ وَ تُميتُ وَ تُحْيى وَ أَشْهَدُ أَنَّ الجَنَّهَ حَقٌّ وَ اَنَّ النّارَ حَقٌّ وَ أَنَّ النُّشُورَ حَقٌّ وَ السّاعَهَ آتِيَهٌ لا رَيْبَ فِيها وَ أَنَّ اللّه َ يَبْعَثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ و أَشْهَدُ أَنَّ عَلِىَّ بْنَ أَبيطالِبٍ أَميرُالْمُوءْمِنينَ حَقّاً حَقّاً وَ أَنَّ الاْءَئِمَّهَ مِنْ وُلْدِه هُمُ الاْءَئِمَّهُ الْهُداهُ الْمَهْدِيُّونَ غَيْرُالضّالّينَ وَ لا الْمُضِلّينَ وَ أَنَّهُم أَوْلِياوءُكَ الْمُصْطَفَوْنَ وَ حِزْبُكَ الْغالِبُونَ وَ صَفْوَتُكَ وَ خِيَرَتُكَ مِنْ خَلْقِكَ وَ نُجَباوءُكَ الَّذينَ انْتَجَبْتَهُمْ لِدينِكَ وَ اخْتَصَصْتَهُمْ مِنْ خَلْقِكَ

1- 1_ ع: + سبحان اللّه.
2- 2_ ع و آ: سُبْحانَ اللّه ِ الْمَلِكِ الْحَىِّ الذِى لايَمُوتُ سُبْحانَ اللّه ِ المَلِكِ الحَىِّ القُدّوسِ.
3- 3_ آ: ربّى الأعلى سُبحانَه و تعالى سُبوحٌ.
4- 4_ آ: و أَمْسَيْتُ.
5- 5_ حاشيه ع: أَرَضيك.
6- 6_ ع و آ: + الذى.

وَ اصْطَفَيْتَهُمْ عَلى عِبادِکَ وَ جَعَلْتَهُمْ حُجَّةً عَلَى الْعالَمينَ صَلَواتُکَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعينَ(1) وَ السَّلامُ وَ رَحْمَةُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ اَللّهُمَّ اكْتُبْ لى هذِهِ الشَّهادَةَ عِنْدَکَ حَتّى تُلَقِّنِيها(2) وَ أَنْتَ عَنّى راضٍ إِنَّکَ عَلى ما(3) تَشاءُ قَديرٌ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً(4) يَصْعَدُ أَوَّلُهُ وَ لا يَنْفَدُ آخِرُهُ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً تَضَعُ لَکَ السَّماءُ كَنَفَيْها وَ تُسَبِّحُ لَکَ الاْءَرْضُ وَ مَنْ عَلَيْها اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً سَرْمَداً أَبَداً لا انْقِطاعَ لَهُ وَ لا نَفادَ وَ لَکَ يَنْبَغى وَ إِلَيْکَ يَنْتَهى فِىَّ وَ عَلَىَّ وَ لَدَىَّ وَ مَعِىَ وَ قَبْلى وَ بَعْدى وَ أَمامى وَ خَلْفى وَ فَوْقى وَ تَحْتى وَ إِذَا مِتُّ وَ بَقيتُ فَرْداً وَحيداً ثُمَّ فَنَيْتُ وَ لَکَ الْحَمْدُ إِذا نُشِرْتُ وَ بُعِثْتُ يا مَوْلاىَ اَللّهُمَّ وَ لَکَ الْحَمْدُ وَ لَکَ الشُّكْرُ بِجَميعِ مَحامِدِکَ كُلِّها عَلى جَميعِ نَعْمائِکَ كُلِّها حَتّى يَنْتَهِىَ الْحَمْدُ إِلى ما تُحِبُّ رَبَّنا وَ تَرْضاهُ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ عَلى كُلِّ أَكْلِهٍ وَ شَرْبَهٍ وَ بَطْشَهٍ وَ قَبْضَهٍ وَ بَسْطَهٍ وَ فى كُلِّ مَوْضِعِ شَعْرَهٍ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً خالِداً مَعَ خُلُودِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْدَاً لا مُنتَهى لَهُ دونَ عِلْمِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا أَمَدَ لَهُ دُونَ مَشِيَّتِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً لا أَجْرَ لِقائِلِه إِلاّ رِضاکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلى حِلْمِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلى عَفْوِکَ بَعْدَ قُدْرَتِکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ باعِثَ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ وارِثَ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ بَديعَ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ مُنْتَهَى الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ مُبْتَدِعَ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ مُشْتَرِى الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ وَلِىَّ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ مالِکَ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ قَديمَ الْحَمْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ صادِقَ الْوَعْدِ وَفِىَّ الْعَهْدِ عَزيزَ الْجُنْدِ قائِمَ(5) الْمَجْدِ وَ لَکَ الْحَمْدُ رَفيعَ الدَّرَجاتِ مُجيبَ الدَّعَواتِ مُنْزِلَ الآْياتِ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَماواتٍ عَظيمَ الْبَرَكاتِ مُخْرِجَ النُّورِ مِنَ الظُّلُماتِ وَ مُخْرِجَ مَنْ فِى الظُّلُماتِ إِلَى النُّورِ مُبَدِّلَ السَّيِئاتِ حَسَناتٍ وَ جاعِلَ الْحَسَناتِ دَرَجاتٍ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ غافِرَ الذَّنْبِ وَ قابِلَ التَّوْبِ شَديدَ الْعِقابِ ذَا الطَّوْلِ لا

1- 1_ حاشيه ع: أجمعين.
2- 2_ آ: تُلَقّيها، و حاشيه آن: تُلَقّيْنَها.
3- 3_ حاشيه آ: كُلّ شيئ.
4- 4_ حاشيه آ: يَصْعَدُ أَوَّلُه و لايَنفَدُ آخِرُه اللّهمّ لَکَ الحَمْدُ حَمْداً.
5- 5_ حاشيه متن: قَديم، ولى در ع: برعكس.

إلهَ إِلاّ أَنْتَ إِلَيْکَ الْمَصیرُ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ فِی اللَّیْلِ إِذا یَغْشی وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی النَّهارِ إِذا تَجَلّی وَ لَکَ الْحَمْدُ فِی الْآخِرَهِ وَ الأُولی وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ کُلِّ نَجْمٍ وَ مَلَکٍ فِی السَّماءِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ الثَّری وَ الْحَصی وَ النَّوی(1) وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما فی جَوْفِ الأَرْضِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ أَوْزانِ مِیاهِ الْبِحارِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ أَوْراقِ الأَشْجارِ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا عَلی وَجْهِ الأَرضِ(2) وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ مَا أَحصی کِتابُکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ ما أَحاطَ به عِلْمُکَ وَ لَکَ الْحَمْدُ عَدَدَ الإِنْسِ وَ الْجِنِّ وَ الْهَوامِّ وَ الطَّیْرِ وَ الْبَهائِمِ وَ السِّباعِ حَمْداً کَثیراً طَیِّباً مُبارَکاً فیهِ کَما تُحِبُّ رَبَّنا وَ تَرْضی وَ کَما یَنْبَغی لِکَرَمِ وَجْهِکَ وَ عِزِّ جَلالِکَ»

پس ده مرتبه می گویی(3): «لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ اللَّطیفُ الْخَبیرُ»؛

و ده مرتبه: «لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ لَهُ الْمُلْکُ وَ لَهُ الْحَمْدُ یُحْیی وَ یُمیتُ وَ یُحْیی وَ هُوَ حَیٌّ لا یَمُوتُ بِیَدِهِ الْخَیْرِ وَ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ»؛

و ده مرتبه: «أَسْتَغْفِرُ اللّه َ الَّذی لا إِلهَ إِلاّ هُوَ الحَیُّ الْقَیُّومُ وَ أَتُوبُ إِلَیْهِ»؛ و ده مرتبه: «یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ یا اَللّه ُ»؛ و ده مرتبه: «یا رَحْمانُ یا رَحْمانُ»؛ و ده مرتبه: «یا رَحیمُ یا رَحیمُ»؛ و ده مرتبه: «یا بَدیعَ السَّماواتِ وَ الأَرْضِ»؛ و ده مرتبه: «یا ذَا الْجَلالِ وَ الإِکْرامِ»؛ و ده مرتبه: «یا حَنّانُ یا مَنّانُ»؛ و ده مرتبه: «یا حَیُّ یا قَیُّومُ»؛ و ده مرتبه: «یا حَیُّ لا اِلهَ اِلاّ أَنْتَ»؛ و ده مرتبه: «یا اَللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ»؛ و ده مرتبه: «بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ»؛ و ده مرتبه: «اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»؛ و ده مرتبه: «اَللّهُمَّ افْعَلْ بی ما أَنْتَ أَهْلُهُ»؛ و ده مرتبه: «آمینَ آمینَ»؛ و ده مرتبه سوره «قُلْ هُوَ اللّه ُ أَحَد؛»

پس می گویی: «اَللّهُمَّ اصْنَعْ بی ما أَنْتَ أَهْلُهُ وَ لا تَصْنَعْ بی ما أَنَا أَهْلُهُ فَإِنَّکَ أَهْلُ

1- 1_ ع و آ: + ولکَ الْحَمدُ عَدَدَ ما فی جَوِّ السَّماء.
2- 2_ حاشیه متن و ع و متن آ: وَ قَطْرِ الأَمطارِ.
3- 3_ آ: بگو.

التَّقْوى وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ وَ أَنَا أَهْلُ الذُّنُوبِ وَ الْخَطايا فَارْحَمْنى يا مَوْلاىَ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمينَ».

پس ده مرتبه: «لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَىِّ الَّذى لا يَمُوتُ وَالْحَمْدُ للّه ِ الَّذى لَمْ يَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِى الْمُلْكِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِىٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ كَبِّرْهُ تَكْبيراً».(1)

43- دعای «أمسيت اللهم معتصماً بذمامک المنيع...»

چهل و سيّم: سيّد بن طاوس و ديگران به سندهای معتبر روايت كرده اند كه: چون حضرت صادق عليه السلام در زمان منصور به عراق تشريف آوردند، شيعيان به خدمت آن حضرت آمدند و گفتند: ای مولای ما! دانسته ايم كه تربت حضرت امام حسين عليه السلام شفای هر درد است، آيا باعث امان از هر خوف می گردد؟ حضرت فرمود كه: بلی، هر كه خواهد كه برای او امان گردد از هر خوف و بيم، بايد كه تسبيحی از تربت مقدّس آن حضرت به كف گيرد، و دعايی كه حضرت اميرالمؤمنين _ صلوات اللّه عليه _ خواند در شبی كه بر فراش حضرت رسول صلی الله عليه و آله خوابيد، سه مرتبه بخواند. و دعا اينست:

«أَمْسَيْتُ اَللّهُمَّ مُعْتَصِماً بِذِمامِكَ(2) الْمَنيعِ الَّذى لا يُطاوَلُ وَ لا يُحاوَلُ مِنْ شِرِّ كُلِّ غاشِمٍ وَ طارِقٍ مِنْ سائِرِ ما(3) خَلَقْتَ(4) مِنْ خَلْقِكَ الصّامِتِ وَ النّاطِقِ فى جُنَّهٍ مِنْ كُلِّ مَخُوفٍ بِلِباسٍ سابِغَهٍ حَصِينَهٍ وَلاءِ(5) أَهْلِ بَيْتِ نَبِيِّكَ عليهم السلام مُحْتَجِباً(6) مِنْ كُلِّ قاصِدٍ لى إِلى أَذِيَّهٍ بِجِدارٍ حَصينِ الْاءِخْلاصِ فِى الْاِعْتِرافِ بِحَقِّهِم وَ التَّمَسُّكِ بِحَبْلِهِمْ مُوقِناً أَنَّ الحَقَّ لَهُمْ وَ مَعَهُمْ وَ فيهِمْ وَ بِهِمْ أُوالِى مَنْ والَوا وَ اُعادى مَنْ عادَوْا وَ أُجانِبُ مَنْ جانَبُوا فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أَعِذْنى اللّهُمَّ بِهِمْ مِنْ شَرِّ كُلِّ مَا أَتَّقيهِ يا عَظيمُ حَجَرْتُ الْاَعادِىَ عَنّى بِبَديعِ السَّماواتِ وَ الْاَءَرْضِ إِنّا جَعَلْنا مِنْ بَيْنِ أَيْديهِمْ سَدًّا وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدّاً فَأَغْشَيْناهُمْ فَهُمْ لا يُبْصِرُونَ».

1- 1_ مهج الدعوات، ص 145، روايه المتقدمه من دعاء العشرات.
2- 2_ ع و آ: + وَ جِوارِک .
3- 3_ حاشيه متن: مَنْ.
4- 4_ ع و آ: + و ما خَلَقْتَ.

5- 5_ حاشيه ع و آ: وَ هِىَ وَلاءَ.
6- 6_ حاشيه ع و آ: مُحْتَجِزاً.

پس تسبیح را ببوسد، و بر دیده های خود گذارد و بگوید: «اَللّٰهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِحَقِّ هذِهِ التُّرْبَهِ وَ بِحَقِّ صاحِبِها وَ بِحَقِّ جَدِّه وَ بِحَقِّ أَبیهِ وَ بِحَقِّ أُمِّه وَ بِحَقِّ أَخیهِ وَ بِحَقِّ وُلْدِهِ الطّاهِرینَ اجْعَلْها شِفاءً مِنْ کُلِّ داءٍ وَ أَماناً مِنْ کُلِّ خَوْفٍ وَ حِفْظاً مِنْ کُلِّ سُوءٍ».

پس تسبیح را بر پیشانی و دو جانب پیشانی(1) خود بگذارد، و اگر در صبح چنین کند تا شام در امان خدا باشد، و اگر در شام چنین کند تا صبح در امان خدا باشد.(2)

44- دعای «اللهم إنی أسئلک أن تصلی علی محمد و آل محمد و...»

چهل و چهارم: شیخ طوسی و دیگران گفته اند که: در هنگام غروب آفتاب این دعا بخواند:

«اَللّٰهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَسْئَلُکَ خَیْرَ لَیْلَتی هذِهِ وَ خَیْرَ ما فیها وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ لَیْلَتی هذِهِ وَ شَرِّ ما فیها اَللّٰهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ تَکْتُبَ عَلَیَّ خَطیئَةً أَوْ إِثْماً اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اکْفِنی خَطیئَتَها وَ إِثْمَها وَ أَعْطِنی یُمْنَها وَ بَرَکاتِها(3) وَ عَوْنَها وَ نُورَها اَللّٰهُمَّ نَفْسی خَلَقْتَها وَ بِیَدِکَ حَیاتُها وَ مَوْتُها اَللّٰهُمَّ فَإِنْ أَمْسَکْتَها فَإِلی رِضْوانِکَ وَ الْجَنَّةِ وَ إِنْ أَرْسَلْتَها فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اغْفِرْ لَها وَ ارْحَمْها».(4)

45- دعای «ربی الله حسبی الله لا إله إلا هو علیه توکلت...»

چهل و پنجم: ایضاً گفته اند که: در هنگام غروب آفتاب این دعا بخواند:

«رَبِّیَ اللّٰهُ حَسْبِیَ اللّٰهُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّٰهِ ما شاءَ اللّٰهُ کانَ أَشْهَدُ وَ أَعْلَمُ أَنَّ اللّٰهَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ وَ أَنَّ اللّٰهَ قَدْ أَحاطَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عِلْماً وَ أَحْصی کُلَّ شَیْ ءٍ عَدَداً اَللّٰهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ نَفْسی وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّةٍ رَبّی آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ اَللّٰهُمَّ(5) أَمْسی خَوْفی مُسْتَجیراً بِأَمانِکَ

1- 1_ ع: روی.
2- 2_ فلاح السائل، ص 224 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 276، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

3- 3_ حاشیه متن و ع: بَرَکَتَها.
4- 4_ مصباح، شیخ طوسی، ص 90، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 25، ثمّ تدعو بدعاء... .
5- 5_ حاشیه ع: الهی.

فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ آمِنّی فَإِنَّکَ لا تَخْذُلُ مَنْ آمَنْتَهُ اَللّهُمَّ أَمْسی جَهْلی مُسْتَجیراً بِحِلْمِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ عُدْ عَلَیَّ بِحِلْمِکَ وَ فَضْلِکَ إِلهی أَمْسی فَقْری مُسْتَجیراً بِغِناکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ الْواسِعِ الْهَنیئِ الْمَری ءِ اَللّهُمَّ(1) أَمْسی ذَنْبی مُسْتَجیراً بِمَغْفِرَتِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اغْفِرْ لی مَغْفِرَةً عَزْماً جَزْماً لا تُغادِرُ(2) ذَنْباً وَ لا أَرْتَکِبُ بَعْدَها مُحَرَّماً إِلهی أَمْسی ذُلّی مُسْتَجیراً بِعِزِّکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أَعِزَّنی عِزّاً لا أَذِلُّ(3) بَعْدَهُ أَبَداً إِلهی أَمْسی ضَعْفی مُسْتَجیراً بِقُوَّتِکَ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ قَوِّ فی رِضاکَ ضَعْفی إِلهی أَمْسی وَجْهِیَ الْبالِی الْفانی مُسْتَجیراً بِوَجْهِکَ الدّائِمِ الْباقِی الَّذی لا یَبْلی وَ لا یَفْنی فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ أَجِرْنی مِنْ عَذابِ النّارِ وَ مِنْ شَرِّ الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اِفْتَحْ لی بابَ الاْءَمْرِ الَّذی فیهِ الْیُسْرُ وَ الْعافِیَةُ وَ النَّجاحُ وَ الرِّزْقُ الکَثیرُ الطَّیِّبُ الْحَلالُ الْواسِعُ اَللّهُمَّ بَصِّرْنی سَبیلَهُ وَ هَیِّئْ لی مَخْرَجَهُ وَ مَنْ قَدَّرْتَ لَهُ مِنْ خَلْقِکَ عَلَیَّ مَقْدُرَةً بِسُوءٍ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ خُذْهُ عَنّی مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَ مِنْ خَلْفِه وَ عَنْ یَمینِه وَ عَنْ شِمالِه وَ مِنْ فَوْقِه وَ مِنْ تَحْتِه وَ اَلْجِمْ لِسانَهُ وَ قَصِّرْ یَدَهُ وَ أَخْرِجْ صَدْرَهُ وَ امْنَعْهُ مِنْ أَنْ یَصِلَ إِلَیَّ أَوْ إِلی أَحَدٍ مِنْ أَهْلی وَ مَنْ یَعْنینی أَمْرُهُ أَوْ شَیْ ءٍ مِمّا خَوَّلْتَنی وَ رَزَقْتَنی وَ أَنْعَمْتَ بِه عَلَیَّ مِنْ قَلیلٍ أَوْ کَثیرٍ بِسُوءٍ یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَریدِ یا مَنْ یَحُولُ بَیْنَ الْمَرْءِ وَ قَلْبِه یا مَنْ هُوَ بِالْمَنْظَرِ الاْءَعْلی یا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِه شَیْ ءٌ وَ هُوَ السَّمیعُ الْبَصیرُ(4) یا لا اِلهَ اِلاّ أنْتَ بِحَقِّ لا اِلهَ اِلاّ أنتَ ارْضَ عَنّی یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِحَقِّ لا اِلهَ إلاّ اَنْتَ ارْحَمْنی یا لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ بِحَقِّ لا اِلهَ اِلاّ أَنْتَ تُبْ عَلَیَّ یَا لا إلهَ إلاّ أَنْتَ بِحَقِّ لا إلهَ إلاّ أَنْتَ أَرْزُقْنی یا لا إلهَ إلاّ أَنْتَ أَعْتِقْنی مِنَ النّارِ یا لا إِلهَ إلاّ أَنْتَ بِحَقِّ لا إِلهَ إلاّ أَنْتَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِقَضاءِ(5) حَوائِجی فی دُنْیایَ وَ آخِرَتی إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ».(6)

ص : 240

1- 1_ حاشیه ع: الهی.
2- 2_ متن آ و حاشیه ع: + لِی.
3- 3_ حاشیه ع: ذلَّ.
4- 4_ ع و آ: الْعَلیم، و حاشیه آن: الْبَصیر.
5- 5_ ع و آ: + جَمیعِ .
6- 6_ مصباح، شیخ طوسی، ص 90، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 26، ثمّ تدعو بدعاء... .

46- دعای «بسم الله و بالله و من الله و إلی الله...»

چهل و ششم: شیخ طوسی و دیگران از حضرت امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده اند که: هر گاه من این دعا بخوانم، پروا ندارم اگر جمیع جنّیان و آدمیان برای ضرر من جمع شوند. و علما این دعا را از دعاهای صباح و مسا شمرده اند:

«بِسْمِ اللّهِ وَ بِاللّهِ وَ مِنَ اللّهِ وَ إِلَی اللّهِ وَ فی سَبیلِ اللّهِ اَللّهُمَّ إِلَیْکَ أَسْلَمْتُ نَفْسی وَ إِلَیْکَ وَجَّهْتُ وَجْهی وَ إِلَیْکَ فَوَّضْتُ أَمْری وَ إِلَیْکَ أَلْجَأْتُ ظَهْری فَاحْفَظْنی بِحِفْظِ الْاءیمانِ مِنْ بَیْنِ یَدَیَّ وَ مِنْ خَلْفی وَ عَنْ یَمینی وَ عَنْ شِمالی وَ مِنْ فَوْقی وَ مِنْ تَحْتی وَ ما قَبْلی(1) وَ ادْفَعْ عَنّی بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ فَإِنَّهُ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ».(2)

47- دعای «اللهم إنه لم یمس أحد من خلقک أنت...»

چهل و هفتم: شیخ طوسی و سیّد و دیگران از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده اند که: در دعاهای سرّ که حق تعالی وحی کرد به حضرت رسول صلی الله علیه و آله که یا محمّد! بگو به آنها که می خواهند تقرّب جویند به سوی من که بدانید به علم یقین که این دعا بهترین چیزهاست که به من تقرّب جویید بعد از فرایض. و اکثر این دعا را در دعاهای وقت غروب آفتاب ذکر کرده اند:

«اَللّهُمَّ إِنَّهُ لَمْ یُمْسِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِکَ أَنْتَ إِلَیْهِ أَحْسَنُ صَنیعاً(3) وَ لا لَهُ أَدْوَمُ کَرامَةً وَ لا عَلَیْهِ أَبْیَنُ فَضْلاً وَ لا بِه أَشَدُّ تَرَفُّقاً وَ لا عَلَیْهِ أَشَدُّ حِیاطَةً وَ لا عَلَیْهِ أَشَدُّ تَعَطُّفاً مِنْکَ عَلَیَّ وَ إِنْ کانَ جَمیعُ الْمَخْلُوقینَ یُعَدِّدُونَ مِنْ ذلِکَ مِثْلَ تَعْدیدی فَاشْهَدْ یا کافِیَ الشَّهادَةِ بِأَنّی أَشْهدُکَ بِنیَّةِ صِدْقٍ بِأَنَّ لَکَ الْفَضْلَ وَ الطَّوْلَ فی إِنْعامِکَ عَلَیَّ وَ قِلَّةَ شُکْری لَکَ فیها یا فاعِلَ کُلِّ إِرادَةٍ(4)

1- 1_ ع: قِبَلی.

2- 2_ أمالی، شیخ طوسی، ص 208، مجلس الثامن فیه... ؛ کافی، ج 2، ص 563، باب الدعاء للکرب و الهمّ و... .

3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: صُنْعاً.

4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: کُلّما أرادَه.

وَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ طَوِّقْنی أَماناً مِنْ حُلُولِ السَّخَطِ لِقِلَّهِ الشُّکْرِ وَ أَوْجِبْ لی زِیادَهً مِنْ إِتْمامِ النِّعْمَهِ بِسَعَهِ الْمَغْفِرَهِ أَمْطِرْنی(1) خَیْرَکَ وَ(2) لا تُقایِسْنی بِسُوءِ سَریرَتی وَ امْتَحِنْ قَلْبی لِرِضاکَ وَ اجْعَلْ ما تَقَرَّبْتُ(3) بِه إِلَیْکَ فی دینِکَ خالِصاً وَ لا تَجْعَلْهُ لِلُزُومِ شُبْهَهٍ أَوْ فَخْرٍ أَوْ رِیاءٍ یا کَریمُ».(4)

48- دعای «أللهم أنت أحق من ذکر و أحق من عبد و....»

چهل و هشتم: شیخ شهید _ علیه الرحمه _ از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: آن حضرت هر صبح و شام این دعا می خواندند:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ أَحَقُّ مَنْ ذُکِرَ وَ أَحَقُّ مَنْ عُبِدَ وَ أَبْصَرُ مَنِ ابْتُغِیَ وَ أَرْءَفُ مَنْ مَلَکَ وَ أَجْوَدُ مَنْ سُئِلَ وَ أَوْسَعُ مَنْ أَعْطی أَنْتَ الْمَلِکُ لا شَریکَ لَکَ وَ الْفَرْدُ لا نِدَّ لَکَ کُلُّ شَیْ ءٍ هالِکٌ إِلاّ وَجْهَکَ لَنْ تُطاعَ إِلاّ بِإِذْنِکَ وَ لَمْ تُعْصَ إِلاّ بِعِلْمِکَ تُطاعُ فَتَشْکُرُ وَ تُعْصی فَتَغْفِرُ أَقْرَبُ شَهیدٍ وَ أَدْنی حَفیظٍ حُلْتَ دُونَ الْقُلُوبِ وَ أَخَذْتَ بِالنَّواصی وَ أَثْبَتَّ الاْآثارَ وَ فَسَخْتَ(5) الاْآجالَ الْقُلُوبُ لَکَ(6) مُفیضَهٌ(7) وَ السِّرُّ عِنْدَکَ عَلانِیَهٌ اَلْحَلالُ ما حَلَّلْتَ وَ الْحَرامُ ما حَرَّمْتَ وَ الدّینُ ما شَرَعْتَ وَ الاْءَمْرُ ما قَضَیْتَ وَ الْخَلْقُ خَلْقُکَ وَ الْعَبْدُ عَبْدُکَ وَ أَنْتَ اللّه ُ الرَّءُوفُ الرَّحیمُ أَسْئَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذی أَشْرَقَتْ لَهُ السَّماواتُ وَ الاْءَرْضُ وَ بِکُلِّ حَقٍّ هُوَ لَکَ وَ بِحَقِّ السّائِلینَ عَلَیْکَ أَنْ تَقْبَلَنی فی هذِهِ الْغَداهِ (و اگر در شام بخواند می گوید: فی هذِهِ الْعَشِیَّهِ) وَ أَنْ تُجیرَنی مِنَ النّارِ بِقُدْرَتِکَ».(8)

49- خواندن «اللهم إنی أعوذ بک من ملمات نوازل البلاء و...»

چهل و نهم: قطب راوندی _ رحمه اللّه علیه _ و دیگران از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت

1- 1_ حاشیه متن: أَنْظِرِنی.
2- 2_ آ: + صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ .
3- 3_ حاشیه متن: أَتَقَرَّبُ.
4- 4_ مصباح، شیخ طوسی، ص 96، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 278، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
5- 5_ ع و آ: فَسَحْتَ. حاشیه ع: نَسَخْتَ، و حاشیه آ: فَسَخْتُ.

6- 6_ حاشيه ع و آ: إِلَیکَ.
7- 7_ ع و آ: مُفْضِیَهٌ.
8- 8 _ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 281، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

کرده اند که: جبرئیل از جانب حق تعالی این مناجات را برای استعاذه از بلاها آورد. پس مناسب است که در صبح و شام(1) خوانده شود:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ مُلِمّاتِ نَوازِلِ الْبَلاءِ وَ أَهْوالِ عَظائِمِ الضَّرّاءِ فَأَعِذْنی رَبِّ مِنْ صِرْعَةِ الْبَأْساءِ وَ احْجُبْنی عَنْ(2) سَطَواتِ الْبَلاءِ وَ نَجِّنی مِنْ مُفاجاهِ النِّقَمِ وَ احْفَظْنی(3) مِنْ زَوالِ النِّعَمِ وَ مِنْ زَلَلِ الْقَدَمِ وَ اجْعَلْنی اللّهُمَّ رَبِّ فی حِمی عِزِّکَ وَ حِیاطَهِ حِرْزِکَ مِنْ مُباغَتَهِ الدَّوائِرِ وَ مُعاجَلَهِ الْبَوائِرِ اَللّهُمَّ وَ أَرْضَ الْبَلاءَ فَاخْسِفْها وَ عَرْصَهَ الْمِحَنِ فَارْجُفْها وَ شَمْسَ النَّوائِبِ فَاکْسِفْها وَ جِبالَ السُّوءِ فَانْسِفْها وَ کُرَبَ الدَّهْرِ فَاکْشِفْها وَ عَوائِقَ الْاُمُورِ فَاصْرِفْها وَ أَوْرِدْنی حَیاضَ السَّلامَهِ وَ احْمِلْنی عَلی مَطایا الْکَرامَهِ وَ أَصْبِحْنی إِقالَهَ الْعَثْرَهِ وَ اشْمِلْنی(4) سِتْرَ(5) الْعَوْرَهِ وَ جُدْ عَلَیَّ رَبِّ بِآلائِکَ وَ کَشْفِ بَلائِکَ وَ دَفْعِ ضَرّائِکَ وَ ادْفَعْ عَنّی کَلاکِلَ عَذابِکَ وَ اصْرِفْ عَنّی أَلیمَ عِقابِکَ وَ أَعِذْنی مِنْ بَوائِقِ الدُّهُورِ وَ أَنْقِذْنی مِنْ سُوءِ عَواقِبِ الْاُمُورِ وَ احْرُسْنی مِنْ جَمیعِ الْمَحْذُورِ وَ اصْدَعْ صَفاتَ الْبَلاءِ عَنْ أَمْری وَ اشْلِلْ یَدَهُ عَنّی مَدی عُمْری إِنَّکَ الرَّبُ الْمَجیدُ الْمُبْدِئُ الْمُعیدُ الْفَعّالُ لِما یُریدُ».(6)

50- دعای «اللهم رب النور العظیم و رب الکرسی الرفیع و...»

پنجاهم: سیّد بن طاوس و کفعمی _ رحمه اللّه علیهما _ و دیگران به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: هر که چهل صباح این دعای عهد را بخواند از یاوران قائم آل محمّد صلی الله علیه و آله باشد، و اگر بمیرد پیش از ظهور آن حضرت، خدا او را زنده گرداند، و به خدمت آن حضرت برساند؛ و حق تعالی به هر کلمه ای هزار حسنه برای او بنویسد، و هزار گناه از او محو کند:

1- 1_ آ: + این دعا.
2- 2_ حاشیه آ: مِنْ.
3- 3_ حاشیه هر سه نسخه: احْرُسْنِی.
4- 4_ حاشیه آ: وَ أصْبِحْنِی بإقالَهِ العِشْرَهِ واسْمِلْنِی.
5- 5_ حاشیه متن و ع: بِسِتْرِ.
6- 6_ الدعوات، ص 82 ، فصل فی صحه البدن و العافیه بالصلاه؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 245، عوذه من مرده الجن و الشیاطین.

«اَللّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظيمِ وَ رَبَّ الْكُرْسِىِّ الرَّفيعِ وَ رَبَّ الْبَحْرِ الْمَسْجُورِ وَ مُنْزِلَ التَّوْراهِ وَ الاْءِنْجيلِ وَ الزَّبُورِ وَ رَبَّ الظِّلِّ وَ الْحَرُورِ وَ مُنْزِلَ الْفُرْقانِ الْعَظيمِ وَ رَبَّ الْمَلائِكَهِ الْمُقَرَّبينَ وَ الاْءَنْبِياءِ وَ الْمُرْسَلينَ اَللّهُمَّ إِنّى أَسْئَلُكَ بِاسْمِكَ الْكَريمِ وَ بِنُورِ وَجْهِكَ(1) الْمُنيرِ وَ مُلْكِكَ الْقَديمِ يا حَىُّ يا قَيُّومُ وَ بِاسْمِكَ الَّذى أَشْرَقَتْ بِهِ السَّماواتُ وَ الاْءَرَضُونَ(2) قَبْلَ كُلِّ حَىٍّ يا حَيّاً بَعْدَ كُلِّ حَىٍّ يا حَيّاً لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ اَللّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلانا الاْءِمامَ الْهادِىَ الْمَهْدِىَّ الْقائِمَ بِأَمْرِ اللّه ِ(3) صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَ عَلى آبائِهِ الطّاهِرينَ عَنْ جَميعِ الْمُوءْمِنينَ وَ الْمُوءْمِناتِ فى مَشارِقِ الاْءَرْضِ وَ مَغارِبِها وَ سَهْلِها وَ جَبَلِها وَ بَرِّها وَ بَحْرِها وَ عَنّى وَ عَنْ والِدَىَّ وَ وُلْدى وَ إِخْوانى مِنَ الصَّلَواتِ زِنَهَ عَرْشِ اللّه ِ وَ مِدادَ كَلِماتِه وَ ما أَحْصاهُ كِتابُهُ وَ أَحاطَ بِه عِلْمُهُ اَللّهُمَّ إِنّى أُجَدِّدُ لَهُ فى صَبيحَهِ يَومى(4) وَ ما عِشْتُ فيهِ مِنْ اَيّامِ حَيوتى وَ ما عِشتُ به أيامى عَهْداً وَ عَقَدْاً وَ بَيْعَهً لَهُ فى عُنُقى لا أَحُولُ عَنْها وَ لا أَزُولُ اَبَداً اَللّهُمَّ اجْعَلْنى مِنْ اَعْوانِهِ وَ اَنْصارِهِ وَ الذّابّينَ عَنْهُ وَ الْمُسارِعينَ فى حَوائِجِه وَ الْمُمْتَثِلينَ(5) لاِءَوامِرِه وَ نَواهِيْهِ وَالسّابِقينَ اِلى اِرادَتِه وَ الْمُحامينَ عَنْهُ وَ الْمُسْتَشْهَدينَ بَيْنَ يَدَيْهِ اَللّهُمَّ فَإِنْ حالَ بَيْنى وَ بَيْنَهُ الْمَوْتُ الَّذى جَعَلْتَهُ عَلى عِبادِكَ حَتْماً مَقْضِيّاً فَأَخْرِجْنى مِنْ قَبْرى مُوءْتَزِراً كَفَنى شاهِراً سَيْفى مُجَرِّداً قَناتى مُلَبِّياً دَعْوَهَ الدّاعى فِى الْحاضِرِ وَ الْبادى اَللّهُمَّ أَرِنِى الطَّلْعَهَ الرَّشيدَهَ وَ الْغُرَّهَ الْحَميدَهَ وَ اكْحُلْ مَرَهى بِنَظَرَهٍ مِنّى إِلَيْهِ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ أَوْسِعْ مَنْهَجَهُ وَ اسْلُكْ بى مَحَجَّتَهُ وَ أَنْفِذْ أَمْرَهُ وَ اشْدُدْ أَزْرَهُ وَ قَوِّ ظَهْرَهُ وَ اعْمُرِ اللّهُمَّ بِه بِلادَكَ وَ أَحْيِ بِه عِبادَكَ فَإِنَّكَ قُلْتَ وَ قَوْلُكَ الْحَقُّ ظَهَرَ الْفَسادُ فِى الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ بِما كَسَبَتْ أَيْدِى النّاسِ فَأَظْهِرِ اللّهُمَّ وَلِيَّكَ وَ ابْنَ وَلِيِّكَ وَ ابْنَ بِنْتِ نَبِيِّكَ الْمُسَمّى بِاسْمِ رَسُولِكَ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِه فِى الدُّنْيا وَ الآْخِرَهِ حَتّى لا يَظْفَرَ بِشَىْ ءٍ مِنَ الْباطِلِ إِلاّ مَزَّقَهُ وَ يُحِقَّ اللّه ُ بِهِ(6) الْحَقَّ وَ يُحَقِّقَهُ اللّهُمَّ وَ اجْعَلْهُ مَفْزَعاً

1- 1_ حاشيه آ: وَ بِوَجْهِكَ.
2- 2_ ع و آ: + يا حَيّاً .
3- 3_ ع: بِأَمْرِكْ.
4- 4_ ع و آ: هَذا الْيَوم، و حاشيه آن: وَ يَوْمِى هَذا.
5- 5_ ع: المتمثّلين.
6- 6_ آ: _ به .

لِلمَظْلُومِ مِنْ عِبادِکَ وَ ناصِراً لِمَنْ لا یَجِدُ(1) ناصِراً غَیْرَکَ وَ مُجَدِّداً لِما عُطِّلَ مِنْ أَحْکامِ کِتابِکَ وَ مُشَیِّداً لِما وَرَدَ مِنْ أَعْلامِ دینِکَ وَ سُنَنِ نَبِیِّکَ صلی الله علیه و آله وَ اجْعَلْهُ اللّهُمَّ مِمَّنْ حَصَّنْتَهُ مِنْ بَأْسِ الْمُعْتَدینَ اَللّهُمَّ وَ سُرَّ نَبِیَّکَ مُحَمَّداً صلی الله علیه و آله بِرُؤْیَتِه وَ مَنْ تَبِعَهُ عَلی دَعْوَتِه وَ ارْحَمِ اسْتِکانَتَنا مِنْ بَعْدِه اَللّهُمَّ اکْشِفْ هذِهِ الْغُمَّهَ عَنْ هذِهِ الاْءُمَّهِ بِحُضُورِه وَ عَجِّلِ اللّهُمَّ ظُهُورَهُ إِنَّهُمْ یَرَوْنَهُ بَعیداً وَ نَراهُ قَریباً بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».

پس سه مرتبه دست بر زانوی راست زند و بگوید(2): «اَلْعَجَلَ اَلْعَجَلَ یا مَوْلایَ یا مَوْلایَ یا صاحِبَ الزَّمانِ».(3)

51- دعای «أصبحنا والملک والحمد و العظمه و...»

پنجاه و یکم: ابن بابویه به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: در صبح و پسین این دعا بخوان:

«أَصْبَحْنا وَ الْمُلْکُ وَ الْحَمْدُ وَ التَّعْظیمُ وَ الْعَظَمَهُ وَ الْکِبْریاءُ وَ الْجَبَرُوتُ وَ الْحِکْمَهُ(4) وَ الْعِلْمُ وَ الْجَلالُ وَ الْجَمالُ وَ الْکَمالُ وَ الْبَهاءُ وَ الْقُدْرَهُ وَ التَّقْدیسُ وَ التَّعْظیمُ وَ التَّسْبیحُ وَ التَّکْبیرُ وَ التَّهْلیلُ وَ التَّمْجیدُ وَ السَّماحُ وَ الْجُودُ وَ الْکَرَمُ وَ الْمَجْدُ وَ الْمَنُّ وَ الْخَیْرُ وَ الْفَضْلُ وَ السَّعَهُ وَ الْحَوْلُ وَ السُّلْطانُ وَ الْقُوَّهُ وَ الْعِزَّهُ وَ الْقُدْرَهُ وَ الْفَتْقُ وَ الرَّتْقُ وَ اللَّیْلُ وَ النَّهارُ وَ الظُّلُماتُ وَ النُّورُ وَ الدُّنْیا وَ الاْآخِرَهُ وَ الْخَلْقُ جَمیعاً وَ الاْءَمْرُ کُلُّهُ وَ ما سَمَّیْتُ وَ ما لَمْ أُسَمِّ وَ ما عَلِمْتُ مِنْهُ وَ ما لَمْ أَعْلَمْ وَ ما(5) هُوَ کائِنٌ للّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ اَلْحَمْدُ للّه ِ(6) ذَهَبَ بِاللَّیْلِ وَ جاءَ بِالنَّهارِ وَ أَنَا فی نِعْمَهٍ مِنْهُ وَ عافِیَهٍ وَ فَضْلٍ عَظیمٍ اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی لَهُ ما سَکَنَ فِی اللَّیْلِ وَ النَّهارِ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ وَ الْحَمْدُ للّه ِ الَّذی یُولِجُ اللَّیْلَ فِی النَّهارِ وَ یُولِجُ النَّهارَ فِی اللَّیْلِ و یُخْرِجُ الْحَیَّ مِنَ الْمَیِّتِ وَ یُخْرِجُ الْمَیِّتَ مِنَ الْحَیِّ وَ هُوَ عَلیمٌ بِذاتِ الصُّدُورِ اَللّهُمَّ

1- 1_ ع: + له.

2- 2_ ع و آ: بزن و بگو.

3- 3_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 550، فصل الرابع و الأربعون فیما یعمل... .

4- 4_ حاشیه آ: وَالْحُکْمُ.

5- 5_ ع و آ: + كَانَ وَ مَا.
6- 6_ ع و آ: + الّذى.

بِکَ نُمْسی وَ بِکَ نُصْبِحُ وَ بِکَ نَحْیی وَ بِکَ نَمُوتُ وَ إِلَیْکَ نَصیرُ(1) أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَذِلَّ أَوْ أَذَلَّ أَوْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ أَوْ أَجْهَلَ أَوْ یُجْهَلَ عَلَیَّ یا مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبی عَلی طاعَتِکَ وَ طاعَهِ رَسُولِکَ اَللّهُمَّ لا تُزِغْ قَلْبی بَعْدَ إِذْ هَدَیْتَنی وَ هَبْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَهً إِنَّکَ أَنْتَ الْوَهّابُ».

پس می گویی: «اَللّهُمَّ إِنَّ اللَّیْلَ وَ النَّهارَ خَلْقانِ مِنْ خَلْقِکَ فَلا تَبْتَلِیَنّی فیهِما بِجُرْأَهٍ عَلی مَعاصیکَ وَ لا رُکُوبٍ لِمَحارِمِکَ وَ ارْزُقْنی فیهِما عَمَلاً مُتَقَبَّلاً وَ سَعْیاً مَشْکُوراً وَ تِجارَهً لَنْ تَبُورَ».(2)

52- دعای «الحمد لله الذی أصبحنا و الملک له و...»

پنجاه و دویّم: کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: در صبح این دعا بخواند:

«اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی أَصْبَحْنا وَ الْمُلْکُ لَهُ وَ أَصْبَحْتُ عَبْدَکَ وَ ابْنَ عَبْدِکَ وَ ابْنَ أَمَتِکَ فی قَبْضَتِکَ اَللّهُمَّ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ رِزْقاً مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ لا أَحْتَسِبُ وَ احْفَظْنی مِنْ حَیْثُ أَحْتَفِظُ وَ مِنْ حَیْثُ لا أَحْتَفِظُ اَللّهُمَّ ارْزُقْنی مِنْ فَضْلِکَ وَ لا تَجْعَلْ لی حاجَهً إِلی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ اَللّهُمَّ أَلْبِسْنِی الْعافِیَهَ وَ ارْزُقْنی عَلَیْهَا الشُّکْرَ یا واحِدُ یا أَحَدُ یا صَمَدُ یا اَللّهُ الَّذی لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ یا اَللّهُ یا رَحْمانُ یا رَحیمُ یا مالِکَ الْمُلْکِ وَ رَبَّ الْأَرْبابِ وَ یا(3) سَیِّدَ السّاداتِ(4) یا اَللّهُ وَ یا لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ اشْفِنی بِشِفائِکَ مِنْ کُلِّ داءٍ وَ سُقْمٍ فَإِنّی عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدِکَ أَتَقَلَّبُ فی قَبْضَتِکَ».(5)

1- 1_ ع: نصیرُ، و حاشیه آن: مضیر.
2- 2_ من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 337، باب ما یستحب من الدعاء فی کل صباح و... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 286، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
3- 3_ ع: _ یا .
4- 4_ حاشیه متن: الساده.
5- 5_ کافی، ج 2، ص 524، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 289، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

53- دعای «اللهم إنی و هذا النهار خلقان من خلقک...»

پنجاه و سیّم: ایضاً کلینی به سند معتبر از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: در صبح این دعا بخوانند:

«اَللّهُمَّ إِنّی وَ هذَا النَّهارِ خَلْقانِ مِنْ خَلْقِکَ اَللّهُمَّ لا تَبْتَلنی بِه وَ لا تَبْتِلْهُ(1) بی اَللّهُمَّ وَ لا تُرِه مِنّی جُرْأَةً عَلی مَعاصیکَ وَ لا رُکُوباً لِمَحارِمِکَ اَللّهُمَّ اصْرِفْ عَنِّی الْاءَزَلَ(2) وَ اللاَّءْواءَ(3) وَ الْبَلْوی وَ سُوءَ الْقَضاءِ وَ شَماتَهَ الْاءَعْداءِ وَ مَنْظَرَ السُّوءِ فی نَفْسی وَ مالی».

و می فرمود که: هر که در صبح و شام سه مرتبه بگوید: «رَضیتُ بِاللّهِ رَبّاً وَ بِالْاءِسْلامِ دیناً وَ بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله نَبِیّاً وَ بِالْقُرْآنِ بَلاغاً وَ بِعَلِیٍّ إِماماً» بر خدا لازم است که در قیامت او را راضی گرداند.

و در شام این دعا می خواندند: «أَصْبَحْنا للّهِ شاکِرینَ وَ أَمْسَیْنا للّهِ حامِدینَ فَلَکَ الْحَمْدُ کَما أَمْسَیْنا لَکَ مُسْلِمینَ سالِمینَ».

و در صبح این دعا می خواندند: «أَمْسَیْنا للّهِ شاکِرینَ وَ أَصْبَحْنا للّهِ حامِدینَ وَ الْحَمْدُ للّهِ کَما أَصْبَحْنا لَکَ مُسَلِّمینَ سالِمینَ».(4)

54- دعای «اللهم إنی أعوذ بک من شر ما خلقت و...»

پنجاه و چهارم: ایضاً کلینی به سند موثّق از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: در صبح این دعا بخوان: «اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ ما خَلَقْتَ وَ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ فی بِلادِکَ لِعِبادِکَ(5) اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِجَلالِکَ وَ جَمالِکَ وَ حِلْمِکَ وَ کَرَمِکَ»؛ پس حاجات خود را بطلب.(6)

1- 1_ آ: تَبْتَلِهِ.
2- 2_ ع و آ: الأَذَلَ.
3- 3_ ع و آ: واللاّواءَ.
4- 4_ کافی، ج 2، ص 525، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 291، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
5- 5_ ع: وَ عِبادِکَ.

6- 6_ كافى، ج 2، ص 527، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 292، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.

55- خواندن «الحمد لرب الصباح الحمد لله لفالق الأصباح...»

پنجاه و پنجم: ایضاً کلینی به سند کالصحیح از امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: بعد از صبح سه مرتبه بگو:

«اَلْحَمْدُ لِرَبِّ الصَّباحِ اَلْحَمْدُ لِفالِقِ الْإِصْباحِ» پس بگو «اَللّهُمَّ افْتَحْ لی بابَ الْاَمْرِ الَّذی فیهِ الْیُسْرُ وَ الْعافِیَهُ اَللّهُمَّ هَیِّئْ لی سَبیلَهُ وَ بَصِّرْنی مَخْرَجَهُ اَللّهُمَّ إِنْ کُنْتَ قَضَیْتَ لِاَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ عَلَیَّ مَقْدُرَهً بِالشَّرِّ(1) فَخُذْهُ مِنْ بَیْنِ یَدَیْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنْ یَمینِهِ وَ عَنْ شِمالِهِ وَ مِنْ تَحْتِ قَدَمَیْهِ وَ مِنْ فَوْقِ رَأْسِهِ وَ اکْفِنیهِ بِما شِئْتَ وَ مِنْ حَیْثُ شِئْتَ وَ کَیْفَ شِئْتَ».(2)

56- خواندن «اللهم إنی أصبحت فی ذمتک و جوارک...»

پنجاه و ششم: ایضاً کلینی به سند معتبر از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر که در صبح این دعا بخواند، در آن روز هیچ چیز به او ضرر نرساند؛ و هر که در شام(3) بخواند در آن شب چیزی او را ضرر نرساند، إن شاءاللّه تعالی:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَصْبَحْتُ فی ذِمَّتِکَ وَ جَوارِکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْتَوْدِعُکَ دینی وَ نَفْسی وَ دُنْیایَ وَ آخِرَتی وَ أَهْلی وَ مالی وَ أَعُوذُ بِکَ یا عَظیمُ مِنْ شَرِّ خَلْقِکَ جَمیعاً وَ أَعُوذُ بِکَ(4) مِنْ شَرِّ ما یُبْلِسُ(5) بِهِ إِبْلیسُ وَ جُنُودُهُ».(6)

57- دعای «اللهم لک الحمد أحمدک و أستعینک و...»

پنجاه و هفتم: ایضاً کلینی _ ره _ در باب دعاهای صباح و مسا این دعا را به سند کالصّحیح از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است:

«اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ أَحْمَدُکَ وَ أَسْتَعینُکَ وَ أَنْتَ رَبّی وَ أَنَا عَبْدُکَ أَصْبَحْتُ عَلی عَهْدِکَ وَ وَعْدِکَ وَ أُومِنُ بِوَعْدِکَ وَ أُوفی بِعَهْدِکَ مَا اسْتَطَعْتُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ وَحْدَهُ

1- 1_ حاشیه ع و آ: بالسُّوءِ.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 528، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 227، باب نبذه مما یقال... .
3- 3_ ع: شب.

4- 4_ آ: + يا عظيمُ.
5- 5_ حاشيه متن: تُلَبِّسُ.
6- 6_ كافى، ج 2، ص 528 ، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 294، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.

لا شَریکَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ أَصْبَحْتُ عَلی فِطْرَهِ الْاءِسْلامِ وَ کَلِمَهِ الْاءِخْلاصِ وَ مِلَّهِ إِبْراهیمَ وَ دینِ مُحَمَّدٍ عَلی ذلِکَ أَحْیا وَ عَلَیْهِ أَمُوتُ إِنْ شاءَ اللّه ُ اَللّهُمَّ أَحْیِنی ما أَحْیَیْتَنی وَ أَمِتْنی(1) إِذا أَمَتَّنی عَلی ذلِکَ وَ ابْعَثْنی إِذا بَعَثْتَنی عَلی ذلِکَ أَبْتَغی بِذلِکَ رِضْوانَکَ وَ اتِّباعَ سَبیلِکَ إِلَیْکَ أَلْجَأْتُ ظَهْری وَ إِلَیْکَ فَوَّضْتُ أَمْری آلُ مُحَمَّدٍ أَئِمَّتی لَیْسَ لی أَئِمَّهٌ غَیْرُهُمْ بِهِمْ أَئْتَمُّ وَ إِیّاهُم أَتَوَلّی وَ بِهِمْ أَقْتَدی اَللّهُمَّ اجْعَلْهُمْ أَوْلِیائی فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ وَ اجْعَلْنی أُوالی(2) أَوْلِیائَهُمْ وَ أُعادی أَعْدائَهُمْ فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ وَ أَلْحِقْنی بِالصّالِحینَ وَ آبائی مَعَهُمْ».(3)

58- دعای «الحمدلله الذی یفعل ما یشاء و لا یفعل...»

پنجاه و هشتم: ایضاً کلینی به سند کالصّحیح روایت کرده است که: مردی به خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کرد که مرا دعایی تعلیم فرمایید که هر صبح و شام بخوانم. حضرت فرمود که: این دعا بخوان:

«اَلْحَمْدُ للّه ِ الَّذی یَفْعَلُ ما یَشاءُ وَ لا یَفْعَلُ ما یَشاءُ غَیْرُهُ اَلْحَمْدُ للّه ِ کَما یُحِبُّ اللّه ُ أَنْ یُحْمَدَ اَلْحَمْدُ للّه ِ کَما هُوَ أَهْلُهُ اَللّهُمَّ أَدْخِلْنی فی کُلِّ خَیْرٍ أَدْخَلْتَ فیهِ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ وَ أَخْرِجْنی مِنْ کُلِّ سُوءٍ أَخْرَجْتَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَ آلَ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله ».(4)

59- دعای «اللهم أنت ربی لا إله إلا أنت علیک توکلت...»

پنجاه و نهم: شیخ ابن فهد روایت کرده است که: روزی ابوالدرداء را خبر دادند که خانه ات سوخته است، گفت نسوخته است. دیگری خبر داد، باز چنین گفت تا سه مرتبه؛ پس معلوم شد که خانه های اطراف، همه سوخته و خانه او نسوخته. گفتند: از چه راه دانستی که خانه تو نسوخته است؟ گفت: زیرا که شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله که هر که

1- 1_ آ: ما أَمَتَّنی.
2- 2_ ع: + بهم .
3- 3_ کافی، ج 2، ص 529، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 294، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
4- 4_ کافی، ج 2، ص 529، باب القول عند الإصباح و الإمساء؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 295، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

در صبح این دعا بخواند، در آن روز، بدی به او نمی رسد؛ و اگر در شام بخواند، در آن شب، بدی به او نمی رسد؛ و من این دعا را خوانده بودم:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ رَبّی لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ عَلَیْکَ تَوَکَّلْتُ وَ أَنْتَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه الْعَلِیِّ الْعَظیمِ ما شاءَ اللّهُ کانَ وَ ما لَمْ یَشَأْ لَمْ یَکُنْ اَشْهَدُ(1) أَنَّ اللّه َ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ وَ أَنَّ اللّه َ قَدْ أَحاطَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عِلْماً(2) إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ نَفْسی وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّ رَبّی عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ».(3)

60- دعای «فالله خیر حافظاً و هو أرحم الراحمین...»

شصتم: در بلدالأمین از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که در صبح هفت مرتبه این دعا بخواند در آن روز از بلاها محفوظ باشد:

«فَاللّهُ خَیْرٌ حافِظاً وَ هُوَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ إِنَّ وَلِیِّیَ اللّهُ الَّذی نَزَّلَ الْکِتابَ وَ هُوَ یَتَوَلَّی الصّالِحینَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ».(4)

61- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی هدانی...»

شصت و یکم: در مهج الدعوات روایت کرده است که محمّد بن عبیداللّه(5) اسکندری گفت: من از ندیمان و خواصِّ ابوجعفر دوانقی بودم، و رازهای خود را با من می گفت. روزی به نزد او رفتم، او را غمگین یافتم؛ پرسیدم که چرا چنین غمگینی و متفکری؟ گفت: صد کس و زیاده از اولاد فاطمه علیهاالسلام را هلاک کردم، و بزرگ و پیشوای ایشان مانده است. گفتم کیست؟ گفت جعفر بن محمّد، امام رافضیان، و بزرگ ایشان. گفتم: ای خلیفه! او مردیست که پیوسته مشغول عبادتست، و هرگز در فکر پادشاهی و خلافت نیست. گفت: می دانم که تو او را امام می دانی، و پادشاه رعایت اینها نمی کند، و سوگند یاد کرده ام که امروز پیش از شام از مهمِّ او فارغ شوم. پس جلاّدی را طلبید و گفت: من

1- 1_ ع و آ: أَعْلَمُ.
2- 2_ ع: + اللّهمَّ .

3- 3_ عده الداعی، ص 271 ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 297، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.
4- 4_ در آن منبع يافت نشد؛ ر . ک به: بحارالأنوار، ج 83 ، ص 298، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.
5- 5_ آ: عَبدُاللّه.

چون جعفر بن محمّد _ صلوات اللّه علیه _ را حاضر سازم و او را مشغول سخن گردانم و کلاه خود را از سر بردارم تو او را گردن بزن. آنگاه حضرت را طلبید؛ چون داخل قصر شد من به نزدیکش رفتم، دیدم که لبهایش حرکت می کند و دعایی می خواند، امّا ندانستم که چه دعا می خواند و دیدم که قصر آن لعین به حرکت درآمد مانند کشتی، و خلیفه با سر و پای برهنه به استقبال آن حضرت دوید مانند غلامی که به نزد آقای خود رود، و گاه سرخ و گاه زرد می شد، و بازوی حضرت را گرفت و بر تخت خود نشانید، و به روش بندگان در خدمت او به دو زانو نشست و گفت: در این ساعت چرا تصدیع(1) کشیدید و تشریف آوردید یابن رسول اللّه؟ حضرت فرمود که: تو مرا طلبیدی، اجابت کردم. گفت: من شما را نطلبیدم، رسول(2) غلط کرده است، یابن رسول اللّه! هر حاجت که داری از من بطلب. حضرت فرمود که: حاجت من آنست که بی ضرورتی، مرا نطلبی. گفت: چنین باشد. پس حضرت برخواست و به منزل خود تشریف برد، و آن ملعون مدهوشانه به خواب رفت، و تا نصف شب بیدار نشد، و من بر بالین آن لعین نشسته بودم. چون بیدار شد گفت: مرو به جایی تا من نمازهای خود را قضا کنم و قصّه خود را برای تو نقل کنم. چون فارغ شد گفت: در وقتی که امام تو جعفر بن محمّد علیه السلام را حاضر کردم، و آن قصدِ بد نسبت به او در خاطر داشتم، ناگاه دیدم که اژده های عظیمی حاضر شد، و دُم خود را بر دور قصر من حلقه کرد، و لبِ بالایش بر بالای قصر من، و لب پایین را به زیر قصر(3) گذاشت و به زبان فصیح با من گفت که: ای منصور! خدا مرا به سوی تو فرستاده است، و مرا امر کرده است که اگر بدی نسبت به بنده صالح صادق او اراده کنی من قصر تو را با آنچه در آن هست فروبرم. پس عقل من حیران شد، و اعضایم بلرزید، و دندانهایم بر هم می خورد.

راوی گفت: من گفتم ای خلیفه! اینها از او بعید نیست؛ او وارث علوم جدّش حضرت

1- 1_ زحمت.
2- 2_ فرستاده از طرف منصور دوانقی .
3- 3_ ع: بر زیر قصر من.

رسالت و پدرش امیرالمؤمنین است، و نزد او نامها و دعاها هست که اگر بر شبِ تیره بخوانند روشن می شود، و اگر بر روزِ روشن بخواند تیره می شود.

راوی گفت: پس از آن ملعون رخصت طلبیدم که به زیارت آن حضرت بروم؛ چون دستوری یافتم به خدمت آن حضرت شتافتم، و بعد از سلام و اکرام گفتم: ای مولای من! به حقّ جدّت رسول خدا صلی الله علیه و آله سوگند می دهم که آن دعایی که می خواندی در هنگامی که داخل قصر شدی مرا تعلیم نمایی. آن معدنِ(1) کرم و فتوّت مرا اجابت نمود، و دعا را تعلیم من کرد، و فرمود که: این حرز جلیل و دعای عظیم نبیل است که هر که در صباح بخواند در امان خدا باشد تا شب؛ و هر که در پسین یا خفتن بخواند در امان خدا(2) باشد تا صبح. و این دعا را به من تعلیم کرد پدرم امام محمّد باقر و روایت کرد از پدرش حضرت امام زین العابدین، از پدرش سیّدالشهدا، از برادرش سیّد اصفیا حسن مجتبی، از پدرش سیّد اوصیا، از محمّد سیّد انبیا _ صلوات اللّه علیه و علیهم اجمعین _ و این دعا را از قرآن مجید استخراج نموده. اینست دعا:

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَلْحَمْدُ للّهِ الَّذی هَدانی(3) لِلْاءِسْلامِ وَ أَکْرَمَنی بِالْاءیمانِ وَ عَرَّفَنِی الْحَقَّ الَّذی عَنْهُ یُوءْفَکُونَ وَ النَّبَأَ الْعَظیمَ الَّذی هُمْ فیهِ مُخْتَلِفُونَ وَ سُبْحانَ اللّهِ الَّذی رَفَعَ السَّماءَ بِغَیْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَها وَ أَنْشَأَ جَنّاتِ الْمَأْوی بِلا أَمَدٍ تَلْقَوْنَها وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ السّابِغُ النِّعْمَهِ الدّافِعُ النِّقْمَهِ الْواسِعُ الرَّحْمَهِ وَ اللّهُ أَکْبَرُ ذُو السُّلْطانِ الْمَنیعِ وَ الْاءِنْشاءِ الْبَدیعِ وَ الشَّأْنِ الرَّفیعِ وَ الْحِسابِ السَّریعِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ نَبِیِّکَ وَ أَمینِکَ وَ شَهیدِکَ التَّقِیِّ النَّقِیِّ الْبَشیرِ النَّذیرِ السِّراجِ الْمُنیرِ وَ آلِهِ الطَّیِّبینَ(4) الْاَءَخْیارِ ما شاءَ اللّهُ تَقَرُّباً إِلَی اللّهِ ما شاءَ اللّهُ تَوَجُّهاً إِلَی اللّهِ ما شاءَ اللّهُ تَلَطُّفاً بِاللّهِ(5) ما شاءَ اللّهُ ما یَکُنْ بنا مِنْ

1- 1_ آ: + علوم و .
2- 2_ ع و آ: حفظ و حمایت خدا.
3- 3_ حاشیه ع و آ: هَدَانا.
4- 4_ حاشیه ع و آ: الطّاهرین.
5- 5_ حاشیه ع و آ: إلی اللّه.

نِعْمَهٍ فَمِنَ اللّهِ ما شاءَ اللّه ُ لا يَصْرِفُ السُّوءَ إِلاَّ اللّه ُ ما شاءَ اللّه ُ لا يَسُوقُ الْخَيْرَ إِلاَّ اللّه ُ ما شاءَ اللّه ُ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ أُعيذُ نَفْسى وَ شَعْرى وَ بَشَرى وَ أَهْلى وَ مالى وَ وُلْدى وَ ذُرِّيَّتى وَ دينى وَ دُنْيايَ وَ ما رَزَقَنى رَبّى وَ ما أُغْلِقَتْ عَلَيْهِ أَبْوابى وَ أَحاطَتْ بِه جُدْرانى وَ ما أَتَقَلَّبُ فيهِ مِنْ نِعْمَهٍ وَ إِحْسانِه وَ جَميعِ إِخْوانى وَ أَقْرِبائى وَ قَراباتى مِنَ الْمُوءْمِنينَ وَ الْمُوءْمِناتِ بِاللّهِ الْعَظيمِ وَ بِأَسْمائِه التّامَّهِ الْعامَّهِ(1) الْكامِلَهِ الشّافِيَهِ الْفاضِلَهِ الْمُبارَكَهِ الْمُنيفَهِ الْمُتَعالِيَهِ الزّاكِيَهِ الشَّريفَهِ الْكَريمَهِ الطّاهِرَهِ الْعَظيمَهِ(2) الْمَخْزُونَهِ الْمَكْنُونَهِ الَّتى لا يُجاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَ لا فاجِرٌ وَ بِأُمِّ الْكِتابِ وَ فاتِحَتِه وَ خاتِمَتِه وَ ما بَيْنَهُما مِنْ سُورَهٍ شَريفَهٍ وَ آيَهٍ مُحْكَمَهٍ وَ شِفاءٍ وَ رَحْمَهٍ وَ عَوْذَهٍ وَ بَرَكَهٍ وَ بِالتَّوْراهِ وَ الْاءِنْجيلِ وَ الزَّبُورِ وَ الْفُرْقانِ وَ بِصُحُفِ إِبْراهيمَ وَ مُوسى وَ بِكُلِّ كِتابٍ أَنْزَلَهُ اللّه ُ وَ بِكُلِّ رَسُولٍ أَرْسَلَهُ اللّه ُ وَ بِكُلِّ حُجَّهٍ أَقامَها اللّه ُ وَ بِكُلِّ بُرْهانٍ أَظْهَرَهُ اللّه ُ(3) وَ بِكُلِّ آلاءِ اللّهِ وَ عِزَّهِ اللّهِ وَ عَظَمَهِ اللّهِ وَ قُدْرَهِ اللّهِ وَ سُلْطانِ اللّهِ وَ جَلالِ اللّهِ وَ مَنَعَهِ(4) اللّهِ(5) وَ عَفْوِ اللّهِ وَ حِلْمِ اللّهِ وَ حِكْمَهِ اللّهِ وَ غُفْرانِ اللّهِ وَ مَلائِكَهِ اللّهِ وَ كُتُبِ اللّهِ وَ رُسُلِ اللّهِ وَ أَنْبِياءِ اللّهِ وَ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللّهِ وَ أَهْلِ بَيْتِ رَسُولِ اللّه _ صَلَّى اللّه ُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِم اَجْمَعينَ _ مِنْ غَضَبِ اللّهِ وَ سَخَطِ اللّهِ وَ نَكالِ اللّهِ وَ عِقابِ اللّهِ وَ أَخْذِ اللّهِ وَ بَطْشِه وَ اجْتِياحِه وَ اجْتِثاثِه وَ اصْطِلامِه وَ اسْتيصالِه وَ تَدْميرِه وَ سَطَواتِه وَ نَقِمَتِه وَ جَميعِ مَثُلاتِه وَ مِنْ إِعْراضِه وَ صُدُودِه وَ تَنْكيلِه وَ تَوْكيلِه وَ خِذْلانِه وَ دَمْدَمَتِه وَ تَخْلِيَتِه وَ مِنَ الْكُفْرِ وَ النِّفاقِ وَ الشَّكِّ وَ الشِّرْكِ وَ الْحَيْرَهِ فى دينِ اللّهِ وَ مِنْ شَرِّ يَوْمِ النُّشُورِ وَ الْحَشْرِ وَ الْمَوْقِفِ وَ الْحِسابِ وَ مِنْ شَرِّ كِتابٍ قَدْ سَبَقَ وَ مِنْ زَوالِ النِّعْمَهِ وَ تَحْويلِ الْعافِيَهِ وَ حُلُولِ النَّقِمَهِ وَ مُوجِباتِ الْهَلَكَهِ وَ مِنْ مَواقِفِ الْخِزْيِ وَ الْفَضيحَهِ فِى الدُّنْيا وَ الْآخِرَهِ وَ أَعُوذُ بِاللّهِ الْعَظيمِ مِنْ هَوىً مُرْدٍ وَ قَرينٍ مُلْهٍ وَ صاحِبٍ مُسْهٍ وَ جارٍ مُوذٍ وَ غَنِىً مَطْغٍ وَ فَقْرٍ مُنْسٍ وَ مِنْ قَلْبٍ لا يَخْشَعُ وَ صَلاهٍ لا تُرْفَعُ(6) وَ دُعاءٍ لا يُسْمَعُ وَ عَيْنٍ

1- 1_ حاشيه ع و آ: الْكافِيَه.
2- 2_ حاشيه ع و آ: المُعَظَّمَهِ.
3- 3_ ع: + و بِكُلّ نُورٍ أَنارَهُ اللّه.
4- 4_ ع و آ: وَ مَنْعَهِ.
5- 5_ ع: وَ مَنِّ اللّه.
6- 6_ حاشيه ع و آ: لا تَنْفَعُ.

لا تُدْمَعُ(1) وَ نَفْسٍ لا تَقْنَعُ وَ بَطْنٍ لا يَشْبَعُ وَ عَمَلٍ لا يُرْفَعُ(2) وَ اسْتِغاثَهٍ لا تُجابُ وَ غَفْلَهٍ وَ تَفْريطٍ يُوجِبانِ الْحَسْرَهَ وَ النَّدامَهَ وَ مِنَ الرِّياءِ وَ السُّمْعَهِ وَ الشَّكِّ وَ الْعَمى فى دينِ اللّهِ وَ مِنْ نَصَبٍ وَ اجْتِهادٍ يُوجِبانِ الْعَذابَ وَ مِنْ مَرَدٍّ إِلَى النّارِ وَ مِنْ ضَلْعِ(3) الدَّيْنِ وَ غَلَبَهِ الرِّجالِ وَ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِى الدّينِ وَ النَّفْسِ وَ الاْءَهْلِ وَ الْمالِ وَ الْوَلَدِ وَ الاْءِخْوانِ وَ عِنْدَ مُعايَنَهِ مَلَكِ الْمَوْتِ وَ أَعُوذُ بِاللّه ِ الْعَظيمِ مِنَ الْغَرَقِ وَ الْحَرَقِ وَ الشَّرَقِ وَ السَّرَقِ وَ الْهَدْمِ وَ الْخَسْفِ وَ الْمَسْخِ(4) وَ الْحِجارَهِ وَ الصَّيْحَهِ وَ الزَّلازِلِ وَ الْفِتَنِ وَ الْعَيْنِ وَ الصَّواعِقِ وَ الْبَرْقِ وَ الْقِوَدِ(5) وَ الْقَرَدِ وَ الْجُنُونِ وَ الْجُذامِ وَ الْبَرَصِ وَ أَكْلِ السَّبُعِ وَ مَيْتَهِ السُّوءِ وَ جَميعِ أَنْواعِ الْبَلايا فِى الدُّنْيا وَ الاْآخِرَهِ وَ أَعُوذُ بِاللّه ِ الْعَظيمِ مِنْ شَرِّ السّامَّهِ وَ الْهامَّهِ وَ اللاّمَّهِ وَ الْخاصَّهِ وَ الْعامَّهِ وَ الْحامَّهِ وَ مِنْ شَرِّ أَحْداثِ النَّهارِ وَ مِنْ شَرِّ طَوارِقِ اللَّيْلِ وَ النَّهارِ إِلاّ طارِقاً يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يا رَحْمانُ وَ مِنْ دَرَكِ الشَّقاءِ وَ سُوءِ الْقَضاءِ وَجَهْدِ الْبَلاءِ وَ شَماتَهِ الاْءَعْداءِ وَ تَتابُعِ الْعَناءِ وَ الْفَقْرِ إِلَى الاْءَكْفاءِ وَ سُوءِ الْمَماتِ وَ سُوءِ الْمَحْيا وَ سُوءِ الْمُنْقَلَبِ وَ أَعُوذُ بِاللّه ِ الْعَظيمِ مِنْ شَرِّ إِبْليسَ وَ جُنُودِه وَ أَعْوانِه وَ أَتْباعِه وَ اَشياعِهِ وَ مِنْ شَرِّ الجِنِّ وَ الاْءِنْسِ وَ مِنْ شَرِّ الشَّيْطانِ وَ مِنْ شَرِّ السُّلْطانِ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذى شَرٍّ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ ما أَخافُ وَ أَحْذَرُ وَ مِنْ شَرِّ فَسَقَهِ الْعَرَبِ وَ الْعَجَمِ وَ مِنْ شَرِّ فَسَقَهِ الْجِنِّ وَ الاْءِنْسِ وَ مِنْ شَرِّ ما فِى النُّورِ وَ الظُّلْمِ وَ مِنْ شَرِّ ما هَجَمَ(6) أَوْ دَهَمَ اَوْ اَلَمَّ وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ سُقْمٍ وَ هَمٍّ وَ غَمٍّ وَ آفَهٍ وَ نَدَمٍ وَ مِنْ شَرِّ ما فِى اللَّيْلِ وَ النَّهارِ وَ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ(7) وَ مِنْ شَرِّ الْفُسّاقِ وَ الذُّعّارِ(8) وَ الْفُجّارِ وَ الْكُفّارِ وَ الْحُسّادِ وَ السُّحّارِ وَ الْجَبابِرَهِ وَ الاْءَشْرارِ وَ مِنْ شَرِّ ما يَنْزِلُ مِنَ السَّماءِ وَ ما يَعْرُجُ فيها وَ مِنْ شَرِّ ما يَلِجُ فِى الاْءَرْضِ وَ ما يَخْرُجُ مِنْها وَ مِنْ شَرِّ كُلِّ دابَّهٍ رَبّى آخِذٌ بِناصِيَتِها إِنَّ رَبّى عَلى صِراطٍ مُسْتَقيمٍ

1- 1_ ع و آ: لا تَدْمَعُ.
2- 2_ حاشيه ع و آ: لا ينفعُ.
3- 3_ ع و آ: ضَلَعِ .
4- 4_ ع: + وَالرَّجم.
5- 5_ حاشيه ع و آ: وَالْبَردِ.
6- 6_ آ: أعجم .
7- 7_ حاشيه ع و آ: وَالبِحَار.
8- 8 _ حاشيه ع: وَالدّعّار.

وَ أَعُوذُ بِاللّه ِ الْعَظیمِ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعاذَ مِنْهُ المَلائِکَهُ الْمُقَرَّبُونَ وَ الْاَءنْبِیاءُ الْمُرْسَلُونَ وَ الشُّهَداءُ(1) وَ عِبادُکَ الصّالِحُونَ وَ مُحَمَّدٌ وَ عَلِیٌّ وَ فاطِمَهُ وَ الْحَسَنُ وَالْحُسَیْنُ وَ الاْءَئِمَهُ الْمَهْدِیُّونَ وَ الْاَءوْصِیاءُ وَ الْحُجَجُ الْمُطَهَّرُونَ عَلَیْهِمُ السَّلامُ وَ رَحْمَهُ اللّه ِ وَ بَرَکاتُهُ وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُعْطِیَنی(2) مِنْ خَیْرِ ما سَأَ لُوکَهُ وَ أَنْ تُعیذَنی مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعاذُوا بِکَ مِنْهُ وَ أَسْئَلُکَ مِنَ الْخَیْرِ کُلِّه عاجِلِه وَ آجِلِه ما عَلِمْتُ مِنْهُ وَ ما لَمْ أَعْلَمْ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّرِّ کُلِّهِ عاجِلِهِ و آجِلِهِ ما عَلِمْتُ مِنْهُ و ما لا أَعْلَمْ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ هَمَزاتِ الشَّیاطینِ وَ أَعُوذُ بِکَ رَبِّ أَنْ یَحْضُرُونِ اَللّهُمَّ مَنْ أَرادَنی فی یَوْمی هذا وَ فیما بَعْدَهُ مِنَ الْاَءیّامِ مِنْ جَمیعِ خَلْقِکَ کُلِّهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَ الاْءِنْسِ مِنْ قَریبٍ أَوْ بَعیدٍ ضَعیفٍ أَوْ شَدیدٍ بِشَرٍّ أَوْ مَکْرُوهٍ أَوْ مَساءَهٍ بِیَدٍ أَوْ بِلِسانٍ أَوْ بِقَلْبٍ فَأَخْرِجْ صَدْرَهُ وَ أَلْجِمْ فاهُ وَ أَفْحِمْ لِسانَهُ وَ اسْدُدْ سَمْعَهُ وَ اقْمِحْ بَصَرَهُ وَ ارْعِبْ قَلْبَهُ وَ اشْغَلْهُ بِنَفْسِه وَ أَمِتْهُ بِغَیْظِه وَ اکْفِناهُ(3) بِما شِئْتَ وَ کَیْفَ شِئْتَ وَ أَنّی شِئْتَ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْءٍ قَدیرٌ .

اَللّهُمَّ اکْفِنی شَرَّ ما(4) نَصَبَ لی حَدَّهُ وَ اکْفِنی مَکْرَ الْمَکَرَهِ(5) وَ أَعِنّی عَلی ذلِکَ بِالسَّکینَهِ وَ الْوَقارِ وَ أَلْبِسْنی دِرْعَکَ الْحَصینَهَ وَ أَحْیِنی عَلی(6) ما أَحْیَیْتَنی فی سِتْرِکَ الْواقی وَ أَصْلِحْ حالي کُلَّهُ أَصْبَحْتُ فی جَوارِ اللّه ِ مُمْتَنِعاً وَ بِعِزَّهِ اللّه ِ الَّتی لا تُرامُ مُحْتَجَباً وَ بِسُلْطانِ اللّه ِ الْمَنیعِ مُحْتَرِزاً مُعْتَصِماً وَ مُتَمَسِّکاً وَ بِأَسْماءِ اللّه ِ الْحُسْنی کُلِّها عائِذاً أَصْبَحْتُ فی حِمی اللّه ِ الَّذی لا یُسْتَباحُ وَ فی ذِمَّهِ(7) اللّه ِ الَّتی لا تُخْفَرُ وَ فی حَبْلِ اللّه ِ الَّذی لا یُجْزَمْ وَ فی جَوارِ اللّه ِ الَّذی لا یُسْتَضامُ وَ فی مَنْعِ اللّه ِ الَّذی لا یُدْرَکُ وَ فی سِتْرِ اللّه ِ الَّذی لا یُهْتَکُ وَ فی عَوْنِ اللّه ِ الَّذی لا یُخْذَلُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ اَللّهُمَّ اعْطِفْ عَلَیْنا قُلُوبَ عِبادِکَ(8)

1- 1_ حاشیه ع و آ: وَ الشّهداءُ وَ الصّالِحُونَ و عِبادُکَ المُتَّقُونَ.
2- 2_ آ: _ أَنْ تُعْطِیَنی .
3- 3_ حاشیه ع: وَاکْفِیهِ.
4- 4_ ع و آ: مَن.
5- 5_ ع و آ: الْمَکْرَهِ.
6- 6_ ع: _ علی .
7- 7_ حاشیه آ: فِی ذمَّتِهِ التّی.
8- 8 _ حاشیه ع: عَبیدکَ.

وَ إِمائِکَ وَ أَوْلِیائِکَ بِرَأْفَةٍ مِنْکَ وَ رَحْمَةٍ إِنَّکَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ حَسْبِیَ اللّهُ وَ کَفی سَمِعَ اللّهُ لِمَنْ دَعا لَیْسَ وَراءَ اللّهِ مُنْتَهی وَ لا دُونَ اللّهِ مَلْجَأٌ مَنِ اعْتَصَمَ بِاللّهِ نَجا کَتَبَ اللّهُ لاَءَغْلِبَنَّ أَنَا وَ رُسُلی إِنَّ اللّهَ قَوِیٌّ عَزِیزٌ فَاللّهُ خَیْرٌ حافِظاً وَ هُوَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ وَ ما تَوْفیقی إِلاّ بِاللّهِ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ(1) وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ شَهِدَ اللّهُ أَنَّهُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ وَ الْمَلائِکَةُ وَ أُولُوا الْعِلْمِ قائِماً بِالْقِسْطِ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ إِنَّ الدّینَ عِنْدَ اللّهِ الْاءِسْلامُ وَ اَ نَا عَلی ذلِکَ مِنَ الشّاهِدینَ تَحَصَّنْتُ بِاللّهِ العَلِیِّ(2) الْعَظیمِ وَ اسْتَعْصَمْتُ(3) بِالحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ وَ رَمَیْتُ کُلَّ عَدُوٍّ لَنا بِلا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّهِ العَلِیِّ الْعَظیمِ ما شاءَ اللّهُ کانَ وَ ما لَمْ یَشَأْ لَمْ یَکُنْ اَشْهَدُ اَنَّ اللّهَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ وَ اَنَّ اللّهَ قَدْ اَحاطَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عِلْماً وَ اَحْصی کُلَّ شَیْ ءٍ عَدَداً وَ صَلَّی اللّهُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ».(4)

62- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم الله اکبر الله اکبر...»

شصت و دویّم: در مهج الدعوات از حضرت امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده است که: در صبح و شام این دعا بخوانند:

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اَللّهُ أَکْبَرُ اَللّهُ أَکْبَرُ اَللّهُ أَکْبَرُ وَ أَعْلی وَ أَجَلُّ وَ أَعْظَمُ مِمّا أَخافُ وَ أَحْذَرُ أَسْتَجیرُ بِاللّهِ عَزَّ جارُ اللّهِ وَ جَلَّ ثَناءُ اللّهِ وَ لا إِلهَ إِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ وَ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ کَثیراً أُعیذُ بِکَ نَفْسی وَ دینی وَ أَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ مَنْ یَعْنینی أَمْرُهُ اَللّهُمَّ بِکَ أَعُوذُ وَ بِکَ أَلُوذُ وَ بِکَ أَصُولُ وَ إِیّاکَ أَعْبُدُ وَ إِیّاکَ أَسْتَعینُ وَ عَلَیْکَ أَتَوَکَّلُ وَ أَدْرَأُ بِکَ فی نَحْرِ أَعْدائی وَ أَسْتَعینُ بِکَ عَلَیْهِمْ وَ أَسْتَکْفیکَهُمْ فَاکْفِنیهِمْ بِما شِئْتَ وَ کَیْفَ شِئْتَ وَ حَیْثُ شِئْتَ بِحَقِّکَ(5) لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ إِنَّکَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ فَسَیَکْفیکَهُمُ اللّهُ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ قالَ سَنَشُدُّ عَضُدَکَ بِأَخیکَ وَ نَجْعَلُ لَکُما سُلْطاناً فَلا یَصِلُونَ إِلَیْکُما بِآیاتِنا

1-1_ ع و آ: + وَ إِلَیْهِ أُنِیبُ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللّهُ لا إلهَ إلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ .
2- 2_ ع و آ: _ العَلِیِّ .
3- 3_ ع: وَاعْتَصَمْتُ.
4- 4_ مهج الدعوات، ص 18، حرز للإمام جعفر بن محمد الصادق علیه السلام ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 301، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند

الصباح.
5- 5_ حاشيه ع: بِحَقِّ.

أَنْتُما وَ مَنِ اتَّبَعَکُمَا الْغالِبُونَ قالَ لا تَخافا إِنَّنی مَعَکُما أَسْمَعُ وَ أَری قالَتْ إِنّی أَعُوذُ بِالرَّحْمنِ مِنْکَ إِنْ کُنْتَ(1) تَقِیّاً اِخْسَئُوا فیها وَ لا تُکَلِّمُونِ إِنّی أَخَذْتُ بِسَمْعِ مَنْ یُطالِبُنی بِالسُّوءِ بِسَمْعِ اللّهِ وَ بَصَرِه وَ قُوَّتِه بِقُوَّهِ اللّهِ وَ حَبْلِهِ الْمَتینِ وَ سُلْطانِهِ الْمُبینِ فَلَیْسَ لَهُمْ عَلَیْنا سَبیلٌ وَ لا سُلْطانٌ إِنْ شاءَ اللّه ُ سَتَرْتُ بَیْنَنا وَ بَیْنَهُمْ بِسَتْرِ النُّبُوَّهِ الَّذی سَتَرَ اللّه ُ الاْءَنْبِیاءَ بِه مِنَ الْفَراعِنَهِ جِبْرائیلُ عَنْ یَمینِنا وَ میکائیلُ عَنْ یَسارِنا وَ اللّه ُ مُطَّلِعٌ عَلَیْنا وَ جَعَلْنا مِنْ بَیْنِ أَیْدیهِمْ سَدّاً وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدّاً فَأَغْشَیْناهُمْ فَهُمْ لا یُبْصِرُونَ شاهَتِ الْوُجُوهُ فَغُلِبُوا هُنالِکَ وَ انْقَلَبُوا صاغِرینَ صُمٌّ بُکْمٌ عُمْیٌ فَهُمْ لا یُبْصِرُونَ وَ إِذا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنا بَیْنَکَ وَ بَیْنَ الَّذینَ لا یُؤْمِنُونَ بِالاْآخِرَهِ حِجاباً مَسْتُوراً وَ جَعَلْنا عَلی قُلُوبِهِمْ أَکِنَّهً أَنْ یَفْقَهُوهُ وَ فی آذانِهِمْ وَقْراً وَ إِذا ذَکَرْتَ رَبَّکَ فِی الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلی أَدْبارِهِمْ نُفُوراً قُلِ ادْعُوا اللّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمنَ أَیّاً ما تَدْعُوا فَلَهُ الاْءَسْماءُ الْحُسْنی وَ لا تَجْهَرْ بِصَلاتِکَ وَ لا تُخافِتْ بِها وَ ابْتَغِ بَیْنَ ذلِکَ سَبیلاً وَ قُلِ الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی لَمْ یَتَّخِذْ وَلَداً وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ شَریکٌ فِی الْمُلْکِ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذُّلِّ وَ کَبِّرْهُ تَکْبیراً وَ سُبْحانَ اللّهِ بُکْرَهً وَ أَصیلاً حَسْبِیَ اللّه ُ مِنْ خَلْقِه حَسْبِیَ اللّه ُ الَّذی یَکْفی وَ لا یَکْفی(2) مِنْهُ شَیْ ءٌ حَسْبِیَ اللّه ُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ حَسْبِیَ اللّه ُ الَّذی لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ أُولئِکَ الَّذینَ طَبَعَ اللّه ُ عَلی قُلُوبِهِمْ وَ سَمْعِهِمْ وَ أَبْصارِهِمْ وَ أُولئِکَ هُمُ الْغافِلُونَ أَ فَرَأَیْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلهَهُ هَواهُ وَ أَضَلَّهُ اللّه ُ عَلی عِلْمٍ وَ خَتَمَ عَلی سَمْعِه وَ قَلْبِه وَ جَعَلَ عَلی بَصَرِه غِشاوَهً فَمَنْ یَهْدیهِ مِنْ بَعْدِ اللّهِ أَ فَلا تَذَکَّرُونَ إِنّا جَعَلْنا عَلی قُلُوبِهِمْ أَکِنَّهً أَنْ یَفْقَهُوهُ وَ فی آذانِهِمْ وَقْراً وَ إِنْ تَدْعُهُمْ إِلَی الْهُدی فَلَنْ یَهْتَدُوا إِذاً أَبَداً اَللّهُمَّ احْرُسْنا بِعَیْنِکَ الَّتی لا تَنامُ وَ اکْنُفْنا بِرُکْنِکَ الَّذی لا یُرامُ وَ أَعِذْنا بِسُلْطانِکَ الَّذی لا یُضامُ وَ ارْحَمْنا بِقُدْرَتِکَ یا رَحْمانُ اَللّهُمَّ لا تُهْلِکْنا وَ أَنْتَ بِنا بَرٌّ یا رَحْمانُ أَتُهْلِکُنا وَ أَنْتَ رَبُّنا وَ حِصْنُنا وَ رَجاؤُنا حَسْبِیَ الرَّبُّ مِنَ الْمَرْبُوبینَ حَسْبِیَ الْخالِقُ مِنَ الْمَخْلُوقینَ حَسْبِیَ الرّازِقُ مِنَ الْمَرْزُوقینَ حَسْبی مَنْ لَمْ یَزَلْ حَسْبی حَسْبِیَ اللّه ُ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ

1- 1_ آ: کان.
2- 2_ ع: وَ لا یُکفی.

حَسْبِیَ الَّذی لا یَمُنُّ عَلَی الَّذینَ یَمُنُّونَ حَسْبِیَ اللّهُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ وَ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ سَلَّمَ کَثیراً اَللّهُمَّ اِنّی اَصْبَحْتُ فی حِماکَ الَّذی لا یُسْتَباحُ وَ ذِمَّتِکَ الَّتی لا تُخْفَرُ وَ جِوارِکَ الَّذی لا یُضامُ وَ لا یُرامُ وَ اَسْئَلُکَ اللّهُمَّ بِعِزَّتِکَ وَ قُدْرَتِکَ اَنْ تَجْعَلَنی فی حِرْزِکَ وَ جَوارِکَ وَ اَمْنِکَ وَ عِیاذِکَ وَ عُدَّتِکَ وَ عَقْدِکَ وَ حِفْظِکَ وَ اَمانِکَ وَ مَنْعِکَ الَّذی لا یُرامُ وَ عِزِّکَ الَّذی لا یُسْتَطاعُ مِنْ غَضَبِکَ وَ سُوءِ عِقابِکَ وَ سُوءِ اَحْداثِ النَّهارِ وَ طَوارِقِ اللَّیْلِ اِلاّ طارِقاً یَطْرُقُ بِخَیْرٍ یا رَحْمانُ اَللّهُمَّ یَدُکَ فَوْقَ کُلِّ یَدٍ وَ عِزَّتُکَ اَعَزُّ مِنْ کُلِّ عِزَّهٍ وَ قُوَّتُکَ اَقْوی مِنْ کُلِّ قُوَّهٍ وَ سُلْطانُکَ اَجَلُّ وَ اَمْنَعُ مِنْ کُلِّ سُلْطانٍ اَدْرَءُ بِکَ فی نُحُورِ(1) اَعْدائی وَ اَسْتَعینُ بِکَ عَلَیْهِمْ وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ شُرُورِهِمْ وَ اَلْجَاءُ اِلَیْکَ فیما اَشْفَقْتُ عَلَیْهِ مِنْهُمْ وَ صَلَّی اللّهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اَجِرْنی مِنْهُمْ یا اَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ قالَ الْمَلِکُ ائْتُونی بِهِ اَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسی فَلَمّا کَلَّمَهُ قالَ اِنَّکَ الْیَوْمَ لَدَیْنا مَکینٌ اَمینٌ قالَ اجْعَلْنی عَلی خَزائِنِ الْاَرْضِ اِنّی حَفیظٌ عَلیمٌ وَ کَذلِکَ مَکَّنّا لِیُوسُفَ فِی الْاَرْضِ یَتَبَوَّأُ مِنْها حَیْثُ یَشاءُ فَیُصیبُ بِرَحْمَتِنا مَنْ نَشاءُ وَ لا نُضیعُ اَجْرَ الْمُحْسِنینَ وَ لاَجْرُ الْآخِرَهِ خَیْرٌ لِلَّذینَ آمَنُوا وَ کانُوا یَتَّقُونَ وَ خَشَعَتِ الْاَصْواتُ لِلرَّحْمنِ فَلا تَسْمَعُ اِلاّ هَمْساً .

اُعیذُ نَفْسی وَ دینی وَ اَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ جَمیعَ ما تَلْحَقُهُ عِنایَتی وَ جَمیعَ نِعَمِ اللّهِ عِنْدی بِسْمِ اللّهِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ الَّذی خَضَعَتْ لَهُ الرِّقابُ(2) وَ بِسْمِ اللّهِ (3) الَّذی خافَتْهُ الصُّدُورُ وَ بِسْمِ اللّهِ الَّذی وَجِلَتْ مِنْهُ النُّفُوسُ وَ بِسْمِ اللّهِ الَّذی قالَ بِه لِلنّارِ کُونی بَرْداً(4) وَ سَلاماً عَلی اِبْراهیمَ وَ اَرادُوا بِهِ کَیْداً فَجَعَلْناهُمُ الْاَخْسَرینَ وَ بِسْمِ اللّهِ الَّذی مَلاَءَ الْاَرْکانَ کُلَّها وَ بِعَزیمَهِ اللّهِ الَّتی لا تُحْصی وَ بِقُدْرَهِ اللّهِ الْمُسْتَطیلَهِ عَلی جَمیعِ خَلْقِه مِنْ شَرِّ مَنْ فی هذِهِ النّارِ وَ مِنْ شَرِّ سُلْطانِهِمْ وَ سَطَواتِهِمْ وَ حَوْلِهِمْ وَ قُوَّتِهِمْ وَ غَدْرِهِمْ وَ مَکْرِهِمْ وَ اُعیذُ نَفْسی وَ اَهْلی وَ مالی وَ وُلْدی وَ ذَوی عِنایَتی وَ جَمیعَ نِعَمِ اللّهِ عِنْدی بِشِدَّهِ حَوْلِ اللّهِ وَ شِدَّهِ قُوَّهِ اللّهِ وَ شِدَّهِ

1- 1_ آ: بُحُورِ.
2- 2_ حاشیه ع: لاتَخْفی عَلَیْهِ خافِیهُ الصُّدُورِ.
3- 3_ آ: _ اللّهِ .
4- 4_ آ: _ بَرْداً .

بَطْشِ اللّه ِ وَ شِدَّهِ جَبَرُوتِ اللّه ِ وَ بِمَواثيقِ اللّه ِ وَ طاعَتِه عَلَى الجِنِّ وَ الْاِءِنْسِ بِسْمِ اللّه ِ الَّذى يُمْسِکُ السَّماواتِ وَ الْاَءَرْضَ أَنْ تَزُولا وَ لَئِنْ زالَتا إِنْ أَمْسَکَهُما مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ کانَ حَلِيماً غَفُوراً وَ بِسْمِ اللّه ِ الَّذى فَلَقَ الْبَحْرَ لِبَنى إِسْرائيلَ وَ بِسْمِ اللّه ِ الَّذى أَلانَ لِداوُدَ الْحَديدَ وَ بِسْمِ اللّه ِ الَّذِى الاْءَرْضُ جَميعاً قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيامَهِ وَ السَّماواتُ مَطْوِيّاتٌ بِيَمينِه سُبْحانَهُ وَ تَعالى عَمّا يُشْرِکُونَ وَ مِنْ شَرِّ جَميعِ مَنْ فِى هذِهِ الدُّنْيا وَ مِنْ شَرِّ(1) جَميعِ ما خَلَقَهُ(2) وَ مَنْ أَحاطَ بِه عِلْمُهُ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ ذى شَرٍّ وَ مِنْ شَرِّ حَسَدِ کُلِّ حاسِدٍ وَ سِعايَهِ کُلِّ ساعٍ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ العَلِىِّ الْعَظيمِ شَأْنُهُ اللّهُمَّ بِکَ أَسْتَعينُ وَ بِکَ أَسْتَغيثُ وَ عَلَيْکَ أَتَوَکَّلُ وَ أَنْتَ رَبُّ الْعَرْشِ العَظيمِ اللّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ احْفَظْنى وَ خَلِّصِنى مِنْ کُلِّ مَعْصِيَهٍ وَ مُصيبَهٍ نَزَلَتْ فى هذَا الْيَوْمِ وَ فى هذِهِ اللَّيْلَهِ وَ فى جَميعِ اللَّيالى وَ الاْءَيّامِ مِنَ السَّماواتِ وَ الاْءَرْضِ إِنَّکَ عَلى کُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ بِسْمِ اللّه ِ عَلى نَفْسى وَ مالى وَ أَهْلى وَ وُلْدى بِسْمِ اللّه ِ عَلى کُلِّ شَىْ ءٍ أَعْطانى رَبّى بِسْمِ اللّه ِ خَيْرِ الاْءَسْماءِ بِسْمِ اللّه ِ رَبِّ الاْءَرْضِ وَ(3) السَّماءِ بِسْمِ اللّه ِ الَّذى لا يَضُرُّ مَعَ اسْمِه شَىْ ءٌ فِى الاْءَرْضِ وَ لا فِى السَّماءِ وَ هُوَ السَّميعُ العَليمُ اللّهُمَّ رَضِّنى بِما قَضَيْتَ وَ عافِنى فيما(4) أَمْضَيْتَ حَتّى لا أُحِبَّ تَعْجيلَ ما أَخَّرْتَ وَ لا تَأْخيرَ ما عَجَّلْتَ اللّهُمَّ إِنّى أَعُوذُ بِکَ مِنْ أَضْغاثِ الاْءَحْلامِ وَ أَنْ يَلْعَبَ بِىَ الشَّيْطانُ فِى الْيَقَظَهِ وَ الْمَنامِ بِسْمِ اللّه ِ تَحَصَّنْتُ بِالحَىِّ الَّذى لا يَمُوتُ مِنْ شَرِّ ما أَخافُ وَ أَحْذَرُ وَ رَمَيْتُ مَنْ يُريدُ بى سُوءً أَوْ مَکْرُوهاً مِنْ بَيْنِ يَدَىَّ بِلا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلِىِّ الْعَظيمِ وَ أَعُوذُ بِاللّه ِ مِنْ شَرِّکُمْ وَ شَرُّکُمْ تَحْتَ أَقْدامِکُم وَ خَيْرُکُم بَيْنَ أَعْيُنِکُم وَ أُعيذُ نَفْسى وَ ما أَعْطانى رَبّى وَ ما مَلَکَتْهُ يَدى وَ ذَوُوا(5) عِنايَتى بِرُکْنِ اللّه ِ الاْءَشَدِّ وَ کُلُّ أَرْکانِ رَبّى شِدادٌ اللّهُمَّ تَوَسَّلْتُ بِکَ إِلَيْکَ وَ تَحَمَّلْتُ بِکَ عَلَيْکَ فَإِنَّهُ لا يُنالُ ما عِنْدَکَ إِلاّ بِکَ وَ أَسْئَلُکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَنْ تَکْفِيَنى

ص : 259

1- 1_ ع: _ جَمِيْعِ مَنْ فِى هذِهِ الدُّنْيا وَ مِنْ شَرِّ .
2- 2_ آ و حاشيه ع مَنْ خَلَقَهُ و متن ع: ما خَلَقْتَهُ .
3- 3_ حاشيه متن: و رَبَّ السَّماءِ .
4- 4_ حاشيه متن: بِما.
5- 5_ حاشيه ع: ذو.

شَرَّ ما أَحْذَرُ وَ ما لا اَحْذَرُ وَ ما لا يَبْلُغُهُ حِذارى إِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ وَ هُوَ عَلَيْکَ يَسيرٌ جَبْرَئيلُ عَنْ يَمينى وَ ميكائيلُ عَنْ شِمالى وَ إِسْرافيلُ أَمامى وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِّ الْعَظيمِ اَللّهُمَّ مُخْرِجَ الْوَلَدِ مِنَ الرَّحِمِ وَ رَبَّ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ سَخِّرْلى ما أُريدُ مِنْ دُنْياىَ وَ آخِرَتى وَ اكْفِنى ما أَهَمَّنى إِنَّکَ عَلى كُلِّ شَىْ ءٍ قَديرٌ اَللّهُمَّ إِنّى عَبْدُکَ وَ ابْنُ عَبْدِکَ وَ ابْنُ اَمَتِکَ ناصِيَتى بِيَدِکَ ماضٍ فِىَّ حُكْمُکَ عَدْلٌ عَلَىَّ قَضاؤُکَ أَسْئَلُکَ بِكُلِّ اِسْمٍ سَمَّيْتَ بِه نَفْسَکَ وَ أَنْزَلْتَهُ فى كِتابِکَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ أَوِ اسْتَأْ ثَرْتَ بِه فى عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَکَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبيعَ قَلْبى وَ نُورَ بَصَرى وَ شِفاءَ صَدْرى وَ جَلاءَ حُزْنى وَ ذَهابَ هَمّى وَ قَضاءَ دَيْنى لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ سُبْحانَکَ إِنّى كُنْتُ مِنَ الظّالِمينَ يا حَىُّ حَيْنَ لا حَىَّ يا مُحْيِىَ الْاَءَمْواتِ وَ الْقائِمُ عَلى كُلِّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ يا حَىُّ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ بِرَحْمَتِکَ الَّتى وَسِعَتْ كُلَّ شَىْ ءٍ إِسْتَعَنْتُ فَأَعِنّى(1) وَ اجْمَعْ لى خَيْرَ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةِ وَ اصْرِفْ عَنّى شَرَّهُما(2) بِمَنِّکَ وَ سَعَةِ فَضْلِکَ اَللّهُمَّ إِنَّکَ مَليکٌ مُقْتَدِرٌ وَ ما تَشاءُ مِنْ أَمْرٍ يَكُنْ فَصَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ فَرِّجْ عَنّى وَ اكْفِنى ما أَهَمَّنى إِنَّکَ عَلى ذلِکَ قادِرٌ(3) يا جَوادُ يا كَريمُ اَللّهُمَّ بِکَ أَسْتَفْتِحُ وَ بِکَ أَسْتَنْجِحُ وَ بِمُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ إِلَيْکَ أَتَوَجَّهُ اَللّهُمَّ سَهِّلْ حُزُونَتَهُ(4) وَ ذَلِّلْ لى صُعُوبَتَهُ وَ أَعْطِنى مِنَ الْخَيْرِ أَكْثَرَ مِمّا أَرْجُو وَ اصْرِفْ عَنّى مِنَ الشَّرِّ أَكْثَرَ مِمّا أَخافُ وَ أَحْذَرُ وَ ما اَحْذَرُ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلِىِّ الْعَظيمِ وَ صَلَّى اللّه ُ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ حَسْبُنَا اللّه ُ وَ نِعْمَ الْوَكيلُ(5) نِعْمَ الْمَوْلى وَ نِعْمَ النَّصيرُ».(6)

63- دعاى «بسم اللّه الرحمن الرحيم بسم اللّه و باللّه سددت...»

شصت و سيّم: ايضاً در مهج الدعوات از حضرت امام زين العابدين عليه السلام روايت كرده است كه: در صبح و شام اين دعا بخوانند:

1- 1_ حاشيه متن و آ: إستَغَثْتُ فَأَغِثْنِى، و حاشيه ع: فَأَغِثْنِى.
2- 2_ ع: شَرَّها.
3- 3_ حاشيه هر سه نسخه: قَديرٌ.
4- 4_ آ: حُزْنَتَهُ، و حاشيه آن: حُزُونَةَ الرّافى.
5- 5_ ع: + و .
6- 6_ مهج الدعوات، ص 11، حرز الكامل للإمام الساجد... ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 307، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ بِسْمِ اللّهِ وَ بِاللّهِ سَدَدْتُ أَفْواهَ الجِنِّ وَ الْاءِنْسِ وَ الشَّیاطینِ وَ السَّحَرَهِ وَ الْاءَبالِسَهِ مِنَ الجِنِّ وَ الْاءِنْسِ وَ السَّلاطینِ وَ مَنْ یَلُوذُ بِهِمْ بِاللّهِ الْعَزیزِ الأَعَزِّ وَ بِاللّهِ الْکَبیرِ الْاءَکْبَرِ بِسْمِ اللّهِ الظّاهِرِ الْباطِنِ الْمَکْنُونِ الْمَخْزُونِ الَّذی أَقامَ بِهِ السَّماواتِ وَ الْاءَرْضَ ثُمَّ اسْتَوی عَلَی الْعَرْشِ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ وَ وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَیْهِمْ بِما ظَلَمُوا فَهُمْ لا یَنْطِقُونَ(1) قالَ اخْسَوءُا فیها وَ لا تُکَلِّمُونِ وَ عَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَیِّ الْقَیُّومِ وَ قَدْ خابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْماً وَ خَشَعَتِ الْاءَصْواتُ لِلرَّحْمنِ فَلا تَسْمَعُ إِلاّ هَمْساً وَ جَعَلْنا عَلی قُلُوبِهِمْ أَکِنَّهً أَنْ یَفْقَهُوهُ وَ فی آذانِهِمْ وَقْراً وَ إِذا ذَکَرْتَ رَبَّکَ فِی الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلی أَدْبارِهِمْ نُفُوراً وَ إِذا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنا بَیْنَکَ وَ بَیْنَ الَّذینَ لا یُوءْمِنُونَ بِالْآخِرَهِ حِجاباً مَسْتُوراً وَ جَعَلْنا مِنْ بَیْنِ أَیْدیهِمْ سَدّاً وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدّاً فَأَغْشَیْناهُمْ فَهُمْ لا یُبْصِرُونَ الْیَوْمَ نَخْتِمُ عَلی أَفْواهِهِمْ وَ تُکَلِّمُنا أَیْدیهِمْ فَهُمْ لا یَنْطِقُونَ لَوْ أَنْفَقْتَ ما فِی الْاءَرْضِ جَمِیعاً ما أَلَّفْتَ بَیْنَ قُلُوبِهِمْ وَ لکِنَّ اللّه َ أَلَّفَ بَیْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِیزٌ حَکِیمٌ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطّاهِرینَ».(2)

64- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله و بالله و من الله»

شصت و چهارم: ایضاً در مهج الدعوات از آن حضرت علیه السلام (3) در دعاهای صبح و شام روایت کرده است:

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ بِسْمِ اللّهِ وَ بِاللّهِ وَ مِنَ اللّهِ وَ إِلَی اللّهِ وَ فی سَبیلِ اللّهِ وَ عَلی مِلَّهِ رَسُولِ اللّه ِ صلی الله علیه و آله تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّهِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ إِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْلَمْتُ نَفْسی إِلَیْکَ وَ وَجَّهْتُ وَجْهی إِلَیْکَ(4) إِیّاکَ أَسْئَلُ الْعافِیَهَ مِنْ کُلِّ سُوءٍ فِی الدُّنْیا وَ الْآخِرَهِ اَللّهُمَّ إِنَّکَ تَکْفینی مِنْ کُلِّ أَحَدٍ وَ لا یَکْفینی مِنْکَ أَحَدٌ فَاکْفِنی مِنْ کُلِّ أَحَدٍ ما أَخافُ وَ أَحْذَرُ

1- 1_ حاشیه ع: ما لَکُمْ لا تَنْطِقُونَ، و حاشیه آ: لایَنْطِقُونَ ما لَکُم لاتَنْطِقُونَ.
2- 2_ مهج الدعوات، ص 15، حرز آخر له علیه السلام ... ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 312، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
3- 3_ آ: از حضرت امام حسین.
4- 4_ ع و آ: إِلَیکَ وَ فَوَّضْتُ أَمْری إِلَیکَ.

وَ اجْعَلْ لی مِنْ أَمْری فَرَجاً وَ مَخْرَجاً فَإِنَّکَ تَعْلَمُ وَ لا أَعْلَمُ وَ تَقْدِرُ وَ لا أَقْدِرُ وَ أَنْتَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ». (1)

65- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله خیر الأسماء...»

شصت و پنجم: ایضاً در مهج از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که در هر صبح و شام این دعا بخواند حق تعالی چهار ملک بر او موکّل گرداند که او را از پیش رو، و از پشت سر، و از جانب راست، و از جانب چپ حفظ کنند، و در امان خدا باشد، و هر چند خلایق سعی کنند که به او ضرر رسانند نتوانند:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ بِسْمِ اللّه ِ خَیْرِ الْاَءَسْماءِ بِسْمِ اللّه ِ رَبِّ الْاَءَرْضِ وَ السَّماءِ بِسْمِ اللّه ِ الَّذی لا یَضُرُّ مَعَ اسْمِه سَمٌّ وَ لا داءٌ بِسْمِ اللّه ِ أَصْبَحْتُ وَ عَلَی اللّه ِ تَوَکَّلْتُ بِسْمِ اللّه ِ عَلی قَلْبی وَ نَفْسی بِسْمِ اللّه ِ عَلی دینی وَ عَقْلی بِسْمِ اللّه ِ عَلی أَهْلی وَ مالی بِسْمِ اللّه ِ عَلی ما أَعْطانی رَبّی بِسْمِ اللّه ِ الَّذی لا یَضُرُّ مَعَ اسْمِه شَیْ ءٌ فِی الْاَءَرْضِ وَ لا فِی السَّماءِ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ اَللّه ُ اللّه ُ رَبّی (2) لا أُشْرِکُ بِه شَیْئاً اَللّه ُ أَکْبَرُ اللّه ُ أَکْبَرُ اَللّه ُ أَعَزُّ وَ أَجَلُّ مِمّا أَخافُ وَ أَحْذَرُ عَزَّ جارُکَ وَ جَلَّ ثَناؤُکَ (3) وَ لا إِلهَ غَیْرُکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ نَفْسی وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ سُلْطانٍ شَدیدٍ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ شَیْطانٍ مَریدٍ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ جَبّارٍ عَنیدٍ وَ مِنْ شَرِّ قَضاءِ السُّوءِ وَ مِنْ شَرِّ کُلِّ دابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّکَ عَلی صِراطٍ مُسْتَقیمٍ وَ أَنْتَ اللّه ُ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ (4) إِنَّ وَلِیِّیَ اللّه ُ الَّذی نَزَّلَ الْکِتابَ وَ هُوَ یَتَوَلَّی الصّالِحینَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِیَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ». (5)

1- 1_ مهج الدعوات، ص 157، و من ذلک دعاء آخر لمولانا الحسین بن علی علیه السلام ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 313، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ حاشیه متن: حَقّاً.
3- 3_ حاشیه متن: وَ تَقَدَّسَتْ أسْمائُک.
4- 4_ حاشیه ع: حَفیظٌ.
5- 5_ مهج الدعوات، ص 75، و من ذلک دعاء مجرب رواه أنس عن النبی صلی الله علیه و آله ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 314، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

66- دعای «اللهم إنی أسئلک یا مدرک الهاربین و یا ملجأ الخائفین...»

شصت و ششم: شیخ تَلِّعُکبَری در مجموع[(1)] الدّعوات روایت کرده است که: حضرت صادق علیه السلام این دعا را در صباح می خواندند:

«اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ یا مُدْرِکَ الْهارِبینَ وَ یا مَلْجَأَ الْخائِفینَ[(2)] وَ یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ وَ یا صَریخَ الْمُستَصْرِخینَ وَ یا مُنْتَهی رَغْبَهِ[(3)] السّائِلینَ وَ یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضْطَرّینَ یا حَقُّ یا مُبینُ یا ذَا الْکَیْدِ الْمَتینِ یا مُنْصِفَ الْمَظْلُومینَ مِنَ الظّالِمینَ یا مُوءْمِنَ أَوْلِیائِهِ مِنْ عَذابٍ مُهینٍ یا مَنْ یَعْلَمُ خائِنَهَ الْاَعْیُنِ وَ خَفِیّاتِ لَحْظِ الْجُفُونِ وَ سَرائِرَ الْقَلْبِ الْمَکْنُونِ وَ ما کانَ وَ ما یَکُونُ یا رَبَّ السَّماواتِ وَ الْاَرَضینَ وَ الْمَلائِکَهِ الْمُقَرَّبینَ وَ الْاَنْبِیاءِ وَالْمُرْسَلینَ یا شاهِداً لا یَغیبُ یا غالِباً غَیْرَ مَغْلُوبٍ یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ وَ عَلی کُلِّ أَمْرٍ حَسیبٌ وَ مِنْ کُلِّ عَبْدٍ قَریبٍ یا إِلهَ الْماضینَ وَ الْغابِرینَ وَ رَبَّ الْمُقِرّینَ وَ الْجاحِدینَ[(4)] وَ إِلهَ الصّامِتینَ وَ النّاطِقینَ وَ رَبَّ الْاَحْیاءِ وَ الْمَیِّتینَ[(5)] یا اَللّهُ یا رَبّاهُ یا عَزیزُ یا حَلیمُ یا غَفُورُ یا رَحیمُ یا أَوَّلُ یا قَدیمُ یا شَکُورُ یا عَلیمُ یا سَمیعُ یا بَصیرُ یا لَطیفُ یا خَبیرُ یا قاهِرُ یا غَفّارُ یا جَبّارُ یا خالِقُ یا رازِقُ یا فاتِقُ یا راتِقُ یا صادِقُ یا واحِدُ یا أَحَدُ یا فَرْدُ یا صَمَدُ یا حَیُّ یا مَوْجُودُ یا مَعْبُودُ یا طالِبُ یا غالِبُ یا مُدْرِکُ یا مُهْلِکُ یا جَلیلُ یا جَمیلُ یا کَریمُ یا مُتَفَضِّلُ[(6)] یا جَوادُ یا سَمِحُ یا فارِجَ الْهَمِّ یا کاشِفَ الْغَمِّ یا مُنَزِّلَ الْحَقِّ یا قائِلَ الصِّدْقِ یا بَدیعَ السَّماواتِ وَ الْاَرَضینَ یا نُورَهُما یا عِمادَهُما یا فاطِرَهُما یا مُمْسِکَهُما یا ذَا الْبَلاءِ الْجَمیلِ وَ الطَّوْلِ الْجَلیلِ یا ذَا السُّلْطانِ الَّذی لا یُرامُ وَ العِزِّ الَّذی لا یُضامُ یا ذَا الْآلاءِ وَ الْاِمْتِنانِ یا مَعْرُوفاً بِالْاِحْسانِ یا ظاهِراً بِلا مُشافَهَهٍ یا باطِناً بِلا مُلامَسَهٍ یا سابِقَ الْاَشْیاءِ بِنَفْسِهِ یا أَوَّلاً

1- 1_ آ: مجمع.

2- 2_ حاشیه ع و متن آ: وَ یا صَریخَ الْمُسْتَصْرِخینَ.

3- 3_ حاشیه ع: غایه.

4- 4_ حاشیه ع: الْجاحِدینَ.

5- 5_ حاشیه ع: وَ رَبَّ الأَخْیارِ وَ الْمُتَّقِینَ.

6- 6_ آ: مُفَضِّلُ.

بِلا غایَهٍ یا آخِراً غَیرَ نِهایَهٍ یا فاعِلاً بِلاَ انْتِصافٍ یا عالِماً بِلاَ اکْتِسابٍ یا ذَا الْاَءَسْماءِ الْحُسْنی وَ الصِّفاتِ الْمُثْلی وَ الْمَثَلِ الْاَءَعْلی یا مَنْ قَصُرَتْ(1) عَنْ وَصْفِه أَلْسُنُ الْواصِفینَ وَ انْقَطَعَتْ عَنْهُ أَفْکارُ الْمُفَکِّرینَ(2) وَ عَلا وَ تَکَبَّرَ عَنْ صِفاتِ الْمُلْحِدینَ وَ جَلَّ وَ عَزَّ عَنْ عَبَثِ الْعابِثینَ وَ تَبارَکَ وَ تَعالی عَنْ کِذْبِ الْکاذِبینَ وَ أَباطیلِ الْمُبْطِلینَ وَ أَقاویلِ الْعادِلینَ یا مَنْ بَطَنَ فَخَبَرَ وَ ظَهَرَ فَقَدَرَ وَ أَعْطی فَشَکَرَ وَ عَلا فَقَهَرَ یا رَبَّ الْعَیْنِ وَ الاْءَثَرِ وَ الْجِنِّ وَ الْبَشَرِ وَ الاْءُنْثی وَ الذَّکَرِ وَ الْبَحْثِ وَ النَّظَرِ وَ الْغَیْمِ وَ الْمَطَرِ وَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ یا شاهِدَ النَّجْوی یا کاشِفَ الْغَمِّ یا دافِعَ الْبَلْوی یا غایَةَ کُلِّ ذی شَکْوی یا نِعْمَ النَّصیرُ وَ الْمَوْلی یا مَنْ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوی یا مَنْ لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَ ما فِی الاْءَرْضِ وَ ما بَیْنَهُما وَ ما تَحْتَ الثَّری یا مُنْعِمُ یا مُحْسِنُ یا مُجْمِلُ یا مُفْضِلُ یا کافی یا شافی یا مُغیثُ یا مُقیتُ یا مُحْیی یا مُمیتُ یا مَنْ یَری وَ لا یُری وَ لَمْ یَسْتَعِنْ بِساطِعِ الضِّیاءِ لاِءِحْصاءِ عَدَدِ الاْءَشْیاءِ یا عالِیَ الْجَدِّ یا غالِبَ الْجُنْدِ یا مَنْ لَهُ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ أَیْدٌ(3) وَ فی کُلِّ شَیْ ءٍ کَیْدٌ یا مَنْ لا یَشْغَلُهُ کَبیرٌ عَنْ صَغیرٍ وَ لا خَطیرٌ عَنْ حَقیرٍ وَ لا عَسیرٌ عَنْ یَسیرٍ یا فَعّالاً بِغَیْرِ مُباشَرَهٍ وَ عَلاّماً بِغَیْرِ مُعاشَرَهٍ وَ قادِراً بِغَیْرِ مُکاثَرَهٍ یا مَنْ بَدَأَ بِالنِّعْمَهِ قَبْلَ اسْتِحْقاقِها وَ الزِّیادَهِ قَبْلَ اسْتیهالِها وَ الْفَضیلَهِ قَبْلَ اسْتیجابِها یا مَنْ أَنْعَمَ عَلَی الْمُوءْمِنِ وَ الْکافِرِ وَ اسْتَصْلَحَ الصّالِحَ وَ الْفاسِدَ عَلَیْهِ وَ رَدَّ الْمُعانِدَ وَ الشّارِدَ عَنْهُ إِلَیْهِ یا مَنْ أَهْلَکَ بَعْدَ البَیِّنَهِ وَ أَخَذَ بَعْدَ قَطْعِ الْمَعْذِرَهِ وَ أَقامَ الْحُجَّهَ وَ دَرَأَ عَنِ الْقُلُوبِ الشُّبْهَهَ وَ أَقامَ الدَّلالَهَ وَ قادَ إِلی مُعایَنَهِ الاْآیَهِ یا بارِئَ الْجَسَدِ وَ مَوْسِعَ الْبَلَدِ وَ مُجْرِیَ الْقُوتِ وَ مُنْزِلَ الْغَیْثِ وَ سامِعَ الصَّوْتِ وَ سابِقَ الْفَوْتِ(4) وَ مُنْشِرَ الْعَظْمِ بَعْدَ الْمَوْتِ یا رَبَّ(5) الْمُعْجِزاتِ مَطَرٍ وَ نَباتٍ وَ آباءٍ وَ أُمَّهاتٍ وَ بَنینَ وَ بَناتٍ وَ ذاهِبٍ وَ آتٍ وَ لَیْلٍ داجٍ وَ سَماءٍ ذاتِ أَبْراجٍ وَ أَرْضٍ

1- 1_ ع: قَصُرَ.
2- 2_ حاشیه ع و آ: الْمُتُفَکّرینَ.
3- 3_ ع: یَدٌ.
4- 4_ حاشیه آ: سابِقَ الفَوْتِ.
5- 5_ ع: + الآیاتِ وَ ، و حاشیه آ: الآیاتِ.

ذاتِ فِجاجٍ وَ بَحْرٍ عَجّاجٍ وَ نُجُومٍ مُنَوَّرَهٍ(1) وَ رِياحٍ تَدُورُ وَ مِياهٍ تَفُورُ وَ مِهادٍ مَوْضُوعٍ وَ سَقْفٍ مَرْفُوعٍ وَ بَلاءٍ مَدْفُوعٍ وَ كَلامٍ مَسْمُوعٍ وَ يَقْظَهٍ وَ مَنامٍ وَ سِباعٍ وَ أَنْعامٍ وَ دَوابٍّ وَ هَوامٍّ وَ غَمامٍ وَ رُكامٍ وَ أُمُورٍ ذاتِ نَظامٍ وَ مِنْ شِتاءٍ وَ مَصيفٍ(2) وَ رَبيعٍ وَ خَريفٍ وَ يانِعٍ وَ قَطيفٍ وَ ماضٍ وَ خَليفٍ أَنْتَ خَلَقْتَ هذا فَأَحْسَنْتَ وَ سَوَّيْتَ فَأَحْكَمْتَ وَ نَبَّهْتَ عَلَى الطّاعَهِ(3) فَأَنْعَمْتَ فَلَمْ يَبْقَ إِلاّ شُكْرى(4) وَ الاِنْقِيادُ لِطاعَتِکَ وَ ذِكْرُ مَحامِدِکَ فَإِنْ عَصَيْتُکَ فَلَکَ الحُجَّهُ وَ إِنْ أَطَعْتُکَ فَلَکَ المِنَّهُ يا مَنْ يُمْهِلُ وَ لا يَعْجَلُ وَ يَعْلَمُ وَ لا يَجْهَلُ وَ يُعْطى وَ لا يَبْخَلُ يا أَحَقَّ مَنْ حُمِدَ وَ عُبِدَ وَ سُئِلَ وَ رُجِىَ وَ اَعْتُمِدَ أَسْئَلُکَ بِكُلِّ اسْمٍ مُقَدَّسٍ مُطَهَّرٍ مَكْنُونٍ اَخْتَرْتَهُ لِنَفْسِکَ وَ بِكُلِّ ثَناءٍ عالٍ رَفيعٍ كَريمٍ رَضيتَ بِهِ مِدْحَهً لَکَ وَ أَتَوَجَّهُ إِلَيْکَ بِجُودِکَ وَ كَرَمِکَ وَ عِزِّکَ وَ جَلالِکَ وَ عَفْوِکَ وَ امْتِنانِکَ وَ بِحَقِّکَ الَّذى هُوَ أَعْظَمُ مِنْ حُقُوقِ خَلْقِکَ يا اَللّه ُ يا رَبّاهُ يا اَللّه ُ يا رَبّاهُ يا اَللّه ُ يا رَبّاهُ وَ أَرْغَبُ إِلَيْکَ أَوَّلاً وَ آخِراً وَ خاصّاً وَ عامّاً بِحَقِّ مُحَمَّدٍ الْأُمِّيِّ رَسُولِکَ سَيِّدِ الْمُرْسَلينَ وَ نَبِيِّکَ إِمامِ الْمُتَّقينَ وَ بِالرِّسالَهِ الَّتى أَدّاها وَ الْعِبادَهِ الَّتِى اجْتَهَدَ فيها وَ الْمِحْنَهِ الَّتى صَبَرَ عَلَيْها وَ الدِّيانَهِ الَّتى خَصَّ عَلَى الْعَمَلِ بِها مُنْذُ وَقْتِ خَلْقِکَ إِيّاهُ إِلى أَنْ تَوَفَّيْتَهُ وَ ما بَيْنَ ذلِکَ مِنْ أَقْوالِهِ الْحَكيمَهِ وَ أَفْعالِهِ الْكَريمَهِ وَ مَقاماتِهِ الْمَشْهُودَهِ وَ ساعاتِهِ الْمَحْمُودَهِ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَيْهِ كَما وَعَدْتَهُ مِنْ نَفْسِکَ وَ تُعْطِيَهُ أَفْضَلَ ما أَمَّلَ مِنْ ثَوابِکَ وَ تُزْلِفَ لَدَيْکَ مَنْزِلَتَهُ وَ تُعْلِىَ عِنْدَکَ دَرَجَتَهُ وَ تَبْعَثَهُ الْمَقامَ الْمَحْمُودَ(5) وَ تُورِدَهُ حَوْضَ الْكَرَمِ وَ الْجُودِ وَ تُبارِکَ عَلَيْهِ بَرَكَهً عامَّهً تامَّهً نامِيَهً سامِيَهً زاكِيَهً نامِيَهً(6) فاضِلَهً طَيِّبَهً مُبارَكَهً لا انْقِطاعَ لِدَوامِها وَ لا نَقيصَهَ فى كَمالِها وَ لا مَزيدَ إِلاّ فى قُدْرَتِکَ عَلَيْها وَ أَنْ تَزيدَهُ بَعْدَ ذلِکَ مِمّا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ وَ أَوْسَعُ لَهُ وَ تُرِيَنى ذلِکَ حَتّى أَزْدادَ فِى الْاِيمانِ بِهِ بَصيرَهً وَ فِى مَحَبَّتِهِ ثَباتاً وَ حُجَّهً وَ عَلى آلِهِ الطَّيِّبينَ الْاَخْيارِ الْمُنْتَجِبينَ الْاَصْفِياءِ الْاَتْقِياءِ الْاَبْرارِ اَللّهُمَّ إِنّى أَصْبَحْتُ لا أَمْلِکُ لِنَفْسى ضَرّاً وَ لا

1- 1_ حاشيه ع و آ: وَ تَمورُ.
2- 2_ حاشيه ع و آ: وَ صَيفٍ.
3- 3_ ع: + الفَكِرَهِ، و حاشيه آ: الفَكِرَهِ.
4- 4_ حاشيه ع و متن آ: الشُّكرُ لَکَ.
5- 5_ حاشيه متن و ع و متن آ: الَّذى وَعَدْتَهُ.
6- 6_ آ: ناصيهً.

نَفْعاً وَ لا حَياةً وَ لا مَوْتاً وَ لا نُشُوراً قَدْ ذَلَّ مَصْرَعی وَ اسْتَكانَ مَضْجَعی وَ ظَهَرَ ضُرّی وَ انْقَطَعَ عُذْری وَ قَلَّ ناصِری وَ أَسْلَمَنی أَهْلی وَ والِدَیَّ(1) بَعْدَ قِیامِ حُجَّتِکَ عَلَیَّ وَ ظُهُورِ بَراهِینِکَ عِنْدی وَ وُضُوحِ أَدِلَّتِکَ(2) لی اَللّهُمَّ وَ قَدْ اَکْدَی الطَّلَبُ وَ أَعْیَت(3) الْحِیَلُ وَ تَغَلَّقَتِ(4) الطُّرُقُ اِلاّ اِلَیْکَ وَ ضاقَتِ الْمَذاهِبُ وَ دَرَسَتِ الْآمالُ إِلاّ مِنْکَ وَ انْقَطَعَ الرَّجاءُ إِلاّ مِنْ جِهَتِکَ وَ أُخْلِفَتِ الْعِداهُ إِلاّ عِدَتُکَ اَللّهُمَّ إِنَّ مَناهِلَ الرَّجاءِ لَکَ مُتْرَعَهٌ وَ أَبْوابَ الدُّعاءِ لِمَنْ دَعاکَ مُفَتَّحَهٌ وَ الْإِسْتِغاثَهَ لِمَنِ اسْتَغاثَ بِکَ(5) مُباحَهٌ وَ أَنْتَ لِداعیکَ بِمَوْضِعِ إِجابَهٍ وَ لِلْقاصِدِ إِلَیْکَ قَریبُ الْمَسافَهِ وَ لِلصّارِخِ إِلَیْکَ وَلِیُّ الْإِغاثَهِ(6) اَللّهُمَّ وَ إِنَّ فی مَوْعِدِکَ عِوَضاً مِنْ مَنْعِ الْباخِلینَ وَ مَنْدُوحَهً عَمّا فی أَیْدِی الْمُسْتَأْثِرینَ وَ دَرَکاً مِنْ حِیَلِ الْمُوارِبِینَ وَ الرّاحِلُ نَحْوَکَ یا رَبِّ قَریبٌ مِنْکَ لاِءَ نَّکَ لا تَحْتَجِبُ عَنْ خَلْقِکَ إِلاّ أَنْ تَحْجُبَهُمُ الاْءَعْمالُ السَّیِّئَهُ دُونَکَ وَ إِنّی لِنَفْسی لَظَلُومٌ وَ بِعُذْری(7) لَجَهُولٌ إِلاّ أَنْ تَرْحَمَنی وَ تَعُودَ بِحِلْمِکَ عَلَیَّ وَ تَدْرَأَ عِقابَکَ عَنّی وَ تَلْحَظَنی بِالْعَیْنِ الَّتی هَدَیْتَنی(8) بِها مِنْ حَیْرَهِ الشَّکِّ وَ رَفَعْتَنی بِها مِنْ هُوَّهِ الْجَهْلِ وَ نَعَشْتَنی بِها مِنْ فِتْنَهِ(9) الضَّلالَهِ اَللّهُمَّ وَ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ أَفْضَلَ زادِ الرّاحِلِ إِلَیْکَ عَزْمُ إِرادَهٍ وَ إِخْلاصُ نِیَّهٍ وَ صادِقُ طَوِیَّهٍ وَ ها أَنَا ذا مِسْکینُکَ بائِسُکَ(10) أَسیرُکَ سائِلُکَ مُنیخٌ بِفِنائِکَ قارِعٌ بابَ رَجائِکَ اَللّهُمَّ و أنْتَ انَسُ الْأَنِسینَ لاِوْلِیائِکَ وَاحری بِکِفایَهِ الْمُتَوَکِّلِینَ(11) عَلَیْکَ وَ اَولی بِنَصْرِ الْواثِقِ بِکَ سِرّی اِلَیْکَ مَکْشُوفٌ وَ اَنَا فی سُؤالِکَ مَلْهُوْفٌ لِاَنَّنی عاجِزٌ و اَنْتَ قَدْیرٌ و اَ نَا صَغیرٌ وَ اَنْتَ کَبْیرٌ وَ اَنْتَ غِنّیٌ وَ اَ نَا فَقیرٌ إذا اَوْحَشَتْنِی الْغُرْبَهُ انَسَنی ذِکْرُکَ وَ اِذَا

1- 1_ ع و آ: + وَ وُلْدی.
2- 2_ حاشیه ع: أَدِلَّتِکَ لَدَیَ، و حاشیه آ: بَلائِکَ لَدَیَ.
3- 3_ آ: أَعِیتُ.
4- 4_ آ: أَغْلَقَتِ.
5- 5_ حاشیه ع: لِفَضْلِکَ، و حاشیه آ: بِفَضْلِکَ.
6- 6_ حاشیه ع و آ: إغاثَهٍ.
7- 7_ حاشیه متن و ع: بِقَدْری.
8- 8_ حاشیه ع و آ: أَنْقَذْتَنی.
9- 9_ حاشیه ع و آ: مَیْتَهِ.
10- 10_ حاشیه متن: فَقیرُکَ.
11- 11_ حاشیه متن و ع: المُتَوَکِّلُ.

اَصَبَّتْ عَلَیَّ الاُْمُورُ اَسْتَجَرتُ بِکَ وَ إذَا تَلاحَکَتْ عَلَیَّ الشَّدایِدُ اَمَّلْتُکَ وَ اَیْنَ تَذْهَبُ بی عَنْکَ یا مَوْلایَ وَ أنْتَ اَقْرَبُ مِنْ وَریدی وَ اَحْذَرُ مِنْ عَدیدی وَ اَوْجَدُ فی(1) مَعْقُوْلی وَ اَصَحُّ فی مَکانْی و اَزِمَّهُ الاُْمُوْرِ کُلِّها بِیَدِکَ صادِرَهٌ عَنْ قَضائِکَ مُذْعِنَهٌ بِالْخُضُوعِ لِقُدْرَتِکَ ذَاتَ فاقَهِ اِلَی عَفوِکَ فَقیرَهٌ اِلَی رَحْمَتِکَ اَللّهُمَّ وَ قَدْ شَمِلَتْنِی الْخَصاصَهُ وَ عَلَتْنِی(2) الْحاجَهُ وَ تَوَسَّمْتُ بِالذِّلَّهِ وَ غَلَبَتْنی الْمَسْکَنَهُ وَ هذَا الْوَقْتُ الَّذی وَعَدْتَ اَوْلِیائَکَ فیهِ الاِْجابَهَ اَللّهُمَّ فَامْسَحْ ما بی بِیَمینِکَ الشّافِیَهِ وَانْظُرْ إلَیَّ بِعَیْنِکَ الرّاحِمَهِ(3) وَاَقْبِلْ عَلَیَّ بِوَجْهِکَ ذِی الْجَلاَلِ وَ الاِکْرامِ فَإنَّکَ إذَا اَقْبَلْتَ بِه عَلی اَسیرٍ فَکَکْتَهُ وَ عَلی ضالٍّ هَدَیْتَهُ وَ عَلی جائِرٍ اوَیْتَهُ وَ عَلی ضَعیفٍ قَوَّیْتَهُ وَ عَلَی فَقیرٍ اَغْنَیْتَهُ اللّهُمَّ لا تُخِلَّنی مِنْ یَدِکَ وَ لا تَتْرُکْنی(4) لِقاً لِعَدُوِّکَ وَ لا تُوْحِشْنی مِنْ لَطَائِفِکَ الخَفِیَّهِ وَ کِفایَتِکَ الْجَمیلَهِ وَ إنْ شَرَدْتُ عَلَیْکَ(5) فَارْدُدْنی إلَیْکَ فَإنَّکَ تَرُدُّ الشّارِدَ وَ تُصْلِحُ الْفاسِدَ وَ أنْتَ عَلی کُلِّ شَی ءٍ قَدیرٌ اَللّهمَّ تَوَلَّنی وِلایَهً تُغنینی بِها عَمَّنْ سِواها وَ اَعْطِنی عَطِیَّهً لا اَحْتاجُ إلی أحَدٍ مَعَها فَإنَّهَا لَیْسَتْ بِنُکْرٍ مِنْ عَطِیَّتِکَ وَ لا بِبِدْعٍ مِنْ وَلایَتِکَ اللّهُمَّ ارْفَعْ بِفَضْلِکَ سَقْطَتِی وَ نَجِّنی مِنْ وَرْطَتی وَ أقِلْنی عَثْرَتی یا مُنتَهی رَغْبَتی وَ غِیاثی فی کُرْبَتی وَ صاحِبی عِنْدَ شِدَّتی وَ رَحْمانی وَ رَحیمی فی دُنیایَ و اخِرَتی صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَسْتَجِبْ دُعائی وَ لا تَقْطَعْ رَجائی بِجُوْدِکَ وَ کَرَمِکَ یا أرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ أکرَمَ الاْءَکْرَمینَ إنَّکَ عَلی کُلِّ شَی ءٍ قَدیرٌ».(6)

67- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله النور بسم الله...»

شصت و هفتم: سیّد ابن طاوس و دیگران از سلمان فارسی رضی الله عنه روایت کرده اند که گفت: روزی حضرت فاطمه _ صلوات اللّه علیها _ به من رطبی داد که دانه نداشت، و فرمود

1- 1_ حاشیه متن: وَ أوْجَدُ فِی مَکانی و أَصَحُّ فِی مَعْقُولی، و حاشیه ع: أَصَحُّ الأمورُ فِی مَعْقُولِی، و حاشیه آ: فی مَکانی.
2- 2_ حاشیه ع و آ: عَرَتْنی.
3- 3_ حاشیه ع: الرّاحَهِ.
4- 4_ ع و آ: لَقاً و حاشیه آن: لِقاً.
5- 5_ حاشیه متن و آ: عَنْکَ.
6- 6_ مهج الدعوات، ص 177، و من ذلک رویناه و رأیناه... ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 314، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

که: این از درختی است که حق تعالی برای من در بهشت غرس کرده است به سبب کلماتی چند که پدرم مرا تعلیم کرده است، و هر بامداد و پسین آنها را می خوانم.

سلمان گفت: مرا تعلیم نما آن(1) کلمات را ای سیّده من! فرمود که اگر خواهی که هرگز به تب مبتلا نشوی تا زنده باشی بر این دعا مداومت(2) نما.

سلمان رضی الله عنه گفت که: آن حضرت دعا را به من تعلیم فرمود(3) و من تعلیم کردم به زیاده از هزار نفس از اهل مدینه و مکّه که به تب مبتلا شده بودند و همه به توفیق خدا شفا یافتند از برکت این دعا.

اینست دعا:

«بِسْمِ اللّهِ الرَّحمنِ الرَّحِیم بِسْمِ اللّهِ النُّور بِسْمِ اللّهِ نُورِ النُّورِ بِسْمِ اللّهِ نُورٌ عَلَی نُورٍ بِسْمِ اللّه الَّذی هُوَ مُدَبِّرُ الاْءُمُورِ بِسْمِ اللّهِ الَّذی خَلَقَ النُّورَ مِنَ النُّورِ وَ اَنْزَلَ النُّورَ عَلَی الطُّورِ فی کِتابٍ مَسْطُورٍ فِی رَقٍّ مَنْشُورٍ بِقَدَرٍ مَقْدُورٍ عَلی نَبیٍّ مَحْبُورٍ اَلْحَمدُ للّه ِ الَّذی هُوَ بِالعِزِّ مَذْکُورٌ وَ بِالْفَخْرِ مَشْهُورٌ وَ عَلَی السَّرَّاءِ وَ الضَّرّاءِ مَشْکُورٌ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ الِهِ الطّاهِرینَ».(4)

68- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم اللهم یا صریخ المکروبین...»

شصت و هشتم: در مهج الدعوات به سند معتبر از امام محمّدباقر علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که: هر بنده ای که این دعا را هر روز در بامداد بخواند در امان حق تعالی باشد تا روز دیگر آن وقت، و هر غمّ و همّ و اندوه و مشقّتی(5) از او زایل گردد، و برای داخل شدن بر پادشاهان و دفع شرّ شیطان نافع است. پس در شدّتها بخوان که هر اندوهناکی که این را بخواند اندوهش زایل گردد، و هر محبوسی که بخواند از

1- 1_ آ: این.
2- 2_ ع: مواظبت.
3- 3_ آ: نمود.

4- 4_ مهج الدعوات، ص 5، حرز آخر لمولاتنا فاطمه علیهاالسلام ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 322، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

5- 5_ ع: + که دارد.

زندان نجات یابد، و به این دعا بر آورده می شود حاجت های بزرگ؛ و زنهار که نفرین مکن به این دعا بر کسی، که از تیر پرّان، اثرش بیشتر(1) است:

«بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ اللّهُمَّ یا صَریخَ الْمَکْرُوبینَ یا مُجیبَ دَعْوَهِ الْمُضطَرّینَ یا کاشِفَ الْکَرْبِ الْعَظیمِ یا أرحَمَ الرّاحِمینَ اکْشِفْ کَرْبی وَ هَمّی فَإنَّهُ لایَکْشِفُ الْکَرْبَ الْعَظیمَ إلاَّ أَنْتَ فَقَدْ تَعْرِفُ حالی وَ حاجَتی وَ فَقْری وَ فاقَتی فاکْفِنی ما اَهَمَّنی وَ ما غَمَّنی مِنْ أمرِ الدُّنْیا وَ الاْآخِرَهِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ اَللّهُمَّ بِنُورِکَ اهْتَدَیْتُ وَ بِفَضْلِکَ اسْتَغْنَیتُ وَ فی نِعْمَتِکَ اَصْبَحْتُ وَ اَمْسَیْتُ ذُنُوبی بَیْنَ یَدَیْکَ اَسْتَغْفِرُکَ وَ اَتُوبُ إِلَیْکَ اَللّهُمَّ إنّی اَسْئَلُکَ مِنْ حِلْمِکَ لِجَهلی وَ مِنْ فَضْلِکَ لِفاقَتی وَ مِنْ مَغْفِرَتِکَ لِخَطایَایَ اَللّهُمَّ إنّی اَسْأَلُکَ الصَّبْرَ عِنْدَ الْبَلاَءِ وَ الشُّکْرَ عِنْدَ الرَّخاءِ اَللّهُمَّ اجْعَلْنی اَخْشاکَ إِلی یَوْمِ اَلْقاکَ حَتّی کَأَ نَّنی اَراکَ اَللّهُمَّ اَوْزِعْنی أنْ أَذْکُرَکَ کَیْ لا اَنْساکَ لَیْلاً وَ لا نَهاراً وَ لا صَباحاً وَ لا مَساءً آمینَ رَبَّ الْعالَمینَ اَللّهُمَّ إنّی عَبْدُکَ ابْنُ اَمَتِکَ ناصِیَتی بِیَدِکَ ماضٍ فِیَّ حُکْمُکَ عَدْلٌ فِیَّ قَضائُکَ مُجْزِلٌ(2) فِیَّ فَضْلُکَ وَ عَطاؤُکَ اَللّهُمَّ إنّی أَسْئَلُکَ بِکُلِّ اسْمٍ هُوَ لَکَ سَمَّیْتَ بِه نَفْسَکَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فی کِتَابِکَ أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ أَوِ اسْتَأثَرْتَ بِه فی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبیعَ قَلْبی وَ نُورَ بَصَری وَ جَلاءَ حُزْنی وَ ذَهابَ هَمّی اَللّهُمَّ إنّی أَسْئَلُکَ یا أَکْبَرَ مِنْ کُلِّ کَبیرٍ یا مَنْ لا شَریکَ لَهُ وَ لا وَزیرَ یا خالِقَ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ الْمُنیرِ یا عِصْمَهَ الْخائِفینَ یا جارَ الْمُسْتَجیرینَ وَ یا مُغیثَ الْمَظْلُومِ الْحَقیرِ وَ یا رازِقَ الطِّفْلِ الصَّغیرِ وَ یا مُغْنِیَ الْبائِسِ الْفَقیرِ یا جابِرَ الْعَظْمِ الْکَسیرِ یا مُطْلِقَ الْمُکَبَّلِ الاْءَسیرِ یا قاصِمَ کُلِّ جَبّارٍ عَنیدٍ اجْعَلْ لی مِنْ أمری فَرَجاً وَ مَخْرَجاً وَ یُسْراً وَ ارْزُقْنی مِنْ حَیْثُ أَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ لا أَحْتَسِبُ إنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ یا ذَا الْجَلاَلِ وَ الاْءِکْرامِ اَللّهُمَّ إنَّکَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنّی اَللّهُمَّ إنَّکَ مُحْسِنٌ فَأَحْسِنْ إلَیَّ اَللّهُمَّ إنَّکَ رَحیمٌ تُحِبُّ الرَّحْمَهَ فَارْحَمْنی اَللّهُمَّ إنَّکَ لَطیفٌ تُحِبُّ اللُّطْفَ فَالْطُفْ بی یا مُقیلَ عَثْرَتی وَ یا راحِمَ عَبْرَتی وَ یا مُجیبَ دَعْوَتی أَسْئَلُکَ الْخَیرَ

1- 1_ ع: پیشتر.
2- 2_ ع و آ: مُجْزَلٌ.

كُلَّهُ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّه ما أَحاطَ بِه عِلْمُکَ یا غِیاثَ مَنْ لا غِیاثَ لَهُ(1) یا ذُخْرَ مَنْ لا ذُخْرَ لَهُ وَ یا سَنَدَ مَنْ لا سَنَدَ لَهُ اغْفِرْلی عِلْمَکَ فِیَّ وَ شَهادَتَکَ عَلَیَّ فَإِنَّکَ تَسَمَّیْتَ لِسَعَةِ رَحْمَتِکَ الرَّحْمنَ الرَّحیمَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ الثَّبَاتَ فِی الاْءَمْرِ وَ الْعَزِیمَةَ عَلَی الرُّشْدِ وَ أَسْئَلُکَ شُکْرَ نِعْمَتِکَ وَ أَسْئَلُکَ حُسْنَ عِبادَتِکَ وَ أَسْئَلُکَ قَلْباً سَلیماً(2) وَ لِساناً صادِقاً(3) وَ أَسْئَلُکَ مِنْ خَیْرِ ما أَعْلَمُ وَ مِنْ خَیْرِ ما لا أَعْلَمُ إِنَّکَ تَعْلَمُ وَ لا أَعْلَمُ وَ أَنْتَ عَلاّمُ الْغُیُوبِ اَللَّهُمَّ بِکَ أَصْبَحْنا وَ بِکَ أَمْسَیْنا وَ بِکَ نُصْبِحُ وَ بِکَ نُمْسی وَ بِکَ نَحیْی وَ بِکَ نَمُوتُ وَ عَلَیْکَ نَتَوَكَّلُ وَ إِلَیْکَ النُّشُورُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ وَ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللّه ُ اِلهاً واحِداً فَرْداً(4) أَحَداً صَمَداً لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَةً وَ لا وَلَداً أَفَرَأَیْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلهَهُ هَواهُ وَ أَضَلَّهُ اللّه ُ عَلی عِلْمٍ وَ خَتَمَ عَلی سَمْعِهِ وَ قَلْبِه وَ جَعَلَ عَلی بَصَرِه غِشاوَةً فَمَنْ یَهْدیهِ مِنْ بَعْدِ اللّه ِ أَ فَلا تَذَكَّرُونَ اَللَّهُمَّ اطْمِسْ عَلی أَبْصارِ أَعْدائِنا كُلِّهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَ الاِْنْسِ وَ اجْعَلْ عَلی بَصَرِهِ(5) غِشاوَةً وَاخْتِمْ عَلی قَلْبِه(6) وَ أَخْرِجْ ذِكْری مِنْ قُلُوبِهِمْ وَاجْعَلْ بَیْنی وَ بَیْنَ عَدُوّی حِجاباً وَ حِصْناً حَصیناً مَنیعاً لا یَرُومُهُ سُلْطانٌ وَ لا شَیْطانٌ وَ لا إِنْسٌ وَ لا جِنٌّ اَللّهُمَّ إِنّی أدْرَءُ بِکَ فی نَحْرِه وَ أَسْتَعیذُ بِکَ مِنْ شَرِّه وَ أَسْتَعینُ بِکَ عَلَیْهِ فَاكْفِنیهِ(7) كَیْفَ شِئْتَ وَ أَ نّی شِئْتَ اَللّهُمَّ لَکَ الْحَمْدُ وَ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ وَ بِکَ الْمُسْتَغَاثُ وَ اِلَیْکَ الْمُشْتَکی وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ الْعَظیمِ اَللّهُمَّ اجْعَلْ لی فی صَدْرِ یَوْمی هذا فَلاحاً وَ اَوْسَطَهُ صَلاحاً وَ اخِرَهُ نَجاحاً اللّهُمَّ اجْعَلْ لی فی صَدْرِ جَمیعِ بَنی ادَمَ وَ حَوَّاءَ وَ الجِنِّ وَ الاْءِنْسِ وَ الشَّیَاطینِ وَ الْمَرَدَهِ رَأفَةً وَ رَحْمَةً خَیْرُهُم بَیْنَ أَعْیُنِهِمْ وَ شَرُّهُمْ تَحْتَ أقدامِهِمْ وَ بِاللّه ِ أَسْتَعینُ عَلَیْهِم مِنْ(8) أَنْ یَفْرُطَ عَلَیَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ أو أَنْ یَطْغی عَزَّ جارُکَ وَ جَلَّ ثَناؤُکَ وَ لا اِلهَ غَیْرُکَ وَحْدَکَ لا شَریکَ لَکَ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ(9) مُحَمَّدٍ وَ ارْزُقْنِی

1- 1_ ع و آ: + و .
2- 2_ حاشیه هر سه نسخه: خاشِعاً.
3- 3_ حاشیه ع و آ: ذاكِراً.
4- 4_ حاشیه ع: إلهاً واحِداً فَرداً.
5- 5_ حاشیه متن و ع: أَبْصارِهِم، ولی در آ: برعكس.
6- 6_ حاشیه متن و آ: قُلوبِهِم.
7- 7_ آ: فَاكْفِنی.
8- 8 _ حاشیه آ: مِن.

9- 9_ حاشيه ع: آلِهِ.

الْخَيْرَ كُلَّهُ ما اَحاطَ بِهِ عِلْمُکَ يا حَنّانُ يا مَنّانُ يا ذَالْجَلاَلِ وَ الاْءكْرَامِ وَ الْحَمْدُ لِلّه ِ عَلى الائِه وَ أَحْمَدُهُ عَلى نَعْمائِه وَ اَشْكُرُهُ عَلى بَلائِه وَ اُومِنُ بِقَضائِه الَّذى لا هادِىَ لِمَنْ اَضَلَّ وَ لا خاذِلَ لِمَنْ نَصَرَ وَ اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ إِلاَّ اللّه ُ وَحْدَهُ لا شَرِيْکَ لَهُ وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ الْمُصْطَفى وَ اَمينُهُ الْمُرْتَضى انتَجَبَهُ وَ حَباهُ وَاخْتارَهُ وَارْتَضاهُ صلى الله عليه و آله وسلم اَللّهُمَّ اِنّى اَسْئَلُکَ ايماناً صادِقاً لَيْسَ بَعْدَهُ كُفْرٌ وَ رَحْمَةً اَنَالُ بِها شَرَفَ كَرامَتِکَ فِى الدُّنْيا وَ الاْخِرَهِ تَبارَكْتَ رَبَّنَا وَ تَعالَيْتَ تَمَّ نُورُکَ رَبّى فَهَدَيْتَ وَ عَظُمَ حِلْمُکَ رَبّى فَعَفَوْتَ فَلَکَ الْحَمْدُ وَجْهُکَ اَكْرَمُ الْوُجُوهِ وَ جاهُکَ اَفْضَلُ الْجاهِ وَعَطِيَّتُکَ اَرْفَعُ الْعَطايا وَ أهْنَاؤُها تُطاعُ رَبَّنا فَتَشْكُرُ وَ تُعْصى رَبَّنَا فَتَغْفِرُ لِمَنْ تَشاءُ تُجيبُ دَعْوَهَ الْمُضطَرّ اِذَا دَعاکَ وَ تَكْشِفُ الضُّرَّ وَ تَشْفِى السَّقيمَ وَ تَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظيمَ لا يُحْصى نَعْماءَکَ اَحَدٌ رَبَّنَا فَلَکَ الْحَمْدُ حَمْدًا اَبَداً لا يُحْصى عَدَدُهُ وَ لا يَضْمَحِلُّ سَرمَدُهُ حَمْداً كَما حَمِدَکَ الْحامِدُوُنَ مِنْ عِبادِکَ الاْءَوَّلينَ وَ الاْخِرينَ اَللّهُمَّ اِنّى اَسْئَلُکَ النَّصيبَ الاْوْفَرَ مِنَ الجَنَّهِ وَ اَسْئَلُکَ الْهُدى وَ التُّقى وَ الْعافِيَهَ وَ الْبُشْرى عِنْدَ انْقِطاعِ الدُّنْيا اَللّهُمَّ إنّى اَسْئَلُکَ تَقْوىً لا يَنْفَدُ وَ فَرَجاً لا يَنْقَطِعُ وَ تَوفيقَ الْحَمْدِ وَ لِباسَ التَّقْوى وَزينَهَ الاْءيمانِ وَ مُرافَقَهَ نَبِيِّکَ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه و آله فى اَعْلى جَنَّهِ الْخُلْدِ يا بارِئُ لا بَدْئَ لَهُ وَ يا دائِمُ لا نَفَادَ لَهُ يا حَىُّ يا مُحْيِىَ الْمَوْتى يا قَائِمُ عَلى كُلِّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ اَسْئَلُکَ الْهُدى وَ التُّقى وَ الْعافِيَهَ وَالغِنى وَ التَّوفيقَ لِمَا تُحِبُّ وَ تَرضى يا اَرْحَمَ الرّاحِمينَ اَللّهُمَّ إنّى اَسْئَلُکَ بِرَحْمَتِکَ الَّتى وَ سِعَتْ كُلَّ شَى ءٍ وَ بِعِزَّتِکَ الَّتى قَهَرَتْ كُلَّ شَى ءٍ وَ بِعَظَمَتِکَ الَّتى ذَلَّ لَها كُلُّ شَى ءٍ وَ بِقُوَّتِکَ الَّتى لا يَقُومُ لَها شَى ءٌ وَ بِسُلْطانِکَ الَّذى عَلى(1) كُلِّ شَى ءٍ وَ بِعِلْمِکَ الَّذى اَحَاطَ بِكُلِّ شَى ءٍ وَ بِاسْمِکَ الَّذى يُبيدُ لَهُ كُلُّ شَى ءٍ وَ بِوَجْهِکَ الْباقى بَعْدَ فَنَاءِ كُلِّ شَى ءٍ وَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذى اَضاءَ لَهُ كُلُّ شَى ءٍ اَنْ تَغْفِرَ لى كُلَّ ذَنْبٍ وَ تَمْحُوَ عَنّى كُلَّ خَطيئَهٍ وَ اَنْ تُوَفِّقَنى لِما تُحِبُّ رَبَّنا وَ تَرْضى وَ اَنْ تَكفِيَنى ما هَمَّنى(2) وَ ما غَمَّنى مِنْ اَمْرِ الدُّنْيا وَ الاْآخِرَهِ

1- 1_ ع: عَلا .
2- 2_ ع: أَهَمَّنى.

وَ اَنْ تَرْزُقَنی عَمَلَ الْخَیْرِ کُلِّه ما اَحاطَ بِه عِلْمُکَ امینَ رَبَّ الْعالَمینَ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی سَیِّدِنا مُحَمَّدٍ رَسُوْلِه وَ الِه الطّاهِرینَ». (1)

69- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله و بالله و لا قوه...»

شصت و نهم: در مهج الدعوات و سایر کتب از حضرت امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده اند که: برای دفع شرّ دشمنان و بلاها نزد طلوع و غروب آفتاب این دعا بخوانند:

«بِسمِ اللّه ِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ بِسْمِ اللّه ِ وَ بِاللّه ِ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّه ِ وَ لا غَالِبَ اِلاَّ اللّه ُ غَالِبُ کُلِّ شَیءٍ وَ بِه یَغلِبُ الْغالِبُونَ وَ مِنْهُ یَطْلُبُ الرَّاغِبُونَ وَ عَلَیهِ یَتَوَکَّلُ الْمُتَوَکِّلُونَ وَ بِه یَعْتَصِمُ الْمُعْتَصِمُونَ وَ یَثِقُ الْواثِقُونَ وَ یَلْتَجِئُ الْمُلْتَجِئُونَ وَ هُوَ حَسْبُهُمْ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ اِحْتَرَزْتُ بِاللّه ِ و احْتَرَسْتُ بِاللّه ِ وَلَجَأْتُ إِلَی اللّه ِ وَ اسْتَجَرْتُ بِاللّه ِ وَ اسْتَعَنْتُ(2) بِاللّه ِ وَاعْتَزَزتُ بِاللّه وَ قَهَرْتُ بِاللّه ِ وَامْتَنَعْتُ(3) بِاللّه ِ وَ غَلَبْتُ بِاللّه ِ وَ اعْتَمَدْتُ عَلَی اللّه ِ وَ اسْتَتَرْتُ بِاللّه ِ وَ حَفِظْتُ بِاللّه ِ(4) وَ اسْتَحْفَظْتُ بِاللّه ِ خَیْرِ الْحافِظینَ وَ تَکَهَّفْتُ بِاللّه ِ وَ حُطْتُ نَفْسی وَ اَهْلی وَ مالی وَ اِخْوانی وَ کُلَّ مَنْ یَعنینی اَمْرُهُ بِاللّه ِ الْحافِظِ اللَّطیفِ وَاکْتَلاَءتُ بِاللّه ِ وَ صَحِبْتُ حافِظَ الصّاحِبینَ وَ حافِظَ الاْءَصْحابِ الْحافِظینَ وَ فَوَّضْتُ أَمْری إِلَی اللّه ِ الَّذی لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیءٌ وَ هُوَ السَّمیعُ الْعَلیمُ(5) وَاعْتَصَمْتُ بِاللّه ِ الَّذی مَنِ اعْتَصَمَ بِهِ نَجا مِنْ کُلِّ خَوْفٍ وَ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّه ِ الْعَزیزِ الْجَبَّارِ وَ حَسْبِیَ اللّه ُ وَ نِعْمَ الوَکیلُ وَ مَنْ یَتَوَکَّلْ عَلَی اللّه ِ فَهُوَ حَسْبُهُ ما شاءَ اللّه ُ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّه ِ لا اِلهَ إِلاّ اللّه ُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّه ِ عَلیٌّ وَلِیُ اللّه ِ(6) صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ(7) وَ عَلی(8) آلِهِ الطّاهِرینَ وَ سَلَّمَ تَسْلیًما» .

1- 1_ مهج الدعوات، ص 169، و من ذلک ما رواه عیسی بن محمد... ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 323، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.
2- 2_ حاشیه ع: وَ اسْتَغَثْتُ.
3- 3_ حاشیه ع: وامْتَنَعْتُ بِاللّه ِ وَ قَهَرْتُ بِاللّه ِ وَ انْتَصَرْتُ.
4- 4_ ع: + خَیْرُ الحافِظینَ.
5- 5_ حاشیه ع: البَصیر.
6- 6_ حاشیه آ: عَلِیّاً ولی اللّه.
7- 7_ حاشیه هر سه نسخه: عَلَیْهِما وَ عَلی آلِهِما.

8- 8 _ حاشيه ع و متن آ: عَلَيْهِم أجْمَعينَ.

پس می گویی: «اَللّهُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لا نَوْمٌ لَهُ ما فِی السَّمواتِ وَ ما فِی الْأَرْضِ مَنْ ذَاالَّذی یَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاّ بِإِذْنِه یَعْلَمُ ما بَیْنَ اَیْدیهِمْ وَ ما خَلْفَهُمْ وَ لایُحیطُونَ بِشَی ءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاّ بِما شاءَ وَسِعَ کُرْسِیُّهُ السَّمَواتِ وَ الاْرْضَ وَ لایَؤُدُهُ حِفْظُهُما وَ هُوَ الْعَلِیُّ الْعَظیمُ»

و می گویی: «وَ لَقَدْ ذَرَأْنا لِجَهَنَّمَ کَثِیراً مِنَ الْجِنِّ وَ الاْءِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لا یَفْقَهُونَ بِها وَ لَهُمْ أَعْیُنٌ لا یُبْصِرُونَ بِها وَ لَهُمْ آذانٌ لا یَسْمَعُونَ بِها أُولئِکَ کَالاْءَنْعامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولئِکَ هُمُ الْغافِلُونَ سَواءٌ عَلَیْهِمْ أَ دَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صامِتُونَ إِنَّ الَّذِینَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّهِ عِبادٌ أَمْثالُکُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْیَسْتَجیبُوا لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ صادِقینَ أَلَهُمْ أَرْجُلٌ یَمْشُونَ بِها(1) أَمْ لَهُمْ أَعْیُنٌ یُبْصِرُونَ بِها أَمْ لَهُمْ آذانٌ یَسْمَعُونَ بِها قُلِ ادْعُوا شُرَکاءَکُمْ ثُمَّ کیدُونِ فَلا تُنْظِرُونِ إِنَّ وَلِیِّیَ اللّهُ الَّذی نَزَّلَ الْکِتابَ وَ هُوَ یَتَوَلَّی الصّالِحینَ وَ إِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَی الْهُدی لا یَسْمَعُوا وَ تَراهُمْ یَنْظُرُونَ إِلَیْکَ وَ هُمْ لا یُبْصِرُونَ أُولئِکَ الَّذینَ طَبَعَ اللّهُ عَلی قُلُوبِهِمْ وَ سَمْعِهِمْ وَ أَبْصارِهِمْ وَ أُولئِکَ هُمُ الْغافِلُونَ إِنّا جَعَلْنا عَلی قُلُوبِهِمْ أَکِنَّةً أَنْ یَفْقَهُوهُ وَ فِی آذانِهِمْ وَقْراً وَ إِنْ تَدْعُهُمْ إِلَی الْهُدی(2) فَلَنْ یَهْتَدُوا إِذاً أَبَداً فَأَوْجَسَ فِی نَفْسِهِ خیفَةً مُوسی قُلْنا لا تَخَفْ إِنَّکَ أَنْتَ الاْءَعْلی وَ أَلْقِ ما فِی یَمینِکَ تَلْقَفُ ما صَنَعُوا إِنَّما صَنَعُوا کَیْدُ ساحِرٍ وَ لا یُفْلِحُ السّاحِرُ حَیْثُ أَتی أَفَلَمْ یَسیرُوا فِی الاْءَرْضِ فَتَکُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ یَعْقِلُونَ بِها أَوْ آذانٌ یَسْمَعُونَ بِها فَإِنَّها لا تَعْمَی الاْءَبْصارُ وَلکِنْ تَعْمَی الْقُلُوبُ الَّتِی فِی الصُّدُورِ بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِیمِ طسآم تِلْکَ آیاتُ الْکِتابِ الْمُبِینِ لَعَلَّکَ باخِعٌ نَفْسَکَ أَلاّ یَکُونُوا مُوءْمِنِینَ إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَیْهِمْ مِنَ السَّماءِ آیَةً فَظَلَّتْ أَعْناقُهُمْ لَها خاضِعِینَ قالَ أَ وَ لَوْ جِئْتُکَ بِشَیْ ءٍ مُبِینٍ قالَ فَأْتِ بِه إِنْ کُنْتَ مِنَ الصّادِقِینَ فَأَلْقی عَصاهُ فَإِذا هِیَ ثُعْبانٌ مُبینٌ وَ نَزَعَ یَدَهُ فَإِذا هِیَ بَیْضاءُ لِلنّاظِرِینَ قالَ کَلاّ إِنَّ

1- 1_ ع و آ: + أمْ لَهُم أیْدٍ یَبْطِشُونَ بِها .
2- 2_ ع: الهُدای.

مَعِیَ رَبِّی سَیَهْدِینِ یا مُوسی لا تَخَفْ إِنِّی لا یَخافُ لَدَیَّ الْمُرْسَلُونَ(1) لا إِلهَ إِلاَّ(2) اللّه ُ(3) رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ یا مُوسی أَقْبِلْ وَ لا تَخَفْ إِنَّکَ مِنَ الْآمِنینَ قالَ سَنَشُدُّ عَضُدَکَ بِأَخیکَ وَ نَجْعَلُ لَکُما سُلْطاناً فَلا یَصِلُونَ إِلَیْکُما بِآیاتِنا أَنْتُما وَ مَنِ اتَّبَعَکُمَا الْغالِبُونَ وَ لَقَدْ مَنَنّا عَلی مُوسی وَ هارُونَ وَ نَجَّیْناهُما وَ قَوْمَهُما مِنَ الْکَرْبِ الْعَظِیمِ وَ نَصَرْناهُمْ فَکانُوا هُمُ الْغالِبینَ وَ أَلْقَیْتُ عَلَیْکَ مَحَبَّةً مِنِّی وَ لِتُصْنَعَ عَلی عَیْنِی إِذْ تَمْشِی أُخْتُکَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّکُمْ عَلی مَنْ یَکْفُلُهُ فَرَجَعْناکَ إِلی أُمِّکَ کَیْ تَقَرَّ عَیْنُها وَ لا تَحْزَنَ وَ قَتَلْتَ نَفْساً فَنَجَّیْناکَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنّاکَ فُتُوناً وَحَرَّمْنا عَلَیْهِ الْمَراضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقالَتْ هَلْ أَدُلُّکُمْ عَلی أَهْلِ بَیْتٍ یَکْفُلُونَهُ لَکُمْ وَ هُمْ لَهُ ناصِحُونَ فَرَدَدْناهُ إِلی أُمِّه کَیْ تَقَرَّ عَیْنُها وَ لا تَحْزَنَ وَ لِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللّه ِ حَقٌّ وَلکِنَّ أَکْثَرَهُمْ لا یَعْلَمُونَ وَ قالَ الْمَلِکُ ائْتُونِی بِهِ اَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِی فَلَمّا کَلَّمَهُ قالَ إِنَّکَ الْیَوْمَ لَدَیْنا مَکِینٌ أَمِینٌ إِنِّی تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّه ِ رَبِّی وَ رَبِّکُمْ ما مِنْ دآ بَّةٍ إِلاّ هُوَ آخِذٌ بِناصِیَتِها إِنَّ رَبِّی عَلی(4) صِراطٍ مُسْتَقِیمٍ».(5)

70- دعای «بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی لا إله إلا هو...»

هفتادم: ایضاً در مهج الدعوات به سند معتبر از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که: حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله این دعا را تعلیم من نمود، و امر کرد مرا که برای هر شدّت و رخا این دعا بخوانم، و تعلیم نمایم به خلیفه بعد از خود و ترک نکنم این دعا را تا حق تعالی را ملاقات کنم(6). و فرمود که: یا علی! هر صبح و شام این دعا را بخوان که گنجیست از گنجهای عرش الهی.

پس ابی بن کعب التماس کرد که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فضیلت این دعا را بیان فرماید حضرت فرمود که: گفتار علما وفا به فضیلت این دعا نمی کند ولیکن من بعضی از ثواب آن را بیان می کنم:

1- 1_ حاشیه آ: اَللّه ُ.
2- 2_ حاشیه آ: هُوَ.
3- 3_ ع: + هُوَ .
4- 4_ آ: _ علی .
5- 5_ مهج الدعوات، ص 163، دعاء الإحتراز من الأعداء و... ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 327، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

6- 6_ ع و آ: نمایم.

در هنگامی که دعا خواننده، مشغول این دعا است، بر او نیکی متّصل است از فرق سرِ او تا آسمان و پیوسته بر او نازل می شود، و حق تعالی سکینه بر او می فرستد، و رحمت او را فرومی گیرد، و این دعا منتهی نمی شود به جایی به غیر از عرش پروردگار عالمیان، و آن را در دور عرش صدایی باشد مانند صدای مگس(1) در کندو، حق(2) تعالی نظر رحمت کند به سوی او.

و هر که سه مرتبه این دعا را بخواند هر حاجت از حاجات دنیا و آخرت که از خدا طلبد(3) روا گردد، و خدا او را از عذاب قبر نجات بخشد، و تنگی سینه را از او بردارد، و چون روز قیامت شود او را به صحرای محشر آورند، بر ناقه ای از درّ سفید سوار، و نزد حق تعالی بایستد و امر کند خدا برای او به هر کرامتی، و می فرماید که: ای بنده من! در هر جای بهشت که(4) خواهی ساکن شو و در بهشت به او عطا فرماید کرامتی چند که چشمی ندیده باشد، و گوشی نشنیده باشد، و در خاطر(5) آفریده ای خطور نکرده باشد و بر زبان وصف کننده ای جاری نشده باشد.

سلمان گفت: یا رسول اللّه! ثواب این دعا را زیاده بفرما، فدای تو شوم.

حضرت فرمود که: به حقّ خداوندی که مرا به راستی فرستاده است اگر این دعا را بر دیوانه بخوانند در ساعت به حال آید، و اگر نزد زنی بخوانند که وضع حمل بر او دشوار شده باشد بر او آسان شود(6) و به زودی فرزند(7) متولّد شود.

ای سلمان! به حقّ خداوندی که مرا به حق فرستاده هر بنده ای که این دعا را بخواند در چهل شب جمعه خالص از برای خدا، هر گناهی که میان او و مردم، و میان او و خدا بوده باشد آمرزیده شود، و هر که این دعا را به اخلاص بخواند دلش از غمهای دنیا و مرضها شفا یابد.

1- 1_ ع و آ: + عسل .
2- 2_ ع و آ: و حق .
3- 3_ ع و آ: طلب کند.
4- 4_ ع: به هر جائی از بهشت که.
5- 5_ آ: خواطر.

6- 6_ آ: گردد.
7- 7_ آ: + از او.

ای سلمان! هر که این دعا را بخواند و به خواب رود و امید ثواب خدا داشته باشد، حق تعالی به عدد هر حرفی از این دعا هزار ملک از کرّوبیان برای او بفرستد که روی ایشان نیکوتر از آفتاب و ماه شب چهارده باشد.

سلمان گفت: آیا خدا این قدر ثواب برای بنده خواننده این دعا کرامت می فرماید؟ حضرت فرمود که: ای سلمان! خبر مده مردم را، تا زیاده بگویم ثواب این دعا را.

سلمان گفت: چرا امر می فرمایید مرا به کتمان ثواب این دعا؟ فرمود: برای آن که می ترسم که اعتماد کنند بر خواندن این دعا و دست از عمل و عبادت بردارند. پس فرمود که: هر که این دعا بخواند و در حیات خود گناهان کبیره کرده باشد پس در آن شب یا در آن روز بمیرد _ بعد از آن که این دعا را خوانده باشد _ شهید بمیرد، و گناهانش آمرزیده شود هر چند بی توبه بمیرد؛ به کرم و عفو خداوند رحیم. این است دعا:

«بِسمِ اللّه ِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ الْحَمدُ لِلّه ِ الَّذی لا إِلهَ إِلاّ هُوَ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبینُ(1) الْمُدَبِّرُ بِلا وَزیرٍ وَ لا خَلْقٍ مِنْ عِبادِه یَسْتَشیرُ الاْءَوَّلُ غَیْرُ مَوْصُوفٍ(2) و الباقی بَعْدَ فَنَاءِ الْخَلْقِ الْعَظیمُ الرُّبُوبِیَّهِ نُورُ السَّمَاواتِ وَ الْأَرَضینَ وَ فَاطِرُهُما وَ مُبْتَدِعُهُما بِغَیْرِ عَمَدٍ(3) خَلَقَهُمَا(4) فَاسْتَقَرَّتِ الْأَرَضُوْنَ بِأَوْتادِهَا فَوْقَ الْماءِ ثُمَّ عَلا رَبُّنا فِی السَّماواتِ الْعُلی الرَّحْمنُ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوی(5) لَهُ ما فِی السَّماواتِ وَ ما فِی الاْءَرْضِ وَ ما بَیْنَهُما وَ ما تَحْتَ الثَّری(6) فَأَنَا أَشْهَدُ بِأَ نَّکَ أَنْتَ اللّه ُ لا رَافِعَ لِما وَضَعْتَ وَ لا وَاضِعَ لِما رَفَعْتَ وَ لا مُعِزَّ لِمَنْ اَذْلَلْتَ وَ لا مُذِلَّ لِمَنْ أَعْزَزْتَ وَ لا مانِعَ لِما أَعْطَیْتَ وَ لا مُعْطِیَ لِما مَنَعْتَ(7) وَ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ کُنْتَ إِذْ لَمْ

1- 1_ حاشیه هر سه نسخه: اَلحَیُّ القَیّوُمُ الدّائِمُ.
2- 2_ حاشیه آ: مَصروُفٍ.
3- 3_ حاشیه آ و متن ع: عَمَدٍ تَرَونَها.
4- 4_ حاشیه آ: خَلَقَهُما بِغَیرِ عَمَدٍ تَرَوْنَها وَ فَتَقَهُما فَتَقاً فَقابَتِ السَّمواتُ طالِعاتٍ بِأَمْرِهِ وَ اسْتَقَرَّتِ الأَرضُ.
5- 5_ حاشیه متن: وَ اِنْ تَجْهَر بِالقَوْلِ فَإنّهُ یَعْلَمُ السِّرَ وَ اَخفی اللّه ُ لا إلهَ إلاّ هُوَ لَهُ الأسْماءُ الحُسْنی.
6- 6_ حاشیه ع: و.

7- 7_ آ: اِمْتنَعْتَ.

تَكُنْ سَماءٌ مَبْنِیَّهٌ وَ لا أَرْضٌ مَدْحِیَّهٌ وَ لا شَمْسٌ مُضیئَهٌ وَ لا لَیْلٌ مُظْلِمٌ وَ لا نَهارٌ مُضِی ءٌ وَ لا بَحْرٌ لُجِّیٌّ وَ لا جَبَلٌ رَاسٍ وَ لا نَجْمٌ سارٍ وَ لا قَمَرٌ مُنیرٌ وَ لا ریحٌ تَهُبُّ وَ لا سَحابٌ یَسْکُبُ وَ لا بَرْقٌ یَلْمَعُ(1) وَ لا رُوحٌ یَتَنَفَّسُ وَ لا طائِرٌ یَطیرُ وَ لا نَارٌ تَتَوَقَّدُ وَ لا ماءٌ یَطَّرِدُ کُنْتَ قَبْلَ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ کَوَّنْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ قَدَّرْتَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ وَابْتَدَعْتَ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ اَفْقَرْتَ وَ أَغْنَیْتَ وَ أَمَتَّ وَ أَحْیَیْتَ وَ أَضْحَکْتَ وَ أَبْکَیْتَ وَ عَلَی الْعَرْشِ اسْتَوَیْتَ فَتَبارَکْتَ یا اَللّه ُ وَ تَعالَیْتَ أَنْتَ اللّه ُ الَّذی لا اِلَهَ إلاّ أَنْتَ الْخَلاَّقُ الْعَلیمُ اَمْرُکَ غَالِبٌ وَ عِلْمُکَ نَافِذٌ وَ کَیْدُکَ غَریبٌ(2) وَ وَعْدُکَ صادِقٌ وَ قَوْلُکَ حَقٌّ وَ حُکْمُکَ عَدْلٌ وَ کَلامُکَ هُدیً وَ وَحْیُکَ نُورٌ وَ رَحْمَتُکَ وَاسِعَهٌ وَ عَفْوُکَ عَظیمٌ و فَضْلُکَ کَثیرٌ وَ عَطاوءُکَ جَزیلٌ وَ حَبْلُکَ مَتینٌ وَ إِمْکانُکَ عَتیدٌ وَ جارُکَ عَزیزٌ وَ بَأْسُکَ شَدیدٌ وَ مَکْرُکَ مَکْیدٌ اَنْتَ یا رَبِّ مَوْضِعُ کُلِّ شَکْوی وَ شاهِدُ کُلِّ نَجْوی وَ حَاضِرُ کُلِّ مَلاَءٍ وَ مُنْتَهی کُلِّ حاجَهٍ وَ فَرَجُ کُلِّ حَزینٍ وَ غِنی کُلِّ فَقیرٍ مِسْکینٍ وَ حِصْنُ کُلِّ هارِبٍ وَ أَمانُ کُلِّ خائِفٍ حِرْزُ الضُّعَفاءِ کَنْزُ الْفُقَراءِ مُفَرِّجُ الغَمَّاءِ مُعینُ الصّالِحینَ(3) ذلِکَ اللّه ُ رَبُّنَا(4) لا إِلهَ إِلاّ هُوَ تَکْفی مِنْ عِبادِکَ مَنْ تَوَکَّلَ عَلَیْکَ وَ أَنْتَ جارُ مَنْ لاذَ بِکَ وَ تَضَرَّعَ إِلَیْکَ عِصْمَهُ مَنِ اعْتَصَمَ بِکَ مِنْ عِبادِکَ ناصِرُ مَنِ انْتَصَرَ بِکَ تَغْفِرُ الذُّنُوبَ لِمَنِ اسْتَغْفَرَکَ جَبّارُ الْجَبَابِرَهِ عَظیمُ الْعُظَماءِ کَبیرُ الْکُبَراءِ سَیِّدُ السّاداتِ مَوْلَی الْمَوالی صَریخُ الْمُسْتَصْرِخینَ مُنَفِّسٌ عَنِ الْمَکْرُوبینَ مُجیبُ دَعْوَهِ الْمُضطَرّینَ أَسْمَعُ السّامِعینَ أَبْصَرُ النّاظِرینَ أَحْکَمُ الْحاکِمینَ أَسْرَعُ الْحاسِبینَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ خَیْرُ الْغافِرینَ قَاضِی حَوَائِجِ الْمُوءْمِنینَ مُغیثُ الصّالِحینَ أَنْتَ اللّه ُ لا اِلَهَ إلاّ أَنْتَ رَبُّ الْعالَمینَ أَنْتَ الْخالِقُ وَ أَنَا الْمَخْلُوقُ وَ أَنْتَ الْمالِکُ وَ أَنَا الْمَمْلُوکُ وَ أَنْتَ الرَّبُ وَ أَنَا الْعَبْدُ وَ أَنْتَ الرّازِقُ وَ أَنَا الْمَرزُوقُ وَ أَنْتَ الْمُعْطِیْ وَ أَ نَا السّائِلُ وَ أَنْتَ الْجَوادُ وَ أَنَا الْبَخیلُ وَ أَنْتَ الْقَوِیُّ وَ أَ نَا الضَّعیفُ وَ أَنْتَ الْعَزیزُ وَ أَ نَا الذَّلیلُ وَ أَنْتَ الْغَنِیُّ وَ أَ نَا الْفَقْیرُ وَ أَنْتَ السَّیِّدُ وَ أَنَا الْعَبْدُ وَ أَنْتَ الْغافِرُ وَ أَنَا الْمُسیءُ وَ أَنْتَ الْعالِمُ وَ أَ نَا الْجاهِلُ

1- 1_ حاشیه متن و متن آ: وَ لارَعْدٌ یُسَبِّحُ.
2- 2_ ع: قَریبٌ.
3- 3_ آ: الصُّلَحا، و حاشیه آن: الصّالِحینَ.
4- 4_ آ: _ رَبُّنا .

وَ أَنْتَ الْحَلیمُ وَ أَ نَا الْعَجُولُ وَ أَنْتَ الرَّحمنُ وَ أَنَا الْمَرحُومُ وَ أَنْتَ الْمُعافی وَ أَ نَا الْمُبْتَلی وَ أَنْتَ الْمُجیبُ وَ أَ نَا الْمُضْطَرُّ وَ أَنَا أَشْهَدُ بِأَ نَّکَ أَنْتَ اللّهُ ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الْمُعْطی عِبادَکَ بِلا سُوءالٍ وَ أَشْهَدُ بِأَ نَّکَ أَنْتَ اللّه ُ الواحِدُ الْفَرْدُ وَ إِلَیْکَ الْمَصیرُ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَیْتِهِ الطَّیِّبینَ الطّاهِرینَ وَاغْفِرلی ذُنُوبی وَاسُتْر عَلَیَّ عُیُوبی وَافْتَحْ لی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً وَ رِزْقاً وَاسِعاً یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ وَ الْحَمْدُ للّه ِ رَبِّ الْعالَمِینَ و حَسْبُنَا اللّه ُ وَ نِعْمَ الْوَکِیلُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّه ِ الْعَلیِّ العَظیمِ».(1).

71- دعای «اللهم إنی أسئلک یا مدرک الهاربین و یا....»

هفتاد و یکم: کفعمی _ ره _ در بلدالأمین روایت کرده است که: حضرت امیرالمؤمنین _ صلوات اللّه علیه _ بعد از نماز صبح و در مهمّات این دعا را می خواندند، و همچنین ائمه فرزندان آن حضرت علیهم السلام می خواندند؛ و هر که در روز جمعه پیش از نماز بخواند خدا گناهان او را بیامرزد، و اگر چه میان آسمان و زمین از گناه او پر شده باشد، و داخل بهشت شود بی حساب، و در جوار انبیا علیهم السلام باشد، و هر که بنویسد این دعا را و با خود نگاه دارد از هر شرّی ایمن باشد:

«اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ یا مُدْرِکَ الْهارِبینَ وَ یا مَلْجَأَ الْخائِفینَ وَ یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِمَعاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِکَ وَ مُنْتَهَی الرَّحْمَهِ مِنْ کِتابِکَ وَ بِاسْمِکَ الْعَظیمِ الاْءَعْظَمِ الْکَبیرِ الاْءَکْبَرِ الطّاهِرِ الْمُطَهَّرِ الْقُدُّوسِ الْمُبَارَکِ وَ لَوْ أَنَّ ما فِی الاْءَرْضِ مِنْ شَجَرَهٍ أَقْلامٌ وَ الْبَحْرُ یَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِه سَبْعَهُ أَبْحُرٍ ما نَفِدَتْ کَلِماتُ اللّه ِ إِنَّ اللّه َ عَزِیزٌ حَکِیمٌ»

«یَا اللّه ُ» ده مرتبه «یا رَبَّاهُ» ده مرتبه

«یا مَولاهُ یا غَایَهَ رَغْبَتَاهُ یا هُوَ یا هُوَ یا مَنْ لا یَعْلَمُ ما هُوَ إِلاّ هُوَ وَ لا کَیْفَ هُوَ إِلاّ هُوَ یا ذَا الْجَلاَلِ وَالإِکْرامِ وَالاْءفضالِ وَ الاْءنعامِ یا ذَا الْمُلْکِ وَ الْمَلَکُوتِ یا ذَا الْعِزِّ وَ الْکِبرِیاءِ وَ الْعَظَمَهِ وَ الْجَبَرُوتِ یا حَیُّ لاَ یَمُوتُ یا مَنْ عَلا فَقَهَرَ یا مَنْ مَلَکَ فَقَدَرَ یا مَنْ عُبِدَ فَشَکَرَ یا

1- 1_ مهج الدعوات، ص 124، و من ذلک دعاء جلیل مردی عن امیرالمؤمنین؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 332، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

مَنْ عُصِیَ فَسَتَرَ یا مَنْ بَطَنَ فَخَبَرَ یا مَنْ لا تُحیطُ بِهِ الْفِکَرُ یا رَازِقَ الْبَشَرِ یا مُقَدِّرَ الْقَدَرَ یا مُحْصِیَ قَطْرِ الْمَطَرِ یا دَائِمَ الثَّباتِ یا مُخْرِجَ النَّباتِ یا قَاضِیَ الحاجاتِ یا مُنْجِحَ الطَّلِباتِ یا جاعِلَ الْبَرَکاتِ یا مُحْیِیَ الْاَءمْوَاتِ یا رَافِعَ الدَّرَجَاتِ یا راحِمَ الْعَبَرَاتِ یا مُقیلَ الْعَثَرَاتِ یا کاشِفَ الْکُرُبَاتِ یا نُورَ الْاَءرْض وَ السَّماواتِ یا صاحِبَ کُلِّ غَریبٍ یا شاهِدًا لا یَغیبُ یا مُونِسَ کُلِّ وحیدٍ یا مَلْجَأَ کُلِّ طَریدٍ یا راحِمَ الشَّیخِ الْکَبیرِ یا عِصْمَةَ الْخائِفِ الْمُسْتَجیرِ یا مُغْنِیَ الْبائِسِ الْفَقیرِ یا فاکَّ الْعانِیَ الْاَءَسیرِ یا مَنْ لا یَحْتاجُ اِلَی التَّفسیرِ یا مَنْ هُوَ بِکُلِّ شَی ءٍ خَبیرٌ یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ یا عالِیَ الْمَکَانِ یا شَدیدَ الْاَءرْکانِ یا مَنْ لَیْسَ لَهُ تُرْجَمَانٌ یا نِعْمَ الْمُسْتَعَانُ یا قَدیمَ الْاِءحسانِ یا مَنْ هُوَ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فی شَأنٍ یا مَنْ لا یَخْلُو مِنْهُ مَکانٌ یا أَجْوَدَ الْاَءجْوَدینَ یا أَکْرَمَ الْاَءکْرَمینَ یا أَسْمَعَ السَّامِعینَ یا أَبْصَرَ النّاظِرینَ یا أَسْرَعَ الْحاسِبینَ یا وَلِیَّ الْمُؤْمِنینَ یا یَدَ الْوَاثِقینَ یا ظَهْرَ اللاّجینَ یا غِیاثَ الْمُسْتَغیثینَ یا جارَ الْمُسْتَجیرینَ یا رَبَّ الْاَءرْبَابِ یا مُسَبِّبَ الْاَءسْبَابِ یَا مُفَتِّحَ الْاَءبْوابِ یا مُعْتِقَ الرِّقَابِ یا مُنْشِئَ السَّحَابِ(1) یا وَهّابُ یا تَوَّابُ یا(2) حَیْثُ ما دُعِیَ اَجَابَ یا فَالِقَ الْاِصباحِ یا بَاعِثَ الْاَرْواحِ یا مَنْ بَیِدِه کُلُّ مِفْتاحٍ یا سابِغَ النِّعَمِ یا رَافِعَ(3) النِّقَمِ یا بَارِئَ النِّسَمِ یا جامِعَ الْاُءمَمِ یا ذَا الجُودِ وَ الْکَرَمِ یا عِمادَ مَنْ لا عِمَادَ لَهُ یا سَنَدَ مَنْ لا سَنَدَ لَهُ یا عِزَّ مَنْ لا عِزَّ لَهُ یا حِرْزَ مَنْ لا حِرزَ لَهُ یا غِیاثَ مَنْ لا غِیاثَ لَهُ یا حَسَنَ الْبَلاَءِ یا جَزیلَ الْعَطاءِ یا جَمیلَ الثَّنَاءِ یا حَلیماً لا یَعْجَلُ یا عَلیماً لا یَجْهَلُ یا جَوَاداً لا یَبْخَلُ یا قَریباً لا یَغْفُلُ یا صاحِبی فی وَحْدَتی یا عُدَّتی فی شِدَّتی یا کَهْفی حینَ تُعیینی الْمَذاهِبُ وَ تَخْذُلُنی(4) الْاَءقَارِبُ(5) وَ یُسَلِّمُنی کُلُّ صاحِبٍ یا رَجائی فِی الْمَضیقِ یا رُکْنِیَ الْوَثیقَ یا اِلهی بالتَّحقیقِ یا رَبَّ الْبَیْتِ الْعَتیقِ یا شَفیقُ یا رَفیقُ اکْفِنی ما اُطیقُ وَ ما

1- 1_ آ: السِّحابِ.
2- 2_ ع: + مَنْ .
3- 3_ ع و آ: دافِعَ.
4- 4_ ع: لا تَخْذُلْنی.
5- 5_ آ: الآفاتُ.

لا أُطيقُ وَفُكَّنى مِنْ حَلَقِ الْمَضيقِ إِلَى فَرَجِکَ الْقَريبِ واكْفِنى ما أَهَمَّنى وَ مَا لَمْ يُهِمَّنى مِنْ أَمْرِ دُنياىَ وَ اخِرَتى بِرَحْمَتِکَ يا أَرْحَمَ الرَّاحِمينَ». (1)

72- خواندن «قل لن يصيبنا إلا ما كتب الله لنا هو مولنا»

هفتاد و دويّم: در بعضى از كتب معتبره از حضرت اميرالمؤمنين _ صلوات اللّه عليه _ روايت كرده است كه: هر كه اين شش آيه را در هر بامداد بخواند حق تعالى او را از هر شرّى نگاه دارد، هر چند خود را به مهلكه افكند:

الآيات: ««قُلْ لَنْ يُصِيبَنا إِلاّ ما كَتَبَ اللّهُ لَنا هُوَ مَوْلانا وَ عَلَى اللّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُوءْمِنُونَ(2)» «وَ إِنْ يَمْسَسْکَ اللّهُ بِضُرٍّ فَلا كاشِفَ لَهُ إِلاّ هُوَ وَ إِنْ يُرِدْکَ بِخَيْرٍ فَلا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشاءُ مِنْ عِبادِهِ وَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ« (3)»وَ ما مِنْ دَابَّةٍ فِى الاْءَرضِ إِلاّ عَلَى اللّهِ رِزْقُها وَ يَعْلَمُ مُسْتَقَرَّها وَ مُسْتَوْدَعَها كُلٌّ فِى كِتابٍ مُبِينٍ« (4)»وَ كَأَيِّنْ مِنْ دَآبَّةٍ لا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللّهُ يَرْزُقُها وَ إِيّاكُمْ وَ هُوَ السَّمَيعُ الْعَلِيمُ« (5)»ما يَفْتَحِ اللّهُ لِلنّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلا مُمْسِکَ لَها وَ ما يُمْسِکُ فَلا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِه وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ« (6)»قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ ما تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّهِ إِنْ أَرادَنِىَ اللّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كاشِفاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرادَنِى بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِىَ اللّهُ (7) عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ(8)» حَسْبِىَ اللّهُ لا إِلهَ إِلاّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَ أَمْتَنِعُ بِحَولِ اللّهِ وَ قُوَّتِهِ مِنْ حَوْلِهِمْ وَ قُوَّتِهِمْ وَ أَسْتَشْفِعُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ و اَعُوذُ بِما شآءَ اللّهُ لا قُوَّةَ إِلاّ بِاللّهِ العَلِىِّ الْعَظيمِ». (9)

1- 1_ بلدالأمين، ص 361، دعاء عظيم مروى عن اميرالمؤمنين عليه السلام ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 334، باب 45، الأدعيه و الأذكار عند الصباح.
2- 2_ سوره مباركه توبه، آيه 51.
3- 3_ سوره مباركه يونس، آيه 107.
4- 4_ سوره مباركه هود، آيه 6.
5- 5_ سوره مباركه عنكبوت، آيه 60.
6- 6_ سوره مباركه فاطر، آيه 2.
7- 7_ ع: اللّهُ لا إلهَ.

8- 8_ سوره مبارکه زمر، آیه 38 .
9- 9_ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 337، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

73- دعای «أصبحت بذمه الله و ذمه أنبیائه و....»

هفتاد و سیّم: ایضاً در کتاب مذکور از داود رقّی (1) روایت کرده است که گفت: روزی به خدمت حضرت صادق علیه السلام رفتم، فرمود که: می خواهی تو را دعایی تعلیم کنم که اگر هر صبح و شام سه مرتبه بخوانی خدا تو را ایمن گرداند از آن چه می ترسی؟ گفتم: بلی یابن رسول اللّه! فرمود که: این دعا بخوان:

«أصْبَحْتُ بِذِمَّهِ اللّه ِ وَ ذِمَّهِ (2) اَنبیائِه وَ ذِمَمِ رُسُلِه علیهم السلام وَ ذِمَّهِ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ ذِمَمِ الْاَوْصِیاءِ عَلَیْهِمُ السَّلامُ آمَنْتُ بِسِرِّهِمْ وَ عَلانِیَتِهِمْ وَ شاهِدِهِمْ وَ غائِبِهِمْ وَ أَشْهَدُ أَ نَّهُمْ فی عِلْمِ اللّه ِ وَ طاعَتِه کَمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ السَّلامُ عَلَیْهِمْ». (3)

داود گفت که: هر وقت که این دعا خواندم به حاجت خود رسیدم.

مؤلّف گوید که: چون مداومت بر همه این دعاها میسّر نیست اگر آن چه به سند صحیح وارد شده مداومت نمایند، و سایر دعاها به نوبت و گاه گاه می خوانده باشند، خصوصا در هنگام عروض شدّتی و حاجتی بد نخواهد بود؛ تا آن که از برکات هر یک حسب المقدور بهره مند گردند.

1- 1_ ع: برقی.
2- 2_ ع و آ: ذِمَم.
3- 3_ جمال الأسبوع، ص 220، فصل التاسع عشر فیما یقوله... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 337، باب 45، الأدعیه و الأذکار عند الصباح.

فصل دهم: در دعاهایی که در ساعات روز باید خواند و دعاهای هر روز که خصوصیّت به ساعتی ندارد

دعاهای مربوط به ساعات روز

اشاره

بدان که شیخ طوسی و سیّد ابن باقی و شیخ کفعمی هر روز را به دوازده ساعت منقسم ساخته اند، و هر ساعت را به امامی از ائمّه طاهرین _ صلوات اللّه علیهم اجمعین _ نسبت داده اند، و برای هر ساعت دعایی که مشتمل بر توسّل به آن امامِ رفیع مقام است ذکر کرده اند؛ و اگر چه روایتش را به خصوص ذکر(1) نکرده اند امّا معلوم است که چنین امری را بدون روایت ذکر نمی کنند؛ لهذا در این رساله یک قسم را ایراد نمود.

ساعت اول: از طلوع فجر تا طلوع آفتاب و متعلق به امیرالمؤمنین علیه السلام است

ساعت اوّل: از طلوع فجر است تا طلوع آفتاب، و به حضرت امیرالمؤمنین - صلوات اللّه علیه - تعلّق دارد، و دعای آن اینست:

«اَللّهُمَّ رَبَّ الظَّلامِ وَ الْفَلَقِ وَ الْفَجْرِ وَ الشَّفَقِ وَ اللَّیْلِ وَ ما وَسَقَ وَ الْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ خالِقَ الاْءِنسانِ مِنْ عَلَقٍ أَظْهَرتَ قُدْرَتَکَ بِبَدیعِ صَنْعَتِکَ وَ خَلَقْتَ عِبادَکَ لِما کَلَّفْتَهُم مِنْ عِبادَتِکَ وَ هَدَیْتَهُم بِکَرَمِ فَضْلِکَ إِلی سَبیلِ طاعَتِکَ وَ تَفَرَّدْتَ فی مَلَکُوتِکَ بِعَظیمِ السُّلْطَانِ وَ تَوَدَّدتَ إِلی خَلْقِکَ بِقَدیمِ الاْءِحسانِ وَ تَعَرَّفْتَ إِلی بَرِیَّتِکَ بِجَسیمِ الاِمتِنانِ یا مَنْ یَسْئَلُهُ مَنْ فِی السَّمَواتِ وَ الاْرْضِ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فی شَأنٍ أَسئَلُکَ اللّهُمَّ بِمُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبیّینَ الّذی نَزَلَ

1- 1_ ع و آ: ایراد.

الرُّوحُ الأمينُ عَلى قَلْبِه لِيَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرينَ بِلِسانٍ عَرَبِیٍّ مُبینٍ وَ بِأَميرِالْمُوءمِنينَ عَلیِّ ابْنِ أَبيطالِبٍ ابْنِ عَمِّ الرَّسُولِ وَ بَعْلِ الْكَريمَهِ الْبَتُولِ الَّذی فَرَضْتَ وَلايَتَهُ عَلَی الْخَلْقِ وَ كانَ يَدُورُ حَيْثُ دَارَ الْحَقُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَقَدْ جَعَلْتُهُم وَسیلَتی وَ قَدَّمْتُهُمْ اَمَامی وَ بَيْنَ يَدَیْ حَوَائِجی أنْ تَغْفِرَ ذَنْبی وَ تُطَهِّرَ قَلْبی وَ تَسْتُرَ(1) عَيْبی وَ تُفَرِّجَ كَرْبی وَ تُبَلِّغَنی مِنْ طَاعَتِکَ وَ عِبادَتِکَ غايَهَ أَمَلی وَ تَقْضِیَ لی حَوَائِجَ(2) الدُّنيا وَ الآخِرَهِ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ».(3)

ساعت دوم: از طلوع آفتاب تا برطرف شدن زردی آن و متعلق به امام حسن علیه السلام است

ساعت دویّم: از طلوع آفتابست تا آن که زردی آفتاب برطرف شود و تقریباً به قدر نیزه ای بلند شود، و تعلّق به حضرت امام حسن علیه السلام دارد، و دعا اینست:

«اَللّهُمَّ يا خالِقَ السَّماواتِ وَ الأرْضِ وَ مالِکَ الْبَسْطِ وَ الْقَبْضِ وَ مُدَبِّرَ الْاِءبْرَامِ وَ النَّقْضِ وَ مَنْ يُجيبُ الْمُضْطَرَّ إذا دَعاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَ جَعَلَ عِبادَهُ خَلائِفَ الْاَءرْضِ وَ يا مالِکُ يا جَبّارُ يا وَاحِدُ يا قَهّارُ يا عَزيزُ يا غَفّارُ يا مَنْ لا تُدْرِكُهُ الْاَءبْصارُ وَ هُوَ يُدْرِکُ الْاَءبْصارَ يا مَنْ لا يُمْسِکُ خَشْيَهَ الْاِءنفاقِ وَ لا يُقَتِّرُ خَوفَ الْاِءمْلاقِ يا كَريمُ يا رَازِقُ(4) يا مُبْتَدِئاً بِالنِّعَمِ قَبْلَ الْاِسْتِحْقاقِ يا مَنْ يُنَزِّلُ الْمَلائِكَهَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمِرِه عَلی مَنْ يَشاءُ مِن عِبادِه لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلاقِ كَبُرَتْ نِعْمَتُکَ عَلَیَّ وَ صَغُرَ فی جَنْبِها شُكْری وَ دَامَ غِناکَ عَلَیَّ(5) وَ عَظُمَ إِلَيْکَ فَقْری أَسْئَلُکَ يا عالِمَ سِرّی وَ جَهْری يا مَنْ لا يَقْدِرُ سِوَاهُ عَلی كَشْفِ ضُرّی أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ رَسُولِکَ الْمُخْتَارِ وَ حُجَّتِکَ عَلَی الْاَءبْرارِ وَ الْفُجّارِ وَ عَلی أَهلِ بَيْتِهِ الطّاهِرِينَ الْاَءخيَارِ وَ أَتَوسَّلُ إِلَيْکَ بِالْاَءنْزَعِ الْبَطينِ عِلْماً وَ بِالإِمامِ الزَّكِیِّ الْحَسَنِ الْمَقْتُولِ سَمّاً فَقَدِ اسْتَشْفَعْتُ

1- 1_ حاشيه ع: وَ تَسُرَّ عَيْنی، و حاشيه آ: و تَسُرَّ عَيْبی.
2- 2_ حاشيه آ: حَوائِجی الدُّنيا.
3- 3_ از شيخ طوسی و سيد ابن باقی يافت نشد؛ ر . ک به: مصباح، شيخ كفعمی، ص 134، الساعه الثانيه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 153، باب الثانی فيما يعمل مابين طلوع... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 356، باب 46، أدعيه الساعات.
4- 4_ ع و آ: رَزّاقُ .

5- 5_ حاشیه متن و آ: عَنّی.

بِهِم اِلَیْکَ وَ قَدَّمْتُهُمْ أمامی وَ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی فَأَسئَلُکَ أَنْ تَزیدَنی مِنْ لَدُنْکَ عِلْماً وَ تَهَبَ لی حُکْماً وَ تَجْبُرَ کَسْری وَ تَشْرَحَ بِالتَّقوی صَدْرِی وَ تَرْحَمَنِی إذَا انْقَطَعَ مِنَ الدُّنیا أَثَری وَ تَذْکُرَنی إذَا نُسِیَ ذِکْرِی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».

ساعت سوم: از وقت بر طرف شدن زردی آفتاب تا بلند شدن آن و متعلق به امام حسین علیه السلام است

ساعت سیّم: از وقت برطرف شدن زردی آفتابست تا بلند شدن آفتاب یعنی وقت چاشت، و به حضرت سیّد الشهداء امام حسین علیه السلام تعلّق دارد، و اینست دعا:

«اَللّهمَّ رَبَّ الاْءَرْبَابِ وَ مُسَبِّبَ الاْءَسْبَابِ وَ مالِکَ الرِّقَابِ وَ مُسَخِّرَ السَّحَابِ وَ مُسَهِّلَ الصِّعَابِ یا حَلیمُ یا تَوّابُ یا کَریمُ یا وَهّابُ یا مُفَتِّحَ الاْءَبْوابِ یا مَنْ حَیْثُ ما دُعِیَ أَجَابَ یا مَنْ لَیْسَ لَهُ حاجِبٌ وَ لا بَوَّابٌ یا مَنْ لَیْسَ لِخَزائِنِه قُفْلٌ وَ لا بابٌ یا مَنْ لا یُرْخی عَلَیْهِ سِتْرٌ وَ لا یُضْرَبُ مِنْ دُونِه(1) حِجابٌ یا مَنْ یَرْزُقُ مَنْ یَشاءُ بِغَیْرِ حِسابٍ یا غَافِرَ الذَّنْبِ وَ قَابِلَ التَّوْبِ شَدیدَ الْعِقابِ قُلْ هُوَ اللّه ُ رَبّی لا إِلهَ إلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ إِلَیْهِ مَتابِ اللّهُمَّ انْقَطَعَ الرَّجاءُ إلاّ مِنْ فَضْلِکَ وَ خَابَ الاْءَمَلُ إلاّ مِنْ کَرَمِکَ فَأَسْئَلُکَ بِمُحَمَّدٍ رَسُولِکَ صلی الله علیه و آله وَ بِصَفِیِّکَ(2) عَلِیِّ بْنِ أَبْی طَالِبٍ وَ بِالْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ الاْمَامِ التَّقیِّ الَّذی شَری(3) نَفْسَهُ ابْتِغاءَ مَرْضاتِکَ وَ جاهَدَ النّاکِبینَ(4) عَنْ(5) صِرَاطِ طَاعَتِکَ فَقَتَلُوهُ ساغِباً(6) (7) وَهَتَکُوا حَریمَهُ(8) بَغیاً وَعُدْواناً وَ حَمَلُوا رَأْسَهُ فِی الاْفاقِ وَ اَحَلُّوهُ مَحَلَّ أَهْلِ الْعِنَادِ وِ الشِّقَاقِ اَللّهُمَّ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَ الِه وَجَدِّدْ عَلَی الْباغی(9) عَلَیْهِ مُخْزِیَاتِ لَعْنَتِکَ(10) وَ انْتِقامِکَ وَ مُرْدِیَاتِ سَخَطِکَ وَ نَکالِکَ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ بِمُحَمَّدٍ وَ الِه وَاَسْتَشْفِعُ بِهِمْ اِلَیْکَ وَ اُقَدِّمُهُم اَمامی وَ بَیْنَ یَدَی حَوَائِجی أنْ لا

1- 1_ حاشیه ع: دُونَهُ.
2- 2_ حاشیه متن: وَ بِعَلِیِّ بْنِ أبی طالِبٍ صَفِیّکَ، و حاشیه آ: و بِعَلِیِّ ابْنِ ابی طالِبٍ علیه السلام صَفِیّکَ.
3- 3_ حاشیه متن و آ: اشْتَری.
4- 4_ حاشیه هر سه نسخه: النّاکِثینَ.
5- 5_ آ: عَلی.

6- 6_ ع و آ: ساقِیاَ.
7- 7_ حاشیه متن و متن ع و آ: + ظَماناً، و حاشیه آ: صَمانَ.
8- 8_ حاشیه آ: حُرْمَتَهُ.
9- 9_ ع و آ: الباقی.
10- 10_ حاشیه هر سه نسخه: لَعْنِکَ.

تَقْطَعَ رَجائی مِنِ اِمْتِنانِکَ وَ اِفْضالِکَ وَ لا تُخَیِّبْ تَأمیلی فی اِحْسانِکَ وَ نَوالِکَ وَ لا تَهْتِکَ اِلسِّتْرَ الْمَسْدُولَ عَلَیَّ(1) مِنْ جِهَتِکَ وَ لا تُغَیِّرْ عَنّی عَوَائِدَ طَوْلِکَ وَ نِعَمِکَ وَ وَفِّقْنی لِما تُقَرِّبُنی(2) اِلَیْکَ وَاصْرِفْنی عَمّا یُباعِدُنی عَنْکَ وَ أَعْطِنی مِنَ الْخَیْرِ أَفْضَلَ مِمَّا أَرْجُوا وَاکْفِنی مِنَ الشَّرِّ ما أَخافُ وَ أَحْذَرُ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(3)

ساعت چهارم: از وقت جاشت تا اول ظهر و متعلق به امام زین العابدین علیه السلام است

ساعت چهارم: از وقت(4) چاشت تا اوّل وقت ظهر است، و به حضرت امام زین العابدین علیه السلام تعلّق دارد، و دعایش اینست:

«اَللّهُمَّ اَنْتَ الْمَلِکُ(5) الْمَلیکُ الْمالِکُ وَ کُلُّ شَی ءٍ سِوی وَجْهِکَ الْکَریمِ هالِکٌ سَخَّرْتَ بِقُدْرَتِکَ(6) النُّجُومَ السَّوالِکَ وَ أَمْطَرْتَ بِقُدْرَتِکَ الْغُیُومَ السَّوَافِکَ وَ عَلِمْتَ ما فِی البَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ ما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَهٍ فِی الظُّلُمَاتِ الْحَوالِکِ وَ أَنْزَلْتَ مِنَ السَّمآء ماءً فَأَخْرَجْتَ بِه مِنْ ثَمَراتٍ مُخْتَلِفاً أَلْوانُها وَ مِنَ الْجِبالِ جُدَدٌ بیضٌ وَ حُمُرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوانُها(7) یا سَمیعُ یا بَصیرُ یا بَرُّ یا شَکُورُ یا رَحیمُ یا غَفُورُ یا مَنْ یَعْلَمُ خائِنَهَ الْأَعْیُنِ وَ ما تُخْفِی الصُّدُورُ یا من لَهُ الْحَمْدُ فِی الْأُولی وَ الْآخِرَهِ وَ هُوَ الْحَکِیمُ الْخَبِیرُ فاطِرُ السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ جاعِلُ الْمَلائِکَهِ رُسُلاً أُولی أَجْنِحَهٍ مَثْنی وَ ثُلاثَ وَ رُباعَ یَزِیدُ فی الْخَلْقِ ما یَشاءُ إِنَّ اللّه َ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ أَسْئَلُکَ سُوءالَ الْبائِسِ الْحَسیرِ وَ أَتَضَرَّعُ اِلَیْکَ تَضَرُّعَ الضّالِعِ الْکَسیرِ وَ أَتَوَکَّلُ عَلَیْکَ تَوَکُّلُ الْخاشِعِ الْمُسْتَجیرِ واقِفٌ بِبابِکَ وُقُوفَ الْمُوءَمِّلِ الْفَقیرِ وَ أَتَوجَّهُ اِلَیْکَ بِالبَشیرِ النَّذیرِ السِّراجِ الْمُنیرِ مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیینَ وَ ابْنِ(8) عَمِّه أمیرِالمُوءْمِنینَ وَ بِالإِمامِ عَلیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ

1- 1_ حاشیه متن: عَلی.
2- 2_ ع و آ: یُقَرِّبُنی.
3- 3_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 135، الساعه الثالثه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 155، باب الثانی فیما یعمل مابین طلوع... ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 342، باب 46، أدعیه الساعات.
4- 4_ آ: اوّل.
5- 5_ حاشیه ع: الْمَلِکَ.
6- 6_ حاشیه آ: وَ بِقُوَّتِکَ.

7- 7_ ع و آ: + وَ غَرابيبُ سُودٌ وَ مِنَ النّاسِ وَ الدَّوابِّ وَ الأنْعامِ مُختَلِفٌ اَلْوانُه.
8- 8 _ ع و آ: وَ بِاِبْنِ.

زَیْنِ العابِدینَ وَ إمامِ الْمُتَّقینَ المُخْفی لِلصَّدَقَاتِ وَ الْخاشِعِ فِی الصَّلَوَاتِ وَ الدّائِبِ المُجْتَهِدِ فِی المُجاهِداتِ السّاجِدِ ذِی الثَّفِنَاتِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَقَدْ تَوَسَّلْتُ بِهِمْ اِلَیْکَ وَ قَدَّمْتُهُمْ أمامی وَ بَیْنَ یَدَی حَوَائِجی وَ اَنْ تَعْصِمَنی مِنْ مُواقَعَهِ مَعاصیکَ وَ تُرشِدَنی إلی مُواقَعَهِ ما یُرْضیکَ وَ تَجْعَلَنی مِمَّن یُوءْمِنُ بِکَ و یَتَّقِیکَ وَ یَخافُکَ وَ یَرْتَجیکَ وَ یُراقِبُکَ وَ یَسْتَحْیِیْکَ(1) وَ یَتَقَرَّبُ اِلَیْکَ بِمُوالاهِ مَنْ یُوالیکَ وَ یَتَحَبَّبُ اِلَیْکَ بِمُعاداهِ مَنْ یُعادیکَ وَ یَعْتَرِفُ لَکَ بِعَظیمِ نِعْمَتِکَ(2) وَ اَیادیکَ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمینَ».(3)

ساعت پنجم: از ظهر تا به مقدار چهار رکعت نافله و متعلق به امام باقر علیه السلام است

ساعت پنجم: از اوّل ظهر است تا چهار رکعت از نافله ظهر کرده شود، و به حضرت امام محمّد باقر علیه السلام تعلّق دارد، و دعایش اینست:

«اَللّهُمَّ اَنْتَ اللّه ُ لا إلهَ إلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ لا تَأْخُذُهُ سِنَهٌ وَ لا نَوْمٌ هُوَ اللّه ُ الَّذی لا إِلهَ إلاّ هُوَ عالِمُ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَهِ هُوَ الرَّحْمنُ الرَّحِیمُ هُوَ الاْءَوَّلُ وَ الآْخِرُ وَ الظّاهِرُ وَ الْباطِنُ وَ هُوَ بِکُلِّ شَیْ ءٍ عَلِیمٌ فالِقُ الاْءِصْباحِ وَ جاعِلُ اللَّیْلِ سَکَناً وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ حُسْباناً ذلِکَ تَقْدیرُ الْعَزِیزُ الْعَلِیمُ یا غالِباً غَیْرَ مَغْلُوبٍ وَ یا شاهِداً لا یَغیبُ یا قَریبُ یا مُجیبُ ذلِکُمُ اللّه ُ رَبّی عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ إلَیْهِ أُنِیبُ أَتَذَلَّلُ اِلَیْکَ تَذَلُّلَ الطّالِبینَ وَ أَخْضَعُ بَیْنَ یَدَیْکَ خُضُوعَ الرّاغِبینَ وَ أَسْئَلُکَ(4) سُوءالَ الْفَقیرِ الْمِسْکینِ وَ اَدْعُوکَ تَضَرُّعاً وَ خُفْیَهً(5) إنَّکَ لا تُحِبُّ الْمُعْتَدینَ وَ أَدْعُوکَ خَوْفاً وَ طَمَعاً إِنَّ رَحْمَتَکَ قَریبٌ مِنَ المُحْسِنینَ وَ أَتَوَسَّلُ إلَیْکَ بِخِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ صَفْوَتِکَ مِنَ الْعالَمینَ الَّذی جاءَ بِالصِّدْقِ وَ صَدَّقَ الْمُرْسَلینَ مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ النَّذیرِ الْمُبینِ وَ بِوَلِیِّکَ وَ عَبْدِکَ عَلیِّ بْنِ أبی طالِبٍ أمیرِالْمُوءمِنینَ وَ بِالاْءِمامِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلیٍّ

ص : 287

1- 1_ حاشیه ع و آ: وَ یَسْتَخْفیکَ.
2- 2_ حاشیه متن و آ: مِنَنِکَ و نِعَمِکَ، و حاشیه آ: و نِعَمِکَ.
3- 3_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 136، الساعه الرابعه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 158، باب الثانی فیما یعمل مابین طلوع... ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 344، باب 46، أدعیه الساعات... .
4- 4_ ع: أسْأَلُکَ، و حاشیه آن: أَسْئَلُکَ.
5- 5_ حاشیه ع و آ: خیفَهً.

الْباقِرِ(1) عِلْمِ الدّینِ وَ الْعالِمِ بِتَأْویلِ الْكِتابِ الْمُسْتَبینِ وَ أَسْئَلُکَ بِمَكانِهِمْ عِنْدَکَ وَ أَسْتَشْفِعُ بِهِمْ اِلَیْکَ و اُقَدِّمُهُم اَمامی وَ بَیْنَ یَدَیْ حَوَائِجی وَ اَنْ تُوزِعَنی شُكْرَ ما اَوْلَیْتَنی مِنْ نِعَمِکَ(2) وَ تَجْعَلَ لی فَرَجاً وَ مَخْرَجاً مِنْ كُلِّ كَرْبٍ وَ غَمٍّ وَ تَرْزُقَنی مِنْ حَیْثُ اَحْتَسِبُ وَ مِنْ حَیْثُ لا اَحْتَسِبُ وَ یَسِّرْ لی مِنْ فَضْلِکَ ما تُغْنینی(3) بِه مِنْ(4) كُلِّ مَطْلَبٍ وَ اقْذِفْ فِی قَلْبی رَجاکَ وَ اقْطَعْ رَجائی مِمَّنْ سِوَاکَ حَتّی لا اَرْجُوا إِلاّ إِیّاکَ إِنَّکَ تُجیبُ الدّاعی إِذَا دَعَاکَ وَ تُغیثُ الْمَلْهُوفَ إِذَا نَاداکَ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمینَ».(5)

ساعت ششم: از آخر وقت سابق تا فارغ شدن از نماز ظهر و متعلق به امام صادق علیه السلام است

ساعت ششم: از آخر وقتِ سابق است تا فارغ شدن از نماز ظهر، و به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام تعلّق دارد، و دعا اینست:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ أَنْزَلْتَ الْغَیْثَ بِرَحْمَتِکَ وَ عَلِمْتَ الْغَیْبَ بِمَشِیَّتِکَ وَدَبَّرْتَ الاْءُمُورَ بِحِكْمَتِکَ وَ ذَلَّلْتَ الصِّعَابَ بِعِزَّتِکَ وَ أَعْجَزْتَ الْعُقُولَ عَنْ عِلْمِ كَیفِیَّتِکَ وَ حَجَبْتَ الاْءَبْصارَ عَنْ إِدْراکِ صِفَتِکَ وَ الاْءَوْهامَ مِنْ(6) حَقیقَهِ مَعْرِفَتِکَ واَضْطَرَرْتَ الاْءَفْهامَ إِلَی الاْءِقْرارِ بِوَحْدانِیَّتِکَ یا مَنْ یَرْحُمُ الْعَبْرَهَ وَ یُقیلُ الْعَثْرَهَ لَکَ الْمُلْکُ وَ الْعِزَّهُ وَ الْقُدْرَهُ لا یَعْزُبُ عَنْکَ فِی الاْءَرْضِ وَ لا فِی السَّمآءِ مِثْقالُ ذَرَّهٍ أَتَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِالنَّبِیِّ الاْءُمِّیِّ مُحَمَّدٍ رَسُولِکَ العَرَبِیِّ المَكِّیِّ الْمَدَنیِّ الْهاشِمِیِّ الَّذی أَخْرَجْتَنا بِه مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَی النُّورِ وَ بِأَمیرِالمُوءمِنینَ عَلیِّ بْنِ أَبی طَالِبٍ الَّذی شَرَحْتَ بِوَلایَتِه الصُّدُورَ وَ بِالإِمامِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصّادِقِ فِی الاْخْبارِ(7) الْمُوءتَمَنِ عَلی مَكْنُونِ الاْءسْرارِ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَ عَلی أَهْلِ بَیْتِه بِالْعَشیِّ وَ الاْءِبْكارِ اَللّهُمَّ إِنّی أَسْئَلُکَ

1- 1_ حاشیه ع و آ: باقِرِ عُلوُم الأَوَّلینَ و الآخِرینَ.
2- 2_ حاشیه هر سه نسخه: بِنِعَمِکَ.
3- 3_ حاشیه ع و آ: تُغنینی.
4- 4_ حاشیه ع: عَنْ.
5- 5_ مصباح، شیخ كفعمی، ص 138، الساعه الخامسه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 204 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 345، باب 46، أدعیه الساعات.
6- 6_ حاشیه متن و متن ع و آ: عَنْ، و حاشیه آ: مِنْ.
7- 7_ ع و آ: الاَخْیارِ.

بِهِمْ وَ أَسْتَشْفِعُ بِمَكانِهِمْ لَدَيْکَ وَ اُقَدِّمُهُم اَمامي وَ بَيْنَ يَدَى حَوَائِجى فَأَعْطِنِى الْفَرَجَ(1) الهَنِیْ ءَ وَ الْمَخْرَجَ الْوَحِیَّ وَ الصُّنْعَ الْقَريبَ(2) وَ الاْءَمَانَ مِنَ الْفَزَعِ فِى الْيَوْمِ الْعَصيبِ وَ أَنْ تَغْفِرَ لى مُوْبِقَاتِ ذُنُوبِى(3) وَ تَسْتُرَ عَلَیَّ فاضِحاتِ الْعُيُوبِ فَأَنْتَ الرَّبُ وَ أَ نَا الْمَرْبُوبُ وَ أَ نَا الطّالِبُ وَ أَنْتَ الْمَطْلُوبُ وَ أَنْتَ الَّذى بِذِکْرِکَ تَطْمَئِنُ الْقُلُوبُ وَ أَنْتَ الَّذى تَقْذِفُ بِالْحَقِّ وَ أَنْتَ عَلاّمُ الْغُيُوبِ يا اَكْرَمَ الاْءكْرَمينَ وَ يَا أَحْكَمَ الْحاكِمينَ وَ يا خَيْرَ الْفاصِلينَ وَ يا أَرْحَمَ الرّاحِمينَ».(4)

ساعت هفتم: از چهار رکعت بعد از ظهر تا آخر نماز عصر و متعلق به امام کاظم علیه السلام است

ساعت هفتم: از نماز ظهر است تا چهار رکعت از نافله عصر کرده شود يا به قدر آن بگذرد، و به حضرت امام موسی کاظم علیه السلام تعلّق دارد، و دعايش اينست:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ الْمَرْجُوُّ إِذَا حَزَبَ الاْءَمْرُ وَ أَنْتَ الْمَدْعُوُّ إِذَا مَسَّ الضُّرُّ وَ مُجيبُ الْمَلْهُوفِ الْمُضْطَرِّ وَ الْمُنْجى مِنْ ظُلُماتِ البَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ مَنْ لَهُ الْخَلْقُ وَ الاْءَمْرُ وَ الْعالِمُ بِوَساوِسِ الصَّدرِ وَ الْمُطَّلِعُ عَلى(5) خَفِیِّ السِّرِ غَايَةُ كُلِّ نَجْوى وَ إِلَيْکَ مُنْتَهى كُلِّ شَكْوى يا مَنْ لَهُ الْحَمْدُ فِي الآخِرَهِ وَ الاْءُولى يا مَنْ خَلَقَ الاْءَرْضَ وَ السَّماواتِ الْعُلى الرَّحْمنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوى لَهُ ما فِى السَّماواتِ وَ ما فِى الاْءَرْض وَ ما بَيْنَهُما وَ ما تَحْتَ الثَّرى وَ إِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَ أَخْفى اَللّه ُ لا إِلهَ إِلاَّ هُوَ لَهُ الاْءَسْماءُ الْحُسْنى أَسْئَلُکَ بِمُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِيينَ خِيَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ وَ الْمُوءتَمَنِ عَلى أَداءِ رِسالَتِکَ وَ بِأَميرِالمُوءمِنينَ عَلیِّ بْنِ أَبى طالِبٍ الَّذى جَعَلْتَ وَلايَتَهُ مَفْرُوضَةً مَعَ وِلايَتِکَ وَ مَحَبَّتَهُ مَقْرُونَةً بِرِضاکَ وَ مَحَبَّتِکَ وَ بِالاْءِمام الْكاظِمِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ الَّذى سَأَلَکَ أَنْ تُفَرِّغَهُ(6) لِعِبادَتِکَ وَ تُخْلِيَهُ لِطاعَتِکَ فَأَوْجَبْتَ مَسْأَلَتَهُ وَ أَجَبْتَ دَعْوَتَهُ أَنْ تُصَلِّیَ عَلى مُحَمَّدٍ وَ آلِه صَلاةً تَقْضى بِها(7) مِنّا وَاجِبَ

1- 1_ حاشيه آ: الهَنِیَّ وَ المَخْرَجَ.
2- 2_ حاشيه ع و آ: الغَريبَ.
3- 3_ حاشيه ع و متن آ: الذُّنوُبِ.
4- 4_ مصباح، شيخ كفعمى، ص 139، الساعه الخامسه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 207 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 345، باب 46، أدعيه الساعات.
5- 5_ ع و آ: + السِّرِّ.

6- 6_ ع: تُفَرِّقَهُ.
7- 7_ آ: عنّا.

حُقُوقِهِمْ وَ تَرْضی بِها فِی أَداءِ فُرُوضِهِمْ وَ أَتَوَسَّلُ إِلَیْکَ بِهِمْ وَ أَسْتَشْفِعُ بِمَنْزِلَتِهِمْ وَ قَدْ قَدَّمْتُهُمْ أَمامی وَ بَیْنَ یَدَی حَوائِجی أَنْ تُجْرِیَنی عَلی جَمیلِ عَوائِدِکَ وَ تَمْنَحَنی جَزیلَ فَوائِدِکَ وَ تَأْخُذَ بِسَمْعی وَ بَصَری وَ عَلانِیَتی وَ سِرّی وَ ناصِیَتی وَ قَلْبی وَ عَزیمَتی وَ لُبّی اِلی ما تُعِینُنی بِه عَلی هَواکَ وَ تُقَرِّبُنی مِنْ أَسْبابِ رِضاکَ وَ تُوجِبَ لی نَوافِلَ فَضْلِکَ وَ تَسْتَدیمُ لی مَنَائِحَ(1) طَوْلِکَ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرَّاحِمینَ».(2)

ساعت هشتم: از چهار رکعت بعد از ظهر تا آخر نماز عصر و متعلق به امام رضا علیه السلام است

ساعت هشتم: از چهار رکعت بعد از ظهر تا آخر نماز عصر است، و به حضرت امام رضا علیه السلام نسبت دارد، و دعایش اینست:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ الْکاشِفُ لِلْمُلِمّاتِ وَ الْکافِی لِلْمُهِمّاتِ وَ الْمُفَرِّجُ لِلْکُرُباتِ وَ السّامِعُ لِلأَصْواتِ وَ الْمُخْرِجُ مِنَ الظُّلُماتِ وَ الْمُجیبُ لِلدَّعواتِ الرَّاحِمُ لِلْعَبَراتِ جَبّارُ الأَرْضِ وَ السَّمَواتِ یا وَلِیُّ یا مَوْلی یا عَلیُّ یا أَعْلی یا کَریمُ یا أَکْرَمُ یا مَنْ لَهُ الاِسْمُ الأَعْظَمُ یا مَنْ عَلَّمَ الإِنْسانَ ما لَمْ یَعْلَمْ فاطِرَ السَّمَواتِ وَ الأَرْضِ وَ هُوَ یُطْعِمُ وَ لا یُطْعَمُ أَسْئَلُکَ بِمُحَمَّدٍ الْمُصْطَفی مِنَ الْخَلْقِ الْمَبْعُوثِ بِالْحَقِّ وَ بِأَمیرِالمُوءمِنینَ الَّذی اَوْلَیْتَهُ فَأَلْقَیْتَهُ شاکِراً وَ أَبْلَیْتَهُ فَوَجَدْتَهُ صابِراً وَ بِالإِمامِ الرِّضا عَلیِّ بْنِ مُوسَی الَّذی اَوْفی بِعَهْدِکَ وَ وَثِقَ بِوَعْدِکَ وَ أَعْرَضَ عَنّی(3) الدُّنیا وَ قَدْ أَقْبَلَتْ(4) إِلَیهِ وَ رَغِبَ عَنْ زینَتِها وَ قَدْ رَغِبَتْ فیهِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَقَدْ تَوَسَّلْتُ بِهِمْ اِلَیْکَ وَ قَدَّمْتُهُمْ أَمامی وَ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی أَنْ تَهْدِیَنی إِلی سَبیلِ(5) مَرْضاتِکَ وَ تُیَسِّرَ لی أَسْبابَ طاعَتِکَ وَ تُوَفِّقَنی لاِبْتِغاءِ الزُّلْفَهِ بِمُوالاهِ أَوْلِیائِکَ وَ إِدْراکِ الْخُطْوَهِ مِنْ مُعاداهِ أَعْدائِکَ وَ تُعینَنی عَلی أَداءِ(6) فَرائِضِکَ وَ اسْتِعْمالِ سُنَّتِکَ

1- 1_ ع: مَنائِحَ.

2- 2_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 140، الساعه السابعه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 209 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 348، باب 46، أدعیه الساعات.

3- 3_ حاشیه متن و متن آ: عَنْ.

4- 4_ ع و آ: اَقْبَلَتَ.

5- 5_ حاشیه متن و ع: سُبُلِ.

6- 6_ آ: _ أداء .

وَ تُوَفِّقَنی عَلَی الْمَحَجَّهِ(1) الْمُؤَدِّیَهِ إِلَی الْعِتْقِ مِنْ عَذابِکَ وَ الْفَوْزِ بِرَحْمَتِکَ(2) یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(3)

ساعت نهم: از نماز عصر تا دو ساعت بعد از آن و متعلق به امام جواد علیه السلام است

ساعت نهم: از نماز عصر است تا آن که دو ساعت بگذرد، به حضرت امام محمّد تقی علیه السلام نسبت دارد، و دعایش اینست:

«اَللّهُمَّ یا خالِقَ الاْءَنْوارِ وَ مُقَدِّرَ اللَّیْلِ وَ النَّهارِ وَ یَعْلَمُ ما تَحْمِلُ کُلُّ أُنْثی وَ ما تَغیضُ الاْءَرْحامُ وَ ما تَزْدادُ وَ کُلُّ شَیْ ءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدارٍ إِذا تَفاقَمَ أَمْرٌ طُرِحَ عَلَیْکَ وَ إِذَا غُلِّقَتِ الاْءَبْوابُ قُرِعَ بابُ فَضْلِکَ وَ إِذا ضاقَتِ الْحاجاتُ فُزِعَ إِلی سَعَهِ طَوْلِکَ وَ إِذَا انْقَطَعَ الاْءَمَلُ مِنَ الْخَلْقِ اتَّصَلَ بِکَ وَ إِذا وَقَعَ الْیَأْسُ مِنَ النّاسِ وَقَفَ الرَّجاءُ عَلَیْکَ أَسْئَلُکَ بِمُحَمَّدٍ النَّبِیِّ الاْءَوّابِ(4) الَّذی أَنْزَلْتَ عَلَیْهِ الْکِتابَ وَ نَصَرْتَهُ عَلَی الاْءَحْزابِ وَ هَدَیْتَنا بِه إِلی دارِ الْمآبِ وَ بِأَمیرِالْمُوءْمِنینَ عَلِیِّ بْنِ أَبیطالِبٍ الْکَریمِ النِّصابِ الْمُتَصَدِّقِ بِخاتَمِهِ فِی الْمِحْرابِ وَ بِالاْءِمامِ الْفاضِلِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الَّذی سُئِلَ فَوَفَّقْتَهُ لِرَدِّ الْجَوابِ وَ امْتُحِنَ فَعَضَدْتَهُ بِالتَّوْفیقِ وَ الصَّوابِ صَلَّی اللّه ُ عَلَیْهِ وَ عَلی أَهْلِ بَیْتِهِ الاْءَطْهارِ وَ أَنْ تَجْعَلَ مُوالاتَهُمْ وَ مَحَبَّتَهُمْ عِصْمَهً(5) مِنَ النّارِ وَ مَحَجَّهً إِلی دارِ الْقَرارِ فَقَدْ تَوَسَّلْتُ بِهِمْ إِلَیْکَ وَ قَدَّمْتُهُمْ أَمامی وَ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی وَ تَعْصِمَنی مِنَ التَّعَرُّضِ لِمَواقِفِ سَخَطِکَ وَ تُوَفِّقَنی لِسُلُوکِ(6) مَحَبَّتِکَ وَ مَرْضاتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(7)

ص : 291

1- 1_ آ: الحُجَّهِ.
2- 2_ حاشیه متن: بِمَحَبَّتِکَ، و حاشیه آ: بِجَنَّتِکَ.
3- 3_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 141، الساعه الثامنه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 213 ؛ بحارالأنوار، ج 83، ص 350، باب 46، أدعیه الساعات.
4- 4_ ع و آ: الاَبْوابِ.
5- 5_ حاشیه ع و آ: مُوالاتِی لَهُمْ عِصْمَهً.
6- 6_ حاشیه ع: لِسَبیلِ.
7- 7_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 142، الساعه التاسعه... ؛ مفتاح الفلاح، ص 214 ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 351، باب 46، أدعیه الساعات.

ساعت دهم: از آخر ساعت گذشته تا یک ساعت مانده به زرد شدن آفتاب و متعلق به امام هادی علیه السلام است

ساعت دهم: از منتهای ساعتِ گذشته است تا یک ساعت پیش از آن که آفتاب زرد شود(1)، و به حضرت امام علی نقی علیه السلام تعلّق دارد، و دعایش اینست:

«اَللّهُمَّ أَنْتَ الْوَلِیُّ الْحَمیدُ الْغَفُورُ الْوَدُودُ الْمُبْدِئُ الْمُعیدُ ذُو الْعَرْشِ الْمَجیدُ وَ الْبَطْشِ الشَّدیدِ فَعّالٌ لِما یُریدُ یا مَنْ هُوَ أَقْرَبُ إِلَیَّ مِنْ حَبْلِ الْوَریدِ یا مَنْ هُوَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ شَهیدٌ یا مَنْ لایَتَعاظَمُهُ غُفْرانُ الذُّنُوبِ وَ لا یَکْبُرُ عَلَیْهِ الصَّفْحُ عَنِ الْعُیُوبِ أَسْئَلُکَ بِجَلالِکَ وَ بِنُورِ وَجْهِکَ الَّذی مَلاَءَ أَرْکانَ عَرْشِکَ وَ بِقُدْرَتِکَ الَّتی قَدَّرْتَ بِها عَلی خَلْقِکَ وَ بِرَحْمَتِکَ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْ ءٍ وَ بِقُوَّتِکَ الَّتی ضَعُفَ بِها کُلُّ قَوِیٍّ وَ بِعِزَّتِکَ الَّتی ذَلَّ لَها کُلُّ عَزیزٍ وَ بِمَشِیَّتِکَ الَّتی صَغُرَ فیها کُلُّ کَبیرٍ وَ بِرَسُولِکَ الَّذی رَحِمْتَ بِهِ الْعِبادَ وَ هَدَیْتَ بِه إِلی سَبیلِ(2) الرَّشادِ وَ بِأَمیرِالْمُوءْمِنینَ عَلِیِّ بْن أَبیطالِبِ أَوَّلَ مَنْ آمَنَ بِرَسُولِکَ وَ صَدَّقَ وَ الَّذی وَفی بِما عاهَدَ عَلَیْهِ وَ تَصَدَّقَ وَ بِالْاءِمامِ الْبَرِّ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ علیهماالسلام الَّذی کَفَیْتَهُ حیلَةَ الاْءَعْداءِ وَ أَرَیْتَهُمْ عَجیبَ الْآیَهِ إِذْ تَوَسَّلُوا بِه فِی الدُّعاءِ أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَقَدِ اسْتَشْفَعْتُ بِهِمْ إِلَیْکَ وَ قَدَّمْتُهُمْ أَمامی وَ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی وَ أَنْ تَجْعَلَنی مِنْ کِفایَتِکَ فی حِرْزٍ حَریزٍ وَ مِنْ کَلائَتِکَ تَحْتَ عِزٍّ عَزیزٍ وَ تُوزِعَنی شُکْرَ آلائِکَ وَ مِنَنِکَ وَ تُوَفِّقَنی لِلْاِعْتِرافِ بِأَیادیکَ وَ نِعَمِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(3)

ساعت یازدهم از آخر ساعت گذشته تا زرد شدن آفتاب و متعلق به اما عسکری علیه السلام است

ساعت یازدهم: از انتهای ساعتِ گذشته است تا آن که آفتاب زرد شود، و به حضرت امام حسن عسکری علیه السلام نسبت دارد، و دعایش اینست:

«اَللّهُمَّ إِنَّکَ مُنْزِلُ الْقُرْآنِ وَ خالِقُ الاْءِنْسِ وَ الْجانِّ وَ جاعِلُ الشَّمْسِ وَ الْقَمَرِ بِحُسْبانِ الْمُبْتَدِئُ بِالطَّوْلِ وَ الاِمْتِنانِ وَ الْمُبْتَدِئُ(4) لِلْفَضْلِ وَ الاْءِحْسانِ وَ ضامِنُ الرِّزْقِ لِجَمیعِ

ص : 292

1- 1_ ع: آفتاب زرد شدن، به جای: آن که آفتاب زرد شود.
2- 2_ ع و آ: سُبُلِ.

3- 3_ مصباح، شيخ كفعمى، ص 144، الساعه العاشره... ؛ مفتاح الفلاح، ص 216 ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 352، باب 46، أدعيه الساعات.
4- 4_ ع و آ: المُبْدِئُ.

الْحَیَوانِ لَکَ الْمَحامِدُ وَ الْمَمادِحُ وَ مِنْکَ الْفَوائِدُ وَ الْمَنائِحُ وَ إِلَیْکَ یَصْعَدُ الْکَلِمُ الطَّیِّبُ وَ الْعَمَلُ الصّالِحُ أَظْهَرْتَ الْجَمیلَ وَ سَتَرْتَ الْقَبیحَ وَ عَلِمْتَ ما تُخْفِی(1) الصُّدُورُ وَ الْجَوانِحُ(2) أَسْئَلُکَ(3) بِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله رَسُولِکَ إِلَی الْکافَّهِ وَ أَمینِکَ الْمَبْعُوثِ بِالرَّحْمَهِ وَ الرَّأْفَهِ وَ بِأَمیرِالْمُوءْمِنینَ عَلِیِّ بْنِ أَبیطالِبٍ علیه السلام الْمُفْتَرَضِ طاعَتُهُ عَلَی الْقَریبِ وَ الْبَعیدِ الْمُوءَیَّدِ بِنَصْرِکَ فی کُلِّ مَوْقِفٍ مَشْهُورٍ(4) وَ بِالْاءِمامِ التَّقی(5) الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الَّذی طُرِحَ لِلسِّباعِ فَخَلَّصْتَهُ مِنْ مَرابِضِها(6) وَ امْتُحِنَ بِالدَّوابِّ الصِّغارِ(7) فَذَلَّلْتَ لَهُ مَراکِبَها أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَقَدْ تَوَسَّلْتُ بِهِمْ إِلَیْکَ وَ قَدَّمْتُهُمْ(8) بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی وَ أَنْ تَرْحَمَنی بِتَرْکِ(9) مَعاصیکَ ما أَبْقَیْتَنی وَ تُعینَنی عَلَی التَّمَسُّکِ بِطاعَتِکَ ما أَحْیَیْتَنی وَ أَنْ تَخْتِمَ لی بِالْخَیْراتِ إِذا تَوَفَّیْتَنی وَ تَفَضَّلَ عَلَیَّ بِالْمُیاسَرَهِ إِذا حاسَبْتَنی وَ تَهَبَ لِیَ الْعَفْوَ إِذا کاشَفْتَنی وَ لا تَکِلْنی إِلی نَفْسی فَأَضِلَّ وَ لا تُخْرِجْنی(10) إِلی غَیْرِکَ فَأَذِلَّ وَ لا تُحَمِّلنی ما لا طاقَهَ لی فَأَضْعُفَ وَ لا تَبْتَلِنی بِما لا صَبَرَ لی عَلَیْهِ فَأَعْجَزَ وَ اُجْرِنی عَلی جَمیلِ عَوائِدِکَ عِنْدی وَ لا تُواخِذْنی بِسُوءِ فِعْلی وَ لا تُسَلِّطْ عَلَیَّ مَنْ لا یَرْحَمُنی بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(11)

ساعت دوازدهم: از زردی آفتاب تا فرو رفتن آن و متعلق به حضرت صاحب الأمر علیه السلام است

ساعت دوازدهم: از آفتاب زرد است تا فرورفتن آفتاب، و به حضرت صاحب الأمر علیه السلام تعلّق دارد، و دعایش اینست:

«اَللّهُمَّ یا خالِقَ السَّقْفِ الْمَرْفُوعِ وَ الْمِهادِ الْمَوْضُوعِ وَ رازِقَ الْعاصی وَ الْمُطیعِ الَّذی

1- 1_ حاشیه آ: و أنْتَ العالِمُ بما تُخْفی.
2- 2_ ع: والجوائج.
3- 3_ ع: + الْمَبْعُوثَ.
4- 4_ ع: مَشْهوُدٍ.
5- 5 _ حاشیه متن و آ: الثِّقَه، ولی در ع: برعکس.
6- 6_ ع: مَرائِضها.
7- 7_ ع و آ: الصِّعابِ.
8- 8 _ ع و آ: + أمامی.
9- 9_ حاشیه آ: بالتّوفیقِ لِسِرّک.

10- 10_ ع و آ: تُحَوِّجْنى.
11- 11_ مصباح، شيخ كفعمى، ص 145، الساعه الحاديه عشر... ؛ مفتاح الفلاح، ص 224 ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 354، باب 46، أدعيه الساعات.

لَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِه وَلِیٌّ وَ لا شَفیعٌ أَسْئَلُکَ بِأَسْمائِکَ الَّتی إِذا سُمِّیَتْ عَلی طَوارِقِ الْعُسْرِ عادَتْ یُسْراً وَ إِذا وُضِعَتْ عَلَی الْجِبالِ کانَتْ هَباءً مَنْثُوراً وَ إِذا رُفِعَتْ إِلَی السَّماءِ تَفَتَّحَتْ(1) لَهَا الْمَغالِقُ وَ إِذا هَبَطَتْ إِلی ظُلُماتِ الْاَءَرْضِ اِتَّسَعَتْ بِهَا(2) الْمَضائِقُ وَ إِذا دُعِیَتْ بِهَا الْمَوْتَی انْتَشَرَتْ مِنَ اللُّحُودِ وَ إِذا نُودِیَتْ بِهَا الْمَعْدُوماتُ خَرَجَتْ إِلَی الْوُجُودِ وَ إِذا ذُکِرَتْ عَلَی الْقُلُوبِ وَجِلَتْ خُشُوعاً وَ إِذا قَرَعَتِ الْاَءَسْماعُ فاضَتِ الْعُیُونُ دُمُوعاً أَسْئَلُکَ بِمُحَمَّدٍ رَسُولِکَ الْمُوءَیَّدِ بِالْمُعْجِزاتِ الْمَبْعُوثِ بِمُحْکَمِ الْآیاتِ وَ بِأَمیرِالْمُوءْمِنینَ عَلِیِّ بْنِ أَبیطالِبٍ الَّذی اخْتَرْتَهُ لِمُواخاتِهِ وَ وَصِیَّتِه وَ اصْطَفَیْتَهُ لِمُصافاتِه وَ مُصاهِرَتِه وَ بِصاحِبِ الزَّمانِ الْمَهْدِیِّ الَّذی تَجْمَعُ عَلی طاعَتِه الْآراءَ الْمُتَفَرِّقَةَ وَ تُوءَلِّفُ لَهُ(3) الْاَءَهْواءَ الْمُخْتَلِفَةَ وَ تَسْتَخْلِصُ بِه حُقُوقَ أَوْلِیائِکَ وَ تَنْتَقِمُ بِه مِنْ شِرارِ اَعْدائِکَ و تَمْلاَءُ بِهِ الْاَءَرْضَ عَدْلاً وَ إِحْساناً وَ تُوَسِّعُ عَلَی الْعِبادِ بِظُهُورِه فَضْلاً وَ امْتِناناً وَ تُعیدُ الْحَقَّ مِنْ مَکانِه عَزیزاً حَمیداً وَ تُرْجِعُ الدّینَ عَلَی یَدَیْهِ غَضّاً جَدیداً أَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَقَدِ اسْتَشْفَعْتُ بِهِمْ إِلَیْکَ وَ قَدَّمْتُهُمْ أَمامی وَ بَیْنَ یَدَیْ حَوائِجی وَ أَنْ تُوزِعَنی شُکْرَ نِعْمَتِکَ فِی التَّوْفیقِ لِمَعْرِفَتِه وَ الْهِدایَهِ إِلی(4) طاعَتِه وَ أَنْ تَزیدَنی قُوَّةً فِی التَّمَسُّکِ بِعِصْمَتِهِ وَ الْاِقْتِداءِ بِسُنَّتِه وَ الْکَوْنِ فی زُمْرَتِهِ وَ شیعَتِهِ إِنَّکَ سَمیعُ الدُّعاءِ بِرَحْمَتِکَ یا أَرْحَمَ الرّاحِمینَ».(5)

و به سندهای معتبر از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که: حق _ سبحانه و تعالی _ در سه ساعت شب و سه ساعت روز، خود را به مجد و بزرگواری یاد می کند، و سه ساعتِ روز از وقت چاشت است تا اوّل ظهر، و سه ساعتِ شب ثلث آخرِ شب است تا صبح، هر بنده مؤمن که این تمجید را بخواند و دلش با خدا باشد البتّه حق تعالی

1- 1_ ع: إِنْفَتَحَت، و حاشیه آن: تَفَتَحتْ.
2- 2_ حاشیه متن و متن ع و آ: لَها.
3- 3_ آ: + بَیْنَ.
4- 4_ حاشیه ع: عَلی.
5- 5_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 146، الساعه الثانیه عشر... ؛ مفتاح الفلاح، ص 226 ؛ بحارالأنوار، ج 83 ، ص 355، باب 46، أدعیه الساعات.

حاجت او را برآورد؛ و اگر شقی و بد عاقبت باشد امید دارم که سعادتمند و نیکو عاقبت گردد.

دعاهایی که در هر روز خوانده می شود

اشاره

مؤلف گوید که: اگر در این ساعتهای روز و شب این دعا را بخواند مناسب تر خواهد بود. این است دعا:

«أنت الله لا إله الا أنت رب العالمین...»

«أَ نْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَ نْتَ رَبُّ الْعالَمینَ أَ نْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَنْتَ الرَّحْمنُ الرَّحیمُ أَ نْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَ نْتَ الْعَلِیُّ الْکَبیرُ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَ نْتَ مَلِکُ(1) یَوْمِ الدّینِ أَ نْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَ نْتَ الْغَفُورُ الرَّحیمُ اَنْتَ اللّه ُ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ اَ نْتَ اللّه ُ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ مِنْکَ(2) بَدْئُ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ اِلَیْکَ یَعُودُ اَنْتَ اللّه ُ لا اِلهَ اِلاّ اَ نْتَ لَمْ تَزَلْ وَ لا تَزالُ اَ نْتَ اللّه ُ لا اِلهَ اِلاّ اَنْتَ خالِقُ الْخَیْرِ وَ الشَّرِّ أَنْتَ اللّه ُ لا إِلهَ اِلاّ أَ نْتَ خالِقُ الْجَنَّهِ وَ النّارِ أَ نْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَ نْتَ الاْءَحَدُ الصَّمَدُ لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَهُ کُفُواً أَحَدٌ أَ نْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَ نْتَ الْمَلِکُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ الْمُوءْمِنُ الْمُهَیْمِنُ الْعَزیزُ الْجَبّارُ الْمُتَکَبِّرُ سُبْحانَ اللّه ِ عَمّا یُشْرِکُونَ أَ نْتَ اللّه ُ الْخالِقُ الْبارِئُ الْمُصَوِّرُ لَکَ الاْءَسْماءُ الْحُسْنی یُسَبِّحُ لَکَ ما فِی السَّماواتِ وَ الاْءَرْضِ وَ أَ نْتَ الْعَزیزُ الْحَکیمُ أَ نْتَ اللّه ُ لا إِلهَ إِلاّ أَ نْتَ الْکَبیرُ الْمُتَعالُ وَ الْکِبْرِیاءُ رِداوءُکَ».(3)

و ابن بابویه _ علیه الرحمه _ به سند صحیح(4) از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: هر بنده ای که هر روز هفت مرتبه بگوید: «اَسْأَلُ اللّه َ الْجَنَّهَ وَ أعُوذُ باللّه ِ مِنَ النّارِ»، جهنّم گوید: خدایا! او را از من پناه ده.(5)

و به سند معتبر دیگر از آن حضرت روایت کرده است که: اگر مؤمنی در یک روز

1- 1_ حاشیه متن و آ: مَالِکُ.
2- 2_ آ. إِلیْکَ، و حاشیه آن: مِنْکَ بَدَیَ الْخَلْقَ.

3- 3_ ثواب الأعمال، ص 13، ثواب من مجد اللّه بما مجد به نفسه؛ جامع الأخبار، ص 52، فصل الرابع والعشرون فی التهلیل.
4- 4_ ع: معتبر.
5- 5_ أمالی، شیخ صدوق، ص 98، مجلس الحادی والعشرون؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 222، باب نبذه مما یستحب أن یقال... .

چهل گناه(1) بکند، پس از روی ندامت و پشیمانی این استغفار را بخواند خدا گناهان(2) او را بیامرزد: «اَسْتَغْفِرُاللّه َ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ بَدیعُ السَّمواتِ وَ الْأرْضِ ذَا الْجَلالِ وَ الْاِکْرامِ وَ اَسْئَلُهُ أَنْ یَتُوبَ عَلَیَّ».(3)

و ایضاً به سند معتبر از آن حضرت روایت کرده است که: هر که هر روز هفت مرتبه بگوید: «اَلْحَمْدُللّه ِ عَلی کُلِّ نِعْمَةٍ کانَتْ اَوْ هِیَ کائِنَةٌ» ادای شکر نعمت های گذشته و آینده کرده باشد.(4)

و ایضاً به سند معتبر از آن حضرت روایت کرده است که: هر که هر روز بیست و پنج مرتبه بگوید: «اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنینَ وَ الْمُؤْمِناتِ وَ الْمُسْلِمینَ وَ الْمُسْلِماتِ» حق تعالی به عدد هر مؤمن که گذشته، و هر مؤمن که آید تا روز قیامت، حسنه در نامه عملش بنویسد، و به آن عدد گناه از او محو کند، و درجه ای در بهشت برای او بلند کند.(5)

و ایضاً به سند معتبر دیگر از آن حضرت روایت کرده است که: هر که هر روز صد مرتبه بگوید: «لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّه ِ» حق تعالی هفتاد نوع از بلا را از او دور گرداند که کمترِ آنها همّ و غم باشد؛ و به روایت دیگر: هرگز پریشان نشود.(6)

و کلینی و شیخ طبرسی(7) و دیگران به سندهای حسن و معتبر از حضرت صادق علیه السلام

1- 1_ ع و آ: + کبیره.
2- 2_ آ: گناهان .
3- 3_ خصال، ج 2، ص 540، استغفار یغفر به أربعون کبیره؛ کافی، ج 2، ص 438، باب الإستغفار من الذنب.
4- 4_ ثواب الأعمال، ص 9، ثواب من قال فی کل یوم: لا حول و ... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 223، باب نبذه مما یستحب أن یقال... .
5- 5_ أمالی، شیخ صدوق، ص 379، مجلس الستون... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 114، باب استحباب الدعاء للمؤمنین.
6- 6_ ثواب الأعمال، ص 162، ثواب من قال فی کل یوم: لاحول و... ؛ بحارالأنوار، ج 84 ، ص 4، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم... .
7- 7_ آ: طوسی.

روایت کرده اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله هر روز هفتاد بار(1) می گفت: «اَسْتَغْفِرُاللّه َ» و هفتاد مرتبه: «أتُوبُ إلَی(2) اللّه ِ».(3)

«لا إله إلا الله الملک الحق المبین...»

و در کشف الغمّه و امالی شیخ طوسی به سند معتبر روایت شده است که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود: که هر که هر روز صد مرتبه بگوید: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبینُ» امان یابد از فقر و وحشت قبر، و توانگری رو به او آورد، و درهای بهشت بر روی او گشوده شود.(4)

و در امالی: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ الْحَقُّ الْمُبینُ» است(5) و در ثواب الأعمال و محاسن برقی سی مرتبه روایت کردند.(6)

«سبحان الله کما ینبغی لله و...»

و قطب راوندی در دعوات خود روایت کرده است از حضرت امام رضا علیه السلام که: حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که: هر که خواهد که او را زیاده از مجاهدات(7) در ملاء أعلی ثنا گویند پس هر روز این دعا بخواند؛ اگر حاجتی داشته باشد برآورده شود، و اگر دشمنی داشته باشد بر او غالب گردد، و اگر قرضی داشته باشد ادا شود، و اگر غمی و همّی داشته باشد زایل گردد؛ و این دعا از هفت آسمان بالا رود تا در لوح محفوظ برای او نوشته شود. اینست دعا: «سُبْحانَ اللّه ِ کَما یَنْبَغی للّه ِ وَ الْحَمْدُللّه ِ(8) کَما یَنْبَغی للّه ِ وَ لا

1- 1_ ع و آ: مرتبه.
2- 2_ ع: _ إلی .
3- 3_ کافی، ج 2، ص 504، باب الإستغفار... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 179، باب استحباب الإستغفار فی کل یوم.
4- 4_ کشف الغمّه، ج 2، ص 164، و امّا مناقبه و صفاته... ؛ أمالی، شیخ طوسی، ص 279، مجلس العاشر و فیه بقیه أحادیث.
5- 5_ أمالی، شیخ طوسی، ص 279، مجلس العاشر و فیه بقیه أحادیث. (ولی در این منبع نیز لا إله إلاّ اللّه الملک الحق المبین آمده است).

6- 6_ ثواب الأعمال، ص 8 ، ثواب من قال فی کل یوم ثلاثین مرّه... ؛ محاسن، ج 1، ص 32، ثواب قول: لا إله الاّ اللّه الحق المبین.
7- 7_ ع و آ: مجاهدان.
8- 8_ آ: وَ لا إلهَ إلاّ اللّهُ، به جای: وَ الْحَمْدُ للّهِ .

اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ(1) کَما یَنْبَغی للّه ِ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ وَ صَلَّی اللّه ُ عَلی مُحَمَّدٍ النَّبِیِّ وَ عَلی اَهْلِ بَیْتِهِ وَ جَمیعِ الْمُرْسَلینَ وَ النَّبِیّینَ حَتّی یَرْضَی اللّه ُ». (2)

«لا حول ولا قوه إلا بالله...»

و در بلدالأمین از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که هر روز ده مرتبه بگوید: «بِسْمِ اللّه ِ الرَّحْمنِ الرَّحیمِ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاَّ بِاللّه ِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ» از گناهان بیرون آید مانند روزی که از مادر متولد شده باشد؛ و خدا از او دفع کند هفتاد نوع بلا را که از جمله آنها دیوانگی و خوره و پیسی و فالج بوده باشد؛ و حق تعالی هفتاد هزار ملک موکّل گرداند که برای او استغفار کنند.(3)

و از حضرت صادق علیه السلام منقولست که: هر که هر روز صد مرتبه بگوید: «لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّه ِ(4)» تنگدستی و فقر او را درنیابد(5)؛ و هر که هر روز صد مرتبه بگوید: «سُبْحانَ اللّه ِ وَ الْحَمْدُللّه ِ وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّه ُ وَاللّه ُ اَکْبَرُ» حق تعالی بدنش را بر آتش جهنّم حرام گرداند.(6)

«أعددت لکل هول لا إله إلا الله و...»

و در بلدالأمین از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که هر روز ده مرتبه این دعا بخواند حق تعالی چهار هزار گناه کبیره او را بیامرزد، و او را از سکرات موت(7) و فشار قبر و صد هزار هول قیامت نجات دهد، و از شرّ شیطان و لشکرهای او محفوظ گردد، و قرضش ادا شود، و غمّ و همّش زایل گردد. اینست دعا:

1- 1_ ع و آ: واللّه اکبر، به جای: و لا إلهَ إلاَّ اللّه .
2- 2_ الدعوات، ص 46، فصل فی ألح الدعاء و أوجزه؛ مهج الدعوات، ص 309، و من ذلک دعاء یوشع بن نون وصی موسی.
3- 3_ در آن منبع یافت نشد؛ ر . ک به: بحارالأنوار، ج 84، ص 5، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم... .
4- 4_ حاشیه ع: العَلَیِّ العَظیم.
5- 5_ جامع الأخبار، ص 55، فصل الخامس والعشرون فی التسبیح؛ بحارالأنوار، ج 84، ص 10، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم.

6- 6_ جامع الأخبار، ص 53، فصل الخامس و العشرون فی التسبیح؛ بحارالأنوار، ج 84، ص 10، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم.
7- 7_ ع و آ: مرگ.

«اَعْدَدْتُ لِکُلِّ هَوْلٍ لا اِلهَ اِلاّ اللّهُ وَ لِکُلِّ هَمٍّ وَ غَمٍّ ما شاءَ اللّهُ وَ لِکُلِّ نِعْمَهٍ اَلْحَمْدُللّه وَ لِکُلِّ رَخاءٍ(1) الشُّکْرُللّهِ وَ لِکُلِّ اُعْجُوبَهٍ سُبْحانَ اللّهِ وَ لِکُلِّ ذَنْبٍ اَسْتَغْفِرُاللّهَ وَ لِکُلِّ مُصیبَهٍ اِنّا للّهِ وَ اِنّا اِلَیْهِ راجِعُونَ وَ لِکُلِّ ضیقٍ حَسْبِیَ اللّهُ وَ لِکُلِّ قَضاءٍ وَ قَدَرٍ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّهِ وَ لِکُلِّ عَدُوٍّ اعْتَصَمْتُ بِاللّهِ وَ لِکُلِّ طاعَهٍ وَ مَعْصِیَهٍ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّهَ اِلاّ بِاللّهِ الْعَلِیِّ الْعَظیمِ».(2)

«أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شریک له...»

و کلینی و ابن بابویه و برقی _ رحمه اللّه علیهم _ به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: هر که هر روز ده مرتبه این دعا بخواند حق تعالی چهل و پنج هزار حسنه برای او بنویسد، و چهل و پنج هزار گناه از او محو کند، و چهل و پنج هزار درجه در بهشت برای او بلند کند، و حرزی باشد در آن روز برای او از شرّ شیطان و ظالمان، و متصرّف نشود او را و احاطه نکند به او گناه کبیره. و به روایت دیگر: چنان باشد که دوازده مرتبه قرآن را ختم کرده باشد، و خدا در بهشت خانه از برای او بنا کند؛ و در روایت ابن بابویه ده بار نیست. اینست دعا: «اَشْهَدُ اَنْ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَحْدَهُ لا شَریکَ لَهُ اِلهاً واحِداً اَحَداً صَمَداً لَمْ یَتَّخِذْ صاحِبَهً وَ لا وَلَداً».(3)

و در ثواب الأعمال و محاسن و کافی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که: حضرت رسول صلی الله علیه و آله گفت: هر که هر روز پانزده مرتبه بگوید: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ حَقّاً حَقّاً لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ ایماناً وَ تَصْدیقاً لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ عُبُودِیَّهً وَ رِقّاً» حق تعالی روی رحمت خود را از او نگرداند تا داخل بهشت گرداند او را.(4)

1- 1_ ع: + وَ شِدَّهٍ.
2- 2_ بحارالأنوار، ج 84 ، ص 5، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم... ؛ مستدرک الوسایل، ج 5 ، ص 379، باب نبذه مما یستحب أن یقال... .
3- 3_ کافی، ج 2، ص 519، باب من قال عشر مرات فی کل یوم... ؛ ثواب الأعمال، ص 8، ثواب من قال فی کل یوم أشهد أن لا إله الاّ اللّه... ؛ محاسن، ج 1، ص 31، ثواب قول لا إله إلاّ اللّه... .
4- 4_ ثواب الأعمال، ص 9، ثواب من قال فی کل یوم خمس عشره مره... ؛ محاسن، ج 1،Â ص 32، ثواب قول: لا إله الاّ اللّه... ؛ کافی، ج 2، ص 519، باب من قال: لا إله إلاّ اللّه... .

و در محاسن برقی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است که: هر که هر روز صد مرتبه: «سُبْحانَ اللّهِ» بگوید بهتر باشد از صد شتر برای کعبه قربانی کردن؛ و هر که صد مرتبه: «اَلْحَمْدُللّهِ» بگوید بهتر باشد از(1) آن که صد اسب با زین و لجام در راه خدا بفرستد؛ و هر که صد مرتبه: «لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ» بگوید کسی از او عملش نیکوتر نباشد مگر کسی که بیشتر بگوید.(2)

قطب راوندی روایت کرده است که: در بنی اسرائیل عابدی بود که سالها عبادت حق تعالی کرده بود؛ روزی دعا کرد که پروردگارا! می خواهم حال خود را نزد تو بدانم، اگر عملهای مرا پسندیده باشی دیگر از آن عمل بسیار بکنم(3)، و الاّ پیش از مرگ توبه کنم.

حق تعالی ملکی به نزد او فرستاد و گفت: تو را نزد خدا هیچ عمل خیری نیست. گفت: پروردگارا! عبادتهای من چه شد؟ ملک گفت: هر کار خیر که می کردی به مردم خبر می دادی و می خواستی مردم تو را نیک دانند و به نیکی یاد کنند؛ اکنون ثواب تو همانست که خود برای عمل خود راضی شدی. این سخن بر عابد بسیار گران آمد، و محزون و نالان شد. پس بار دیگر ملک آمد و گفت حق تعالی می فرماید که: الحال خود را از من بخر، بعد از این هر روز به عدد هر رگی از رگهای بدن خود تصدّقی بکن. گفت: چگونه توانم چنین کاری کرد؟ فرمود که هر روز سیصد و شصت مرتبه به عدد رگهای بدن خود بگو: «سُبْحانَ اللّهِ وَالْحَمْدُللّهِ وَ لا اِلهَ اِلاَّ اللّهُ وَ اللّهُ اَکْبَرُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ اِلاّ بِاللّهِ». گفت: پروردگارا! زیاده بفرمای، فرمود: اگر زیاده بگویی ثواب را بیشتر خواهم داد.(4)

1- 1_ ع: + صد بنده آزاد کردن، و هرکه صد مرتبه اللّهُ اَکْبَر بگوید، بهتر باشد از .
2- 2_ محاسن، ج 1، ص 43، ثواب قول: سبحان اللّه و الحمدللّه و... ؛ بحارالأنوار، ج 84 ، ص 9، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم.
3- 3_ ع: از این اعمال پسندیده بسیار بکنم.
4- 4_ الدعوات، ص 135، فصل فی فنون شتی من حالات العافیه و... ؛ بحارالأنوار، ج 84 ، ص 10، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم... .

و کلینی به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که: حضرت رسالت صلی الله علیه و آله هر روز به عدد رگهای بدن، سیصد و شصت(1) مرتبه می گفت: «اَلْحَمْدُللّه ِ رَبِّ الْعالَمینَ کَثیراً عَلی کُلِّ حالٍ». (2)

و به روایت دیگر از آن حضرت علیه السلام منقولست که: هر که در دو ماه پیاپی هر روز چهار صد مرتبه این دعا بخواند، خدا علم بسیار یا مال بسیار او را کرامت فرماید. اینست دعا: «اَسْتَغْفِرُاللّه َ الَّذی لا اِلهَ اِلاّ هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ الرَّحْمنُ الرَّحیمُ بَدیعُ السَّمواتِ وَ الاْرْضِ مِنْ جَمیعِ ظُلْمی وَ جُرْمی وَ اِسْرافی عَلی نَفْسی وَ اَتُوبُ اِلَیْهِ».(3)

«اللهم إنی أسئلک بنور وجهک المشرق الحی...»

و شیخ طوسی و دیگران روایت کرده اند که: سنّت است هر روز این دعا بخواند: «اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْمُشْرِقِ الْحَیِّ الْباقِی الْکَریمِ وَ اَسْئَلُکَ بِنُورِ وَجْهِکَ الْقُدُّوسِ الَّذی اَشْرَقَتْ بِهِ السَّمواتُ وَ انْکَشَفَتْ بِهِ الظُّلُماتُ وَ صَلُحَ عَلَیْهِ اَمْرُ الاْوَّلینَ وَ الاْآخِرینَ اَنْ تُصَلِّیَ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِه وَ اَنْ تُصْلِحَ لی شَأْنی کُلَّهُ».(4)

و کفعمی از حضرت امام محمّد باقر علیه السلام روایت کرده است که: هر که هر روز این دعا بخواند حق تعالی امور دنیا و آخرت او را کفایت کند: «بِسْمِ اللّه ِ حَسْبِیَ اللّه ُ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللّه ِ اَللّهُمَّ اِنّی اَسْئَلُکَ خَیْرَ اُمُوری کُلِّها وَ اَعُوذُ بِکَ مِنْ خِزْیِ الدُّنْیا وَ عَذابِ الاْآخِرَهِ».(5)

«حسبی الله ربی لا إله إلا هو...»

و ایضاً روایت کرده است که: هر که هر روز هفت مرتبه این دعا بخواند امور دنیایی

1- 1_ ع: + و شش.
2- 2_ کافی، ج 2، ص 503، باب التحمید و التمجید... ؛ وسایل الشیعه، ج 7، ص 171، باب استحباب التحمید... .
3- 3_ وسایل الشیعه، ج 7، ص 225، باب نبذه مما یستحب أن یقال... ؛ مصباح، شیخ کفعمی، ص 63، فصل الثالث عشر فی ذکر الإستغفار.

4- 4_ مصباح، شیخ طوسی، ص 102، فصل فی سیاقه الصلوات... ؛ بلدالأمین، ص 146، الساعه الثانیه عشره من اصفرار الشمس.
5- 5_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 82، فصل الخامس عشر فیما یقال کل یوم؛ وسایل الشیعه، ج 5، ص 327، باب استحباب التسمیه و قراءه... .

و عقبایی او کفایت شود: «حَسْبِیَ اللّهُ رَبّیَ اللّهُ لا اِلهَ اِلاّ هُوَ عَلَیْهِ تَوَکَّلْتُ وَ هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظیمِ».(1)

«سبحان الدائم القائم سبحان....»

و ایضاً روایت کرده است که: هر که در عرض یک سال هر روز یک مرتبه این دعا بخواند، نمیرد تا جای خود را در بهشت ببیند: «سُبْحانَ الدّائِمِ الْقائِمِ سُبْحانَ الْقائِمِ الدّائِمِ سُبْحانَ الْواحِدِ الأَحَدِ سُبْحانَ الْفَرْدِ الصَّمَدِ سُبْحانَ الْحَیِّ الْقَیُّومِ سُبْحانَ اللّه ِ وَ بِحَمْدِهِ سُبْحانَ الْحَیِّ الَّذی لا یَمُوتُ سُبْحانَ الْمَلِکِ الْقُدُّوسِ سُبْحانَ رَبِّ الْمَلائِکَهِ وَ الرُّوحِ سُبْحانَ العَلِیِّ الأَعْلی سُبْحانَهُ وَ تَعالی».(2)

تمّت(3) الرساله بعون الملک الوهّاب و الحمدللّه أوّلاً و آخراً فی أواخر شهر شعبان المعظّم فی سنه عشر و مائه و ألف حسب الفرموده فهرست مجموعه آدمیّت، شاه بیت قصیده مردمیّت زیناً للنجابه والغره والمعالی میرزا محمد علیا وفّقه اللّه تعالی لما یحبّ و یرضاه و جعل آخرته خیراً من أُولاه. مرقوم رقم کمترین شیخ ابوطالب گردید. المأمور معذور.

ص : 302

1- 1_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 82، فصل الخامس عشر فیها یقال کل یوم؛ بحارالأنوار، ج 84، ص 6، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم... .

2- 2_ مصباح، شیخ کفعمی، ص 82، فصل الخامس عشر فیما یقال کل یوم؛ بحارالأنوار، ج 84، باب 47، ما ینبغی أن یقرأ کل یوم... .

3- 3_ ع. تَمت الرّساله فی شهر رمضان المبارک المعظم من شهور سنه ستّ و تسعین بعد الألف الهجریه علی ید مؤلف الحقیر الفقیر محمدباقر بن محمدتقی عفی عن جرائمهما والحمد للّه اوّلاً و آخراً و صلّی اللّه عَلی سیّدالمرسلین محمّد و عترته الأکرمین الأقدسین الأطهرین.

1_ آشنایی با بحارالأنوار، احمد عابدی ، چاپ اول، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1378 ش .

2_ إرشاد، شیخ مفید، چاپ اول، کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، قم، 1413 ق.

3_ أعلام الدین، دیلمی، چاپ اول، مؤسسه آل البیت علیهم السلام قم 1408 ق.

4_ الدعوات، قطب الدین راوندی، چاپ اول، مدرسه امام مهدی (عج) قم، 1407 ق.

5 _ الغیبه، شیخ طوسی، چاپ اول، مؤسسه معارف اسلامی قم، 1411 ق.

6_ امالی، شیخ صدوق، چاپ چهارم با اصطلاحات، کتابخانه اسلامی، 1362 ق.

7_ امالی، شیخ طوسی، چاپ اول، دارالثقافه قم، 1414 ق.

8 _ أمالی، شیخ مفید، چاپ دوّم، کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، قم 1413 ق.

9_ بحارالأنوار، علامه مجلسی، مؤسسه الوفاء، بیروت _ لبنان، 1404 ق.

10_ بلدالأمین، کفعمی، چاپ سنگی.

11 _ تفسیر، امام حسن عسکری علیه السلام ، چاپ اول، مدرسه امام مهدی (عج)، قم، 1409 ق.

12_ توحید، شیخ صدوق، چاپ دوّم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، 1398 ق.

13_ تهذیب الأحکام، شیخ طوسی، چاپ چهارم، دارالکتب الإسلامیه تهران، 1365 ش.

14_ ثواب الأعمال، شیخ صدوق، چاپ دوّم، شریف رضی قم، 1364 ش.

15_ جامع الأخبار، شعیری، چاپ دوّم، شریف رضی قم، 1363 ش.

ص : 303

16_ خصال، شیخ صدوق، چاپ دوّم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، 1403 ق.

17_ دعائم الإسلام، نعمان بن محمد تمیمی، چاپ دوّم، دارالمعارف مصر، 1385 ش.

18_ دلائل الإمامه، طبری، دارالذخائر للمطبوعات قم.

19_ رجال کشی، کشی، دانشگاه مشهد، 1348 ش.

20_ زندگینامه علامه مجلسی، سید مصلح الدین مهدوی ، چاپ اول ، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1378 ش .

21_ شناخت نامه علامه مجلسی، مهدی مهریزی ، هادی ربانی ، چاپ اول، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، 1378 ش .

22_ طبّ الأئمه، ابن بسطام، چاپ دوّم، شریف رضی قم، 1411 ق.

23_ عدّه الداعی، ابن فهد حلّی، چاپ اول، دارالکتب الإسلامی، 1407 ق.

24_ علل الشرایع، شیخ صدوق، مکتبه الداوری، قم.

25_ عیون اخبار الرضا علیه السلام ، شیخ صدوق، انتشارات جهان، 1378 ش.

26_ فقه الرضا علیه السلام ، امام رضا علیه السلام ، چاپ اول، کنگره جهانی امام رضا علیه السلام مشهد، 1406 ق.

27_ فلاح السائل، سید ابن طاووس، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

28_ قرب الاسناد، حمیری، کتابخانه نینوی تهران.

29_ کافی، شیخ کلینی، چاپ چهارم، دارالکتب الإسلامیه، تهران، 1365 ش.

30_ كمال الدين، شيخ صدوق، چاپ دوّم، دارالكتب الإسلامى قم، 1395 ق.

31_ كنزالفوائد، شيخ كراجكى، چاپ اول، دارالذخائر قم، 1410 ق.

32_ محاسن، برقى، چاپ دوّم، دارالكتب الإسلاميه قم، 1371 ق.

33_ مرآت الأصول جهان نما، آيه 40433 / 955

34_ مستدرک الوسايل، محدث نورى، چاپ اول، آل البيت لإحياء التراث قم، 1408 ق.

ص : 304

35_ مستطرفات السرائر، محمد بن ادريس حلّى، چاپ دوّم، جامعه مدرسين حوزه علميه قم، 1411 ق.

36_ مصباح المتهجد، شيخ طوسى، چاپ اول، فقه الشيعه بيروت، 1411 ق.

37_ مصباح، شيخ كفعمى، چاپ دوّم، رضى قم، 1405، ق.

38_ معانى الأخبار، شيخ صدوق، جامعه مدرسين حوزه علميه قم، 1361 ش.

39_ مفتاح الفلاح، شيخ بهايى، چاپ اول، دارالأضواء بيروت، 1405 ق.

40_ مقنعه، شيخ مفيد، چاپ اول، كنگره جهانى هزاره شيخ مفيد، قم، 1413 ق.

41_ مكارم الاخلاق، طبرسى، چاپ چهارم، شريف رضى قم، 1412 ق.

42_ من لا يحضره الفقيه، شيخ صدوق، چاپ سوّم، جامعه مدرسين حوزه علميه قم، 413 ق.

43_ مهج الدعوات، سيّد بن طاووس، چاپ اول، دارالذخائر قم، 1411 ق.

44_ وسايل الشيعه، شيخ حر عاملى، چاپ اول، آل البيت لإحياء التراث، قم، 1409 ق.

45_ وقعه صفين، نصر بن مزاحم، چاپ دوّم، كتابخانه آيت اللّه مرعشى نجفى، قم، 1403 ق.

46_ يادنامه علامه مجلسى، مهدى مهريزى ، هادى ربانى ، چاپ اول، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامى ، 1379 ش.

ص : 305

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ
آیا کسانی که میدانند و کسانی که نمیدانند یکسانند ؟
سوره زمر/ 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک 129/34- طبقه اول
وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: 03134490125
دفتر تهران: 88318722 ـ 021
بازرگانی و فروش: 09132000109
امور کاربران: 09132000109